



DEDICATED  
BY  
GENEROUS PERMISSION  
TO  
SRI SRI SRI RAJA MIRZA SRI PUSHAVATI ALAKH NARAYAN  
GAJAPATY RAJ MAHARAJ MANYA SULTAN BAHADUR  
MAHARAJA OF VIZIANAGRAM

---

BY  
HIS HIGHNESS'S EVER LOYAL SERVANT  
**A. NARAYANADAS**  
*PRINCIPAL*  
SRI VIJAYARAMA GANA PATHASALA  
**VIZIANAGRAM.**



సీ॥ సాత్వికతపముయు - మృత్పశితామసలు ♦ వలననికలరుఁ బా-వనచక్రత్ర ।  
 శౌర్యవరాక్రమ - చాతుర్యముల్నికుఁ ♦ చాతస్వభావమో-ధర్మమూర్తి ।  
 బహుజనపోషణ - పరతనీతఁడైనై ♦ జముచికువచ్చెనో - సదయమృదయ ।  
 సకలజనప్రియ - చారుధోరణి నీకు ♦ సహజసిద్ధమృగా - కులనీప ।

పూషవాట్కులమునఁ దొలి ♦ పొడముటరుదు ।  
 నీపలె న్నద్గుణంబుల ♦ పోవుభళిర ।  
 తగును నీ పేరు నీ కుకూ ♦ ధవుని కృపను ।  
 విజయమందు నారాయణ ♦ గజపతీంద్ర ।

గీ॥ శ్రీ విజయరామగజపతి ♦ జ్యేష్ఠపుత్ర ।  
 వీరలలితా కుమారి కు ♦ మారకూర ।  
 ధీరసుకుమార విద్యావ ♦ తీ కళశ్రీ ।  
 రాజకులముఖ్య యువక నా ♦ రామరాజ్య॥

గీ॥ కాళిదాస మేష్ఠియగుల ♦ కవితలనముఁ ।  
 బేనుఁ గదవుగానన ♦ ర్పించినాడ ।  
 ఈశ్వతివ్దయతోడ నం ♦ గీకరించు ।  
 మలక నారాయణగజేంద్ర ♦ యధిపచంద్ర॥

శ్లో॥ తపదాసాశ్చ సంభూతా । న్యనన్య సులభాకృతిః ।  
 నారాయణ గజపతే । సాహ్యంధ్రకృతికన్యకామ్॥

అదిభట్ట నారాయణదాసుడు.

Opinion of Dewan Bahadur late K. Ramanujachary M. A., B. L.,  
Principal, Maharaja's College, Vizianagram.

Vizianag.

No. 215

23-11-21

*My dear sir,*

I have to thank you most sincerely for the copy of your Translation of Kalidasa and Shakespere which you so kindly sent me the day before yesterday. Knowing as I do the difficulty of translating into Telugu passages from ordinary English work, I cannot say how I admire the skill you have shown in rendering some of the sublime passages in Shakespere. If there is any improvement here and there, it is mostly due to the undeveloped state of Telugu when compared to English.

Your translations of Kalidasa are beautiful. You have the gratitude of the Andhra public by your excellent rendering.

*Yours Sincerely,*

(Sd.) K. RAMANUJACHARY



200.

[illegible]

వింత చవులగు- చంద్రాకదా: కొకటి పోల్చియెద్దియు నెక్కు పనికాని తక్కు  
 పనికానియనురాదు- సంస్కృతముపాల్కొలి నేకభాషలను తెలుగుమొ  
 దలగు విప్రులకందెను- మఱియు నూహమొదట నొకవివిధప భాషా  
 గూఢమున బయలుపడియెనుగాన- భాషలతో బనియేమి- యూహలనొం  
 డొంటికిఁబోల్చి హెచ్చుతగ్గు లేకచేవచ్చునన్నచో నదియుఁ గూడ వీ  
 లుపడదేమన నేయాహలకలవడినవారల కాయూహలెక్కువుగ నెవాన  
 ఘానములు- భోజనపదార్థములు మొనఁగువానివలె నుచించుటయను  
 భవసిద్ధమకదా- యంద్రోనీలములనంటి కరులిచోవారలకు- మఱి- బం  
 గరుచిపురుజోలినయెఱ్ఱని కొన్నహాసలకుండ్లనిమానగణము మనలో  
 వెచ్చనిమాదరము పాళ్ళాత్మ్యలలోను నుచింపలేదా- యిట్లు తక్కికాం  
 చినకొలది పేక్కియర్కాశిదాసుల కవిత్వములలోని వానికేకాచాచ  
 లనపడ నేభావలందైనగవులనా- బరదోనవారలలో బరులయూహలం  
 దొంగిలి మచ్చునకుమచ్చువన్ని యుదరపోషణార్థముకాని పేరెక్కుట  
 కుఁగాని గొంధములుబాధ్యు- సమస్తానాం  
 పులకెక్కుడు కీర్తిగూడగవితారనజ్జలు నల్లపుకండ- గడునరుదు  
 గానఁ గప్పట్టెడు- పేక్కియర్కాశిదాసులకన్న నెక్కుడు కవిత్వాప్రసిద్ధి  
 గలకవిగోమఱు సామాన్యులుగనుపేక్షింపఁబడియూడవచ్చు న్నొంపక  
 యూహలుచ్రాయంబడకయు- గొంధటివ్రాశిలుబయల్పడకయు- గొం  
 ధటికావ్యంబులు న్నిడుకొంపఁబడియు- గొన్ని హేతువులచే గానిం బడక  
 యు- బ్రాహ్మలిఁగొనఁజాలకున్నవి- పలుగురాడినమాటిపాటికెక్కు- గను  
 క్కఁజూయమవు- వి శ్రేష్ఠులుగ నెన్ని వారినొందురులతో బోల్చుచు  
 న్నాయభిప్రాయమన నేపాటి- వారలకవిత్వమందలి సొగసులేచకటల  
 దోకకొనికన్నదు పేదవాడొక కావుననెరత్నములపడిమితముగ నొ

పొందుమీటి కప్పుడ నెద్దాననైన చుప్తి పడకెట్టియు దోచక తుడకెన్  
 యొకొన్ని నూత్నియగు తెచ్చుకొనినట్లు - వజ్జీయు - నాకలి - గొన్నవాడొ  
 కదాకన్న నొకటికొగ్గి పులకొప్పి - పలుపెటంగుల - దుటగలించు  
 పంటకాగులు దొరకు నెడ నెట్టియు చువుండె - దినలేక వచ్చినట్లయ్యె నా  
 పని - యొరుచు పురక బృగులందలి సౌందర్యముకొనియాడ వే నోళ్ళచాలపు  
 పున్న ముచందురు - జూదినకొలందిదొవీటకీరున వారలంజదివిన కొ  
 లంది సంతుష్టితీతము - వజ్జీయు - కిగోళములగొంచి యానందించి వానిం  
 గూలంకపంబుగడెలియ - జాలకట్లు వారియూహలత్యామోదకరముల  
 య్యు - గొన్ని చోట్లకురవగాహములు - సమాద్రమునలె వారలకవితాశక్తి  
 యసారము - దిగంత శోభకరశి వారియ్యోజము కొన్ని తాపులనందీయండ  
 కుండన - వారివాక్కుమత్కృతి - యిట్టికల్పము - సరియె - యావహిక  
 విశ్వములు లోకవృత్తులు - నేవేతె తెల్పునల - సిదమగుకవులొకరికొకడు  
 గీయుకుండు - వారిలో నొండుమూల బోల్చునీలుకాడెవనిమట్టుకు వాంఛి  
 నాడు - రసముచెడనీక - యవకపుష్టిగడజెప్పట - సగవర్చశుద్ధిగల పదప  
 యోగము - స్వకంత్రముగడగెగనుగల్పించి యపూర్వమగునూహల  
 లుట - యతుకుండకే పద్యములుట - పండిత సామరసజకముగ వ్రాస  
 మధురోచితశ్రింబులం బొందుచుకట్టుయి 7 విష్ణుమునముఖ్యాంశము  
 లు - సర్వసాధారణముభవము - స్వకచిత్రంబుగడెల్పి జనులహృదయం  
 బులకెల్ల రసముచ్చితభావనీయజ్ఞానిలకుమే కవికళావగు ప్రామా  
 జము - వజ్జీయు - నొకభాషయందుగోళి భాషకనానాభాషలు - భాష  
 ట్టిభాషాదెల్పునట్లుమాత్రము మహావివాహముగొనుట భాషాభాషాంశ  
 రీ కీర్తనము సాధ్యము - పుట్టుభాషకట్టికట్టవలసివచ్చు భాషయొకచది

వి యంతిండుకొన్నను బోతపాలనలెంతగా నొడలునట్టదు- బాతిభా  
ష పొంకముకూలంకపముగఁ దెలియఁబడదు- మఱియు- నొకమాన్య  
భావయొక జన్మనేకమొకజాతి యొకవయసాకస్థితి కలనారానోన్యమున  
పాదముగా దెలిసికొందురు. ఒకకొంపియొరిగినసికమీఁద ముడిపెన్వె. పె  
న్నలు దొరయుతా. యెతులు జట్టియనునీసపద్యపాదమందలి యభిప్రాయ  
మునచ్చురట్టింకొక నీసపద్యపాదముఁజెప్పటగాని లేకఁచందస్సుచూచి  
చెప్పటగాని లేకసర్వాయపదంబుల న్వానికథముచెప్పటగాని యంత  
గారనముఘట్టింప నేరనపుడు భాషాంతరీ కరణమునఁగదైనమెల్లు త్పాది  
ల్లును- మేనమామబోల్కిగాఁ గొంతవఱకు భాషాంతరీకరణమున నూహఁ  
దెచ్చి బీకులాడవచ్చును- వినివేరితుఁడునై పేక్కియర్కాళిదాసుల క  
విశ్వమందు నాయెన్ని నకొన్ని సాగసులుసాహసంబునఁ రెలుఁగునందలి  
పినాడ- నీయూంధ్రంబున నొకవేళసంతగారుచి పాడమచివో నాంధ్రీక  
రణమున నాకెత్తలేమిగాని యక్కవీశ్వరుల కొఱుతయేమాత్రము గ్లావ  
సినేదెల్పవనరములేదా- పేక్కియర్కాళిదాసుల తారతమ్యముకొంప  
నఱికి పురకంబుననాంధ్రులకుఁ దెలియఁగలదని నావమ్మకము- మొగి  
యొగి మొదలగుపదంబులు వ్యధకముగా నధుకనలయుఁగాన యతిప్రా  
సంగికాంబుగాఁ బద్యములైన భాగుగమందుననియు- పర్వజనసాధార  
ణముగాఁ దెలియుఁగాన గ్రామ్యమేకావ్యంబులుఁ జెప్పటయచితమనియు  
గణయతిప్రాసముల న్వాన్వికరణమునామ్రని వచనకావ్యములు మాత్ర  
మేచెప్పినమఱింక సులభబోధకములగుననియు నిప్పటివారలలోఁ బ్రాధ  
వితంతరివినాహము రజస్వలోద్వాహము స్త్రీలకునధమ జాతులకు మఱ  
త్రా బ్రాహ్మణాధ్యయనము- దుష్ట స్త్రీ సాన్వి తంత్ర్య  
ము- నకల జాతులక నోన్య వ్యవసంబంధ బాంధవ్యంబు  
లు- దివ్యశైలిశిక్షకూతావిగ్రహారాధన గోబ్రాహ్మణవేద మా  
తాన్వనివనమున్ బ్రజోపకారముచేయునను కొందఱు నవనాగకకుల  
వైదికబల్కుచుఁ గొంతచింతమాన్యునకుఁ గారణమగుచున్నారు- సంస్కృ

తమునందు హివేచామయిదెరుగున నొగిమొగ్గానులంబాడ పూరణ  
 మాత్ర ఫలకములయ్యుఁ జీట్టవేకలోని జోకయబావ్వవలె నేభిష్టాథకసిద్ధిదా  
 యకములయిపద్యమును మేకు చిగింపువలె దృఢపఱచును- గ్రామ్యమమిత  
 ముగా బలుదేశంబులంబెక్కు తెలుగులుగ నేచేబట్టిభేదముగనుండుఁ  
 గావున నర్వసాధారణముగాఁ దెలియఁబడదు- గుళబద్ధప్రయోగముపుణ్యజ  
 నకమని ప్రయోగాహాళ శబ్దంబులు హమితములుగా గ్రంథమునకు ని  
 యమింపఁబడియె- గణయతిప్రాసములు నుపమాంద్యలంకారములుం జ  
 మత్కృతింబుట్టించుచు దృఢధారణమునకు సాహాయ్యముగా నేపఁచక  
 బడియె- బ్రాసమోచిత్రమవణక నియమమోలేని తెలుగుసామితయే  
 కానరాదు కావునఁ దెలుగు బాసకుమాదకవమువలె నాంశ్రీపద్యముల  
 కు యతిప్రాసములు- వణకధమకమ్మలు వావివరునల తీరుననలంఘ్యము  
 లుగాఁగనప్పడెడు- స్థార్యముతోనే ప్రయోజనముగాని కట్టుపాటుల వ  
 సరములేదన్నచో జాతి నీతులు- వావివరునలు- తలమొలలకుదుపులు-  
 భక్షా భక్ష్య వివేకము - పిన్న పెద్ద తారతమ్యము -  
 వావభీతి యాత్మకము- మొదలగువానితోఁ బనిలేదనవచ్చునా- మన  
 యాహలకందని పుణ్యవిశేషమెద్దియో లోకోపకారాథక మన్నికట్టపా  
 ట్లయందుఁ బూర్వలచేనుద్దేశింపఁబడియెను- బాల్యయావనవాధకక దశ  
 లందు నరుండవస్తాభేదమున నెల్లగుతులవూరుచుండియుఁ దామాటనట్లా  
 చారములున్నానులు కాలానుసారముగాఁ బ్రవాహోదకములకీర్తి మూడు  
 చుండియు మాటకుంటచిత్రము- భారతమునాటితెలుంగిప్పటి గ్రంథము  
 లందు మూరుచుండినను మారకాకట్టుపాట్లనే యనుసరించియుండలేదా-  
 నవనాగరికులన్నిట నేయదలంప మొప్పుతెల్లఁ గావ్యదోష రూపముగా  
 మఱియు గ్రామ్యభాషాకారముగా నిదివఱకున్నవే- శారిమొట్టకొల్పి  
 వ్యధకము- గానమునకు శ్రుతిలయలక్కఱలేదనియు భాషకుస్వాకరణ  
 మొదలకవియుఁ బద్యములగణయతి ప్రాసనియమ మవసరములేదనియు



లేస్తారునట్టియునాల్కా ఖండించుట మొదలగు తనదుష్కర్తృము  
 బహిరంగముగా నొప్పుకొనిపడుచే బాడువబడజూచుట- తక్షదండ్రు  
 న్నదములు మొదలగు నన్ని హితబంధువుల న్రాజ్యాభిలాషచేనన్నియొ  
 క్కట్రులకబన్ని బందెలిడిచంపుచు బసిబాలుర హతమొనచుచుభతక  
 లంబించి యాదీన వృద్ధవితంతువుల బెడ్డాడివిడిచిపెట్టుచు ఘోరకృ  
 త్యములాచరించుచు దురకొకదుష్టరాజు యుద్ధమునగూలుట- మొదల  
 గునమంజన కథావిధానములు రంగస్థలమున నభిరయించుట కొంతసే  
 బోధకమయ్యు నభావమలకు హృదయక్షోభకరంబని యెంచియే భరత  
 ముని పము ఖ నాట్యవేదవిమలు శృంగారవిర రసప్రధానములుగా  
 నాటకము లుండవలయుననియు సుక్తమ నాయికానాయకవృత్త బోధక  
 ములైయుంపవలయుననియు సుఖవ్యవసానయుతములు కావలయుననియు  
 ను శాసించిరి- భారతీయాలంకారికులేఖచిహ్న దోషములు పెక్కులు  
 న్నప్పటికిని పేక్ష్పియరుని కృతులు లోకోత్తరములనుటకే సందియమునై  
 ను- పేక్ష్పియరునివంటి కవిభామకే నభూతనభవివృత్తి యనదగినది-  
 పేక్ష్పియరుని కవిత్వముతో నన్యనికవిత నోర్చుటసూర్యునితోగరదీపి  
 క సరజేయుటవంటిదను విచక్షులుల ననక్షసేయరాదు- తనకావ్యదపః-  
 ణియన జగమునెల్లజూపిన మహానుభావుడు భారతీయులలో వ్యాసుఁ  
 డు నాంగ్లేయులలో పేక్ష్పియరుని నాయభిప్రాయమ- భారతముచదివిన  
 పుడు పేక్ష్పియరుని కృతులన్నియుం బోకించినపుడును నామనసునకులో  
 కమంతయు నొకపోల్చి స్ఫురించెను- పేక్ష్పియరుని నాటకంబులు  
 37- All is well that ends well బాగుగా ముగియునదంతయు న్నా  
 గు 1 Antony & Cleopatra ఆంటనీమెట్రియక్లియోపేట్రా 2 As  
 you like it నీయ్యూనుసారము 4 The comedy of errors విభ్రాం  
 తవిహాసము 5 Coriolanus కారియోలేనసు 6 Cymbeline సింబ  
 లైన్ 7 Hamlet, prince of Denmark డెన్మార్కుకుమారునరాజగుహా

మేట్టు 8 julius caesar జూలియస్ సీజారుడు 9 నాల్గవ హెన్రీ మహారాజు  
 చరిత్రము మొదటిభాగము 10 రెండవభాగము 11 అరుదవ హెన్రీ మహా  
 రాజజీవనచరిత్రము 12 ఆటవ హెన్రీ మహారాజ జీవనచరిత్రము మొదటి  
 భాగము 13 రెండవభాగము మూడవభాగము 14 ఎనిమిదవ హెన్రీ మహా  
 రాజవృత్తి జీవనచరిత్రము 15 జానుమహారాజజీవితములు 16 లియ  
 ర్లహారాజదుఖాంతానాటకము 17 రెండవ చార్లెస్ మహారాజు ఖాంతానాట  
 కము 18 మూడవ చార్లెస్ మహారాజదుఖాంతానాటకము 19 వృధావృ  
 థాయోద్యమము 20 మేక్ బత్తు 21 ప్రీతికిబ్రతి 22 వెన్నీ సువర్ణకుడు  
 23 విండ్ సర్వేడుకకత్తెలు 24 సదువేసవిరేకల 25 mach Ado about  
 nothing ఉత్తగడబడ 26 ఒకెల్లోయను వెన్నీ నేతేళు నల్లనివాడు  
 27 బిల్లెర్లహారాజగు హెక్లిస్సు 28 రోమియోజూలియట్టు 29 గయ్యా  
 లిన్సున్దరాలింగజేయుట 30 గాలివాస : 1 ప్రేమనుని జీవనచరిత్రము 32  
 ఎడ్మోన్డ్ కనుదుఖాంతానాటకము 33 బోల్లియన్ క్రానీడాలు 34 పన్నెం  
 డవరేయి- లేక-సీనోరిది 35 వెలోనాదేళు గుఱునఘల్లిబ్బరు 36 సీ  
 తుకత Winters tale 37 కావ్యంబులారు 1 వీర్యహోనియస్సులు 2  
 ల్యూక్రీసిచెరిచి చాటుపద్యములు 4 నాయకవిజ్ఞాపనము 5 దీనతీర్థవా  
 సి 6 భాగీకన్యనాశపక్షి- కావ్యంబులయెడ నెవరికట్టుబాట్లువావి ప్రాప్తి  
 నకావ్యపద్ధతి పాశ్చాత్యులకు లేకుండుటయొక కోటంతయనరాదు- కవి  
 తావ్రీభంబరికించుట ముఖ్యముగాని వానినియమములు పీడికిలేనిని యే  
 వగింపరాదు- సహాయసంపదతో గాత్రమునెవేచిన వాకన్న సహా  
 యుడై నెగినవాడుప్రవసీయుడుకదా- శాస్త్రముచదివి సుక్ష్మతొడై సా  
 గసుగిల్లుకట్టిన మానుషశిల్పిచాతుర్యముకన్న నిహజపాండిత్యంబున ర  
 మ్యముగఁ దనగూడ్లుకొనిన బంగరుచ్చుకనేపు శ్లాఘము- సకల  
 భాషాజననియగు దేవభాషలో గాత్రముచేప్పి లోకులమెప్పించిన వానికి  
 న్న దేతభాషలోగిట్టుమొనచి బగముస్సంతోష పెట్టువాడు వే  
 యిరెట్లెక్కుడన్నదగు- నెందుకొంకతిరుగుడు- కాలిదాసకృతులారాయ

మతీయు- నీగ్రంథముననాయుపయోగించిన భాషయురబద్ధలక్షణము  
 న్బుద్ధ్య విమతాను సారము- కాళిదాసంస్కృత వజ్రతెనుగునందెల్పి  
 నాడ- గీర్వాణభాష నైనుగునకుమాచుకనవుడు- గమికమీకృతమైనై  
 కసీవృతుడనై యనియాసీకరించినలాభమేమి- యాంగ్లేయభాషకాం  
 ధ్రమొనచుకనెడ నాంగ్లేయ భాషాపదముల వాడుటెట్లుతగదో దేవ  
 భాషనైలింపునవుడు తత్సమమట్లుపయోగింపరాదు- మిశ్రీకావ్యముల  
 స్థూడ- గొండాకయధకముద్దెలుప నచ్చతెలుగునకు శక్తిచాలనప్పుడు  
 మాత్రమేవాడుకలోనున్న తత్సమముపయోగింపవచ్చును నీ! వడిగో  
 రు వెచ్చగుబ్బుగ గ్రమ్ముకొనిగిట్టిగ మొవలంట- బట్టుమోవి! యని  
 చెప్పక- నహనానఖంపచన నదత్త పరిరంభమామూల పరిశీడితాధరో  
 వ్య మనిసింగారమునకుడగనకతిన సంస్కృతదీప్తుక సమాసములందెలు  
 గు వద్దెముడ్డముట్టంపరా దిపుడటనున్నకు బల్కుబడిలేద- తెనుగు  
 ననటనున్నలు- శకటరేఫములుగల పదములందెలిసికొనుటదుస్సాధ్య  
 ము కానికొన్నికొన్ని ప్రయోజనములంబట్టి పూర్వమతాను సారంబుగ  
 నీగ్రంథమున నటనున్నలు- శకటరేఫములు దంశ్యచజలకు- బీకకమొ  
 దటి పదిపుటయందున్నట్లుగుతులుండెలుపబడియెను- మిగిలినబుద్ధిమం  
 తుడు నోటిబిండదీసిచెర్వులోని చేపలుచెల్లెక్కిపోయెనన్నట్లుపుడొక పం  
 డితమృత్యుడు కొండకుగొడ్డ- యెందుకెప్పుడు- సంపుటకమ్మట- మం  
 చికిమళ్ళ- యంతకీజ్జయనియుం దెలుగువ్రాతం జంపుచున్నాడహా  
 యేమిపిదపకాలము- తెనుగునలేనిజాతులు తద్దినముకొనునట్లు తగిలించు  
 కొని గోరంజీతునది గొడ్డటంజీల్చునట్లు సులభముగానున్నతోత్రాయగ  
 లిగిన దానిజిజ్ఞాసలంబోదించు వృధాప్రయాసములేఖకులకు గా  
 వింపదగదు- మేక్లియర్గాలిదాసుల లోనిసాగసులు శృంగారాదినవర  
 సంబుల నీగ్రంథమున బోల్పబడియె- కావ్యంబులం గీతగోవిందమువం  
 టి గీతప్రబంధము మము- మాఘమువంటి కేవలపద్యకావ్యము మధ్య  
 మము శ్రాకుంతలమువంటి గద్యపద్యమిశ్రీ గూఢమధమము- మొదటి  
 ది సంగీతసాహిత్య విద్యావేత్తలకానందదాయకము- రెండవది కేవలభా  
 షావంశిశైలవేద్యము- మూడవది పండితపామరభయ నేత్రశ్రీశ్రీ

మాత్రగ్రంథకము. మొదటిదానినినిచ్చించుటకు వాగ్గేయాకారుఁడే శగు  
 ను. రెండవదానికిఁ గేసులభాషాపండితుఁడుచాలును మూడవది పలువుర  
 వాలకములతోఁగాని యక్కఱకాదు నాటకాంతంకవిత్వమునుదానికి నా  
 టకరచనమే యుక్తమకవిత్వముని యభిప్రాయమాలేక కవిఁగావ్యరచ  
 నా, శక్తి తీర్గిపుడు నాటకరచన మొరచుచునియూ నాటకవిరచనములు  
 చెట్టుచ చెచ్చుడు కాలమునకుఁ గుక్కముఁ తిసిందెల  
 నఁదగు నేమోప సూతాస్త్రము యావనమనవయ  
 సుచెడుటకు గుత్తుకాన్పుకాదా సహజమగు చంద్రబింబముం జూచి  
 యూహించిక చిత్రపటముననదాని ప్రతిజూచి యలరువెట్టివలెఁగొవ్వు  
 నుపేక్షి చి కొయ్యబొమ్మత్వలచువెంగలిమాడ్కి వఱియుఁ బ్రయత్నము  
 గుహాలోనూని మనసులోఁబ్రాప్తివు వెడఁగుతెన్న నఁ దాఁబోకించు య  
 ధాధావస్తువు వాస్తవమున కానందింక వాలకఁబులకుల్లాసపడువా  
 డెంత వెచ్చివాఁడో యిప్పటిలోకు సంగతి తెలిసికొనుటకు మోచేతికంక  
 ణమునకస్తమట్లు నాటకము చూసనక్కరలేదు పూర్వస్థితితెలికొనుట  
 కు నాటకములకన్న గవిత్వతేతరగద్యపద్య కావ్యములేతన్న యెకరివేస  
 మొకమాని చో సపహానస్పదమగుఁగాని స్వాభావికముగనుండునా కా  
 వుననాటకప్రయోగమునఁ బ్రయోజనములేదు పూర్ణగర్భవర్తియైత  
 నమాటవఱచి తన్ను నిరసించుభలకయెదుట శకుంతలపడినపాట్లక ప  
 దాతేంద్రగుఱ్ఱవాఁడౌపే వేషముపూని తెలుపఁదొరకొనుటయు నందుకుజ  
 నులరుటయు వెట్టికుదరినదిరోకలితేరా తలఁజుట్టుకొనియెద నన్నట్లుండ  
 దా యట్టివాలకంబులవలన వెట్టులకుఁదప్ప జ్ఞానులకు హృదయంబులర  
 సచూఘటిలునా తనతల్లిసత్తగి తనతండ్రికివిసమిడి చంపించినతనవినతం  
 డి యెదుటనున్న పు హేమెట్టియొక్క ముఖవైఖరియెట్లుండునో మన  
 యూహకేయందఁ పు వేషముచేఁదెలుపఁబడుటెట్లు కథాసంధర్భముతో  
 లుపుటయందు నాటకముద్రావిడ ప్రాణాయామమువంటిది యొకవత్సర  
 ముక్తిందటఁదాఁగలసిరితిలోకై కనుందరియగు శకుంతలనన్మరియూపే  
 యెన్ని గుత్తులు చెప్పి నున్నముక్త సభిప్థినినా పాదూహనాడి ప్రాప్తమైన  
 మువ్వంతుండాపే యెగినవెంటనేయూపెకుదా నోపంగిసయ్యంగిముక్త

జాలరియొద్ద దోకినంతమాత్రముచే నాపెద్దగూడినట్లు. ఇట్టికేతెచ్చి  
 కొనుటయు వట్టియొక కేంద్రకాపెక్కడుకుంజూచి తనకొడుకనివిశ్వసించి వి  
 రహప్రతిభాశోయగు మాపెక్కుంతలగాఁబోల్చి కలిసియున్నట్లు పురా  
 ణకథకు విరుద్ధముగ లేనిపోనియనంభవమలగు దిక్కుచూటయొక నాటక  
 మటనాటకాంతంకవివేదంబయేమీచోద్యమేమీ నాటక పుపిచ్చివాల్మీ  
 కివ్యాసాది కవులకీనాటకవిరచనోన్మాద మేలపుట్టలేనో కవిసార్వభౌ  
 ములగు భారవిమాఘలున్నయభట్టు తిక్కనభోతనపెద్ద నాదులున్నె  
 న్నరుమిట్టపముఖులు నాటకవిరచనమనంభా  
 వ్యమనిఁజూలనిపరియయియు మానివేసియుండుదు విప్పించుట  
 వలె గద్యముకన్న బద్యఘరచించుటకష్టము. పద్యముకన్న పాటయొ  
 నచూటకష్టము. నాటకవిరచన మధమమైననేమి. యుక్తమమైననేమి  
 జూరెలోపాలోపములతోఁబనియేమి. కడచినదానికివగవేల. లోకైకకవు  
 లునా. బరగిన షేక్స్పియర్కాలిదాసుల కృతులలో విచారించినచో  
 షేక్స్పియరుచి హేమెట్టును గాల్చిదాసుచి శాకంతలమును నిరుపమాన ప్ర  
 ఖ్యాతిగాంచివండున వానిఁగూచి కొంతచచింపవలసియున్నది. హే  
 మెట్టు డెనాక్రూజేతమంతటిలోను వానివంటి దుర్మాగుఁడులేడుహా  
 రేహ్యయీ నంతిచెప్పటకు సమాధినుండియో ప్రభువాదయ్యమేలేచి  
 రానక్కటలేదనియనుటబట్టి యదివఱకేతాజు బలాత్కారముగా నతని  
 తమ్మునిచేఁ జంపఁబడినట్లందఱికిఁ దెలిసియుంటిన్నట్టము. మఱియు-హే  
 మెట్టు కావలసివెట్టివానివలె గన్పట్టెదనని తనచెలికాంత్రతోఁ జెప్పి  
 యున్నాడు తనతండ్రితో నోఫీలాతననడుము హేమెట్టుపట్టుకొని యెం  
 తయోప్రేమజూపించి యెట్టకేలకుదనయందలి మోహమువిదల్చుకొ  
 న్నట్లు కానించెననివెప్పుటవలన హేమెట్టువకుఁ దనతల్లియొంటిని తం  
 డ్రియునొనిచి న దౌర్జన్యముంబట్టి నంసారభోగములందు గాఢవిరక్తి  
 కలిగి నుత్తముడగు తనతండ్రి జంపి తనతల్లింజెండ్లాడి రాజ్యమాకర్త  
 మించుకొన్న తనపినతండ్రింబాలించి వగఁడిచుకొనుటయే తనబ్ర  
 మమకు సాధకకమనినీశ్వయించి వెట్టివానివలెనటించుచు నదును  
 కొనియబడిన హేమెట్టునకుఁదపవనతండ్రియొనచి నదుర్మాగుఁడనదా

కి మఱినా పెక్కింత పెక్కిరికిని హేమెట్టు వెఱ్ఱి వేమగురుకుఁ దమదుర్మయ  
 మే కాగణమనిన శ్చయముగాఁ దెలియును హేమెట్టు తెన్నుకై మనువలె  
 మానుషసంఘముపై ననన్యతాదేహ-లోకమును వర్జింపఁగోరెన బుద్ధుడు  
 భార్యను రాజ్యభోగముక దృఢస్థాయముగఁ బరిత్యజించినట్లు హేమె  
 ట్టుతాపిట్టువలచిన యోగీలాశువఱియుఁ దనజీవితేశ్చ గూడఁ బాపాత్ము  
 డగు తనపితండ్రింజంపి తనతండ్రిఁబుణము తీచుకాక కేగిచిడినాడెను  
 హేమెట్టుధరాత్రుడుఁ మఱియువిచక్షుగుఁడు హేమెట్టుయొక్కపితం  
 డి ప్రతిక్షణము తనతత్వనకై పశ్చాత్తాపవందుచుండెయ్యెన నన్నిభావ  
 ముగ దుష్టులచేనాత్రక్షణకై హేమెట్టులయింప నిశ్చయించెను ను  
 గుణసాంధ్యర్య బుములంబరిపూర్ణుడగు తనతండ్రినిఁగిడిచి దుర్గుణ  
 భూయిష్ఠుఁడునుగుహియునుగు తనపితండ్రి స్వనశ్చిమిగి తనతండ్రిం  
 జంచుట హేమెట్టునకు బ్రతుకునందు రోతఁబట్టించెను దనతల్లితోఁబో  
 లిరన్నునకుఁగూడఁగూడని సౌబంధముంట శంకించియేకాఁగోలు హేమె  
 ట్టు తనతల్లిగదిచెంతసధకరాశ్రమున నొ.టిగఁదాగిన పోలిసన్నునెఱుఁ  
 గనట్లు పొడిచిచరించెను హేమెట్టులోకులందఱిచే మిక్కిలిప్రేమి పఁబడె  
 గాన నతనికిబాహుటముగా హానిచేయుటకాతని పితండ్రి వెలుచెను బ  
 శ్చాత్తాపదశయందు గైవస్థానిభక్తముచేయుచున్న పరమదుర్మాగుణ  
 డు చంపఁబడినంతరికొందుట కిష్టపడకుంటచేధమక్షణజేసె హేమెట్టుదే  
 వమునకు మొక్కిక్కుచున్న పితండ్రిరాత్రి నొ.టిగఁదనకు దొరకినప్పటి  
 కిఁ జంపకుండెను మఱియు నోగీలాశువలచి వలపించుకొనిన హేమెట్టుం  
 బాలయించుటకు హేమెట్టుపితండ్రి యిగ్లాండునకుఁ బంపుటవినినిరా  
 శచెందిపిచ్చై పోయెట్టి కెఱ్ఱికిఁగారణమాపె తండ్రి యాకస్మికముగా  
 హేమెట్టుచేఁజూపఁబడుటయని హేమెట్టుపితండ్రి భగవదేను బుద్ధు  
 డు పట్టాపువీసెచ్చెకు మనుజశేవముంజూచినపుడు తనసారసాబిర్నిం  
 చినట్లు హేమెట్టుసమాన వెంగట పోరేమృత్యుబ్రష్టించి యాయధిరమా  
 నుమ జీవితముపై మిక్కిలిరోతఁపడెను మఱియు దుష్టశిక్షఁగా విచి లోక  
 మున పదుపకారమునేయుట యేజనన్తమునకు సాధకకతయని నిశ్చయిం  
 నోగీలాకువలపుజాబు వాగినతరువాత రూఢిగఁదెలిసెను హేమెట్టుతల్లి

లా క న్న ను మఱియుఁ దన వాగ్గణము కన్న ను దుష్ట  
 శిక్షఁ జేసి పితృణముం దీచుకొనుటయే ముఖ్య  
 మనియెంచెను - వెట్లెత్తినట్లు తనయ్యదేశము నెఱచేచుకొనుట  
 టింపకున్నయే హేమెట్టు ధీరోదాత్తుడనవచ్చును హేమెట్టు తల్లికి హేమ  
 ట్టనకు వెట్లెత్తినట్లు సందియమున్న కేమాకాని హేమెట్టు వినత్రాకిమా  
 త్రిమది సమక్రములేదు - హేమెట్టు తనఁ జంపి పగచీచుకొనుటకై వే  
 సిరవేసమనియే మాఁగి శిక్షించెను సంగతులవల్ల హేమెట్టు పశ్చాత్త  
 ముగాఁ దనతల్లిని దనవినత్రాకిని చంపుటచూడలేదు లోకులు గనగన  
 లాడుకొనియుండవచ్చునా కారాముంబట్టియుఁ దవయ్యదేశవయస్కు  
 లు నయనుమానమునబలపఱచగాఁ దీనసంకల్పవశమునఁ దనకుఁదో  
 శెంచిన తనతల్లి దయ్యము తనవినత్రాకిని దౌర్జన్యము ద్రోవినటుభ్ర  
 మపడటచేతను మాఱియుఁ దనతల్లి దనతల్లి గతించిన కెండునెలలో  
 దన సతల్లిని బెండ్లాడిన కారణముంబట్టియుఁ దనతల్లిచావు వృష్టాంత  
 నుగాఁ దెబ్బనొక నాటకముఁడవఱకు విసజాలక లేడివోయిన తనవిన  
 త్రాకిని వెట్లెత్తినట్టియు హేమెట్టు వినత్రాకిని దొంగిలించుమాసి పితృణము  
 దీచి ధోకులచే దసధర్మాచరణముండెలియఁ గచానిశ్చయించెను హే  
 మెట్టించు మిగిలినవదియైదేండ్లు వయస్సు కలియుండవచ్చును మాఱి  
 మఱియుంబట్టి తనతల్లి తనవినత్రాకిని నాగ్రామమువాడు భోకనోపముకాదు  
 తనతల్లిగాని మాఱియుటవంటి సర్వ హితబాంధవ్యమకల పెద్దలవల్లెనఁ  
 గాని తనవినత్రాకిని తనతల్లిని జంపి రాజ్యమాక్రమించుకొన్నట్లు తన  
 తో జెప్పియుండలే దింతయెకాక తనవినత్రాకిని తన తల్లిని బెండ్లియైన  
 వెంటనే రాజ్యమునకు నాపమక్రమరాజవీరునియెంతయోచేసితో బహి  
 రంగముగా రాజసభలో నిష్కలముగ నిష్కాశించెను గాఁబట్టి హే  
 మెట్టు లేచిపోయిననుమాఁదముడది పెద్దలవరయఁ గడుచుతనపుట వివేక  
 మతోఁ దీవోన్నాదమొనెట్లు నడించుచుదావలచి వలసించుకొన్నక  
 యియ్యనె తెండినట్టియుఁ దనతల్లిని దనవినత్రాకిని మొలగు నాత్మ  
 దుఃఖములనుంచి కోరితనమిత్తకి దాహితవయ్య నిట్టవివేకముగా  
 తనవినత్రాకిని దాహితవయ్య దసధర్మాచరణముగఁ జేయించియు నాయో

దనవంశమునూ ల్పితాః జెడిసకుట్టసిదుస్సాహసమొక నాటకముగాఁబ  
న్నటు లోకులకునునీతిబోధక మెంతిమాత్రమంగాదు వజ్రియునేఁబది  
యేండ్లకు మించినవయసుగల్గి తనయన్నకుదోహమఁగావించి వదినెం  
బెండ్లాడి రాజ్యమాకరిమించుకొన్న తనదౌజన్యముం బ్రశిక్షణము  
జ్ఞాపింపెచ్చుకొనుచు బళ్ళెపుడగుచు భగవంతునిదన నేరమునైన  
చుమని ప్రాప్తించుచుంటచే హేమైట్టవినతఁడిగి హేమైట్టన కోశీలాను  
బెండ్లిగావించి వాకింబట్టయుంగట్టి తానోరనిలియుండక మీ యమిక్కిలి  
హేమైట్టంబొలుంపఁ జూచుటప్రాప్తవ్యవము కానేరదొకవేళ బూ  
ర్వగాధనననంచి చేసిననుపేక్షియరుని కంటవహకవి యంతియనంద  
భకముగా శాకపడుచునానిదుస్సాహసమునే గులనాశ మగునట్లుదుఃఖ  
పర్యవసాన నాటక మొకచుట సునీతిబోధన ఘోకమగుకావ్యమునకేక  
లనంపుతెచ్చె నొకసోడెకాఁజొక యెలజవ్వనిన్వలచి యుండెయుంబట్టకొం  
చెము కూఁతఘనమనునట్లు మనీశ్వరావాకమగు జ్ఞానవై రాగ్యములగ  
వచుట నూశ్చయకావ్యవ్యభావముకానేరదమన కార్యముననొకచేచుక  
దైవమొకటికలను దానివశమునసర్వము జరుగుచున్నదని నేపీహిమనకుఁ  
జెప్పిన హేమైట్ట తనచిండ్రిమరణమునకు వజ్రియుడనా తల్లిదనవినతఁ  
డిగి పెండ్లాడిరాజ్యమాకరిమించు కొనుటకాన్తవమే కారణమనినమిమి  
గఁగిచుకొనుతెలుపు మానకుఁగిచిత్రిమఁ సకలకార్యమలకు నైనవేక  
తకయను ఛడవిశ్వాసము గలవాఁడేవనికై నీ రతిగాఁ దీవ్రప్రియత్వ  
మొనరింపఁజాలఁడు సుఖపర్యవసాననాటకములలో సుఖమాగకఁజూరబ  
న్ని పాత్రములకుఁ జేతునగుమోముల బ్రతుకుఁగల్గిండునట్లు 'లేనపోని  
యూహలతో దుఃఖావసాననాటకముల భూమికలకెట్టిలోభోధస్సమరణ  
ములప్రసాదివృత్తివహఘటలమనిపెచ్చి పెట్టుబుద్ధివైమరత్వమేవదనమును గా  
నిచో రంగస్థలమునకుఁదొలుత నొకముదమలివాని వాఁకూఁతులొకఁగు  
డబలియచ్చి యాపదపఁజూపఱు నేత్రములకానందమూ లేకలోకోపకాన  
నీతిబోధకమా తనకపితాప్రతిభాకవన్నియ మారొకదమ్మమిగులమా  
స్మృతియురాచమచుగు తోడ లేకపోవదనునట్లు క యవివేక వృషమచు రా  
చకొడుగునింక ఏరునతో జతవచ్చుఘోరముగఁజూలించుటఁ దెహానీటకు



హేమలక్ష్మింజరించుటకై వానిపినతండ్రి యాంగ్లేయదేశమునకుఁ బంపి  
 చేసినట్లు స్పష్టముగాఁ దెలియఁబడినచో నాచెయూత్రహత్యకుఁ దగిన  
 కారణము నాటకముననగపడుఁగదా యేలోపములెల్లున్నను లోకము  
 లోఁబ్రోక్షులందఱున హేమలక్ష్మి నాటకంబులనన్నిట నుత్తమమనితెలంచి  
 నపుడునేఁగాదనఁజెల్లునా - హేమలక్ష్మివ టి పాడితునకునయ్యమగ పడి యు  
 పన్యాసమిచ్చుటయు మఱియునామాటవోప్పన నతఁడుతనతోఁగూడఁద  
 నకులము సంతయుంబోల నంచుకొనుట యిట్టికథకిల్లకాయలకైన నసం  
 భవముగఁబోఁచదా - కథకుఁగాల్సేతులు లేవీలోకములోఁజరుగఁచి యసం  
 దభకాములెప్పి - తక్కినయంతములజూలిపి కేల - కవితాచాతుర్యమెట్లున్న  
 దన పేక్కియరుని కవిత్వప్రతిభ కుమాతాకండ ప్రభకును లోపమెవఁ  
 డెంచఁగలఁడు - పేక్కియరుని నాటకములు కావనిశంకింపఁ బడినయనిత  
 వ్పఁదక్కిన యిరుపదియైదింటిలో నీతిభోధకములు కెరియులేయస్సు మ  
 టియూలేస్సు ప్రేమనుజేవనమనుటకు సాదియములేదు. నీ యిష్టానారమ  
 నుపది జగమున నాటక రాజమనవచ్చును - లోకులకుత్తములవల్ల నశ్రితి  
 యు నీచులనుండియు నొక్కతీరుగనే నీతినిబోసింపనచ్చుఁగాని యుత్తము  
 అనప్రతికానముల నీతిగఁజుపుట పండితాభిరుచి - నీచులదృష్టికానమ  
 గపచి నీతిఁదెల్పుట పామరరంజనము - కావీదాసునినాల్గునాటకములలో  
 సతనివికావహాస మాలపికాగ్నిమిత్ర ప్రహసనములు గాక తక్కిన  
 రెండిటిలో ననేకపండితుల యభిప్రాయము శాకుంతలము శ్రీహను - కాని  
 పికామోగ్యశీయమే మేలుగఁగన్నట్లేదు - భావలుండగా నన్యపురుషులఁ  
 గవియఁగోరుట భార్యలకెట్టి తప్పభావాలకుఁగూడ భార్యలుండగా మ  
 టియొకతె గూడనెంచుటయట్టి దోషముకాదో - పురుషుడింకోకతె నా  
 శించునట్లు స్త్రీవేత్తాకనిఁగాంకింపఁదగదా - యిదానిస్థలఁగూడిన నానే  
 కమునైచుమని భార్యపాదములకుభరిక మొక్కునట్లు వానిఁగలసిన నా  
 తప్పచుకొమ్మని భార్యపాదములకు భార్యమొక్కుట నరసముకారం  
 ట - స్త్రీక్షితాతిప్రత్యమనలె బురుషున కేక పత్ని ప్రతముముఖ్యము కా  
 నేరక - మొక్కకట్టింకోక కిముక్కతగునా - భారతీయనాటకములలో ద  
 ష్టికాతాతాకర్షణము సభానదులకు దుష్టిభోధకము - విక్రమోద్వేగీయశా

శకుంతల మూలపితాగ్ని మిత్రములలో నాయకులు వేశ్యనొకఁడు వేశ్య  
 కూతునొకఁడు వేశ్యావేషముననున్నదాని నొకఁడు కృమముగావలచి  
 యగ్ని హోత్రసాక్షిగాఁ బరిణయమాడ్చుకొన్న భార్యలన్వించించిరి. శా  
 కుంతలమున సఖులతోఁబూలుగోయుచున్న శకుంతల తేనెటీగకుజడిసి  
 చేలులన్నాదుమునకై పిలిచినపుడు విదూషకునితోఁగూడఁ జెట్టుచాటు  
 నం బొందుచున్న సార్వభౌముడగు దుష్యంతుఁడు పురువంశపురాజు భూ  
 మినేలుచుండగా ముద్దరాండ్రకెవడవజ్జ సేయుచున్నాఁడు రాయనికత్తి  
 జరిపించుచు నాపెడతీకులుకుట దెంతసరసము- కనికరమాముద్దియ య  
 దివఱక చట రాజునక్కియుంట యెఱుంగకుండెనేని యతనియాకస్మికాద్ధ  
 త్యమునకు జడసియొక్కపెట్టునఁ బ్రాణములు గోల్పోయియుండును-  
 బ్రాహ్మణులు కణ్ణమునికూతుఁడే నాతిథ్యమందుమని రాజునకుఁ జెప్పిన  
 పుడు తనతోసరియై యాపెజూచెదననుకొన్న రాజుపూలమొక్కలకు నీ  
 రోవ్వియుచున్న శకుంతలఁజూచి యిదేకణ్ణముని కూతుఁరనిచెట్టు చాటు  
 నఁబోయి యాపెచక్కఁడనముఁజూచి యూటలూరుట తనవంటియొత్త  
 మక్షత్రియునకహంమైన వనిగాదు- తనస్సుబాగుగ జరుగుచున్నదాయ  
 ని రాజడిగినపుడఁ శకుంతల మునికన్నెయయ్యుఁ బ్రత్యుత్తరమిఁజూక  
 వేశ్యాకన్యవలె సిగ్గునటించుట బ్రాహ్మణ్యకులాచార విరుద్ధము- రాజు  
 చేడఁబోవనరక్షకై నియోగింపఁబడిన ధర్మాధికారిని రాజునీచునివలె  
 దబ్బరపలుకుటనుచితము- రాజుతారాజభృత్యుఁడనని చెప్పకొన్నప్పుడత  
 నింజూచి శకుంతల శృంగారలజ్జనగపము చుఁ బండ్లీగిలించుట మఱింత  
 యనుచితము- శకుంతలానీకండ్లి వచ్చెడునని నకియలారాజునన్నిధిననం  
 గా నైసనాకేమని చిరాకుపడుటోకరసమా- యిక నానోర్యేతిరుటకవ  
 కాశమున్నదని రాజుశకుంతలవేల్పు సానికూతురని తెలిసినపైననుకొను  
 టచే నంతకుముందాపె మునికన్నెయని తెలిసియు మోహించుటజేన్యా  
 యము- శకుంతలంజూపించి ప్రియంవదరాజుతో మఱేమడిగెదరని ప  
 ల్కునపుడాపె న్నకుంతలవేళ్లతోఁగొట్టి సానిటక్కగవచ్చెను- కేవలక  
 న్యకకట్టి చమత్కారము తెలియుట స్వభావవిరుద్ధము- మనస్రద్ధవ్యాపార  
 మునకడ్డగు ఘోరరస్సిపెచ్చే జేయఁబడఁదగినదాయని మునికన్యకులతో

రాజం ప్రాధాన్యముగాఁ బల్కు-నా-కన్యలకు మన్మథవ్యాసారముచేసెను. ము-  
తెలియుటకుఁ బ్రాప్తికిన్ స్తంభకంఠమని రాజకన్యకలతో నెఱుఁగఁపఱచి  
యువరాజు సేయఁచునా- శకుంతలకుఁ దానుగఁగఱచుచుంటున్నచే నాపె-  
వృక్షసేచుఁ బూజమునాఁ జెల్లఁబఱచుఁగలఁజో-విరజాశువువృక్షేడుచెట్టునఁ  
బడుచుట్లు వేల్పుసాఁకూతురు కన్యసమునియొద్దనున్న దనుపోల్కి బాగుగ లే-  
దు- జల్లెడుచెట్టుకన్న బామ్రుచెమడుడొంకఁ కొంతయొప్పునేమో- పూ-  
వు-చివురు-జేసె- పండులతోఁగోల్చి యూనడువవృక్ష సాబంధములేని ర-  
సముతోఁగోల్చినట్ల- నీ గోల్చె-పుడునకూలింపెనని విదూషకుడనుట  
కన్న నీరొట్టినేటిలో బడినదన బాగుండును- సవ్యులాటకన్న మాటని  
జనుగ నెంచుచుని రాజవిదూషకునకునుట ధీరోదాత్తలక్షణముకాదు-  
రాజపాదలోఁబొంచుండి శకుంత-తావ్రాసిన వలపుజూలుఁజదువఁగానే  
యట్టిపక్షపాద వచ్చిమనస్థుఁడునిందపింపఁ జేయుచున్నాడుఁగాని న్ద్రగు-  
లఁబెట్టుచున్నాడని పైబడఁబోవుట దెంతవైదికపునరసము- శకుంతలక-  
న్నయయ్య నంఃపురస్త్రీల నెడసియుంటియును రాజనిసానిస్తి యగు-  
టచే మన్వబడిన దానిన లెఱబల్కినది- కేవలకన్యకకట్టి పల్కు-స్వభావ-  
మా యొక్కమంగిలినలే- నీకువివరుదునా నీకాళ్లనుకుదునాయని రాజున-  
రసమునకు మొదలిడుట యెంత బాగున్నది- మట్టమధ్యాహ్నపు వేసవి  
యెండమందుచుండగా నిష్కంఠవేషస్సంయోగమున కేవలచూటయనుచి-  
తము- క్రియమంతయును మ్రోసిన పిదప నాతండ్రినిట్టివనిచేసి యవమా-  
నింపఁదగదు నానలులనుమానించెదరేమో యిఁకనన్వేషింపుమని పొడ-  
జారయనునట్లు కేవలకన్యయనుట యన్వాయాధిపతిము- కాను కేళికృత్యము  
లనిట్లు బాహుటముగారంగస్థలమునఁ బ్రదీక్షింపుంచుట మిక్కిలితగనిప-  
ని- ద్భక్త్యకాన్యమునందిట్టి యనౌచిత్యమునఁజేసె పరాదు- బలత్కారము  
గా సాపెనావుట- యుండుము గడిచెదను నీవాతెటతేసెఁగోలనీ యనిత-  
లవడుటయు నభావములకు లజ్జఁ జనకముకాదా- యిట్టియనభ్యుములు పొ-  
చు- పొచునా- పొవయుట నాసేమమరయ గౌతమివచ్చుచున్నది నీవు  
చెట్టిచామర దాగుండుమని శకుంతలయనుటచూడగా రాజు శకుంత-  
లను శాస్త్రక రీతిగా గాంధర్వనివాహనసూచియు కనపడదు- సానిస్తి

దొంగ సరసనలూగుచుది- శకంతలచెప్పవట్లు రాజుచెప్పచాటుల దాగు  
 ట మూలకపోకలోడంగి యటనేలనుటవిగాయన నూరకవినుచున్నాన  
 ను విటులననము- సార్వభౌమునికేగితివట్లెను- సంతాపమానం నలతా  
 వయమా తిరిగిని- బాభోగమునకు- చిల్పెదననియంతి పోషముగాఁబ  
 ల్కుశకీ యదివఱకేకన్నెటికమైన సానికానకునక్క మునికన్నెయకె  
 ట్లందును- రాజశకుంతలకెంత మోగి గుట్టుపకయే తనరాజధాని క  
 రుగుట కాముకన్నే హన్వాభావ విరుద్ధము- ఇట్టచోచనదనిత దుఃఖము  
 లు సుమన్సహమలని బ్రహ్మచారియనుట యనుభవవిరుద్ధము- రాజశ  
 కుంతలతో రహస్యసంభోగ మాచరించుట యొకవర్సరవిదనని కాశ్య  
 పుఁడెఱుగ క శ కుంతల నిండుచూలాలై న పిదప  
 నూ.సంగతి తెలిసికొనియావంతమైనదనితో న  
 రినిన పృత్తింతముఁదెలుపని దుష్కంతునియొద్దకు యాకాశవాణిన్నమిత్ర  
 యాపెసంపెను- రేపోనేఁడోనీల్లాడుటకు సిద్ధముగానన్న కూతునత్తివా  
 రింటికెట్టి కఠిన్బ్రెసంబంపునా- పురాణములోఁజెప్పినట్లాపెన్ బ్రతిన  
 హితంబుగాఁబంపుటకేమియుభ్యంతరమో- యోపునల్లమొక్కలారా  
 మిమ్మునెంతయో నేమిఁజెంచిన యీశకుంతల య్తివారింటికే  
 గు- నాపెకుమిసెలవనంగుడి యనికాశ్యఘనివంటి సంయవధని పిచ్చి  
 వానివలె చెటతోమాట్లాడునా- మలయటటోన్మాత్రిత. చందనలతవలె  
 నిన్నెడని వేటుచో నేన్లుబ్రతుకగలనని శకుంతలయను నుపమాన  
 మాకి స్తమ- బండియొబట్రియో చేయరాదానిండుచూలాలై న కూతు  
 న్నాలినడకనంపనేల- తనకంతదైద్యమున్నచో రాజనోద్దనుండి యరదమై  
 నఁ దెప్పించరాదా- కాశ్యపమునియంత మోటతనము చేయఁదగునా-  
 యొకవర్సరములోఁపలఁ దానెంతయోవలచి- కలసివత్తిలోకైక సౌంద  
 ర్యవతి నాశిమఱచుటెల్లు- రాజానినిన సాధారణకృత్యమైన సర్వ  
 లోకవిదితమాగదా- రాజశకుంతలస్థవఁగూడుట యేరికిందెలియకుండు  
 టెట్టి కథయెంత యనందభాము- రాజాకసారిమాత్రమే శకుంతల  
 స్థవఁగూడె- నిశ్చడుకనుటకు సిద్ధముగానాపెవచ్చె- నాపెకుంగొడుకుపుట్ట  
 నేని తక్కినభార్యలకనిష్ఠముగా వానిన్యవరాజుగా నేవఁచవలసియుండు

నాకనాటికితో భగ్గిరితోచుకొంటి- నీకనీయనుమానపు తట్టమోము  
 తొలుకు- లోకులెవ్వరికీసంగతి తెలియదుగాన నెద్దియునెఱుంగెనట్లూ న  
 కుంట మేలవిరాజు తలొగుట యన్యాయముకాదా- వియిట్టికథప్ర  
 చురించుట లోకులకుదుర్మతి బోధించుటగదా- వలచినందుకుఁబలపుడె  
 బ్బులన్నట్లయ్యె శకుంతలవ- తాఁదవుకొన్నటక్కరి సానిస్లికదా  
 రాజులోనుత్తర ప్రక్షురములు జరుపకుండునా- లేక- మఱేవిధముగ  
 న్నే- నదనగభవము మదుకమునుపు రాజనమాచారము పెట్టిసేయ  
 కుండువా- బోనీ- రాజుతనకిచ్చిన యుంగరమైన బంధువులకుఁజూపకం  
 డునా- చిడుచూలాలి న్నింగర్థమున సిగ్గుదీసిభీ భత్సంబుగ నేడ్పించు  
 టొక చాటుకచమత్కారమా- దుర్వాసునిశాపమున- రాజనకు మఱపు  
 కలుగనీ కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర వాక్యము విశ్వసించకుంటకుఁ గతమే  
 మి- రాజుమాఖాక- లేకకథకుఁ గాల్పేతులండవా- పెద్దలమాటలుల  
 ట్ల్య పెట్టవిరాజుక గధానాయకునిజేయరావో-హోతాపసిముడుసలీయవి  
 సార్వభౌముడగు దువ్యంతునివంటి ఓత్రియోత్తముఁడు బ్రాహ్మాస్త్రీ  
 లు మోసకఁజైలనియు సభిషేపించు టుచితముకాదు- నీబోల్కనీ పెగొడుకు  
 న్నచో నీమేనేలుకొమ్ములేకున్న నీపెందండి- యొద్దకంఠవచ్చునని పు  
 రోహితుండుచెప్పగా రాజండుకంగీకరించె-నోహో- యిట్టిదీనిచకులులత  
 లంపుతమలిట్టి తీర్పుచేయుదురా- యినీ-భారతీయోత్తమార్య చరితము  
 నకుఁ గాళివాసుఁడొకత తలవంపుఁదెచ్చె- నుదారమగుపూరువంశ త్కత్రి  
 యకులము కాశ్యపాదిమహామునీశ్వర పావనచరిత్రమున్ శ్రుతిసంప్రదా  
 యము చెప్పిచెప్పితుదకుగొల్లలు మంగళ్లతీచుకతగవువలెనిక్కవితుమ్ము  
 మనిపించినాఁడేమి- కొండుచూలాలగుశకుంతల- కనికరమెద్దియుఁదోచక  
 నాధయై రాజపురోహితుని యింటికేడ్చుచునరుగుట యెగిరెగియెంగిలా  
 కుమీఁగఁగాలువైచిన యాచారవంతునివలె నభ్యంగనమొనచుక కత్త  
 రువుఁబూసికొని వేడతట్ట నెత్తికెత్తుకొన్నట్లెంతయో సింగారముననాట  
 కము మొదలిడితుదకిట్లు కరుణాబీభత్సములఁ జూపఁబడెందము లంగలం  
 పడగదు- నాటకమిచ్చటముగింపఁ బడవలసినదేకాని దుఃఖపర్యవసావము  
 గాఁ బూర్వనిబద్ధనములంబట్టి ముగింపఁబడరాదనుహేతువు చేతనోరా

జనకుఁదక్కిన భార్యలవలన సంతానములేమిదానొక సాదొంగనను  
నె గతకేనశకుంతలకొకవేళఁ దనబోల్చిన్తోడుకొ దవినచోవాసికేదను  
దునలి తనమునరాజ్యమప్పగించె గోయోరాజు శకుంతలబ్ధిగిచూడ  
నెంచి తుదకొకవనములోనై దేండ్ల పిమ్మట దమ్మజులిన కొడుకు గాం  
చిన శకుంతలంబాచి యపెగ్గొడుకుతోనింటికే దెచ్చుకొన్నట్లు బీటకా  
యపీఠవలె కథముగింపఁబడియె- రాజశకుంతలంతరిమన నాసీచూ  
చునేమోయని భయంపడుటయు దోడనేనకుసంతానములేదని దుఃఖ  
పడుటయు విచిత్రకళలుకావా- శకుంతలంబెంచి యెంతయోపేమించి  
యాపెం దుష్కృతలొకడకంకిన కాశ్యపముని దుష్కృతుఁడా పెన్నిరాక  
రించెనని శిష్యులవలనవినియు నాపెయోగక్షేమ మరయకూరకుంట లో  
కమిద్రుమ- తనజీవితంలగా జడిసినరాజెల్లు శకుంతల నాపెకొడుకుతో  
నగిలోనుంచుకొననో- యీరాటకమెంతయు ననందభకగా నున్నది-  
నాటకరచనమందుఁ గాళిదాసుకంతగా శక్తిచాలదు- కాళిదాసునినాట  
కములకన్న సతనికావ్యములుబాగున్నవి వానిలో రఘువంశములో మూ  
డువంతులమేరమిగుల శ్లాఘ్యము- కాళిదాసుఁడు కృతిషమునందు వైద్య  
మునందు ఛందోంబికార శాస్త్రములందుం దశపాంశిత్యముఁ జూపుట  
కొఱకుఁ గొంతగ్రంథరచనఁ గావించినట్లు ప్రసిద్ధిజెందెను- పేక్ష్మియ  
రొనడికనల్యక్త్రాసీ చెఱయనుకావ్యమందలి కవితాశక్తి గొనిచూడవే  
నోల్లచాలవు- దేవుడంతటన్యాపించినట్లు పేక్ష్మియను జ్ఞానముఖలమా  
నుమాయభవముంబడవెను- పేక్ష్మియరుకనిపెట్టని మనుష్యానుభవములే  
దు- నకలమానుషసంఘము స్థానించిశోధించి తచ్చేష్టితముల స్లోకులకు  
ఁజేటతెల్లముగ వెల్లడించెను- కాళిదాసునికవిత్వమందు బూర్వలుతో  
క్కుని కొొక్కమాగఁమెద్దియులేదు-కొంతవఱకు జయశేవభవభూత్యాదు  
లునవినభారతీయకవులలో స్వంత్రులుగాఁగాన్పించిరి- పేక్ష్మియరుఁడు  
స్వేచ్ఛని కవిత్వమునెంతయో కొనిచూడుటవల్ల పేక్ష్మియరుని కంటె  
గూడ నెక్కుడు కవులుండియందారనుటకు సందియములేదు- భారతీయనా  
టకములలో మృచ్చకటికా వేణీసంహారములు విక్రీ-లి రమ్యములు  
కత్తు విధానములు శాస్త్రములు వివాహములు తిన్

న వి గ్రహ ము లూ చే గిం చు నం బ ర ము లే కాంతి నే హ ల  
 సీరమృత నాలకము బుపగటి వేరములు భాగవతములు బొమ్మలూటలు మొ  
 దలగునవి జనులకాస్తి కృత్యులైయు వేడ్కయు గలిగించుటకై వైదికసా  
 ణ్ణక తొడికి కమఁములందనాదిగ నాటకనూపనులుగనున్న వి నటులకున  
 భ్యులకుంగూడ న కల్పనశేమున రసములుఘ్రించుకది నాటకము క్రమ  
 క్రమముగా నాగతకతముదిరిప కొలందిహ పక విశేషములు తలచుండు  
 దొడంగె- నహజముంగనుగొనుటకన్నఁ గృత్రివముఁజూచుటకు మిగు  
 లనేడ్కపడుట సామరజనస్వభావము-మఱియుసూరకగ పడుక క్కెడున  
 రయఁడుగాని పదిహాకలకై నఁ గుక్క-వృత్తిమయై ని యింటనుంచుకొని య  
 పివేకయల్పగ పడుచుండును- దేవుఁడూహాహాలుగల మనుష్యునివంటి  
 యాన్వేషింప నాడనియు- శకుంతలరవివహకపటమున లిఖించబడిననూ  
 కృత్రివోత్పిదనియుఁ గవివన్ని నట్లు మఱియునాటకులగపచిత్త తీరునపు  
 రాణ ప్రిసిద్ధులుచరించినము నాన్వేషింపకొనీనులు భ్రమపడివృధాప్ర  
 యప్రమానములకుఁ బొలగుచున్నారు- నృష్ణమునఁదనమన నట్లు తా  
 జూచునభిలషింపఁజూచుచున్నదో యట్లుకనయజ్ఞానమే నమయప్ర  
 సంపాకారిమునఁ బుణ్యమించుచున్నదని తెలిసికొన్నవలకు సరసారము  
 చించునట్లు వివేకులకురంగస్థలమునందలి వాకములంపుగా నేరవు- చు  
 చ్చునులకునదాధాము- శిష్యావాలంబించునట్లు- మధురగీతముల వినుట  
 కు శ్రోత్రములు సృవ్యరూపములజూచుటకునేత్రములున్న పరసాన్వాదన  
 మునుమాటకు పృథగయముగోరుటకై జము-త-ప్రసాదితాభినయంబొ  
 ప్పారఁ గలిగాయక కిలోమ ముగు నాదిచునులు వేదపురాణైకహానాది శ్ర  
 వ్యకావ్యములవ్వింపఁ బ్రాసీనులైరు న్సంతసిల్లుచు నీతనగ్రహించి  
 సత్కాలప్రసము నేయుచుండురు- కం॥ పట్టెడుకొప్పనుమీఁదికి మిట్టి  
 చితచన్నఁగవయు మిట్లుఁజూచూడ్య-ల్! నట్టి డునడుమునేనియ! లుట్టె  
 డుమోషయును డెందముఁజింపంగన్- అనిపోతనచ్చెన్న పోయియున్న  
 కములొఁజూచినంత మాత్రముననథకస్ఫురముచేనట్టియందముగలస్త్రీ  
 యొకమును మూటకభవించును- మఱియూపద్యము నాట్యధమకమునఁ జ  
 నులను- శ్రోతృలకట్టిచేడియ కన్నులఁగట్టినట్లుండు- సత్వశబ్దాధికము

ఊంగకశ్వమన్న న్నెట్లుండునో తెలియనివాని కశ్వమునగపచిత్ యశ్వ  
మననిట్టిదని చెప్పినప్పుడుగదాబోధపడు నశ్వశబ్దార్థమేటింగినవాని క  
శ్వమూర్తి మనస్సునకునోచును. మఱియునట్టివాఁడశ్వమున్యథార్థ  
ముగఁజూచునెడ వానికశ్వమననేమో మఱింతస్పష్టమగు. గాని- వానిక  
శ్వమని గాడిదంజూపినచో సమాధానపడఁబోఁ డశ్వశబ్దార్థమెఱుంగ  
ని. వానికశ్వమని గాడిదెనగపచిత్ నప్పటికేదేయశ్వమని నముక్తికొనును.  
యథార్థముగ నేనాఁడోయున్న శకుంతలనిప్పటి వారికిఁజూపశక్యము  
కాదుగదా- చదువుకొన్నవారికి మాత్రముపైపద్యము చదువుటచే గవి  
వణిఁగించినతీరున శకుంతల రూపుమననున స్థూించును.గాని పామరుల  
కట్లుతోచనేరదు. రంగస్థలమున నొకఁడుగానియొకతెగాని తాశకుంతల  
నని వాలకమువేయుట పామరులనోచుచున్నట్లు. మఱియుఁబండితులకు  
సవ్యపుట్టించుట కానిరసోత్పాదకమెట్లగును- దుష్కంఠమహారాజు నేన  
ని యొకపేదముచ్చేక్రిటముంబెట్టికొని నటించుటహాస్యాస్పదముకాదా-  
కాబట్టి నాటకరూపమునఁ జదువరులకు మఱింతవెల్లడిగఁ బదార్థములనై  
లువఁ గవులుకావ్యము లొసఁచినప్పటి కాకావ్యాధ్యము మఱింతప్ర  
చురపఁజఁగోరి తేనెకువఱింతతీవ్రకలిగింపనెంచి బెల్లముకలిపినయవివేకుల  
వలె రంగస్థలమున సిగ్గఱివాలకములు వేయఁజనదు. కం॥ అలనాటుకాని  
పయ్యెద! వెలిముచ్చెతోడవులు నెరవు-వెట్టినచన్నుల్ గ్రలసిగ్గిడిచేబె శకుం  
తల యనిడల్పించి చూచు. - ద్రా బ య యూరే - యొక  
నట్లుండుగాని లేకొక్కనటిగాని చతుర్విధాభినయ  
ములనరంగమునసభాసదుల సవరణంబుల న్నింపనచ్చును.  
దుష్కంఠుండు- రథమునకుఁ బూన్పఁబడిపోవ్విడు గుడ్డుమూలం దోలుసాగని-  
యడవింబరుగెత్తుచు శరవతన భయమునమోడఁ గొప్పవెనుఁ జూచులేడి-  
పూలమొక్కలకు సఖయలతో న్నివ్వము శకుంతల- మొదలగుభూమికుల  
చేసాటకమునఁ గవినణాకతవస్త్రపులఁ బ్రత్యక్షమొనపఁజఁ గోరినచోస  
య్యవారిం జేయబోయినఁగోఁతియై యభయస్పృశకమగు- గోని- యొక  
వేళఁబామరరంజనముకై వేషమువేసినపుడి వేషమునకెవ్వరహంభలోతె  
లియఁదగినది- తొంబదేండ్లముదనలి వేషమునై నేండ్ల బాలుఁడు వేసిన బా



గుగనుండునా- క్కలాంగనావేషము కులటగైకొన్నదగియుండునా- యిరు  
 చేదచక్రవర్తి తీవినెట్లగవచఁగలఁడు- మగవాఁడోయారి వేసమూనిపై  
 టసదుకొనఁజాలునా- యాడుదిపురుషగాంభీర్య మెటుచూపఁగల్గు- గొ  
 డాల్గుకాన్పునొప్పలెటుతెల్పు- బండ్లితపామరరంజకములు గాదృశ్యకా  
 వ్యములు కల్పింపఁబడియెనవి చదువుకొనిపండితులు మఱియువానిఁబట్టి  
 వేసిన వేషములకుంబామరులు న్నింజల్లుచున్నార- లడ్డమైనవారలువేష  
 ములువేసికొని రసాభాసముచేసెదరని యేయూహించి కాఁబోలునాట్యల  
 త్తణ మొనఁచిన- భరతమునిగ్గాని సంగీతకావ్యముగ రామాయణమొన  
 చినవాల్మీకిగాని నాటకంబులొనఁచఁకుండెను- కాళిదాసప్రహసనమొక  
 బూతుపంచాంగము- పేక్ష్మియరువలెహాస్యరసమంత మృదువుగా భారతీ  
 యకవులెవ్వరైనం జెప్పంజాలకుండిరి- నాటకములందుఁదార్యత్రిక మహా  
 శ్యకతకావ్యము- చతుర్విధాభినయములలో లోకవ్యవహారముం దెల్పు శ  
 బ్దమాత్రముగాక కావ్యనాటకాదులు గూడవాచకాభినయమగు- నందు-  
 కేవలవాక్యోచ్ఛారణము లోకధర్మి- రాగయుక్త వాక్యోచ్ఛారణము  
 నాట్యధర్మినాఁ బరఁగొనఁజే- తక్కినయాంగికాంగ హాస్యసాత్వికాభి న  
 యములకుఁ గూడ రెండేసిధర్మములుకలవు- సామవేదమునకువ వేదము  
 గాంధర్వవేదము- దానికేరెండవపేరు నాట్యవేదమని- యభినయప్రధాన  
 మగునాట్యవేదమున వాచికాభినయమగు నాటకమునందు గీతవాద్యనృ  
 త్యములుపయోగింపఁబడును- గీతవాద్యనృత్యములు సహజములని కృత్రి  
 మములని రెండువిధము-లండు- దైవనృత్యములుసహజములు- మనుష్యక  
 ల్పితములుకృత్రిమములు- మయూరచాతకచ్ఛాగక్రొంచ కోకిలదర్దురగ  
 జధ్వనులు సహజములు- వానిసనుసరించియేవఁచిన సరిగ మవధనిసంక్షక  
 వప్తస్వరములుకృత్రిమములు- ఘోషగజఁసము- పక్షిరుతము- మృగారా  
 వము- నదీప్రవాహధ్వని- వాయునిఘోషము మొదలుగునవి సహజగీత  
 విశేషములందు న్వభావముగాను దాత్రానుదాత్ర స్వరితస్వరభేదమును నవ  
 రణములుండును- బ్రాణులుల్లాసముగ నున్న వుడుగాని- లేక-తమయూహం  
 భరస్వరముండొప్పు గొరినవుడుగాని- లేక- బాధపడునేడంతువైనగాని ధ్వ  
 ని-యెట్లుసహజము- మనుష్యులుకాలాను క్రమమునఁ దమబుద్ధివిశేషము

చేర దమ్మ, విభిధ్యనివి శేషముల నచ్చులుగ మఱియు. హాలులుగ నేవఁచిఁ  
వానికిన్వరభేదము నిణఁకాయించి- రట్లునియతన్వరవి శేషములతో వణఁము  
చ్చరించుట కృత్రిమగీతము. వేదపురాణేతిహాస కావ్యాదిగద్యపద్య ప్ర  
బంధములన్నియు మనుష్యులుపరస్పరముందమ యూహలవణఁస్వర రూ  
పములుగాఁ ప్రచురించు కృత్రిమగీతములే. కంఠధ్వనిగాక ప్రాబలత  
క్కు-నవయవములచేతను మఱియునచేతనముల కదిలకచేతనోదవు శబ్దవి  
శేషము సహజవాద్యము. కృత్రిమగీతానుకరణముగ మనుష్యులుతా  
నద్దమనసుపిరభేదంబుగ నేవఁచిఁనశబ్దవిశేషము కృత్రిమవాద్యము.  
శ్లోటికగవడు సమస్త చేతనాచేత నాకారచలనవిశేషము సహజనతఁన  
ము. కృత్రిమగీతకృత్రిమ వాద్యానుకరణముగ మనుష్యులుజేయు కరచ  
రణాద్యవయవచలన. విశేషముకృత్రిమనతఁనము. వినికివల్లగీతవాద్యము  
లును జూపువలన నతఁనముందెలియఁబడుఁ గానగీతవాద్యములు శ్రీవ్య  
ములు. నతఁనముచాక్షుషము. వీనులుంజూపులున్న సాధకకముగవివే  
కులు సహజకృత్రిమరూపముగు తౌర్యత్రికమునుండి నవరసాస్వాదనము  
నఁచెదరు. సంగీతరస మెఱుంగనివాఁడు దుమాఁగుకడు వానిస్వశ్వసిం  
పఁజనదని షేక్ష్మియరన్నమాట సంగీతసాహిత్య రసమెఱుంగనివాఁడుతో  
కయుం గొమ్ములులేనిపశువను భారతీయవాక్యముకన్న గణనీయము. మ  
ఱియు నీసంగీత్రుతారములలో నానవేసినగొడ్డలు నానవేయనిగొడ్డల్ని  
రెండు తెఱంగులు. సహజకృత్రిమసంగీతములు ప్రయప్రయోసములతో  
వినుచుంగనుచు శ్రేణ్ణియానందమానందించు చుండియు నాడెముకట్టలేక  
నందిబందియనియుం బందినందియనియుం దెలిసినట్లునటించి యభిప్రాయ  
మిచ్చు రసకమృత్యులు మొదటిమచ్చు-సంగీతమం దభిరుచియేలేనివారు  
రెండవరకము. లోకమందలిముదిస మనుజులలోఁబలువురే రెండువిధము  
లలోఁజేరినవారే. కానిచో-వారలుసంగీతము కతమునశిశువులవలె నాఁ  
కలిమివరాపశువుల తెన్ను నో బ్రాణమిడరా పాములరీతిఁ బరవశులుకా  
రా. సహజసంగీతము వలెఁగృత్రిమసంగీతము ప్రాణులవశేషముకొనఁజూ  
లదు. కోయిలఁకూతశృంగారము. సింహగజాతమువీరరాద్రభయనకం  
బులు. గుంపుగూడిననానాజాతుల యాచ్ఛులుహాస్యాద్భుతంబులు. గుడ్డ

గూఢ.మఱపు శీభత్సంబును-కిఱురాలపై జలశలబాఱు సెలయటిమోత  
 శాంతంబునిల్లు జగమునన్వభావముగఁజేతనాచేతనములునవరసంబులస్తమ  
 ధ్వనులందెలిమఁబఱును-గాలికిఁగదలువివిధ స్థావరంబులుభూమిపై-వా  
 యువశమునఁబలుకూపులుగఁ దోచుమబ్బులునస్త్రియు వానిలోనిమఱ  
 పులు- సూర్యచంద్రనక్షత్రకాంతులగుగుభివిధచ్చాయలొకసంబునను-స  
 హజ్జులుగనాంగికాహార్య సాత్వికాభినయంబు లగపఱచెడు- నిట్లరసినకొ  
 లంది సహజసంగీతరసాను భవమగుచుండును- కేవలవిజేకులకుఁ గృత్రి  
 మసంగీతముకన్న సహజసంగీతమే మిక్కిలియానంద దాయకము- ఛం  
 దస్తాలా జగధాతురాగరస భాషాదినియమముచే నిర్మకమని యుండదని  
 యమమున ననిర్మకమనియు బ్రబంధము ద్వివిధము- గద్యపద్యాత్మ  
 కమగు గ్రంథములన్నియు గృత్రిమసంగీత ప్రబంధములే-వాల్మీకి శ్రీ  
 మద్రామాయణము స్థశలపులచే గీతవాద్యసృత్య సహితముగ శ్రీరా  
 మునకు విన్పించెనని యుత్తరరామాయణము వలనఁ దెలియవచ్చెడు ని  
 ప్పటికొన్ని సంగీతకుతారములు గీతగోవిందమధ్యాత్మ రామాయణము  
 మృత్యుంజయవిలాసము మొదలగు సంగీత ప్రబంధములందు బాలశోధ  
 కేవలచిర రాగతాళములఁ గాంచినంతమాత్రముచేతనే యవియేసం  
 గీత ప్రబంధములనియు నాల్మీకి రామాయణ శాకుంతలనాటకమను చరి  
 త్రాదులు సంగీతప్రబంధములుకావనియు రాగతాళనియమితములగు గీత  
 గోవిందాదులకుఁ గావ్యగౌరవములేదనియు మఱియట్టియక్షగానములు ప  
 తనాహాములు కావనియు న్నాసింగళ పాఠశాలలం జొరఁబడనీకున్న వి  
 నవరసములననేమో- వృత్తి రీతులననేమో- నాట్యమననేమో- నాటకము  
 లననేమో- తత్ప్రయోగమననేమో లక్షణసూత్రములం దెలిసిన భరత  
 మునిశాస్త్రమెఱిగి యెఱుంగని సంగీతగొడ్డల్లు కళాపాఠశాల లంబతన  
 గ్రంథముల నియమించునధికారు గగ్గిహఞ్చారవశమునసుంటచేతను-నే  
 తగిహస విన్యాసములమున నుత్తరప్రత్యుత్తరములం బ్రతీకలనూత్తర  
 సగ్గి జనుగుంచేతను- బ్రయోగ ప్రధానములగు శ్రవ్యదృశ్యకావ్యము  
 లగుమంతగా బయల్పడుకుండను- నుభయరసాన్వితములుగల సుశీక్షిత  
 ములచే వార్యత్రికేసహితముగఁ బ్రదర్శింపఁబడు కావ్యనాటకా

ది వ్రబంధములు సభ్యులవృద్ధయరంజనముకా బాత్రసాగ్రీష్ణమునూచ  
 ననలుపుకట్లు కేవలగ్రాహ వ్రాకక మొనవక జ్యోతిసు- కాశీపుర  
 ణకన గ్రంథముం జూచుటకు గాశీపట్టణముక బ్రోక్షితుముగజూచు  
 టకెంత భేదముండునో యనుభవశాలులకేయెఱుక- యథార్థవస్థపుక  
 బ్రోక్షితుముగఁ బరికించివపుడు వృద్ధయమునకుఁ గల్గురసము లద్వణక  
 నగ్రంథముంజూచి నపుడుగాని- లేక- తదవ్యతాంతమున్విన్నపముగాని-  
 యటుగాక- తచ్చిత్రపటముం గన్న వృక్షుగానికలుగునా- నమస్తవ్యత  
 జాత్యుపజాతు లనురాగతాశముల సహితముగాఁబాడి రసమున్నతిల శ్రో  
 తల నానందవచవలయునను భరతమునివర్ధతి బాతశాలలక విద్యా  
 థకలకు మప్పివయెడ జనులనందట- నభీష్టరసపరవశులన్దసి యథేష్టకా  
 ర్యంబు లన్నెఱవేచకవచ్చుగదా- వాచికాంగికాభినయ విశేషంబులన  
 పరనంబులక న్వరభేదంబుగ నుపన్యసింపఁ జాలియొక్కవిద్వాంసుడే వే  
 లకొలంది జనులస్వాస్థీనవచుకొని యభీష్టార్థకంబులందుచుండ నట్టి  
 యావన్యాసికులనేకులు బయలుదేరినచో వారినంగీత సాహిత్యరసపరవశ  
 త్వంబునఁ జొక్కిన ప్రజవారియిష్టాను సారముగ నెట్లునడువకుండును-  
 హస్తవిన్యాసమునఁ గలిగినయత్నము లుగనుటచేగలుగురసముకన్నను  
 శారీరమునఁ బాడమునక్షరములు వినుటచేనొదపు రసముచేతితో విసిరిన  
 గుండుకన్నఁ దుపాకీచేబేల్చబడు గుండువలెఁగొటంతట పనిచేయదా-  
 రమృదురొండక్షరములమాట పత్రిక వ్రాయుబడగా నద్దానింజదివి  
 కొన్నపాని కామాటయొక్క యభిప్రాయమంతగా స్ఫురించదుకాని ప్ర  
 త్యక్షముగా నదివల్కుచున్న యాతనిహావభావములు కనిపెట్టినపుడుదా  
 ని తాత్పర్యము సాకల్యముగా బోధపడకమానదు- మఱియునుచ్చాగణ  
 స్వరవిశేషములంబట్టి మాటకథకముమాటుచుండును- గనుక నేయవస్వ  
 రమునఁ బ్రత్యవాయముకలుగునని పాణినిమునివల్కెను- వేయేల-కాకఁ  
 బోగొట్టినతీగె జ్ఞాంపమాతిరిగికూటమికై పిల్చెదనని శకుంతలయన్న  
 మాటంబునకమునఁ జదివొన్నప్పుడు న్మఱియుశకుంతలనుండి ప్రత్య  
 క్షముగ విన్నప్పుడుంగలుగు రసములతారతమ్యము వేతేతెల్పనక్కఱలే  
 దు- శంకరాధరణరాగ- మాదితాళము- పా మా పా మ గ మ ప

మ ( గామ గతి గతి సా ) పైకాలము- మరియూ- దగా॥ ఇట్లు వ్రాసిన  
పుడు వైదికుడు వీణపై స్వరమును మాత్రముకాలాను సారముగ వా  
యించునుగాని వీణపై వ్రేయదగా యనుసాహిత్యము స్వీప్తింప జాల  
దు- స్వరయక్తముగా నాయక్షరములు విష్ణించుటశారీరైక సాధ్యమే-  
శ్యాగరాజా యక్షరములంబాడిన స్వరగమకభేదమునఁపూర్ణముగ వ్రా  
యుటకుఁగాని వాయించుటకుఁగాని యనాధ్యము- మఱియునొకని శారీర  
మందలి యొద్దిక వేతొకని శారీరమునకు నై జముగఁ గుదురదుగానఁద్యా  
గరాజామక్కు యన్నట్టితీరులనఁ జాలకున్నప్పటికి నతఁడుపాడినయాపా  
ట కొంతవఱకఁతనిశిష్యులు శారీరమునఁబట్టఁగలరు- కవులకవితాశక్తి  
కొంతయైన గ్రంథగూఢమున వెలువడితాత్పర్యము జగమునవారిపేరు  
నిల్పుగాని రాగరంగింపు గాయనోత్తముల శారీరమాధుర్యమును జతుర్విధ  
వాద్యవిశారదులవాద్యవాత్యుర్యమును నటినటులనాట్యసౌందర్యమునువా  
రలతోనే చెల్లిపోవును- ధ్వనిగాహియంత్రమున గీతవాద్యములు రూప  
గాహియంత్రమున నృత్యముం జూచాయగాఁ గొంతవఱకప్పుడునిల్పఁబ  
డుచున్నదిగాని తేర్యత్రిక మొక్కసారి యాకాపింపజాలు యంత్రము  
కూడఁబుణ్యవశమున నభ్యేనేనినృత్యగీత వాద్యములనొక్క మొగిన్నభ  
నురంకింపఁగల పండితులవిద్య యొక్కొంతయైన శాశ్వతముగ జగంబునని  
ల్పుకొనవచ్చును- నాటకములోని గద్యపద్యములు రంగస్థలమున నటిన  
టులెల్లు చదువవలయును- రాగతాళయక్తముగాఁ జదువవలయునాలేక  
కళాశాలలం బాఠముచెప్పుకేవలపండితులవలెఁజదువవలయునా-యీచదు  
వుం గూచి వచనములు లోకధర్మముగఁగాని నాట్యధర్మముగఁగా  
ని యుచ్చరింపవలయును- రసానుకూలమగు రాగలయలతోఁ బద్యములు  
చదువవలయును చిత్రాశినయముగ స్వరరాగతాళములతోఁ గీతములుపా  
డవలయును- లోకముఁగోసాధారణముగా నందఱుంబరస్పృహభోక్తయ  
దుకొనుమాటలున్ జేసికొనునంజులుంజతుర్విధాభి నయములతోనే చేడున  
భరతమునిప్రతిపాదించిన తీరుననమన జగమున్నగీతమయమేకాన  
నాట్యధర్మముగానంతోపిం చెదరోయాతీరుననాటక మభినయించునది  
నాట్యధర్మముగానైక విధచిత్రముకాదనినది కనుక యధావిధిగామా

గ్రీవాలః బ్రదశింపరాదు మతేమన- సర్వజనరంజనమగునట్లు యధే  
 వ్యముగాఁ బాడియాడుచు నెల్లరికిఁబోధపడుతీరున గద్యపద్యగీతములుచ్చరిం  
 చుచు నసానుకూలముగ నటినటులభినయించునది- రాగరూపకాలపు  
 లం బ్రాస్త్రపుచ్చందగదు- నాటకమవలఁబెట్టి రాగాలాలపచాతుర్యముం  
 దాళపాండిత్యమున్నత్యవైశేష్యము న్నాటకమాడువారు చూతరాదు-  
 గాజుకుప్పెలోవిదీపకాంతివలె బాగచినకూరతీరున సాహిత్యమునకు సం  
 గీతముతోడ నచోమతింతరుచిహచ్చునఁ గనుక గద్యపద్యగీతము లొక  
 వృదు మాటాడునట్లొకప్పు రాగతాళాభినయసహితంబుగ జనరంజన  
 మగునట్లు యథోచితసంగీత ప్రయోగమున నుచ్చరింపవలయును- స్వర  
 యుక్తంబుగఁ బద్యములుచదవలయుగాని పద్యములనడుమనడుమఁ దెగ  
 బారెడుదీర్ఘములు తీయుచున్నచో శ్రోతలకుఁబద్యసమన్వయము కా  
 క తలపులిమినట్లందును- గమ్రెచ్చునఁ దీసినట్లు రాగాభినయ సహితంబు  
 గాఁ బద్యముముగింపవలయు- దూచినట్లు సామితాభినయ గీతవాద్యసహి  
 తంబుగాగీతముపాడవలయును-నలక్షణసంగీత సాహిత్యములకు గుఱుకొనకల  
 పండితహామరజనహృదయరంజనమగుటయే-నటినట్లు సాష్టవసంపన్నులు  
 సుశారీరయుక్తులు సుశిక్షితులు గులీనలుగ నుండవలయునని భరతమునిని  
 యమించెను- నాటకమునఁ జెప్పినందప్ప యధేష్టముగా స్త్రీపురుషవేష  
 ముక- బురుషుఁడుస్త్రీవేషము నంగస్థలమునంగైకొనుట రసాభాసము-  
 గాంధర్వవేదమనుటచే గీతవాద్యనృత్యకళాములునెఱవేఱుటకళాకా  
 లు బ్రాహ్మణులు కావుననే బ్రాహ్మణోపనిషాదాధినా గాయతోబ్రా  
 హ్మణో న్యోగాయేత్తనిశ్చుతినొడవెను- మాగకపటహమును బద్మాసన  
 స్థుల వాయించునదియని భరతమునిపల్కెను- వీణావాదనతత్వజ్ఞః శ్రీ  
 తిజాతివిశారదః తాలజ్ఞశ్చ ప్రయోసేనమోక్షమాగ్గం నిగచ్ఛతి- య  
 నియాజ్ఞవల్క్యసత్ప్రతియందుఁ బ్రతిపాదిరహఁబడెను- గనుక నెన్ని విధము  
 లఁజూచినన్నాట్య వేదాభ్యాసమునకు బ్రాహ్మణతరుల నవకాలనిచె  
 ప్పకతీరదు- వాగ్దేయకారునకుఁజెప్పిన లక్షణములలో వేదాంగములైన  
 ఛందశ్శబ్దాను శాసనజ్ఞానము లుంటచేవేదాధ్యయ నాధికారముద్వితైకా  
 హామేగాన గానకవితావిద్యా ప్రయోక్తలుద్విజులుగాని యితరులుకా

నేరకు- బ్రహ్మసందమకన్న నెక్కువుగ సారదాది మహామనులు- గడించిన సంగతవిద్యలయట కొక్కబ్రాహ్మణులే వేదవతసపాఠసములకువలె గుర్తొన్నారా యేమనగాఋగ్వేద సామాధర్వణములయచ్చారణ మందు వాటిముత్రౌతి కర్మములందు నుపయోగించునది 'వైదికసంగీత మయ్యది శ్రోత్రియూషివ మద్దానికేమాగియని భరతముని కృతసంకేతము- వైదికేశరజనయుల శృణవహరింపజనునది తాకికసంగీత మద్దాని కేదేశ్యసని భరతమరికృతసంకేతము- మొదటిదియథావిధిగ నడుపకు న్న నద్భుతపులుగు రాకపోవుటయేగాక వై పెచ్చుప్రత్యవాయమాగుడ సంభవించును- రెండవకేదేశమున కెంపోయట్లు యభ్యసన గాఁబ్రయోగించినప్పటికే జతుర్విశై క సాధనమగునని భరతమునివల్లెను- పేష్ఠ్ఠియర్కాదీదాసాది కవికృతులు కళాపాఠశాలలకు సంగీతనిబంధనాను సారముగఁ పఠింపించుటశ్రేయము- పేష్ఠ్ఠియరులోని- Come hither & నుసాటలోగ్రంథమున నొనచిఱన జెనుగుదర్శ బలహరిరాగరూపక తాళములఁ బాడువిధము- రెండవకాలాక్షరములు రెండతీతగ్రహముగా గీతము మొదలిడి యీదిగునవివరించిన తెన్ను నఁబాడునది-

♦ ఉగ్రాహము ♦

స స రి రి గ గ పా - గవ (ధా ధ ప సా) పైకాలము॥ ఇవలకురానీ-రానీ

♦ ధన్వము ♦

గ గ ప ధ సా స స స స స సా - స రి గ రీ స ని ని ధ ధ దా ।

నివఁడుదురాశదోఱగుమఱి- యెంకనుండవలచునో!

♦ మేలాపకము ♦

గ గ ప రీ ర స-రి గ రి సన్ని ధ ధ- స స స ని దవదా పమ గరి ।

తవిలితిండికై - వెదకుచు- యనియుదోరుకుదానితోడ ।

♦ ఆభోగము ♦

స స రి రి గ గ పా - ప ద స ని త ప ॥ ని స ॥

ఇవలకురానీ- రానీ ॥ మిత్తన ॥

స స ని ద ప-రి గ ధ ధ ప మ గ రి-గ ప మ గా రి గ రి సా

యవల శీతగాడ్పుతప్ప- నెదిరివాడుగనఁడు

పైనుంచిన గుతులలో—పైకాలము దెల్పును. అరోహణము అవరోహణము దెల్పును- శాకుంతలములోని గీతము॥ ఈవచ్చుచితాని- అందుకు దెలుగుపాటవనంతరాగ చతురశ్రజాతి త్రిపుటతాళముల బాహుళ్యము-పై కాలపు రెండుతరముల తీతగ్రహము చేయును

• ఉద్గాహము •

స స స గా మ గే మ ధా మ ధా ని రి- నిధమ- గని దమగ ని నిని కొదుమతుమెద్దలొకింతగ్రోలునూ-గుజశలుతుమెదలగలుగు ది సెపువులు

• ధృవము •

స గ గ మ గ రి సా ని ధా నీ సా మ గ- ధామ నిధామా గరి నీసా

విదలుకని కరంబురారస్థమ- వీనులకై నేయుచునుందు.

ఉద్గాహధృవ మేలాప కాభో గ ములుగీ తా వ య వ ము ల్లు - సంగీతబంధములన్నియు యథేష్టగీతస్వత్వ వాద్యసహితముగా ముగించవలయును- విక్రమోక్తియములో నాంగీశ్లోకమున కొనచివరెలుగుపద్యమునభినయించు నిధము- తాళధరుణాకమాలు తత్రాధీయనిశబ్దముచేయు సమకాలగునందే సటిమండలస్థానకమున గగములరె-డింటిం జతురస్రములుగాజేసి- పలికెదరెవ్వారి బ్రాజదువులకొనలనని తనతోటి పాటకలెలుకాడుచుండగా నావ్వరప్రమాణముగా మొదట- పలికెద-రని పదముయొక్కయధకము నుచ్చేష్టితకరణపూర్వకముగా ముఖమునందూ ధర్మముఖముగాఁ గొంచెము చాచఁబడిన హంసాస్యాఖ్యమగు నుత్తాసక శ్రీణహస్తముచే నభిరయించవదగు- సప్తజే- యెడమచేఁగూక కటినాభిచరముగాఁ జేయవలయు- ఎవ్వరి-యనుచదాధకమున్ వ్యావృత్తితకరణ పూర్వకముగాఁ బాశర్వగతమై యూధర్మముఖమూడమశాఖ్యమైన యెడమచేతి చివరతోనభిరయించవలయు- సప్తకు- కుడిచేతి కటియందుగానినాభియందుగాని యుండవలయును- వ్రాజదువుల- సనువదాధకముచ్చేష్టిత కరణపూర్వకముగా సవిలాసముగా సఖోముఖమైన పరాశుక్రియాఖ్య నికుంఠికరములో నభిరయించుచది- యభిరయమంతటన్ దృప్తిహస్తానుగతముగఁ జేయవలయును- కొనల-సనువదాధకము నూధర్మముఖముగాఁ బాశర్వగతమగు నూడముఖాఖ్య వామకి రాగీతలమ స-నభిరయించు



చుచది- మిన్ను మన్ను నిండ- యనుపదాథము నేర్పితి పూర్వకముగా  
 నూర్వముఖముగా నూర్వగతోత్తాన పతాకాఖ్యదక్షిణ హస్తముతో  
 నాశనముజూపి యథోముఖమై యథోగతమైన యూహస్తముచేతనే  
 భూమిస్పర్శచలయును- అగు ననుపదాథమున వ్యావృత్తికరగాపూ  
 ర్వకముగా బాశ్వగతమై యథోముఖమైన శిఖరాఖ్యవామకరమున  
 దశకు సముక్రమితముగా నభిసరించవలయును- ఒక్కనిగ-చనుపదాథము  
 ముందానేకభ్రమకన్జేసి క్రమముగా నావేష్టితో ద్వేష్టిత పూర్వకము  
 లుగా సగ్గితమైన యూర్ధ్వముఖమైన సూచీముఖాఖ్య దక్షిణకరా  
 గ్గితలముచేత మఱియు బాశ్వగతమై పరాభ్రతోత్తాన పతాకాఖ్య  
 దక్షిణహస్తముచేత నభిసరించునది. కలుగకొందునకు- అనుపదాథము  
 మున్నేష్టికరగా పూర్వకముగా ముక్తకటకటకముఖాఖ్య నామక  
 రముతో మఱియు నాహస్తముచేతనే మఱియు నేర్పితి పూర్వకముగా బా  
 శ్వగతోత్తాన సూచీముఖముతోడను మఱియు నేర్పితి పూర్వకముగా  
 గొంచముపాశ్వగతమైన పరాభ్రతోత్తాన చతురదక్షిణహస్తముచే నభి  
 సరించుచది- నిక్కముగ జెల్లు- ననుపదాథము నేర్పితి పూర్వకము  
 గా గొంచముమండునకువై యథోముఖోత్తానిత సందంశనాఖ్య దక్షిణ  
 హస్తముచేతను మఱియు నావేష్టిత పూర్వకముగా నూర్ధ్వముఖపాశ్వ  
 గత సందంశనాఖ్య దక్షిణకరముచే నభిసరించునది- ఎవ్వనియెడ- న  
 నుపదాథము- ఎవ్వని- యనుపదాథమునకువలె నభిసరించునది- ఏ  
 లిక- యనుపదాథము నేర్పితి కరగాపూర్వకముగా బాశ్వగతోర్ధ్వ  
 ముఖోత్తానచతుర దక్షిణకరముచే నాస్యప్రసేవమున నభిసరించునది  
 (బిరుదు) అనుపదాథమువ్యావృత్తిక పూర్వకముగా గణారంభాభిము  
 ఖ సూచీముఖాఖ్య వామకరముచే నభిసరించవలయును- ఎడద- యను  
 పదాథము వ్యావృత్తికపూర్వకముగా హృదయనిహితమైనట్టియునముక్త  
 ఖమైనట్టియు సందంశనామకదక్షిణ కరముచే నభిసరించునది- ఎవ్వడు-  
 అనుదానికెవ్వనియనుదానివలె నభిసరించునది- ఉనుట- అనుదానివ్యా  
 వృత్తికపూర్వకముగా రెండుమూడుసార్లు పతితోత్పనినముక్తాగ్రతపా  
 తముఖ నిస్సముక్రమిత సందంశనాఖ్యదక్షిణకరముచే నాసానేవముననభి

నయించునది. బిగించి. అనుదానికి వ్యావర్తిత పూర్వకముగా హృద  
 యదేశస్థితనముఖాగత శిఖరాఖ్యవామకరమున నభినయించునది. ము  
 త్తి కైకడగువారల. అనునపుడు వ్యావర్తితపూర్వకముగా నాగ్నేహృద  
 యదేశములందు మీఠమీఠమగా నుంచబడిన యుత్తానసంపంశనద్వ  
 యమున నభినయించునది. వెదుకంబడు. అనుదానికి ద్వేష్టితపూర్వకము  
 గా హృదయదేశమానందు మెల్లగాఁద్రిప్పుబడినట్టి పరాజుష్టిపాశ్వతల  
 కతకరీముఖాఖ్య దక్షిణకరమున నభినయించునది. ఎవడు. అనునదిము  
 నపటివలె. కలిగించు. అనునది పరివర్తితపూర్వకముగాఁ బాశాన్వంతర  
 గతోత్తానిత పాశ్వముఖ పతాకాఖ్య దక్షిణకరముచే. బర్తి. యనునది  
 పరివర్తితపూర్వకముగా హృదయమందు జేతులుమోడ్చి పతాకద్వయ  
 ముచే. జీగమునకు ముత్తి కైకడగువారలకువలె నభినయించవలయుగా  
 ని నాభియందెడమచేయు యుత్తానితముగాఁ బతాకగూపముగఁ జేయవ  
 లయు. నుభువుగాజిక్కు. అనునపువ్యావర్తితపూర్వకముగా హృదయ  
 ముఁగూచి నముత్తూగతపాశ్వగతోత్తాన పతాకాఖ్యదక్షిణ కరముచే  
 త. అట్టి. అనునది. ఎవడు. అనుదానికి వలెనెడమచేత. ముక్కంటి. వ్యావ  
 తితపూర్వకముగా సీరమునందంజలి బంధించి పతాకద్వయముచే. మే  
 లు. అనునది వ్యావర్తితపూర్వకముగా నవలనముగా వ్యావర్తితపూర్వ  
 ముఖోత్తానితా రాశద్వయముచే. మీకు. అనునపు  
 డు పరివర్తిత. త. పూర్వకముగ న. గ్ర మైనట్టియు. బుర్రోము  
 ఖమైనట్టియు నుత్తానితమైనట్టియుఁ బతాకద్వయముచేత నభినయించు  
 నది. యావేష్టితో ద్వేష్టితవ్యావర్తిత పరివర్తితములని హస్తకరణములు  
 నాలుగు. వీసలక్షణమును హంసాస్యసూచీముఖ పరాజుష్టి పతాకాశిఖ  
 రఖటకముఖ సందశనచతురకతకరీ ముఖారాశాది హస్త భేదలక్షణము  
 నిచటగ్రంథివిస్తర భీతిచేవ్రాముబడలేదు. యుక్తింబట్టియు సంప్రదా  
 యమునుబట్టియు లోకముంబట్టియు నభినయించందగినది. లోకముతోపా  
 ధారణముగా నేర్పఱిందమున కెట్లభినయించెదరో యదేతరునలోకవృ  
 త్తానుసారముగ నభినయించవలయు. నాట్యప్రయోగమునకు లోకమేత్ర  
 మాణము. సాధారణముగా మాటాడునపుడుగాని పాడునపుడుగాని గా

పునాలోచనము సేయుచువునుగాని జనులునానావిధముగాఁ గన్బొములు  
 కన్నులు- ముక్కు నోరు- నాల్క- పెదవులు- మూతి- దాడలు- కనుజె  
 ప్పులు- మెడ- కొమ్ము- బుజములు- మోచేతులు- చేతులు- చేతివేళ్ల  
 డున్ను మొదలగునవయవము లాడించుట న్యభావము- సుఖానందహాసా  
 స్థవములు కలవాఁరాడినదాట పాడినదిపాట- యీరెండుగుణములు లేని  
 వారొకశాస్త్రీయముగాఁ బాడనీయాడనీ జనరంజనమంతగాఁ గానేరదు-  
 కాని- సంప్రదానానుసారముగ నున్నచో సుఖానందహాసవములు లేకున్నం  
 బుద్ధితైకవేద్యము కాకమానదు- రమ్మ అనురెండక్షరములు చ్చరిం  
 చుచు నటచే ఒక్కొదివైపుగా బాటమనవేలుతక్క- దక్షిణవేళ్లుతన  
 కభిముఖముకాఁ బ్రసరింపరాజేయుట సంప్రదాయముగాని యానాల్గుబై  
 కై- మండ- సకభిముఖమగునట్లు కుడియెడమకు కాడించినచో లోకరీతి  
 చేరావద్దను సభామిచ్చుఁగనుక- చిల్వబడినవాడు రమ్యమూటనుబు  
 ట్టిరాఁగలఁడాలేక వద్దనుసభామిచ్చు కరతలాభినయము- బట్టిమానఁగ  
 లఁడ- కావున- జనుఁడులోకసంప్రదాయాభి నయముననుసరించక తీరదు  
 తనయభిప్రాయము స్వల్పదిచుటకై లోకులననుసరించి చతుర్విధాభిన  
 యమొకచోనటయునట్లు చేయనియెడల నసాయసూచనమందుఁ బొగ  
 బండికెట్టిజెండాకు మాటులై జండా చూపినచందమున వైవరీత్యమగును  
 సంప్రదాయమునకు వ్యతిరేకముగా గ్రంథరచనముగాని యుచ్చారణ  
 ముగాని యాచారములుగాని మాచిసచో హానికలుగుఁగాని లాభము  
 కానేరదు- బ్రహ్మక్షత్రియవై శ్యశూద్ర బాతులిదిఁటకు సంప్రదాయసి  
 ద్ధముగా భరతఖండముననాల్గుజాతులున్నవి- వానిలో నెన్నియో భేదము  
 లుకలవు- బ్రాహ్మజాతి- వదివిధములందవాంతర శాఖాభేదములెన్ని  
 యోకలపాతీరుగానే తక్కినజాతులుకూడా నానావిధములుగ జేశాచార  
 భేదములఁబట్టి విభజింపఁబడినవిపుడు సంప్రదాయసిద్ధ మతాచారములకు  
 విరుద్ధముగాఁ బాడిమినబ్రహ్మ సమాజార్యసమాజముల చేతనిదివఱకే  
 యెన్నియోకులములుగ నేనాడియొక మత్యముందొఱగి హానింబొందు  
 చున్న భారతీయజనమునందు మతంతవైషమ్యము చేటుకలుగుటతప్ప  
 లాభమేమివచ్చును- శిష్టాచారానుసారులగు ద్విజులయందునుశూద్రులలో

గొన్ని తెగలయందును ప్రాధవిగింతువినాహములనేవక చుక్కచుక్క సంఘ  
 సంస్కారపరాయణుల యవివేకముచేనేకచేకలుడిన ప్రాధవిగింతుజాతిసం-  
 ప్రదాయస్థిజాతులకు వేతైభారతీయులలో మఱింతహాకిం గారణముకు  
 చున్నది శాస్త్రముకన్న సంప్రదాయచుబలియను- శిష్టాచారభంప్రదా-  
 యముతో మాకుఁబలిలేదు వేదములోఁబ్రకృత యాచారములుసంపా-  
 దాయవిరుద్ధములైనప్పటికి పృథ్వీకాలానుసారముగ నవలంబించెదమని  
 వేదబాహుళ్యము తెలిసి తెలియకొప్పటినుండు సంస్కరణపరాయణులు కొఱ  
 మాలినమార్పులదాముచెడి యొరులం జెఱువఁ జూచుచున్నారు- వీరలోన  
 చుకచెఱుపునదులుసముద్రమునఁ గలుపునెట్లగంగుచెల్ల వలెలోతుము  
 ట్టనేరక వెలితియొడ్డున మాత్రమగఁడుచుండును- మఱియుఁగోటిజనులలో  
 నొకగిద్దరు మాత్రము చెడియెడ లోపమగఁపడనేరదు- గరి సెడుధాన్యము  
 లో నొకటిరెండుతప్పకాయలున్నోటెను- వెచుకటిఋషులుప్రాధవితంతు  
 పులకుఁ బెండ్లిమాంపుటకుఁ గారణమందువలనఁగొనసాగుచున్న శిష్టా-  
 చారమందుకు విరుద్ధముగ నడిచిములుదీసి కొయ్యఁగొట్టుకొన్నట్లుమమలం-  
 దునవనాగరకుల దుస్థితినిపెట్టిన కొలందిఁజేటతెల్లమగును- బురుషులక  
 న్నస్త్రీలకు దిండిరెండురెల్లుహ న్నార్లురెల్లు సాహసమాఱురెల్లు కామ  
 మెరిదిరెల్లు- స్త్రీలనమ్మరాదు- స్త్రీస్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగదను భార  
 తీయవాక్యములు- మగువలకుండిన మాయమరత్ములను పేక్షియభుని  
 వాక్యము సాలావృకాని స్త్రీసఖ్యానియనుశ్రుతియు ద్వాకాణముగనిపు-  
 డు స్త్రీలకురాజనభలో నధికారమిచ్చుటకు జంకునాంగ్లదేశీయ పురుషు-  
 లేసాక్షి- సంస్కృతగర్భాయగు వితింతుపునకుఁమల్లి పెండ్లి పేయకుంట-  
 చేగలుగు మేల్లాపెకుఁబ్రసూతిగండముండ్లవ్పించుట- పరమార్థకసంపా-  
 దనమున కడ్డుదగులు సంసారభారము దొరింగించుట- స్వాత్థకపరత లేని  
 యామెచే బుణ్యకార్యములజేయించి యా పెందరింపజేయుట- యా  
 మఱిసంతానము కనదుగనుకనున్న వారలకు నమృద్ధిగనాహారాది సుఖ  
 లాభమును-మఱియు నీజన్మములోననుభవించు సుఖదుఃఖములకుఁ గార  
 ణముపూర్వజనక్రృత పుణ్యపాపములనియు- విధినియోగము దాటరాదని  
 యు జన్మవైకృత్యసఫలము పరమార్థకసంపాదనమేయనియు- నిద్రాహార

ములుమాత్రమే బ్రతుకునక వసరములనియు- నిష్కర్తృతాసౌఖ్యము దుష్టవ్యసనము- నీక నింగి వగుడిలతన దేహము వానిపరోక్షమున నింకొకని కళికంచుట నీకొకదనియు నింకొక జన్మమందు వేదశాస్త్రమంత్రమున గతించినాన పెరిమిటిని పూడవచ్చుననియుఁ గామసౌఖ్యము విదల లేనివో భౌతికము గతించినకొలదిఁ బెండ్లికివ్యవధియుండదనియు మఱియొక జన్మమున నె నం. పెరిమిటింగలియునానతో ఊణభంగురమైన యశావనకప్తము నలభ్యు పెట్టనచ్చుననియు నెల్లవిధములన్ శిష్టాచారానుసరణమే మిగుల శ్రేయమనియుం దెనిసియూర్చి క బాధిగల కుటుంబములయందలి సుశిక్షితలగు స్త్రీలు దుభిభృతభృతవియోగంబు నతికష్టంబున నహించుకొనియై న గర్భభాస నం రానంతరమున మఱల మార్తృపురకాశింప కున్నారు- శరీరము కు గలిగినరోగము మందుచేగుచుచుకొని సుఖించునట్లు భృతభృతవియోగ ముఖముమార్తృపురనభోగొట్టుకొన రాదాయననిశ్చయముగ మార్తృపుర పెరిమిటితనజనితము వలకుంబ్రతుకునని మార్తృమ పాడినదాని కెల్లు తెలియును- భౌతికముగతించినకొలది యెందఱుంబెండ్లాడి బ్రహ్మకూగలదు- కోర్కెకుపాద్ధుగలదా- చెల్లగలిగినయెన్ని విధములకోర్కెలుపొత్తిపూని మదయించినప్పటికి మర్యాదాభంగ మగుననియు లేకకష్టములు తగిలించుకొన వలసివచ్చుననియు వివేకులులోనడంచుకొనుచుండలేదా- కులాగతినంపదాయాను సారముగ రాజ్యమున క హుండు పెద్ద కొడుక గుచుండగాఁ దక్కినపుత్రులు తమకాభాగ్యమబ్బలేదని చేతులుపిసుకుకొనుచున్నారు వారిదుఃఖము కుటుంబనహితముగ దమయన్నల నెట్లొయపాయముల వెదకికడతేచికనదీరదా- రాజకొడుకే రాజకానేల యింకొకడుసింహాసనమునఁ గూచుండనొల్లఁదా- కుడుచుటకు గట్టుకొనుటకు లేక బాధపడుచేదలకు భాగ్యవంతులేల తమయాస్తి నంచుయారో- తమకన్న సౌందర్య బలచాతుర్యములు గలస్త్రీపురుషులనాటకుగల్గ న్యోన్యమేలయనుభ వింపించునొల్లరో- ఇంతకున్మిష్టాచారము దైవవియోగ మ్మృష్టింపఁ బూనుకొన్ననంఘనంస్కార పరాయనులవలెమున్నము తీతుపురాయభారము వలెవ్యర్థము మఱియును పహాసానప్రదము- గనుక చేతుర్విదాభినయము న్నంపదాయానుసారముగఁ జేయ

వలయు- నెన్నలేచినదివేడవై చినది మిమ్మునఁ గాని పురుకట్టతోదొడ్డి బా  
 గుచేయుచున్నది మ గునలిసారు న్నోము కొంచున్నారు కరంగులుపేలు  
 చున్నవి కాకులటచుచున్నవి బడిపిలుచచ్చి కూడు. మెచ్చుచున్నారు చ  
 చ్చుడివాండుకాల్వలు నాగునేయుచున్నారు గోగుకూర తోటకూర  
 బచ్చలికూర్లుచాయలు పచ్చిమిరపకాయలు కటివేపాకు చింతచిగురో  
 యనిపల్లెబోట్లమునుచున్నారు చెప్పరానివాడగు దాకడ్లగుచ్చె బండ్లం  
 దొలంగించుమని తానమాడివచ్చు బావడుగిడుచుచున్నారు- తెల్ల  
 నారిసదనీయు- గాడిదలుకాట్లాడుకొనుచుం దన్న కొనచుం గూయుచుం  
 బొడ్డుచుంబొల్లుచున్నవి- కుక్కలుపట్టెడుచెంగిలి కుక్కలునాకుచున్న  
 వి- యెండనో మండుచున్నది- కొలువులన్నియువాగుచున్నవి పగలురే  
 డుజాములైనదనియు- న్నోభావవణానలుచేయు భావ కలితముత్త్యవసు  
 వారును - నా కు పాటలూ ఆటలూ అంటే తలపోప్పి చూసేనూ  
 బోగంమేళము చూడకూడనన్నవాళ్లలో నేనొఖిల్లేగా- విశలే వచ్చిది  
 రాజుగారిబంపెంతంపై దిక్కుమాలైనాఖిగిని గుట్టెజూచితే పానుక్ల  
 బ్బురీశింగునామలో పాడించిడాన్కికైదువందలు చందావేంచి పిడు  
 గంజమచేయించి యేన్ చేజనో అడగోయిచ్చెన్న నాలవన ఆల్లవ్వక  
 తీరిందికాదు- డేవ్ నాన్కెన్ దుక్కలాగున్నాడు బ్రాహ్మణుడంటాఖిచే  
 నుకోరాదూ- యిదగోసంక్షీ మన వాళ్లలో యిదేనూఖిమూం- ముప్పైయై  
 కోవడం- డొంబ్ గివహిమేత్తై- సాయెబూబంక్షీకట్టు నీకుబుద్ధుదా-  
 చెప్పేకానూ- స్టవిడ్ పో- రేల్లేపము-వెల్లి వీరేశలింగంపంతులుగారు వ  
 న్నారువాన్ని తీస్సురా- పెదబాబు నీవువెల్లొనాకునున్నీగావుంది- విశిఖేక  
 వచ్చిందంట్లే దీనముబ్బాడ్డు బాక్కాథెల్లవాడైనానిమేళంనాకు తెలుస్తందా  
 ఏడుస్తందా ఏంపాటలంక్షీముక్కలెల్లనిస్తారా వాన్ బండ్రుతెందుకుబా  
 మని-అక్షరములువినపడకుండా మద్దలమొత్తికోవటం బట్టితిన్నకోవటం ఇ  
 హిహి ఇహిహి అనీదీపూలుతీయటం ఏంపాటలు అడవాళ్లంకేకొంట్ల  
 డవచ్చుకాని- సంగీతపాటకులంటేనాకొళ్లమంట- వాళ్లవికారాలు వాళ్ల  
 రుంజుకోవటాలు ఎడ్డుకేషనామన్నా వాళ్లకుట్టేట్లేదు-ఇంగ్లీషుఎడ్డుకేష  
 నులేసవాడికి సివిల్జీషనేముంటుందండీ- సంగీతం అంటేనాకేసయ్యగాని

మా అమాత్యులకు కుమారసంభవం చెప్పిస్తున్నాను. దెబ్బయియేళ్లకా  
 స్తు. గారు బాగా చెప్పారు. రాజుగారు లేస్తేనేగాని మేము లేవటానికి వీలే  
 దు. చచ్చారురాత్రి చివరిన్నమాటలేదు. అబ్బాచూశారా గ్రామ్యం ఎం  
 దుకురాయకూడదు. నల్లరికి జేల్వాలా ఏదెల్వాలా మిస్టర్ గారు  
 పాసలు పీటికి న్యక్షం పదాలు రోపి మీనింగ్నాడు చేస్తావున్నారు. గట  
 వే- ఇలాటి సోమరి పోతులకొట్టి పైచావేనా ఇన్వెంటంస్క్రిప్టుదు. బ్రాహ్మ  
 లుటమీకేంపని తెల్లవా రేసో? అబ్బాచూశారా యింతలాడి దెహవుకొని ముష్టిచెం  
 బుమీరు కయారు. చాల్చుచాల్చలేదైన వర్కుచేసుకోకూడదు. దీనిక  
 స్సావలవా? ఆపించిచే చూలండి ఆబకతునాటు కంపినిలో పోయినాయండి  
 పన్నెండువేల రూపాయలకు పైగా. గొడ్డువీర- ఇఖనాకు నెల్లదయచె  
 స్తారా. తైమెపోయింది. గ్రామ్యభాషతో అసగామనవంటి కొంచెముసీవి  
 లైట్మెనాట్టాడేభాషతో కావ్యాలు వ్రాస్తే నెల్ల ఆఫ్ యూనివర్సిటీని  
 గావకొక్కరులే బ్రాంచికి ఆపాస్త కాలుస్కూళ్ళకు పెట్టించుటకు శక్తిచే  
 స్తారు. అపబ్ధకుమీది. ప్రాథమిక పాఠశాల నంతరవివాహ పబ్లిక్ మహామహాపా  
 థ్యాయులగాడిది ఏధింకూడా యువ రైట్స్. ఏ థంకూ థంకూ ఇట్లుతగు  
 మనుష్యులకుడుకొను భాష గ్రాంథములు వ్రాయవచ్చుననియు నాంగ్లేయ  
 భాషాపండిత్యము కొంతగలిగియున్న మాత్రమున గీర్వాణాంధ్రభాషలు  
 గూడఁ గూలంకవముగఁదెలిసికట్లు వేషములు వేసి శమకుపాండిత్యముం  
 బుజుకునేయు. బహువుక్రకల స్వస్థైర్యాదు నభలసిగ్గిసాటకాయలు తెగ  
 నటుకు నాంధ్రులును. మఱియును కములబట్టి కొన్ని తెలుగుమాటలు  
 వలికొనుకొని తెలుగున్ననేమో తెలియనియాంగ్లేయులవద్ద నాంధ్రభా  
 షాపండితులమని నటించుచు నాంధ్రభాషాపండితులైన యాటనలునుండె  
 నంగు బానయునంటుపోసి కొనుచున్నారు. శాకుంతలనాటకము న్వి  
 ద్యాకుకలకుం బాతముచెప్పంగలుగైర్వాణ పండితునకు నెలకుబట్టెదు  
 యాషమలు మాత్రమేవేతనముగాని పేమైట్టుపాతముచెప్పు నాంగ్లేయ  
 భాషాపండితులకైదు వందలురూపుములు నెలకువేతనముకదా యాంగ్లే  
 యభాష రాజభాష యగుటచేతగదా యంతజీతమీయబడుచున్నది. కే  
 వలగిర్వాణాంధ్ర భాషాపండితులనిప్పటిచెడుకాలములో నెవరుచూచెదకు.

పేద శాస్త్రములు సంగీత సాహిత్య రసజ్ఞతయునడుగంటినవి. మానవధర్మ  
 శాస్త్రము సంస్కృతమునఁ జదివికొన్నవానికి దమిష్ఠియైనదాబడి లేదుకా  
 ని యదేయాంక్షయభావలోఁ జదివికొనిపరీక్షలో నెగ్గినవాఁడు న్యాయాధి  
 కారియొద్ద వాదించుటకహిత కల్గినెలకువేలకొంది సంపాదించుచున్నా  
 ఁడు- కావుననేకొంపగోడి యమ్ముకొనియైన నాంగభాష భారతీయులునే  
 చుకొనుచుఁదమ భాషలనిరసించుచున్నారు- తుదకాంక్షయభావలో భ  
 గవద్గీతలఁగూచిక్ యుపన్యాసమిడు నేనిదెసంటమృగాది ష్టాదములఁబట్టు  
 చుసంస్కృతమున భగవద్గీతలుబోధించు సాచాక్షులఁగూడ భరకునేయ  
 కున్నారు- భరతవర్షపరిపాలకులు భరతవర్షమునందు భారతీయభాష  
 లనే యుపయోగించి పాలించునెడ భారతీయభాషలన్నియు సమున్నతదశ  
 సంపదగదా- యిప్పటిబహులలోఁ జిన్నపిల్లలకునేపుక సంగీతసాహిత్యపద  
 తులేమనవచ్చును సంగీతవిద్యంనులమని బయలుదేరినవాఁలో నూటికి  
 దొంబదితొమ్మిదిద్రుక్షఁబైగా శ్రుతిలయజ్ఞానములు స్ఫుటముగానుండఁబో  
 వుకవిత్వముసంగీత మున్నజ్ఞానముగాఁబుట్టవఁయుఁగానికొకటి హీనులెంత  
 నేచుకొని యంటించుకొన్నను లాభములేదు- వేసవేలుభాషాపరీక్షయం  
 దు నెఱవేరినవారుకలరుగాని సాగనుగాగద్యపద్య ప్రబంధములస్పృశితం  
 త్రిముగఁ గల్పించికవితా ప్రతిభఁజూపఁగల కవీశ్వరులొక్కఁడైన నే  
 శమంతటద్దేలుటకష్టము- కూనిదీక్షఁములుదీసి గద్యపద్యములుసమస్త  
 వారు లక్షలకొలందిఁగలరు కానిశారసాప్తవముతులై సభబంధోద్యమక  
 మున వేలకొలందిపంకితపామరులన్ రంకింపజేయునాదొకరిగ్గరు జగమున  
 నుంటకడునరుదు- లోకములో సార్వభౌమకులు నాఁబుఁగకువులు సేక్కి  
 యర్కాభిదానులేకదా కవీశ్వరుల కవితాప్రతిభవారి గ్రంథమువెల్లడిం  
 చును వృత్తియునొకభాషలోని గ్రంథమింకొకభాషలోని కథకముపాసకం  
 చుమించుగ మాచకవచ్చుగాన సకలదేశములజనులకు భూతవర్తమా  
 నకాలములగుబరగు కవీశ్వరులకన్త లోకమంతటదెలియఁబడుగానియె  
 కనితొర్యత్రికచాక్ర్య మింకొకటిఁ బరొక్షమున కొక్క మొగిఁదెల్పుచో  
 లు యంత్రములిదివలకునులేవుకదా- యీశ్వరానుగ్రహమున నొక్కఁడొక్క  
 గొనఁబడినవృత్తికి నష్టయంత్రములందునక ముందున్న సంగీతమునకు లు



క్షంధ్ర జగద్విశ్వాంతకీర్తిః బయడనేరకుదా- పేక్షియర్కాశిదా  
 ను కావ్యములకన్న సాగసై న కావ్యములెన్ని వాత్రలో  
 కులకుఁ దెలియనికాలము సఖములైపోయెనో నేవునికె  
 టుక- పాచికాభినయరూపమగు కావ్యమునకుగీత వాద్యములకన్నము  
 టియునాంగికాంగ హార్యసాత్వికాభి నయములకన్నను గౌరవమంతగావ  
 చ్చుటకుఁ గారణమునన్వరనందభామున జత్వధనాద్యమున మఱియు  
 సృత్యము గ్రామముగగాయకుని శాసరసాదయున వాదకునికరగుణ  
 ము నటునినృత్యవిశేషము పెండియునానువుగి విద్యావైశద్యమున  
 భకుఁ గన్బహుఁగాని కావ్యమునకలజగము సద్దమవలెబూపుటయేగాక  
 మానవులకు వివిధావస్థల యందుఁ దలంపులెల్లండునో వానింగూడ బయ్య  
 ట్పెను- సర్వరూపము లాకషింఁచుటకు రూపగ్రాహియంత్రమును  
 సకలధ్వనుల నాకషింఁచుటకు శబ్దగ్రాహియంత్రమును గలవుకానినా  
 నావస్థలయందు బయల్పడెనుమనుష్యుల తలంపులగూడఁదెలుపుటకుఁ గా  
 వ్యముకన్న వేఱయంత్రమిదివఱకు లేదికనుండఁబోదు- కి వితాళి న  
 దా జగమునన్లొకృత్యములు ప్రబలుచున్నవి కవిత్వముప్రత్యక్షముందె  
 లుపుటయేగాక పోక్షిముగూడ బయలుపెట్టుంగావున నసోవేత్తికవి  
 తాతత్వం శివోదానాతివాసవాయ నికాళిదాసుఁడు- నతచ్ఛాస్త్రం న  
 సావిద్యానతచ్ఛిప్పంనసాకలా! నాశాయోగోనతత్కమ! నాశ్రేష్ఠస్త్వ  
 న్నవీతుతే యసిభరతమనియువక్కాణించిరనఁగాఁ గవిత్వమనఁగార్యముఁ  
 బున్ననూహ- కవిత్వమునహజ కృత్రిమముని రెండువిధములు పొంద  
 భౌతికకీర్తియలు కల్పించునదిసహజము- ఘటపూదితాకిక కృత్యములోన  
 చూడదకృత్రిమము- కావునలోకమునఁగల్గు సకలకీర్తియలును దైవికమా  
 నుషసంకల్పవశమున నేకలుగుచున్నవి- పేక్షియర్కాశిదాసులంత క  
 వ్యపడి యాకలిసిదురలై నమఱచి నమస్తేహికభోగముల మానుకొనిరా  
 త్రింబవల్లకదీక్షితో గావ్యములెందుకు వ్రాసినారు కీర్తికొఱకాయెషఁ  
 దెనఁ జెల్లిపోయినవెనుక వానింబై వారు దూషింతురో లేకభూషింతురో  
 శివిపెట్టలేడుకదా- ధనమునకామెంతయోనుభువుగా మఱికొన్ని ఘనుల  
 యధనయుకావలసినంత లభించుగాదా- భోగమునకాలోకజ్ఞునమే లేక

తనువుమఱచి తదేకధ్యానముతోఁ గోరినపద మొకటి. తోచనపుడుకొంత  
పవోయినట్లు విచారించుచునొకసందర్భము కుదుచుకొనుటకెంతయో  
గింజుకొనితన్నుకొనుచు నెంచుకొన్నశబ్దముస్ఫురించినపుడు గాఢ్యముదొ  
రికినట్లుసంతసిల్లుచు సంతతమెద్దియోయూహలోచనమున ముగ్ధయున్నవాఁడు  
సక్రచ్చందసవనితాధిభోగము లనుభవించుటెట్లు - మోక్షమునకాశకుంతల  
పిఱుండలన్ హేమెట్లునెత్తి యందుందగులుకొన్నవారికి నిర్విషయమనస్సె  
ట్లుకుదురును. బహిష్కారమునకాశకుంతలమున్ హేమెట్లుండదునకున్న  
ప్రాబలకాకలితీటదా లేకనిశురపట్టదా - నీతిదెల్పుటకా - మంచిచెడ్డలు  
బాగుగఁబరిశీలించక పొత్తురహస్యముగాఁ జేయరాదెదుటివారల మనసు  
కనిపెట్టకచేసిన పొందుదుమ్యంతునే కాంతముగఁగలసిన శకుంతలకువలె  
వికటించుచు మఱియుఁ బరునిఁజంపి వానిసౌత్తాకక్రమించు కొనరాదట్లా  
నచినవాఁడు హేమెట్లుపినతండివలె బాలయింపఁబడునని శాకుంతల  
మందు హేమెట్లునందు దెలుపఁబడిన యీరెందునీతుల స్లోకములోనెఱుఁ  
గనివారెవరు - క్రొత్తవానినమ్ముకొని వానినప్రహస్యముగఁ బెండ్లాడివా  
నివెంబడిభోవకా మమకమెవ్వగికైనం దెలియనీక్షమిండతవలె నీడువచ్చి  
నకన్యకయెవతెఱయుండును - మఱియుఁ దానన్యాయముగనొరుని గొట్టి  
నందనవైబరులు పగఁబట్టెదరని పిచ్చివానికిదక్క నితరులకుఁ దెలియదా  
లోకులందఱికిం దేటతెల్లమగు నిట్టిసీతులకై కొండంద్రవిష్ట యెలుకఁబట్టి  
నట్లు కపిశర్వరులువృధా ప్రయాసమునసంత లేసిగ్గింధములరచింపనేల -  
నమస్త జగత్కారణవగు శక్తియెద్దియోవాగ్ధేయకాశాది కవిరూపమున  
నూహించుచు వ్రాయుచుంబాడుచు నాడుచువాయింపుచు నకలకమకా  
ములనాచరించుచు వేయేలసర్వజగద్రూపయై సత్సర్వజస్తమోగుణములది  
దనలోఁదానాటాడు కొనుచుండునందులకే కారణమైననూహింప మాన  
పులకలవికాదు - క్రొత్తిమ్మలు గురుశుక్రయోగంబున నిట్టిభింతలులోకం  
బున జరుగవచ్చుననియు దెప్పిచివదునొకండుకొట్ల నలువదిపన్నెండులక్ష  
ల తొంబదిపదమూడువేల రెండుకముప్పాల్పికయోజనముల దూరమున  
భూగోళమునుండి శ్రుక్రమండలమున్నదనియో నందులోఁగాల్పిలగ పడుచు  
న్నట్లున్నది తనుకలప్పక మనుష్యులు నుండురేమోయనియుఁ గోతఱ

గోయగ్గః శిశృక్షాశ్రుజ్జలు- భూమిమైదువేలమైదు చుట్టరయించుమించు దశి  
 సరిగమన్నదా నకుమనగ్గిసిరున్నది నామాటనమృజోవనిచో నచటికిబో  
 యిచూడుడు మీ కేబోధవకువనువారును బోల్చిచూడఁగానాంధ్రాంగ్లే  
 యశబ్దముల ప్రభమంతరసంబంధము బట్టియుచుభయభాషలలో నీటిను  
 శబ్దములు సమానరూపాధకముల నుంటవేతనుమఱియు నబ్బముశబ్ద  
 ముల సమానరూపాధకలంబట్టి మఱికొన్ని కారణములవల్ల నాంధ్రాంగ్లే  
 యులుగోని నాంధ్రతురష్కులుగాని హలూశకమునకు ముందుమాడుల  
 ట్టిలమానములపన్నెండుదినములు దాదాపుగాబహుశానొక్కలములో  
 నిష్కారై హిమాలయముడెప్పెనడిమిలో నుండియుండవచ్చునను చరిత్ర  
 కారులును- వానరజాతినుండి సరజాతిరూఢిగఁ బుట్టయుండవచ్చును వాన  
 రసరశబ్దములు సంత్యాక్షరములు సమానములగుటచేతను మఱియునుభ  
 యజానుల జేష్టలించుమింవొక్క- లాగుంటచేతనని యనుమానించు పరి  
 ణామవారులును మొదలుగ వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు జాత్యంధులేనుఁగుగోల్పున  
 ట్టుహించుచుండును దైవమాయననమానమున నెఱుంగ నేరికరము-మి  
 డతంధ్రాట్లశకుమమలెఱిందఱియుఁబాలుగుటికిఁ బెడగుచుండును మొ  
 ట్టముచుమానవులు శాలిని తెలియనివారనుట కేనందీమముజేదు- మఱియు  
 మదాతిశయగునలేని వస్తువులునిజముగఁగాన్పించునట్లయజ్ఞానదశయం  
 దున్నప్పు వర్ణయందుఁబోలితనకంఠెనన్యమెఱుంగనినిత్యముక్తబుధస్వరూ  
 పుడగుజీవునకాత్రరూపకమగు జగత్తుతోచుచుండును గానివై రాగ్యము  
 నలేక ప్రజ్ఞానదశయందు మదముడిగినవిదన త్రితియు నిదురమేల్కొన్నపి  
 ముత్తన్వికారములగపడ నట్టిలోకవిచిత్రము కాన్పించుకుండును నచ్చిచా  
 నందస్వరూపుడగు పరమాత్మత్వదోకఁడె మిగులుననుచుఁగాని మఱియున  
 ముద్రాప్రకాశమునఁ బలు తెఱంగులనినుక గాలిచేరూపించుతీరున మనుష్యు  
 లుపరవశులై దైవవశంబునవివిధ స్థితులమారుచున్నారనుచుగానికతాకా  
 భోకాజనాదానయనుచుఁగాని యాపహాక్యము తెలిసికొనువారు సంసార  
 ముఖమునంటరనువీధాంతముగ్గాలిదానకృతులు బోధించుచున్నవి- పేర్చి  
 యిదివికృతులవలన సంసారముచుభూభూయష్టముమానవులదియనుభవించ  
 కఠినుపాపాచరణమున నిత్యసరక ముంబుద్ధ్యమున నిత్యానందపదవియం

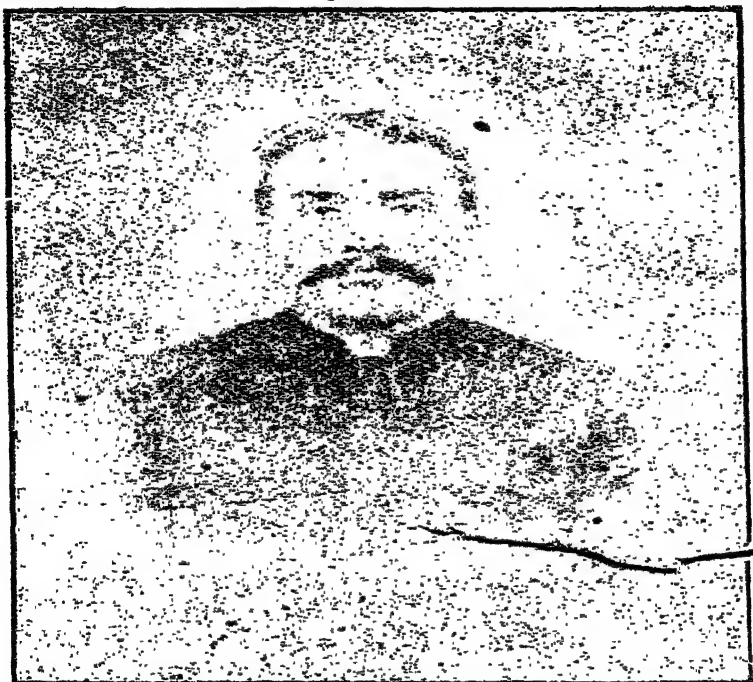
జీవులకుఁ బ్రహమాత్మునిచే నొసంగఁబడునని భోగ్యవస. చున్నది- కావ్యమననే  
 మోయ నేకమునేక విధములు (బ్రాహ్మణులంకారికులు పాల్గొనిదిమోగోకనేన  
 మగు పదావలికావ్యమను దండివచనమేలేమనఁబ్రతికల్పమునకెద్దియో  
 యధాములేపేదా యధాభోధమున నెద్దియో తనముప్పతిలక మానదు-  
 గుణదోషాలంకారములు వినత్వా మూలములొక వృద్ధుగుఁ డముదోషముగక  
 దోషముగుణముగా నలంకారము పోయముగా మాత్రెనున్న మజ్జిణ  
 మునవిషమగు విషమొకవృద్ధు టవ్యమగుశ వాలంకార మనవ్యామగును  
 మనసునకింపగు శబ్దార్థములు కావ్యమనఁదగినది- భరతమునిచెప్పినవి  
 భావానుభావవ్యభిచారి సంయోగమునఁగల్గు తొమ్మిదివిధములొను మ  
 జనులన్దాన్పించు వీరశాంతికరుణలు సత్త్విగుణప్రభాసములు- వృద్ధ్యమజ  
 నులగవచుక శృంగారహాస్యాద్భుతములు రజోగుణప్రభాసములు- మఱి  
 యుపధనుజనులందోచు రౌద్రగోబత్సభయానకములు తెమోగుణప్రభాస  
 ములు- ప్రతివస్తువునందెద్దియోరసము ప్రభాసముగనుమఱియుఁ దక్కిన  
 రసములు ప్రభాసముగనుండకతీరుదు- చక్కెరయందు మధురరసముము  
 ఖ్యముగఁదోచును ప్పమొదలగు చవులడంగియుండును జనులకేతబ్దార్థ  
 నమూహమువలన మనసులకుఁ గ్రాసముకలిగి సత్కమాఁ చరణమునకు  
 త్సాహము పుట్టునోయట్టిదినత్కావ్యము జనులకుభయశోకజగున్నా క్రో  
 ధములంబుట్టించి దుమాఁగఁమునకుఁ బురికొల్పునది యసత్కావ్యము  
 మద్యమాంసాశనులై పరధారధనముల పహరించుచు మోసంబునయ  
 థేష్టంబుగఁ జరించుదుమాఁగుల సుఖస్థితివణింపుట లోకులకదు  
 మాఁగఁమునకు రేఁసకమానదు- లక్షణవిహీనముగ యథేష్టముగఁ(వా  
 యంబజినపున కములుకళాశాలలం బాలురకుమప్పట- వేశ్యాకన్యలనిల్లాం  
 డ్రొగానుంచుకొనుట- యిల్లాండుయథేచ్ఛ న్నరించునట్లు చూచిచూ  
 డనట్లు నోరెత్తకుండుట- పణానియమముమాని యన్నిజాతులుకలసి తి  
 నునుంబరస్పర వివాహములూచరించుకొనుటయే యవశ్యకతకావ్యమనుట  
 స్త్రీపురుషులు పెండ్లిమాని వావివరసలులేక- యథేష్టవిహారమునల్పినచో  
 నెన్నియో దుఃఖములుతొలఁగిజనులుబాగు పడెదరనియుపన్యసించుట- పర  
 లోకములేదని ధూళిగనమిమ్రుఖపడుటకొటకెట్టి దుష్కార్యమొనఁజేయుట-

తాఁడెదుటచేకాక పరులహృదఁ జెఱుపఁబూనుట- ధనాజ్ఞానముకై యెట్టి  
 సీదకార్యములైన నొనఁపకట- పూర్వాచారము లన్వేషిండుట- కల్లు  
 ద్రావుట మాంసము తినుటయు నిష్పటినవాగరకుఁ లోఁ బుట్టుచున్న తేవు  
 ల్లు- స్వదేశోద్ధారణమునకై పాటుపడుచున్నట్టు కన్బట్టుచుండగుమనుష్యుల  
 వలెఁజైఁగొన్నించుచు బ్రభుననాత్మము వడయుటకై తోటివారి నెంతో  
 హింసించుచు దాఁబట్టినకుండ్రటికి మూఁడేకాళ్ల నిమొండివాదమొనరించు  
 చుం బ్రాచీనమతమునిరసించుచు బాశ్చాత్యచారము లనఁచించుచు  
 నాగరకాగ్ర గ్రమ్ములుమరివిట్టవీగుదు మానమర్యాదలు లేక గే దె పె  
 య్యయు నాఁడెయ్యయుఁగాక దిక్కుమాలినపెయ్య యెనవీనభారతీయ జ  
 నము కలివశంబున సవశంబై యుభయలోక భ్రష్టమగుచున్నది.  
 ఇపుడు- భారతీయప్రజయందేరసము గొన్నించుటలేదుగాని నీరసముమా  
 త్రమగఁపడుచున్నది- తనలోనికొక్క పరులకుఁ దెల్పుటకుఁ జతుర్విధాభిన  
 యంబు లుపయోగింపబఁడుచున్నవికదా యవినమయోచితములై నరస  
 ములుగానుండవలయు- నిజగన్నాట్యరంగమున మానవులు యథోచిత  
 ముగఁగటించనియెడ వై ప్రత్యమున రసాభాసముగ నగుబాటుంబ్రాపీడ  
 యు నగును- జనులందు మహారాజుబట్టమెడకు జుట్టికొనిదీనదృష్టి  
 లోఁజేతులుజోడించి సాష్టాంగపడి ధ్వారముచేయుటకు విచ్చేయఁబ్రా  
 ణిం చెదనని మంగలింబిలుచుటయు- గొల్వలూడ్చుచచ్చుడి వాఁడొక  
 స్త్రీకముగా శిఖాయజ్ఞోపవీతములధరించి స్నానమొనరించి శోభియవే  
 పముతో శ్రాద్ధమొనరించెద బ్రాహ్మణాధికమునకై రండనివైదికులం  
 తిల్పుట- డెబ్బదేర్లదాఁడు పిన్నవయసువానివలె నెరిమిదేర్లకన్నకుఁ  
 బుసైకట్టుట బోడతొంపితల పెంచుకొని పసుపుబొట్టుకాటుకలుంచుకొని  
 కాళ్లపారాణితో ముతైదులంబిల్వనేగుట- బ్రాహ్మణుడు సేవకావృత్తి  
 చేయుటకుక్కనందలముననిడి యూరేగించుట- న్యాయాధికారిలంచగొం  
 డియగుట- నూత్నయావనన్ని పాతుఁడు ధరాత్రికారియగుట- ప్రభువుని  
 క్షావిహీనుఁడౌట- కూటికై వేదాంతము చెప్పుట- బండబూతుప్రహసనము  
 లాటించురించుట సద్దినమున్నెచ్చభాషతో జనులట- బాలుఁడు సన్యసిం  
 చుట- వచ్చియుండు ముప్పైతుగ్గినుట- యవిధ్యాంబుడు నభాధ్యక్షుఁడౌ

ట- మగనాటులంజెవేసముననగిడుట మొదలగుసంప్రదాయ విధివేషములూనఁరాదు- శృంగారమునవిధ్యుక్త ముగ్ధుఁ డెంద్రుడినయూపెతో విహరించుటయు-హాస్యమున నూన్యతప్రతిబంధములచే గల్గబోతని యపహసింపఁబడునెడ మందస్మితముచేయుటయు- వీరమునసాధుసంరక్షణకై ధవళయుద్ధముననుసూతుఁగోల్పోవుటయు-ఁగరుణయందాపదనున్మనఁజ్జనులంగాంచి కంటనీడుటయు- రాద్రమున సజ్జనాపకారమొనఁచు దుష్టులకఁగని బొమ్ముడిపాటుఁగాఢించుటయు- భయానకమున దుష్టసంపకమునకు వెఱచుటయు- భీభత్సమున సజ్జనోపద్రవముఁగనుఁగొని మూఁఛిల్లుటయు- శాంతముననప్రవృత్తుల కోరనిట్లుటయు నుత్తమస్థితులనఁబడు- నిట్లునవరసంబులగవచుఁ సజ్జనులనడువడి స్వర్ణించునిడుకప్తశబ్దార్థసమూహము సత్కావ్యంబునాఁబరఁగు- సత్సత్కావ్యములొనఁచువాడు నుకవుఁ- మేక్కియరుచిత్రులందు నీయప్తానుసారమున నాటకమునుఁ గొరియలేసన్నను నాటకమును సత్కావ్యములు- కాళిదాసుకృతులందు రఘువంశకుమారసంభవ మేఘసందేశములు సత్కావ్యములు- రఘువంశకుమారసంభవ మేఘసందేశములొనఁచిన కాళిదాసువేఱు- నాటకత్రయమును శృంగారతిలకతుఁ సంహారములఁజేసిన కాళిదాసుఁడువేఱు- తక్కినవిచేసినవాఁడు కేఱునినాకుఁడోఁడెఁడును- మూఁడువేలయేండ్లక్రిందట రఘువంశకుమారసంభవ మేఘసందేశములొనఁచిన కాళిదాసుఁడు పరమభాగవతుడై బ్రహ్మహాతనామాత్యునివలెస్వతంత్రుడై యుండవచ్చు నీతఁడేజగత్ప్రసిద్ధిఁగొన్న కాళిదాసుఁడుకానిచోనట్టివత్కావ్యప్రవృత్తి యతనినండికానేరదు- నాటకత్రయము శృంగారతిలకతః సంహారములం జేసినయతఁడుపదాఱు వందలయేండ్ల కుముందుఁగార్వప్రదేవరాయాస్థాన కవియగు పెద్దనామాత్యునివలెభోజమహారాజాస్థాన విద్వాంసుఁడై రాజప్రీతికై నాగరక శృంగారప్రధాన కావ్యములొనఁచెననవచ్చును- మిగిలినవాఁడెవఁడో వేయేండ్లక్రిందటఁ గొండరాజులయొద్ద బండబూతులాడు మొండిపండితుండు కావచ్చును- కాళిదాసునిపేర బయల్పడుప్రహసనము ముఱియవఁబడి ప్రచురింపఁబడుట భారతీయగౌరవమునకెంతయోలోపము- రఘువంశమున శ్రీరామచరిత్రాంతము వెఱకును

గుమానసంభవమున మొదటి యెనిమిదినగణలును బూర్వమేఘము ను  
త్తరమేఘమున గొంతయునొత్తటి కాళిదానకవిష్వము - త్కి-నభాగము  
లల్పకవిధచితములు - కాళిదానకావ్యములలో రఘువంశమునందు శ్రీరా  
మచరిత్రాంతమువఱకు గలభాగము - నాటకములలో విక్రమోర్వశీయ  
మును - పేక్కియగునినాటకములలో నీయిష్టానుసారమగుగావ్యంబులల్పా  
కగ్రీవేఱము నిరుపమాన కవితాప్రభకాటప్పలు - కాళిదానవిరచితర  
ఘువంశమువంటి ప్రాగప్తనకావ్యముజగమునకరుదుగావునలోకములోని  
యెల్ల నాగరికులుతమతమ భాషలకద్దాని పూర్వకొన్నట్లశ్రేయము - న  
వరసములొండొంటు గలిమక కేవలమొకటిగా దేనిమట్టునకది నిలువనేర  
దు కావుననీగంధమునకొక రసమునకు మారుగలిగొకరసమున సాగను  
లందండ గూఢకాఠ్యబడియుండవచ్చును పేక్కియర్కాళిదానులయాహ  
యించుమించు సరిపోవుటవీరమున 10.15-5కలు 5-6తో శాంతమున 10-  
36లు 1-2తో గరుణ 29, 3-8లతో శృంగారమున 15, 10-36లతో హ  
న్యమున 36, 5తో నద్భుతమున 125 176-215-216లు 94-81.71లతో కా  
ద్యమున 5, 1తో భీభత్సమున 4, 1-2-3లతో భమానకమున 4, 1తోడ  
నుమతీయరసవిశేషంబుల నచ్చటచ్చట గాన్పించెడు (1) - (2) . (3) X  
(4) 1 (5) = (6) - గుతుకలు వరుసగా నవ్వయము విశ్రమమున భా  
నుచనము సాదావసానము నభామునవ్యవక్త్యంబులందెల్పును. ఆంధ్ర  
జనప్రకారము గుననియెంచి స్వీర్వాణాంశేయభాషల నైష్ఠ్యబడిన కాళిదా  
నపేక్కియగులకవితా విశేషముల వారలకావ్యనాటకములకథాసంగ్రహ  
మువాస నేనాంధ్రీకరించినవారల కవితావిశేషములకు గ్రీధసందభా  
ముండెల్లి యందలికతినశ్శబ్దములకు టిప్పణివ్రాసి చదువరులపేషగోధ  
కై యాపీకకస్వరచించినాడను.

శ్రీవిజయనగర నివాసుడనగు బ్రహ్మ శ్రీమద్దాజ్ఞానాదిభట్ట నారా  
యణబాసుడ.



Brahma Sree,

*A. Narayana Dass.*



# BEAUTIES OF SHAKESPEARE.

---

## HONOUR

---

ALL IS WELL THAT ENDS WELL. *Act. III. Sc. V.*

- 1 The honour of a maid is her name and no legacy is so rich as honesty.

*Act. V. Sc. iii.*

- 2 Let's take the instant by the forward top,  
For we are old, and on our quick'st decrees  
The inaudible and noiseless foot of time  
Steals ere we can effect them.

ANTONY AND CLEOPATRA, *Act. III. Sc. XI.*

- 3 When valour preys on reason,  
It eats the sword it fights with.

*Act. V. Sc. ii.*

- 4 it is great  
To do that thing that ends all other deeds  
Which shackles accidents, and bolts up change ;  
Which sleeps, and never palates more the dung,  
The beggar's nurse and Cæsar's.

# షేక్స్పియరుని కవిత్వ మందలి సాగనులు.



## వీరరసము.

1 ప॥ కన్యయొక్క గౌరవమాపె విశేషము-మఱియుఁబరువు వంటియై  
శ్వర్యమేదాయమునాదు॥

2 గీ॥ •అవసరంపు వంగినతలనందు కొందఁ  
•మేలన నవృద్ధులము మనమింక-మనదు!  
•శీఘ్రతపవిధుల మనము సేయకమును!  
•జరుగునన్న గఁగాలనిశ్శబ్దపదము॥

3 ద్వి॥ •వీరత్వ మూహవోఁపిడి నేయునపుడు!  
•పోరొనఁచెడువాలుఁబొదవి భక్షించు॥

4 గీ॥ •తక్కువనులనెల్లఁజక్కాడుకార్యము!  
•నేత్రగొప్ప-యద్ది-చేట్లకట్టు!  
•మాటుపడ్డుఁగున్ను మఱి పేడతినఁబోదు!  
•పేదకు దొరికింక వాదియగును॥

- 
- 5 His legs bestrid the ocean ; his reared arm  
 Crested the world ; his voice was proprieted  
 As all the tuned spheres, and that to friends ;  
 But when he meant to quail and shake the orb,  
 He was as rattling thunder. For his bounty,  
 There was no winter in't ; an autumn't was,  
 That grew the more by reaping ; his delights  
 Were dolphin-like ; they showed his back above  
 The element they lived in : in his livery  
 Walked crowns and crownets ; realms and islands  
 were  
 As plates dropped from his pocket.

- 6 Saucy lictors  
 Will catch at us, like strumpets ; and scald rhymers  
 Ballad us out o'tune : the quick comedians  
 Extemporally will stage us, and present  
 Our Alexandrian revells.

AS YOU LIKE IT *Act. I. Sc. II.*

- 7 I beseech you, punish me not with your hard thoughts,  
 wherein I confess me much guilty to deny so fair and  
 excellent ladies anything. But let your fair eyes  
 and gentle wishes go with me to my trial ; wherein  
 if I be foiled, there is but one shamed that was

5 నీ॥ .వానిపాదంబులు .వాణ్నిశ్చోకిరఁకెలం.కులను

గాపాడుచు .నిలిచియుండె

.దనరాచువాని యెత్తినచేయి జగమున.కున్దు

రాయిగ-వాని.గొంతుపాడు

.చున్నగోళంబుల .తెన్నునశక్తిమై .వెలయు-  
వెండియునద్ది .విహితులకడ

.గాని-మండలముల.గదలించిభేదింప

.దలచిన-వాడుగ.జిలెడు పిడుగు

.వానిఁగిరివిగ్నార్చి.దానిలోనస్సీతు.కలుగ-

.దయ్యదిపంట .కాలమయ్యె

.గోసినకొలదియు.గొనసాగునయ్యది-

.వానివేడ్కలు గండు.మీఁనువోలు॥

.నవ్వివానివెన్ను .నగపచుదామున్న

.దానికన్నబైకి.వానియుడుపు

.నందుఁ బెక్కుమాఱు.లఱిగె-రాజ్యంబులు

.వానిజేబునుండి .పడుచివుకలు॥

6 నీ॥ పట్టుకొందురు లంజెల.బగిది మనల

.జెనఁటిబంట్లు.కుకవులుదూ.మింతు.కల్ప

.నాచణ ప్రహసన కాన్లు.నాటకంబు

.కట్టెదరుమనపై నాశు.కవితఁజెప్పి॥

7 వ॥ మిమ్ము బలిమాలుకొనెద-మీకూళతలంపు లనన్పిఁపకుడు-

నేనియ్యెడనంత చక్కనిమఱింత గొప్పయాడువారికెద్దియునిరా

కరించుట నేరమనియొప్పుకొనియెద-గాని- నాపరీక్షకై నాతోఁగూ

---

never gracious ; if killed, but one dead that is willing to be so. I shall do my friends no wrong for I have none to lament me ; the world no injury, for in it I have nothing ; only in the world I fill up a place, which may be better supplied when I have made it empty.

CORIOLANUS

*Act. I. Sc. I.*

- 8 I sin in envying his nobility ;  
 And were I anything but what I am,  
 I'd wish me only he.

---

*Sc. iii.*

I pray you, daughter, sing ; or express yourself in a more comfortable sort : if my son were my husband I should freelier rejoice in that absence wherein he won honour, than in the embracements of his bed where he would show most love. When yet he was but tender-bodied, and the only son of my womb ; when youth with comeliness plucked all gaze his way ; when for a day of Kings' entreaties, a mother should not sell him an hour from her beholding ; I,— considering how honour would become such a person ; that it was no better than picture-like to hang by the wall, if renown made it not stir,— was pleased to let him seek danger where he was like to find fame. To a cruel war I sent him ; from whence he

డమిసోయగవు చూపులున్నీమంచి కోర్కెలు న్రానిండు-నేనం  
దోడితినేని-యెప్పటి కదృప్త హీనుఁడొకఁడు మాత్రములజ్ఞంపఁబ  
డును-నేజంపఁబడినచో నట్లగుటకుంగోరుచున్నవాఁడేమడియిం  
పంబడును-నామిత్రులకునే నెగ్గు సలుపఁబోవ-నేమన-నన్నూర్చియే  
డ్చువారు నాకెవరున్నేరు-జగమునకుఁగీడొనరింప-నందునాకెద్దియు  
లేమగనుక-లోకములో నొకస్థలము మాత్ర మాక్రమించుకొం  
టి నదినేనుత్తరజేసినప్పుడు-తగునట్లు పూర్తిచేయఁబడును॥

8 గీ॥ .వానిఁఁగునతఁజూచి .నేనోర్వలేకుంటఁ  
.చేతఁబాతకంబు .జెందినాఁడఁ  
.నేనునేనుఁగాకి .కేదియైస నశ్రుతి  
.వాఁడేనేనగుటకు .వాంఛ గొందు॥

9 ప॥ నిన్బ్రతిమాలెద నోడలా పాడుము లేకుల్లాసముగామాట్లాడుము-  
వాఁడేనాపెనిమిటి యైనయెడ- సెట్టపై బిగికొంగిలింపులచేత్రేమ  
చూపుటకన్న-వాఁడు జయమందుటకై సన్నిడనాడినచో మఱింత  
యెక్కుడుగా సంతోషించెదను-వాఁడు లేతశరీరముకలిగి-నాకొ  
క్కఁడేకొడుకైసప్పడును-వయ సందము వాని త్రోవనెల్ల చూ  
డ్చి చూకపించి సపుడు- దినమెల్ల రాజుల మాలినప్పటికి  
గడియ యైనవానిందన కనుల యెదుట నుండి తల్లియెడఁబా  
యఁగూడసప్పడున్ గీతియట్టివాని నెట్లలంకరించునో యనియు-

returned his brows bound with oak. I tell thee daughter, I sprang not more in joy at first hearing he was a manchild than now in first seeing he had proved himself a man.

*Vir.* But had he died in the business, madam,—how then ?

*Vol.* Then his good report should have been my son ; I therein would have found issue. Hear me profess sincerely, had I a dozen sons, each in my love alike, and none less dear than thine and my good Marcius, I had rather have eleven die nobly for their country than one voluptuously surfeit out of action.

Act. II. Sc. i.

- 10 (1) Death, that dark spirit, in 's nervy arm doth lie,  
Which, being advanced, declines, and then men die.

Act. III. Sc. i.

- 10 (2) His nature is too noble for the world :  
He would not flatter Neptune for his trident,  
Or Jove for's power to thunder. His heart's his mouth .  
What his breast forges, that his tongue must vent ;  
And, being angry, does forget that ever  
He heard the name of death.

ఁబ్రతిష్ఠకదలింపనిచో గోడన్వేలాడుబామృతన్న మేల్గాదనియుఁ  
దలంచుచు వాడుపేరందుచోట నాపదకెదురేగుటకొప్పకొంటి  
ని-ఘోరయుద్ధమునకువానినంపితిని- వాడునొసటక జయచిహ్న  
ములతోఁదిరిగివచ్చె-నేజెప్పెదన్గోడలా-మొదటనాకుఁబుట్టినపుడు  
వాడుమగబిడ్డయనివినుటకన్న-నిపుడుతొలిసారివాడు మగవా  
డనిప్రఖ్యాతిఁగొనఁజూచుట కెంతయోసంతోసించినదానను (గోడ  
లు)-కాని-యతఁడాపనిలోపడిసినచో నమ్మాయపుడెట్టు (అ  
త్త) అట్లెనవాని సత్కీర్తికాకొడుకు కావలసియుండును- విను-ని  
మ్మపటముగాఁబైకిఁజెప్పెదను- నాకుఁబన్నెండుగురుకొడుకులుండి  
నప్పటికి వారందఱున్నా ప్రేమకొక్కలాగున్నప్పటికి నొక్కఁడై  
సనీకుమగఁడునునాకుఁ గొడుకునగువానికన్న దక్కువుప్రియము  
గానుండకున్నన్-ఁగొఱచూలియొకఁడు తిండిపోతుగమిగిలియుంట  
కన్న-దమదేశముకొఱకై ఘనముగాఁ బదునొకండుంజచ్చిన  
నొప్పకొనియెదను.

10 (1) గీ॥ .అలరుమృత్యువా నల్లద.య్యంబువాని!

.కడుబలిష్ఠమైనటువంటి .కరమునందు!

.నెత్తఁబడినంతనయ్యది. యెఱుఁగుచుండు!

.మఱియుఁదరువాత మనుజులు.మడియుచుండుచు॥

10 (2) చం॥ .అతనిస్వభావమీజగతి. కత్యసెకం. బానరింపఁబోడు పృ॥

.స్తుతిసలఱుకునాతనితీ. శూలముఁగూరిచి- యిందు)వానిగ!

.కౌతముగుఱించి- వానిమది.నృప్తిఁపొనఁచెడు దానివానినా!

.చ్చిత్రాలఁగ్రోయు- నాతఁడలు.కన్ మృతిఁజేరుపరాకు చెందెడున్



## Sc. ii.

- 11 Honour and policy, like unsevered friends,  
I' the war do grow together : grant that, and tell me,  
In peace, what each of them by the other lose,  
That they combine not there ?

## Act. IV. Sc. v.

- 12 Let me have war, say I ; it exceeds peace as far as  
day does night ; it's spritely, waking, audible and  
full of vent. Peace is a very apoplexy, lethargy ;  
mulled, deaf, sleepy, insensible ; a getter of more  
bastard children than war's a destroyer of men.

## Act. V. Sc. i.

- 13 The veins unfilled, our blood is cold, and then  
We pout upon the morning, are unapt  
To give or to forgive ; but when we've stuffed  
These pipes and these conveyances of our blood  
With wine and feeding, we have suppler souls  
Than in our priest-like fasts : therefore I ll watch him  
Till he be dieted to my request,  
And then I ll set upon him.

11 గీ॥ .పరువుపాయంబు ♦నని♦నెడ.పడని♦చెలుల|  
 .వలెఁగలిసి పెద్ద- సరిగాని- .పల్కుఁబుప్ప|  
 .డేమినప్ప♦మొండొంటి చే♦.నెనయునప్పి|  
 .కూడియుండవు నున్ది♦చే.కూరుపట్ల॥

12 ప॥ నాకుయుద్ధముండనీ- నిశ్చయముగారాత్రిన్బగటి వలెనడిసంసిన్మిత్రై  
 డు-చుఱుకు♦శ్రావ్యము♦వాచాలకమునగును-సంధినిక్క-మగునన్ని  
 పాతము-నూండ్యము-మొద్దు-చెవిటి -నిదురపోతు-జ్ఞానహీనమును-  
 యుద్ధముచంపుమనుజులకంటె జారజులనధికసంఖ్యగాఁబుట్టించును

13 చ॥ .నరముల♦పూణఁములమ్రతీయు ♦.నల్లయన్దుష్టమువై నఁబ్రొద్దనకె|  
 ♦.గరకరి♦ఁజెట్టసైఁచుటకుఁ.గాని యనహుళల-మన్నపానసం|  
 .భరితులమైవహించెదము .మాదకవమెంతయు- గాన-♦వేతునే|  
 ♦.నటిముటివాఁడుమెక్కువఱి .కంతమదిచ్చకువానిరేఁపెదన్॥

## ACT. V. Sc. ii.

- 14 He that hath a will to die by himself fears it  
from another.

CYMBALINE .      *Act. I. Sc. VI.*

- 15 He sits' mongst men like a descended god ;

HAMLET .      *Act I Sc. II.*

- 16 He was a man. take him for all in all,  
I shall not look upon his like again.

## Sc. iv.

- 17                    Why, what should be the fear ?  
I do not set my life at a pin's fee ;  
And, for my soul, what can it do to that,  
Being a thing immortal as itself ?

## ACT. II. Sc. ii.

- 18 Doubt thou the stars are fire ;  
Doubt that the sun doth move ;  
Doubt truth to be a liar ;  
But never doubt, I love.

14 ప॥ శనంతజావనిచ్చగించువాఁ డొరులచేజావవెజవడు.

15 ద్వి॥ వివిధమూఁపులందు .వెలయుచునుండు।  
♦నవతరించినిదైవ .మట్టులవాడు।

16 ద్వి॥ పురుషుఁడాతండునం.పూణఁగుఁబండు।  
♦సరయఁబోవనిక నే.నతనికిసాటి॥

17 గీ॥ ఎందు- కేటిభీతి.చెందెడు-నొకగడ్డి।  
.పగకపాటినాడు.బ్రతుకుసరకు।  
c.గొనను-మతియు-నాత్మఁగూచి-యేమదిసేయ।  
c.గలుగు-శాశ్వతంబు.గనుకనద్ది॥

18 గీ॥ శంకిలుమయగ్గియంచున.క్షత్రములను।  
♦నవిత్పడుచలించునం చీపు.సంశయించు।  
♦నిజమత్తేస్తబ్ధబుజియనినం.దేహమఁగొను।  
.కాని-వలచితి నెత్తును.మానపడకు॥

## Act. III. Sc. i.

- 19 O, what a noble mind is here o'erthrown !  
The courtier's, soldier's, scholar's, eye, tongue, sword ;  
The expectancy and rose of the fair state,  
The glass of fashion, and the mould of form,  
The observed of all observers, quite, quite down !  
And I, of ladies most deject and wretched ,  
That sucked the honey of his music vows ,  
Now see that noble and most sovereign reason ,  
Like sweet bells jangled, out of tune and harsh ;  
That unmatch'd form and feature of blown youth ,  
Blasted with ecstasy.

## Sc. ii.

- 20 Nor earth to me give food, nor heaven light ;  
Sport and repose lock from me day and night ;  
To desperation turn my trust and hope ;  
An anchor's cheer in prison be my scope ;  
Each opposite, that blanks the face of joy  
Meet what I would have well, and it destroy ;  
Both here, and hence, pursue me lasting strife, —  
If, once a widow, ever I be wife !

19 సీ॥ .అకటయెంతటిఘన.మైనమానస  
మిటఁ బాడయ్యె-రాజన.భాసదునకు।  
• యోధకు-విరుధున.కొప్పకన్ను  
న్నాల్క.కత్తిగుణస్థితిఁ గాంచునాస।  
• మానిక-మద్దంబు.మర్యాదకు. ని  
దేశఁ.సంబుశ్చింగారము.నకు-మరియును।  
• లక్ష్మ్యంబుకనువార.లకుబొత్తిగాఁ  
బోయె-.వానిబాసలతేనె.నానునేను।  
• జెలులనిభాగ్యురాలనై.చింతఁగుంది।  
• చూతునాఁయుక్తపక్షి-• శ్రుతిదొఱగిన।  
• ఘనమువలె-కెట్టిచేసీటఁగిలియునావి।  
• కసితయశానననిరుపమా.కారమిపుడు॥

20 సీ॥ .పుడమినాకాహార.మిడ-దాకసంబు  
వెట్టదువెల్గువేళ్ళయు-.నిదురపవలు।  
• మాపునన్నెడఁబాయు-.మఱినాదునమ్మకం  
• బాసయునిస్పృహ.యగుచుమాటు।  
• నాదురాంఘలునిబం.ధనముగఁమునిపుండి.  
వలెఁబొమ్మగుఁబిదఁపడియును।  
• నావేశమోముఁవి.న్నబలుచున్లయె.  
దిరివస్త్రపున్నాకు•.వఱలుగోర్కె-।  
• జెఱుచుదుదముట్టినిచటనుఁబరమునంను।  
• గూడనెడితెగనట్టిమి.క్కుటపుటిదుమ।  
• సన్నె వెంటాడెడు-న్నేన.నాధనగుచు।  
• మఱియుఁబొందితేనెన.మూఱుమనఃపు॥

JULIUS CÆSAR

*Act I Sc. II.*

- 21 What is it that you would impart to me?  
If it be aught toward the general good,  
Set honour in one eye and death i' the other,  
And I will look on both indifferently;  
For, let the gods so speed me, as I love,  
The name of honour more than I fear death.

ACT. II. Sc. ii.

- 22 Cowards die many times before their deaths;  
The valiant never taste of death but once.

ACT. III. Sc. ii.

- 23 If there be any in this assembly, any dear friend of  
Cæsar's, to him I say, that Brutus' love to Cæsar  
was no less than his. If then that friend demand,  
why Brutus rose against Cæsar, this is my answer,  
Not that I loved Cæsar less, but that I loved Rome  
more. Had you rather Cæsar were living, and die  
all slaves, than that Cæsar were dead, to live  
all freemen? As Cæsar loved me, I weep for him;  
as he was fortunate, I rejoice at it; as he was  
valiant, I honour him; but, as he was ambitious I  
slew him. There is tears for his love; joy for his for-  
tune; honour for his valour; and death for his ambi-

21 చ॥ .నలికెదవేమి-నాకిపుడు.వస్తువైదై నఁబ్రజానుకూలమా।  
 .నెడనొకకంటఁబడ్చిడుము-మృత్యువుఁదక్కినదాన-నేఁబడం।  
 .పడిఁగనుఁగొందురెంటినొక.భంగి-ఁబ్రతిష్ఠకునెట్లుఁమిత్తికే।  
 .నడలుటకన్న నెక్కుడుప్రి.యంపడెదన్-సురలట్లుఁలోమనీ॥

22 గీ॥ .ఎన్నఁబిఱికివార.లెన్నియోమాటులు।  
 .చచ్చుచుందుతాము.చావకమును।  
 .పెన్నఁజే నధైర్యమున్నజనులు-చావు।  
 .చవియెఱుంగఁకొక్క.సారితప్ప॥

23 ప॥ ఈసంఘమందెవ్వఁడెన్నీజారునకుంచియమిత్తుఁడున్నచో- నీజారు  
 నియెడం బూటనునకున్నప్రేమ వానిదానికన్నఁ దక్కువుకాదని  
 వానికనియెద-నట్లేనచో నీజారునిపైబూటనుఁ డెందుకుఁలేచె  
 ననియామిత్తుఁడడిగినయెడనిది నాయుత్తరము- నీజారుఁచెము  
 ప్రేమించలేదుకాని రోముపట్టణమునధికముఁగాఁబ్రేమించినాడను  
 నీజారుఁడిట్లుటప్రజలందఱు సర్వతంత్రులగుటకన్ననీజారుఁడుబ్ర  
 తుకుటజనులెల్లరుదాసులైఁపొలయుటకుమీఁదిచ్చగించితిరా- నీ  
 జారుఁడున న్ప్రేమించియుటచే వానికై నేనేడ్చెద- నతఁడుభా



---

tion. Who is here so base that would be a bondman ?  
 If any, speak ; for him have I offended. Who is  
 here so rude, that would not be a Roman ? If any,  
 speak for him have I offended. Who is here so vile,  
 that will not love his country ? If any, speak ; for him  
 have I offended.

ACT V. Sc. v.

- 24 His life was gentle ; and the elements  
 So mixed in him, that nature might stand up  
 And say to all the world, " This was a man " !

HENRY V.

*Act IV Sc. III*

- 25 if it be a sin to covet honour,  
 I am the most offending soul alive.

HENRY VI—PART I *Act IV Sc. VI.*

- 26 *Tal.* O young John Talbot ! I did send for thee  
 To tutor thee in stratagems of war,  
 That Talbot's name might be in thee revived  
 When sapless age and weak unable limbs  
 Should bring thy father to his drooping chair.  
 But, O malignant and ill-boding stars !  
 Now thou art come unto a feast of death,  
 A terrible and unavoided danger.

గ్యవంతుడైనందునకేను సంతసించెద- నాతడుశూరుడౌటచేన  
తనినేగొరవించెదను-గాని-యతఁడాసపోతగుటచేవానిన్నేఁజంపినా  
డ-నిదిగోవానిప్రేమకునాకన్నీరు-వానిభాగ్యమునకుసంతోషము-  
వానిశౌర్యమునకుగౌరవము- పొనియత్యాశకుమృత్యువు- దాసుఁ  
డుగానుండఁగోరునంతనీచుఁడెవఁడైనచిటనున్నచోఁబలుకనీవాని  
నేనల్గించినాడను-రోమనుగానుండఁగోరనంత మూఁఖుఁడెవఁడైన  
నిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినాడ-దనదేశముఁబ్రేమిం  
చనంతదుప్టెవఁడైననిక్కడనున్నచోఁబలుకనీవానినేనల్గించినా  
డను॥

24 గీ॥ .తగినజీవనంబు-తనిది-పదంపడి  
ఁ.గూడెనతనియందు .గుణములట్లు !  
♦.ప్రకృతిలేచిచెప్ప .వచ్చు మఱియులోక !  
మునకునెల్ల యితఁడె.పురుషుడనుచు॥

25 ద్వి .పరువునాసించుట.పాపమానేని.  
♦.దురితాత్మకులలోఁగ.దొలివాడనేను॥

26 సీ (తండ్రి) .బౌరనాయన్న-నీ.కంపితివారేక-  
నే.♦బోరుతంత్రంబులు .నేరుపుటకు!  
.సారంబులేని ము.నలితనమున్-శక్తి  
.హీనమానంగము-♦.వృద్ధదశకు!  
ఁ.దగుకురిచీనీ.తండ్రినిఁదెచ్చిన

Therefore, dear boy, mount on my swiftest horse,  
And I'll direct thee how thou shalt escape  
By sudden flight ; come, dally not, be gone.

*John.* Is my name Talbot ? and am I your son ?  
And shall I fly ? o, If you love my mother,  
Dishonour not her honourable name,  
To make a bastard and a slave of me !

The world will say he is not Talbot's blood,  
That basely fled when noble Talbot stood.

*Tal.* Fly, to revenge my death, if I be slain.

*John.* He that flies so will ne'er return again.

*Tal.* If we both stay, we both are sure to die.

*John.* Then let me stay, and, father, do you fly ;

Your loss is great, so your regard should be ;

My worth unknown, no loss is known in me.

Upon my death the French can little boast ;

In yours they will, in you all hopes are lost.

Flight cannot stain the honour you have won ;

But mine it will, that no exploit have done.

You fled for vantage, every one will swear ;

But, if I bow, they'll say it was for fear.

There is no hope that ever I will stay,

If the first hour I shrink and run away.

Here on my knee I beg mortality,

Rather than life preserved with infamy.

*Tal.* Shall all thy mother's hopes lie in one tomb ?

*John.* Ay, rather than I'll shame my mother's womb.

*Tal.* Upon my blessing, I command thee go.

*John.* To fight I will, but not to fly the foe.

*Tal.* Part of thy father may be saved in thee.

*John.* No part of him but will be shame in me.

*Tal.* Thou never hadst reknown, nor canst not lose it.

*John.* Yes, your renowned name ; shall flight abuse  
it ?

*Tal.* Thy father's charge shall clear thee from that  
stain.

*John.* You cannot witness for me, being slain.

If death be so apparent, then both fly.

*Tal.* And leave my followers here to fight and die ?

.యప్పుడు నీయెడ నతనిపేరు |  
 ♦.క్రమశ్రుతిబ్రతికెడు- గాని-యక్కట  
 గ్రహ-చార-మీదైతిప-చావువిందు |  
 .తప్పనిఘోరాపదకు వశమైతివి-  
 .కావుననాతండ్రి-కడువడిగల |  
 .నాగుట్టుమెక్కుము-వేగనీవు  
 బరుగిడితప్పకొనునట్లు-లేనునీకు |  
 .దారిజూపెద-రముద్ర-దబ్బున  
 జాగునే-యకు-పద(కొడ్డు)నీకొడ్డు-నా-తొలంగి |  
 .పోవునునా-భళి-నీవునాతల్లిని  
 .ప్రేమింతువేని-యా-పెకుగలిగిన |  
 .పరువంతయునెన్ను-బానిసీడుగ-  
 నుంచు-కొన్నదానికెబుట్టు-కొడుకుగాగ |  
 .జేసిపోగొట్టకు-చెల్లరేనీవుండ-  
 .నే-బాటిపోయిన-నెల్లజగము |  
 .నీకుబుట్టగలేదు-నేనండ్రు (తండ్రి)  
 పాటిపో-నేజంపబడినప్పు-నీవుచుబగ |  
 .బట్టుటకై-(కొడ్డు)యట్లు-పాటిపోయిన  
 వాడు-తిరిగిరాడెప్పటి(త)-కిరువురమిట |  
 .నిలిచియుండినయెడ-నిశ్చయముగజత్తుము  
 భయుల-(కొ)మైన న-న్నుండనిముద్ర  
 .మరియు-దండ్రీనీవు-తెరలు-నీనష్ట  
 మె-క్కువగాన-నీసేమ-మవనరంబు |  
 .నేనెంతయున్విల్వ-లేనివాడను-నాదు  
 .నాశంబున-నొంఱు-తయునులేదు |

My age was never tainted with such shame.  
*John.* And shall my youth be guilty of such blame ?  
No more can I be severed from your side,  
Than can yourself yourself in twain divide.  
Stay, gc, do what you will, the like do I ;  
For live I will not, if my father die.

.పగవారలొకగొప్ప.పనిగనామరణంబు  
 .నూహింప-నీవీల్ల.నుబ్బుచుండ్రు  
 .తొలఁగెడునన్ని యా.నలునునీతోడ  
 నె-ఁ.పాటుట-నీవిది.వఱకుఁగొన్న  
 .వేరునుఁబోఁగొట్ట.నేరదు-కాని-నే  
 .నిప్పటికేవీర.ఁకృత్యమైన  
 .నలుపమినాకది.తలవంపుఁదెచ్చెడు-  
 .బొంచ్చిపైఁబడుటకునెంచిపాటి  
 .శీవనిజముగ.నెల్లవారనుకొండ్రు-  
 .కాని-నేమఱులిన.కారణంబు  
 .భయమనియందును.స్పష్టంబుగా-  
 ఁదొలి.మాతెనేభయపడి.పాఱినయెడ  
 .మరియెన్నటికినేను.దురముననిలఁబడు  
 .నాసయేలే-దప.ఖ్యాతితోడి  
 .బ్రదుకుకంఁటెంజూపు.నిదిగొమోఁకాల్పడి  
 .ప్రాథింతు(త) నీతల్లి.యాసలెల్ల  
 .యొక్క-సమాధిలో.నుండఁగవలయు  
 నా(కొ).యానద్దియేమేలు-.నేనునాదు  
 .నమ్మగఁబునకవమానముం  
 బొస.ధించుటకన్న(త)దీ.వించిసెలవొ  
 .సంగినాడనొప్పుము(కొ).చనెననకి  
 ఁగాని-పగతురనుండినేఁబారనొల్ల  
 (త).నీతండ్రియంశము.నీయెడఁదక్కెడు  
 (కొ).నతనిగుణంబున.న్నంటఁబోదు  
 .కానిచిన్నతసంబె.కల్గెడు(త)నీకెన్న  
 ఁడైనలేదుప్రసిద్ధి-దానినీవు

## PART II

*Act III Sc. II.*

- 27 What stronger breastplate than a heart untainted ?  
Thrice is he armèd that hath his quarrel just ;  
And he but naked, though locked up in steel,  
Whose conscience with injustice is corrupted.

.పోగొట్టుకొనలేవు(కొ)♦.పోల్పారునాడెడ  
 .విఖ్యాతహాసీదు.పేరు-దాని  
 .ఁబాటిపోవుటకడు♦.స్తూ తెడు(త)నీతండ్రి  
 .మాన్యగైకొంటనీకట్టిమచ్చ  
 .దుడిచివై చెడు(కొ)నీవు.మడియింప  
 .బడియది.తెలుపవు-చావంత.శెల్లమైన  
 .నిద్దఱమున్నరు.గిడుదము(త)మఱియు-  
 నా.వెంబడివారలు.పెనగి♦పాలయ  
 .విడిచెదనా-నాదు.పెద్దటికంబట్టి  
 .నిందెనెన్నడుమచ్చ.బొంద లేదు  
 (కొ).నాయకావనముమాత్ర.మాయెగ్గు  
 నొందగ.దగునె-నీన్నివిద్ద.ఱుగవిభాగ  
 .మునుసలుప లేనిపోల్కి-నేనునెడపఁబడ  
 .జాలనీప్రక్కనుండి-వే.యేల-యుండు  
 ♦.మరుగు-నీవెట్లునేయనే.నట్లొనరుతు  
 .బ్రతుకనోపను నాతండ్రి♦.ప్రందునెడల॥

27 గీ॥ .తొమ్మత్రవచమెదచ్చ♦.ఱెందముక్త  
 .దగవునాయముకలవాఁడె.తగిన♦శక్తి  
 .♦యాయుధనిగూఢుడయ్యుని.రాయుధుడగు  
 .♦నెడఁదమ్నెతిచేఁబెడఁబడినవాఁడు॥



## ACT. III Sc. iii.

- 28 If I depart from thee, I cannot live ;  
And in thy sight to die, what were it else  
But like a pleasant slumber in thy lap ?  
Here could I breathe my soul into the air,  
As mild and gentle as the cradle-babe,  
Dying with mother's dug between its lips ;

## ACT. V. Sc. i.

- 29 It is great sin to swear unto a sin,  
But greater sin to keep a sinful oath.  
Who can be bound by any solemn vow  
To do a murderous deed, to rob a man,  
To force a spotless virgin's chastity,  
To reave the orphan of his patrimony,  
To wring the widow from her custom'd right,  
And have no other reason for this wrong,  
But that he was bound by a solemn oath ?

## Sc. ii.

- 30 He that is truly dedicate to war  
Hath no self-love ; nor he that loves himself  
Hath not essentially, but by circumstance,  
The name of valour.

28 చ॥ నినునెడఁబాసింబ్రతుక. నేరను-నీయొడిలోన హాయిగా।  
 .గునుకుటగాని-నీయెదుటఁ. గూలుటయొడగుటెట్లు-తల్లిచా  
 .నొత్తఁబెదవిగ్గదించితెగు. పొత్తిటిబిడ్డనిపోల్చి-నిచ్చటం।  
 .బెనఁకువమానినా. యునుటు. మెల్లన గాడ్పునఁబారఁజిమెద్రదన్॥

29 నీ॥ .ఓగుసేయుటకయి. యొట్టు పెట్టు కొనుట  
 .కడుఁగీడు-మఱిదాని. కన్నఁజేటు।  
 .చెడునొట్టు పట్టితా. నడుచుట-యేఘోర  
 .సత్యంబుచేతనే. జనుఁడుబద్ధఁ।  
 .డగు-జీవహింస. బి.ట్టాచరించుటకును-  
 .మనుజుఁదోచుటకును-మచ్చలేని।  
 .కన్నియంజెఱచుట. కై-తల్లిదండ్రులు. లేని  
 పిల్లనిదాయ. మానుటకొఱ।  
 .కనదకున్వాడుకైననా. యంబునుండి।  
 .బలిమినెడయనాబిడనొడఁ. బచుకటకును।  
 .మఱియుఁదాను. గేవలముప్ప. మాణియతుఁ।  
 .డవుట-నీరప్పొనచుకపే. తువుఁగొనుటకు॥

30 క॥ అనికిన్నమకట్టినయా।  
 .యనకున్లేదాత్తలూభ. మరయుగుణము-తా।  
 .దనుఁబ్రేమించునతనికిఁ।  
 .జనదుపయికిఁదప్పకౌర్య. నామమునగిగా॥

## PART III

*Act V. Sc. IV.*

31           wise men ne'er sit and wail their loss,  
But cheerly seek how to redress their harms.

## KING JOHN

*Act. IV. Sc. II.*

32   The wall is high ; and yet will I leap down  
Good ground, be pitiful, and hurt me not !  
There's few or none do know me ; if they did,  
This ship-boy's semblance hath disguised me quite.  
I am afraid ; and yet I'll venture it.  
If I get down, and do not break my limbs,  
I'll find a thousand shifts to get away :  
As good to die and go, as die and stay.  
O me ! my uncle's spirit is in these stones.—  
Heaven take my soul, and England keep my bones!

## RICHARD II

*Act. III Sc. II.*

33   wise men ne'er wail their present woes,  
But presently prevent the ways to wail.

31 గీ॥ .బుద్ధికల్లుపారు॥ పొగలరెన్నడయిన॥  
 .నూరకుండరుతమ॥ యోటమికయి॥  
 .కాని-తమకువచ్చు. హాసులనరిపుచ్చు॥  
 ॥ వెరవునుల్లసమున. వెదకుచుండ్రు॥

32 నీ॥ .కడుఁబొడవీగోడ- .కాని-నేనుతికెద-  
 .మంచి నేల-కనిక. రించుము-మఱి॥  
 .నన్ను బాధించకు- .నన్నెవ్వరేనియు. నెఱుగ-  
 రొక్కపువా. రెఱిగినయెడ॥  
 .నెంతయుమాచె॥ న. స్నీపిల్ల॥ యోడంగి  
 .వంటివేషము-నాకు. భయముతో॥ చె॥  
 .నైనఁదెలిచెద- .నేనుఁగ్రిందుంబొందు  
 .నప్పుడునాదగు. నవయవములు॥  
 .విఱుగ కుండినయెడ. వేయియుపాయము  
 .ల్లొనియెదఁదప్పించు. కొనుటకేను॥  
 .చచ్చియుండుటకంఁటెనుఁజచ్చిచనుట॥  
 .తక్కు-వెంతయుఁగానేర(ఉటికి)- .దక్కటకట॥  
 .॥ తనరునీరాలనాపిన. తొండిగుఱము॥  
 .పొందునా. ॥ యాత్రదేవ- ॥ నె. ముల్లను॥ నీమ॥

33 ద్వి॥ . ॥ జ్ఞానులు॥ కుందరు. జరిగినపనికి॥  
 .గాని-యడ్డెదరు॥ వ. గపుతో॥ వ॥ లొకట॥

---

Sc. iv.

- 34 Go, bind then up yond dangling apriocks,  
Which, like unruly children, make their sire  
Stoop with oppression of their prodigal weight :  
Give some supportance to the bending twigs.—  
Go thou, and like an executioner  
Cut off the heads of too-fast-growing sprays,  
That look too lofty in our commonwealth.  
All must be even in our Government.—  
You thus employed, I will go root away  
The noisome weeds, that without profit suck  
The soil's fertility from wholesome flowers.

LOVE'S LABOUR'S LOST. *Act. I. Sc. I.*

- 35 Let fame, that all hunt after in their lives,  
Live registered upon our brazen tombs,  
And then grace us in the disgrace of death ;  
When, spite of cormorant devouring Time,  
The endeavour of this present breath may buy  
That honour which shall bate his scythe's keen edge,  
And make us heirs of all eternity.

34 నీ॥ ఆపండ్యచెట్టువేళి.లాడుచున్నది దానిఁ  
 .గట్టు పొమాత్రయది కడుదమయమి।  
 .తప్రియభరమునఁగమతండిఁగుంగించి  
 ♦.పొంగించుపోకిరి.♦బుడుతలవలె।  
 .జూపట్టువేళిలెడు♦.చువకలకున్గొంత  
 .సాయమిముత్రమనప్రి.జాప్రిభుత్వ।  
 .మునమేటియకాన్నశ్యమునదోచు  
 చుతవేగఁ.ఁఁరుఁగుకొమ్మకొనల.నఱుకు-వెళ్లు।  
 .హంతకునిభంగి-మనరాజ్య.మందునరిగ।  
 ♦.నొనరవలయునంతయు-నీవి.టండ-నేను।  
 .మంచిపూలకుఁగానీక.మంటచేవ।  
 .బీల్చిరిత్తయాచెడుకల్పు-ఁ.ఁఁటికివైతు॥

35 నీ॥ శమజీవితంబులం.♦దగిలి యెల్లరును  
 వెం.బడెడుకీర్తిమన♦యి.శి.శినమాసె।  
 .పైనిశాసనముగా.వ్రాచయబడఁగ  
 నిండు-.మరణమునకు నవమానకరము।  
 .గామనలనదియు.గారవిం.చగనిండు-  
 .తరువాత-సప్పుడెం.తయునునన్వ।  
 .భక్షకశ్వంబునఁ.బ్రబలుకాలుకి  
 .దా.నిప్పటియూకిరి.యెదిరి-వాని।  
 .వాడికొడవలిమొమ్మమ్మ.పఱచిమసల।  
 ♦.నమరపదవికి నెద్దా.యాదుబుగను।  
 .సెరిదియున్జేయఁజాలిన.పెద్దవేరు।  
 .సంతయున్గొను నట్లుప్రయత్ననడచు॥

## H O N O U R .

---

MACBETH.

*Act. I. Sc. VII.*

- 36 I dare do all that may become a man ;  
Who dares do more is none

MEASURE FOR MEASURE

*Act. II Sc. II.*

- 37 Not the king's crown, nor the deputed sword,  
The marshal's truncheon, nor the judge's robe,  
Become them with one half so good a grace  
As mercy does.

Sc. iv.

- 33 'T were as good  
To pardon him that hath from nature stolen  
A man already made, as to remit  
Their saucy sweetness that do coin Heaven's image  
In stamps that are forbid: 't is all as easy  
Falsely to take away a life true made,  
As to put metal in restrained means,  
To make a false one.
- 39 Better it were, a brother died at once,  
Than that a sister, by redeeming him,  
Should die for ever.
- 40 Ignomy in ransom, and free pardon,  
Are of two houses : lawful mercy  
Is nothing akin to foul redemption.

36 ద్వి|| .నరునకహామగునం.తకునుఁదెగింతు|  
 .మఱిచేయఁదనువాఁడు. మనుజుఁడుకాఁడు||

37 ఉ|| .కాదున్మౌళిమౌళియును.గాదధికాదికిఁగల్గు కత్తియున్|  
 .గాదుఁచమూనియంత్యగద.కాదునభాపతిమేళియంగియున్|  
 .గాదరవీనమైనదయ్యై వడిశ్రేష్ఠఁవిభూషణంబు-ఁపే|  
 రేదినగొప్పవారియెడ.నింపుతలిచెడుఁచిహ్నమెద్దియున్||

38 చ|| .మనుజునిఁజంపుమానవుని.మనన్సనేత-ఁవిషిద్ధమైనఁయో|  
 .నినలమిఁసంతతిన్గనిన.నీచునిసైచుటయున్నమంబు-జీ|  
 .వనమునుజాలిమాలియెడ.బాపుట-కూడనిచోటఁదప్పగా|  
 .దనయులఁగాంచఁబూనితనఁద్రవ్యమునుంచుటతుచ్చవృత్తియా||

39 ద్వి|| .ఒకటఁనీళ్లుటమేలుఁసోదరుఁడాత|  
 .నికయిఁసోదరియెప్పు.నీళ్లుటకన్న||

40 గీ|| .చెఱవదల్చుటకొఱకుఁదె.చ్చికోనునింద|  
 మఱియుదారనహనఁమిరు.మన్మలఁదగు|  
 .కానివిడుదలకున్నాయ.మైనక్షమకు|  
 .గలుగఁబోవదుసంబంధ.ముఁలవమైన||



---

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM      *Act. V. Sc. I.*

- 41    Never anything can be amiss  
      When simpleness and duty tender it.

MUCH ADO ABOUT NOTHING.      *Act. II. Sc. I.*

- 42    Friendship is constant in all other things  
      Save in the office and affairs of love :  
      Therefore, all hearts in love use their own tongues;  
      Let every eye negotiate for itself,  
      And trust no agent ; for beauty is a witch;  
      Against whose charms faith melteth into blood.

Sc iii.

43.    Happy are they that hear their detractions, and can  
      put them to mending.

Act. III. Sc. ii.

- 44    He hath a heart as sound as a bell, and his tongue is  
      the clapper, for what his heart thinks, his tongue  
      speaks.

OTHELLO.      *Act. IV. Sc. II.*

- 45    And his unkindness may defeat my life,  
      But never taint my love.

PERICLES.      *Act. II. Sc. III.*

- 46    Contend not, sir ; for we are gentlemen  
      That neither in our hearts nor outward eyes  
      Envy the great, nor do the low despise.

41 ద్వి॥ సరళతః వినియును సాయమానేని

. బొరవోవఁజాలదె. పృథునెద్దియైన॥

42 చ॥ వలపునఁదప్పమైత్రిఁ పెర. వస్తులనన్నిటనుండునిల్కడఁ

. వలచినయెల్లఁడెందములు. వాడుట మేల్దమనోళ్లఁ గావునఁ

. దెలుపుతఁదన్నఁ గూచిఁవత్తి. దృష్టితసంతటసమక్రన్యసే

. బొలపొకమతఁతఁకాడతని. బూమేలనెమ్మిక్రరంగుమర్లుగా॥

43 వ॥ తమనించెలందాము వినివానిం దప్పించుకొనఁగలవారు ధన్యులు॥

44 వ॥ వానికిగంటవలె సరియైన హృదయమున్నది-దానినాల్కే వానినా

ల్క-యేలనన-వానిఁడెందము తలంచునది వానినాల్క- చెప్పివేయును॥

45 ద్వి॥ :వానినిదఁయతీయ. వచ్చునాఁయునుఱు

. కాని-నాప్రేమఁన. గడుపఁచలేదు॥

46 గీ॥ త్రియ్యకలహింపఁబోకు-మే. మనఁగ-మేము

. తగుమనుసులము-మాదుహృదయములందు

. గాని-మాయాకృతులఁగాని-ఘనులఁకీష్య

. పడఁమలంతుల నవమాన. పఁచ మెప్పుడు॥

ROMEO AND JULIET. *Act. V. Sc. III.*

- 47 Yea, noise ? —then I'll be brief.— O happy dagger!  
 This is thy sheath ; ( *stabs herself* ) there rust and let  
 me die.

TEMPEST. *Act IV. Sc. I.*

- 48 the murkiest den,  
 The most oppurtune place, the strong'st suggestion  
 Our worser Genius can, shall never melt  
 Mine honour into lust, to take away  
 The edge of that days' celebration,  
 When I shall think, or Phœbus' steeds are foundered,  
 Or night kept chained below.

TIMON OF ATHENS *Act. I Sc. I.*

- 49 When we for recompense have praised the vile,  
 It stains the glory in that happy verse,  
 Which aptly sings the good.

Sc. ii.

- 50 'T is pity bounty had not eyes behind,  
 That man might ne'er be wretched for his mind.

47 ద్వి॥ సరియె-చప్పడ-యైనఁ, సంక్షిప్త నౌదు  
 .ఁగరము-నోహో సుఖం, కరమగుఁసురియ |  
 .యిద్దినీయెర- (పొడుచుకొని) నీవు, నిటఁద్రుష్టపట్టు!  
 .ఁతద్దయు-నన్నుఁనం, తమఁజెందనిమ్ము॥

48 తరువోజ॥  
 .ఁకటికిఁకటిగుహ, కడునమయోచి, త  
 మగుతాపున్ - జెడు, దయ్యముసిగొలు |  
 .పుటయు-నాదగుఁదైర్య, మన్దచ్చ  
 .కామ, ముగఁగరఁగింపనె, వ్పడయినఁదగదు |  
 .స్ఫుటముగానాటిఁవి, శ్రుతిమేరపొల్ల, పుచ్చుట  
 కేనెప్పుఁ, ప్రొద్దు గుట్టములు॥  
 .పటిమఁ, దొఱఁగికుంటు, వడుట-ఁరేక్రిందు  
 .బంధింపఁబడియాఁపఁ, బడుటదలంతు॥

49 కం॥ మనముబహుమతికొఱకుదు |  
 .జనములఁనంప, వమునల్పు, నమయంబునన |  
 జ్జనుల, దగునట్లు కీర్తిం |  
 .చినఁ, సుశోకమునమచ్చ, జేసెడునదియు॥

50 ద్వి॥ వెనుకచూపకటఁ, యివికిలే-దదున్న |  
 .దనఁ, వదాన్యతకుఁగుం, దఁడుమానపుడు॥



51 గీ॥ .అచ్చదోసములన్నీవు.మచ్చలేక|  
 ♦.తోచునట్లు సలుపనమ.ఘటాడవుకావు|  
 .ఎపుడయిన♦నిక్కపు♦మృగిటి.మిపగదీచుకా|  
 .కొనుటకానేరదునహించు.కొంటగాని॥

52 ద్వి॥ .గొప్పతనంబున.కున్నగుగుతుకా|  
 .చెప్పెద-హాయిని.చెప్పుడుదయారసము॥

53 ద్వి॥ .ఘనమైనమనసులు.గల్గువారలకు|  
 ♦.బ్రతులుపరువైన.బహుమానమగును॥

54 ద్వి॥ .ఊపిరితీయుటే.యొకపనియైన|  
 ♦.బావురే-చావేల.బ్రతుకనరాదు॥

55 ద్వి॥ .హితులు♦పరస్పర.♦మెనయంగవలయు|  
 ♦.నతతమాపదయందు.నంపదపట్ల॥

56 ప॥ మనుష్యుడననేమోసీవెఱుగుదువా-పుట్టువు-సౌందర్యము-నుంచి  
 యాకృతి-సంభాషణము-మగతనము-చదువు-సాధుత్వము-యో  
 గ్యత-యావనము-దాతృత్వము-మొదలగు నెల్లగుణములు పురు  
 షునకుఁజవిపుట్టించు సంభారుమఱియునుష్పను.

ACT. II Sc. ii.

- 57 (1) The wound of peace is surety,  
Surety secure; but modest doubt is called  
The beacon of the wise, the tent that searches  
To the bottom of the worst.

- (2) to be wise and love  
Exceeds man's might; that dwells will Gods above

Act. V. Sc. iii.

- 58 Life every man holds dear ; but the brave man  
Holds honour far more precious-dear than life.—
- 59 Let 's leave the hermit pity with our mothers,  
And when we have our armours buckled on,  
The venomed vengeance ride upon our swords :  
Spur them to ruthless work, rein them from ruth.

TWELFTH NIGHT

Act III Sc. VI.

- 60 (1) In nature there's no blemish but the mind;  
None can be called deformed but the unkind:  
Virtue is beauty; but the beauteous-evil  
Are empty trunks, o'erflourished by the devil.

57 (1) గీ॥ ఎంతయు శంక లేకుంట. యిడువఁదెచ్చు|  
 ♦.వాస్తవంబుగ నెల్లప్పు. పరిమితమగు|  
 .నంశయంబుత ములకు ♦.తాం. ఛనము-కీడు|  
 .లయెడనడుగంటఁజొచ్చువ. త్తియనఁబడును॥

(2) కం॥ ఎఱుకఁగలిగియుండుటయు॥  
 .మఱివలపుంజూపుటయును. మనిసిక శక్యం|  
 బరయనటువంటిశక్తియ|  
 .మరుచుండెడు బైవెలయు ♦.న. మరులకు నెల్లన్॥

58 ద్వి॥ .బ్రతుకుప్పియంబగు. .బ్రతిమనుమ్యనకు|  
 .బ్రతుకుకంటె బియంబు. పరువుశూరునకు॥

59 గీ॥ ♦.ఋషిదయన్త్రనతల్లుల. యెడనిడుదము| -  
 .మనముక వచంబులన్దొడ్డు. కొనినయపుడు|  
 .మన ♦.యనుట కెక్కనీవిష. మత్సరంబు|  
 .కూరకృత్యంబులకుఁబురి. కొల్పదమవి|  
 .వెండియుదిప్పదముకృప. నుండివాని॥

60 (1) గీ॥ .మనసుకంటె బ్రక్పతియందు. మచ్చలేదు|  
 .కూరుడొక్కఁడుతిప్పగు. నూపిలేడు|  
 .నుగుణమందముకాని. సో. యగవుద్భు|  
 .వన్నె ♦.దయ్యంబునంగాంచు. వట్టమొద్దు॥



TWO GENTLEMEN OF VERONA *Act. II. Sc. VII.*

- (2) His words are bonds, his oaths are oracles ;  
 His love sincere, his thoughts immaculate ;  
 His tears pure messengers sent from his heart ;  
 His heart as far from fraud as heaven from earth.

WINTER'S TALE *Act. I Sc. I.*

- 61 't is safer to  
 Avoid what 's grown than question how 't is born.

*Act. IV. Sc. iii.*

- 62 If I might die within this hour, I have lived  
 To die when I desire.

## VENUS AND ADONIS.

- 63 By law of nature thou art bound to breed,  
 That thine may live, when thou thyself art dead ;  
 And so in spite of death thou dost survive,  
 In that thy likeness still is left alive.

- 64 They that thrive well take counsel of their friends.

(2) ఉ॥ .ఆతనిఁనుల్లోడంబడిక-..లాతనియొట్టులుదేవవాక్కులౌ|  
 .నాతనిప్రేమనిష్కపట-..మాతనియూహలకల్మషంబులౌ|  
 .నాతనిమానసప్రచలి.తామలదూతలుపానియశ్శ్రుతౌ|  
 .నాతనియాత్రప్రపంచనకు.నౌదవు-స్వర్గముభూమికింబలె॥

61 ద్వి॥ .ముదిరినదానిఁద.ప్రకొనుటమంచి|  
 .యదియెట్లుపుట్టెనం.చడుగుటకన్న॥

62 ద్వి॥ .నేనీక్షణంబున.నీల్గెదనేని|  
 నేనుఁగోరినపుడు.నేజాషనుంటి॥

63 గీ॥ .సహజధర్మంబు సన్నీవు.సంతతిగన|  
 .వలయు-నీబిడ్డలుందీవు .పొలయునపుడు|  
 .ఆటులఁగావున- నీవీల్గి.యైనబ్రతికి|  
 .యున్నవాడవె నీవోల్గి.యుండుఁగాన॥

64 ద్వి॥ .చెలికాండ్రమాట లఁజేకొనుచుందు|  
 .చెలఁగిమిక్కిలి .వృద్ధి.చెందెడువారు॥

- 65 To see his face, the lion walk'd along  
Behind some hedge, because he would not fear him;  
To recreate himself when he hath sung,  
The tiger would be tame, and gently hear him  
If he had spoke, the wolf would leave his prey,  
And never fright the silly lamb that day.

#### RAPE OF LUCRECE.

- 66 princes are the glass, the school, the book,  
Where subjects' eyes do learn, do read, do look.
- 67 He shall not boast, who did thy stock pollute,  
That thou art doting father of his fruit.  
Nor shall he smile at thee in secret thought,  
Nor laugh with his companions at thy state ;  
But thou shalt know thy interest was not bought  
Basely with gold, but stol'n from forth thy gate.  
For me, I am the mistress of my fate,  
And with my trespass never will dispense,  
Till life to death acquit my forc'd offence.

65 త|| .తనుఁజూచిజంకఁడ.తఁడుగాన-  
 నతని.మొగముఁగన్గొనుటకుఁ.బొదవెన్కసింగి|  
 .మునడువఁజొచ్చెను-ఁ.బులిమచ్చి క వడి  
 .యాలించు మెల్లన.నాతఁడుఁరవణ|  
 .మునఁబాడినప్పడు- ♦.మొనసియతండు  
 .పలికినఁదన♦యెర.న్వదిలితోఁజేలు|  
 ♦.నెనరుఁమైజడిపింప.నేరదుమఱియు  
 ♦.వెంగలిగొట్టియ.పిల్లనాపొర్చె||

66 ద్వి|| .♦భూమిఁపృథువులద్ద .మం♦బాత్త ముబడి|  
 .గా-♦మొగిఁబ్రజచూడఁ ♦.గఱవఁగఁజదువ||

67 నీ|| .నీదగుసంతతిన్ .జెఱచినవాఁడు  
 తా♦.ఁబడసినవానికి.భ్రాంతితోడ|  
 .దండ్రిగానీవుంటఁ.దలఁచియెంశయు  
 విట్టవీఁగఁగూడదు-తన.లోఁగడపని|  
 .దలపోసినినుఁజూచి ♦.యెలనగవుంజూపఁ  
 .జసదు-♦వెండియుఁదన.జట్టతోడ|  
 .నీయున్నిఁగూరిచి♦.నెగడిహాస్యము నేయ  
 .వలదునీయాస్తి దొంగిలఁబడియెను|  
 .గాని-కొనఁబడ లేదుబం.గారుతోడ|  
 ♦.హీనముగ-నింకనాగతి.కేనుఁబోదు|  
 ♦.నిష్కృతి నొనఁపఁ.నొల్లనా.నేరమునకు|  
 .జావునన్దీటుబల్మి.నేనల్పు♦నెన్గు||

---

68 My honour I'll bequeath unto the knife  
That wounds my body so dishonoured.  
'T is honour to deprive dishonour'd life;  
The one will live, the other being dead:  
So of shame's ashes shall my fame be bred;  
For in my death I murder shameful scorn:  
My shame so dead, mine honour is new-born.

Dear lord of that dear jewel I have lost,  
What legacy shall I bequeath to thee?  
My resolution, love shall be thy boast,  
By whose example thou reveng'd may'st be.  
How Tarquin must be used, read it in me:  
Myself, thy friend, will kill myself, thy foe,  
And for my sake serve thou false Tarquin so.

69 O ! teach me how to make mine own excuse,  
Or, at the least, this refuge let me find:  
Though my gross blood be stain'd with this abuse,  
Immaculate and spotless is my mind;

68 నీ|| .సురియకునావగు.మరువప్పగించెద

♦.బవిసియిట్లాడ్చగాఁ.బడిననాదు|

♦.మయినదిచెఱచును-.మర్యాదఁదొఱఁగిన

.బ్రతుకుఁబాయుటగౌర.వంబు-కొకటి|

♦.మనెడుదక్కి-నయది.మడియగ-ఁగావున

♦.బాలివోవునాసి.బుగ్గివలన|

.నేపారునాదుపే-.నేలన-నాచావు

.నందునాతలవంపు.మగ్గింపఁజేతు|

.నానిందెయట్టుట.బాఁగినంత నాగోప్ప

.కొత్తపుట్టపుపొంది♦.కొమరుమిగులు|

.నేనుఁబోఁగొట్టుకొ.నినమాఁకము

నేలు.వాడ-నీకేమాస్తి.వదలుదాస|

.నానిశ్చయము-పేమ-♦.నలువందు

నీగర్వ.పేతువు-దానికి.నీవుగుత్తుఁ|

.గాఁబగ సాధింపఁగవలయునెట్లా

♦.యధమునిపనివట్టు.విధమునెల్ల|

.నీవునాయుండుఁజదువునే.నీకుఁజెలిసి|

.నీదు♦పగయైన♦సన్నుదు.నెద్దను-మఱియు|

.నీవునాకెల్ల♦సలిపిన.నీచుసటాల|

♦.ద్వరగానాకయి♦పరిమాచుక.వలయుఁజుమ్మ||

69 నీ|| .అయ్యయోనేరువు.మానాకునా♦సాగు

.నెటుచెప్పవలయునో.యేను-లేక|

.తుదకునీ♦తన్విఁబొం.దెదనునాకీ

నిందె♦.మైవట్టినేత్తురు.మచ్చపడియె|

That was not forc'd; that never was inclin'd.  
To accessory yieldings, but still pure  
Doth in her poison'd closet yet endure

ఁగాని-నామదికించుకై నదోసము

కాన-రా-దదిబల్మిప్ర-చా-బడలేది

ఁకింతియెకా-కద్ది-యెన్నటికింజెడ్డ

తనముతోడగునొప్ప-డలకుఁజోగు

• పనికిమాలినయలవాటు-పడుటలేదు

• మఱియ-నయ్యదియిప్పటి-పఱకొకింత

• యునుమకిలనంటక-వినంబు-నెనయుతనదు

• నెలవునందోపుతోడుత-నిలిచియుండె





## కాళిదాస కవితావిశేషాః॥

## వీరరసః ॥

రఘువంశే సగః 1 శ్లోకః 21 ॥

- 1 జగోపాత్మానమత్రస్తాభేజేధమమనాతురః।  
అగృధ్నురాదధేసోఽథామనక్తస్సుఖమన్వభూత్ ॥

శ్లోకః 22 ॥

- 2 జ్ఞానేమానంక్షమాశక్తాత్యాగేల్లాఘాపిసర్వయః।  
గుణగుణానుబద్ధిత్వాత్తస్యసప్రసవాభవ ॥

స ॥ 8 శ్లో ॥ 31

- 3 బలమాతృభయోపశాంతయే।  
విదుషాంసత్కృతయేబహుశ్రుతమ్।  
వసుతస్యవిభోనకేవలం।  
గుణవత్తాపిపరప్రయోజనా ॥

స ॥ 9 శ్లో ॥ 7

- 4 సమృగయాభిరతినైదురోదరం।  
నచశశిప్రతియాభరణమృధు।  
తముదయాయనవానవయావనా।  
ప్రియతమాయతమాసమహారత్ ॥

కాళిదాసుని కయితయందలి సాగములు.

బీరము.

1 గీ॥ పందతనఁ మేదితన్నుఁగాఁపాడుకొనియెఁ  
 .ఁదెవులుఁదవులకపున్నెముం.దెచ్చికొనియెఁ  
 .సాముఁబ్రీబినినారిగాకపు.చ్చుకొనెనతఁడు  
 .ఁకుడిచెనెంతయుహాయిఁత.గులములేక॥

2 గీ॥ తెలివియందూరకుండుట.ఁబలిమినోరు  
 .సాతనికిఁనీవియెడఁగొని.యాడుకొనమి  
 .ఁదొడ్డఁగొనములొండ్లాంటికి.నోడుపొంది  
 .పాలుపుమీతెడఁదనతోడఁబుట్టులట్లు॥

3 గీ॥ ఇదుమలస్పడువారల.జడుపెడవగఁ  
 .ఁగడిమి-ఁచడువర్లమన్నింపఁ.ఁగడిదివిదై  
 .పుడమితేనికిఁగల్గిన.యొడమిగాక  
 .గొనములుహూడనొరులమే.లునకుఁదగియె॥

4 గీ॥ మివులఁబెంపుకొఱకుఁ.ఁదివిరెఘనాతని  
 .వేటగాని.జూజ.మాటగాని  
 .ఁజాబిలిపతిమనగ.సారాయియున్నాని  
 .లాగలేదుఁముద్దు.లాడిగాని॥

శ్లో॥ 8

- 5 నకృపణాప్రభవత్యసివాసవే!  
 నవితథాపరిహాసకథాన్వపి!  
 నచనపత్నజనేష్వపితేనవా!  
 గపరుషాపరుషాక్షరమీరితా ॥

స ॥ 14 శ్లో॥ 35

- 6 నిశ్చిత్తచానస్యనివృత్తివాచ్యం!  
 త్యాగేనపత్యాః పరిమాష్టుకమైచ్ఛత్!  
 అపిస్వదేహాత్కిముతే ద్రియాథాః!  
 ద్యుశోధనా నాంహియశోగరియః॥

స ॥ 16 శ్లో॥ 8

- 7 కాత్యంశుభేకస్యపరిగ్రహోవా!  
 కింవామదభ్యాగమకారణంతే!  
 ఆచక్ష్యమత్వావశినాంరఘూణాం!  
 మనఃపరస్త్రివిముఖప్రవృత్తి ॥

స 17 శ్లో॥ 43

- 8 వయోగూపవిభూతీనామేకైకమద్రకారణమ్!  
 తానితస్మిన్నమస్తానినతస్మాత్సిషిచేమనః॥

శ్లో॥ 47

- 9 కాతర్యం కేవలానీతిః శౌర్యం శ్వాపదచేష్టితమ్!  
 అతస్మిన్ధిం సమేతాభ్యా ముభాభ్యా మన్వియేషనః॥

- 5 గీ॥ .♦వేల్పుజేన్తికై న.వెల్లిమాటాడబోఁ|  
 .డనఁడునవ్వలాట.కై నఁగల్గ|  
 .నలుకఁదొఱగినట్టియతఁడు♦పగఱనై నఁ|  
 .♦బరుసమైన♦చాఁయిఁ.ఱలుకఁజనఁడు॥
- 6 గీ॥ .♦మాఱు♦వెరవునమల్లని.మాట-నాలి|  
 .విడుచుట♦న్నిచ్చయంబుగఁ.దుడువఁగోరె|  
 .♦బోగములఁజెప్పనేటికి- .♦బొందికన్న|  
 .ఁబే♦రుసా♦ముక్తన్నవారికిఁ.♦బెంపెమేలు॥
- 7 గీ॥ .ఎవతెవీవు♦చెలువ-.యెవనికి♦ల్లాలవు|  
 .నాయెదుటికివచ్చి.న♦కతమేమి|  
 .♦యడఁకువఁగల♦రగుల.♦యెడ-పెడమొగమిడుఁ|  
 .♦బెఱవడంతులకని-.యెఱిఁగి♦నుడువు॥
- 8 గీ॥ .పడుచుతనము-సొగసు-.♦నొడమియు-వీనిలోఁ|  
 .♦బొగరిడనొకొకటియె.యగుఁ♦గతంబు|  
 .అన్నికూడుకొనియ.వాతనియందుండెఁ|  
 గాని♦త్తుల్లిపడదు.వాని♦యెడఁద॥
- 9 గీ॥ .పరగునొక్క♦తగవు.♦పండతనమ్ముగఁ|  
 .♦బొనఁగునొకమ♦గఱిమి.పులినడఁతగఁ|  
 .గనుకనరిగఁగూడు.కొనినయాఁరెండిఁటి|  
 .♦బెడఁగుకల్మిస్తతఁడు.వెదకికొనియె॥

కుమారసంభవే న || 2 శ్లో || 55

10 విషవృక్షోఽపినంపథ్యన్వయంఛేత్తుమ సాంప్రతమ్ ||

న || 10 శ్లో || 23

11 అమీషాం సురసంఘానాం త్వమేకోఽథానమథానమ్ ||  
విపత్తిరపినంశ్లాఘ్యో పకారవ్రతినోఽనలమ్ ||

మేఘసంజేతే న || 1 శ్లో || 6

12 యాజ్ఞామోక్షా వరమధిగుణే నాథమేలబ్ధకామా ||

శ్లో || 57

13 ఆపన్నాతిః ప్రశమనఫలాస్సం పదోఽహ్యుత్తమానామ్ ||

విక్రమేర్వశీయే ||

14 స్వాథాత్పతాం గురుతరా ప్రణయిక్రియేవ ||

శాకుంతలే ||

15 అసంశయం క్షత్రపగ్రహక్షమా  
యథార్థమస్యా మభిలాషిమేమనః  
సతాంహిసంజేహ పదేషుపస్తుమ  
ప్రమాణమంతఃకరణ ప్రవృత్తయః ||

10 ద్వి॥ .మునుఁదాను పెంచిన ముసిఁడి చెట్టైనఁ  
దనచేత నఱకుట. ♦ దమ్మము కాదు॥

11 క॥ ఈవేల్పు మొనలక గ్గీ,  
నీనొకడవెక ♦ జ్ఞములను. ♦ నెర పెదొరుల మేల్.  
గావించు ♦ నోముగలిగిన.  
యావారలఱుడు మయుఁగొని. యాడంబడెడు॥

12 ద్వి॥ .తగువానియందు ♦ వితయగుట ♦ నయమ;  
దుగుట ♦ నదునెడ మేల్పొందుటకన్న॥

13 ద్వి॥ .ఇడుమఁబడినవారి. ♦ యేపుమానుపుట.  
కడుమంచివారల. ♦ కలుముల ♦ పంట॥

14 ద్వి॥ .ఒరులకు మేలు సేయుటమంచివారి.  
కరయఁగఁదమపని. కంటెను మేలు॥

15 గీ॥ .అరమరిక తేదురాచయా. లగుటకుఁదగు  
నీ పెయెడ నాదుమదితగు. లెనయుఁగాన.  
సందియంబున్న తావుల. ♦ సాదులకెద.  
పోకడలు ♦ దినుసులఁగూచి. ♦ సాకిరికద॥

- 16 భవతియఃపౌరవేణ రాజ్ఞాధమాధికారేనియుక్తః సోఽహమా॥  
శ్రమిణామవిఘ్నక్రియోపలం భాయధమాధరణ్యమిదమాయాతః :
- 17 అసాత్మాన్మధు విచింత్యసంయ మధనానుచ్ఛైఃకులంచాత్రనః॥  
త్యయ్యస్యాఃకథమప్యబాంధవ కృతాంన్నేహ ప్రవృత్తించతామ్॥  
సామాన్యప్రతిపత్తి పూర్వకమియం దారేషుద్వశ్యాత్వయా॥  
భాగ్యాయత్ర మతఃపరంసఖిలు తద్వాచ్యం వధూబంధుభిః॥
- 18 శుశ్రూషస్వగురూః కురుప్రియ సఖివృత్తిం సవత్సీజనే॥  
భతుర్విప్రకృతాపిరోషణ తయామాన్మప్రతీపంగమః॥  
భూయిష్ఠంభవదక్షిణాపరిజనే భాగ్యేష్వరుత్సేకినీ॥  
యాంత్యేవంగృహిణీపదంయువ తయోవామాః కులస్యాధయః ॥

అథోకాహి శన్యావకీయప  
తా మద్యసంప్రేమ్యమగ్రహీతుః॥  
జాతీయమాయుషిణిదః ప్రకాశం  
ప్రత్యక్షం తామగ్రహీతుమార్హమ్॥

16 వ॥ ఎవడు తేనిచేదగవేల॥ నేమింపఁబడియెనోయట్టి నేను॥ దపసుల  
కడుదొలఁగింపనీ॥ పున్నెపుంగాన॥ కేతెంచినాడను॥

17 త॥ .కడు॥ దబమేసొమ్ము॥ గానున్నమమ్ము॥  
.బదపడినీగొప్ప॥ ఎంగడంబీపె॥  
.తోడరితనం॥ నీతోడునెల్ల॥  
.నలివినయాపొందు॥ జాడదలంచి॥  
.కడగియాండ్రొప్పరి॥ గారాబుతోడ॥  
.జూడఁబడునదియి॥ జోటిసీచేత॥  
.నుడువదగినది॥ బండుగులచే॥  
దోచ॥ దెద్ది॥ బాగెంబున॥ కింకలోబడునొ॥

18 త॥ .కొలువు పెద్దల॥ బొత్తు॥ గొనుమెల్లతలుల  
.నేరుపుతోడుత॥ నీదు॥ నవతుల॥  
.సలుపకునుడ్లం॥ బ॥ నడ్డగాజూడఁ  
.బడియు॥ నిమిటికి॥ బలు॥ కిన్కచేత॥  
.మెలఁగుము॥ మోమోట॥ మిన్న॥ బలంగంబు॥ పట్ట॥  
మిక్కిలితల్లి॥ పడకు॥ బాగెముల॥  
.వెలదలిల్లాండ్రొగి॥ కించుకొందిల్లి॥  
.కొలమునకుం॥ జెడు॥ గొట్లు॥ తెవుల్ల॥

19 గీ॥ .వెల్లడిగనుగెన్నే॥ పెరవానిసొమ్మగా॥  
.యాపెమగనిచెం॥ కంఠి॥ యిపుడు॥  
.డాచ॥ బెట్టినట్టి॥ డబ్బప్పగించిన॥  
.యట్లనా॥ యెడంద॥ హాయి॥ జెందె॥



- 20 స్వసుఖనిరభిలాషః ఖద్యసేతోకహేతోః |  
 ప్రతిదినమథవాతే వృత్తిరేవంవిధైవ |  
 అనుభవతిహిమూర్ఖా పాదపస్త్రీప్రముక్తం |  
 శమయతిపరితాపం ఛాయయాసంశ్రితానామ్ ||
- 21 వ్యపదేశమావిలయితుం |  
 కిమిహానేజనమిమంచపాతయితుమ్ |  
 కూలంకషేవసింధుః |  
 ప్రసన్నమం భస్తటరుహంచ ||
- 22 కుముదాన్యేవశశాంక |  
 స్సవితా బోధయతిపంకజాన్యేవ |  
 వశినాం హివరపగ్రహ |  
 సంక్షేప పరాజుక్రమవృత్తిః ||



20 గీ॥ .జగముఁగూచి నీదుఁనుగములఁగోరకః  
 .ఁపొగలె-దిట్టినడఁత.పోలునీకుఁ .  
 .చెట్టుచుఱుకుఁటెండ.సిరముచేఁగుడిచెడఁ  
 .నీడఁగ్రిందివారి.వేడిఁబాపుఁ

21 గీ॥ .పేర్గలంచ-వీనింబడ.వేయుటకయిఁ  
 .యేలదలఁచెదవిట్టులో.ఁయిగురుఁబోడిఁ  
 .యొడ్డులఁగ్గడుఁగొఱకుచు.నున్నయేఱుఁ  
 .మంచిసీటినఁత్రయిఁదరి.ఁప్రమాఁకుమాడ్కి॥

22 గీ॥ .ఁవేలుపులబువ్వఁతొవలనే- .ఁవేడివేల్పుఁ  
 .తప్పకెప్పుడుమేల్కొల్పుఁ .ఁదామరలనెఁ  
 .సమకులోఁకువయాఁనడఁదఁగలవారిఁ  
 .నడఁత-యొరువాలికింబెట్టుఁ.బెడమొగంబు॥





## శాంత రసము.

1 గీ॥ . పతితుడై సప్రభువును విశ్వాసము మొయి  
 . ననుసరింప నోర్వంగలిగి నట్టివాడ౯  
 . గెలుచుదన యజమానుని గెల్పువాని  
 మఱియునాజ్ఞించు నొకచోటు చరిత్రమందు.

2 సీసమాలిక॥ ఇప్పుడు- నాడు విహింసలార-  
 మఱిన్వదే శభ్రష్టుతా తోడి జనములార  
 . పాతపరిచయమీ బ్రతుకును  
 మిక్కిలి వణింపబడిన దంభంబుకన్న  
 . హాయిగాజేయలేదా-  
 యియడవులోవు లేనట్టియా రాజధానికన్న  
 . నెక్కుడుబాధారహితమయియుండలేదా-  
 ధుతువులమాటు- పాదినరుని  
 . కగుశిక్షమాత్రమె యనుభవించెదమిట-  
 . మఱి- సీతుగాడువు మంచుకోట  
 . యు- నైవరానట్టి-యెఱపిడితో-నది-  
 . యెంతయుముద్దగా నేనుముఖగు  
 . కొనిపోవువఱకు- నెక్కొని నాడు-  
 . మేనిపై వీచుచు గఱవనే బిన్ననవు  
 . తనరబల్కెద- నిది కొనియాటకదని  
 . నాయథాథస్థితిన్నాకునరస

---

Wears yet a precious jewel in its head ;  
 And this our life, exempt from public haunt,  
 Finds tongues in trees, books in the running brooks,  
 Sermons in stones, and good in everything.

Sc. iii.

3 I have five hundred crowns,  
 The thrifty hire I saved under your father,  
 Which I did store to be my foster-nurse  
 When service should in my old limbs lie lame,  
 And unregarded age in corners thrown :  
 Take that ; and He that doth the ravens feed,  
 Yea, providently caters for the sparrow,  
 Be comfort to my age ! Here is the gold ;  
 All this I give you. Let me be your servant.  
 Though I look old, yet I am strong and lusty ;  
 For in my youth I never did apply  
 Hot and rebellious liquors in my blood ;  
 Nor did not with unbashful forehead woo  
 The means of weakness and debility ;  
 Therefore my age is as a lusty winter,  
 Frosty, but kindly. Let me go with you :  
 I'll do the service of a younger man  
 In all your business and necessities.

.దృష్టితోబోధించుఁ.హితులివి-మతియ-  
 .నా.పత్తుసామాన్యను.భవములు- కడు|  
 .శోయిగానుండెడు- .నద్ది- .కప్పట్టుల  
 .సన్యాంబుమతియుఁ.విషయతమయ్యు|  
 .మణిశిర.మునఁదాల్చు- మనబ్రతుకిదిగాంచు|  
 .నరులరాటుఁదొఱఁగి .నాలుకలను|  
 .ఁజెట్ల- యున్న కముల .సెలయేళ్ల- రాలను|  
 .జ్ఞానబోధ- మంచి.సర్వవందు.

3 నీ|| .ఉన్నవినాయొద్దఁ.బన్నెండువందల  
 .యేఁబదిరూకలు.నేఁబొదువుగ|  
 .దక్కించుకొన్న జీ.తంబుసీతండినిఁ  
 .గొలిచి- నాముదిమేనఁ.గొలుపుకుంటి|  
 .తూనెడ- సరకునే.యఁబడని యీడొ  
 క.మూలఁ దొఁయఁబడున.ప్పడునుమతియు|  
 .ననుఁబెంచుదాదితీ.రుననుంటకై యది  
 .గూడఁబెట్టితిదానిఁ .గొనుముసీపు|  
 .కాకులకుమేఁపు వేల్పుని.క్కముగఁబిచ్చు|  
 .కలకమచెడుఁగూడుఁబ.దిలముతోడ|  
 .నగునుఁబ్రాపునాముదిమికి- .దిగొపసిండి|  
 .నేనుసీకిచ్చినాడను.దీనినెల్ల|

## SONG

*Sc. V.*

- 4 Under the green wood tree  
Who loves to lie with me,  
And tune his merry note  
Unto the sweet bird's throat.  
Come hither, come hither, come hither:  
Here shall he see  
No enemy  
But winter and rough weather.  
Who doth ambition shun,  
And loves to live i' the sun,  
Seeking the food he eats,  
And pleased with what he gets,  
Come hither, come hither, come hither:  
Here shall he see  
No enemy  
But winter and rough weather.

సీ॥ సనుచుండనిమ్మనీ. పనినానిగాముదు  
 .నలిగదోచియుగట్టి. సత్తువుగల  
 .వాడను- నాచిన్న. నాఁడెన్నడున్వ  
 ట్టి. నీళ్లనానెత్తుట. న్నెఱవలేదు  
 .మఱియుసిగ్గరికన్న. మనైయిలాపూడ్చు  
 .వెరవుద త్తరమునఁబిలువలేదు  
 .కనుక నాముదునలి. తనముబలియు  
 ♦ నీతు ♦ . నెఱివై నగుఁగాని. నెమ్మి కలది  
 .నన్ను సీతోడఁబోనిమ్మ - చిన్నవాని  
 ♦ . పశాసున న్నేనునీవని. యంతలోను  
 . గ్రహట్రానిని కుఁగల్గున. కల్గరలయందు  
 . గొల్పునోనరించుచుండునీ. కోరినట్లు॥

పాట - బిలహరిరాగము . రూపకతాళము.

- 4 పల్లవి॥ . ఇహాకురానీ- రానిమ్మ వలకురానీ  
 అనుపల్లవి॥ . ఇవలనీతుగాడ్పణప్ప. నెదిరివాడు గనఁడు॥ రానీ॥
- (1) చరణము॥ . అడవిచెట్టికిందఁగున్గ. నాసిండు నెవఁడు నాతో.  
 . గలుపుదనదుస్వరముతీయ . పులుగుటెలుగునందుసరిగ॥ని॥
- (2) . ఎవఁడుదురాశఁదొఱగుమఱి. యెండనుండఁదలఁచునో.  
 . తవిలితిండికై వెదకుచు . దనియుదొరకుదానోడ॥ ని॥



---

Act. iii. Sc. ii.

- 5 Sir, I am a true labourer : I earn that I eat, get that I wear : owe no man hate, envy no man's happiness ; glad of other men's good, content with my harin ; and the greatest of my pride is, to see my ewes graze and my lambs suck.

COMEDY OF ERRORS. *Act II Sc I*

- 6 There's nothing situate under heaven's eye  
But hath his bound, in earth, in sea, in sky :  
The beasts, the fishes, and the winged fowls,  
Are their males' subjects and at their controls.  
Men, more divine, the masters of all these,  
Lords of the wide world, and wild wat'ry seas,  
Indued with intellectual sense and souls,  
Of more pre-eminence than fish and fowls,  
Are masters to their females, and their lords :  
Then, let your will attend on their accords.

5 వ॥ అయ్య నేనిక్కముగఁ బాటుమానిసిని నాతింజినే నాకొంచు  
 కొనెదను- నాయుడుపునే సంపాదించుకొనెద- నోరుసనహ్యపడను-  
 మఱియు నెవ్వనిసాఖ్యమునకైన నీహ్యపడను- బరులమేలునకా  
 నందించెదను-నాయుడుమన్నెంచుకొనెదను- మఱియునావేటిగవ  
 ము నాయాడుగొట్టియలు మేయఁజూచుటయు- నాగొట్టెట్లు  
 పాలుడువఁగనుటయును.

6 నీ॥ ఈశ్వరస్వస్తిలో నెయ్యెదియూ హద్దు  
 లేనిదిలేదిఁలలోనఁగడలి  
 యందున విన్నన- నలమృగంబులు  
 మీలు. నెగురుపక్షులుతమమగలవశము  
 లగు- దివ్యమాశక్తి. నధికులుపురుషులు-  
 యజమానుకాదు యన్నిటికిని  
 బ్రభువులువారు ప్రపంచమునకున్లె  
 బ్రాహ్మతనాత్మలం బరగుచుందు  
 తమదుస్త్రిలకుభతలై తనరుచుందు  
 వెండియున్వారివిభులయి వెలయుచుందు  
 కావునన్నీదుచిత్తంబునీవునారి  
 యిప్తములనుసరించునట్లెంచవలయు॥

## CYMBELINE

*Act III Sc III.*

- 7 And often, to our comfort, shall we find  
The sharded beetle in a safer hold  
Than is the full-winged eagle. O, this life  
Is nobler than attending for a check;  
Richer than doing nothing for a bribe;  
Prouder than rustling in unpaid-for silk,—  
Such gain the cap of him that makes'em fine  
Yet keeps his book uncrossed. No life to ours.

*Act IV Sc II,*

- 8 Cowards father cowards, and base things sire base;  
Nature hath meal and bran, contempt and grace.
- 9 If I do lie, and do  
No harm by it, though the gods hear, I hope  
They 'll pardon it.

7 నీ॥ .మనముకన్గొనెదము.మఱియును  
 దచుగ.వేడుకమీఱఁగఁ.జేడపురుగు!  
 .సాళువకంటెదా.మేలుగఁబట్టున  
 .నెంతయునిభీతి.నిరవుకొనుట!  
 .భళిరయిబ్రతుకుచీ.వాట్లుతినెడుకొల్పు  
 .కన్నమిక్కిలిలెస్సయాను-లంచ!  
 మున్రింగి యెద్దియుం.బొనరించకుండుట  
 .కంటెనెక్కుడుపల్వ.కలది-కొనని!  
 .వట్టుడుపునందుశా బగ.పచుచుంట!  
 .కన్నమఱివాని నెసఁగెడు- .వ్యయములేక!  
 .సొగసుఁజూపెడు .టోపికంటెగడు నయము!  
 .జగతనూజీవితమునకు .సాటిలేదు॥

8 గీ॥ .పందలంగాంచుచుందురు .పందలు- మఱి!  
 .క్షుద్రములఁగనుక్షుద్రవస్త్రులు- నిజముగ॥  
 .గట్టిగింజలుపొల్లయుం .గలుగుఁబ్రక్కతి!  
 .కంపునింపును! గూడజ.గంబునందు॥

9 గీ॥ .నేనుదబ్బఱంటి .నేనిపదంపడి!  
 .జెలుపుదానివలనఁ జేయనేని  
 .వేల్పులెల్లరదియు .వినిపట్టికిన్ తు!  
 .మింతురనుచు విశ్వ.సింతునేను॥

*Act V Sc V.*

10 it is I

- (1) That all the abhorred things o' the earth amend,  
By being worse than they.

HAMLET

*Act I Sc II*

- (2) all that lives must die,  
Passing through nature to eternity.

*Act II Sc II.*

- 11 there is nothing either good or bad, but thinking  
makes it so:

- 12 I have of late—but wherefore I know not—lost all my mirth, foregone all custom of exercises; and, indeed, it goes so heavily with my disposition, that this goodly frame, the earth, seems to me a sterile promontory; this most excellent canopy, the air, look you, this brave overhanging firmament, this majestical roof fretted with golden fire, why, it appeareth no other thing to me than a foul and pestilent congregation of vapours. What a piece of work is man! How noble in reason! how infinite in faculty! in form and moving how express and admirable! in action how like an angel! in apprehension how like a god! the beauty of the world the paragon of animals! And yet, to me, what is this quintessence of dust? man delights not me—no, nor woman neither, though by your smiling you seem to say so.

- 10 (1) ద్వీ॥ జగతిఁ సహస్రము .ల్పలిపెనొప్పి॥  
 .లుగ- వానికన్న జెడుగునె నెగునుక.

- (2) ద్వీ॥ .బ్రీతికెడునదిచావ .వలయు +మత్యపి॥  
 .కృతినుండిపోవు +చ .మృతిపదంబునకు.

- 11 వ॥ మంచిచెడ్డలు తలంపునఁదప్పటలేవు.

- 12 వ॥ అదేమోనాకుఁ దెలియదుకాని- కొంతకాలమునుండినే నుల్లాస  
 ముఁజెడియుంటి- సన్నియన్యాయముల వాడుక మానుకొంటిని- మ  
 తీయు- నిక్కముగానామనను మిక్కిలి+వ్యాకులముగానున్న- దీ  
 +రమ్యమైన, నలుచదరపునేల సముద్రములో నొఱిగియున్నకొం  
 డగొడ్డు కొనవలె గనుపడుచున్న- దీమిగుల సొగస్తైనపరిధికి  
 గాలిచూడు- మీచక్కఁగ వేలొడునాకన- మీబంగరుటగ్గినలం  
 కరింపఁబడినగొప్పక- పృథ్విరయది- చెడురోగములఁబన్నెడి ప  
 లుకముల యావిరులగుంథకన్న వేఱుగఁగాన్పించదు- +మను  
 జుఁడెప్పుని- వినేకమున నొకగొప్ప- శక్తి నెంతయనంతము-  
 గూపునగ్గలిక సావిత్తేషము- మరెంతయబ్బరము- కార్యము  
 నందొక+దివ్యోమ- +బోధయెడనొకదేవసత్వము- జగదాభర

## Act iii Sc i

- 13 To be, or not to be, that is the question:—  
 Whether 't is nobler in the mind to suffer  
 The slings and arrows of outrageous fortune,  
 Or to take arms against a sea of troubles,  
 And by opposing end them? — To die—to sleep,  
 No more:— and, by a sleep, to say we end  
 The heart ache, and the thousand natural shocks  
 That flesh is heir to,— 't is a consummation  
 Devoutly to be wished. To die,—to sleep:—  
 To sleep! perchance to dream:— ay, there's the rub;  
 For in that sleep of death what dreams may come,  
 When we have sullied off this mortal coil,  
 Must give us pause. There's the respect,  
 That makes calamity of so long life:  
 For who would bear the whips and scorns of time,  
 The oppressor's wrong, the proud man's contumely,  
 The pangs of despised love, the law's delay,  
 The insolence of office, and the spurns  
 That patient merit of the unworthy takes,  
 When he himself might his quietus make  
 With a bare bodkin? who would fardels bear,  
 To grunt and sweat under a weary life,  
 But that the dread of something after death,  
 The undiscovered country, from whose bourn  
 No traveller returns,— puzzles the will,  
 And makes us rather bear those ills we have  
 Than fly to others that we know not of?  
 Thus conscience does make cowards of us all;  
 And thus the native hue of resolution  
 Is sicklied o'er with the pale cast of thought;  
 And enterprises of great pith and moment,  
 With this regard, their currents turn awry,  
 And lose the name of action.

ణము- పా) బలసత్త మము- కాసి-కొజమానిసదాని సాహం  
శ- మిది మేమినాకు- మనుష్యుడు నన్నలరింపలేడు- లేదు- స్త్రీ  
గూత సన్నానందింపజాలవు-నీ గ్రువుబట్టి నీవాలాగనునట్లు కనుప  
డునప్పటికిని.

13 సీ॥ .ఉంటయో-మానట-యో- యదృఢింశ్యము-

.ఘనతరం నెద్ది-నె.మృతమునందు!

.దేవునిచున్నట్లు-స్వస్థేయనోడిసె

వేటులుబాణములు సైచుటో-యదిగాక!

.♦దరిగానరానిబా-ధలనయిదండెత్తి

.యెవరించుటన్వ్యానితుడిగనటయ్యె!

.పొలయుట- నిద్రపోవుట-లేదకేమియు

.వఱియు-నిద్రచేకే-మనసుపీడ!

.నెమిలేహంబుపొందు-నేకసమాస!

.కష్టములుమనము ముగింపఁగలిగినయెడ!

.సద్దియెనకలోక్యప్ర-మేనపదవి!

.మిగులనానక్రితోగోరఁదగినదగును॥

కం॥ మణియుట-నిద్రపోవుట!

.పశుకొనుట-యెకప్రకలనుఁ♦బరఁగుట-యాస!

క్కడనేకస్థం-జేహన!

.నొడలుదొఱగ మరణనిద్ర .నొదవుకలలెవో॥

సీ॥ .మనలనాఁపగవలసి-నదటయోజన

.కల-దదియట్టిదీ-ఘృమగ్నబ్రహ్మకు!

.కష్టంబునొనరించు-ఁగానిదో-నెవ్వఁడు

.♦కాలతాడనత్తిర-స్కారములను!





• సైరింపవచ్చును-ఁ గూర్గమానసుని  
 దు.మాగకము-గవ్యవ.మానము-మఱి  
 • ధిఃకృతప్రణయాతి.దీఘువేదనలు-  
 • న్యా.యాలస్య-మధికార.శాలఃమదము।  
 • మఱియుఁదుచ్చలచెంగట.మంచివార।  
 • లోచుకొనియెడుగద్దెంపు-• లొక్కచిన్న।  
 • సురియచేదనయంతంబు.సులభముగను।  
 • నలుపునట్టులఁదాఁజేయఁ గలిగినపుడు॥

సీ॥ ఎవఁడుభారములు•వ.హించుమూర్ఖుటకుఁ  
 జె.మృటవాఱవిసువగు•.మనికిక్రింద।  
 • మరణముపిదపనె.వ్యరయినఁదిరిగిరాఁ  
 • జాలనివింతజే.శంబుభీతి।  
 • యెదనునంశయపచి.యెయ్యెదియో-  
 మఱి-•మనమెఱుంగనియిడు.మలకుమనల।  
 • బరుగిడనీ-కిది.వఱకున్నబాధల  
 • నోచుకనట్టులనల్ప.కుండినయెడ।  
 • మనసుజంకించునిట్టుల.నృనలనంద।  
 • ట్ట-మిగుల•క్లేశ్యనైజవ.ణకంబుమాయు।  
 • శింతరుచిహీనమాఁచాయ.చేతనిట్లు।  
 • కనుక•సాహసోద్యమములు-•పనికి-రావు॥

---

Act iii Sc iii

- 14    Whereto serves mercy;  
      But to confront the visage of offence?  
      And what's in prayer, but this two fold force,—  
      To be forestalled, ere we come to fall,  
      Or pardoned being down? Then I'll look up:  
      My fault is past. But, O, what form of prayer  
      Can serve my turn? "Forgive me my foul murder"?  
      That cannot be; since I am still possessed  
      Of those effects for which I did the murder,  
      My crown, mine own ambition, and my queen.  
      May one be pardoned, and retain the offence?  
      In the corrupted currents of this world  
      Offence's gilded hand may shove by justice;  
      And oft't is seen, the wicked prize itself  
      Buys out the law: but 't is not so above;  
      There is no shuffling, there the action lies  
      In his true nature, and we ourselves compelled,  
      Even to the teeth and forehead of our faults,  
      To give in evidence.

14 నీ|| ♦ కృపయుపయోగించు నెందుకు-

♦ నేరము. మోము నెదుచుట. పొంటెడప్ప!

. నేముండు బ్రాథకన. యెడ-నీభ

మిలిశక్తి. తక్కుమనముచాటు. తగులకమును!

. వడ్డగింపబడుట. యగిగాక-ససిమృట

. ఈమియుంపబడుటయు-నరియె-నేన!

. రొసదను-నాదునే. రముజ్గిపోయె-న. య్య

యొకాని-యెటువంటి. ప్రాథకనముట!

. నాకుఁబనికివచ్చు-నాయెనచి నఘోర

. హ్యగ్గూరిచ్చిసైచు. మానను-నది!

. కానేరదేమన-ఁగఁగివిదివఱకు

నా. కెందుగుటిచివధ. నేనుసలిసి!

. నాడనోయదిదెల్పు. జాడలు-నాఁమహాళి-

. నాదురాశయు-మఱి. నాదురాశి!

. నైరింపబడవచ్చు. నారేగియెవడైన-

♦. సేగిమానకకొన. సాగఁజేయ!

. వచ్చునా-మఱి-యీప్రపంచపుచెడు

త్రోవ. లందు-బంగరుపూసివట్టికీడు!

♦. చేయివిసరవచ్చు. జెలగినాయముమెయి-

. దఱచునాచెడుగొప్ప. ధమకముఁగొను!

. గొనిపరంబునఁ గా. దట్లు. మోసముట

. పొనఁగదచ్చటఁదగ. వెనఁగుదాని!

JULIUS CÆSAR      *Act. I. Sc. III.*

- 15 But life, being weary of these wordly bars,  
Never lacks power to dismiss itself.  
If I know this, know all the world besides,  
That part of tyranny that I do bear  
I can shake off at pleasure.

HENRY IV PART I.      *Act. V. Sc. IV.*

- 16 But thoughts the slaves of life, and life time's fool,  
And time that takes survey of all the world,  
Must have a stop.

PART II      *Act. I. Sc. III.*

- 17 Past and to come, seems best ; things present, worst.

*Act. iv. Sc. iv.*

- 18 How quickly Nature falls into revolt  
When gold becomes her object !  
For this the foolish over-careful fathers  
Have broke their sleeps with thought,— their brains  
with care,  
Their bones with industry ; for this they have  
Engrossed and piled up the cankered heaps  
Of strange-achieved gold ; for this they have  
Been thoughtful to invest their sons with arts,

.వాస్తవంబగుస్థితితోడఁబల్కిపడఁకా  
 .బడెదమెంతయుసాక్ష్యంబు .వాకోనుటకు  
 .మనముపదపడినాచరించినచెఱుపుల  
 .మొగములకుఁ గట్టెదుటమనమోములుంచి॥

15 గీ॥ .ఉనుఱులోకబంధంబులవిసిగెన్ను  
 .గోల్పడుటకెన్నఁడు శక్తిఁగొదపపడదు  
 .ఇదితెలియజగమెయ్యెదయభేచ్చ  
 .దూలఁగొట్టెదనాచుమప్పశాస్తి॥

16 గీ॥ బ్రతుకుదాసులుతలపులు .బ్రదుకకాల  
 .మునకగువిదూషకుఁడుమఱియునునమస్త  
 .జగముఁబరిశీలనముచేసి.నరిగఁగొల్పు  
 .నట్టిసమయంబుకూడని.ల్పందవలయు॥

17 ద్వి॥ .కడచినవస్తువు.ల్కాఁబోవునవియు  
 .గడుమంచియివ్వడు.గతియవిచెడ.

18 నీ॥ .తిరుగఁబడెడునెంత.శ్వరగఁన్వభావంబు  
 .బంగరుదానితా.త్పర్యమైన  
 .యవ్వడు-దీనికై.యవివేకులై మితి.మీఱిన  
 జాగ్రత్తు.మెయినిదండు  
 .లాలోచనముచేతఁగోలువోయితమ  
 .నిద్దురఁజెంతనె.తేనిబుద్ధి

And martial exercise : when, like the bee,  
Culling from every flower the virtuous sweets,  
Our thighs packed with wax, our mouths with honey,  
We bring it to the hive; and, like the bees,  
Are murdered for our pains. This bitter taste  
Yield his engrossments to the ending father.

HENRY V.

*Act. III. Sc. VII.*

19 We are in God's hand, brother, not in theirs.—

*Act. v. Sc. ii.*

20 A good leg will fall ; a straight back will stoop ; a  
black beard will turn white ; a curled pate will grow  
bald ; a fair face will wither ; a full eye will wax hol-  
low : but a good heart, is the sun and the moon ; or  
rather the sun and not the moon ; for it shines bright  
and never changes, but keeps his course truly.

౧. గప్టపాటున నేము. కల-బాడునల్ల  
 కొ. నిరి- వారలుందీని. గుటిచివింత  
 . గడన-జేకురిన పసిడినంటచాని  
 వి. సమటుకుప్పలు పెట్టి. ని- మటి-దీని  
 . కొఱకు-వారలుతమ. కొడుకులకున్వద్య  
 . లెల్లనేర్పటకయి . తల్లడిల్లి  
 . రపుడెల్ల\*నననుండి . యచ్చపుతేనెల  
 . నేచు-చుండెడు తేనె. టేగలవలె  
 . మనతోడలే నంబు\*మయి- మననోళ్లు  
 తే. నియతోడమిక్కిలి. నిండుకొనగ  
 . దెచ్చెదము\* తెట్టెయ్యెదకాతే. \*ంట్లబోలి  
 . మనముపడినట్టపాటుకు . మాటుగదెగ  
 . టూప\*బడెదము. మటి-యీ\*వి. పానుభవము  
 . \*బలచు\*గడముట్టతండ్రిక. వాని\*ముల్లె

19 ద్వి. . జేవునకుమనమధీసంబుగాని  
 \* భావింపనితరుల. వశమునలేము.

20 వా బలమైన కాలు నీరసెల్లెడు- చిన్ననివీపు వంగెడు- స్లనిగడ్డము  
 తెల్లబడు- దట్టముగ వంగినకురులు\* ల\*బుటయి. ని- పాగనను  
 మొగము వడలిపోవును- నిబ్బరప\* కచ్చులులో\*తుగ ముడిగెడు-  
 న్గాని- మంచిమనస్సు సూర్యుడుంజందురుడును- లేక- సూర్యు  
 డేచందుగ్రిడుకాదేమన- నదెల్లపుడు\* బ్రకాశించును- మటియు-  
 నెన్నడునాత్రిఅదు- కేవలమొక్క సత్యస్థితి నగతినిం చెడు  
 గనుక.



---

HENRY VI PART II. *Act. II. Sc. I.*

- 21 Let never day nor night unhallowed pass,  
But still remember what the Lord hath done.

*Act. iv. Sc. vii.*

- 22 Large gifts have I bestowed on learned clerks,  
Because my book preferred me to the king;  
And seeing ignorance is the curse of God,  
Knowledge the wing wherewith we fly to heaven,

PART III *Act. I. Sc. IV.*

- 23 Open thy gate of mercy, gracious God!  
My soul flies through these wounds to seek out thee.

*Act. ii Sc. ii.*

- 24 But, Clifford, tell me, didst thou never hear,  
That things ill got had ever bad success?  
And happy always was it for that son  
Whose father for his hoarding went to hell?  
I'll leave my son my virtuous deeds behind;  
And would my father had left me no more;  
For all the rest is held at such a rate  
As brings a thousand-fold more care to keep,  
Than in possession any jot of pleasure.

21 ద్వి . నడవకుమెన్నడై . ననోబవళ్లు  
 .చెడుగున-ఁ బ్రభుచేతఁ జిత్తమందిడక .

22 గీ . పండితులకుగొప్ప . బహుమతులిచ్చితి  
 .విద్యలెన్నభూమి . విభునికన్న  
 .దైవశాసమజ్ఞ . త-యెఱుకఁజెక్కన్న  
 .గణమునకుమనమెగిరె . దమనియరసి

23 ప . నీదయాద్యారముఁ జెఱుపుమో నెనరైనదేవుడా-  
 యీగాయములనుండి నిన్వదకుటకు నాయాత్రయెగురుచున్నది .

24 సీ . చెప్పమనాతోడ . నెప్పుడై నన్నీవు  
 .వినలేద-కీడుమై-గొనినవస్తు  
 .పులునిచ్చలున్దప్ప . ఫలమిచ్చునని-మఱి-  
 .తండ్రిలోభంబున . భనముఁబోనొ  
 .నరిచినకతమున . నరకమేగిన-వాని  
 .కొడుకెల్లపుడు నుఖ . పడునె-నేను  
 .నావృణ్యకార్యము . లాపెన్-విడిచెద  
 .నాపట్టికిన్ - నాకు . నాదుతండి  
 .యంతకెక్కు-పువడలమి . నెంత-దక్కు  
 .నంతయుఁదనకుఁజిక్కిన . హాయికలె  
 .వేయిరెట్లువిచారము . మోయఁజేయు  
 .ఁఫక్కి-గఁబదంబడిదలంపఁ . బడెడుఁగాన

## ACT. II. SC. V.

- 25 This battle fares like to the morning's war,  
 When dying clouds contend with growing light;  
 What time the shepherd, blowing of his nails,  
 Can neither call it perfect day, nor night.  
 Now sways it this way, like a mighty sea,  
 Forced by the tempest to combat with the wind:  
 Now sways it that way, like the selfsame sea,  
 Forced to retire by the fury of the wind:  
 Now, one the better, then, another best;  
 Some time, the flood prevails; and then, the wind:  
 Both tugging to be victors, breast to breast,  
 Yet neither conqueror, nor conquered:  
 So is the equal poise of this fell war.  
 Here, on this molehill, will I sit me down.  
 To whom God will, there be the victory;  
 For Margaret my queen and Clifford too,  
 Have chid me from the battle; swearing both,  
 They prosper best of all when I am thence.  
 'Would I were dead! if God's good will were so;  
 For what is in this world but grief and woe?  
 O God! methinks, it were a happy life,  
 To be no better than a homely swain;  
 To sit upon a hill, as I do now,  
 To carve out dials quaintly, point by point,  
 Thereby to see the minutes how they run,  
 How many make the hour full complete;  
 How many hours bring about the day;  
 How many days will finish up the year;  
 How many years a mortal man may live.  
 When this is known, then to divide the times:  
 So many hours must I tend my flock;  
 So many hours must I take my rest;  
 So many hours must I contemplate;  
 So many hours must I sport myself;  
 So many days my ewes have been with young;  
 So many weeks ere the poor fools will ean;  
 So many years ere I shall shear the fleece:

25 నీ॥ పిల్లనగోవిని గొల్లఁజూచుచు-బగ  
 .లనికానిరాతిరి.యనుచుఁగాని  
 .పిలువఁజాలనియట్టి .పెందలకడ-వడి  
 .విచ్చుమబ్బులుపెచ్చు. వెలుఁగుతోడ!  
 .నలుపుపోరట్టు-లీ.జగడంబుచెలఁగెడు-  
 .నియ్యదియొకసారి.యేపుమీఱు  
 .నీవైపుగాడుపు.నెదిరింపనలచేత  
 బలిమిపెట్టఁబడుబ.ల్కడలిమాడ్కి-  
 .గడఁగునొకమాఱిదాజాడ.గాలిదెబ్బ!  
 .వలనమల్లనానంద్రంబు.పగిదిఁగొంత!  
 .దనుకఁమున్నీరునెగ్గు-చి.దపఁగరుపలి!  
 .యొకటిపుడులెన్న- వెనుక-వేటొకటిమేలు॥

గీ॥ .గుండెహారయగఁగెల్పనుఁ.గోరిఁరెండు!  
 .నెదిరిపెనఁగెడుఁగాని-యె.యొదియునైన!  
 .నోర్వలే-దోడ-దట్టుల.నుండెనరిగ!  
 .గరముబెట్టిదమైనయీ.దురముతూఁగు॥

సీసమాలిక॥ .ఇచ్చోటఁబుట్టపె.నేనుఁగూచుకొండెద-  
 .నెవ్వారియెడవేలు.పిచ్చగించు!  
 .నటగెలుపుండు-నే.మనఁగనారాణియు  
 .నాబంటుగూడన.గిలివేసి!  
 .రనినుండివారిర్వు.రచటనేలేనిచో

---

So minutes, hours, days, months, and years,  
Passed ever to the end they were created,  
Would bring white hairs unto a quiet grave.  
Ah, what a life were this ! how sweet ! how lovely !  
Gives not the hawthorn-bush a sweeter shade  
To shepherds looking on their silly sheep,  
Than doth a rich-embroidered canopy  
To kings that fear their subjects' treachery ?  
O, yes, it doth ; a thousand-fold it doth.  
And to conclude,— the shepherd's homely curds,  
His cold thin drink out of his leather bottle,  
His wonted sleep under a fresh tree's shade,  
All which secure and sweetly he enjoys,  
Is far beyond a prince's delicates,  
His viands sparkling in a golden cup,  
His body couched in a curious bed,  
When care, mistrust, and treason waits on him.

• పటలెదమనియొట్టు. పైఁచుకొనుచు!  
 • బ్రదుకుఁజాలింపఁగో. రెదనుఁదయ్యపు  
 మంచి. యిచ్చయునట్లుండె. నేని-యేల!  
 • ననఁగ-నీదగ ముందుఁ. నడలుటయును  
 మఱి. యిడుమయుఁదక్క-నిఁ. కేమికలదు!  
 • అయ్యయోదయ్యమా-యచ్చవుగొల్లని  
 • కంటెలెస్సగనుండ. కుంటమిగుల!  
 • హాయియాబ్రతుకని. యనుకొందు-నిపు  
 తొక. గుట్టపైనావలె. గూరుచుంట!  
 • పొద్దుజంత్రంబులఁ. బాలుపుగఁజెక్కుట-  
 • తగగుతులంబెట్టి. దానివలన!  
 • బరికించుటె-ట్టుల. స్ఫర్విడునోనిము  
 • నము-లవియెన్నియై. నమఱినిండు!  
 • గంటయానో-యెన్ని. గంటలకుంబొద్దు  
 • ముగియునో-యెన్నాళ్ల. కగునొయ్యెడు!  
 • మానిసియెన్నేండ్లు. మననచ్చునో-యిది  
 • యెఱుంగఁబడినవెన్న-ఁ. దఱులఁబంచు!  
 • టిన్నిగంటలుమంద. నేఁగాచునడి-యిన్ని  
 • గంటలునిద్దర. న్నడుపవలయు!  
 • నేదలంచవలయు. నిశనిన్నిగంటలు-  
 నే. నాడుకొనవలె. నిన్నిగంట!  
 • లొగినిన్నినాళ్లుచూ. లుండెనాగొట్టెఱు-  
 • నిన్నిపూటలకవి. యీనఁగలుగు!  
 • నిన్నియేండ్లకుఁనున్ని. నేఁగత్తిరించెద-

Act. iii. Sc. i.

- 26 My crown is in my heart, not on my head ;  
Not decked with diamonds and Indian stones,  
Nor to be seen : my crown is called content ;  
A crown it is, that seldom kings enjoy.

.గడకిట్లునిముసము.ల్లంటుముటి!  
 .పొద్దులు నెల లేండ్లు.ముగియుచు నెరసిన  
 .కొప్పనందశిలేని .గోతరజెట్టు||  
 .నారయెట్టిబ్రతుకి.దయ్యె-నెంతటిపి-  
 .యెంతముచ్చట-పూద.రిండ్లనీడ!  
 .యైన-గుట్టుపనిసాం.పారుబంగరుపట్టు  
 .పందిరైన-దనయే.బ్బిశినినెగడు!  
 .వారిమోసమునకు.వడకుదొరలకిచ్చు  
 .హాయికంటెన్-సుంత.యైననెగ్గు!  
 చూపనిగొటియల.జూచుటగొల్లల  
 .కిడుసంతసంబుమే-లెంతయైన!  
 .నద్దిరావేయిరె.ట్లదియెక్కు-వోను-గ  
 .డకుగొల్లవానియిం.టంగలపెరుగు!  
 .తోల్పుడ్డినుండిపై.దోగెడువానివ  
 .ల్పునిత్రాగుడు-గారు.కొనెడుచెట్ల!  
 .నీడలనలవడు.నిద్దరయు-గీడు  
 .వడయక హాయిగ.వాడుగుడుచు!  
 .నంతకు-మేలుమఱపును-వంత-మోస!  
 .మును-దను న్వేచుకొనజేడు.పొందుకలుట్ర!  
 .లకు-బసిడిగిన్నెనతనిత.భుకగుతిండి!  
 .కి-దగుసెజ్జందునతనిమై.కి-గడుదప్పు||

16 గీ|| .నాకిరీటమునాదుడె.దముననుండు!  
 .నాతలన్నాదు-వివిధర.త్నములజెక్క-!  
 .బడంగలే-దద్దియున్నాన.బడంగబోదు!  
 .తనివినామాళి-దొరలద్ది.కనటయరుదు||



## ACT. v. Sc. ii.

- 27 Why, what is pomp, rule, reign, but earth and dust?  
And, live we how we can, yet die we must.

HENRY VIII.

*Act. II. Sc. III.*

- 28 't is better to be lowly born,  
And range with humble livers in content,  
Than to be perked up in a glistening grief,  
And wear a golden sorrow.

## Act. iii. Sc. ii.

- 29 Fare well ! a long farewell, to all my greatness !  
This is the state of man : to-day he puts forth  
The tender leaves of hope, to-morrow blossoms,  
And bears his blushing honours thick upon him :  
The third day comes a frost, a killing frost,  
And,—when he thinks, good easy man, full surely  
His greatness is a-ripening,—nips his root,  
And then he falls, as I do. I have ventured,  
Like little wanton boys that swim on bladders,  
This many summers in a sea of glory,  
But far beyond my depth : my high-blown pride  
At length broke under me, and now has left me  
Weary, and old with service, to the mercy  
Of a rude stream, that must for ever hide me.  
Vain pomp and glory of this world, I hate ye :  
I feel my heart new opened. O, how wretched  
Is that poor man that hangs on princes' favours !  
Had I but served my God with half the zeal  
I served my King, He would not in mine age  
Have left me naked to mine enemies.

- 27 గీ॥ శౌరడంబమాజ్ఞ-యధికార-మననేమి!  
 .బొత్తిగాను-మన్ను-బుగ్గి-గాక!  
 .మఱయు-బ్రతుకనిముక్త-మనమెట్టులైనను!  
 .గాని-మనముచావఁ-గానలయును॥
- 28 గీ॥ .తుచ్చులన్నట్టి పేదలతో-డఁగలసి!  
 .తనివినుండుటకడు మేలు ♦.తథుకువనట!  
 .యందుఁ దెగనీలుఁబోతుగ, నడరిమతియు!  
 .గొప్ప♦బంగారువలనంతఁ-గొనుటకన్న॥
- 29 నీ॥ .సెలవుపుచ్చుకొనెదఁ .జెల్లరేనాగొప్ప  
 .కెల్లఁబెద్దసెలవె .యిదిమనుజుని! .స్థితి  
 యతండున్నేడు. చెలగించునాసచి  
 .పురుటాకులకా రేపు.పువులు మతియు!  
 .నతఁడువహించుమ. ర్యాదలు మెండుగ  
 .దనపయిమూడవ. దినమునందు!  
 .వచ్చెడుఁజలిగాడ్పు. పరిమాచుకామంచున  
 .నతఁడు వెండియునిశ్చయముగఁ  
 దనదు! .గొప్పపండెననుచు♦.గొఱత  
 యెద్దియులేక. హాయిగఁదానుంటి. ననుచుఁదలఁచు!  
 .నంతలో♦బొలయించు. నాతనివేరది!  
 .పదపడిఁగూలునా. వలెనతండు!  
 .బొత్తిగానాకందఁ. బోవరానట్టి  
 వృత్తాంతముద్రంబు. నందునిన్ని!  
 .యేండ్లు .తిత్తుటనాని. యిఁదులఁదెడు  
 పెంకె♦. చిటుతలవలెసాహ. సింఁచినాడ!

Act. v. Sc. iii.

- 30 Love and meekness lord,  
Become a churchman better than ambition.

KING JHON.

*Act. III. Sc. IV.*

- 31 There 's nothing in this world can make me joy.  
Life is as tedious as a twice-told tale  
Vexing the dull ear of a drowsy man ;  
And bitter shame hath spoiled the sweet world's taste,

KING LEAR

*Act. II. Sc. IV.*

- 32 O, reason not the need ; our basest beggars  
Are in the poorest thing superfluous :  
Allow not nature more than nature needs  
Man's life is cheap as beast's.

.మిక్కిటముగఁ విజృంభించునాగర్వము  
 .తుదకునాయందుకుఁ త్తనియలయ్యె!  
 .నలసటఁబడియిప్పు. కొలుపుచేముదిసిన  
 .ననునెప్పటికడుగు. ననిడవలసి!  
 .నట్టిఁ నీచప్రవా. హదయకువిడిచె  
 నీ. జగమునందలివ్యధ. జంభమ  
 మఱి. యెక్కువమిమ్మునేఁ నేవగించెదను  
 నాఁ. యెడఁదకొత్త గవిప్పఁబడెననుకొని. యెద  
 నక్కటారాజుల. దయలవేల్లాడు  
 .నలఁడెంతఁ కొఱమూలి. నట్టివాఁడొ!

.ఁ తేనిఁగొల్పునపుడు నేనుఁబూనినశక్తి!  
 .లోనినగముతోడ. నై నదేవు!  
 .నింభజించియుంటి. నేని బోడిగఁ జర!  
 .నరులకప్పగించ .డతఁడునన్ను॥

30 ద్వి॥ .తగుఁబోమవినయము. దైవసేవకున!

.ఁ కగణితాధిక్రీయ .నత్యాశకన్న॥

31 చ॥ .ఇలలోనఁ న్నలరింపఁగలుగదీలే. జేదైననాజీవనం!

.ఁ బలఁతన్ గున్మఁడువానిమొద్దు చెవికే. వైయిన్మణిన్ జెప్పఁగా!

.ఁ బడువృత్తాంతముపోల్కి. జేదఱగఁగ. న్నట్టెగఁడుంజెడ్డయా!

.తలవంపింపగులోక మండలిరుచిన్ .ఁ ధన్వంసంబుగావించెడు॥

32 గీ॥ ఔరతకించకక్కఱ. నల్పవస్తు!

.వందుమితిమీఁతెదరధమ. యాచకులును!

.ఁ బ్రకృతికిడఁబోకుదానియ. వసరమునకు!

.మిగిలి-పశుజీవనమటుచౌ. కగునరునిది॥

## Act. iii. Sc. iv.

- 33 Poor naked wretches, wheresoe'er you are,  
That bide the pelting of this pitiless storm,  
How shall your houseless heads and unfed sides,  
Your looped and windowed raggedness, defend you  
From seasons such as these? O, I have ta'en  
Too little care of this! Take physic, pomp;  
Expose thyself to feel what wretches feel,  
That thou may'st shake the superflux to them,  
And show the heavens more just.

## Act. iv. Sc. i.

- 34 Here, take this purse, thou whom the heavens' plagues  
Have humbled to all strokes: that I am wretched  
Makes thee the happier:— heavens, deal so still!  
Let the superfluous and lust-dieted man  
That slaves your ordinance, that will not see  
Because he doth not feel, feel your power quickly;  
So distribution should undo excess,  
And each man have enough:—

33 నీః \* అనుకంపకుడగుది, గంబరః \* వాభాగ్య

.లార-యిక్కాయజ్య, మారమైన  
.గాలిహాసవిసరు, ఊమియించియెందుండి  
.లేనియు-మిమ్మునీ, ముతులనుండి  
.నెలపులులేనిమీ, నెత్త-లాహారమీ, బజని  
[ప్రక్కలు-చింకి, యుడుపులెట్లు  
.కాపాడు-నకట-జా, గ్రత్తుమిక్కిలికొంచె  
.మేతీసికొంటినే, నిందుఁగూచిక

.డంబమాపుచ్చుకొను \* మావ, ధంబు-బయలు  
.పడుమ \* యనడలుపడుపాట్లు, గుడుచుటకయి  
. \* యదనము రాల్చెదవువారి, కట్టలైన  
.నగపటతుదై వమునకునా, యమధికముగ

34 నీః . విధివశంబునవచ్చు, \* వివిధాపదలకు

లొంగినవాడవీసాము, గొనుమునీవు  
.మిక్కిలినిన్నునా, దిక్కుమాలినయున్ని  
యానందపడెకాడు, గాననిష్ఠ  
.డోదై వమాపంచుచుండుమాయట్టల  
.ననురాగబద్ధుడై, పనికిరాక  
.నీ \* నియతికి \* లోగి, తాననుభవముపొం  
దనికారణంబున, గ్గానలేని

.మాసపుడెఱుంగనీనీమ, మహిమవేగ  
.నట్లయిన-బంపకము- \* పెచ్చు, నడచిపుచ్చు  
[బ్రతిమనుష్యుడుతనకుఁగా, వలసినంత  
.కలిగియుండెనుకీము, గామజీయును

## Sc. vi.

- 35 They flatter'd me like a dog ; and told me, I had white hairs in my beard, ere the black ones were there. To say 'ay' and 'no' to every thing I said ! 'Ay' and 'no' too was no good divinity. When the rain came to wet me once, and the wind to make me chatter ; when the thunder would not peace at my bidding ; there I found 'em, there I smelt 'em out. Go to, they are not men of their words : they told me I was everything, 't is a lie, I am not ague-proof.

## RICHARD II

*Act. II. Sc. II.*

- 36 Comfort 's in heaven ; and we are on the earth  
Where nothing lives but crosses, care, and grief.

## ACT. V. Sc. vi.

- 37 I 'll make a voyage to the Holy Land,  
To wash this blood off from my guilty hand.

## RICHARD III.

*Act. III. Sc. IV.*

- 38 O momentary grace of mortal men,  
Which we more hunt for than the grace of God !  
Who builds his hopes in air of your fair looks,  
Lives like a drunken sailor on a mast,  
Ready, with every nod, to tumble down  
Into the fatal bowels of the deep.

35 వ॥ వారునన్నఁ గుక్కలాగు పొగడిరి- నాగడ్డమున నల్లవెండుకలు  
 శాకమునుపే తెల్లవెండుకలున్నవని నాతోఁజెప్పిరి- నేఁబల్కు  
 దానికెల్ల నొనుఁగాదనుటఁగూడె- బొనుఁగాదుగూడ నొకనిక్క  
 పుఁజ్రహ్మవిద్యకాదు- ఒకసారి వానస్పత్యుపవచ్చినపుడు- చలి  
 గాలినన్వడఁగించుతఱి- నుఱుమునాఁకా నుసార మూరకుండని  
 సమయమునను- వారలఁబరీక్షించి నాడను మఱియు వారిసంగతిఁ  
 గనిపెట్టినాడను- పోపో- వారికి మాటనిల్చిడలేదు- నేఁనస్వతః  
 నని వారునాతోఁజెప్పిరది యబద్ధము- నేకతజ్వరమునకు లొంగని  
 వాడనాను.

36 ద్వి॥ .కలదుర్వగమునను.భయ మనమఁనె!  
 యిలనిఁడుమలుకా.కిఁకేమియు లేదు॥

37 ద్వి॥ .తఱలెదఁదీక్షయా.త్రగును-నేరంబు॥  
 .నెఱపునాచేతి యీ.నెఱురుదుడువ॥

38 శా॥ .బౌరారాఁక్షణికంబ-మహాకృత్యప-దై.వానుగ్రహంబిట్లు లె॥  
 .గోరస్కృతము-నీకటాక్షములఁగో.య్యున్ననాశండు-ని॥  
 .జార్ద్రవియునొకంబమునఁదా.నాచాడుచూఁపూపుచు॥  
 .వాసాసిన్దేహనంబునావికువలె॥.బ్రాలూతిజీమి చెడున్॥



## ACT. v. Sc. iii.

- 39 O Thou, whose captain I account myself,  
Look on my forces with a gracious eye ;  
Put in their hands thy bruising irons of wrath,  
That they may crush down with a heavy fall  
The usurping helmets of our adversaries !  
Make us thy ministers of chastisement,  
That we may praise Thee in the victory !  
To Thee I do commend my watchful soul,  
Ere I let fall the windows of mine eyes :  
Sleeping and waking, O, defend me still !

MACBETH.

*Act. III. Sc. II.*

- 40 (1) Naught's had, all's spent,  
Where our desire is got without content :  
'T is safer to be that which we destroy  
Than by destruction dwell in doubtful joy.

MEASURE FOR MEASURE *Act. II. Sc. IV.*

- (2) Let me be ignorant, and in nothing good  
But graciously to know I am no better.

39 ద్వి॥ .నీసైన్యపతిగనన్లెక్కించుకొంచు  
 .నాసేనపైఁగరుణంజూడుమీవు  
 .హద్దనుమీఱియన్యాయాక్రమణము  
 ♦.పద్దనఁజేయుమా.పగతుఁబొమిడి  
 .కలనుగ్గునూచగాఁ-గావింపనీదు  
 .నలుకనుగదనిడు.నూమాకు-నీవు  
 .దుష్టశిక్షయెడ మంత్రిలఁజేయుమమ్ము  
 .నిష్టజయంబంది.యేమునిన్బొగడ  
 .నాకనుతెప్పలన్వాల్చకముందె  
 .నీకునపిఁచెద.నేనునాయాతత్త్వ  
 .నిదుఁచుచుండిన.న్నేనుమేల్కొన్న  
 .బడపడినన్నుఁగా.పాడుముదేవ॥

40 (1) గీ॥ .మిగులఁబోదెద్దియొ-ప్రయ.మగునకలము  
 .త్తప్తిలేకమనదుకోర్కె.నెనయుచోట  
 .మనముచెఱచునదిగనుండు.టనయముచెఱ  
 .పునననిశ్చితముదమున.మనుటకన్న॥

(2) ద్వి॥ .ఎఱిగినదాననం.చెఱుఁగుటద్దప్ప  
 .నెఱుకమాలెందైన.నేనుండనిమ్ము॥

## ACT iii. Sc. i.

- 41 Be absolute for death ; either death or life  
Shall thereby be the sweeter. Reason thus with life:—  
If I do lose thee, I do lose a thing  
That none but fools would keep ; a breath thou art,  
Servile to all skyey influences  
That dost this habitation, where thou keep'st,  
Hourly inflict : merely, thou art death's fool ;  
For him thou labour'st by thy flight to shun,  
And yet runn'st toward him still. Thou art not noble ;  
For all the accommodations that thou bear'st  
Are nursed by baseness. Thou art by no means valiant ;  
For thou dost fear the soft and tender fork  
Of a poor worm. Thy best of rest is sleep,  
And that thou oft provok'st, yet grossly fear'st  
Thy death, which is no more. Thou 'rt not thyself ;  
For thou exist'st on many a thousand grains  
That issue out of dust. Happy thou art not ;  
For what thou hast not, still thou striv'st to get,  
And what thou hast, forgett'st. Thou art not certain ;  
For thy complexion shifts to strange affects,  
After the moon. If thou art rich, thou 'rt poor ;  
For, like an ass whose back with ingots bows,  
Thou bear'st thy heavy riches but a journey,  
And death unloads thee. Friend hast thou none ;  
For thine own bowels, which do call thee sire,  
The mere effusion of thy proper loins,  
Do curse the gout, serpigo, and the rheum,  
For ending thee no sooner. Thou hast nor youth nor age  
But, as it were, an after-dinner's sleep,  
Dreaming on both ; for all thy blessed youth  
Becomes as aged and doth beg the alms  
Of palsied eld ; and when thou 'rt old and rich,  
Thou 'st neither heat, affection, limb, nor beauty,  
To make thy riches pleasant. What 's yet in this,  
That bears the name of life ? Yet in this life  
Lie hid more thousand deaths : yet death we fear,  
That makes these odds all even.

41 సీసమాలిక || నీవుండుచావుకై నిబ్బరముగ-సందు

.వలనఁజూపై నను. బ్రతుకయినను!

.హితమగుమఱియింత.. యీవుతక్కించుము

.బ్రతుకునుఁగూచిఁ యీ భంగి-నిన్ను!

.నేనుఁబోఁగొట్టుకొనిన- వెంగళుల్తప్ప

ఁ. నొండుజనములుతా. ముంచుకొనని

.వస్తువుందొఱగెద-. శ్వాసమునీ-వెల్ల

ఁ. నింగిశక్తులకుబా. నితనమ్ము!

ఁ. నెఱపుచీయింటిని. నిమిశం-చి-యందుండి-

. గడియగడకుబాధ. యిడెదవీవు!

. ఁ కేవలముగమిత్తి. కీవువిదూషకుం. డవు-

దానివిడిచిఁ పో. దివిరి-మఱియు!

. బరుగిడెదవుదాని. పజ్జకే-గొప్పదా

. నవుకావు-నీవందు. వివిధభోగ!

. ములునుఁదుచ్చతచేతఁ. బోషింపఁబడుఁ

గాన-. లేదుధైర్యమునీకు. లేశమైన!

. మిగులఁ బేదపురుగు. మెత్త నిజమిలినా

. ల్కుకుజంకెదవునీవు. కనుక-నిదుర!

. నీముఖ్య విశ్రాంతి- నీవుదానింగడుఁ

. బ్రాణిం చిపిలిచెద-. వై నమిగుల!

. నీమరణమునకు. న్వెఱచెద-వయ్యది

. యింకేమికాదు-కా. వీవునీవు!

. పనికిమాలినదాని. వలనఁగల్గిన పెక్కు-

. వేలనల్పులనీవు. వెలయుకతన!



.నీకు సౌఖ్యము లేదు-నీకుఁగల్గనిదానిఁ  
 .బారయయత్నించెదు-మఱియునీకు!  
 .గలదానిమఱచెదు.కావున-నిశ్చయ  
 .మతివీవుకావు-నీ.మనసువంత!  
 .రసములమాఱుఁజం.ద్రగఁతినట్టులఁ  
 గానఁ.ధనికుఁడవయ్యుని.ధనఁనుఁడవీవు!  
 .కతమేమనంగ-బం.గారుకట్టిలచే  
 .వీఁపువంగినగాడ్డ.విభముదోఁప!  
 .బరువగునంపద.ల్పయనమైమోసెదు-  
 .మఱి-మరణమునీదు.భరమునెడవు!  
 .నెవఁడైననీకువి.హితుఁడులే-జేమన-  
 .నీకన్నప్పిల్లలే.నిన్నువేగ!  
 .దెగటాఁచుకుంటుకు.దెగడుచుండురు  
 పలు.వన్నెలఁతెవుళలన్-బా.బ్రాయమైనా  
 .గలుగదునీకుము.నలితనంపైసనుఁ-  
 గాని-పగటినిద్ర.కరణిఁగలను!  
 .గాంచెదువానిపై.గారణంబేమన  
 .నీవయసంతయున్.వృద్ధతవలె  
 .బరఁగు-వెండియు-బట్.వాతపీడితు  
 లగు.వృద్ధులకేడబిచ్చ.మెత్తుకొనెడు!  
 .ముసలివిమఱిడబ్బ.పనఁగలవాఁడవీ  
 .వైన ఘ్ట-నీసిరి.ననుభవించు!  
 .కొనుటకగత్యమున్-గోర్కెయు-పవయవ  
 .బలము-సొగసునీకు.గలుగఁబోవ!  
 .దున్నవేమికబ్రతుకుపే.కొంచుదీన!  
 .నైన-నితరమృతలువేయి.యణిగియుండు!

---

**MERCHANT OF VENICE** *Act. I. Sc. II.*

- 42 for aught I see, they are as sick, that surfeit with too much as they that starve with nothing. It is no mean happiness, therefore, to be seated in the mean : superfluity comes sooner by white hairs, but competency lives longer.

*Act. IV Sc. i.*

- 43 Grieve not that I am fallen to this for you ;  
For herein Fortune shows herself more kind  
Than is her custom : it is still her use  
To let the wretched man outlive his wealth  
To view with hollow eye and wrinkled brow  
An age of poverty ; from which lingering penance  
Of such misery doth she cut me off.

**MIDSUMMER NIGHT'S DREAM** *Act. I. Sc. I.*

- 44 To you your father should be as a god ;  
One that composed your beauties ;

**OTHELLO** *Act. I Sc. III.*

- 45 To mourn a mischief that is past and gone  
Is the next way to draw new mischief on.  
What cannot be preserved when fortune takes,  
Patience her injury a mockery makes.  
The robbed that smiles steals something from the thief ;  
He robs himself that spends a bootless grief.

.నీబ్రతుకునందు-మనమింక.మృత్యువునకు!  
.వెఱతు-మదియెయిచిక్కులు.నీడఁగొట్టు॥

42 వ॥ ♦ లేమిచేఁబస్తుండువారివలెఁగడుఁగల్గిన్వెఁగుపడువారు తెవుల్లోం  
దురేమో-కాపున-మధ్యమ్మితిలోనుంటయల్పసౌఖ్యముకాదమిత  
మతివేగమునముదిమి తెచ్చు-ఁగాని-మితముచిరముబ్రతుకును.

43 ఉ॥ .కుందకునిన్నుఁగూచిఁడుమఁ  
.గూలితి నేనని-చూపుఁదన్నుఁదా!  
.నిందలవాఁటుకంటెనుమ.తింతకృపాధ్యముగానదృష్ట-  
మొం! .టండుడుకున్వలక్ష్మిప్రచనుట  
.న్ముద్రమిగ్గననిచ్చు\*వాళియి! .పుండగుదాని-  
కట్టిదశఁబొందఁగనీకదినన్నుఁదుగించెడు॥

44 ద్వి॥ .నీయందములనుఁబ.న్నిననీదుతండ్రి!  
.నీయిలువేల్పుగా.నీకుండవలయు॥

45 ద్వి॥ .కడచినముప్పుకై♦.కలఁగుటకొత్త!  
.యిడుమ♦పైకొనుటకెం.తేచేర్చుతో\*వా!  
.దైవముచేయు♦నొ.త్తడితప్పకున్నె!  
♦.నేనతోదానినో.పేజెక్కిరించు!  
ఁ.గొల్లవోయినవాఁడు.కొలకొలనగిన!  
ఁ.దుగ్గిమ్మచ్చులనుండి.దొంగిలునొంత!  
.పనికిమాలిన♦వంత.పడుచున్నవాఁడు!  
♦.మొససితనకుదానె.మోసముచెందు॥



Act. ii. Sc i.

- 46 If it were now to die, .  
'T were now to be most happy ; for, I fear,  
My soul hath her content so absolute,  
That not another comfort like to this  
Succeeds in unknown fate,

Sc. iii.

- 47 How poor are they that have not patience !  
What wound did ever heal but by degrees ?

Act. iv. Sc. iii.

- 48 Heaven me such uses send,  
Not to pick bad from bad, but by bad mend !

PERICLES

Act. I. Sc. I.

- 49 For death remembered should be like a mirror  
Who tells us life's but breath, to trust it, error.

Act. iii. Sc. iii.

- 50 We cannot but obey  
The powers above us.

46 గీ॥ . ఇపుడునీలైదనేనియ. దివ్వుడుకడు|  
 . హాయి-యేమన-నాయాత్రకలరెనిండు|  
 . సంతసము-దీనికింకసఃజ్ఞతభాగ్య|  
 . మందుసాటిఃసౌఖ్యంబురా.దనిజడిసెద॥

47 ద్వి॥ . తానెంతజనుడుపే.దయగుసైఃఃపేది|  
 . మానెనేపుండుత్ర.మంబునఁదప్ప॥

48 ద్వి॥ . చెడ్డఁగన్గోనిచెట్లు. నేయనీకు-నను|  
 . నడ్డుముదేవుఁడాః.యఘములనుండి॥

49 గీ॥ . అద్దమటుఃజ్ఞపిఁగొనఁబడి.నట్టిమరణ|  
 . ముండవలసిన-దెంతయో.యునుఱుశ్వాస|  
 . మాత్రమనియును-మనలోన-మతియుదాని|  
 . నముక్తికొనుటదోసమనియు.స్వల్కుచుండు॥

50 ద్వి॥ . మనముమన్నింపక.మతివీలుపడదు|  
 . మనమీఁదనుండినః.మహితశక్తులను॥

THE TAMING OF THE SHREW *Act. IV. Sc. III.*

- 51 (1) Our purses shall be proud, our garments poor :  
For 't is the mind that makes the body rich ;  
And as the sun breaks through the darkest clouds,  
So honor peereth in the meanest habit.  
What, is the jay more precious than the lark,  
Because his feathers are more beautiful ?

*Act. v. Sc. ii.*

- (2) Fie, fie ! unknit that threatening unkind brow,  
And dart not scornful glances from those eyes  
To wound thy lord, thy king, thy governor :  
It blots thy beauty, as frosts do bite the meads,  
Confounds thy fame as whirlwinds shake fair buds,  
And in no sense is meet or amiable.  
A woman moved is like a fountain troubled,  
Muddy, ill-seeming, thick, bereft of beauty ;  
And, while it is so, none so dry or thirsty  
Will deign to sip, or touch one drop of it.  
Thy husband is thy lord, thy life, thy keeper,  
Thy head, thy sovereign ; one that cares for thee,  
And for thy maintenance, commits his body  
To painful labour, both by sea and land ;  
To watch the night in storms, the day in cold,  
Whilst thou liest warm at home, secure and safe ;  
And craves no other tribute at thy hands,  
But love, fair looks, and true obedience ;  
Too little payment for so great a debt.  
Such duty as the subject owes the prince,  
Even such a woman oweth to her husband ;  
And, when she 's froward, peevish, sullen, sour,  
And not obedient to his honest will,

51(1) త॥ మనముల్లెలు పోగరు మైనుండవలయు- బలుపేదలై మనబట్ట  
 పలుండునది॥ మనమెమే నికివిల్వై మై పొల్పుగాన- వెలువడు  
 దక్కువ- వేపంబుమీటి॥ ఘనత- సూర్యుండుచే॥ కటిమబ్బునుండి  
 కన్నట్టునట్లు- తొక్కలచక్కదనము॥ గొనుకారణమున నెక్కు  
 వపాలపిట్ట యేత్రింతకన్న నే మీవెలగనునె॥

(2) నీ॥ విప్వసీయకూశ- బెడిదపుబామముడిన్ -

• హేళనదృష్టినో- నేయబోకు॥

• నీవిభునీరాజు- నీపరిపాలకు-

• నీవన్నెవాసులన్ జెఱచునది॥

• పదపడిబచ్చిక- బయలుపేర్కొనుమంచు

• కరణి- మొగ్గలనుడి- గాలిమాడ్కి॥

• వరుసగయుక్తము- స్సరసమెవ్విధమున

• గాదు- కోపించిన- కాంతకలగి॥

• మలినమైవికృతమై- మఱిచిక్కనై సొంపు

• తొలగుచెలమనకె- యెలమినది॥

• యట్లుండ- సంతనీ- ర్వట్టితోరెండిన

• వారైననిచ్చగిం- పరొకగుక్క॥

• తాగుట కేనియ- ద్దానినిఁజవిగొంట

• కేనియునొకచుక్క- యైనగాని॥

• నీయింటియాతఁడో- నీదుపభ్రండు-

నీ- పాణిమునిన్ను- గాపా- డువాడు॥

What is she, but a foul contending rebel,  
And graceless traitor to her loving lord ? —  
I am ashamed, that women are so simple  
To offer war, where they should kneel for peace ;  
Or seek for rule, supremacy, and sway,  
When they are bound to serve, love, and obey.  
Why are our bodies soft, and weak, and smooth,  
Unapt to toil and trouble in the world,  
But that our soft conditions, and our hearts,  
Should well agree with our external parts.

.నీకుముఖ్యుండును,నీయధిపతియునీ  
 .కొఱకునీరక్షును,గూచిమతియు।  
 .జేవులాడెడువాఁడు,నీవింటపెచ్చఁగ  
 .నిభయంబుగనువెం,డియుసుఖముగ।  
 .నుండఁ-గడలియందు,నువ్వీమీఁదన్గలి  
 .వానలరాతిరిం,బవలుచలిని।  
 .ఁగఁడుఁగట్టపాఁటున,కొడలిసపిఁచెడు  
 .మతియునునీనుండి,మక్కువయును।  
 .జల్లనిచూపులు,నద్విధేయతతప్ప  
 .నడుగఁడేప్రతిఫల,మైనఁగాని।  
 .యంతగొప్పప్పన,కదియెంతయున్గొద్ది  
 .చెల్లింపుగద-ప్రజ,క్షితిపతియెడ।  
 .ఁగొనవలసినభక్తి, పెనిమిటికడభార్య  
 .కనువచునది-యట్లు,గాకయాపె।  
 .కట్టడియైమొండి,కట్టెయైమిక్కిలి  
 .పెడసరముగబిట్ట,బిగసియతని।  
 .యమలచిత్తంబున,కనుకూలపడదేని  
 .ఁదద్దయుంబ్రేమించుతనదుమగని।  
 .విషయమైమిగులఁబా,పిష్టాపరాధిని  
 .మతిచెడ్డకయ్యల,మారియెదిరి।  
 .కానిచోనింకెద్ది,యశాను-సంధికిమోఁ  
 క.దిలివందనముసల్పు,వలసినప్పు।  
 .డంగనల్పోరఁదొడంగుట-కటుగాక  
 .భోయించుటకుఁబ్రీయం,పడుటకుమతి।

TEMPEST

*Act V Sc I.*

- 52 Every man shift for all the rest, and let no man take care for himself, for all is but fortune.

TIMON OF ATHENS

*Act I Sc II*

- 53 (1) Immortal gods, I crave no pelf  
I pray for no man but myself.  
Grant I may never prove so fond  
To trust man on his oath or bond ;  
Or a harlot for her weeping ;  
Or a dog that seems a-sleeping ;  
Or a keeper with my freedom ;  
Or my friends, if I should need 'em.

.యడఁకువజూపుట. కవ్వారుబద్ధురారాం  
 .వైయుండవలసిన. యవనరమున.  
 .నగ్వాసికారంబు. శరుపనుంకించుట  
 .కిన్నీయినీయెంత. యెడ్డెవారొ!  
 .మనయొడఁకులేలమృదువులై. మఱియుదుబళ!  
 .లంబులై పాటుపడనన. హాంబులగును!  
 .మనమృదుస్వభావంబులు. మనములునరి!  
 .పడకయున్న మనయవయ. వములతోడ!

52 వ॥ పౌతిమనుష్యుడు పరులకొఱకు సాయపడనీ- యెవ్వఁడున్  
 దసకై తావిచాడింపఁకుండనిమ్మేలననంతయునదృష్ట వశమే॥

52 (1) సీ॥ , అమృతులౌవేల్పులా. రానేనుదుడ్డుకై  
 .వేడఁబోవనునన్ను. విడిచిపరుల!  
 .మంచికై - దేవునిం. బ్రాహ్మణంపమనజుని  
 .వానియొట్టుంబట్టి. కానియతని!  
 .యొడఁబడికన్గని. గుడిసెవాటుదాని  
 .గోలనువినికాని. కునుకుసటుల!  
 .గనుపడుకుక్కను. గాని- నాస్వేచ్ఛగా  
 .పాడునల్లందుకా. వలినెగాని!  
 .నేనుగోరవలెసె. నేనినామికుల  
 .నైనెగానినమ్ము. నగతజెలివి!



## Act IV Sc. II

(2) Who would not wish to be from wealth exempt,  
Since riches point to misery and contempt?

## III

- 54 All is oblique;  
There 's nothing level in our cursed natures,  
But direct villainy. Therefore, be abhorred  
All feasts, societies, and strings of men!
- 55 Your greatest want is, you want much of meat.  
Why should you want? Babel's the earth hath roots;  
Within this mile breasted are a hundred springs;  
The oaks bear mast, the hills afford their hips:  
The bounteous beauteous land, like a rich bush  
Lays her full mass before you. Why want?

## TWELFTH NIGHT, Act I Sc. 7.

- 56 Fate, show thy force: ourselves we do not owe;  
What is decreed must follow.—

## THE WINTER'S TALE Act IV Sc. III.

- 57 we profess  
Ourselves to be the slaves of chance, and flies  
Of every wind that blows.

.తక్కువంతునన్ను. నెక్కలమునజిక్క-

.నీకమీరఁనుగ్రహించవలయు.

(2) ద్వి|| .ఎవఁడువిత్తంబున. కెడఁబడఁడు-ధన!

.ముఁపెవఁడులకునెల్ల. పయాలముగాన||

54 ద్వి|| .అంతరిమినినెర. వైద్యుండునునను!

.రంతస్యదానంబు. అన్యదైవంబు

.నరిగలేదురచా. నకాద్యంబునప్పు!

.నగులకుత్తటాకాపు. ననఁసేయవడుము!

55 క|| మీరకున్నునొక్కనొక్క

.యాతలేకెన్నవనంబు. యాహారముగా!

.మీకెందుకోజంభ-యా.

.లోకింపుఁడుకలపుభూమి. లోపలదుంపల్!

ఉ|| .ఇంచుకబప్పులోననెల. యేలులనేకములుబ్బిపాడెడున్

.మంచిఫలంబులగల్గి. మౌక్తికులు పెక్కురకంబులొప్పు-దా!

.నెంచినతేనెదిండిబొడు. నిండ్లనమచొడు. పెట్టుబోతలన్

.మించినయాలుగాబ్రకృతి. మీకుఁగొఱంతయిఁకెందుకుండెడున్

56 ద్వి|| .తేలుపునీశక్తివి. ధీ-యవశులము!

.నెలకొనవలయుని. శీతమైనయవి!

57 గీ|| .మనమువిధికిబంట్ల. మనిమనయంతట!

.నొప్పుకొనుచునుండు. మెప్పుడైన!

.బడపడియువినరెడు. స్రుతిమాకుతమునకు!

.నెగిరిపోవుచుండు. నీగలమని!

---

THE RAPE OF LUCRECY.

- 58 What win I, if I gain the thing I seek ?  
A dream, a breath, a froth of fleeting joy,  
Who buys a minute's mirth to wail a week,  
Or sells eternity to get a toy ?  
For one sweet grape who will the vine destroy ?  
Or what fond beggar, but to touch the crown,  
Would with the sceptre straight be stricken down ?

## SONNETS

## LXVI.

- 59 Tir'd with all these, for restful death I cry ;—  
As, to behold desert a beggar born,  
And needy nothing trimm'd in jollity,  
And purest faith unhappily forsworn,  
And gilded honour shamefully misplac'd,  
And maiden virtue rudely strumpeted,  
And right perfection wrongfully disgrac'd,  
And strength by limping sway disabled,  
And art made tongue-tied by authority,  
And folly ( doctor-like ) controlling skill,  
And simple truth miscall'd simplicity,  
And captive good attending captain ill :

58 ర॥ ఏమినేఁగెల్చెద. నేనువెదకినఁ దొడఁగూడ-

నొకకల-యొకమాట-పాటు|

.సోమునుటుంగును-సుంత సేపుండుఁ పొంగుకై

యెవ్వఁడు. పొద్దెల్ల వనరు|

.దామోక్షమెవడమ్మ. దతఁచునుఁబనికి

.మూలినదానికై-మతెవఁడుచెఱచు|

.గామంచిచెట్ట కకాయకై-మౌళి

.దాఁకుటకేపేద. తన్నఁగఁబడును॥

59 నీ॥ ఁ.తిరివఁగాండ్రొంతయు. సరకుగొనంబడ

.కుండుటయు-సుంత. యునిటుపేద|

.లలరింపఁబడకుంట-యచ్చపునమ్మిక

.నవ్విదలుకొనుట-ముచ్చి. పసిడిపరువు|

.కడుసిగ్గువొడమఁద. గనివారియందుంట-

.పడుచు పెండిలిమాని. పడుచుకొనుట|

.తగుమేలుకీడుగఁ. దెగడఁబడుట సాట్ట

.యేలుబడిదగవు. మూలఁబడుట|

.ముక్కిడిదొరతన. మునఁదెల్వినోరూత్రిసి

.కొనబడుటయు-వెజ్జి. కొంటెతనము|

.నెఱుక నేరుపునులో. బఱచుకొంటయు-నిజం

.బనుట వెంగలితన. మనఁబడుటయు|

.మఱియునోడినమంచిము. మ్రరపుచెడ్డ|

.కొలుపునంబడినిచ్చలుం. గుందుచుంట|

.వీనితో నెల్ల మిక్కిలి. విసిగిమిగుల|

.నెమ్మది బెట్టుచావుకై. నేవగచెద॥

## శాంతరసః

రఘువంశే ||      స || 8 శ్లోకః || 87 ||

- 1 మరణంప్రకృతిర్మరణం నికృతిరీకానితముచ్యతేఽపైః |  
యోమన్యవత్త్వేత్వేనన్యవిజంతునానులాభవానసా ||

శ్లో || 88

- 2 అవగచ్ఛతిమూఢచేతనః | క్రియనాశంహృదిశల్యమపి తమ్ |  
స్థిరధీస్తుతజేనమన్యతే | కుశలద్వారతయాసముద్భృతమ్ ||

స || 10 శ్లో || 23

- 3 అభ్యాసనిగ్మహీతేన | మరణాహృదయాశ్రయమ్ |  
జ్యోతిర్మయంచిన్వన్తి | యోగినస్తాన్వంచిముక్తయే ||

శ్లో || 24

- 4 అజన్యగృహ్లాతోజన్త్ర | నిహన్యహతద్విషః |  
న్యవతోజాగరూకస్య | యథాథక్యంవేదకస్తవ ||

స || 14 శ్లో || 66

- 5 సాహంతవస్సుర్యనివిష్టదృష్టిరూర్ధ్వంప్రసూతేశ్చరితుంయతిష్యే |  
భూయోయథామేజననాంతరేషు త్వమేవభర్తానచవిప్రయోగః ||

# ఓ ర్వు

1 గీ॥ చావు-మైతాళువులకు నా.జంబు-చాని  
మాటుపనెద రెలు క గల.వారుబ్రతుకు  
చిక్కనిముసమయిననూ చుక.మంబెవని  
పొందినయదిమేలీ.బూత.మునిజముగను

2 గీ॥ తెలివిమాలినవాడు తానలవదాని  
పోకడలచునె దంజొచ్చు.మేకువలెను  
అద్దియేయెలుకగలుగు. సతమమేలు  
తెరువునంబెక్కబడి నట్టు.లరయుచుండు

3 గీ॥ లెస్సయలవాటు చేతనుల్లింపబడిన  
మదిమెయి-దెంద మును.ను రెనుతోతి  
రూపముననిన్నుచోగులు.చోయచు-చుక్క  
పొలుపుగానెప్పుడుద్దమ.ముత్తి కొరకు

4 గీ॥ పుట్టుకయెలేక పుట్టువు.పొందువాడ  
కోర్కె-జెందక పగులుజుల్లువాడ  
మేలుకొనియుండియు నిదుర.సోలువాడ  
యెవడునీదగునిజ ముదా.నెలుగుచుండు

కొకం॥ నేనుంగానుపుపిమ్మట  
బూనెదనొచుటకుజూపు.బ్రాద్దసనిడినీ  
వేనామగ.దేటకు.వ  
నీ.నా.దే.బా.య.మం.కే.పుట్టువునా

శుమారసంభవే స ॥ 12 శ్లో ॥ 58

6 శాసనంపశువతేస్సశుమారః ।

స్వీచకారశిరసావనతేన ।

సత్వధేవపితృభక్తిరతానా ।

మేషపవరమఃఖలుఘమః॥

విక్రమోర్వశీయే॥

7 వేదాంతేషుయమాహురేకపురుషం వ్యాప్యస్థితంరోదసీ ।

యస్మిన్నీశ్వర ఇత్యనన్యవిషయశ్చద్వోయథాథాక్షరః ।

అంతర్యశ్చ ముముక్షుభినికాయమితప్రాణాదిభిమృగ్యతే ।

సస్థాణుస్థిరభక్తియోగసులభోనిశ్చేయసాయాస్తువః॥

8 అపరాధీనూనమహం । ప్రసీదరంభోరు విరమసంరంభాత్ ।

నేవ్యోజనఃప్రకుపితః । కథంనుదాసోనిరపరాధః॥

9 సితాంశకామంగళమాత్రభూషణా ।

విచిత్రదూర్వాంకురలాంఛితాలకా ।

వ్రతోపజేశ్చోత్తరగర్వవృత్తినా ।

మమప్రసన్నావశుమేవదృశ్యతే॥

10 అజ్ఞక్తంపురీకదులినోబివదవిసేసోమపనంపాద

నిట-తాహుత అండలగోధోనహీలదు॥

6 గీ॥ కైకొనియెడలవంచి ♦ ముక్కంటియాన  
 ♦ వేలుపులమూక పేటి . వెలదిమగడు!  
 ♦ మిగుల ♦ బితురునిపై ♦ బత్తి . ♦ దగులువాని  
 ♦ కిద్దియే మేటి ♦ దమమై . యెసగెడుగద॥

7 తరువోజ॥

♦ పలికెద రెవ్వని. ♦ బ్రాచదుపులకొనల  
 ♦ మిన్ను ♦ మన్ను నిం. డనగునొక్కనిగఁ  
 ♦ గలుగకొండునకుని. క్కముగ నెవ్వని  
 ♦ యెడఁ జెల్లుచుండెడు. నేలిక బిరుదు  
 ♦ నెడఁ దనుసులుబిగి. యించిముత్తి కయి  
 ♦ కడఁ గువారల వేదు. కంబడు నెవఁడు  
 ♦ కలిగించుబత్తి ♦ జో. గమునకునుళువు  
 ♦ గాఁజిక్కునట్టి ♦ ము. క్కంటి- మేల్మీ కు॥

8 గీ॥ . నా దెతప్పు-నిజముగ. నన్ను సైచి  
 . విడువుమా ♦ చిడిముడి- ♦ సంకి. తొడలదాన  
 . యేలికకు నల్క-వొడమిన. యెడ-న దెట్లు  
 ♦ బానిసీకుడు నేరము. ♦ నానకుండు॥

9 గీ॥ . తెలివలువ- ♦ యెదువతనంబు. దెలుపుతొడవు  
 . గరికిపో-చలనలరుముంగురులుగలిగి  
 . నోము కట్టునబింకము. నొఱగుమేనఁ  
 . గలకఁ జేరినయటునాకు. గానఁబడియె॥

10 వ॥ మిమ్ము ముందుంచుకొని యొకవింతనోము నాచే నలుపఁబడును-  
 ఁగనుక- నిమునమడ్డపాటున కోచు ♦ నది.



11 ఏనదేవదామిహుణంరోహిణీమిహులంఘణంసక్షీకదుల  
 అజ్జఉత్తంస్పసాదేమి-అజ్జప్పహుదిఅజ్జఉత్తోజం  
 ఇత్థిఅంకామేరిజాలఅజ్జఉత్తసమాగమప్పణణీ!  
 తాఎనహుఅప్పలిబంధేణవత్తిదవ్వం॥

12 పరస్పరవిరోధిన్యోరేకసంశ్రయదుభయం  
 సంగతంత్రీసంస్వతోభూయాదుమ్భతయేసతాం॥

శాకుంతలే॥

13 యాన్మస్మిన్నస్మస్తు రాద్వాపహతివినిహుతంయాహవిర్యాచహోత్రీ!  
 యేక్షేకాలంవిసత్తఃశుక్రవిషయగుణాయాస్థితావ్యాప్యవిశ్వం!  
 యామాహుస్సర్వశూతప్రకృతిలిలియయాప్రాశినఃప్రాణవంతః!  
 ప్రత్యాక్షాభిప్రవన్నస్తనుభిరవతువస్తాభిరప్తాభిశః॥

14 గాహంతాంమహిషానిపాసనలిలంశృంగైర్ముహుస్తాడితం  
 ఛాయాబద్ధకదంబకమ్మృగకులంరోవంధమభ్యన్యతః॥  
 గిన్నాంక్రియతాంనరాహరతిభిర్ముస్తాక్షుతిఃపల్వలే!  
 విశ్రాంతింలభతామిదంచశిధిలజ్ఞాబంధమనస్త్రధనుః॥

11 వ॥ ఇదిగోవేల్పుటాలు మగలజతఁచందురోయినులు ఁసాకిరులుగా  
మిఁపసాదమఁగోరుచున్నాను- నేఁడుమొదలు- మిఁరేయువిదస్వ  
లచిరో- యెవతెమిఁరాక వేచియున్నదో- దానితోమిఁరడ్డులేకుం  
డవచ్చును.

12 కం॥ ఒండొరులస్తమలోఁబడఁ  
•కుండెడుఁలచ్చికినిఁనలువ.యువిదకునొకచోఁ  
•నండఁగొనుటకుసరిపడని  
•యొండొరుమికసాదులసిరి.నోఁమెడుఁగాతన్॥

13 సీ॥ •మనెడుపొద్దులఁనొస.శ్లనువ్రాయుజే  
•వర.మొదటిఁపన్నికమగు.నెదియు-నెద్ది  
•కడునేమమునవేల్పుఁబడినట్టిఁయిరికం  
•దాల్చు-నెయ్యెదియునొ.వేల్పువాఁడు  
•నేరెండుఁదఱిజేయు-నెదిజగముననిండి  
•వీనులరొదఁగొన.మైఁనెకొను  
•నెల్లఁబూతములకుఁదల్లియంచెద్దాని  
•బలికిరో-జేనిచేఁబానములను  
•వెలయుచుండుఁనుసుఱుఁగలిగినయన్నియు  
•మూఁడునాల్గుఁనొండుఁగూడునంత  
•వచ్చునట్టిలెక్కఁబతైచ్చమాబొందు  
•లెసయునీసరుండు.పెనుచుమిమ్ము॥

14 చ॥ •చెఱువులనీరుకొమ్మలనుఁశిమ్ముచుఁబలఱుదున్నలీదనీ  
•విఱివిగనీడలన్నెమరు.వేయుచులేడులుగుపుకూడనీ  
•గుఱిఁగొనితుంగదుబ్బులనుఁగుంటలనొంటరులేచిత్రప్వనీ  
•సఱదలనెక్కుదింపఁబడి.నాదగువిల్లిటునేదఁజేఱనీ॥

15 వల్మీకాధానిమగ్నమూతిరసానందప్రసవాత్వహా!  
 కంఠేజీణాలతాప్రతానవలయేనాత్యధానంపీడితః!  
 అంసవ్యాపిశకుంతనీడనిచితంబిభ్రజ్జటామండలం!  
 యత్స్థాణురివాచలోమునిరసావభ్యక్తబంబంస్థితః॥



- 15 గీ॥ .ఒడలుపుట్టబలియ .నెడదఁకుప్పనమునఁ  
 .నఱుతదీగెకంటె .నొరపిడివడఁ  
 .మూఁపుచెదరుడడల .పుల్గుగూళ్ల -నెచటఁ  
 .బొద్దుఁగ నెడఁదపసి .మొరడటితఁడు॥



---

**MERCY.**

—:(o):—

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL. *Act. I. Sc. I.*

- 1 Moderate lamentation is the right of the dead,  
Excessive grief the enemy to the living.

ANTONY AND CLEOPATRA *Act IV Sc IX*

- 2 O sovereign mistress of true melancholy,  
The poisonous damp of night disponge upon me,  
That life, a very rebel to my will,  
May hang no longer on me : throw my heart  
Against the flint and hardness of my fault,  
Which, beinig dried with grief, will break to powder,  
And finish all foul thoughts.

Sc. xiii:

- 3 Noblest of men, woo't die ?  
Hast thou no care of me ? Shall I abide  
In this dull world, which in thy absence is  
No better than a sty ?—O ! see, my women,  
The crown o' the earth doth melt.— My lord ! —  
O, withered is the garland of the war,  
The soldier's pole is fallen : young boys and girls  
Are level now with men ; the odds is gone,  
And there is nothing left remarkable  
Beneath the visiting moon.

## క రు ణ ర స ము .

1 ద్వి॥ .మితమగుదుఃఖముక్త .మృతులకుఁసాముక్త ।

.బ్రతుకువారలఁకతి.పరితాపఁమొదలి॥

2 గీ॥ .ఁనిక్కమగుఁదుఃఖమేలురా.నిరొ-క్షిషవుము।

.ఁచెల్లరేనాపయఁత్రనేయి.చేదుచెమక్త।

.ఇంకనాయుచ్చకునిజమా.నెదియైస।

.ఁయునుఱునామీదవేలక.యుండుఁగాన॥

3 నీ॥ .మనుజులలోనెల్ల.ఘనుడ-య్యాలెదవ-నే

.ఁస్తేతునాయీమొద్దు.జగములోన।

.నదిపందుగుడిసె.కనె మేల్కామనీ

.పుండమిచేత-న.యొక్కనుడదె।

.నాచెలికతెలా.రా-చెల్లినోయెడు.

.బుడమిజ్జో-డోనావి.భుండ-యకట।

.ఁగవుగెలుపుపూవు.దండవాడెన్-గూతె

.బంట్లజెండా-చిన్న.వాంఁమృతియు।

.బడుచుల్లీజ్జేరిపుడుఁమగ.వాండ్రితోడ।

.ఁదారతన్యంబుతోలఁగె-నెం.లేయుడలంప।

.సీప్రపంచమునందునె.య్యెదియునైన।

.ఁడువఁబడలేదువెండియు.లేర్పడినది॥

AS YOU LIKE IT

*Act. I. Sc. II.*

4 You know, my father hath no child but I, nor none is like to have; and, truly, when he dies, thou shalt be his heir: for what he hath taken away from thy father perforce, I will render thee again in affection: by mine honour I will; and when I break that oath, let me turn monster. Therefore, my sweet Rose, my dear Rose, be merry.

5 The little strength that I have, I would it were with you.

6 My father loved sir Rowland as his soul,  
And all the world was of my father's mind:  
Had I before known this young man his son,  
I should have given him tears unto entreaties,  
Ere he should thus have ventured.

7 Wear this for me; one out of suits with fortune,  
That could give more, but that her hand lacks means.

*Act. ii Sc. vii.*

8 Thou seest, we are not all alone unhappy:  
This wide and universal theatre  
Presents more woeful pageants than the scene  
Wherein we play in.

4 వ॥ నీవెఱుంగుదువు నాకుఁదప్ప నాతండ్రికి మఱిపిల్ల లే-దింకఁగలుగఁ  
బోదు- మఱియు నిక్కముగ నతఁడువోయినపుడు నీవువాచి దా  
యాదురాల-వేమన-వాఁడునీతండ్రినుండియేదిబలిపిల్లగా కొనెనో  
యదిసీకుఁదిరిగి ప్రియమున నేనప్పగించెదను- నా యానగుమాత్ర-  
నేనీయొట్టుఁదప్పినయెడనే ధక్కసిన్గానిముత్ర- కావున నాతల్లినా  
తల్లి యల్లా సముగానుండుము॥

5 వ॥ నాకున్న కొంచెముబలముకూడ నీతోనుండఁగోరెదను॥

6 చ॥ .తనప్రాణంబటువీనితండినెవుడు. న్దాఁగాంచునాయయ్య-వా!  
.రినిఁ బ్రేమింతొకలాగులోకులు-మఱా.వృద్ధాత్రజుండీతఁడం!  
.చు నెఱుంగ న్గలదాన నేని-మును-ఁప.శుభ్రేష్ఠుడొకొలాట్రాకా!  
.చకానొకొయీతనిమోలసాహస మొన.ర్పంబోక ముందీతఁడు॥

7 గీ॥ .ఈవుదీనిదాల్చు.మీనన్నఁగూరిచి!  
.నేనుమిగులభాగ్య.హీనురాల!  
.నింతకన్ననధిక.మేనిడెదనుఁగాని!  
.చిక్కలేదునాదు. చెయికిపిలు॥

8 గీ॥ .కనుచున్నంటివొక్క.మనముమాత్రమెదుఃఖి!  
.తులముకాము-చూపు.వెడఁదభవన!  
.రంగమిద్దిమనము.రాజులుతెరకన్న!  
.బెక్కుశోకపూర్ణ.వేషములను॥



---

Act. v Sc. ii

- 9 O, how bitter a thing it is to look into happiness  
through another man's eyes !

COMEDY OF ERRORS *Act III Sc II*

- 10 Alas, poor women, make us but believe,  
Being compact of credit, that you love us ;  
Though others have the arm, show us the sleeve ;  
We in your motion turn and you may move us.

## CYMBELINE

*Act I Sc III*

- 10 *Imo.* Than waved his handkerchief ?  
*Pis.* And kissed it, madam.  
*Imo.* Senseless linen, happier therein than I !—  
And that was all ?
- 11 I would have broke mine eye-strings, cracked them, but  
To look upon him, till the diminution  
● Of space had pointed him sharp as my needle ;  
Nay, followed him, till he had melted from  
The smallness of a gnat to air ; and then  
Have turned mine eye, and wept.

9 న॥ అయ్యోఁపైవానిచూపులనుండి సుఖపడఁజూచుటెంతకష్టము॥

10 గీ॥ .నీచఁయువతులారా..నిండునమ్మకమున!  
 .మేముతగిలియుంట.మిమ్ముఁ విశ్వ!  
 .సింఁచునట్లుమమ్ముఁ జేయుచుండురుమీర!  
 .లొరులుమీకరంబు.లొందియున్న!  
 .జూపుడకటహాకుఁ.జొక్కాయిచేతిని!  
 .మోభ్రమంబుఁబట్టి.మేముతిరుగు!  
 .లాడుచుందుమెప్పుడట్టిటు.మఱిమము!  
 .నీరుత్రిప్పవచ్చు.నిచ్చుకొలది॥

10 ద్వి॥ .తరువాతఁనాచెనె.తనచేరుమాలు!  
 .మఱిముద్దుఁగొనియెన.మాఁదానిఁదెల్వ!  
 .లేనివల్పందులో.ఁతెన్ననాకంటె!  
 .నొనువెండియుఁదెల్ప.మదియంతయెన॥

11 గీ॥ .దూరముననూదిమొనయంత.తోఁచువఱకు!  
 .ఁనఱువుకంటెనుఁదగ్గిఁమా.యమగుఁదనుక!  
 .నరములుతెగునంతకునుఁగ.సవనువిప్పి!  
 .వానిఁగనుఁగొనిపిదపనే.వఁగఁచియుండు॥

---

Sc. vi.

- 12 A father cruel, and a step-dame false ; .  
A foolish suitor to a wedded lady ,  
That hath her husband banished :— O, that husband !  
My supreme crown of grief ! and those repeated  
Vexations of it ! Had I been thief-stolen,  
As my two brothers, happy ! but most miserable  
Is the desire that 's glorious : blessed be those,  
How mean soe'er, that have their honest wills,  
Which seasons comfort,—

## Act. iii Sc. iv.

- 13 False to his bed ! what is it to be false?  
To lie in watch there, and to think on him ?  
To weep 'twixt clock and clock ? if sleep charge nature,  
To break it with a fearful dream of him,  
And cry myself awake ? that 's false to 's bed, is it ?

12 నీ॥ .దయ లేనితండ్రి-మఱియుమోసకతైయా  
 .నవతిత్తలియు-స్వజే.శంబునుండి  
 .♦నెట్టింపఁబడినపెన్నిటిఁగలమగనాలిఁ  
 ♦.బడయఁగోరినవెట్టివాఁడొకండు  
 ♦.అక్కటా-యామగఁ♦.జ్ఞాదలనావంత-  
 .కందుచేఁబోరిఁబోరిం.బొందునొగులు  
 .నాతోడఁబుట్లచం.దాననేగూడదొం  
 .గిలఁబడునెడహాయి.చెలఁగుఁగాని  
 .యెన్నఁదగుకోర్కెమిక్కిలి.యిడుమలఁబడు  
 .నెంతకొంచెపువ్వారైన.నెవరిమంచి  
 .కోరికల♦నడునులువేడ్కఁ.గొల్పఁచుండు  
 .నట్టివారలెల్లపుడు♦.బెంపారుచుందు॥

13 త॥ .♦అతనిశయ్యకబద్ధ.హాట-యసత్య  
 .ముగనుండుటననేమి-.♦మొనసియచ్చోట  
 .వెతికిలఁబడుకొని.వేచుట-మఱియు  
 .జెలఁగియాతనిఁగూచి.చింతించుచుంట  
 .♦ప్రతిఘటికకు బెంగ.వడియేడ్చుచుంట-  
 ♦.యఱిలేంద్రియంబుల.న్యాయనీనపచుఁ  
 ♦.కొతుకునిద్దరవాని.కొఱకుఁజెడ్డకలఁ  
 .గనిలేచు-టతనిప్ర.క్కకుఁదప్పటిదియ॥

---

14 Poor I am stale, a garment out of fashion ;

ACT. iv. SC. ii.

15

Song.

Fear no more the heat o' the sun,  
Nor the furious winter's rages ;  
Thou thy worldly task hast done,  
Home art gone, and ta'en thy wages :  
Golden lads and girls all must,  
As chimney-sweepers come to dust.  
Fear no more the frown o' the great,  
Thou art past the tyrant's stroke ;  
Care no more to clothe and eat ;  
To thee the reed is as the oak :  
The sceptre, learning, physic, must  
All follow this, and come to dust.  
Fear no more the lightning-flash,  
Nor the all-dreaded thunder-stone ;  
Fear not slander, censure rash ;  
Thou hast finished joy and moan :  
All lovers young, all lovers must  
Consign to thee, and come to dust.  
No exorciser harm thee !  
Nor no witchcraft charm thee !  
Ghost unlaid forbear thee !  
Nothing ill come near thee !  
Quiet consummation have ;  
And renowned be thy grave !

14 ద్వి॥ .కడుఁబ్రాతగావాడు.కద్దప్పినట్టి  
♦యుడుపునై నేనయ్య.యోయుంటినిపుడు

పాట-వరాళి-మిశ్రిత.

15 నీసమాలిక॥ .వెఱవకుమికనెండ.వేడికై ననుఁజలి

.శఱి♦బెట్టిదపుటల్క♦.దాడికైన్|

.నీపనినిహమందు.నెఱవేచుకొంటివి-

.నీతావుఁగంటివి-నీకునష్ట|

.దీతె-నూఁజ్చెప్పివాండ్రు.కెఱుఁగునబంగారు

.వంటిపిల్లలు♦బుగ్గి.నంటనలయు|

.భయపడకెక్కువ.వారి♦బొమ్ముడికి-

౯.♦గానియేలికపోటుఁగడచితీవు|

.కుడుచుటకున్గట్టు.కొనుటకుఁదలఁపకు-

.కొంచెమునొప్పనీ.కున్నరియగు|

౯.బ్రభుతయవిద్యయు.వైద్యుండుమొదలుగ

.భూమియందన్నియుఁబొలయవలయు|

.మిఱుమిట్లుగొలిపెడు.మెఱపులకడలకు-

.జడుపుచెందకుమల.పిఱుగునకును|

.గొండెమునకుజంక.కుండుమన్యాయంపు

.తీరుపునకునీకు.దిగులువలదు|

.నగవునేడుపునీవు.ముగియించుకొంటివి-

.యావనయుతులు♦నీ.కడఁగియడఁగి|

.పోవుమరెల్లరు-భూతవైద్యుఁడునిన్నుఁ

.జేరలే-డెంతయుఁజెఱుపునేత|

.నిన్నుఁదగులచు-పీడని.నైందఁబోవ|

.దెట్టిబాధయునిన్నిక.ముట్టఁబోదు|

HAMLET

*Act. I. Sc II.*

- 16 Seems, madam ! nay, it is ; I know not ' seems  
'T is not alone my inky cloak, good mother,  
Nor customary suits of solemn black,  
Nor windy suspiration of forced breath,  
No, nor the fruitful river in the eye,  
Nor the dejected haviour of the visage,  
Together with all forms, modes, shows of grief,  
That can denote me truly : these, indeed, seem,  
For they are actions that a man might play :  
But I have that within, which passeth show ;  
These but the trappings and the suits of woe.

Sc. iii.

- 17 The chariest maid is prodigal enough,  
If she unmask her beauty to the moon ;  
Virtue itself 'scapes not calumnious strokes ;  
The canker galls the infants of the spring  
Too oft before their buttons be disclosed :  
And in the morn and liquid dew of youth  
Contagious blastments are most imminent.  
Be wary then ; best safety lies in fear :  
Youth to itself rebels, though none else near.

•హోయిగాఁబడిపూణఁత.నందుమీవు.  
•సీసమాధియుఁబేరఁది.నెగఁజుఁగాత॥

16 నీ॥ •కన్పట్టినమట్ట-నిక్కముగనమఁపిడి-

•కన్పట్టినచేనెఁజుం. •జెమ-కేవ  
•లము నాకన్పన. •నెదుప్పటియెకాదు-  
•జనని-యాచాచాను. సారఁసూత  
•కళ్యాణవేషము. కాదు-నిబంధము  
•గావచ్చుచిట్టాపు. కాదు-కాదు  
•కంటఁబొల్లెడునేఱు. కాదు-నన్నత్యము  
•గాఁదెల్పఁజాలుశో. కమ్ముగుఱుతు  
•లన్నిఁటితోఁగూడఁ. నాన్యంబునఁడిందు  
•కళకాదివెల్లయు. న్గానిసింఁచు  
•నిజముగ-ఁగతమేమ. నిన-నవిమానపు  
•డగపఱచఁగలిగిన. •యభినయములు  
•గాని-నాకులోనఁగలదిఁనటనమూడ్చు-  
•బొత్తిగానుదుఃఖ. పుటుఁడుపులివి॥

17 నీ॥ •కడుఁజాగరూకతఁ. గలకన్నెతనదగు

•సాగనుచందున్నికై. నజ్జాపెనేని  
•మిగులఁదూఁబఱచియి. యగు-సుగుణముతనం  
•తనపవాదహతుల. దప్పలేదు  
•పురుగుబట్టెఱుచుగ. గొఁటికెడుఁనామని  
•మొలకలమొగ్గలు. విడకమంఁచు



- 18 Give thy thoughts no tongue,  
Nor any unproportioned thought his act.  
Be thou familiar, but by no means vulgar ;  
The friends thou hast, and their adoption tried,  
Grapple them to thy soul with hoops of steel ;  
But do not dull thy palm with entertainment  
Of each new-hatched, unfledged comrade. Beware  
Of entrance to a quarrel : but, being in,  
Bear 't that the opposed may beware of thee. .  
Give every man thine ear, but few thy voice ;  
Take each man's censure, but reserve thy judgment.  
Costly thy habit as thy purse can buy,  
But not expressed in fancy ; rich, not gaudy :  
For the apparel oft proclaims the man ;  
Neither a borrower, nor a lender be ;  
For loan oft loses both itself and friend,  
And borrowing dulls the edge of husbandry.  
This above all,— to thine ownself be true ;  
Thou canst not then be false to any man.

౯.♦దలిరుప్రాద్ధున.♦నాఁగ.♦నెలజవ్వనపుబిగిఁ  
 .దగునంటు తెవుళులు.దగ్గఱఁబడు|  
 ౯.గావున నేత్రులుకొనియుండు.మీపు-గొప్ప|  
 .సేమముండెడుజంకున.జెలఁగితిరుగు|  
 .పాటుదనకుఁదానేలేత.వయసొనచుకా|  
 .కొనెడునెవ్వరై న♦దరినెల.కొనకపోని||

8 ద్వి|| సీనాల్క-కిడఁబోకు.నీతలంపులను |  
 ౯.గాని♦యోజనఁబట్టి.కార్యంబుఁగొనకు |  
 .చనువందు-కాని-♦నై.చ్యంబుఁజూపకుమ|  
 .♦యనుఁగుమిత్తులనుసీ.యాత్ర లోదాఁచు |  
 కొత్త గాఁగలసిన.కొంచెపువాండ్ర|  
 .పొత్తునివిందులు.పొనరించఁబోకు|  
 .కయ్యంబునకుముందె.కాలుదువ్వకుము|  
 .♦చయ్యనసీకెగు.నలిపినవాని |  
 ౯.♦జెనకిపోసీకనీ.చేవఁజూపించి |  
 .చనుము- వెండియు-నీవు.జనములయొద్ద |  
 ౯.దఱచునీచెవియొగ్గి.తఱలుము-కాని|  
 .యరుదుగమాట్లాడు.మందఱి♦మోల|  
 .నొరులయభిప్రాయ.మొగిని-గ్రహించు|  
 .సరిగనీదానిని.జాటుగనుంచు|  
 .మున్నసొమ్మనుఁబట్టి.యుడుపునుదాల్చు |  
 .వన్నెలోనుండు-దం.భముతగఁజేలు|

## Act. iv Sc. iv.

- 19 What is a man,  
If his chief good, and market of his time,  
Be but to sleep, and feed ? a beast, no more.  
Sure, He, that made us with such large discourse,  
Looking before and after, gave us not  
That capability and godlike reason  
To fust in us unused. Now, whether it be  
Bestial oblivion, or some craven scruple  
Of thinking too precisely on the event,—  
A thought which, quartered, hath but one part wisdom,  
And ever three parts coward,— I do not know  
Why yet I live to say, ‘ This thing ’s to do ; ’  
Sith I have cause, and will, and strength, and means,  
To do ’t.

.ననంగ-ఁబై వేషమే .యంతయునెల్ల!  
 .జనులకులోఁగల. శక్తిఁగన్బుచ్చుచు=|  
 .నొరులకుబడులీకు. మొరులచేఁగొనకు|  
 .తఱుచునీవిడునప్పు. దానిఁగైకొన్నె|  
 .సంగడితోదవు. చనుచుండెడు-బడు|  
 .లుంగొంటపొదవునూ. డ్చుంగాన-నీవు|  
 .విమలచిత్తుడవైన. వేయెలపల్కు-|  
 .లుమఱియన్యులకుఁగీ. డున్నల్పలేవు||

- 9 సీసమాలిక || .♦మనుజుడనంగనేమి-. మఱివానిముఖ్యకా
- .ర్యంబు-నాతనిదగు. బ్రతుకుమిలువ|  
 .కునుకుటకు-ఁదినుట. కునామ్రత్రమే-విని  
 .యోగపడినయెడ-. నొకపసరము|  
 .గానిమఱేదియుఁ. గాదునిశ్చయముగ-  
 .మనలఁగాలజ్ఞాన. మునన్యకుంచు|  
 .నట్టిదేవుడుమన. కాశక్తియుఁదివ్య  
 .బుద్ధియుఁబనిలేక. బూజువట్టి|  
 .పోవుటకీడలేదు. బొత్తిగ-నివ్వడు  
 .కడుఁజెడుమఱ-పది. గొక-మఱియు|  
 .సరిగ్గావిషయము. గుఱిచియేదోయొక  
 .పిఱికినంచేహముం. డెట్లుకొనుట|  
 .గాని-యెద్దియెసంబంప. కంబువడిన|  
 .తలఁపుపంతు తెలివి-♦పంద. తనముమూఁడు|  
 .పాశ్చాత్యులిగెడు-నేనేల. బ్రతికినాఁడు|

JULIUS CÆSAR

*Act. I. Sc. III.*

- 20 woe the while ! our fathers' minds are dead,  
And we are governed with our mothers' spirits ;  
Our yoke and sufferance show us womanish.

*Act. ii Sc. ii.*

- 21 What can be avoided  
Whose end is purposed by the mighty gods ?

*Sc. iii.*

- 22 My heart laments that virtue cannot live  
Out of the teeth of emulation.

*Act. iii. Sc. ii.*

- 23 Friends, Romans, countrymen, lend me your ears ;  
I come to bury Cæsar, not to praise him.  
The evil that men do lives after them ;  
The good is oft interred with their bones ;  
So let it be with Cæsar. The noble Brutus  
Hath told you, Cæsar was ambitious :  
If it were so, it was a grievous fault ;  
And grievously hath Cæsar answered it.  
Here, under leave of Brutus and the rest,—  
For Brutus is an honourable man,  
So are they all, all honourable men,—  
Come I to speak in Cæsar's funeral.

.జెప్పటకునింక నీపని చేయవలసి!

.యున్న దనియిచ్చక తములా.వుండ వెరవు॥

20 గీ॥ .అక్కటా యెంత దుష్కాల .మయ్యెనిపుడు!

.మడిసెగామనతండ్రిల.మాసనములు!

.మనముమనయమ్మల.మదుల.జెనుపబడుచు!

.దాసులమగుటమనయాడు.తనముజూపు॥

21 ద్వి॥ .బలవంతులైనదే.వతలవినింప!

.బడినట్టిగతినిద.ప్పదరముకాదు॥

22 ద్వి॥ .నామదిపొక్కెడు.ద్దా-మంచి-యోర్వ!

.లేమిబారిన్మన.లేదనియెపుడు॥

23 నీ॥ .ఘనమిత్రిలార.రో.మనులార-యోస్వదే

.శీయులారా-కటా.క్షించివినుడి!

.యేనీజరుంబూడ్వ.నేగుడెంచితి-గాని-

.యిటనాతనింబొగ.డుటకుగాదు!

.చెలగునుమనుజుల.చెడ్డయవ్వారివె

.స్కను-మంచివారితో.డనెనశించు!

---

He was my friend, faithful and just to me :  
But Brutus says, he was ambitious ;  
And Brutus is an honourable man.  
He hath brought many captives home to Rome,  
Whose ransoms did the general coffers fill ;  
Did this in Cæsar seem ambitious ?  
When that the poor have cried, Cæsar hath wept ;  
Ambition should be made of sterner stuff :  
Yet Brutus says, he was ambitious ;  
And Brutus is an honourable man.  
You all did see, that on the Lupercal  
I thrice presented him a kingly crown  
Which he did thrice refuse : was this ambition ?  
Yet Brutus says, he was ambitious ;  
And, sure, he is an honourable man.  
I speak not to disprove what Brutus spoke,  
But here I am to speak what I do know.  
You all did love him once, — not without cause :  
What cause with holds you then to mourn for him ?  
O judgment, thou art fled to brutish beasts,  
And men have lost their reason !— Bear with me ;  
My heart is in the coffin there with Cæsar,  
And I must pause till it come back to me.

.నటులనీపరుసకు.నగుఁగాక-మీతోడ  
 .ఘనులైనబూటను.గారునీజ  
 .రాసపోతనిచెప్పినా-వట్టులైన  
 .వానియందది.గొప్పత.ప్పేను-వాడు  
 .తనదునేరమునకు.నూఁకు.దగినయట్టు  
 .లందఱికిఁదెల్లమగు.విష్ణు.దనఁగవించె॥

కం॥ ఆరయఁగా-బూటనుదొర  
 .గారుక-మీరెల్ల-ఘనులు.గావున-నిచటన్  
 దారాజునిడగ-నీచరు  
 .గూరిచిమాటాడనెట్టు.కొంటి-న్వినఁదీ॥

గీ॥ .అతఁడునాకుమి.గుల.హితుఁడు-నాయెడలవి  
 .శ్వాసయుతుఁడున్యాయ.వతకనుండు  
 .కాని-బూటనయ్య.గారతఁడాసపో  
 .తనిరి-ఘనులుబూట.నయ్యగారు॥

ద్వి॥ అందఱజనముల.నతఁడుకోమునకు  
 .బంధాలుగాఁజేగ.వారియప్పనము  
 .లందఱునిటవంతు.లందిరి-నీజ  
 .రందిదిసేరాస.యనఁదగునేమొ॥

కం॥ నేదలునేడ్చిననేడ్చెగ  
 .దాదయతోఁగరఁగినీజ-రాశకఠినమా  
 .గాదె-యతఁడాసపోతని  
 .వాదించినబూటనయ్య.వారుఘనులుగా॥



- First citizen.      ' Methinks, there is much reason in his sayings.
- Sec. cit.            If thou consider rightly of the matter, Cæsar has had great wrong.
- Third cit.                            That has he, masters ?  
I fear, there will a worse come in his place.
- Fourth cit.        Marked ye his words ? He would not take the crown :  
Therefore 't is certain he was not ambitious.

గీ॥ .మీరుకనులఁజూచి-నారుగా-నాటియు!

.తప్పవమునందుమూఁడు-సార్లునీజ!  
.రుసకురాజుమకుట-మునునేనిడఁగవద్దు!  
.పొమ్మనె-నిదియాన-పోతుతనమె॥

గీ॥ .కాని-బూటసయ్య-గారతఁడానపో!

.తనిరి-ఘనులుని-శ్చ-యముగవారు!  
.బూటసయ్యగారి-మాటలకెదురుప!  
.ల్కుటకుఁగా-దెఱింగి-నటునొడవెడ॥

చ॥ .ఘనదయతోడఁజూచితిరి-గాయతనిన్మునుమీ-రకారణం!

.బుననటుకాదుగా-యివుడు-పొందరుజాలినదేమిహేతువో!  
.చనితివెన్వాయమాపనుల-చక్కటి-కొర-వివేకమూడఁగా!  
.జనులకు-ఁగొంచెముండుఁడు-సి-బారుశవంబుననంబెనాదునె!  
.మృత-మదిమల్లెరాఁగలుగు-మట్టునునేమఱియాఁగఁగావలె॥

( పౌరులలో మొదటివాఁడు )

నీసమాలిక॥

.వీనిపల్కులనువి-వేకమెంతయుఁగల  
.దనినాకుదోచెడు (రెం) .నైసనీవు!  
.సరిగనీసంగతి-బరిశీలనముఁజేయు  
.నెడనీజరునకెంతో-యెగ్గుకలదు!

(మూ) .అదివానికున్నదో-యయ్యలారా-వాని

.కంబెదుర్మాగుఁడు-నతనిస్థాన!  
.మందువచ్చుననిభ-యంపడెదను- (నా) వాని  
.పల్కులనరయుఁక్కి-వాఁడుమకుట!

---

First cit.                    If it be found so, some will dear abide it.  
Sec cit.                    Poorsoul, his eyes are red as fire with  
                                 weeping.  
Third cit.                  There 's not a nobler man in Rome  
                                 than Antony.  
Fourth cit.                Now mark him ; he begins to speak.

Ant.                        But yesterday the word of Cæsar might  
                              Have stood against the world : now lies he there,  
And none so poor to do him reverence.  
O masters, if I were disposed to stir  
Your hearts and minds to mutiny and rage,  
I should do Brutus wrong, and Cassius wrong,  
Who, you all know, are honourable men.  
I will not do them wrong ; I rather choose  
To wrong the dead, to wrong myself, and you,  
Than I will wrong such honourable men.  
But here 's a parchment, with the seal of Cæsar:—  
I found it in his closet,— 't is his will.  
Let but the commons hear this testament,—  
Which, pardon me, I do not mean to read,—  
And they would go and kiss dead Cæsar's wounds,  
And dip their napkins in his sacred blood ;  
Yea, beg a hair of him for memory,  
And, dying, mention it within their wills,  
Bequeathing it, as a rich legacy,  
Unto their issue.

.మున్నద్దనియెనిజ.ముగఁగానవాఁడాన  
 .పోతుకా (మొ) ఁడట్లెన.బుద్ధికల్లి  
 .ఁపొగలిఁపొయశ్చిత్త.ముంగొందుకొందఱు  
 (రెం) .కటకటాయాతని.కన్ను ఁదోయి  
 .యేడుపుచేతనం.తేయగ్గివలెనెట్టి  
 .వడె (మూ) నెవ్వఁడునోము.పట్టణమున  
 .ఘనుఁడులేఁడాంటసీ.కంఠె (నా) జూడుమువాని-  
 .బలుక మొదలెప్పై.వాఁడుతిరిగి

(ఆం) సీ॥ .నిన్న నేకదసీజ.రన్నమాటకుసీజ  
 .గమునందునెదురెటఁ.గానరాదు  
 .నేఁడ దెపడియున్న.వాఁడయ్యయొకడు  
 .దక్కువువానికే.దక్కువగుచు  
 .నయ్యలారామిమ్మ.నలిగించిపగఁదీచుక  
 .కొనరేపుటకుఁబూను.కొంటినేని  
 .ఁగిస్కతోబూటసు.కేనసుగార్లకు  
 .గీడుచేసినయట్టి.వాఁడనగుదు  
 .వారుఘనులనిమికెల్ల.స్పష్టముకద  
 .వారికేనెగుసేతకు.బదులువృత్తుని  
 .కేననాకేనమికైన.నాచరింప  
 .గరముమేలనితలఁచెదఁ.గాంచుడిపుడు॥

కవిరాజవిరాజితము.

.ఇదియొకఁశానసప్రతిక- సీజరు.డిందుపయందనఁముద్రయిడెన్  
 .గుదురుగనాతనిలోగదిలోగను.ఁగొంటిని-దనత్ప్రతిశానసమి  
 .య్యది-చదువంబనిలేదిపుడందఱు.నందుకున్నెఁచుఁడు-చయ్యనమి  
 రిదివినిరేనియుసీజరుగాయము.లెల్లరునెంఱయుముద్దిడరే॥

Fourth Cittizen.      We 'll hear the will : read it, Mark Antony.

All.            The will, the will ! we will hear Cæsar's will.  
Ant.            Have patience, gentle friends, I must not read it ;

It is not meet you know how Cæsar loved you.  
You are not wood, you are not stones, but men ;  
And, being men, hearing the will of Cæsar,  
It will inflame you, it will make you mad.  
'T is good you know not that you are his heirs ;  
For if you should, O, what would come of it !

Fourth cit.      Read the will ! we 'll hear it, Antony ;  
You shall read us the will,— Cæsar's will.

Ant.            Will you be patient ? will you stay a while ?  
I have o'ershot myself to tell you of it.  
I fear, I wrong the honourable men  
Whose daggers have stabbed Cæsar ; I do fear it.

గీ॥ .మఱియునీజరునెత్తుటఁజిఱురుమాళ్లు  
 .ముంచరే-వానికేశముల్ .ద్రొంచిజ్జాప  
 .కమునకుందాఁచుకొనరెని.క్క-ముగ్రగఁదర  
 .తరముమీరవ్వసాత్తుగఁదలఁచుకొనరె॥

(నా) .యామృతిశాసనం.బే మెల్లవిందుము  
 .చదువుమాయాంతనీ (అం) .శాసనంబు  
 .శాసనమేమునీ.జరుమృతిశాసన॥

ద్వి॥ .తాళుఁడీజాలితో.దగుహితులార  
 .వై శమదిచదువ.వాటముకాదు॥

(అం).మ॥ .అకటామీపయినెంతజాలిపడెనో.యానీజరుమీ  
 .ప్పకనేనుంటయెమంచి- వట్టిమొరడు.ల్పామోనానినా  
 .రికననా నవుతాట నీజరుదుమీ.కేర్పాటుగానిచ్చుచ  
 .త్రికవిన్నంత నెబ్బిటుమండిపడివెఱ్ఱింబందరే-వానియా  
 సి కిమిరెల్లరువంతుదారులనినే.దెల్పంగనేమానాళో॥

.మాలింతు (నా) మాంటనీ.యదిచదువుమ॥  
 .యాంతనీపయించు.చదితప్పకీవది.యానీజరుంచిన.శాసనంబు॥

(అం) కం॥ తాళెదరా-యాగెదరా  
 .యేలాచెప్పితినిమీకు.నేనిప్పుడు-బల్  
 .వాలునీజరుగుమ్ముద  
 .యాళుకొసరిచితినేర.మంచుజడిసెదన్॥

- 
- Fourth Cit. They were traitors :—honourable men !  
All. The will ! the testament !  
Sec Cit. They were villains, murderers : The will !  
read the will !  
Ant. You will compel me, then, to read the will ?  
Then make a ring about the corse of Cæsar,  
And let me show you him that made the will.  
Shall I descend ? and will you give me leave ?  
All. Come down.  
Sec Cit. Descend.  
Third Cit. You shall have leave. ( He comes down )  
Fourth Cit. A ring ; stand round.  
First Cit. Stand from the hearse, stand from the  
body.  
Sec Cit. Room for Antony,—most noble Antony.  
Ant. Nay, press not so upon me ; stand far off.  
Cittezens. Stand back ! room ! bear back !  
Ant. If you have tears, prepare to shed them  
now.  
You all do know this mantle : I remmber  
The first time ever Cæsar put it on ;  
'T was on a summer's evening, in his tent,  
That day he overcame the Nervii :  
Look, in this place ran Cassius' dagger through :  
See, what a rent the envious Casca made :  
Through this, the well belove'd Brutus stabbed ;

(నా) .వారైరిదోహులు .గౌరవహతులు (అందఱు)

.శాసనంబామృతి .శాసనంబు ।

(రెం) .వారెల్లరుంగడు .వంచకుల్ .ఘాతుకుల్

.శాసనముచ్చదోవు .శాసనంబు ।

(అం) గీ॥ .మరణశాసనముఁ దెలియం .బటచబల్కి ।

.పెట్టెదరయైన నీజతుచ్చురండు ।

.వర్తికంజేయువానిఁ గన్పచకనిండు ।

.దిగుదునా- మీ సెలవయినదికదనాకు ।

(అందఱు) .రమ్మక్రిందికి (రె) దిగు (మూ) .నమ్మ తినందితి

(నా) .కడియముగానిలఁబడుడు- చుట్టు । నుండుడునీనుగు

.బండ్డికి దప్పుగ- నిలువుడు శవమున .కెడముగాఁగ ।

(రెం) .చోటాంతనికి- గడు .మేటియాంటని (అం) సరే-

.పడబోకుడట్లు నా .పై నెడముగ ।

.నిలిచియుండుదుమీరు (అంబ.అ) .తొలగఁగండి వెన్నకు.

.స్థలముకావలయును .స్థుండవలికి ।

సీ॥ (అ) .కన్నీరుమీకిప్పు .కలిగినవంచుడి-

.యీముద్దుటంగి మీ .రెఱిగినదియె ।

.తొలిసారియిద్దానిఁ దొడిగెనునీజనిం

.డత్త తీజ్జా పక .మయ్యెనాకు ।

.నెవ్వియ్యధములోన .నెగ్గువాడంబు

.నందువేసగి .నంజ .యపుడుడిని

.గైచేసికొనియె- న .క్కటచూడుండిచ్చెట్లు

.నెట్లు కేసనుకత్తి .యేగినదియె ।

.కతినుడొకాన్కుఁడెంతటి .గాయమిచ్చట ।



And, as he plucked his curse'd steel away,  
Mark how the blood of Cæsar followed it,  
As rushing out of doors, to be resolved  
If Brutus so unkindly knocked, or no ;  
For Brutus, as you know, was Cæsar's angel :  
Judge, O you gods, how dearly Cæsar loved him !  
This was the most unkindest cut of all ;  
For when the noble Cæsar saw him stab,  
Ingratitude, more strong than traitors' arms,  
Quilted vanquished him : then burst his mighty heart ;  
And, in his mantle muffling up his face,  
Even at the base of Pompey's statua,  
Which all the while ran blood, great Cæsar fell.  
O, what a fall was there, my countrymen !  
Then I, and you, and all of us fell down,  
Whilst bloody treason flourished over us.—  
O, now you weep ; and I perceive, you feel  
The dint of pity : these are gracious drops.  
Kind souls, what, weep you, when you but behold  
Our Cæsar's vesture, wounded ? Look you here.  
Here is himself, marred, as you see, with traitors.

చేసెనో - కాంచుడితన్న నీజరుండు |  
 చిట్టు నమి నబూటను డెట్టు పొడిచె |  
 నయ్యయొదికడు ఘోర మొనదికద |

ఉ || బూటనుడట్లు పెన్నురియ గుమ్మి తటాలునఁజైకిలాగు న |  
 చోటఁగడంగినీజరుని చొక్కపునెత్తురు మట్టుమీటి - యా |  
 బూటనుడొనొకాదొయటు కూర్తరచేసిన వాడటంచు బా |  
 హటమొనచు తీరునఁగట చనుడెంచుచునుండఁ గంటిలే |  
 కం || మీరందఱెఱిగినటునీ |

జారునకుంబూటనుండు సగపాత్రాణం |  
 బారయుడివేల్పులు - నీ |  
 జారాతనితోడ నెంత నఖ్యముగొనెనో ||

నీనమాలిక:-

అన్నిటికంటెని య్యదికడు గూరమా డెబ్బ  
 యేమన-వానిదిక్కుమిగుల |  
 ఘనుడై ననీజరు కన్గొన్న యప్పు  
 న్వామిదోహమునకన్న మేటియాకృతి |  
 తప్పుత కరమువాతనితోచె  
 చరువాత గొబ్బనసవ్వనిగుండెపిలె |  
 బదపడినదుమప్పటితోడ  
 దనమోము వాడుమూయుచునంత వఱకునెత్తు |  
 రొలుకు పాంపసుబామ్మయొద్దనానీజరు పడియె  
 నయ్యయెంత పాటుకలిగె |  
 నవ్వడోయయ్యలా కా నేను మఱిమీర  
 లందఱముంబాటు జెంచిన ము |

First Cit. O piteous spectacle !  
 Sec Cit. O noble Cæsar !  
 Third Cit. O woful day !  
 Fourth Cit. O traitors ! villains !  
 First Cit. O most bloody sight !  
 Sec Cit. We will be revenged.  
 Citzizens. Revenge ! about, — seek, — burn, — fire,  
 kill, — slay, — let not a traitor live !  
 Ant. Stay, countrymen.  
 First Cit. Peace, there ! Hear the noble Antony.  
 Sec Cit. We'll hear him, we'll follow him, we'll  
 die with him,

Ant. Good friends, sweet friends, let me not  
 stir you up  
 To such a sudden flood of mutiny.  
 They that have done this deed are honorable:—  
 What private griefs they have, alas, I know not,

.మనలనోచుకొనుచుండె. మఱికూలఁగఁగం

.బక్కటామోపుపా. కుక్కచుందు

.రేఁబడికించితి. నీరు నెనరువాయ

.గరఁగుటయిదెనగు. కంటినిబి

.లేడ్చెదరదేమికిరుణాప్రభ. హృదయలాలి

.మీరు-మనసేదరుడుతన. మీదంగిప్ప

.కొన్నదుష్టకీహోల్లు క. స్తోష్ణయంతి

.వంచకులచేఁగిహతుడైన. వాడెయిదిగో

(తొ) .అబ్బొగుండెసి. రయ్యెడుదిచూడ

(రెం). నక్కటక్కటఘనుడౌ. సిజారు

(మూ). డయ్యయోదుదికన(నా). మహాహస్వవి

దోహు. లాతాతాయుల(తొ)కటా. చలికఱిన్లు

.పనియిది(రెం)గునమెల్ల. బగఁదీచుకొండము

(అం). కసిదీచుకొండ. క్కిననెదవడ

.కాల్చివేయుండగ్గి. కూల్చుడుచంపుడు

.బ్రతుకనీకుడొకడు. మాకగుకనైన్

(అం) .ఆంగుఱోయయ్యలా. రా(తొ)నద్దమానుఁ

.ఘనుడౌ నయాంటని. న్వినుడుమీరు

(రెం). వానినీవిందుము. వానిపెంబడిపోడు

.మహ్వనితోడత్తు. మండటమును

సీసమాలిక:—

(అం) .తగినన్నేహితులార. దయగలిహితులార

.యంతయాకస్మిక. మెనతిరుగు

.పాటునకున్మిమ్ము. వడినన్నుబోత్సాహ

That made them do 't:—they 're wise and honourable;  
And will, no doubt, with reasons answer you.  
I come not, friends, to steal away your hearts :  
I am no orator as Brutus is ;  
But, as you know me all, a plain blunt man,  
That love my friend ; and that they know full well  
That gave me public leave to speak of him.  
For I have neither wit, nor words, nor worth;  
Action, nor utterance, nor the power of speech,  
To stir men's blood : I only speak right on ;  
I tell you that which you yourselves do know ;  
Show you sweet Cæsar's wounds, poor poor dumb mouths  
And bid them speak for me : but were I Brutus;

• పచకనీకుఁడియిట్టి. పనికొనచుకా!  
 • నవ్వాడుసును-లక్క-టా-వారి కేమన-స్తా  
 పమున్నదియొయి. ద్దానినల్ప!  
 • నేనెఱుఁగను-వార. లెంతయుబుద్ధిమం  
 • తులు-తలఁపగమతెం. తోమహితులు!  
 • నిశ్చయంబిద్ది-వెం.డియు-మీకునవ్వార  
 • లిడెదరుత్తరమున-హేతుకముగ!

• నిచ్చటనేనున్నే. హితులారతాలేదు  
 • తొడరిమిహృదయము. బ్బొంగలింప!  
 • బూర్రునునలెనేను. మాటికొనినాను  
 • మీతెరుంగుదురునే. మిగులమొరటు!  
 • గాఁబల్కు-వాడ-ని. మ్మ-పటుడ-నామిత్రు  
 • బ్రేమించువాడ-మ. టియును-వాని  
 • గూచికమాటాడనా. కుసెలవొసంగిన  
 • వారికదియెఱుక-బాగుమీఱ!  
 • బాండిత్యముంగాని-. వాక్చమల్కొతి. గాన  
 • యభినయధోరణు. లైనగాని  
 • నదులమనంబుల. బురికొల్పుటకునాకు  
 • బలుకుశక్తి యుఁగాని. కలుగలేదు!  
 • నాకుఁదోచినదితి. న్నఁగబల్కు-వాడను  
 • మీరెఱింగినదియె. మీకుదెల్పు!

• చున్నవాడను-ఁగనుపచుక-చుంటినేను!  
 • మఱియుఁగడుగొత్తలై నసీజ. రునిపోటు!  
 • లక్క-టా-మూగనోళ్లవి. యన్ని-హాని!  
 • నడిగెడనాకుబదులుప. న్నానొమిడఁగ!

And Brutus Antony, there were an Antony  
Would ruffle up your spirits, and put a tongue  
In every wound of Cæsar, that should move  
The stones of Rome to rise and mutiny.

Citizens. We 'll mutiny !

First Cit. We 'll burn the house of Brutus !

Third Cit. Away, then ! come, seek the conspirators

Ant. Yet hear me, countrymen ; yet hear me  
speak.

Citizens. Peace, ho ! Hear Antony,— most noble  
Antony.

Ant. Why, friends, you go to do you know not  
what.

Wherein hath Cæsar thus deserved your loves ?

Alas, you know not,— I must tell you, then :—

You have forgot the will I told you of.

Citizens. Most true ;— the will :— let 's stay and  
hear the will.

Ant. Hear is the will, and under Cæsar's seal :—

To every Roman Citizen he gives,

To every several man, seventy-five drachmas.

Sec Cit. Most noble Cæsar ! — we 'll revenge his  
death.

Third Cit. O royal Cæsar !

Ant. Hear me with patience,

Citizens. Peace ho !

- కం॥ బూర్జిటనుఁడునే.నయచని  
 .పూటసమము॥ పరమొకచెక.॥ బలు॥ పోమునరాలో!  
 పోటాదున్నానీచరు  
 .పొలులమాటాడఁజేసిపోకుండుదునే॥
- (అం) .తిరుగింబడెదమేము (రె) .నరిగబూర్జిటను  
 కొంపఁగాల్పెద (మూ) ॥ మరుగుండు-కాని-రండు!  
 .నెక్కుఁడాదోర్జులక
- (ఆం) .షినుఁడింకమీరొహా.ప్రజలారనేఁజెప్ప.వలయుఁగొంత॥
- (ఆం) .॥ శాంతమోహోవిను.డాతని  
 మీర-లెం.తేగునుఁడాంటని (ఆం) .యేమిమితుర్తి!  
 .లార-మియెఱుంగని.తీరుచేయుట  
 ॥ కేగు.చున్నార-లెందు॥ క.హంకండునీడ!  
 .రయ్యెనోమీపేర్మ.కయ్యయోమిరెఱుఁ  
 .గరు-చెప్పవలయునే.గనుకమీకు!  
 .నేముందు॥ నొడవిన.మృతేశాననముఁగూచిక  
 .మఱచితిరి (అం) నిజము.మరణశాసన  
 .నము-మనమాఁగుద.మఱ-వఱి  
 యునాలింత.మామృతిశాననం.బేముసరిగ!
- (ఆం) కం॥ ఇదిగోమృతిశానన-మి!  
 .య్యడినీజరుముద్రనలరు.నలఁడొనఁకెండె!  
 బృది.హకలుప్రేమనుజన!  
 .కుదయ॥ నోర్ముపురినినెల.కొనునారనికిరే॥
- (రెం) .జొరనీహరుం॥ డు.వారుండు-మిక్కిలి  
 .పగఁదీచుకొనెదము.వానిమృతికి!
- (మూ) .॥ చాగురేఘనుఁడనిజారుఁడ (అం) విను  
 డుశాం.తంబుగమీరు (అం) శాం.తంబాహోహా!  
 (21)



Art. Moreover, he hath left you all his walks,  
His private arbours, and new-planted orchards,  
On this side Tiber: he hath left them you,  
And to your heirs for ever,—common pleasures,  
To walk abroad, and recreate yourselves.

Here was a Cæsar! when comes such another?

First Cit. Never, never!—Come, away, away!  
We'll burn his body in the holy place,  
And with the brands fire the traitors, houses,  
Take up the body.

Sec Cit. Go, fetch fire!

Third Cit. Pluck down benches!

Ferth Cit. Pluck down forms, windows, anything!

Ant. Now let it work:—mischief, thou art afoot,  
Take thou what course thou wilt.

HENRY IV.— *Part II. Act III. Sec. I.*

24 O sleep, O gentle sleep,  
Nature's soft nurse, how have I frighted thee  
That thou no more wilt weigh my eyelids down  
And steep my senses in forgetfulness?  
Why, rather, sleep, liest thou in smoky cribs,  
Upon uneasy pallets stretching thee,  
And hushed with buzzing night-flies to thy slumber,  
Than in the perfumed chambers of the great,

(అ) ఊ . ఇంతియెకాక - ధృత బకున . కీవలనున్న విహారభూములకా .  
 . అగ్రంతలనోటలనోదరత . రంబుయే ధేష్టుసుఖంబుమీఱున .  
 . త్యోతమువరముతో నొసంగె . నాతడుమీకునమానుభూతిగా .  
 నింగటనుండి - కీసరిదె - యీతనిసాటియి - చెప్పుపచ్చెడుకా .

(అ) ఎన్నటికినాఁడీ . కెన్నటికినాఁడు -  
 . నరసుమీరు - పదపదంబు - మరము .  
 . నాని బేహవనకు - భాదరభలమున .  
 . నన్నీ సంతసా - రంబు - నాచరించి .  
 . నాకొకపుటతోనె . మాదొసకాయల  
 . యింట్లుకాల్చెదము - తె - దెప్పుయగవ .  
 . మరుగు - డగ్గిరెండు - సరగున (మూ) బల్లలు .  
 . పోతివిటిచివేయు - (నా) . మఱికివగుల .  
 . గొట్టు దెల్లదొరకి . నట్టిమంచంబులు .  
 . కూలుచుండుమఱికిటికిలెనెన .

(ఆ) డి . ఇప్పుడావని జగ్గనీ - నడిచెదవు .  
 ముప్పవీయిపుమాదొంతరై కొమ్ము .

సీసములిక : — . ఓహోయియోనిద్ర - యో . ప్రకృతికిమ్మడు  
 . వై నదాడి - నిన్ను . నకటయెల్లు .  
 . వెఱువించినాడనో - మఱినాడుకనుతొప్ప  
 . లంగొంచెమైనహా . లంగనీవు .  
 . నానీహానీవు . నీయంద్రియకలులు  
 . నీయంద్రియకలులు . నీయంద్రియకలులు  
 . నీయంద్రియకలులు . నీయంద్రియకలులు  
 . నీయంద్రియకలులు . నీయంద్రియకలులు

---

Under the canopies of costly state  
And lulled with sounds of sweetest melody ?  
O thou dull god, why liest thou with the vile  
In loathsome beds, and leav'st the kingly couch  
A watch—case or a common ' larum bell ?  
Wilt thou upon the high and giddy mast  
Seal up the ship—boy's eyes, and rock his brains  
In cradle of the rude imperious surge,  
And in the visitation of the winds  
Who take the ruffian billows by the top,  
Curling their monstrous heads and hanging them  
With deafening clamours in the slippery clouds  
That with the hurly death itself awakes,—  
Canst thou, O partial sleep ! give thy repose  
To the wet sea boy in an hour so rude ;  
And in the calmest and most stillest night,  
With all appliances and means to boot,  
Deny it to a king ? Then, happy low, lie down !  
Uneasy lies the head that wears a crown.

.చప్పుడు-కుక్కినుం.చము-పొగవాతిన  
 .గుడిసెలలో.నెల.కొందువుపు.  
 .పొరయొమ్మెత్తు.నే.ల్లా-యసహ్యములగు  
 .ప్రక్కలనేవేల.పడుకొనెయెదు.  
 .నీచులతోడ-నెం.గియు-చాచెన్దెరు  
 .గావలివానిదా.గది.విరాన.  
 హతియుమేల్కొనుటక.చేయగనినార  
 .మటులేలివిచెడ.హ.హ.వచ్చి.  
 .నుండినిల్కువలేని.యోడకంబుమిదా  
 .గలపిల్ల.యోడంగి.కన్నదోయి.  
 .మూసెదుగట్టిగ.మోటకుకుటలు  
 .యుయ్యలలోమటి.యుముకురడి.  
 .మలచివరంబుట్టి.మ.హ.కము.గారి  
 .కొనమొజులిడువాని.గొప్పలిల.  
 .మెల్లివట్టిగజా.దళమలుగావాని  
 .నిట్టూ.నియొకగిరిట.శిలుకుమా.  
 .వేలుకొనెడుచల.గారి.నినుకలో  
 .నూ.చెవనాతని.యూహాచీపు.  
 .కడునంతగడబడ.గలకామందున.  
 .దడిసినయోడంగి.గుకుతీపు.  
 .పెట్టెగలదవనీవెళ్ళింది.యో.పక్ష  
 .పాతి.నిదుర.యెల్లసౌభకసములు.  
 .ఫలముపొందగలేయును.సాయములును.  
 .ది.గ.సద్దదొటగిన.లేయ.జేని.  
 .కిడవ.ధన్యుక్రిందివా.పథునెరు.  
 .తల్లి.భిల్లుకిటంబు.దాల్చురము.

HENRY V.— *Act IV. Sc. I.*

25 Even as men wrecked upon a sand, that look to be  
washed off the next tide.

HENRY VI.— *Part II. Act III. Sc. I.*

23 And as the butcher takes away the calf,  
And binds the wretch, and beats it when it strays,  
Bearing it to the bloody slaughter-house;  
Even so, remorseless, have they borne him hence;  
And as the dam runs lowing up and down,  
Looking the way her harmless young one went,  
And can do nought but wail her darling's loss;

PART III.— *Act. ii. Sc. i.*

27 Now, my soul's palace is become a prison:  
Ah, would she break from hence, that this my body  
Might in the ground be close'd up in rest!  
For never henceforth shall I joy again

KING JOHN *Act. IV. Sc. I.*

Young lad, come forth. I have to say with you.

23 Arth. Good morrow, Hubert.

Hub. Good morrow, little prince.

Arth. As little prince—having so great a title  
To be more prince—as may be—you are sad.

ద్వి॥ .♦దౌర్బర్యమలియల.నై?నున్నయిసుక!.

.దిబ్బపైబజలు♦బం.వింబమచల్లు!

త॥ .♦తొడలికటికవాడు.నూడనుబట్టి

.దానిడప్పినదాని.దాగట్టికొట్టి!

.కడు♦దెడిదంపుటం.గడిగొంపవు.

.నాతేగతిల్లియు.నట్టిపాపర్దు!

.లిడుచాచుచున్నెర.మెద్దియులేని

.సావన్నియేగిన.దానికన్గొంచు!

.దడబడియెద్దియుం.దాజేయలేదు

.బుమతగోల్పోకకై.పొగలేడుగాని॥

ఉ॥ .ఈమెడ♦బందిగంబయిన .దెంతయునాదగు♦జీవసాధమ!

.య్యోయది♦యూడనుండిపడి.యుండిన.వల్లరిచేక నాద్దును!

.చూయబడంగవచ్చుది .భూమినికేనునుఖంపఁగా-నహా!

.హాయినినేమతెప్పటికి.నైననుజూచు.నావవెదియు॥

( 28 ) సీనమాలిక:— ( హల్లుబటఁ )

.పైకిరమ్మాచిన్న.వాడసితోడుత.గప్పల్లు-పల్లెలుసెను

( ఆత్మరు ) .♦పందనంబ ।

.యూహల్లుబటా ( హల్లు ) దండ,మయ్య♦చిటుత♦జేడ

Hub. Indeed, I have been merrier.

Arch. Mercy on me,  
I think no body should be sad but I:  
Yet I remember, when I was in France,  
Young gentlemen would be as sad as night,  
Only for wantonness. By my christendom,  
So I were out of prison, and kept sheep,  
I should be as merry as the day is long;  
And so I would be here, but that I doubt  
My uncle practises more harm to me:  
He is afraid of me, and I of him.  
Is it my fault that I was Geoffrey's son?  
No, indeed, is't not; and I would to Heaven.  
I were your son, so you would love me, Hubert.

Hub. (aside) If I talk to him, with his innocent prate.  
He will awake my mercy, which lies dead:  
Therefore I will be sudden, and despatch.

(అ) .పిన్నరాజా- యంత. పెద్దబిరుదు!  
 .కలిమిమైబలుజేడు .గావచ్చు- నుండెవి.చారంబుతోడ

(హస్య) సి.శ్చయమునేను. .గుహాయుగానుంబి

(అ) .గుహాయుగానుంబి-  
 .మందుదింతెవనె .వచ్చిలెన!  
 .నాకువిడిచి- కాని- జ్ఞాపకంబయ్యెను-  
 .హిస్సులోనేనున్న .వట్టు-జిన్ని!  
 .తగుమనుష్యులు .కుండె.వగునవ్వలొట్టె.  
 .బలుపప్రమాణంబుగాఁ .బల్కువాడ!  
 .నీచెఱిలోనుండి. నేడవ్వకొనిగొటి  
 .యలకావరిగనుండి. నైసమిగుల!  
 .హయిగానుండెద- .నట్టులేయిచ్చెట  
 .నుండెదఁగాని- నా.కొదవుశంక!  
 .నాదగుపిసతండ్రి .నాకుమఱింతబా  
 .శస్సల్పనని- నాక.తండు- నేను!  
 .వానికన్యోన్యంబు .భయపడెదము.  
 .కీఫె .తనయుడనొటనా .తప్ప- కాదు!  
 .నిజముగపదికాదు- .నేమఱి- దేవుని  
 .గొల్చెదనీకుచే. గొడుకగుటకు!  
 .నీవట్టులె సస. న్నేమింతువుహ్యబటక

(హస్య) .యేవీనితో. బల్కు. నెడనితండు !  
 .తనదుముద్దుపల్కు.ల- .నిహతమైసోలి!  
 .వ్రాలునాదుదయను .మేలుకొల్ప!  
 .వెండియేను. గాన .వేగిరపడియెద!  
 .నీక్షణంబె .నివక. హింతుఁబనిని ||



Arth. Are you sick, Hubert? You look pale to-day.  
 In sooth, I would you were a little sick,  
 That I might sit all night and watch with you:  
 I warrant, I love you more than you do me.

Hub. (aside) His words do take possession of my bosom.—  
 Read here, young Arthur. (showing a paper (aside))  
 How now, foolish rheum,  
 Turning spiteous torture out of door  
 I must be brief, lest resolution drop  
 Out at mine eyes in tender womanish tears,—  
 Can you not read it? is it not fair writ?

Arth. Too fairly, Hubert, for so foul effect.  
 Must you with hot irons burn out both mine eyes?

Hub. Young boy, I must.

Arth. And will you?

Hub. And I will.

Arth. Have you the heart? when your head did but ache,  
 I knit my hand-kerchief about your brows,—  
 The best I had, a princess wrought it me,—  
 And I did never ask it you again;  
 And with my hand at midnight held your head,  
 And, like the watchful minutes to the hour,  
 Still and anon cheered up the heavy time,  
 Saying, 'What lack you?' and, 'Where lies your grief,  
 Or, 'What good love may I perform for you?'  
 Many a poor man's son would have lain still  
 And never have spoke a loving word to you,  
 But you at your sick-service had a prince.



---

Nay, you may think my love was crafty love,  
And call it cunning: do, an if you will.  
If heavend be pleased that you will use me ill,  
Why, then you must.—Will you put out mine eyes?  
These eyes that never did, nor never shall,  
So much as frown on you?

Hub. I have sworn to do it,  
And with hot irons must I burn them out.

Arth. Ah! none but in this iron age would do it.  
The iron of itself, though heat red-hot,  
Approaching near these eyes would drink my tears,  
And quench his fiery indignation  
Even in the matter of mine innocence;  
Nay, after that, consume away in rust  
But for containing fire to harm mine eye.  
Are you more stubborn—hard than hammered iron?  
And if an angel should have come to me  
And told me, Hubert should put out mine eyes,  
I would not have believed him; no tongue but Hubert's  
Hub. Come forth (stamps)

Re-enter Attendants, with cords, irons, etc.  
Do as I bid you do.

Arth. O, save me, Hubert, save me! my eyes are out,  
Even with the fierce looks of these bloody men.

Hub. Give me the iron, I say, and bind him here.

.మఱియు మోసంబని- సరియెనీ యిచ్చుకుం .దోచినట్లునుకొను-

.అంతోడెనాకు ।

.నీవెక్కనల్పంగ- వమించిననెఱు .వేచెకొదనన్లు-వినిగ-నాడు ।

.కనులుమావెడ- యియెన్న .మోడికలకు

.గాని- యింకముందుగాని- సిగ్గులచెఱొప్ప

.కోపమున ( హ్య ) పొట్టునెఱెట్టి .కొన్నవాడ

.గానినయినుము- వేసి-గాల్పుటకెము

సీసమాలిక ( ఆతకారు ):-

.అయ్యయోయి యిక్కలి-యింకివు- వ్వనె .వ్వరయినచీహ .నెఱవఱోవ ।

.నినువదితానెంత-యెచ్చగెగాలిం .నిక్కనులవడికి .నేగింకింకి ।

.నాకంటినీకుల-వ్దా-వెడు-మఱియు-నా .సింహపరాధిన్వింబు .నెఱిగి-తినదు ।

.నగ్ని కోపంబుండ- గ్గార్చుకొనెను-దరు .వానినాకన్నుంగ .వసుంజెఱువును ।

.నలువఱా లెడునగ్ని-గలిగియుంటకుంగుది .చవ్వక శీయించు .గ్రహవృత్తి ।

.కాల్చినట్టియనుము .కన్న గూరుడవునీ .వైశివా-వేల్పవె .తెనవచ్చి ।

.కాల్చునాకన్నులనె పచ్చబ-టకొప్పు శెప్పి ।

.నంత నేనెవ్వుఱోప-గి .సింహదేవున ।

.బడరియేనాటకై న .హ్య .బటుకనకుంగ ।

.లట్టినాలుకదప్ప (హ్యబటుకకాల్చే లగొట్టను) మీ .రరుగుచెండు ।

(త్రా)క్లగొల్చినయినుముంబట్టి కొన్న భటులతో హ్యబటుక వచ్చును) చేయుడినేనుమీకాజ్ఞ .చేసిపల్లు ।

(ఆ) ద్వి । .కాపాడుహ్యబటుక- .కాపాడునాడు ।

.చూపులీక్సారుల .చూడ్కులనెడియె ।

సీసమాలిక ( హ్య )

.ఇనుమునాదగుచేతి .కిండు- నేజెప్పెద- .బదవడిగట్టుడి .వానినిట్టా ।

---

Arth. Alas ! what need you be so boisterous-rough ?

I will not struggle ; I will stand stone-still.

For Heaven's sake, Hubert, let me not be bound,

Nay, hear me, Hubert ; drive these men away,

And I will sit as quiet as a lamb ;

I will not stir, nor wince, nor speak a word,

Nor look upon the iron angrily.

Thrust but these men away, and I'll forgive you,

Whatever torment you do put me to,

Hub. Go, stand within : let me alone with him.

First Atten. I am best pleased to be from such a deed.

[ Exeunt Attendants.

Arth, Alas, I then have chid away my friend :

He hath a stern look, but a gentle heart.—

Let him come back, that his compassion may

Give life to yours.

Hub.

Come, boy prepare yourself.

Arth. Is there no remedy ?

Hub.

None but to lose your eyes.

Arth. O Heaven,—that there were but a mote in yours,

A grain, a dust, & gnat, a wandering hair,

Any annoyance in that precious sense !

Then, feeling what small things are boisterous there,

Your vile intent must needs seem horrible.

Hub. Is this your promise ? go to, hold your tongue.

Arth. Hubert, the utterance of a brace of tongues.

Must needs want pleading for a pair of eyes :

Let me not hold my tongue ; let me not, Hubert :

(అ) . అక్కటారీవెందు. కట్టప్ర. పోగింతు. వేదనగాడబో . నించుకైన .  
 . నిలువబడెదతాతి. చెలువున. శేవులి. వై. పై నజూచిపావ్య. బటుక. నన్ను .  
 . బాధింపబడనీకు. వద్దు. లినుమపావ్య. బ. టి. కటనుండనీకుమా. యి. మృదు  
 . గూర్చుందుసూరక. గొత్తెల్లి. బట్టల. దలనుమెడలనే. సదిపడన. (బల)  
 . నోరెత్తుకుందు. ని. నుముపంపనల్లతో. ది. లకిరప. నీమనుష్యుల. పలికి.  
 . నటిమ. వేయుచు. నిన్నునే. నటిక్షమింతు .

. నెట్టిబాధయైననాకు. పెట్టుమీపు.

(హ్య) . పొందువన్నెంటిగానుండ . నిండుగూర.

(నేవకుడు) . లిట్టిపనిసెడయుటకునా. కిచ్చము. కడు ||

(ఆ) మ. అక్కటా-నా. హితు. భార. నోలి. గదా. . యవ్వ. కిచ్చ. శ. మా.  
 . డికిగల్గున్. పటిమ. నై. యలరెడు. న్దేందంబ. రా. ము. లో.  
 . నికివాడుక. గడుచానినెమ్మ. మఱ. లక. జీవింపగ. శేయునీ.  
 . దుక్కపన్నాపున. (హ్య) గుడ్డు. సిద్ధపడు (అ) లే. దో. సాధనం  
 బెద్దియన్ .

నీసమాలిక ( హ్య )

. లేదెద్దియైనను . నీదుచూపుల. గోలు. పోవుటతప్ప (అ) నో. దేవిజీవ.

యొక. యనుపొకగిరి. మొక. మొక. మొక. మొక. సాకిగాలెనె. బుక. దుక.  
 మొదైన .

. బాధనీకులకు. బాధింపునెడి. నెట్టి. యల్పవస్తువులైన. పలుకెంత.

. యిక్కట్టసేయునో. యెఱిగినపిమ్మట . నీకూశలల. పెం. భీకరంబ.

. తెలియవలయునీ ( హ్య ) కి. దియనీప్రమాణం. బి. కా. చు నీనాల్కర  
 మా. ( ఆ ) హ్యబటుక.

. కావలయునునాలు. కలనోడువాదింప. జూడికదోయిగా. పాడుటకయి.

. నన్నా. పనీకునా. నాల్క. వద్దుహ్యబటుక. కానిచో. నాదునా. లే. ననీపు.

Or, Hubert, if you will, cut out my tongue,  
So I may keep mine eyes. O, spare mine eyes;  
Though to no use, but still to look on you.  
Lo, by my troth, the instrument is cold,  
And would not harm me.

Hub. I can heat it, boy.  
Arth. No, in good sooth; the fire is dead with grief,

Being create for comfort, to be used.  
In undeserved extremes: see else yourself;  
There is no malice in this burning coal;

The breath of heaven hath bown his spirit out.  
And strewed repentant ashes on his head.

Hub. But with my breath I can revive it, boy!  
Arth. An if you do, you will but make it blush.

And glow with shame of your proceedings, Hubert:  
Nay, it, perchance, will sparkle in your eyes:  
And like a dog that is compelled to fight.

Snatch at his master that doth tarre him on,  
All things that you should use to do me wrong,  
Deny their office. only you do lack  
That mercy which, fierce fire and iron extends,  
Creatures of note for mercy lacking uses.

.కోసినయెడన్లుకొనపచ్చనాకసల్ - .గనుకమిగుల్పునా.కన్నులయ్యెన్  
 .కాదుమతెంచుకు .గానినింజూచుట.కొత్తకై న- సేవుక.గ్గోను- నెడముగ  
 .జల్లారెబనిముట్టు-నలుపడకనాకింక.హాని (హ్య) నోయబ్బయి-నెను  
 దిరిగి

.కాగింపగల (ఆ) నటుకాదు- వార్తెముగి .హాయికై నాయగ్గి  
 .చేయబడియు ।

.దగనివోగి గడుగూర .ముగినుపయోగింప .బడుటకై మిక్కిలి  
 .ఎఱసటుతోడ ।

.బొలసెను- గొనిచో .చిలికించు మీమెయి .వండుబొంగు శేదు  
 .మండుగింబు ।

.నద్దానియగ్గెడ .ల్లాపి ♦వేపులియూపుక- ♦వగపుని గింబుదాని  
 .జైబడుచెను ।

(హ్య) .బ్రతికించు నద్దాని .గ్రమ్మట నాయూపుక. చేతల ప్పెడ  
 (ఆ) యల్లా.చేసెనేన ।

.యదిచిన్నబుచ్చిచె.న్నానినేసెనవు-సి.పూకకదిక్కిం.పొందమెడయు  
 .నటుసల్పెదు హ్యబటక- .యంతియ కాకొక .క్షణిను కన్నుల  
 .యందుచమింప ।

.గుఱురాలంజేయును- మతెయు- బోట్లాటకు .బలిమిమైనునికొల్పి  
 .బడినక.క్క- ।

.తనయజమాను ♦కై.కొనునట్లు- నాకుంజె .అవునజేయుటకెందు  
 .నొచ్చెందు ।

.నన్నునల్పెన .నావకాకొంటుల .నికరించెను- గ్గొని- నేపుమాత్రె ।  
 .మా- నెరుమానినపనులకు జేర్చెను.క రాగ్నియనన్ము .నికరించెను  
 .దయ- ♦మాలినాచె



Hub. well, see to live, I will not touch thine eyes  
 For all the treasure that thine uncle owes:  
 Yet am I sworn, and I did purposè, boy,  
 With this same very iron to burn them out.  
 Arth. O, now you look like Hubert: all this while  
 You were disguised.

Hub. Peace! no more. Adieu.

Your uncle must not know but you are dead:  
 I'll fill these dogg'd spies with false reports.  
 And, pretty child, sleep doubtless, and secure  
 That Hubert, for the wealth of all the world,  
 will not offend thee.

Arth. O Heaven! I thank you, Hubert.  
 Hub. Silence! no more. Go closely in with me;  
 Much danger do I undergo for thee.

# KING LEAR

## Act. IV. Sc. III.

29 Patience and sorrow strove  
 Who should express her goodliest. You have seen  
 Sunshine and rain at once: her smiles and tears  
 Were like a better May: those happy smilets  
 That played on her ripe lip, seemed not to know  
 What guests were in her eyes, which parted thence  
 As pearls from diamonds dropped. —In brief,  
 Sparrow would be a rarity most beloved,  
 If all could so become it.

(హ్య) స.రియె- బ్రతుకంజ్ఞాడు- నీసిన్న తండ్రియెం. తేధనంబు ।  
 -నాకిడినంగాని -నీకన్నులంట- నీయిన్ను తోఁగాల్చుట- కేఁబ్రమాణ ।  
 మొనరించినబూని-యన్న ప్పటికి ఁబుడు.తా (ఆ) యహానీవిష్ణు  
 -డగ పడితివి ।

-హ్యబటువలె.గాని- యొందితేమాటువే.నంబింక నట ( హ్య )  
 కింక-పట్టవట్ట ।

నిన్ను దేవుడుగాచు-నీసినతండ్రివు ఁతెగటారినట్టు లు.దెలియవలయు ।

నీకూరఁచాకుల.నేనబద్ధములగు.వాతలఁచాకృచ్చి.పంపివైతు ।

వెండియునోముద్దు.పిల్లడనిఁశ్శంక.నిదురించుమా-మఱి.నీపుంము

ఁమఖిలజగతిఁగల.యద్ధంబునకునై న.నీకుహ్యబటుఁహ.నిసలుపడని

(ఆ) భళిరదైవమా-హ్యబటుఁడండమునీకు ।

(హ్య) శాంతమింకవద్దు.నద్దు-నీవు ।

కడురహస్యముగను.గలియుచుండుమునను

నేనునీకయిబలు.హానిఁగందు ।

(29) త॥ ఓరుపువంత-యొం.డొంఁకితోనాడు

.లోనరించెడమలోన.ఁనుగల్గివెట్టి

ఁసౌరుమీటింపఁగఁజాలునం

చొక్క.సారియెండయువాన.జతపడుచీపు ।

ఁనారసినాడ-వా.యతివచింబుగ

.పలముకన్నీరేల్లి.యామనింగోలె

ఁగారుమించినయాపె.కాపిఁమోవిపను

.గడునాడునాసోయ.గఘ్ఘఁమొల్కునగులు ।

ఁసారెకుమగఁతాలజా.ఋముత్యాల

RICHARD II.

*Act. III. Sc. II.*

- 30 As a long parted mother with her child  
Plays fondly with her tears and smiles in meeting,  
So, weeping, smiling, greet I thee, my earth  
And do thee favour with my royal hands.

*Act. IV. Sc. I.*

- 31 Give me the crown.—Here cousin, sieze the crown;  
Here, cousin,  
On this side my hand, and on that side, thine.  
Now is this golden crown like a deep well  
That owes two buckets filling one another:  
The emptier ever dancing in the air,  
The other down, unseen, and full of water:  
That bucket down, and full of tears, am I,  
Drinking my griefs, whilst you mount up on high

• హా • ద్దుననాముద్దు • హాసకన్ • జంట !  
 • జేరుచు చెటువంటి • విందులున్నా  
 • వీన మైనంగాను • పించ వెగి నటు |  
 • లారాటము • వలయు • నభూత మంత  
 • యా నేనియద్దాని • కమరి వెయ్యెల ||

(30) గీ॥ పిల్లతో • జిరమె • డసిన • తల్లి • చాని !  
 • గలసి • కన్నీళ్ళ • జిలునగ • పులదన చు •  
 • వనరుచు • నగుచు • నినునట్లు • పల్కరింతు !  
 నాదుజేశంబు • నీకుమ • న్నననోపతా ||

(31) నీ॥ ఇమ్మునాకుగిరిట • మిడె • జ్జాతి • కొను-  
 దీని • చెటివై పునస్కృత • చేతులుండె |  
 నీ • హెంగిరిటమీ • యెడనున్న • దొండొంటి  
 • ముంచుచుండెడు రెండు • నూటబాస |  
 లుంగలిగినగొప్ప • లోతునూయిపిది  
 • నీరెప్పిల్పనదియాడు • నింగి నెపుడు !  
 తక్కినయదియుగిరి • దలవట్టికన్నడ  
 • కప్పలతో నిండి • యణగియుండు ||  
 నడుగువట్టినట్టి • యాబాస • హతియును |  
 గనులనీళ్ళనిండు • కొనిననేను |  
 కలగినాదుదుఃఖ • ములదాపుచుండెద |  
 • నెలమినీవుమీఁది • కెక్క • చుండ ||

- 32 You may my glories and my state depose,  
But not my griefs; still am I king of those.
- 33 Give me that glass, and therein will I read—  
No deeper wrinkles yet? hath sorrow struck  
So many blows upon this face of mine,  
And made no deeper wounds? O flattering glass,  
Like to my followers in prosperity,  
Thou dost beguile me. Was this face the face  
That everyday under his household roof  
Did keep ten thousand men? Was this the face  
That like the sun did make beholders wink?  
Was this the face that faced so many follies,  
And was at last out faced by Bolingbroke?  
A brittle glory shineth in this face:  
As brittle as the glory is the face.

*Act. V. Sc. V.*

- 34 I have been studying how I may compare  
This prison where I live unto the world:  
And for because the world is populous,  
And here is not a creature but myself,  
I cannot do it; yet I 'll hammer 't out.  
My brain I 'll prove the female to my soul;  
My soul the father: and these two beget  
A generation of still breeding thoughts,  
And these same thoughts people this little world,  
In humours like the people of this world,  
For no thought is contented. The better sort,—

(32) గీ || ఈవునాకుఁగల్గు నెల్లమర్యాదలు ।  
మఱియునామెనంగు దొరతనంబు ।  
బ్రాయునెల్లచేయ నచ్చు నాదుఃఖముల్ ।  
తప్ప- వానికేల్గు నిష్పటికిని ॥

(33) సీసమాలిక:-

ఇముత్ర నాకాయస్త-మెంతయుదానిలోఁబడివెద సంతఃపలుకముడుతలు ।  
నింకనుఁబడ లేద-యీనామొగింబున .పిలవంతయెన్ని డెబ్బలనుఁగొట్టె ।  
నేయ లేజాలోతు.గాయంబులకామఱి-యకారముఖస్తుతి.నాచరించు ।  
నగమా-శంపద.యందునాపరివార.మువలెనన్ను నోత్ర సఁబుచ్చినావె ।  
యీమొగిమాతన.యింటిలోఁబడివేల.జనుల నెల్ల ప్పడుం.చిన మొగింబు ।  
ఈమొగింబా-తను.నెల్లరుసూర్యుని.యటుక సఁజేసిన.యట్టిమొకము ।  
ఈమొగి మ-యన్ని చెట్టల.కెడినిల్చె ।  
గడికు నెదిరించఁబడియెనా.జ్ఞాతిచేత ।  
వెలయునీమోముసందునఁ.పెళ్ళించుగొప్ప ।  
ముఖముఁజూడఁగురంబుబ.లోతరమటు ॥

(34) సీసమాలిక:-

♦♦ఏసరయుచునుంటి.నెలుపోల్చవచ్చునో.యేనున్నయీ చెఱ.యీజగతికి ।  
జనులతోనిండుగ.జగమున్నయది-కాని.యేదప్పనిచటముజెవరులేరు ।  
కాన-నేనటుచేయలే-నై-నెట్టిలో.♦తంటాలుపడియెద.జానికొజకు ।  
నాబుద్ధినేర్పర్తు.నాచూత్రకా.♦లుగ-నీరెండు-తలఁపులె.న్నెన్నో♦క నెడు ।  
ఈతిలంపులెనల్పు.నీచిన్ని జగముచు.జనులచేనిండుగ.జగతియందు ।  
గలజనముల్లో♦ప్రీతికృతులనెల్లఁగెల్పుచు-నేతలఁపునకై సఁ.♦దృష్టి లేదు ।  
కనుక-మంచిపెనె.మునుఁగొన్న.జేలుపుతఁపులుసంజేహంబులఁ.♦జెనఁ  
గొనియె ।

As thoughts of things divine,— are intermixed  
 With scruples,  
 As thus "Come, little ones:" and then again,  
 "It is as hard to come, as for a camel  
 To thread the postern of a needle's eye."  
 Thoughts tending to ambition, they do plot  
 Unlikely wonders: how these vain weak nails  
 May tear a passage through the flinty ribs  
 Of this hard world, my ragged prison walls;  
 And, for they cannot, die in their own pride.  
 Thoughts tending to content flatter themselves  
 That they are not the first of fortune's slaves,  
 Nor shall not be the last; like silly beggars,  
 Who, sitting in the stocks, refuge their shame,  
 That many have, and others must sit there:  
 And in this thought they find a kind of ease,  
 Bearing their own misfortune on the back  
 Of such as have before endured the like.  
 Thus play I, in one person, many people,  
 And none contented: sometimes am I king;  
 Then treason makes me wish myself a beggar,  
 And so I am: then crushing penury  
 Persuades me I was better when a king;  
 Then am I kinged again, and by-and-by.  
 Think that I am unkinged by Bolingbroke,  
 And straight am nothing. But whate'er I am,  
 Nor I, nor any man, that but man is,  
 With nothing shall be pleased till he be eased  
 With being nothing.— (Music) Music do I hear?  
 Ha, ha! keep time:— How sour sweet music is  
 When time is broke, and no proportion kept!  
 So is it in the music of men's lives.  
 And here have I the daintiness of ear  
 To check time broke in a disordered string;  
 But, for the concord of my state and time,  
 Had not an ear to hear my true time broke,  
 I wasted time; and now doth time waste me,  
 For now hath time made me his numbering clock:  
 My thoughts are minutes, and with sighs they jar

ఁపిల్లలారారందు. నెండియుదరువాత. దిరిగిలోట్టియనునూ. దిలిలమందు ।  
 జొప్పించునట్లువ. చుట్టయసాధ్యంబగు. బేరాననెంతయుం. బెంచునూహ  
 పన్నుగుట్టల ససం. భావితాద్భుతములి. కెట్టల శక్తి వి. హీనమైన  
 కొఱమూలినట్టియా. గోళ్ల కడనలోక. ముడగుతా ప్రక్కయె. ముకలనాగ ।

నుందునా చెఱసాల. మొండిగోడలఁజెల్చి

.చొప్పొరరింపవ. చుచొమఱియును ।

ఁగారణమేమన. నేరవాయవ్వియు

.. బరివోపువానిగ. రవ్వంబులందు ।

సంతోషమునఁగొన. సాగుచులంపలు

. మొట్ట మొదటఁగాని. తొట్టతుండును ।

ఁగాని-భాగ్యమునకు. బానిసలైతాము

. పొగలకుండుటకయి. బాండ్లలోను ।

ఁగూచుకొండి. స్థిర. గుండకలిమవలె

. మరదృష్టవంతులు. తొల్లియట్టి ।

యడుమరవోచిక-రిం. కెందఱోయిటు

లుందు. రనువొకతీరుత. న్నింజెలంగు ।

వట్టితిరవగాండ్ర. భంగినాత్రు. నం. బు

నుజేసికొనెడు. చి. పోల్చి. నేను ।

నొక్కడఁడయ్యును. బెక్కందుగానాడు

. కొనియెన. మఱియుచొ. కొడుకుదృష్టి ।

వడలేదు. నేరొక. న్నడుదొరక. నిదపన

. చ్చిచ్చుగాడగుటకు. నిచ్చగింప

ఁబూన్యస్వామిచొహ. ము. న్ మఱియట్లుంటి

. నెనుకకడఁగి. దొర్చు. బేరఱికము ।

. నొడఁబయక రాజుగ. నున్న మేలుగ

. బరగఱిసంచు. నా. పైనికోడు ।



---

Their watches to mine eyes, the outward watch,  
Whereto my finger, like a dial's point,  
Is pointing still, in cleansing them from tears.  
Now for the sound that tells what hour it is  
Are clamorous groans that strike upon my heart.  
Which is the bell: so sighs, and tears, and groans,  
Show minutes, times, and hours ; but my time  
Runs posting on in Bolingbroke's proud joy,  
While I stand fooling here, his Jack o' the clock.—  
This music mads me; let it sound no more;  
For though it hath help madmen to their wits,  
In me it seems it will make wise men mad.  
Yet blessing on his heart that gives it me!  
For 't is a sign of love, and love to Richard  
Is a strange brooch in this all hating world.

మఱలఁగాఁబడినాఁడ- మఱియునొక్కొంతలో  
 .దాయానుచేదొర.తనమునుండి  
 యేదోయఁగాఁబడు. పెంచెద- వెండియు-  
 .నేనుఁదోడ్తోడనె.య్యదియుఁగాను  
 గాని- నేనేమైన- నేనెకాదెవఁడును  
 .మానవుండగువాఁడు. చేనిచేత  
 నై ననంతోపితు. జైయుండనేరఁడు  
 .కడకుఁదా నెఁదియుం. గానియున్ని  
 వలననుభంపడు. వజ్ర- పాట, గాలింతఁనా  
 .పాట- హాహాళయ. వదలఁచోకు  
 సంగీత మెంతయ. సహ్యంబుగానుండు  
 .దాళంబుతప్పి సం. దభముచెడి  
 యాతీరుగానుండు. నదిమనుష్యులబ్రతు  
 .కులఁయొద్దిక- మఱి. యలవరుసగ  
 ఁదస్సతీఁగెనిచట. దాళంబుచెడినని  
 .చెప్పఁగల్గెదఁజెవి. చేతఁగాని  
 .నాయవస్థయుమఱి. నాదుజీవితమును  
 .గూఁచి- నాదుని. కువపుబ్రతుకు  
 .కాలముఁదప్పట. యాలించుచెవిలేక  
 .పోయె- గాలమువృథా. పుచ్చినాఁడ  
 .గావుననిష్ఠన. స్థాలమువృథాచేసె-  
 .గారణమేమన- గాలమిపుడు  
 నలిపెదన్లెక్కొంచు. గడియారముగనన్ను-  
 .మొనయునాదుతలంపు. టునిముసములు  
 వెండియునవిచెప్ప. వేడినిట్టూర్చు. తో  
 ఁదమునీళ్లను. దుడిచిబాగు



నలుపనిదివఱకు-ములుపోల్కి-నావేళు  
 .నగపచుక్కపైగడి-యారమైనః  
 నామకన్దయికి-నావలివాన్దల-  
 .నిప్పుజేగంటయో-చెప్పధ్వనులు  
 నొకఘంటతీరుచ-నున్ననాడెదము-పై  
 .గొట్టుమూలులై-పరగించుండు  
 నిట్టూర్పులున్ గంటి-నీళ్లునుమూలుగు  
 .లిటునిమనంబుల-పొత్తులువఱి  
 కస్పచుక్కహారలు-గాని-నాకాలము  
 .నాజ్ఞానగర్వము-నన్నిలచుచు  
 .బరుగిడుచున్నది-వానిగంటలుకొట్టు  
 .వాడనై నేచిచ్చి-పనులునలుప  
 నన్ను వెత్తిగఁజేయు-చు-న్నదీ-గానము-  
 .మఱివద్దు-తెల్వి-వెం-బఱుకడదై  
 .పాడమించుటకు-దోడు-వడినప్పటికి-నాకు  
 .గప్పట్టుచున్నది-జ్ఞానులకును  
 మువ్వరముగ వెత్తి-బుట్టించుచు-నై-  
 .నదినాకువిన్నించు-నతనిమదికి  
 నిచ్చుదైవంబునంతోష-మేమంగ  
 గుఱుతుగానుండునదిపేర-కు-స్మరియును  
 నాపయంజూపునేరేమవిం-తయగు-తోడవు  
 సర్వమునసహజమైనయి-జ్ఞగమునందు

RICHARD III.

*Act IV. Sc. IV.*

- 35 Ah, my young princes! ah, my tender babes!  
My unblown flowers, new-appearing sweets!  
If yet your gentle souls fly in the air  
And be not fixed in doom perpetual.  
Hover about me with your airy wings  
And hear your mother's lamentation.

MACBETH

*Act. IV Sc. III.*

- 36 Give sorrow words: the grief that does not speak  
Whispers the o'er-fraught heart and bids it break

MIDSUMMER-NIGHTS DREAM *Act. III. Sc. II.*

- 36 We, Hermia, like two artificial gods,  
Have with our needles created both one flower,  
Both on one sampler, sitting on one cushion,  
Both warbling of one song, both in one key,  
As if our hands, our sides, voices, and minds,  
Had been incorporate. So we grew together  
Like to a double cherry, seeming parted,  
But at an union in partition;  
Two lovely berries moulded on one stem;  
So, with two seeming bodies, but one heart;

(35) ద్విః \*తోజగిరాయకటన-స్థోరవిడ్డలారా!  
 \*పరువడి-నాముద్దు-పశికూనలారా!  
 నావిడకుండిన-చనలారకొత్త!  
 గానలసిమించి-గండముల్లారా!  
 సంకల్పవడబోకజ-మునిచేగాలి!  
 సింకమీ-సూతుమలె-గురుచునున్న!  
 మీగాడ్పుతెక్క-ల-నెద్రలినామీద!  
 మూగుచుమీతల్లి-మొక్కునువినుచు!

(36) (1) ద్వి|| పలుకులీవంతకు. బలుకలేవగ!  
 బలపుమీఱినయెడ-చ్చగులఁజేరేపు!

(2) శీ! మనము-నెచ్చెలి-పుట్టి-నోనరుచువేల్పుల  
 .వలె-ర్వరమునొక్క-ప్రక్కమీద!  
 గూచుండి-యొక-తాయఁజేచి-జోడునొక  
 .పాటబాడుచు-మనఁ-పాశ్చములును  
 .గరములుగొంతెలు .మఱియుమనంబులు  
 .నొక్క-యైయున్నట్టి-నొక్క-ప్రకృతి!  
 నెలకొల్పినామనూ-దులతోడనాలాగు-  
 .నెడఁబడినట్లుగి-స్పడియుఁగిలెసి!  
 యుండువంతగుదొంతర-పండుపోల్కి-  
 శంకుషంట్లొక్క-తోడిమెకు-నుండుకరణి!

MUCH ADO ABOUT NOTHING *Act. IV. Sec. I*

- 37 Being that I flow in grief,  
The smallest twine may lead me.

## OTHELLO

*Act. III. Sec. III.*

- 38 O curse of marriage !  
That we can call these delicate creatures ours,  
And not their appetites. I had rather be a toad,  
And live upon the vapour of a dungeon  
Than keep a corner in the thing I love  
For others' uses. Yet, 't is the plague of great ones  
Prerogatives are they less than the base ;  
'T is destiny unshunnable, like death:  
Even then this forked plague is fated to us  
When we do quicken.

*Act. IV Sec. II.*

- 39 What shall I do to win my lord again ?  
Good friend, go to him ; for, by this light of heaven,

♦ బాంధుభాష్యరు రెండుమా. పునకుమాత్ర ।  
మనకు వేద్యేఱగాని ♦ సె. మ్మ నమొకటియె ।

(37) ద్వి । వసటలోనేఁడేలు . వాడఁగాఁబట్టి ।  
ననునన్న దారమై. సన్నదన్నవచ్చు ॥

(38) సీ । అక్కటక్కటపెండ్లి . మాపద-యీముచ్చ  
• తైసజంతులుమన. వనుచుఁజెప్ప ।  
వచ్చును- మఱియుఁ. వ్వారల • వాంఛలు  
• కావుమరసి- యొక్క- కిప్పుఁగుచు ।  
నేలయడుగుచెఱు. నాలగాలింబీల్చి  
• బ్రతికెదఁగానినా. వలచొనట్టి ।  
వస్తువులోనొక. భాగముఁపరులభో  
• గంబుసకిడఁనొల్లఁ- గారి- గొప్ప ।  
వారికున్నయిడుమ కొచ్చె. వారికన్న ।  
• గేవలముభాగ్యహీనత- చావటులది ।  
వదలవీల్పడనిగతి- యా. • పంగిమారి ।  
బ్రతుకుతోడ నెవినియింపఁ. బడెనుమనకు ॥

(39) సీ । తిరిగినావిధునిస్వాధీనపముకొనుట  
కే నేమిచేయుదు- హితుడ- వాని ।



---

I know not how I lost him. Here I kneel :—  
 If e'er my will did trespass 'gainst his love,  
 Either in discourse of thought, or actual deed ;  
 Or that mine eyes, mine ears, or any sense ;  
 Delighted them in any other form ;  
 Or that I do not yet, and ever did,  
 And ever will—though 'he do shake me off  
 To beggarly divorcement—love him dearly,  
 Comfort forswear me.

ROMEO & JULIET.      *Act. I. Sec. II.*

- 40 My child is yet a stranger in the world ;  
 She hath not seen the change of fourteen years :  
 Let two more summers wither in their pride,  
 Ere we may think her ripe to be a bride.

*Act. V. Sec. III.*

- 41 How oft, when men are at the point of death,  
 Have they been merry ! which their keepers call  
 A lightening before death : O, how may I  
 Call this a lightening ? O my love ! my wife !  
 Death, that hath sucked the honey of thy breath,  
 Hath had no power yet upon thy beauty :

\*యందకివేగుమేమన నేనెఱుంగనే  
 నెట్టులనతనిబోగొట్టుకొంటి  
 నో-సాక్షియూ-వియజ్ఞ్యోతి-మోకరిలెడ-  
 వానియిష్టమునకుఁ బ్రతిఘటించు ।  
 నేనినాఁయుల్లముమానసవ్యాపార  
 మునఁగానినిక్కమా పనినిఁగాని ।  
 గాక-నాకన్నులు-కణకములే-లేక-మ  
 తేయిందిరియములై ననితరరూప ।  
 మందువేడుకపడనేనియతఁడునన్ను ।  
 దుచ్చమెనట్టివిడుదలన్దూలెనేని  
 వానినెఱ్ఱెన నేబిట్టువలవనియెడ ।  
 గల్గయగుఁగాతనాకుసౌఖ్యంబుమిగుల ॥

(40) కం॥ నాపిల్లయింకలోకము ।  
 లోపలఁగడుఁగొత్త - యేడులోపడునాల్గా ।  
 \*దాపు- మఱిరెండుపంటల ।  
 కీపైజతఁగూవకదగిన యీడునవెలయున్ ।

(41) పీ । మమజాలుప్రాణోత్క్రమణవేగనగుమొగం  
 బులనెంతతర్చుగనలరుచుందు ।  
 రదిచావు తెల్వందురక్కటాయద్దాని  
 నెటుప్రకాశంబనియేబిలచెడ ।  
 నోసినాప్రియురాలయోనాదునిల్లాల  
 నీయూపుతేనియన్నీల్చినట్టి

---

Thou art not conquered; beauty's ensign yet  
Is crimson in thy lips and in thy cheeks,  
And death's pale flag is not advanced there.

- 42 What's here? a cup closed in my true love's hand?  
Poison, I see, hath been his timeless end:  
O churl! drunk all, and left no friendly drop,  
To help me after?—I will kiss thy lips;  
Haply, some poison yet doth hang on them,  
To make me die with a restorative.

TEMPEST.

*Act. V Sec. I.*

- 43 His tears run down his beard, like winter's drops  
From eaves of reeds.

Troilus and Cressida

*Act. IV. Sec. IV.*

- 44 O heart heavy heart,  
Why sigh'st thou without breaking?  
Because thou canst ease thy smart,  
By friendship nor by speaking,

మృత్యువిప్పటికినీ. మేటిసౌందర్యము  
 .బోగొట్టగలకే. బొందకుండె ।  
 నోవ్వబడ లేదునీవు- నీ.యొప్పదముక్త ।  
 \* తెక్కి-యంబింత వఱకునీ. చెక్కులందు ।  
 మఱియునీమోవి నెఱ్ఱగఁ .బరఁగుచుండె ।  
 నచ్చటికిమిత్తి \* వెలి\*సిడ. మరుగలేదు ।

(42) గీ! ఏమిదిచ్చోట- నొకగిన్నె - \*నామనోహ ।  
 రకరసంబగ్నమైన- దా.రా- విషంబు ।  
 వాని\*కపమృత్యుకరమయ్యె - .బరమలుబ్ధ ।  
 కోరిలితివయంతయు- మఱిమి .గుల్చలేద ।  
 \*ప్రణయబిందువు నాకుఁదో. డ్పడుటకింక ।  
 ముద్దఁ బెట్టెద నేనునీ .మోవినిప్పు ।  
 డంటుకొనియుండవచ్చునే .మైనఁగొంత ।  
 విసము- నన్నదిచంపు\*ని. రవ్వతి\*చెలంగ ।

(43) ద్వి! కాఱుగన్నీ ర్వాని. గడ్డముతుదను ।  
 \*చేరితెల్లునమంచు. చిన్ము-మాడ్కి ।

(44) గీ! అక్కటాడెందమాబరు .వగుహృదయమ ।  
 ముక్కలైపోకనిట్టూపు .పుచ్చెజేల ।  
 చెలిమిచేఁగానిపలుకుట. వలనఁగాని ।  
 నీవునీనొప్పిదప్పించ. లేవుకనుక ।

*Act V. Sec. II.*

- 45 (1) Ah, poor our sex ! this fault in us I find,  
 The error of our eye directs our mind :  
 What error leads, must err. O, then conclude,  
 Minds swayed by eyes are full of turpitude.

## WINTERS TALE.

*Act. V. Sec. III.*

- (2) I an old turtle,  
 Will wing me to some withered bough, and there  
 My mate. that's never to be found again,  
 Lament till I am lost.

## VENUS AND ADONIS.

- 46 (1) Hard-favour'd tyrant, ugly, meagre, lean,  
 Hateful divorce of love, (thus chids she Death,) [mean.  
 "Grim-grinning ghost, earth's worm, what dost thou  
 To stifle beauty, and to steel his breath,  
 Who when he liv'd, his breath and beauty set  
 Gloss on the rose, smell to the violet ?  
 If he be dead, —O no ! it cannot be,  
 Seeing his beauty, thou shouldst strike at it ;—  
 O yes ! it may. thou hast no eyes to see,  
 But hatefully at random dost thou hit.  
 Thy mark is feeble age ; but thy false dart  
 Mistakes that aim, and cleaves an infant's heart.

- ♦ (45) 1 గీ॥ కౌరమాపాపపుంజాతి. నేరమిచ్చి ।  
 కనుగొనియెదమాలోన- మా.మనసునడుపు ।  
 మాకనుంగవశపు- వే.మాటుదోస ।  
 మనడిపించెడునదిపార. పోవవలయు ।  
 భళిరయట్టులై నన్నీవి.టులముగించు ।  
 నేత్రములనేలబడ. మదు.ల్ని చములని ।

- 2 గీ॥ ఏనాకమనలిపాపురా.యి- నెగిరెదను ।  
 గొండాకొండినకొమ్మ కు- .వెండియునట్ట ।  
 రంగులు మండెన నెన్నడు.నొప్పండరాని ।  
 నామగనిగొంచినను .నంతవగువలకు ।

- (46) 1 సీసమాలిక :—  
 పాదు మొగిముకూళ. జేడ- .వికృతరూప-  
 కడుననవ్యమంగజే ) .ముడినెడ పెడు  
 .బక్కచిక్కి-నపంద- .పండ్లిగిల్చెడుఘ  
 .భూతిమ- .మృత్యువుం. .బూవుబోడి ।  
 నిందించునిట్టల- నే. .లపుర్వా-యెవ  
 .డున్న ప్తువానిదా.నూపుకసాగిను ।  
 పా. .రిబాతమునకు . .బిరిమళమున్. .గులా  
 .బుచకుదెగ్గి-నొడ్డి.ముగి.నొంచుక ।  
 .టులటవానిసో.యగవడంచుటకు-  
 నెం. .వానియుమీరి.దొంగలించి ।  
 పోడలించి తె-వాడు.పొలసినయెడ-

(2) If he did see his face, why then, I know,  
He thought to kiss him, and hath kill'd him so.

47 "Wonder of time," quoth she, "this is my spite,"  
That, thou being dead, the day should yet be light.

#### RAPE OF LUCRECY.

48 O happiness enjoy'd but of a few !  
And, if possess'd, as soon decay'd and done.  
As is the morning's silver-melting dew  
Against the golden splendour of the sun ;  
An expir'd date, cancell'd ere well begun :  
Honour and beauty, in the owner's arms,  
Are weakly fortress'd from a world of harms.

నయ్య. యోకాదదుట్టల నుండఁబోదు ।  
 చూచిచూచియువాని సొగసునీవుంబాడు  
 నలుపుట-యా-నటు. జరుగవచ్చు ।  
 కనుగొనుటకుసీకుఁగన్నలులే-నై న-  
 నెట్టలలోఁజేవఁగొట్టినావు ।  
 వెలయునీగు కిలవాఁడు. పెద్దతనము ।  
 కాని-యా-లక్ష్యమునకునీ. కడిదిహాయ ।  
 కోల-పెడఁబడియొక పసి. కుట్టువారి ।  
 గుండెవెండియు బిగ్గలు. గొట్టాచూడె ।

2 గీ॥ వాఁడువానిమోము. బోకించెనేనియు ।  
 నేలవేయిమాట. లేనెఱుంగుదు ।  
 వాఁడుతిలఁచినాఁడు. వానిముద్దాడగ ।  
 నవఁగ-వానిజంపె. నెఱ్ఱెఱుంగున ॥

(47) కం॥ కాలముదగుచోద్యం-చిటు ।  
 .లా-లలనయుఁబల్కె-నిచ్చియకా. నాయుకుమీ ।  
 వీలోకమెఱసిచినగా ।  
 .నేలా నెట్లశిగనుండె. గింకెనప్పలున్ ॥

(48) తి॥ .కడుంగొద్దమందిచే. గటనటా కుమిపఁ  
 .బడుహాయిసేవ. క. పట్లజేకూర ।  
 .నడితోఁజెడిమపొన్పొ. బంగారుకెండఁ  
 .గాయవేకువవెండి. కిరగనుమందువలె ।  
 .ముడినకు. తేడి. కిమ్మెక్కు మొవలిపక



49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;  
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;  
Myself a weakling, do not then ensnare me;  
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:  
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

50 Why should the worm intrude the maiden bud ?  
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?  
Or toads infect fair founts with venom mud ?  
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?  
Or kings be breakers of their own behests ?  
But no perfection is so absolute,  
That some impurity doth not pollute.  
Unruly blasts wait on the tender spring;  
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;  
The adder hisses where the sweet birds sing ;  
What virtue breeds, iniquity devours ;  
We have no good that we can say is hours  
But ill-annexed Opportunity  
Or kills his life, or else his quality.

మునుముందెతాదుడువు. న్నొందె-బరువు|

నొడలిసాగనుమఱియుంజెందువారు

కావజాలరువానిఁగడగండ్రనుండి|

(49) ఉ|| నాదుమగందునీకుఁజెలి-

నన్నుమిగుల్చుమువానిఁగూచి-నీ|

వాదటగొప్పవాడవడియైనఁ

దలంచుము-విడ్చినన్ను నెం|

తోదయ-మోసకానివలెఁ

దోచువునన్నిటుమోసపుచ్చ-కే|

బేదను-బల్మిబట్ట-కొక పెట్టున

నావలియూపుకనిన్నుఁజె|

గాఁగడగఁదీయదాయె-నిటు

కాటియపెట్టకుమాఁడుదానినిన్ ||

(50) ఉ|| కన్నియమొగ్గనేలవొరఁగావలయు బారు-గేలపిచ్చకల్|

వన్నినగూళ్లగుడ్లుపొదవంబడునట్టులఁజేయుఁగోయిలల్|

కన్నననీటిబుగ్గలనుఁగప్పలచేల వినంబుఁగల్పెడుఁ|

నప్పగమంచిడెందములఁనక్కె-దుఁగొంతుతనంబచేల-జే|

డెన్నకతప్పనేలతనయిచ్చినఁయానతిఁగాని-దేనికిన్|

దిన్నగనుండదంతయుఁగణింపఁగఁగొండాకలోపమంతుడున్ ||

ఉ|| ఎంతయులేతమొక్కలపయింబడఁదుంటరిగాడ్చపొంచు-ఁజె|

గ్గంభమగాబుమొల్పు-బునకొట్టెడుఁబిట్టలుపాడఁజిల్వయా|

పొంతినె-నోషమునొడరిపుణ్యముఁగాఁచినదానిమింగు-దా|

నింతకుమంచిలేదు దురదృష్టముచెప్పఁగరానిదేరికి ||

- 51 The patient dies while the physician sleeps ;  
The orphan pines while the oppressor feeds ;  
Justice is feasting while the widow weeps ;  
Advice is sporting while infection breeds :  
Thou grant'st no time for charitable deeds :  
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,  
Thy heinous hours wait on them as their pages.
- 52 O, hear me then, injurious, shifting Time :  
Be guilty of my death, since of my crime.
- 53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?  
Honour thyself to rid me of this shame ;  
For if I die, my honour lives in thee,  
But if I live, thou liv'st in my defame ;  
Since thou couldst not defend thy loyal dame,  
And wast afraid to scratch her wicked foe,  
Kill both thyself and her for yielding so.
- 54 At last he takes her by the bloodless hand,  
And thus begins " What uncouth ill event  
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?  
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?  
Why art thou thus attir'd in discontent ?  
Unmask, dear dear, this moody heaviness,  
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త|| •ఓలయునురోగివై ద్యుఁడు నిదురింప-•సనదయెండెమఁ గూళ  
 .హాయిగ మెక్క-  
 •నలివిందుఁగుడిచెమ .న్యాయాధికారి .యల•వితంతువునేడ్వ-  
 •నాలోచనయును|  
 •గలిగియాటాడు రేఁ .గఁగనంటుతెవులు- .మంచిపనులకు  
 స.మయమునీ•వీవు|  
 .కొలుచునీగంటలు .కోపమునుబు- .మోసము- జెఱు-  
 జం.పుటను- బంటపలె ||

(52) ద్వి|| వినుమన్నిల్కడ లేక.పీడించువేళ|  
 •పొనరుచునానేర.మువలెనాచావు||

(53) త|| .ఏలనేచేయి.నీ.విట్టితీర్వనకు.పడకెడ-వీసిగ్గ.వలననిన్ని పు|  
 .తేలించివరువునఁ.•దివురుమునేనఁ.•దఱలిననాగొప్ప.దక్కునునీకు|  
 •వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా •ఱవ్వ.నీతోడనిల్చును-  
 .నీ•చెలి•న్యగతు|  
 •జీలిచికావకి •చ్చెల్వునలాంగి .యుండుటచే •బాల.యుము  
 దానితోడ

(54) నీ|| .వాఁ •డెట్ట కేలకుఁ •బాలినచేతితో .నా పెరుఁబట్టి  
 యిట్లనఁగఁదొడఁగె |  
 .నేవంతకీడునీ .కెనఁగెను- నీవట్లు .పడకుచునుంటివో  
 .వాలుఁగంటి |  
 .నీభాగపైఁచవ .న్నెఁజెఱచెనేవంత- .యెందుకో విటులుంటి  
 మింపుదొఱఁగి |  
 .వెల్లడియొసరించ .వేయక్కటకటని .పనట. దానిం  
 దీవఁ.పచ్చునేము |

---

Three times with sighs she gives her sorrow fire  
Ere once she can discharge one word of woe :  
At length address'd to answer his desire,  
She modestly prepares to let them know  
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

- 55 As through an arch the violent roaring tide  
Out runs the eye that doth behold his haste,  
Yet in the eddy boundeth in his pride  
Back to the strait that forc'd him on so fast,  
In rage sent out, recall'd in rage, being past :  
Even so his sighs, his sorrows, make a saw,  
To push grief on, and back the same grief draw.

### SUNNETS.

- 56 When most I wink, then do mine eyes best see,  
For all the day they view things unrespected ;  
But when I sleep, in dreams they look on thee,

.అనంగముమా. అనంగదన. పొక్కు. ట్నియూరు.  
 .పులనురగిలిం చెనొకజాలి. పలుకనుటకు  
 .దొడ్లిమిక్కిలి యణకువ. తోడదెల్పె  
 .మగసికన్. దుట్టతుదకున. మ్రగువలనదు  
 .పరువుపగ వానిచేడియ. బడెనటంచు॥

(55) సీ॥ .ఇటుకుతూమునంగదు. నుటుముచుండెడునల  
 .తనవడిగాంచుచూ. పునకుమించి

.పరువికు. నింక నె. గురుచుండునుడివడి.  
 .యెంతయుంబొడవుగ. నెదిగి. పెనుక  
 .దన్నంతదబ్బన. దఱిమినయాసీటి  
 .పాయకెంతచితాన. బంపబడెనొ  
 .యంతకంటెనెట్టి. యల్కముమృతమున  
 .గిమ్మ అనదిపిల్వ. గాబడియెడు  
 .నారహిసరిగనవ్వాని. యూరుపులును  
 .వానివంతలుసలుపు. పంబుచెలుపు  
 .మొనసిముందుకు వెతనుదొగి. బుటకుమఱియు  
 .దానినేలాగుటకు. పెను. నట్టిమఱల॥

(56) క॥ కనుతెప్పమూసినప్పుడె  
 .కనెడున్నాకన్నుదోయి. కరమేమనబోగి  
 దునగాంచువానిసరకు  
 .నొనవినినుజూచునేను. గూర్చిడంగలలోన్॥

1 సగ్రియంయది జీవితాపహా! హృదయేకిం నిహితానహన్తిమామ్!  
విషమస్యమృతంకృచ్చిద్భవే! దమృతంపా విషమీశ్వరేచ్ఛయా॥  
రఘువంశేనగణః 8 శ్లోకః 46

2 ధృతిరస్తమితారతిస్సృతా! విరతంగేయమృతుర్నిరుత్సవః!  
గతమాభరణప్రియాజనం! పరిశూన్యంశయనీయమద్యమే॥ శ్లో 66

3 కామంబవతిమేనాథ! ఇతిసావిజహశుచమ్!  
ప్రాకృత్యాస్త్వత్సమన్యాత్తం! జీవితానీతిల్లజ్జితా॥ స 12 శ్లో 75

4 ఉపమానమభూన్విలాసినాం! కళగంయత్తవకాంతిమత్తయా!  
తదిదంగతమీదృశీందశాం! నవిదీర్యేకతినాఃఖిలు స్త్రియః॥ కుష్మాంధ  
సంభవే స 4 శ్లో 5

5 అహమేవ్యవతంగవత్కృతా! పునరంకాశ్రయశీభవామితే!  
చతురైస్సరకామినీజనైః! ప్రియయావన్నవిలోక్యసేదివి॥ శ్లో 20

6 తమవేక్యకురోదసాభృతం! స్తనసంబాధమరోజఘాసచ!  
స్వజనస్యహదుఃఖమగ్రితో! వివృతద్వారముపేషజాయతే॥ శ్లో 26

నయ్య.యోకాదద్భుతం.నుండోదు ।

చూచిచూచియువాని.ఈగనుసేపుంబాడు

నలుపుట-యకా-నటు,జరుగవచ్చు ।

కను,గొనుటకుసీకు,గన్నులులే-వైన-

నెట్టలోచీరకన్ నొట్టినాపు!

వెలయునీగు కిలావటు. పెద్దతనము ।

కాని-యా-లక్ష్యమునకునీ.కడిదిమాయ ।

కోల-పెడఁబడియొక పసి.కుక్కువాని ।

గుండెవెండియు ఒగ్గెల్లు.గొట్టుచుండె ॥

2 గీ॥ \*వాడువానిమోము, \*బరికించెనేనియు ।

నేలవేయిమాట.లేనెఱుగుదు!

వాడుతలచినాడు.వానిముద్దాడగ ।

ననగ-వానిజంపె.నత్తెఱగున ।

(47) కం॥ కాలుముదగుచోద్యంబిటు ।

.లా-లనయుఁబల్కె--చిచ్చియా.నాయుడుమీ !

వీలోకమెడిసిచనేగా ।

.నేలావెల్లడిగనుండె.నింకన్బవలున్ ॥

(48) తి॥ .కడుగొద్దమందిచే.గటకలా-పుటువ

.బడుహాయిసివొక.పట్లకే-కూర ।

.వడితోఁజెడెడుపొన్న.బంగారుతెండ

.గాయవేపువదెండ్లి.కరెగుమంచువలె ।

.మడిసెను-తేద.కమ్మలమొదలిడక



- 
- 49 My husband is thy friend, for his sake spare me ;  
Thyself art mighty, for thine own sake leave me ;  
Myself a weakling, do not then ensnare me;  
Thou look'st not like deceit, do not deceive me:  
My sighs, like whirlwinds, labour hence to heave thee,

- 50 Why should the worm intrude the maiden bud ?  
Or hateful cuckoos hatch in sparrow's nests ?  
Or toads infect fair founts with venom mud ?  
Or tyrant folly lurk in gentle breasts ?  
Or kings be breakers of their own behests ?  
But no perfection is so absolute,  
That some impurity doth not pollute.  
Unruly blasts wait on the tender spring;  
Unwholesome weeds take root with precious flowers ;  
The adder hisses where the sweet birds sing ;  
What virtue breeds, iniquity devours :  
We have no good that we can say is hours ;  
But ill-annexed Opportunity  
Or kills his life, or else his quality.

మునుముందెఱఁదుడుపున్నొందెఁబరువు!

నొడలిసాగఁగుమఱియుండెందువారు

కావజాలరువానిఁగడగండ్లనుండి॥

(49) ఉ॥ నాదువగండునీకుఁజెలి-

నన్నుమిగుల్చుమువానిఁగూచిఁనీ!

వాదటగొప్పవాడవదియైనఁ

దలంచుమువిద్యునన్నునెం

తోదయమోసకానివలె

దోచవునన్నిటుమోసపుచ్చకే॥

బేదనుబల్కిబట్టకొక పెట్టున

నావలియూపుకనిన్నుఁజె॥

గాఁదెగఁడియదాయెనిటు

కాటియపెట్టకుమాఁదుదానినిన్॥

(50) ఉ॥ కన్నయమొగ్గనేలవొరఁగావలయు బరుగేలపెచ్చకల్

వన్నినగూళ్లగుడ్డుపొదవంబడునట్టులజేయుఁగోయిలల్

కన్నననీటిబుగ్గలనుగప్పలదేలవిసంబుఁగల్పెడుక

నన్నగమంచిడెందములఁసక్కెడుఁగొంతెతనంబదేలజే॥

డెన్నకతప్పనేలతనయిచ్చినయానతిఁగానిదేనికిన్

దిన్నగనుండదంతయుగణింపఁగఁగొండుకలోపమంబెడున్॥

ఉ॥ ఎంతయులేతమొక్కలపయింబడఁదుంటరిగాడ్పపొంచుఁబై

స్థంతనుగాబుమొల్చుబుసకొట్టెడుచిట్టలుపొడఁపిల్వనూ

పొంతనెదోషమునొడరిపుణ్యముగాచినదానిమింగుఁదా

నింతకుమంచిలేదుదురదృష్టముచెప్పఁగరానిదేరికి॥

- 
- 51 The patient dies while the physician sleeps ;  
The orphan pines while the oppressor feeds ;  
Justice is feasting while the widow weeps ;  
Advice is sporting while infection breeds :  
Thou grant'st no time for charitable deeds :  
Wrath, envy, treason, rape, and murder's rages,  
Thy heinous hours wait on them as their pages.
- 52 O, hear me then, injurious, shifting Time :  
Be guilty of my death, since of my crime.
- 53 Poor hand, why quiver'st thou at this decree ?  
Honour thyself to rid me of this shame ;  
For if I die, my honour lives in thee,  
But if I live, thou liv'st in my defame ;  
Since thou couldst not defend thy loyal dame,  
And wast afraid to scratch her wicked foe,  
Kill both thyself and her for yielding so.
- 54 At last he takes her by the bloodless hand,  
And thus begins : " What uncouth ill event  
Hath thee befall'n, that thou dost trembling stand ?  
Sweet love, what spite hath thy fair colour spent ?  
Why art thou thus attir'd in discontent ?  
Unmask, dear dear, this moody heaviness,  
And tell thy grief, that we may give redress,

(51) త॥ •బలయునురోగివైద్యుఁడు నిదురింప-•ననదయెండెడుఁ గూళ  
 •హాయిగ మెక్క-  
 •నలివిందుఁగుడిచెడు •న్యాయాధికారి •యల•వితంతువు నేడ్వ-  
 •నాలోచనయును!  
 •గలిగియాటాడురే •గఁగనంటుతెవులు- •మంచిపనులకు  
 స.మయమునీ•వీవు!  
 •కొలుచునీగంటలు •కోసమునుబ్బు- •మోసము- జెఱను-  
 జం.పుటను- బంటవలె ॥

(52) ద్వి॥ వినుమనిల్కడ లేక.పీడించు వేళ!  
 •పొసరుచునానేర.మువలెనాచావు॥

(53) త॥ •ఎలనేచేయి-నీ.విట్టితిర్వనకు.వడఁకెడ-వీసిగ్గు.వలసనిన్ని ప్పు!  
 •తేలించిపరువునఁ •దివురుము నేనుఁ •దఱలిననాగొప్ప.దక్కునునీకు!  
 •వాలాయ- మటుకాని.పట్ల-నా •ఱవ్వ.నీతోడనిల్చును-  
 •నీ•చెలి•స్వగతు!  
 •జీలిచికావకి •చ్చెల్వునలొంగి •యుండుటచే •బాల.యుము  
 దానితోడ॥

(54) సీ॥ •వాఁ •డెట్టకేలకుఁ •బాలిన చేతితో •నాపనుఁబట్టి  
 యిట్లనఁగఁదొడఁగె ।  
 •నేవించికిడునీ •కెనఁగెను- నీవిట్లు •వడకుచునుంటివో  
 •వాలుఁగంటి ।  
 •నీసాగసైవ •న్నెఁజెఱచెనేవంత- •యెందుకీ విటులుంటి  
 •వింపుఁదొఱంగి ।  
 •వెల్లడియొసరించ •వేయక్కటకటనీ •పనట. దానిం  
 దీప్త •పచ్చనేము ।

Three times with sighs she gives her sorrow fire  
Ere once she can discharge one word of woe :  
At length address'd to answer his desire,  
She modestly prepares to let them know  
Her honour is ta'en prisoner by the foe :

- 55 As through an arch the violent roaring tide  
Out runs the eye that doth behold his haste,  
Yet in the eddy boundeth in his pride .  
Back to the strait that forc'd him on so fast,  
In rage sent out, recall'd in rage, being past :  
Even so his sighs, his sorrows. make a saw,  
To push grief on, and back the same grief draw.

### SUNNETS.

- 56 When most I wink, then do mine eyes best see,  
For all the day they view things unsuspected ;  
But when I sleep, in dreams they look on thee,

- 6 గీ॥ .చెన్నచుండనిట్లు.♦జేజేలరుసిమిన్న।  
 .తండిచెంత వాంచి.తన మొగంబు।  
 .కేలఁబట్లకొన్న.కెందమ్మిరేకుల।  
 .♦జగముతల్లి లెక్క.నలుపుచుండె॥
- 7 గీ॥ .కూడుకొనుటయందు.♦గొంతునందుచు-సుంత।  
 .నిల్వఁబడుచు-మఱిమఱల్పఁబడుచు।  
 .నోరచూపులప్పు.దొండొంటఁదపులుచు।  
 .♦నానకట్టుచేన.ఱంగఱతోచ్చె॥
- 8 గీ॥ .పల్కరించఁగఁబడి .బదులుమాటాడదు।  
 .♦పొదువఁబడినపైటఁ.బోవనెంచు।  
 .♦మెత్త మూర్కొగ్గమున.♦నత్త మిల్లెడునై న।  
 .నాపెమిత్త గొంగ.♦హళికయ్యె॥
- 9 గీ॥ .పెనిమిటియొనచు= సింగారముఁజూనగు।  
 .తనరుచుండగసద్దమం దునఁగనఁగొనఁ।  
 .♦యెడువల♦మేలుబంతితా .నంచుమిగుల।  
 .♦సిచ్చితనంబునందల .చెషదిలోన॥
- 10 గీ॥ .పల్పనిమైదీగఁ.బరగెడునెలనాఁగ  
 .నడుజవ్వనంబున.ననరుచామ।  
 .నూదిపల్పలునె.సాంపగుముద్దయ  
 .నించారఁబరిసె.హిందపండు।

- 11 ప్రాజ్ఞేశవిజ్ఞప్తిరియమృదీయా । తత్రైవనేయాదివసాఃకియతః ।  
సంప్రకృత్యోగ్యస్థితీరేషచేశః । కరాహిమాంశోరపితాపయన్తి ॥

- (1) దూత్యైవయాక్యమహా నిఖిలమృదుక్తం ।  
నత్వాద్యతీపరహితప్రవణాస్తిలోకే ।  
త్రాస్తాసిహస్తమృదులాంగితామదర్శం ।  
సిన్ధ్యన్తికుత్రనుక్యతానివినాశ్రమేణ ।
- (2) దప్తంబింబసియాధరాగ్రమరుణం పర్యాకులోధావనా ।  
ద్వమృత్స్థిలకంత్త్రమాంబుగలితంభిన్నాతనుఃకంటకైః ।  
అకణజ్వరకాఢకంకణరుణత్కారంకరౌధూన్వతి ।  
కింభ్రామ్యసృటవీశుకాయకుసుమాన్వేషాననాన్దాగ్రహీత్ ॥
- (3) మానమానమనామనాగపినతం నాలోకతేవల్లభమ్ ।  
నిర్యాతేదయితే నిరన్తరమియంబాలావరంతవ్యతే ।  
అనీతేరమణేబలాత్పరిజన్తే మానంసమాలంబితే ।  
ధత్రేకంతగతానసూనప్రియమతమ్ నిగంతుకామమ్భునః ॥

.నగెడువాతెఱగల.ననభోడి  
 నన్నని.కొనుకుల్కెడు.మచ్చె,కంటిబెదురు  
 .లేడిచూపులవన్నె.లాడి-లోతై నహ  
 క్కిలింగలు.చిలుకల,కొలికి-పిఱుదు  
 .బరువుమైనద్దుమ్మల.న.నంగునుంత .  
 .చన్నుంగవ.వేగుతోడ.నే.యన్నుమిన్న  
 .యలరుమండెడు-జెలువల.నలుపదలచి  
 .నలువయొసరించుతో.లిమచ్చు.నాంగనచట.

11 గీ॥ .ఇదిగొనావిన్న పంబును.కోలువాడ  
 .గడపునదికొన్ని పూటల.క్కడసేనీవు  
 .ఇప్పుడిత్తాపునదిపడ దించుకయును  
 .బొనరుచున్నాక.చలివెల్గు.మినుకుల్కె.

1 గీ॥ ఏచు చెప్పినదెల్ల చెల్లినలిపితి  
 వాన.నీలాగుమేల్సేయు-వారులేరు  
 కోమలిడప్పితికటనా-కొఱకుఁబోయి  
 పాటువడకున్నఁబున్నెము-ల్వచ్చునెచట.

2 గీ॥ దొండపండనికొఱకెనే.తొగరుమోవి  
 చెమ్మటంబొట్టవరుగునం-జెన రెగొవ్వు  
 ఒడలుఱకు-వడెన్మొడ్ల-గడములనడి  
 వడరకడవిచిల్కి-దెపూల్వడ సేవదిన.

3 చ॥ చెలువుఁడుమొక్కి-నన్గనదు-చిన్నదినుంతయునై ననంతయు  
 బొలయలుకన్ మగండెడయ-బొక్కు-చునుండెడునీమెయెవ్వడు  
 .బలిమిని జెల్వసం జెలులు-పజ్జకు-దెచ్చిననూరకుండునా  
 తడరుగనిచ్చగింపమఱితాల్చెడుగుత్తుకనంటుపానముల్.



- (4) కణాదుంతుదమేవకోకిలరుతం తస్యాశ్రుతేభాషితే ।  
చంద్రేలోకరుచిస్తదాననరుచేఃప్రగేవసందశానాత్ ।  
చక్షుర్మీలనమేవతన్నయనయోరగ్రేమృగీణాంవరం ।  
హైమివల్యపితావదేవలలితా యావన్నసాలక్ష్యతే ॥

వికృమోర్వశీయే ॥

- 12 తుల్యసురాగపిశునంబోతాథకబంధం ।  
పత్రేనివేశితముదాహరణంప్రియాయూః ।  
ఉత్పక్షులంమమనథే మదిరేక్షణాయా ।  
స్తస్యాస్సమాగతమివాననమాననేన ॥
- 13 గూఢంనూపురశబ్దమాశ్రమపి మేకాంతంశ్రుతౌపాతయేత్ ।  
వశ్యాదైత్యశనైకరోత్పలవృతేకుక్వీతవాలోచనై ।  
హరేత్ర్యైస్త్రిస్తవతీర్యసాధ్వసవశాన్తందాయమానాబలా ।  
దానీయేతపదార్పదంచతురయాసఖ్యమమోపానికమ్ ॥
- 14 అనధిగతమనోరథస్యపూర్వం । శతగుణితేవగతామయాత్రియామా ।  
యదితుతవనమాగమేతథైవ । పృనరతిసుభృతతః కృతీభవేయమ్ ॥
- 15 ఇదంరుణాద్ధిమాంపక్ష । మంతఃకృణీతపట్నదమ్ ।  
మయాదష్టాధరంతస్యా । స్పసీతాకరమివాననమ్ ॥

4 గీ॥ ముగుదవల్కఁగోయిలనుడి-యగునువెగటు!  
చానమొగమగపడుదాఁక-చందురువన!  
కన్నుమూయమేల్లేళ్లాపె-కనులయెదుట!  
చేడఁగనకున్నవఱకింపు-పైడితీఁగె॥

12 గీ॥ .తెలుపుచునరివలపఁనుఁగు-తలఁపుఁగల్గు!  
.నాచెలువమాటయాయాకు.నందమరెడు!  
.నోయుకనెస్పలుగలనా.ఁయింతిమోము!  
.నాదుమొగముతోఁగూడిన.ఁమాదిరిజెలి॥

13 త॥ .పడుతనావీనులం.బరఁగఁ మంతనము .నందందెచప్పుడావంతయు  
నైన!  
.ఁపడిలేక నెనువెన్నఁ.ఁనుదెంచిమూయుఁ గాతనాకన్గవఁ.ఁగైదా  
మరలను!  
.ఁడుపుమైనీమేడ.ఁచక్కటికిదిగి.ఁడియంతయుందగ్గి.బలిమిమైనాదు!  
.కడకునేర్పగుచెలి.కత్తెచేదేబ .డెడునడుగడుగున,డ్పింపగఁబడు  
చు॥

14 గీ॥ .నాదుకోకతీరకున్నతఱిమునుపు!  
.రేయినాకబృదున్నాఱు.రెట్టలగుచు!  
.నీదుమాటమియందట్లు.నెగడునేని!  
.పునెమునాదె-చక్కనికను.బొమలదాన॥

15 గీ॥ .లోనఁజమిలిముక్కా-లియె.లుంగుఁగలిగి!  
.నట్టియాఁతమిద్రనన్నరి.కట్టుచుండె!  
.వడిననాచేతఁగఱవగఁ.బడినపెదవి!  
.ఁమొరయునెగయూపుఁగలదాని.మోమువలెను॥

- 16 యదృచ్ఛయాశ్చ సంకృతవ్యవంధ్యయోః । పథిశ్చితానుందరియస్యనేత్ర  
యోః ।  
త్వయావినాసోఽపి సమత్సుకోభవేత్ । సఖజనస్తేకిమయాథసాహృదః ॥
- 17 అమోఽలదావిడనేపితవలీవై జలంతి అమేలగా-సహిమో ఆవేహిదా ।  
చణమ్ । సుమరేసిభృషదంత్రణోవలణమ్ ॥
- 18 ప్రియమాచరితం లతేష్వయామేగమనే-స్యాత్కణవిఘ్నమాచరన్త్యాపి ।  
యదియపునరవ్యరాశినేత్రా । పరివృత్తార్థముఖమయాద్యదృష్టౌ ॥
- 19 కిదవలహుహితకృత్తహం- అణుణలంకారేణ హామికిస్తుదక్షిణస్సదేకిద  
పచ్చాత్తావస్యభాళమి ॥
- 20 కార్యాంతరితోక్తంతం । దినం మయానీకమనతికుఞ్చేః ।  
ఆవినోదదీక్షుయామా । కథం నురాత్రిగణమయితవ్యా ॥
- 21 కుసుమశయనం పర్యగ్రాసచంద్రమశీచయో ।  
సచమలయజానర్వాంగీణం నవామణియచ్ఛయః ।  
మనసిజరుజంసావాదివ్యామమాలమహాహేతుం ।  
రహసిలఘయేదారభ్యావతదాశ్రయణీకథా ॥
- 22 ఇదంతయారథక్షోభా । దంశేనాంగం నిపిడితమ్ ।  
ఏకంకృతీశశరేఽస్మిన్ । శేషమంగంభువోభరః ॥

- 16 గీ॥ . ఏకతమునఁ జున్నునీనొకమార్తెన |  
 . నెవఁకంటఁబడెదో . యగురుబోడి |  
 . బాళిఁజెందునీ వి. రాళివాఁడున్నాడ |  
 . చెలులమాటవేరె. చెప్పనేల ||
- 17 ప॥ అమ్మా నామేరుతఁగెదిపుడు . గగులుకొన్నది - చెల్లదీ విడిపించు -  
 నెచ్చెలీయినామాటఁ దలంచుచుండువుగదా.
- 18 గీ॥ . ఆపెఁబోకకొకనమున. వడ్డునాచ్చి |  
 . తీవమేల్పొడఁగూచి. పీవనాకు |  
 . గొమ్మఱునైలుఁగంటిసే. కననపుడు |  
 . కన్నదెనిగముదిరేవలె. గంటతోడ ||
- 19 ప॥ మోసగాఁడ - చుట్ట-నిదెందన గలదాని. దానేను - వేడికొల్లెకొ  
 నకున్నాను - గాని - పలుపురనువివల్పొడివన. చు నీకుజడిసెదను.
- 20 గీ॥ . పరుడుబచ్చెనడంగి. బాళిగల్గి |  
 . పవలునచువలెదొడుచి. బృందక |  
 . పొడవుజాములవేడుక. లెడయులేదు |  
 . యెటులనాచేగిడువలడు. లెకమోద ||
- 21 గీ॥ . అలరుకానువుగానికె. నైలయుఁగాని |  
 . గందమున్నానికపుకేర్చు. గానినాదు |  
 . మరుగెవలెదీవలఁజూప. వచ్చరయుఁగాని |  
 . దానికతగానితప్ప. మంతనమునంచు ||
- 22 గీ॥ . అరద మొరగఁగనాపెమ్మె. నొరయఁబడియె |  
 . నివొటునామేనియందున. నిడియొకటి |  
 . పునెముఁపొనరించె. నాయొడ. లుచమిగిలి |  
 . తావునంతయుఁబుడమికె. తయునుబడువు ||

23 అనేనకల్యాణిమృగా లోమలం । వ్రతేనగాత్రంగ్లవయస్యకారణమ్ ।  
ప్రసాదమాకాంక్షతియస్తవోత్సకః । సకింత్యమాదానజనఃప్రసాద్యతే॥

అభిజ్ఞానశాకుంతలే ॥

24 ఇమిమంబిలభిభవ రేహిం । సుఉమారకేసరసిహాథం ।  
ఓదంసయంతిదలమాణా । పమదాఓసిలీనకుసుమాథం ॥

25 అధరకిసలయరాగః । కోమలఓటపానుకారితౌబాహూ ।  
కుసుమమివలోభనీయం । రహావనమంగేషునన్నద్ధమ్ ॥

26 హాశాన కిందళే- ఇలింసతింవరవహూబాళసహ ఆరస్సతుపకిదణామహే  
హావణజోసిః సి త్తిణోమాగిలఖుణంవినుమరిదాసి- తహజఇలత్తాణం వివి  
మమలస్సం- హాశారమణీశేఖుకాలే ఇమస్కలదాపా అవమిహూణస్సవ  
ఇలలోసంపుత్తే- ఇవకుసుమజోవృణావణజోసిః సిః సిద్ధిపల్లవదాద ఉవ  
భోఅక్ష్మమోసహఆరే- హాశాలణసూయే అవిజాణాసికింజిమిత్తంస ఉం  
వళావశిజోసిః సిం అతిమెత్తంపెక్కుది- ఇఖువిభావేమికహేహి- జహనణ  
జోసిః సి అణుగూపేణవా అవేణనంగదా- యేవ్వంగామలహం విహత్త  
ణో అణుగూపం వరంభహేత్తి- యేసోణాహంతు హాత్తగ్గదో మ  
ణోత్తహో ॥

23 గీ॥ ..కలములేక-తూడు.♦కరణిమెత్తనిమేను|

.వొంచుచుంటివట్టి,చోముచేత|

.నెవడునీకనికరమువలచునబ్బంబు|

.కనుగొనఁబడునేమొ.♦నెనరునఁజెలి॥

పాట - బేగడ - జంపె.

24 " ఎత్తుగడ " ♦కొదమతుమ్మెదలొకింతగోలు ♦నూఁగుజడలతు

దలుగలదిరిసె పువులు|

" తీరుగడ " ♦విదలుకనికరంబలచారందమ ♦వీనులఁగై నేయుచు  
నుందు|.

25 కం॥ తలరు♦జిమించువాతెజ|

.పొలుపగులేఁగొమ్మజోడుఁబొలినచేతుల్|

♦చెలువముగ మేనియంతట|

♦నలరువలెఁ జవ్వనంబు.♦నలరుచునుండె॥

26 వ॥ నకియ- శకుంతలా- తీయమావి గున్నంబెండ్లాడఁ గోరుకొన్నదీ  
విరజాజి- నీచేదోటవెన్నెలయనుచేర్వడసె- దీనిమఱచితివికదోల  
త్తెననన్నే నే మఱచితిసమ్మామంచితఱిసీ తీఁగెమ్మాకు జంటకుఁ  
బొందుకలిగె- ♦గొల్గిచ్చనపాచుమునఁ ♦గొమరారునీతోటవెన్నె  
లం ♦బొడము చివురునీతీయమావిగున్న ♦కుడువఁజెల్లు- సమ్మా  
యననూయా- శకుంతలయెందుకుఁ దోటవెన్నెల నంఁగాఁజూ  
చుచున్నదో నీవెఱుఁగుదువా- నాకుఁదోచలేదు నీవునావృష-  
ఎట్లుతోటవెన్నెల తిగినమ్మాగితోఁ గూడెనోయట్లు తాఁగూడఁ  
దగుమగని బొందుదునని ( శ ) ఇదినిక్కముగ నీతోనివోర్చె.

(33)

27 యతోయతఃపట్నర్ణోఽభివర్తతే । తతస్తతఃప్రేరితలోలలోచనా ।  
వివర్తితభ్రూరియమద్యశిక్షతే । భయాదకామాసిహిదృష్టివిగ్రహమ్ ॥

28 చలాసాంగందృష్టఃస్పృశసిబహుశోవేషభుమతీం ।  
రహస్యాఖ్యావస్వచసిమృదుకణాంతికచరః ।  
కరంవ్యాధూన్వత్యాసిబసితినర్వోమధరం ।  
వయంతత్వాన్వేషాస్మధుకరహతస్తస్వంఖలుకృతీ ॥

29 తదోవనందోదారసమవితా ఏకమాద్రీశ్చిత్ర ఆంరూపం పెత్తీ— అణ  
నూపగమిస్సంవాపతనా- ఇమంఅనంబద్ధవళావిణిం పిలివదం అజ్ఞా ఏగో  
దమీఏణివేదేదం ॥

30 స్రీస్తాంసావతిమాత్రలోహితత తాబాహూఘటోత్తేషణా ।  
దద్యాపి స్తనవేషభుంనజహతిశ్వాసాః ప్రమాణాధికాః ।  
బద్ధంకణశిరీషరోధివదనే ఘమాంభసాంజాలకం ।  
బంధేన్సంసినిచైకహస్తయమితాః పర్యాకులామూర్ఖజాః ॥

27 గీ॥ ఎచ్చటెచ్చటఁ దుమ్మెద .యెదురుతగులు ।  
 .నాయెడనదురుచుండుక .నోయిఁగొలిపి ।  
 .యీమె- తిరిగెడుబామలతో .నిపుడునేపుక ।  
 .వలపులేకయుఁజూపుఁహఁ.యలు . వెఱపున ॥

28 త॥ .కనియదఁచెడు కడకన్ను - బల్కాటుఁ  
 .దడఁబాటుఁగలదానిఁ .భాఁకుచునుందు ।  
 .ఁవొనరుతుమ్మెల్లన .నులిపు- ఁమంతనము  
 .చెప్పెడుతీరునఁ .జెవియొద్దజేరు ।  
 .కొని- తాపుచుందువు .ఁకూటమియనల  
 .యినఁమోవి- నాపెచే .యివిదల్చుచుండ ।  
 .ఁఁబునెముకల్గినదాన .పుగదలేఁటి- నిజ  
 .మువెదకుటన్మేమె .మోసపోయితిమి ॥

29 ప॥ పదప .నామని .తటి వెఱ్ఱెత్తించు .సోయగముఁజూచి (క)నేవెల్లి  
 పోయెద- ననసూయా- యిట్లు కూడనిమాటలంచున్న ప్రియంవ  
 దన్మాచిఁ గౌతమితోఁజెప్పటకు ॥

30 త॥ .పొలపుగవంగిన .మూఁపులు- మిగుల  
 .నెఱ్ఱనియఁజేతఁ .లెనఁగుబుజములు ।  
 .కడవెత్తుటన్జన్నుఁ .గనవడంకెడయఁ  
 .బోవదిప్పటి- కూడు.పులుమేరమీఱు ।  
 .గలుకుపూవంటుపో .గులఁజగిమించు  
 .మోమునఁజెమ్మట .ముత్తైములల్లు ।  
 .ముడివీడనొకకేల .ముడువగఁబడెడు  
 .విరియఁబొరినతల. వెండుకల్లె ॥



31 వాచంశమిశ్రయతియద్యపిమేవచోభిః ।

కఃకందవాత్సభిముఖం మయిభాషమాణే ।

కామంసత్పితృమహా ననసముత్తభిసా ।

భూయిష్ఠమచ్యవివయా సతుదృష్టిరస్యాః ॥

32 అనాఘ్రాతంపుష్పంకివలయమలూసంకరరుహై ।

రనావిధ్యంగత్నమృధునవమనా స్వాదితరసమ్ ।

అఖండంపుణ్యానాంఫలమివచత్రదూప్రమనఘం ।

నజానేభోక్తారంకమిహనముపస్థాస్యతివిధిః ॥

33 అభిముఖేమయసంహృతమీక్షితం హసిగమన్యనిమిత్తకృతోదయమ్ ।

వినయవారితవృత్తిరితస్తయా । నవివృతోమదనోసచసంవృతః ॥

34 దర్శ్యాంకురేణచరణఃతత్రతిత్యకాండేతస్వీప్థితాకతిచిదేవపదానిగత్వా

అసేద్భివృత్తపడనాచవిమోచయన్తి । శాఖాసువల్గులమనక్తమసిమృ  
మాణామ్ ॥

35 ఊమఊమకపోలమాననమురః కాతిన్యముక్తస్తనం ।

మధ్యేక్షాంతతరఃపృకామవిఠా వంసౌఘవిఃపాండురా ।

శోచ్యాచప్రియదశకానాచమదన్తిప్రేయమాలత్యతే ।

పత్రాణామివశోషణేనమరుతాస్పృష్టాలతా మాధవీ ॥

31 గీ॥ మాటంగలపడు- కాని- నే-మాటలాడు |

.చుండఁజెవియొగ్గిచూలించు .చుండు- నాదు |

.మోమునకెదురుగాఁ దన .మొగమునెడదు |

.కాని- మిక్కిలివేర్గాదు .దానిచూపు |

32 ఉ॥ .♦కోరినిగొని తేనె-♦మొరఁగ్రుచ్చని♦మానికె-గోరుచాటులన్ |

.దాలచనట్టిలేజివురు .తావిగొనంబడనట్టిపూవునుం |

.బోలినదానిసోయగము-మండఁబోమి బవేటిపంటగా |

.బోలును-దానినేలుటకుఁబుట్టినయాతనిదెంతపున్నెమో.

33 గీ॥ .చూపువజ్జలిగపఁబడుమోము.జూడనేను |

.♦నొండుతలఁపుననగఁబడు.♦హోయలుమీఱ |

.నడఁకువ♦మొయిగడ్డఁబడిననడఁగల్గి |

.పడఁతిచేపఁగఁడు-బయల్పడఁడు♦మరుండు.

34 గీ॥ .♦కతములేకకాలు,గాయమునకె♦దబ్బ |

.మొలకననుచుఁగొన్ని.యడుగులరిగి |

.♦చెలువమోముడిప్పి.నిలిచెవిప్పుచునార |

.చీరఁదగలకున్నఁ.జెట్ల♦కొమల.

35 త॥ .కడువాడుచెక్కిళ్లల్.గలమోము-గట్టి

తగ్గినచన్దోయి.దనరెడునక్కు |

.బడలిస♦లేఁగొను-వరినముఁపు-

.తెంతయువెల్లన.యినమేనిచాయ |

.♦నెడవిల్తుచేఁగుంది.♦వెలఁదుకకనిక

.రింపఁబడఁదగు-మ.ఱి-సాగనుమీఱు |

.పడగాలిచేదాఁకఁ.బడునాకులుగల-

.తీయమావిడితఁగె .తీరునఁదోచు ||

36 హాళామలణలేహోనకరీతిదు- తంసుమణోగోవిదం- కరితదేవదాపనా-  
దవ్యవదే శ్చేణతస్సరంజోహద్ధంపావణస్సం—

37 తుజ్జణతజేహితలం | మహాణమలణోదివావిరత్తివి |  
నిగితవేణబళితం | తుజ్జజంతమణోరహణలంగా—

38 కింశీతలైః కమవినోదిభిరాద్రవవాతాన్ |  
సంచారయామినలినీడలతాలవృంతమ్ |  
అంకేనిధాయకరభోరుయధానుఖంతే |  
సంవాహయామిచరణాపుతపద్మతామ్ ||

39 లదావళలసందావహరతమందేమిభూ ఓపరిభోలత.

40 ముహురంగుళినంవృతాధరోష్ఠం | ప్రతిషేధాక్షరవిక్లబాభిరామమ్ |  
ముఖమంసవివర్తిపశ్చులాక్ష్యైః | కథమప్యన్నమితంసచుంఛితంతు ||

41 తస్యాఃప్రప్నమయాశరీరలులితా శరూశిలామామియం |  
క్లాంతేమన్మథలేఖపవనలినీ పతేనఖైరపితః |  
హస్తాద్భ్రష్టమిదంబిసాభరణమిత్యాసజ్యమానేక్షణో |  
నిగంతుంసహసానతేతస్సగృహః చ్ఛకోమిశూన్యావపి ||

36 వ॥ ఏమో- వలపుజాబువాయుము- దానిం బువులలోడాచి- వేల్పు  
పసాదమను నెపంబున- జేనిచేతఁ బ్రత్యేదను ॥

37 గీ॥ నీదుడెంద మొకింతయు . నేనెఱుంగ ।  
.మాపుబలును నీపయి . నన్దులుకొన్న ।  
.నాదునెమ్మనుమిక్కిలి . ననవిలుతుఁడు ।  
.కనికరముఁ దొఱఁగినవాడ- .కాంచుచుండు ॥

38 గీ॥ నీదుబడలికవాయగ . నీటిగాలి ।  
.వీతునాతమిత్తరేకుల . పీవలగు ।  
.దొడనుఁగూచుండఁజెట్టను . నొడలదాన ।  
.యదుగులాత్తుదునానీకు . హాయిగాను ॥

39 వ॥ కాకబోగొట్టిన తీగెజొంపమా తిరిగి నకూటమి కైపిల్చెదను ॥

40 గీ॥ పలుమఱున్వేల్లతోమూయఁ . బడినపెదవి ।  
.వలదనెడివాళిలు- మైచొక్కు . పాలు- తగడు ।  
.కాళిలుగంటి మాతొగ్గఁమెట్ట . కేలకెత్త ।  
.బడియె- నేనను- ముద్దెడఁ . బడఁగలేదు ॥

41 తరువోజ :— ఇదెయ్యాపెమే నీ చేనెంబయురాలి.

.పైనలిగనపూల.పానువు-గోళ్ల ।  
.పదనులవాయంగఁ.బడుమరుకమృ  
.తగునిదెవాడిన.తామరాకుపయి ।  
.నిదెయ్యాడుగనవడి.యెన్నేతినుండి-  
యంతటనేన్నిట్టు.లరికట్టబడక ।  
.నుదుగతోదబ్బుచ.నోబోజాల.రిత్త  
.వారిసప్పటికిఁ.బ్రబ్బలియిల్లువిడిచి ॥

42 తపతనుగాత్రిమదన । స్త్వమనశ్చమనోరపహత్యేవ ।  
గ్లపయతియథాశశాంకం । నతథాహికుముద్వతీందివనః ॥

మాలవికాగ్నిమిత్రే ॥

43 విపులంనితంబవించే । మధ్యేతామంసమున్నతంస్తనయో ॥  
అత్యాయతంసయనయో । మామజీవనమేతదాయాతి ॥



42 క॥ చెలియాననవిల్లుడునిను ।

.♦గలఁచె- నయిన- నన్ను నెఱుఁడు .గాల్చుచునున్నా ।

డలపవలు చందమామన్ ।

.♦జెలువడఁచినయల్లు .♦తొవల .జేయదుసుమ్మి॥

43 క॥ .వెడలపుపీఱుదులయెడ- నె ।

.న్నడుమున ♦నకనకల- బిగిత.నము ♦గుబ్బల- బల్ ।

నిడుపున్జూపులయందున ।

.♦నడతెంచుచునుండె నిపుడునా ♦యుగఁజిదిగో॥



---

**MERREMENT.**


---

ALL'S WELL THAT ENDS WELL     *Act I Sc. I*

- 1 Full oft we see  
Cold wisdom waiting on superfluous folly.

Sc. iii.

- 2 I have been, madam, a wicked creature, as you and all flesh and blood are ; and, indeed, I do marry that I may repent.

Act. iii Sc. ii.

- 3 Why, he will look upon his boot, and sing ; mend the ruff, and sing ; ask questions, and sing ; pick his teeth, and sing. I know a man, that had this trick of melancholy, sold a goodly manor for a song.

AS YOU LIKE IT     *Act I Sc II.*

- 4 The more pity, that fools may not speak wisely,  
what wise men do foolishly.

Act. ii Sc. vii.

- 5 Call me not fool, till Heaven hath sent me fortune.

## హాస్యరసము.

- 1 ద్వి॥ శడువెట్టిబానిస, గామొద్దబుద్ధి!  
శడచుటతఱచుగఁగందుముమనము॥
- 2 వ॥ అమాస్రీవలె- మఱియు- నందఱిలాగు- నేఁగూడకొకతెల్వి మా-  
లినజంతువును- ఁని- నిశ్చయముగాఁజెండ్లాడెద- సందుచేఁబఱచు  
త్రాపపడవచ్చుఁగినక.
- 3 వ॥ ఎందుకు- వాఁడుతనజోడువైపు చూచుకొనాడును- మఱియుఁగు  
చ్చెప్పెట్టి కుట్టినతనమెడ గుడ్డనవరించుకొనుంబాడును- బ్రశ్నము  
లడుగున్నాడును- వెండియుంబల్లుకుట్టుకొనుంబాడును- ఈతీకుపిచ్చిగ  
లయొకఁడొకపాటకై తనమేలైనమాన్యమమ్ము కొనుటనేనెఱు  
ఁగుదును.
- 4 వ॥ బుద్ధిమంతుల వివేకముగాఁజేయుదానికొ పెట్టులువివేకముగ వివ  
రింపరాదనుట మఱింతఘోరము.
- 5 ద్వి॥ పిలువకునన్నవివేకియంచీవు!  
వివేకలిమిదేవుఁడునాకుఁగలిగించువఱకు॥



---

Act iii Sc ii.

- 6 Love is merely a madness ; and, I tell you, deserves as well a dark house and a whip as madmen do; and the reason why they are not so punished and cured is, that the lunacy is so ordinary that the whippers are in love too. Yet I profess curing it by counsel.

Yes, one ; and in this manner. He was to imagine me his love, his mistress, and I set him every day to woo me ; at which time would I, being but a moonish youth, grieve, be effeminate, changeable, longing, and liking ; proud, fantastical, apish, shallow, inconstant, full of tears, full of smiles ; for every passion something, and for no passion truly anything, as boys and women are, for the most part, cattle of this colour : would now like him, now loathe him ; then entertain him, then forswear him ; now weep for him, then spit at him ; that I drove my suitor from his mad humour of love, to a living humour of madness, which was, to forswear the full stream of the world and to live in a nook merely monastic.

## Act. iv Sc. i.

- 7 Very good orators, when they are out, they will spit; and for lovers, lacking ( God warn us ) matter, the cleanliest shift is to kiss.

6 వ॥ వలపుబొత్తిగజెట్టి- మఱియు- నీకుఁజెప్పెద- (బిచ్చివానివలె) జే  
 కటిగదికిఁ \*జబుకునకుందగును-వలపునబొగులువారట్లు శిక్షింప  
 బడి కుదఁచఁబడకుంటకు గారణమేమన- శిశిత్సకులుగూడ వ  
 లపుననుండు సంతసామాన్యముగా నాపిచ్చియున్న- దైనను- నే  
 నుపదేశమున నదికుదఁచఁగలననిచెప్పెద- నాను- నేనీలాగొకని  
 కాపిచ్చికుదిచిఁగితిని- వాఁడుననుదనవలపుకత్తెగా బ్రాణనాయి  
 కగా భావించవలయును- మఱియు- వాఁడునన్ను బ్రతిదినము బ  
 తిమాలుకొనునట్లు లేఁకఁరచెదను- \*చాపల్యముఁగల పడుచునై  
 నేనాసమయమున కేడ్చెదను- మెత్తబడి- \*చాంచల్యముకలిగి- భ్రాం  
 తిఁగొని- \*వాలకమువేయుచు- గర్వపడి- లేనిపోనియాహలతోఁ  
 గోతిచేష్టులుసల్పుచు- ఁడఁబడి- నిలుకడలేక- కన్నీళ్లనిండి- చిటు  
 నగవు \*మెండుకొని యుండెదను. బ్రతిదుఃఖమునకుఁగొంతయు-  
 నేమనో \*వృథాయలేకున్న నేమాత్రమైనను- మొత్తముపై- (బిల్లకా  
 యలుక్ స్త్రీలునిట్టిజాతి) \*పశువులు- \*గాన- వానినపుడే ప్రేమించెద-  
 నప్పుడే యసహ్యించెదను, వెంటనేవానిస్సంతోషపెట్టెద- దోడ  
 నేప్రమాణముచేసి వాని\*న్ని రాకరించెద- నప్పుడేవానిఁ గూచి  
 \*విలపించెద- ఁడ్డణమెవానిపైనుమీసెద- నస్వలచినవానినో వాని  
 పిచ్చివలపునుండి \*తీవ్రోన్నాదప్రకృతికిఁబాటఁదఱిమెద- ననఁగా-  
 వాఁడొట్టువై చికొని- యీమనుష్యసంఘమున్విడనాడి- \*మునియై  
 యొకమూల బ్రతుకు నట్లొనఁచెదను.

7 వ॥ మంచిమాటకార్లు \*తడఁబడినపుడుమియుదురు- వలపుకాండ్రో-ప  
 సలేనప్పు-డనరాదుకాని-మిగులనేపుకనఁజేయుటకు-ముద్దాడుట.

8 Men are April when they woo, December when they wed ; maids are May when they are maids, but the sky changes when they are wives. I will be more jealous of thee than a Barbary cock-pigeon over his hen ; more clamorous than a parrot against rain ; more new-fangled than an ape ; more giddy in my desires than a monkey : I will weep for nothing, like Diana in the fountain, and I will do that when you are disposed to be merry ; I will laugh like a hyen, and that when thou art inclined to sleep.

9 O, that woman that cannot make her fault her husband's occasion, let her never nurse her child herself, for she will breed it like a fool.

Act v Sc iii.

10 'Shall we clap into 't roundly, without hawking, or spitting, or saying we are hoarse, which are the only prologues to a bad voice.

CORIOLANUS— *Act IV Sc III.*

11 I have heard it said, the fittest time to corrupt a man's wife is wher she's fallen out with her husband.

CYMBALINE— *Act V Sec. V*

12 By medicine life may be prolonged, yet death Will sieze the doctor too.

8 వ॥ మగవాండుతముఁబెండ్లాడని కన్నియలబలిమాలు కొనునప్పుడు  
దైత్రమాసమువంటివారు-కాని- పెళ్లియైనవిదపఃశూన్య మాస  
మునలెనుందురు-కన్నియలుతమఃకన్యాత్వమందు వైశాఖముంబో  
లెదరు-కాని- వారిల్లాండ్రైశశిమృత నాకాలముమాటును- మగ  
పావురముతనపెట్టక శంకించుటకన్న నెక్కుశ్రగనిన్ను నేననుమా  
నించెదను- వానకజుచుచిలుకకంటె మిక్కిలిదొడపెట్టెద- దిమ్మ  
నికన్నమిగులఁజపలముగానుండెదను- నాశోర్కులయెడఁగోరికన్న  
ఁగొఱమాలియుందును- శోకదేవతకరఃశినే నూరకేడ్చెదను- మఱి  
యనీపుల్లనముగ నుండనిచ్చగించినపుడేనేనట్లచేసెదను- దుమ్ము  
లగొంఱిలాగునవ్వెదను- వెండియునీపునిదురింపఁదలచినపుడే నేన  
ట్లానర్చెదను.

9 వ॥ భళి- తనతప్పుతనమగనిపై మోషనియాఁడుది- తనంతనాపెతన  
విడ్డంబెంచ నీకుమేమననాపెఁవెంగిలివలె దానికీనడతమప్పును.

10 వ॥ చెడుకంతమునకుఁబీతికలై నకేకరింతగాని-యుమియుటగాని- గొం  
తుకు వెల్లురానినదని చెప్పటగాని- మాని- వెంటనేసిద్ధపడుదుమా.

11 వ॥ ఒకనిభార్యంజెఱచుటకు మిక్కిలితగిననమయమది యాపెపెనిమి  
టితోనరిపడకున్న పుడనివింటిని.

12 ద్వి॥ .బ్రతుకుపొక్కింపగఁబడుమందుచేత।  
.ఃమృతిపైద్యునింగూడ.మింగెడుఁగాని॥

HAMLET—

*Ac. I. Sec. V.*

- 13 But virtue, as it never will be moved  
Though lewdness court it in a shape of heaven,  
So lust, though to a radiant angel linked,  
Will sate itself in a celestial bed  
And pray on garbage.

*Act ii. Sec. ii.*

- 14 Fare you well, my lord.  
These tedious old fools !

*Act iii Sec. i.*

- 15 If thou dost marry, I'll give thee this plague for  
thy dowry : be thou as chaste as ice, as pure as  
snow, thou shalt not escape calunmy. Get thee to  
a nunnery. Go, farewell. Or, if thou wilt needs  
marry, marry a fool ; for wise men know well  
enough what monsters you make of them.

*Sec. ii.*

- 16 None wed the second, but who killed the first.
- 17 The instances that second marriage move  
Are base respects of thrift, but none of love :  
A second time I kill my husband dead  
When second husband kisses me in bed.

13 గీ॥ .అలమిపోకిరితనమునన్వ.గాకృతిఁగొని|

.కోరినఁజలంపఁబడదును.గుణమొకప్పు|

.♦దివ్యమూర్తిఁగనిగలిసియున్.దృష్టిపడక|

.♦గుహ్యచాపమొంగిలి.కూళ్లుగుడుచు॥

14 ద్వి॥ .♦ఎనఁగుముహూయిగా.నీవునాప్రభువ|

.విసిగించునీముది♦వెంగలివారు॥

15 ప॥ సీవుపెద్దాశినయెడ నీకీ♦శ్యాసినేసరణమిచ్చెదను- మంచుగడ్డవలె

మచ్చలేకుండు- మంచువలెనిమకలముగనుండు- మైసనిశ్చయము

గా- నిండెందప్పకొననేరవు-సన్యాసినులమతమునకుఁబోషాముక్తను

ఖముండు-మటుగాక- సీవుపెద్దాడఁగోరినచోవెట్టివానిఁబెండ్లాడు-

మేమన- ఁదెలివిగలవారు- సీవువారి నెట్లుపాడొనఁచెదవో తెలిసి  
కొందురు.

16 ద్వి॥ .తోలివానిఁజంపిన.♦తోయ్యలితప్ప|

.మలివానిఁబెండ్లాడి.♦మనదెవతైన॥

17 గీ॥ .సంపదన్ వృద్ధిపరచునీ.చపుతలంపు|

.గాని-రెండవపెండ్లికిఁ.♦గతమువలపు|

.కాదు-మలిసారినాదుమ.గని.♦గెడపెద|

.♦మొత్తనన్మార్పెనిమిటి♦చుం.చించునవుడు॥

18 (1) I do believe you think what now you speak ;  
But what we do determine oft we break.  
Purpose is but the slave to memory ;  
Of violent birth, but poor validity ;  
Which now, like fruit unripe, sticks on the tree,  
But fall unshaken, when they mellow be.  
Most necessary 't is, that we forget  
To pay ourselves what to ourselves is debt :  
What to ourselves in passion we propose,  
The passion ending, doth the purpose lose :  
The violence of either grief or joy  
Their own enactures with themselves destroy :  
Where joy most revels, grief doth most lament ;  
Grief joys, joy grieves, on slender accident.  
This world is not for aye ; nor 't is not strange  
That even our loves should with our fortunes change:  
For 't is a question left us yet to prove,  
Whether love lead fortune, or else fortune love.  
The great man down, you mark his favourite flies ;  
The poor advanced makes friends of enemies.  
And hitherto doth love on fortune tend :  
For who not needs shall never lack a friend ;  
And who in want a hollow friend doth try,  
Directly seasons him his enemy.  
But, orderly to end where I begun,—  
Our wills and fates do so contrary run,  
That our devices still are overthrown ;  
Our thoughts are ours, their ends none of our own ;  
So think thou wilt no second husband wed ;  
But die thy thoughts when thy first lord is dead.

- 8 (1) నీ! నీవిష్టువల్లు-దానిసరిగఁ నరసెద.వనితలంచెద-ఁగాన-. మన  
ముతజ్జు!  
.నిశ్చయించినదిమా.నెదము-బల్మిన్తోఁ దవి.కడుఁ గొంచెమువిలువ.  
గలుగుఁనత్ప్రతికి!  
.బొత్తగనుదేశ.మున్నాసియగు-నద్ది-.చెట్టునఁదోరగా.యట్టలుండు!  
.నింతవఱకు-ఁగాని.యింకఁనారమునఁబడియెడుఁగదిలింపఁబడ  
క-మిగుల!  
.ముఖముగా-మన.ముందీచఁమఱచెద. మెయ్యదిమనకగు. ఋణ  
ముదాని!  
.దుఃఖనమయమునం. దునమనమనుకొన్న.దావంతమఁగియఁగా.  
ర్యంబునెప్పుడు!  
.శోకంబునకుఁగాని.కకుఁగానియుం.జినశక్తియవ్వని. నిశ్చయ  
ముల!  
.తోవానిఁబాలయించు-నే. వఁకఁదుగ్గిలేడు. నానందముగ్గదు నాచట  
వంత!  
.దురతిల్లు-వనటనం.తోషించు-ఁ మోదముక్తఁ వనరెక్కజిన్నఁ  
య.పాయవందె!  
.జగమిదికాదుఁశా.శ్వతమింతెకాక- మ.నయదృష్టములతోమ.నవ  
లపులును!  
.మారుటఁబ్రముకాదు-.కారణమేమన-నడుపునోవిధినిమ.నన్మధుఁ  
డు-లేక!  
.కామునినడువునో.కడుఁభాగ్యనేవత-.మూయంతము బ్రతుకేయ  
నిక!  
.మనకువిడువఁబడి.యెను-గొప్పవాఁడుఁకుగ్గి.గిలిననీవుక బరి.కింతు  
వతని!  
.ప్రేముఁడుపడుగుపెట్టు-ఁ బేదపెచ్చినయెడ-. సలిపెడుశత్రుల.  
సంగడులుగ!



(2) Why, let the stricken deer go weep,  
The hart ungalled play ;  
For some must watch, while some must sleep :  
Thus runs the world away.

Act. iv. Sec. iii.

- 19 We fat all creatures else to fat us, and we fat ourselves  
for maggots : your fat king and your lean beggar is but  
variable service, two dishes, but to one table : that's  
the end.

.నిదివజ్రమహాచార్యుని దృష్టముగ్గొలిచెను. ♦ బాహుమయేమనఁ గోర్కె.  
దొంగగువాఁడు!

.హితునిఁ గొఱతవడఁ జెప్పటికైన- వెం.డియును- గావలసియు.ండి  
ననెతండు!

.కవటియయిన నేస్త. కానిననుభవించు- న్నష్టముగా- వానిఁ బగతుఁ  
జేయు!

.గాని-వరునగ నెక్కడ మొదలిడితిన. ద్యౌడముగియగ-మన.యిచ్చ  
లుమఱి!

.మనయానలింక ♦ధ్వం.నంబు కాఁబడునంత. ♦ప్రతికూలముగ వశిం  
బగువెట్టు!

.మనదుచింతలుండు. మనవిగ-ఁగావువా!

.నిఫలితములుమనవి. నీవుతలఁతు!

.కనుక-మాటుమనువు. గొనమి-నీతొలిభార్య!

.చెల్లు నెపుడె. నీకు. చింతలు జెగు||

(2) గీ|| పోటుతిన్న జింక పొగలుచుం గోనిముత్ర

యక్షతమగునిట్టి చూడనిముత్ర!

గొందఱునిదురింపఁ గొందఱుమేల్కొన!

పలయు-నట్లు-జగము పరుగువెట్టు||

19 వ|| మనకొప్పువనకై జంతువులనెల్ల మనముకొప్పువంతుము-పురుగులకొ

టకై మనంతటమనముకొప్పుదుము-నీబలిసిన రాజును- మఱియు నీ

బక్కచిక్కిన బిచ్చగాఁడునుం గేపలముమాటుచుండెడు కంచములు

రెండుకూల్గొక్క భోక్త-కే-యది-ఫలితాధము.

HENRY IV.—PART I.—*Act III Sec. I.*

20 Mincing poetry:—

'T is like the forced gait of a shuffling nag.

## PART II:—

*Act I Sec. II.*

21 Have you not a moist eye? a dry land? a yellow cheek? a white beard? a decreasing leg? an increasing belly? Is not your voice broken? your wind short? your chin double? your wit single? and every part about you blasted with antiquity? and will you yet call yourself young? fie, fie.

22 But it was always yet the trick of our English nation if they have a good thing, to make it too common.

*Act. iv. Sec. i.*

23 Like an offensive wife  
That hath enraged him on to offer strokes,  
As he is striking holds his infant up  
And hangs resolved correction in the arm  
That was upreared to execution.

*Sec. iii.*

24 If I had a thousand sons, the first human principle I would teach them should be—to forswear thin potations, and to addict themselves to sack.

20 ద్వి॥ .•కొతికి-యీడుపుకాళ్ల-గుఱిపుతట్టు।  
 .గతి-బల్లిలాగిన-కవనముండెడును॥

21 ప॥ తడికన్న-నీల్లేనిమొగము-పచ్చనిబుగ్గ- తెల్లనిగడ్డము-నెంచుచున్న  
 కాలు- బలియున్నకడుపునీకులేదా- నీకంతముచెడలేదా- నీశ్వాస  
 ముతగ్గలేదా-నీగడ్డమురెట్టెంపలేదా-నీబుడ్ధినిఃస్లిలేదా- నీస్థితియం  
 తయునుద్దిమిచేఘంసముకావింపఁబడెను-నీవింకనుఁబడుచువాడవ  
 నెవవు-చీఫీ॥

22 ప॥ మాయాంక్లయులఁపృక్కృతి-వారికెద్దియెన నొకమంచివస్తువుఁబభిం  
 చినచో దానింబాడునల్పుట॥

23 గీ॥ .తన్నుఁగొట్టునట్లు-తనపెరిమిటకల్గి-  
 .బుట్టఁజేసి-తన్ను-మొత్తునతని  
 .చేతికడ్డువాని-చిటుకనివేళలాడఁ  
 .బట్టదుప్తభార్య-పగిదినుండె॥

24 ప॥ నాకువేఁగురుడుకులున్నప్పటికివాండ్రొకనేనుమొదటమహా  
 .నవనీతెప్పచిఁ పానములుమానుటకుఁ బ్రమాణముచేయుటయు  
 సారముఁకలవడుటయును॥

---

HENRY VI.—PART I—*Act II Sec. III*

- 25 And I have heard it said, unbidden guests  
Are often welcomest when they are gone.

PART II.— *Act IV Sec IV.*

- 26 How now, madam ?  
Still lamenting, and mourning for Suffolk's death ?  
I fear me, love, if that I had been dead,  
Thou wouldst not have mourned so much for me.

PART III.— *Act III. Sec. I.*

- 27 Look, as I blow this feather from my face,  
And as the air blows it to me again,  
Obeying with my wind when I do blow,  
And yielding to another when it blows,  
Commanded always by the greater gust :  
Such is the lightness of you common men.

## Sec ii.

- 28 Like one that stands upon a promontory,  
And spies a far-off shore where he would tread,  
Wishing his foot were equal with his eye ;  
And chides the sea that sunders him from thence,  
Saying—he 'll lade it dry to have his way :  
So do I wish the crown, being so far off,  
And so I chide the means that keep me from it ;

25 ద్వి॥ .శిలువనిఁవిందులు. వెన్నెన వెన్నెన-  
 .ఁ నెలమినింపొందుల. చేపెన్నెన వాడె॥

26 గీ॥ .ఓసియింకే నేడ్పు. చుం తెన్నే. పుచ్చెఁజెఁ  
 .వానికొఱకు మైలఁ బట్టుచుంటె  
 .యెనెమడసియున్న. నింతగాఁగ్రియు చాల  
 .శోక మందపంచు. నాకుఁదోచు॥

[.ఁ నూకెడునాఁడె]

27 త॥ .కనుఁగొను-మే-వెండు) .కన్నా మొగంబు. నండియాదక-గాడ్పు  
 .న-నదిమఱియునేవి. నరివై చినంత. లొంగు. నాగాలికి. లోఁబడు-వెండి  
 .యును-ఁలా. తిక య్యడి. యునెగయునప్పు. ఁదురవు. కర్వలిదెబ్బ. కొ  
 .డఁబడుచుండు  
 .ఁననయంబు-నెటువంటి. దొఁజల్క-దనము. ఁసలఁతులారామీకు  
 .ఁసలవడుచుండు॥

28 త॥ .ఁవారిధిచేపగు. ఁపర్వతశిఖర .మందుండి-దవ్వల. కగడకునవల  
 .ఁతీరముఁగని-దానఁదిరుగ నాశించి- .తనఁదృష్టి నేగునం. త వడిఁద  
 .నగతి  
 .మీఱఁగోరుచు-నడ్డు. మించినఁకడలి .నెండించితనతో) వ. నెనయ  
 .ఁగొంతెమ్మ  
 .కోరికఁబడువాని. కొమరున-మాళి. గోరియడ్డగువాని. గుఱి  
 తునేను॥

## Act. iv Sec. i.

- 29 And you shall have your will, because our king ;  
Yet hasty marriage seldom proveth well.

## Sec. vii.

- 30 But when the fox hath once got in his nose,  
He'll soon find means to make the body follow.

## Act. v Sec. vi.

- 31 The owl shrieked at thy birth, an evil sign ;  
The night-crow cried, aboding luckless time ;  
Dogs howled, and hideous tempest shook down trees ;  
The raven rooked her on the chimney's top,  
And chattering pies in dismal discords sung.  
Thy mother felt more than a mother's pain,  
And yet brought forth less than a mother's hope ;  
To wit, an indigest and deformed lump,  
Not like the fruit of such a goodly tree.  
Teeth hadst thou in thy head, when thou wast born,  
To signify, thou cam'st to bite the world.

29 ద్వి॥ .పొందు స్వేచ్ఛ బ్రృథు. వృథాగాన-గాని  
 .తొందర పెండ్లియ. ద్విగళ సచ్చినచ్చు॥

30 ద్వి॥ .తనమూతిదూరిన. తరువాతనక్క-  
 .తను వెల్లదూచుకొనా. ధనమందువేగ॥

31 నీ॥ .పులుగుపిట్టటచెనీ. పుట్టక-నొక చెడు  
 .గుతుక-తీతువయిక-గుటిలమైన।  
 .నమయమబ్బుననినూ. చన సేయుచాచెక-గు  
 .క్కలుకూసె-చెకలిచెం. గాలిచెట్ట।  
 .గుచుకండెబొగగుటి. కొనబొంజకాకి-య  
 .పన్నరముగబాడె. వదరుబోతు।  
 .పిట్టలుపదపడి. భీకరముగ-నసా  
 .ధారణముగ నీడు. తల్లిపగనవ।  
 .వేదనబొందియు-వెండియు-గోరిన  
 .దానికన్నగ్గడు. దక్కవుగనె।  
 .ననగబాగుగ నేర్పడ. నట్టిముద్ద।  
 .యంతమంచిమానికొదగ. నట్టిపండు।  
 .నీవుమునిపండ్లతో. బుట్టి, నావు-జగము।  
 .గఱచుటకునీవువచ్చితం. చెఱుక వడగ॥



KING JOHN—

*Act IV Sec II*

- 32 To gild refined gold, to paint the lily,  
To throw a perfume on the violet,  
To smooth the ice, or add another hue  
Unto the rainbow, or with taper-light  
To seek the beauteous eye of heaven to garnish,  
Is wasteful and ridiculous excess.

KING LEAR—

*Act I Sec IV*

- 33 Not so young, sir, to love a woman for singing; nor so  
old, to dote on her for anything; I have years on my  
back forty-eight.

RICHARD III

*Act I Sec III*

- 34 But then I sigh; and, with a piece of scripture,  
Tell them that God bids us do good for evil:  
And thus I clothe my naked villany  
With old odd ends stolen out of holy writ;  
And seem a saint, when most I play the devil.

32 ద్వి॥ .జంగరువూత మేఁబ్బంగారమునకు |  
 .జెంగలువకురంగు. సేత-♦ నెత్తావి |  
 .♦ సురపొన్న కెరవు. కెచ్చుట-మంచుగడ్డ |  
 .మఱినున్న సేయుట-మఱియొక రంగు |  
 .♦ నగవైరివిటనొ. నచుట-పట్ట |  
 .వగలు వెలింగెడు. ♦ భానుచికాంతి |  
 .హెచ్చింపజే♦వత్తి. నెత్తి పట్టుటయు |  
 .♦ నచ్చపు♦నగు బాటు-♦ నధికము-వృథయు॥

33 వా॥ అంతపడుచువాడగ్గానయ్య పాటకొఱకై స్త్రీనివలచుటకు- మ  
 అంతముసలివాడగా నెందుకైననాపెపైసంతగా భ్రాంతిపడుట  
 కు- నానెత్తికినలువదెనిమిజేండ్లు పచ్చిపవి.

34 గీ॥ .♦ వెచ్చనూతు♦శ్రుతిజదివి.. వేల్పుమనకు |  
 .నాజ్ఞయిడె జెడునకుమంచి. యాచరింప |  
 .న నెదదొంగిలిశ్రుతిఫలి. తాధాములను |  
 .గిప్పినాకీడు♦మునివలె. ♦గానిపింతు॥

## Sec. iv.

35 I'll not meddle with it: it is a dangerous thing: it makes a man a coward: a man cannot steal, but it accuseth him, a man cannot swear, but it checks him; a man cannot lie with his neighbour's wife, but it detects him: 't is a blushing shamefast spirit that mutinies in a man's bosom; it fills one full of obstacles: it made me once restore a purse of gold that by chance I found; it beggars any man that keeps it: it is turned out of all towns and cities for a dangerous thing; and every man that means to live well endeavours to trust to himself and to live without it.

MEASURE FOR MEASURE— *Act II Sc. IV*

36 So play the foolish throngs with one that swoons;  
Come all to help him, and so stop the air  
By which he should revive.

## Act. iv. Sec. i.

37 Shame to him whose cruel striking  
Kills for faults of his own liking?

35 వ॥ దానిజోలినాకక్కటలే-నదియు. నద్రవకరమైన-దదిమనుష్యునిబిటికి  
 గాఢజేయును-మనుజుడు దొంగిలినేరడదివానిదిందును-మానవు  
 లొట్టులెట్టుకొననేరడదివానినడ్డును-మర్త్యుడుతనపొరుగువా  
 నిభార్యతోబడుకొనలేడదివానిబొత్తిగాఢటలెట్టు - నదొకవెల  
 వెలతోవుప్పిగ్గమొగముదయ్య- వదిలరునిప్పొనయములోదిరుగు  
 బాటనచుక-నదిజనునాటంకములతోనించును-నాకొకప్పుడుతనం  
 తదొరకినయొకబంగరుమూటనిచ్చివేయునట్లుదినజ్ఞేసె- నదితన్నుం  
 చుకొనుప్రతిమనుష్యునిబిచ్చెగానినట్లు- నదియావశ్యకమైనదని  
 యెల్లపట్టణములనుండిఁజీమివేయబడెను-హాయిగాబ్రతుకఁగోరిన  
 ప్రతిజనుండున్నదానమ్మకొనియదలేకజీవించును.

36 శ్లో॥ మూఁళానున్నవానిఁబోషింపఁగోరి-వి  
 .వేకహీనులెల్లఁబిండుగట్టి  
 .వానిచుట్టుమూఁగి..వనిదేహకఁగలిగి  
 .నట్టిగాడుపునరికట్టదురటు॥

37 ద్వి॥ తానల్పుశప్పులొచవువారి-హింస  
 .చేసిసవానిని.నీయసవలయు॥

## Sec. ii.

- 38 O place and greatness, millions of false eyes  
 Are stuck upon thee ? volumes of report  
 Run with these false and most contrarious quests  
 Upon thy doings ! thousand escapes of wit  
 Make thee the father of their idle dreams.  
 And rack thee in their fancies.

- 39 Silence is only commendable  
 In neat's tongue dried, and a maid not vendible

MERCHANT OF VANICE— *Act I Sec I*

- 40 (1) His reasons are as two grains of wheat hid in two  
 bushels of chaff : you shall seek all day ere you find  
 them ; and when you have them, they are not worth  
 the search.

## Act. iii. Sec. v.

- (2) This making of Christians will raise the price of  
 hogs if we grow all to be pork-eaters, we shall not  
 shortly have a rasher on the coals for money.

38 ద్వి॥ ఓయధికారమా యోగోష్ఠ్యోనమః  
 .నీయందుఁదగి లెడు, న్నైక్కులన్దాయ  
 దృష్టలు-వాతక లెం తే.♦నంపుటములఁ  
 .పుష్టిగ నీదు చె♦.య్యులమిఁదికీన♦  
 .యము లేనిప్రతికూల.మైన♦యన్వప.  
 .ణములతోఁబర్చిడున్.-బలునేర్పుమీఱు  
 .కొంఁటెచేష్టలుతమకు.♦నూత్రమనుచు  
 .♦బంటింపకే♦కుని.స్వత్రములందు॥

39 వ॥ రెండుగంపలయూఁకలోదాఁగిన రెండుగోడుమగింజులవలె- వానిత  
 లన్నియున్న వి- వానినీవుకనుగొనుముందుప్రాద్దెల వెదకెద-వవిసికు  
 దొరకినపుడు- వెదుకఁదగినవికావు॥

40 ద్వి॥ .వసుగుబోసినయట్టి.పశువునాలుకకు  
 .♦నెఱిఁజెల్లఁబోనికన్నెకు♦మానమొప్పు॥

40 వ॥ భక్తిమత్తములనంభ్యుఁడొచ్చించుట హాస్యకీయమూల్యమును  
 హెచ్చించును.మనమందఱమును.♦ సూకరమాంసాశనుల మైనచో  
 బొగ్గులకంటెకొకవందియొనపుముక్కయొక్కగొంఁతపుకాలములో  
 పెలకుమనకుఁకొడు॥

---

MUCH ADO ABOUT NOTHING.

Act iii. Sc i.

- 41 I never yet saw man,  
How wise, how noble, young, how rarely featured,  
But she would spell him backward ; if fair-faced,  
She would swear the gentleman should be her sister ;  
If black, why, Nature, drawing of an antick,  
Made a foul blot ; if tall, a lance ill-headed ;  
If low, an agate very vilely cut ;  
If speaking, why, a vane blown with all winds ;  
If silent, why, a block moved with none.  
So turns she every man the wrong side out,  
And never givesto truth and virtue that  
Which simpleness and merit purchaseth. -

Act. v. Sec. i.

- 42 't is all men's office to speak patience  
To those that wring under the load of sorrow,  
But no man's virtue nor sufficiency  
To be so moral when he shall endure  
The like himself.
- 43 There was never yet philosopher  
That could endure the toothache patiently,

41 నీ॥ ఎంతటి మతిమంతుఁడెంతయు దారుండు

పడుచువాఁడెంతయు బ్రమగుసంద!  
 ఁగాఁజైనఁగానిముక్తఁకాననిప్పటికాపె  
 హాస్యముచేయఁబోనట్టినరుని!  
 ఁదెల్లగనున్నచోఁజెల్లెలుగాఁదన  
 కతఁడున్న బాగుండున నెడునాపె  
 -నలుపైనఁజాడ-భళి-భళి-విదూషకునకుఁ  
 \*బ్రతిగాఁజెడుగుమచ్చఁ\*బ్రకృతినల్పె!  
 -ఁబొడవైన-నిచ్చెన-గడ-పొట్టిగానున్న  
 యెడఁగునూపిగఁజెక్కఁబడినగుజ్జ!  
 \*వక్తయానేనియు-బావురేనలుదట్ల  
 ఁగరువలినెగిరెడుగాలిపడగ!  
 యూరకుండినయెడ-నార-యేరికి  
 జలింపఁబడరాకున్నట్టివట్టిమొద్దు!

పృథ్విజనునకిట్టెలాపెలోపంబునెంచు!  
 ఁగరమునరళిత-మతియుయోగ్యతచెలింగి!  
 యెద్దికొనియెడుదానినొక్కితయైన!  
 మంచిగానామెయెన్నఁడునెంచఁబోదు!

42 కం॥ జనములకెల్లన్వాడుక । వనటబరువుక్రిందబాధపడువారలకో!

పునుఁగఁగఱపుట-కానియెవం । డునోచుకొనలేడుతానునొ  
 చ్చినవట్ల॥

43 ద్వి॥ పలునొప్పికిన్బాధఁబడఁబోకసైఁప

ఁగలిగినవేదాంతికలుగఁడిప్పటికి॥



OTHELLO—

*Act II Sec I*

- 44 Base men being in love have then a nobility in their  
natures more than is native to them.

Sec. iii.

- 45 O thou invisible spirit of wine, if thou hast no name  
to be known by, let us call thee devil.

- 46 Men should put an enemy in their mouths to steal  
away their brains? that we should with joy, pleas-  
ance, revel, and applause, transform ourselves into  
beasts!

Act. iv. Sc. i.

- 47 't is the strumpet's plague  
To beguile many and be beguiled by one.

Sc. iii.

- 48 I do think it is their husbands' faults  
If wives do fall. Say, that they slack their duties  
And pour our treasures into foreign laps;  
Or else break out in peevish jealousies,  
Throwing restraint upon us; or, say, they strike us,  
Or scant our former having in despite:  
Why, we have galls; and, though we have some grace,  
Yet have we some revenge, let husbands know,  
Their wives have sense like them: they see and smell  
And have their palates both for sweet and sour,

44 ప॥ నీచులువలపుననుంటచేడమకు॥ నిక్కముగనున్న దానికంటె॥ బె  
చ్చుగనొకగొప్పదనముండమన్యభావములంగలిగియుందురు॥

45 ప॥ ఓకనుపడనికల్లుజీవుడ-నిద్రెలుపువేరులేనిచో-  
దయ్యమనినిస్పృలుననిముఠ్ఱ॥

46 ప॥ నరులుతమనోళ్ళ న్దమతెల్విదొంగలించు శత్రువుఁనునుచుకొనుట-  
యానందముల్లానయుత్పత్తింతు పొగడ్తతోఁ బనులుగా మనము  
మాటవలసియుంటయు॥

47 ప్వి॥ .॥కులటకుఁగలుగుతె.గు॥లోస్త్రసేత॥  
.పలువుఱ-కొకనిచే.వంచింపఁబడుట॥

48 సీసమాలిక :—

.నాయూహ-భార్యలు.నాయముఁదొఱగిన  
.యెడవారిభతకల.యెగ్గులవ్వి  
.వారుపేక్షింతురు.వాకితకవ్యము  
.అకవేశ-మనసాముఠ్ఱులొరులయొడుల  
.మఱిపోసెదరు-కిన్క.మొనందియంబులన్  
.మనలనిబకంథము.లనుఁగదించి  
.తామవిరోధించెదరు-లేక-మనలద  
.న్నెడరొకప్పుడు-తేక-॥కొదువనల్ప॥

As husbands have. What is it that they do :  
When they change us for others ? Is it sport ?  
I think it is. And doth affection breed it ?  
I think it doth. Is't frailty that thus errs ?  
It is so too. And have not we affections,  
Desires for sport, and frailty, as men have ?  
Then, let them use us well ; else let them know ;  
The ills we do, their ills instruct us so,

PERICLES

*Act II Sc. I*

49 Here 's a fish hangs in the net, like a poor man's right  
in the law ; 't will hardly come out.

*Act iv. Sc. vi.*

50 What would you have me do ? go to the wars, would  
you ? where a man may serve seven years for the  
loss of a leg, and have not enough money in the end  
to buy him a wooden one ? .

.దరుమనకిచ్చెడు.ధనమనహ్యముతోడ  
 .బాపురే-మనముచు.గోపగుణము!  
 .గలవారము-దయనా.కష్టించుచెలువము  
 .గొనచియు-మనకుఁబ.గయునఁగొంత!  
 .కలమ-తెలియసీమ,గలువార్థి.మూండుక్రకు  
 .స్తమ.కరణివైల్చి తనరుననుష్ట!  
 .వారుకన్గొనెదరు.వాసనఁగందురు  
 .చేదుతీపులెఱుంగు.హృదయండు!  
 .వారలకునూడఁబతులఁజెఱుంగున  
 .మగవాటికినన్మ.మూర్ఖుఁగోరు!  
 .నూహయేమో-వేడ్క.యో-యద్దియనుష్టద  
 .లంచెద-వలవడి.కాంచునొక్క!  
 .యశా-నదియటనబ్బు ననియెంతు.జాపల్క  
 .మా.విప్విధానద.పాచిండు!  
 .వాస్తవంబది-మనకును.భ్రమలు-వేడ్క!  
 .లందుగోర్చె-లు-చపలత-యుండఁబోనె!  
 .మనయెక్కడన్నగాలేని.మగలు-వారి!  
 .యెల్ల-మనలెప్పుడేర్పునం.చెఱుంగనిముక్త॥

49 ప॥ తగవునందున్న పేదయాత్రివలె నాచేపవలఁజిక్కినది-వైకివచ్చుట కష్టము.

50 ప॥ నీవునన్నే మిచేయుమనెదవు- జగడములకుఁబొమ్మందువా- యచట నొకఁడేండ్లు కాల్యోగొట్టకొనుటకుఁగొల్పవచ్చును-వఱియుండుదక్కొక మరగాలైనఁగొనఁజాలినంత డబ్బుతనికుండదు.

---

 ROMEO AND JULIET *Act. II. Sc. III.*

51 Women may fall when ther's, no strength in men.

 THE TAMING OF THE SHREW *Act. II. Sc. I.*

52 Say, that she rail ; why, then I'll tell her plain,  
 She sings as sweetly as a nightingale :  
 Say, that she frown ; I'll say, she looks as clear  
 As morning roses newly washed with dew :  
 Say, she be mute, and will not speak a word ;  
 Then I'll commend her volubility,  
 And say, she uttereth piercing eloquence :  
 If she do bid me pack, I'll give her thanks,  
 As though she bid me stay by her a week ;  
 If she deny to wed, I'll crave the day  
 When I shall ask the banns, and when be married ;

## TEMPEST

*Act II. Sc. II.*

53 Were I in England now ( as once I was ) and had but  
 this fish painted, not a holiday fool there but would  
 give a piece of silver : there would this monster  
 make a man, any strange beast there make a man.  
 When they, do not give a doit to relieve a  
 lame beggar, they will lay out ten to see a dead  
 Indian.

51 ద్వి॥ .పురుషులలో బలం.బులలో లగిసపుడు!

.• లెజవలొక్కపురీ.త్తిప్పవచ్చు॥

52 సీ॥ .అపెత్తిట్టినయెడ.నందుకిచ్చడు నేను

.గోయినలెనాపె.సూయనందు!

.నాపెతోజెప్పెద-నాపెమొగంబుచి

.ట్లుంచుకొనుచున్నో-మంచువలన!

.నవ్వజేత్తుల్లిశ్చ.మైయుదయంబుచ

.నలరుగులాపు.వహించాపె!

.స్వచ్ఛముగానున్న.దలియెద-నాపెప

.ల్కొకత్తెననచోక.యురకున్న!

.చోనాపెచాన్పి.నేనుమెచ్చెద-మఱి

.యాపెచుర్కుగనుచ.నానమిచ్చె॥

.ననెద-నన్నాపెహి.నన్నాపెకేను!

.షందనముల్లి.నన్నాపె.వారముతక!

.నండనుండుమనుచుట-న.నెప్పొక్కిమాడ!

.నొప్పుకున్న.బ్రాహ్మణమితె.పక్షదనెద॥

53 ప॥ మునుపటివలె నేనాంశ్లేయశేఖమందుండి యీచేపప్రతిఁబించి

నయెడ- నుల్లసముగలప్రతియవిశేషము నచట.హాకమాక యిడక

మానఁడు- మఱి- యక్కడనీకూర్చబంతువుమా-పుడుగా-••బ

రిగింపంబడు- నెట్టివింశతకువైచ సచటమచుఘ్నఁడగు. నొకకుం

టితిఁపగానిఁ బోవుటకు వారొకకాస్త నఁబెట్టరుగాని యొకచచ్చి

న యిండ్యశేఖయునిఁజూడఁబదియైన వెచ్చపెట్టదును.

---

TIMON OF ATHENS *Act. III. Sc. IV.*

54 Who can speak broader than he that has no house to  
put his head in? such may rail against great  
buildings.

TROILUS AND CRESSIDA *Act. II. Sc. II.*

55 'T is mad idolatry  
To make the service greater than the god

56 Full merrily the humble bee doth sing,  
Till he hath lost his honey and his sting;

54 ప॥ తనతలదాచుకొనుట కిల్లులేనివానికన్న నెక్కువగర్వముగా నెవడు  
మాట్లాడఁగలఁడటైవాఁడు గొప్పయిండ్లస్థాపించును.

55 ద్వి॥ .♦దేవునికంటెనధికముతతేనవ!  
ఁగావించుటయవివేకంబగుభక్తి॥

56 ద్వి॥ .పాదుచుండెడు♦నమ్మి♦భృమరమువేడ్క-  
తోడఁదేనెయుఁ♦గొండిఁ♦దొఱగెడువఱకు॥



## హాస్య రసః



కుమారసంభవే ॥

- 1 గృహస్థాన్విహితేహరవాహనస్య । స్పృశన్ముమాకేనణింసలీలమ్ ।  
సభృంగిణస్సూక్ష్మతరంశిఖాగ్రం । కషణన్ బభూవప్రమదాయపితోః ॥

వికృమోర్వశీయే ॥

- 2 అంలభదధంష్టులగ్నా - ననక్కణో మిమోలివిదుం ॥  
అందుమ్మో ఆవిలిమే పడిహాది- తథావిమో ఆవిస్సందావ ॥

శాకుంతలే ॥

- 3 కావలం పరిత్రాదుం- దుస్సందం అక్కంద- రాలరక్తి ఆయిత  
నోవణాథిణామ ॥

- 4 కింపుణ వివత్తుకా మోవిలలజ్జో ॥

- 5 శహపకిశజే విణిందిద । ణహాశేకమ్మ వివజ్జణీతివ ।  
పశుమాశణకమ్మ దాళుణే, అణులంపామిదు ఎవ్వకొత్తివ ॥

## న వ్యూ లా ట



1 గీ॥ కొనుచుముక్కంటి యెక్కుడు కొమ్ముదోయి ।

.జగముతల్లి సింగంబు యనో.జంబుడుకుచు ।

.బెంగికడునన్నమాజుట్టు .పిలుకలాగు ।

.చాతడుద్దలిదండ్రిల హాళికయ్యె ॥

2 వ॥ ఆ- యోసీ గట్టిగాఁ దగులుకొన్నది గదా- విడిపింపనేరను- సరే  
వీడిపింపవీలుకాదని నాకుఁదోచుచున్నది- కాని- యందాఁక విడి  
పించెదను ॥

3 వ॥ మేమెవరము కాపాడుటకు- దుస్సంతునిఁగూచి- మొఱఁబెట్టుకొ  
నుము- తపసికానలు రాచఁపొపుగలవికదా ॥

4 వ॥ అయ్యామీరు మఱేమో పల్కఁగోరినట్టాన్నారు ॥

5 గీ॥ తెగడఁబడియును సాజమై నెగడునెద్ది ।

.యట్టిపనినెంతయు విడిచి పెట్టరాదు ।

.కడుఁ బసరములఁజంపెడు .బెడిదుడయ్యె ।

.జాలిగుండియవాడెవో .జన్నిగట్టు ॥

శృంగారతిలకే ||

6 ఏనంపయోధరయుగం పతితంనీత్యు |  
 భేదంవృధావహసికింహరిణాయతాక్షి |  
 స్థోవివేకరహితో జనతాపకారీ |  
 యోఽత్యున్నతః ప్రపతతీతికిమత్రచిత్రమ్ ||

7 అజ్ఞాత్వా వనితోపమంత్రణ మవిజ్ఞా యాంధ కాశేగతిం |  
 భీమంయామికమవ్ర తార్యమహతీం భిత్తిమనుల్లంఘ్యచ |  
 అప్రాప్యాసిఖానికృంతనమనా రుహ్యధికం సాహసం |  
 కఃప్రాప్నోతిపరస్త్రియోనిధువనం మాగోఽవిటానామయమ్ ||  
 ప్రహసనే ||

6 గీ॥ .పడినగుబ్బనోయిఁ .బడికించియిద్దాని  
 .వాలుఁగంటియూర .కేలపొగల  
 .తెలివిలేనిమొద్ద- .బలుమండఁగీడయి ।  
 .యెదుగువాఁడుకూలు. లేమిమిత॥

7 గీ॥ .♦చెలియ ♦మంతనమొలుగక- .♦చీకటినడ ।  
 .గొసక- బెడిదుఁడగు.తలారి.ఁగనుమొలుగక ।  
 .గొప్పగోడదాఁటక- జుట్టు.కోతవడక ।  
 .♦పెరచెలింగూడు నెవఁడు- ♦పో.కిరి♦తెరువది ॥



---

**MARVEL.**

---

ALL 'S WELL THAT ENDS WELL *Act. I. Sc. I.*

- 1 Our remedies oft in ourselves do lie,  
Which we ascribe to heaven: the fated sky  
Gives us free scope ; only doth backward pull  
Our slow designs when we ourselves are dull.

*Act. ii. Sec. iii.*

- 2 From lowest place when virtuous things proceed,  
The place is dignified by the doer's deed :  
Where great additions swell't, and virtue none.  
It is a dropsied honor.

*Sec. iv.*

- 3 A young man married is a man that's married

*Act. iv. Sec. iii.*

- 4 The web of our life is of a mingled yarn, good and  
ill together: our virtues would be proud if our  
faults whipped them not; and our crimes would  
despair if they were not cherished by our virtues.

## అ ద్భు త ర స ము .

1 గీ || .మనకుఁవలయుతోడు .మనయందెతఁచుగ |

.ఁనలకు- దానిఁదైవ .మంచిదెదము |

.మనముబద్ధకింప- మనయత్నముల వెన్ను |

.కేడ్చేడునఁపకాశ .మిచ్చియుఁవిధి ||

2 గీ || .ఁనుకృతముఁలొదవఁ దక్కువు. చోటునుండి |

.ఁకత్యక్తమిచ్చేతనఁతావు .ఁఘనఁకెక్కు |

.పెద్దబిరుదులు దాని నుఁప్పింపమఱియు |

.మంచిలేకున్న నదిఁవావు .మించుపరువు |

3 ద్వి || .లేజవ్వఁబున .లేమనుఁగూడు |

.నాజనుడన్ని ఁచా .యలఁజెడిపోవు ||

4 వ || మంచిచెడ్డలగ్గలిసిన కలగలువునూలితో మనబ్రతుకునేతయగు

చున్నది- మనదోషములు తమ్ముఁదూషింపకున్నచో మనసు

గుణములు గోర్వించును- మఱియు- మనసుగుణములు పోషింపని

యెడ మనదోషములు నిరాశఁచెందును ||

---

ANTONY AND CLEOPATRA *Act. I Sec. III.*

- 5 Our separation so abides and flies,  
That thou, residing here, go'st yet with me,  
And I' hence fleeting, here remain with thee.

## Act. ii Sec. i.

- 6 (1) We, ignorant of ourselves,  
Beg often our own harms, which the wise powers  
Deny us for our good ; so find we profit  
By losing of our prayers.

- (2) The barge she sat in, like a burnished throne,  
Burned on the water : the poop was beaten gold ;  
Purple the sails, and so perfumed that [silver,  
The winds were love-sick with them ; the oars were  
Which to the tune of flutes kept stroke, and made  
The water which they beat to follow faster,  
As amorous of their strokes.

5 శీ || -మనవిరహమట్లునిలుచుఁ గ్ర.మృతఁబరువిడు!  
 .నిచటనుండియునాతోడ .నేగెడివు!  
 మతియునిచ్చోటనుండినే .బరుగుఁగొనుచు!  
 .నించునీతోడు తన్నిల్చి .యుండుఁగానః

6 (1) శీ || .మనలనెఱుగలేక .మనకీడులన్దఱు !  
 .చడుగుచుందుము మన- .మద్దియిడరు !  
 బుద్ధిగలుగువేలు.పులుమనమంచికై !  
 .కనుక- (ఁగోరికలుచెడినఁనయంబు !

(2) శీ || .ఆపెకూచున్న్ .విహారనాకప్సలఁ  
 .ఁగొల్పెనుమెఱుగిడ్డ.గద్దియవలె !  
 .తల్కు-బంగరురేకు .తాపినఁతండెలు  
 .గదికెంపుచాపలు .గాడ్వతమ్ము !  
 .వలచునంతటికమ్ము .వలపులజిమ్మెడు-  
 .ఁదండుగోలలునచ్చ .వెండివయ్యె !  
 .లయవేయునవ్వఁపిల్లంగోళ్ల పాటకుఁ  
 .ఁగాలముతూచిన .కరణి- మతియు !

.దాముగొట్టునీరు .తమసూటిదెబ్బల !  
 .చవినిమరగివిడువఁ .జాలకకడు !  
 .ముందుకంటెవేగ .మునమాటిమాటికి !  
 .మఱివచ్చునట్లు .నరుచుచుండె !



- 7 Age cannot wither her, nor custom stale  
Her infinite variety. Other women cloy  
The appetites they feed; but she makes hungry  
Where most she satisfies; for vilest things  
Become themselves in her; that the holy priests  
Bless her when she is riggish.

Act. iii. Sec. vii.

- 8 Celerity is never more admired  
Than by the negligent.

Sec. x.

- 9 Women are not  
In their best fortunes strong, but want will perjure  
The ne'er-touched vestal.

Sec. xi.

- 10 I see, men's judgments are  
A parcel of their fortunes, and things outward  
Do draw the inward quality after them,  
To suffer all alike.
- 11 Wisdom and fortune combating together,  
If that the former dare but what it can,  
No chance may shake it.

7 తరువోజ :— .వడలింపజాలదు .వాధకాక్యమాపె-  
 .బాత్రగిలదు+దాని. +వై చిత్ర్య- +మొండు ।  
 .వెలదులుతాముమే. పెడుకోకలను  
 .విసిగింతు)- కాని- యా.బిడతస్వ నెచట।  
 .గడునట+నంగదఁ .గలిగించుచుండు-  
 .గతమేమనఁగ- నింపు.గాఁదోచునామె।  
 .యెడవస్తువులవెంతహే .+యములయ్యు-  
 .మునులు+దీవితా)పె .+పోకిరితనము॥

8 ద్వి॥ .+జాగరూకతలేని.జనములచేత।  
 .వేగమొంతయును+ని.వ్యెఱపొందఁబడును॥

9 ద్వి॥ .గరితవెల్లింబడుఁగడుఁగల్గిఁగూడ ।  
 .+నెఱవేదటికముక.న్నియనై నఁజెఱచు॥

10 గీ॥ .జరుగుచుండువిధివ.శంబునమానవు।  
 .లాచరించునెల్ల.యత్నములును ।  
 .+లాగఁబడెదొక్క.లాగందఱుద్దమ ।  
 .+సరసనున్నవస్తు.సమితిచేత॥

11 ద్వి॥ .తెలివి- దైవము- పోర- .+దెగఁబడునపుడు ।  
 .తొలిదాని- గడువలే .దువిధిసుంతైన ।

- 
- 12 When we in our viciousness grow hard,—  
O misery on't!— the wise gods seel our eyes ;  
In our own filth drop our clear judgments ; make us  
Adore our errors ; laugh at's, while we strut  
To our confusion.

Act. iv. Sec. iv.

- 13 This morning, like the spirit of a youth  
That means to be of note, begins betimes.

Sc. xi.

- 14 The soul and body rive not more in parting,  
Than greatness going off.

Sc. xii.

- 15 Sometime, we see a cloud that's dragonsih,  
A vapour, sometime like a bear, or lion,  
A towered citadel, a pendant rock,  
A forked mountain, or blue promontory  
With trees upon 't, that nod unto the world, [signs;  
And mock our eyes with air ; thou hast seen these  
They are black vesper's pageants.

12 గీ॥ .మనముఁ పెనుపడమనపాప మువ- నెఱిగెన |  
 .ఁసురలు- మనకన్నులనన్త్రన .ముఱికియందె |  
 .మూయుదుర్- మాపెదరు మన .నాయములను |  
 .బూజనలిపెంతుమనదుత .స్వలనుమనల |  
 .నగెదరు ఁగొడవలోపల .స్తగులుమనకు |

13 ద్వి॥ .ఁభ్యాతిఁగొను ఁనెలఁ బ్రా.యపువానిబుద్ధి |  
 .ఁభాతివేగమెయి ఁప్ర.భాతముఁతొడఁగు |

14 ద్వి॥ .ఁఘనతతోలఁగిపోవు .కాలమందువలె |  
 .ఁదనుఁవాత్రయంతబ్ర .ద్దలుకావెడయుచు |

15 సీ॥ .మనమొక ప్పడుకనుఁగొనెదముమబ్బును  
 .రెక్కలుండినపాము.ఁగితి-నింకొ |  
 .కప్పుడెలుఁగుబంటి.ఁచొప్పున-లేక-సిం  
 .గముచెఱువ్వున-గోపు.రములకోట |  
 .ఁరహిని-వేల్చిలాడెడు.రాతిఁకొప్పెరవలె-  
 .ఁబంగలుగలకొండ.పగిది-లేక |  
 .నాలుకకరణిఁసం.ద్రంబునఁజొరఁబాటి  
 .చెట్లనిండినకోన.సీమపోల్కి |  
 .జగముఁగూరిచి.యది-తలఁజక్కనూఁచి |  
 .వెండియుచ్చనఁచూపుల.న్వేక్కిరించు |  
 .ఁవికృతరూపులఁజూచితి.వికద-యిట్టి |  
 .ఁనన్నులవి-నల్లఁసంజవే.నములనరిగ |

---

Sc xiii

- 16 All, 's but naught ;  
Patience is sottish, and impatience does  
Become a dog that 's mad : then is it sin,  
To rush into the secret house of death,  
Ere death dare come to us ?

AS YOU LIKE IT      *Act I Sc II*

- 17 'T is true, for those that she makes fair she scarce  
makes honest ; and those that she makes  
honest she makes very ill-favouredly
- 18 Can I not say, I thank you ? My better parts  
Are all thrown down, and that which here stands up  
Is but a quintain, a mere lifeless block.
- 19 He calls us back. My pride fell with my fortunes ;  
I'll ask him what he would.- Did you call, sir ?—  
Sir, you have wrestled well, and overthrown  
More than your enemies
- 20 What passion hangs these weights upon my tongue ?  
I cannot speak to her, yet she urged conference.

16 గీ॥ .అంతయుచ్చన్మి-మాలిన- .దరయ-నోపు- ।  
 .తెలివితక్కువ-శ్చైరణఁగలుగిమితగు ।  
 .చిచ్చికుక్క-కు-మఱి-చావు-పచ్చువరకు ।  
 .మఱుగవడియున్న \*మిత్తైయిల్-వోరుటకీడ ॥

17 ప॥ అదినిప-మేలన- దైవమెవరినందముగఁజేయునో వారిసరుదుగమం  
 చివారిస-నచును . మఱియు- నెవ్వరినోయ్యెగ్గులుగా నల్లురో-  
 వారిస్తురూపులఁగావించును .

18 గీ॥ .మీకుపందనమనుచునే \*వాకొసంగ ।  
 .జాలనా-నాగుణములన్ని .నేలఁగలిసె ।  
 .నక్కటాజీవమెడలిన-యొక్క-మొద్దు ।  
 .నిక్క-ముగ మఱియునిచట-నిలువఁబడియె ॥

19 గీ॥ .తిరిగిపిల్చునతఁడ-దృష్టముతోడుత ।  
 .నడఁగెనాదుగర్వ-మతనిగోర్కె ।  
 .దెలిసికొందు-చిలిచి-తే \*పోతిసరిగ ।  
 . \*బగఱకన్న నెక్కు-వఁగెలిచితివి ॥

20 గీ॥ .ఈబరువులఁజింత .యెద్దినానాల్క-పై ।  
 .మోసినదియొ-కాని-యాపెతోడ ।  
 .బలుక నేరకుంటి- \*బలుమఱు \*బోతాహ ।  
 .పచోనన్నుమాటు .వల్కనామె ॥

## Act ii Sc iii

- 21 Know you not, master, to some kind of men  
 Their graces serve them but as enemies ?  
 No more do yours : your virtues, gentle master,  
 Are sanctified and holy traitors to you.  
 O, what a world is this, when what is comely  
 Envenoms him that bears it !

## Sc. vii. .

- 22 All the world's a stage,  
 And all the men and women merely players :  
 They have their exits and their entrances ;  
 And one man in his time plays many parts,  
 His acts being seven ages. At first, the infant,  
 Mewling and pucking in the nurse's arms.  
 And then, the whining school-boy, with his satchel,  
 And shining morning face, creeping like snail  
 Unwillingly to school. And then, the lover,  
 Sighing like furnace, with a woful ballad  
 Made to his mistress' 'eyebrow. Then, a soldier,  
 Full of strange oaths, and bearded like the pard,  
 Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,  
 Seeking the bubble reputation  
 Even in the cannon's mouth. And then, the justice.  
 In fair round belly with good capon lined,  
 With eyes severe and beard of formal cut,  
 Full of wise saws and modern instances ;  
 And so he plays his part. The sixth age shifts  
 Into the lean and slippered pantaloon,  
 With spectacles on nose and pouch on side ;  
 His youthful hose well saved, a world too wide  
 For his shrunk shank ; and his big manly voice,  
 Turning again toward childish treble, pipes  
 And whistles in his sound. Last scene of all,  
 That ends this strange eventful history,  
 Is second childishness and mere oblivion,  
 Sans teeth, sans eyes, sans taste, sans everything.

21 చ : .నిమగ్నవయస్సు- కొండలు\*హించె\*గొన్నయెనాకోత్రోచా |  
 .నరయంగ-నీకుంగూడచట.లయ్యెను నీనుగూంబులెగ్గినీ |  
 .♦కరువడించేసె-నేమిదగి.మోంది-యెవ్వరికేదియంద-వా |  
 .ద్వీర-యదినానికివీషము.తెన్నుననెంతయుచాడపెట్టెనున్ |

22 చంపక మాలికా మాలిక :—

.అరయగనాబ్బుశాల జగ.మంతయ- నందలినాటకుల్నురుల్ |  
 .పోరిబారివారికిల్లుగుం.బోకలురాకిలు. నొక్కడొక్కడి |  
 .♦తైగగువనేడువేషముల.దెల్పెడునాతనికాలమందు- గ |  
 .ద్వైపక♦దాదీచేతుల.♦గదించిననేడ్చెడు\*కందు\*ముందు-♦ |  
 ♦ముతియుచులేతయెండబడి.మోమునః♦జెన్నలచారఁజంకలఁ |  
 .జరుపుచు బుస్తకంబులిడి- .సాగనిజెందముతోడ- ♦చక్కా |  
 .య\*రహినిఁబ్రాకుచు\* బడికి.చగ్గెడుకుట్టెడు- వెచ్చ-♦గొల్పిపై |  
 .♦నొరసినమాడ్కి ♦వేండ్రమగు .నూపు\*లుపుచ్చుచు- (జొక్కి-  
 చొక్కియె |  
 .స్తటి- చదనలేమక పొప్పెను.నంబునఁ బాడెడుపన్నె కాలు-పై |  
 .♦దురమునఁ♦గోరమీనమెగ.దువ్వుచు- ♦బల్బుకు\*దంద♦బాసల |  
 .♦న్నెఱుపుచు- నీటియిగ్గపలె .♦నెగ్గెడుకీతిఁ బెరింగినోటిలో |  
 .నతిముఱిచీవులాడు\*మగఁ- .జావయి-గుండ్రనిబాష్టయందమై |  
 .♦ఱుచుగఁ గొల్పివూపుముడు .♦బిడ్డ- దిద్దినగడ్డమొప్పగా |  
 .♦విడివిగఁగన్నులందున .గ♦భీరత\*మించగ మంచిపద్ధతిఁ |



## Song.

23. Blow, blow, thou winter wind  
Thou art not so unkind  
As man's ingratitude;  
Thy tooth is not so keen,  
Because thou art not seen,  
Although thy breath be rude.  
Heigh, ho! sing, heigh, ho! unto the green holly:  
Most friendship is feigning, most loving mere folly  
Then, heigh, ho! the holly!  
This life is most jolly.  
Freeze, freeze, thou bitter sky,  
That dost not bite so nigh  
As benefits forgot:  
Though thou the waters warp,  
Thy sting is not so sharp,  
As friend remembered not,  
Though he that shall give thee, etc.

••••• అపుడు ••••• అత్యములైలుపు . న్యాయవిచారణకతక- యంత-

•••••

••••• అత్యములై నవల్ల తోడు ••••• పేర్లగ- ముక్కునందువా ।

••••• అనునంతో చసంబులిక పొందగ- అబ్బనసంచియుండ-•••••

••••• అమెయిదిన్న నాటనీడు . కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీట-•••••

••••• అమెయిదిన్న నాటనీడు . కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీట-•••••

••••• అమెయిదిన్న నాటనీడు . కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీట-•••••

••••• అమెయిదిన్న నాటనీడు . కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీట-•••••

••••• అమెయిదిన్న నాటనీడు . కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీట-•••••

••••• అమెయిదిన్న నాటనీడు . కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీట-•••••

••••• అమెయిదిన్న నాటనీడు . కాల్తాడుగొక్కెడనొప్పుమీట-•••••

ద రు పు - ధ న్యా సి రా గ ము - త్రి పు ట తా శ ము .

23 పల్లవి । ••••• అనునంతో చసంబులిక పొందగ- అబ్బనసంచియుండ-•••••

అనుపల్లవి । ••••• అనునంతో చసంబులిక పొందగ- అబ్బనసంచియుండ-•••••

మిత్రము । ••••• అనునంతో చసంబులిక పొందగ- అబ్బనసంచియుండ-•••••

1 చరణము । ••••• అనునంతో చసంబులిక పొందగ- అబ్బనసంచియుండ-•••••

## Act. iii. Sec. ii.

24 Time travels in divers paces with divers persons.  
I'll tell you, who Time ambles withal, who Time trots withal, who Time gallops withal, and who he stands still withal.

Orl. I pry thee, who doth he trot withal ?

Ros. Marry, he trots hard with a young maid, between the contract of her marriage and the day it is solemnised: if the interim be but a se'nnight, Time's pace is so hard that it seems the length of seven years.

Orl. Who ambles Time withal ?

Ros. With a priest that lacks Latin, and a rich man that hath not the gout; for the one sleeps easily, because he cannot study; and the other lives merrily because he feels no pain: the one lacking the burden of lean and wasteful learning; the other knowing no burden of heavy tedious penury. These Time ambles withal.

Orl. Who doth he gallop withal ?

Ros. With a thief to the gallows; for though he go as softly as foot can fall, he thinks himself too soon there.

Orl. Who stays it still withal ?

Ros. With lawyers in the vacation; for they sleep between term and term, and then they perceive not how Time moves.

## Act. iv. Sec. i

25 I have neither the scholar's melancholy, which is emulation; nor the musician's, which is fantastical; nor the courtier's, which is proud; nor the soldier's, which is ambitious; nor the lawyer's, which is politic; nor the lady's, which is nice; nor the lover's, which is all these.

24 వ || కాలము వివిధజనులతో నానాగతులనడుచు- నెవరితో నడు

గున కంచెలుగొనునో- యెవరితో గునగుననడుచునో- యెవరి  
తో నాల్గు కాళ్లు నెగురవై చిహ్నుడునో- యెవరితో గదలకుండు  
నో తెల్పెనను- బ్రహ్మసమైనది మొదలుకొని పెండ్లి లగ్న  
మువఱకు స్థలము చిన్ని కన్నియతో నడుగడుగన కంచెలు

గొను- నవసమైన యేడుదినము లేజేండ్లయి తోచును- సం  
స్కృత భాషాపరిచయము కొఱవడమగురువుతోడ- మఱియు  
బోటుతిమ్మిరి వారములేని శ్రీమతులతోదుత నడిచునగున  
నడుచు- నేమన- జదువలేడు కనుక మొదటివాడు హాయిగ

నిడుచును- బాధఁదెలియఁడుగాన రెండవవాడుల్లాసముగా

బ్రతికెడు- బనికిమాలిన స్వభావగు చుచువుబరువుతోలువాని  
కి మిగులతగ్గును- మలుచానికి బ్రహ్మసకరమగు దారిద్ర్య భా  
రముతెలియ- దద్ది- యురికొయ్యకు నడువఁబడు దొంగతో నా  
ల్గుకాళ్లుగురవైచి పోవుడు- నేమన- వాఁడెంతమెల్లగనడచిన- న

తివేగముగా నచ్చోటుజేరితిని తలంచు- చద్ది- న్యాయవాదుల  
తో- విచారణలేనిదినముల గదలకుండు- నేమన- వారలుగడువు  
గడువునకు నడుమఁబడుకొందరు- కావున- గాలమెట్లు పోవునో  
కనిపెట్టరు ||

25 వ || విద్యాధికిమాతస్సర్వము- గాయకునకు విపరీతకల్పన- రా  
జీనభాసదునకు గర్వము- యోధున కత్యాశ- న్యాయవాది  
కెత్తుగడ- స్త్రీకి గొఱగామితనము- కాముకునకి వన్నియు  
నిష్వికారము- లివెవ్వియు నాకులేవు ||

- 26 A woman's thought runs before her actions.
- 27 Make the doors upon a woman's wit, and it will out  
at the casement; shut that, and 't will out at the  
key-hole; stop that, and 't will fly with the smoke  
out of the chimney.

Act. v. Sec. i.

- 28 The fool doth think he is wise, but the wise man  
knows himself to be a fool.

COMEDY OF ERRORS— *Act II Sec I*

- 29 Why should their liberty than ours be more?  
Because their business still lie out o'door.
- 30 A wretched soul, bruised with adversity,  
We bid be quiet, when we hear it cry;  
But were we burdened with like weight of pain,  
As much or more we should ourselves complain;
- 31 the jewel best enamell'd  
Will lose his beauty: and though gold bides still  
That others touch, yet often touching will  
Wear gold; and so no man, that hath a name,  
But falsehood and corruption doth it shame.

Act iii. Sec. i.

...lives upon succession;  
...housed where it gets possession.

26 వ॥ ఆడుదానితలంపాపె చేయుపనికన్న ముందెప్పరిగిడును.

27 వ॥ ఆడుదానిచమత్కారము స్వలుపులమూయుఁ- డది- కిటికీదూరిపో  
పు- నాకిటికీమూసినచో- నది- తాళముకన్న మునుండి బైలువెడ  
లు- నాకన్న ముస్సప్పినయెడ- నద్ది- పొగతోఁగలిసి- పొగవెలు  
పునందునుండి పైకివచ్చును.

28 వ॥ అవివేకితావివేకి సనితలంచుఁగాని- వివేకితానవివేకి సనితెలిసికొ  
నును.

29 ద్వి॥ .మనకంటె ♦మఱి నేవచ్చు.మగలకునేల  
.పనివారికుండు ని.త్రైటనుగనుక॥

30 గీ॥ .దిక్కుమాలినవారి డ్డ్ర♦.తొక్కుడువడి ।  
.యేడ్వ-విని-♦యా జడిలుడని.యెదముకాని ।  
.యట్టి♦నొగులుబయలు మన.కల్పినయెడ ।  
.మనము-మఱియెంత మొఱపెట్టి.కొనవలయును ॥

31 గీ॥ .మిగులమొఱుగిడ-నగ- దాని.సాగనుఁ♦డఱుఁగు ।  
.♦కనకము♦పైరరా ♦పోచెడుఁ.గాని-♦తాపు ।  
.నకదిగూడఁదచర్చ- ఁగా.న-మఱిలేడు ।  
.♦కల్లసిగ్గునచఁనిపేరు .గలమనుజుఁడు ॥

32 ద్వి॥ .అంచెలబ్రతికెడు .నపనింద-నెలపు ।  
.ఁగాంచునెన్నఁటికి-నొ .క్కటజారుచోట ॥

---

Act. v. Sec. i.

- 33 The venom clamours of a jealous woman  
Poison more deadly than a mad dog's tooth.

CORIOLANUS—

*Act I Sec I*

- 34 Your affections are  
A sick man's appetite, who desires most that  
Which would increase his evil.

Act. ii. Sec. i.

- 35 All tongues speak of him and the bleared sights  
Are spectacled to see him. Your prattling nurse  
Into a rapture lets her baby cry  
While she chats him : the kitchen malkin pins  
Her richest lockram 'bout her reechy neck,  
Clambering the walls to eye him: stalls, bulks, windows  
Are smothered up, leads filled, and ridges horsed  
With variable complexions, all agreeing  
In earnestness to see him : seld-shown flamens  
Do press among the popular throngs, and puff  
To win a vulgar station ; our veiled dames  
Commit the war of white and damask in  
Their nicely-gawded cheeks to the wanton spoil  
Of Phœbus', burning kisses : such a pothor  
As if that what so ever god who leads him  
Were sily crept into his human powers,  
And gave him graceful posture.

33 ద్వి॥ .లలి-వెట్టికుక్క- ♦ప.ల్క-న్న మిచ్చుము ।  
 .గలచెలిచెడుమొఱు .ల్క-డువిషమించు ॥

34 గీ॥ .అరయనీకుఁగల్గి, సట్టికోర్కెలు- రోగ ।  
 .వంతునాకలివలె .బరఁగుచుండు ।  
 .వాఁడువానివ్యాసఁ .బ్రబలింపఁజేసెడు ।  
 .వస్తువునకుమిగుల .వాంఛఁపడును ॥

35 సీసమాలిక :— .వానిఁగూరిచి ♦యెల్ల భావలుపలికెడు—  
 .మఱి- వానిఁ .గనుటకు- ♦మందదృష్టు ।  
 .లుం బెట్టుకొనిరిమ .లోచనంబుల- వానిఁ  
 .గనుచునీ ♦ప్రేలుడు. గాయదాది ।  
 .యేడ్పించెబిడ్డని ♦సత్ప్రతిఁదప్పి- యవ్వనిఁ  
 .బరికించుటకువంట .బానిసయును ।  
 .వడితోడగోడలఁ .బ్రాకుచుఁదనదగు  
 .ముతుకగుడ్డనన .ముఱికిమెడకు ।  
 .బిగియించుకొనెడు నూ.పిరివెల్పనీకయం  
 .గల్గరులగులు ♦గవా.క్షమ్ము లింటి ।  
 .కొప్పులువానిఁగ .నొనుటకు వేడ్కతోఁ  
 .బల్లురెఱుంగులగు. ♦చూ .వఱులుభింత ।



## Act. iii. Sec. i.

- 36 My soul aches  
To know, when two authorities are up,  
Neither supreme, how soon confusion  
May enter 'twixt the gap of both, and take  
The one by the other.

## Act. iv. Sec. i.

- 37 extremity was the trier of spirits;  
That common chances common men could bear;  
That, when the sea was calm, all boats alike  
Showed mastership in floating.

## Sec. iv.

- 38 O world, thy slippery turns! Friends now fast sworn,  
Whose double bosoms seem to wear one heart,  
Whose hours, whose bed, whose meal, and exercise,

.పడిక్కిరిసి యుండి- .కడుసరుదుగఁ గనఁ

.బడుపురోహితులు ♦.ముక్తికడజనముల ।

.♦గుంపులఁజొచ్చిరి♦.తెంపున♦సర్వనా

.ధారణమగుతావు ♦.జేరుకొనఁగ ।

.మొగములఁ తెరలూడ్చి- .సాగనగురంగుల

.నల రెడుతమచెక్కి- .భలఁదగుపువు ।

.భోండ్లు- మండుపొద్దు .మువ్వలకెంతయు ।

.నప్పగించి- రట్టి .చాగలిచిలి ।

.పొడమె- నెట్టినాలి ♦ముచ్చువేలుపు- వాని !

.యందుఁదూటివాని .కాపాలుషిడె ।

36 గీ॥ .నామదిపొగలెడు- దొరత.నములురెండు ।

.సరిగలేచినయడ్డెంత ♦.వ్వరగరెంటి ।

.మధ్యభేదముపుట్టెడు- .మఱియునొక్క ।

.దానిఁబాడునలుపునొక .దానిచేత ।

37 గీ॥ .ధైర్యమిడుమశోధించు- సా.ధారణాప ।

.దలఁదమంతసామాన్యజ .నులుభరింప ।

.గలరు♦సద్రము నెమ్మది .గాఁదనచుక ।

.నేడసరిగఁదేలఁజాలెడుం .బడవలెల్ల ॥

38 సీ । .♦చాగురేజగమనీ ♦.జాతుసమయము-లె

.వ్వరిజోడుగుండెలే ♦.డైటవహించు ।

Are still together, who twin, as 't were, in love  
 Unseparable, shall within this hour,  
 On a dessension of a doit, break out  
 To bitterest enmity : so, fellest foes,  
 Whose passions and whose plots have broke their sleep  
 To take the one the other, by some chance,  
 Some trick not worth an egg, shall grow dear friends  
 And interjoin their issues.

CYMEALINE—

*Act II Sec III*

39 't is gold  
 Which makes the true man killed and saves the thief ;  
 Nay, sometime, hangs both thief and true man. What  
 Can it not do, and undo ?

40 I do think  
 I saw 't this morning : confident I am,  
 Last night 't was on mine arm ; I kissed it.  
 I hope, it be not gone to tell my lord  
 That I kiss aught but he.

Sec. iv.

41 Let there be no honour  
 Where there's beauty ; truth, where semblance ; love,  
 Where there's another man ; the vows of women  
 Of no more bondage be to where they are made  
 Than they are to their virtues, which is nothing.

• నేకమానసము- నిం. కెవ్వరిగంట-లె  
 •వరిపాన్పు- లెవరిసా.పాటు-లెవరి ।  
 •యలపాటు- •లింజాకఁగలిసియున్నవొ-మఱి-  
 •కవలునానెవరు •మ.క్కువ నెడఁపఁగ ।  
 •బడఁజాలకుందురో- •వారలీగడియలోఁ  
 •గలహింతురల్పసం .గతిఁగురించి ।  
 •యటులఁబగతుఱిండ్లోను గెల్వ •నదునువేచి ।  
 •పనికిమాలినతలఁపులఁ బన్ని- కిన్న- ।  
 •గూట్రిలక దమనిదురఁబోఁ గొట్టు కొనిరి ।  
 •నలుపుమచుఁటటకము- వారలెచెలుబయి ॥

39 గీ ॥ •మంచివాని- బంగారుచం •పఁబడఁజేయు ।  
 •గాచెడుకొంగ- నింతియె.కాకొప్ప ।  
 •డిన్దటన్గూడ నురిదీయు- •నెన్దెబాగు ।  
 •సేయఁజాలదదిమఱియఁ •జెఱుపలేదు ॥

40 గీ ॥ •తలఁతునదిగంటినేసి •యు.దయముసందు ।  
 •నిన్నరాతినాచేత •నున్నదద్ది ।  
 •నమ్మెద- నదిమున్దడి.నాను- నామగనికి ।  
 •నుడువనేగెనొ •లాఁతిము .ద్దిడితినంచు ॥

41 గీ ॥ •వరువు లేకుండెడు .స్వన్నైపరఁగుతోట ।  
 •సత్యవేషముకలచో ని.జంబులేదు ।  
 •వలపుబోనిముక్తి పెరమగఁ •డలరుపట్ట ।  
 •స్త్రీలయొట్లు విభలయెడ •ఁరిత్తవోవు ।  
 •దమకడఁదమ •పతివ్రతా.త్వంబుకంటె ॥

---

Act. iii. Sec. iv.

- 42 't is slander,  
Whose edge is sharper than the sword ; whose tongue  
Outvenours all the worms of Nile ; whose breath  
Rides on the posting winds, and doth belie  
All corners of the world : kings, queens, and states,  
Maids, matrons, nay, the secrets of the grave  
This viperous slander enters.

## Sec. vi.

- 43 I see, a man's life is a tedious one :
- 44 To lapse in fulness  
Is sorer than to lie for need : and falsehood  
Is worse in kings than beggars.
- 45 weariness  
Can snore upon the flint, when resty sloth  
Finds the down pillow hard.

## Act. iv. Sec. ii.

- 46 I have heard you say  
Love's reason's without reason :

42 త || ♦. పేరుచుకొండెవు. ♦ ప్రేరణ ♦ సురియ. కంఠెను  
 . వాఁడియా- . నద్దానినాల్క- ।  
 . మీఱువిపంబుల . మేటిసహముల-  
 . వజ్జిజొరఁబడుగాల్క. పైదానియూర్వ ।  
 ♦ స్వారినలుపు- నెల్ల . జగముమూలలను  
 . డువుఁగల్గ- బుడమిజేఁడుల- రాఁబుల-జొఱ ।  
 . బాఱు- నభలనది- . పడుచులక బెద్ద  
 ♦ మగువల- ♦ గుప్త ♦ స. మాధులన త్రితీయు ।

43 ద్వి || ♦. తగఁగనిపెట్టిన . దాననునేను ।  
 . మగవానిబ్రతుకుశ్చ . మకు ♦ నాటపట్టా ।

44 గీ || . జరుగుఁబడినినీతిఁ . దొఱగుట ♦ కడుఁజెట్ట ।  
 . యానులేమిఁగల్గ . ననుటకన్న ।  
 . బుడమిజేఁడులయెడ . బొంకుటెంతయుఁజెడ్డ ।  
 . యానుబిచ్చగాండ్ర . యందుఁగన్న ॥

45 ద్వి || ♦. అలసటరాతిపై . నై స ♦ గుత్వెట్టు ।  
 . బలుసోమరికిదూది. పరుపగుగట్టి ।

46 ద్వి || . నేమటివిన్నాఁడ . నీవువాఁడఁగ ।  
 . ♦ గామమూలమునకుఁ . గతములేదనుచు ।

- 
- 47 Our courtiers say all 's savage but at court :  
Experience. O, thou disprov'st report.  
The imperious seas breed monsters ; for the dish,  
Poor tributary rivers as sweet fish.
- 48 Being scarce made up,  
I mean, to man, he had not apprehension  
Of roaring terrors ; for the effect of judgment  
Is oft the cause of fear.
- 49 O thou goddess,  
Thou divine nature, how thyself thou blazon'st  
In these two princely boys ! They are as gentle  
As zephyrs blowing below the violet,  
Not wagging his sweet head ; and yet as rough,  
Their royal blood enchas'd, as the rud'st wind ,  
That by the top doth take the mountain pine  
And make him stoop to the vale. 'T is wonder,  
That an invisible instinct should frame them  
To royalty unlearn'd, honour untaught,  
Civility not seen from other, valour  
That wildly grows in them, but yeilds a crop  
As if it had been sowed !.
- 50 Notes of sorrow, out of tune, are worse  
Than priests and fanes that lie.
- 51 Our very eyes  
~~Are sometimes like our judgments, blind~~

47 చ || ♦.నగరునడప్పఁజైఁగలజ.నంబులు♦ముక్కడులద్రువోటలో!  
♦.నిగిడెడివార- లానుడువు .నిక్కముకాదను ♦స్వానుభూతి. గొ !  
.ప్పగు ♦కడ ♦లీను ♦రక్కెసల .♦చద్దరతిండికిఁదీయనైన ♦మీ !  
.లఁగనుచునుండు నెంతయుఁజె.లంగి♦పొందివారిఁగొండకాలువో ||

48 ద్వి || .అవివేకమున వెఱ .పంజఁడుమనుజఁ !  
.డప్రఁచుకబుద్ధిభ .యమునకుఁ ♦గతము ||

49 నీ || .భళిభోదేవి ♦.దివ్యప్రకృతీయెట్టు .ఓరాచవిడ్డల.నీవలరెడు !  
♦.తమ్మిక్కిందద్దాని .తలనూఁపబోని ♦తె .మొరవలె వారలు  
.మొత్తసయ్యు !  
.వారి రాజస్వభా .వము కొండతుదినున్న .వృక్షముగ్గోనఁబట్టి  
.కిరించవినరు !  
.నుడిగాలిమూడ్కిరేఁగెడు- సద్దియాశ్చర్య- .మొకయగపడ  
కుండుప్రకృతి-మస్ప !  
ఁబడని ♦ప్రభుతయు- నేరుపఁ .బడనివరు- వొ !  
.రుకడఁజూడఁబోవని♦నాగ.రకత- ♦విత్త !  
ఁ.బడినతీరుసఫలమిచ్చి .వారియందు !  
♦.నై జముగబెర్లు ♦శౌర్యము ♦స్వన్ను చుంట !

50 ద్వి || .ఎల్లెడన్ ♦శ్రుతిఁదప్పునే.డ్పు♦రాగములు .  
.కల్లాడుగురువులకన్న ♦హేయములు ||

51 ద్వి || ♦.లలి-మనకనుఁగవ-లక్ష్మన♦యభిప్రాయ !  
.ముల తెఱంగుననొక.ప్పడుగుడ్డివాను ||



52 Some falls are means the happier to arise.

53 Where in I am false, I am honest; not true, to be true.

Act. v. Scē. iv.

54 Poor wretches that depend  
On greatness' favour dream as I have done, —  
Wake, and find nothing.

55 What an infinite mock is this, that a man should have  
the best use of eyes to see the way of blindness!

Scē. v.

56 O most delicate fiend !  
Who is 't can read a woman ?

HAMLET

Act. I. Scē. I.

57 I have heard,  
The cock, that is the trumpet to the morn,  
Doth with his lofty and shrill sounding throat  
Awake the god of day ;

52 ద్వి || .కొన్ని పాట్యరయన.గున్నానముక్తి !  
 .♦లెన్ని క నెత్త న.దృష్టవంతులను ||

53 ద్వి || .♦దబ్బటిసాచోట.దగుమనుష్యుడను !  
 .♦నిబ్బద్దినుంటకై ♦.నిజమతిగ్నాను ||

54 గీ || .♦తవిగొప్పతనము. దయకులోబడియున్న !  
 .కనికరించదగిన.♦యనదల్లె !  
 .కలనునన్ను బోలి. క నెదరు-మేల్కొందు !  
 .మఱియు నెద్దియెన.♦బాటయకుందు ||

55 ప || గ్రుడ్డితనము-తెరువుజూచుటకత్తంతోపయోగములగు !  
 చూపులన ద్రుమ్యుడుకలిగియుండుటచెంతమితిమీరిననగుబాటు

56 ద్వి || .ఔరచమత్కార. మైన♦దయ్యంబ !  
 .♦యేరు తెలియగలరె.లనాగమనసు ||

57 ద్వి || .నేడునిక్కంబుగ.నేవినాడ !  
 .♦గోడి-నయ్యదియెవే.కువజాటువాడు !  
 .♦ఖంగనితనగొప్ప.కంతంబుతోడ !  
 .♦బాంగుచులేపెడు-నొప్పి♦ద్దవేలువును ||

- 58 But, look, the morn, in russet mantle clad,  
Walks o'er the dew of yon high eastern hill,

Scē. ii.

- 59 Foul deeds will rise,  
Though al the earth o'erwhelm them, to men's eyes.

Scē. iv.

- 60 The drain of eale  
Doth all the noble substance often dout  
To his own scandal.

Scē. v.

- 61 There are more things in heaven and earth,—  
Than are dreamt of in your philosophy.

Act. ii. Scē. i.

- 62 By heaven, it is as proper to our age  
To cast beyond ourselves in our opinions  
As it is common for the younger sort  
To lack discretion.

Act. iii. Scē. i.

- 63 To the noble mind,  
Rich gifts wax poor when givers prove unkind.

58 గీ॥ కాని-కనుమ నీవు-♦కావిపచ్చడమను  
 .గప్పకొని♦ప్రభాత.మొప్పుమీఱు |  
 .నదిగొఱుప్పుదిక్కు.నందలిపొడపగు  
 .పవ్వతంబు.మంచుపైఁదిగిగెడు॥

59 ద్వి॥ .మనుజులకనుకుం.బాసపువనలు|  
 .కనుపడు♦మన్నె.గప్పినావ్వి॥

60 ద్వి॥ మంతయయ్యుఁజెఱచు.గొప్పతిసము  
 .నతయునిందెఁమైన.వగుమెనడు॥

61 ద్వి॥ .కలవు.శాస్త్రములనీ.కలంగప్పవస్త్ర  
 .పులకన్న♦సశివము♦పుడమి♦మింట॥

62 గీ॥ .దైవమానమాముదుసలి.తనమునై జ  
 .ము-లలపులమెడసంశయ.మఁగొనునట్టు |  
 .లెల్లసాధారణంబుగా.నెల్లపినన్ని  
 .వయసు♦గకము♦వివేకంబు.వడయకుండు॥

63 ద్వి॥ .కడువారుకూర్చులా.నెడగొప్పవదికి  
 .గడు♦వేటియీవులుం.♦గరముఁజేదలగు॥

See. i.

64 (1) Madness in great ones must not unwatched go.

See. ii.

(2) Where love is great, the little doubts are fear ;  
Where little fears grow great, great love. grows there.

See. iii.

65 Words without thoughts never to heaven go.

Act. iv. See. v.

66 When sorrows<sup>^</sup> come, they come not single spies,  
But in battalions.

Act. v. See. ii.

67 Our indiscretion sometimes serves us well,  
When our dear plots do pall ; and that should teach us,  
There 's a divinity that shapes our ends,  
Rough-hew them how we will.



---

68 'T is dangerous, when the baser nature comes  
Between the pass, and fell-incensed points,  
Of mighty opposites.

69 to know a man well, were to know himself.

JULIUS CÆSAR—

*Act I. Sc. II.*

70 He reads much ;  
He is a great observer, and he looks  
Quite through the deeds of men ; he loves no plays,  
As thou dost, Antony ; he hears no music ;  
Seldom he smiles, and smiles in such a sort,  
As if he mocked himself, and scorned his spirit  
That could be moved to smile at anything—  
Such men as he be never at heart's ease  
Whiles they behold a greater than themselves ;  
And therefore are they very dangerous.

*Act. ii. Sc. i.*

71 But 't is a common proof,  
That lowliness is young ambition's ladder,  
Whereto the climber-upward turns his face ;  
But when he once attains the upmost round,  
He then unto the ladder turns his back,  
Looks in the clouds, scorning the base degrees  
By which he did ascend.

68 ద్వి॥ .కడుబలవంతులు.♦క లహింపనడుమ!

.బడిననీ♦రనులకు.బాధలువచ్చు॥

69 వ॥ తనుదానెఱుగుటయేయొరుగదెలియుట- వానినేతేరిసికొన్నచో  
నొకమగవానింబాగుగదెలిసికొనుటయగు.

70 నీ॥ .చదువునాతఁడు♦విశేషమృగ-గొప్ప

♦ప.రీక్షకుఁ-♦డరయు♦.నెండేనిజనుల ।

.కార్యమాలంబట్టి-♦కాంక్షింపఁడాటలు

.నీపోల్కిగానము.న్వినఁడతఁడు ।

.నరుదుగనవ్వెడు-.మఱి-తన్నుదా.వెక్కి-

.డించుకొనునటు-మ.ఱియును-వాఁడు ।

.దేనివై పైనెం.తేనినన్వగఁబురి

.కొలుపఁబడినతన.♦యెడఁద♦నీన ।

.డించునటునవ్వు-♦.నెంచగ-నటువంటి!

.వాచితముమీఱు.వారిఁగాంచి।

.మనసునందుసుఖము.♦నెనయరుకావున!

.♦వాస్తవముగఁగడు♦స.పాయకరులు॥

71 త॥ .♦అఽనర్వసాధారణానుభవంబె ।

.♦యడఁకువలేతాన.కగునిచ్చెన-యట।

.నెమరెక్కువాడుపై.కెత్తుమొగంబు ।

.కానిచివరమెట్టు.కడముట్టనతఁడు॥



- 72 Between the acting of a dreadful thing  
And the first motion, all the interim is  
Like a phantasma or a hideous dream :  
The genius and the mortal instruments  
Are then in council ; and the state of a man,  
Like to a little kingdom, suffers then  
The nature of an insurrection.

Scē. ii.

- 73 When beggars die there are no comets seen ;  
The heavens themselves blaze forth the death of  
princes.

.సిదపఁనిశ్రేణికిఁ బృథ్వు ముద్రిప్పఁ  
 .బొడఁగాంచుచుండుఁ నంబునముల  
 చుట్టఁతుదకుఁ నారోహించి తొడఁగినయట్టి  
 .నీచసోపానముల్ .నిరసించుచుండు॥

72 నీ॥ .కడుభీకరంబగు.కార్యముసేయుట  
 .కంతకునుందున్న.యట్టితలఁపు।  
 .నకుఁ నడిఁగల్గుఁ నం.నిరమంతయున్ మాయ  
 .పోల్కిఁ ఘోరస్వప్న.మువలెనుండు।  
 .దేహమందుండి యెంతే.శక్తులన్నియున్  
 .బాలపుగ నడుపుజీవుండు-పదప।  
 .డియుఁ నిందియంబులా.నయిసభఁగూడి  
 .కార్యా.లోచనంబున.నమరియుండు।  
 .మెఱియుమానవునకు.దరువాతఁగల్గిన।  
 .యట్టిస్థితియుమిగుల.ననుభవమున।  
 .దివిరితిరుగుఁబాటు.తెన్నుననేపారు।  
 .నొక్కచిన్నరాష్ట్ర.మోయనంగ।

73 కం॥ కనుపడవుతోఁక చుక్కలు।  
 .మీనుచక్కిన్బిచ్చగాండ్రి.మృతులైనయెడన్।  
 .పనివడిరాజులచావున్।  
 .జనములకుఁదనంత బయలు.చాటుచునుండున్॥

- 
- 74 Of all the wonders that I yet have heard,  
It seems to me most strange that men should fear ;  
Seeing that death, a necessary end,  
Will come when it will come.

Act. iii. Sce. i.

- 75 As fire drives out fire, so pity pity—

Act. iv. Sce. iii.

- 76 Ever note,  
When love begins to sicken and decay  
It useth an enforced ceremony.  
There are no tricks in plain and simple faith ;  
But hollow men, like horses hot at hand,  
Make gallant show and promise of their mettle;  
But when they should endure the bloody spur,  
They fall their crests, and, like deceitful jades,  
Sink in the trial.

- 77 There is a tide in the affairs of men,  
Which, taken at the flood, leads on to fortune ;  
Omitted, all the voyage of their life  
Is bound in shallows and in miseries.  
On such a full sea are we now afloat ;  
And we must take the current when it serves ;  
Or lose our ventures.

74 గీ॥ . ఏనువెన్న యబ్బుకముల నింతవఱకు |  
 . నాకుఁగనుపడుగొప్పవి . త-తనయిచ్చ |  
 . గలుగుఁదప్పనిఁగతిచావు . కనియడెల్ల |  
 . వారలుగ్గుడువెఱపున . వడఁకుచుంట ||

75 ద్వి॥ . మొనసివేఁసినివేఁసి . పోఁ నోలుట్లు |  
 కనికరముస్సని . కరమెడఁబాపు

76 త॥ . అరయుమనీవెన్నె . పై ననుఁ  
 బ్రేమ కృశించి చెడిపోవు . నెడనదివెంత |  
 మరియాదజూపు . జ.మత్కృతులుండఁ  
 . బోవచ్చనమక్రం . బున-ఁ గాన-వెల్లి |  
 . నకులు పరిపడనం . తకుఁ జఱుకై న  
 . గుఱ్ఱములటు . మ.గోటుఁగన్నతుఁ |  
 . రొరగెదరు పక్ష . నోర్వకపోట్లు-  
 . తలలుపాలించి దొంగ . తట్టవలవలె ||

77 తి॥ . నరులకార్యంబుల . నరునొక్కయల్-  
 . పోటునదానిని . బొందిననడుపు |  
 . సిరికి . నద్దానిని . జేకొనరేని . యవ్వోదాజీవ . యాత్రంతలోతు |  
 . తఱిగినయెడ నాప . దలఁగట్టబడు-  
 ని.పుడుతేలుచుంటి మా . పూణ్ వాన్నిధిని |  
 . మఱియునా . జ్ఞువ.నత్ర . న మందపలయు-ఁ  
 . దప్పనచోసోడ . దము . పన్నిధముల ||

## Act. v. Sce. iii.

- 78 O hateful error, melancholy's child,  
 Why dost thou show to the apt thoughts of men  
 The things that are not? O error, soon conceived,  
 Thou never com'st unto a happy birth,  
 But killst the mother that engendered thee.

HENRY IV—PART I.— *Act I Sce II.*

- 79 If all the year were playing holidays,  
 To sport would be as tedious as to work;  
 But when they seldom come, they wished-for come  
 And nothing pleaseth but rare accidents.

## Act. iii. Sce. ii.

- 80 when he had occasion to be seen,  
 He was but as the cuckoo is in June,  
 Heard, not regarded;

## PART II.— Induction.

- 81 Open your ears; for which of you will stop  
 The vent of hearing when loud Rumour speaks?  
 I, from the orient to the drooping west,  
 Making the wind my post-horse, still unfold  
 The acts commenced on this ball of earth;  
 Upon my tongues continual slanders ride,  
 The which in every language I pronounce,

73 మ|| . అకటామిక్కిలి సేయమైన పొరపాటా-  
 చింతచాపి - యెం |  
 . దుకుంగనబ్బచెడులేని వస్త్రపుల  
 నెం. లోయహామామానానా |  
 . హకు - (దప్పా - సులభసామా -  
 సుఖజ. నాథ్. కంబురా - వు - మా |  
 . నకసీపుంబరిమాచా పోయెదుసెనుక. గనట్టి సూతల్లిని ||

79 గీ|| . తలపనేడెల్ల యాటాడు ♦ సెలవుప్రార్థన |  
 . లయన - ( బరి చేయునటులాడు ♦ టయును వినుగు |  
 . నలుపు - నవియరుదై న - మి ♦ శిల్పిలిహిత మగు |  
 . ♦ సంతనముగొల్ప దెద్దియున్ ♦ వింతమాడ్కి ||

80 ద్వి || . కనబడునపుడు ♦ అత్తయినేయబడడు |  
 వింజయతడు ♦ వి. పెలుటాన్యమున ||

81 సీ|| . ♦ శరుషీనూవిష్ట ♦ యోహన - ♦  
 వదంతి. ♦ రిగ్గరమాట్లాడ ♦ విగ్గి - మూయు |  
 . నెవ్వరూమిలోన - . నే (దుర్బుధుండి  
 వేగి. లాడెడు పడమర ♦ కనవరము |

---

Stuffing the ears of men with false reports.  
I speak of peace, while covert enmity,  
Under the smile of safety, wounds the world.

Act. i. Sce. i.

- 82 contention, like a horse  
Full of high feeding, madly hath broke loose,  
And bears down all before him,
- 83 See, what a ready tongue suspicion hath !  
He that but fears the thing he would not know  
Hath, by instinct, knowledge from others' eyes  
That what he feared is chanced.

Act iv Sce iv.

- 84 She either gives a stomach and no food,—  
Such are the poor, in health; or else a feast,  
And takes away the stomach, such are the rich  
That have abundance, and enjoy it not.

- నాటపాగుజ్జముఁగ్గా • డుపుగాఁజేసి
- భూకందుకంబునం • బుట్టఁపనుల
- దెఱుఁచుఁచుండెద- నెడఁదెగనట్టినిందలు
- స్వారినానాల్క- లఁసలుపుచుండు
- కల్ల వాతలుజనముల.కణములకు
- జొనిసియెల్ల భాషల నవి.యనుచునుందు
- గావలిచిటునగవు క్రింద.గడుచడంగి
- జగమునొప్పించెడి ఫగనం.నిగఁబలికెద

82 ద్వి || • ముంగటెల్ల • దొంగి.బునఁగొన్వవడిచె

• లంగఁబొడు తేజి.లాగుమచ్చరము

83 గీ || • సంశయమునకెంత • సన్నధమానాల్క-

• కలదొఁచూడు తనకు.దెలియసట్టి

• దానికడలు వాడి.తరులచూపులనెగు

• నదియనంభవించె.నని నిజముగ

84 గీ || • ఆకలెంతోగొలిపి దైవ.మన్నమిడదు

• పెలయునారోగ్యమున గడు.జేదవాడు

• కదిసిబువ్వనొనంగి యం.గదఁజెఱిచెడు

• గుడువఁజాలడు భాగ్యవం.తుడు-కలిగియు



HENRY V.—

*Act. I. Sc. II.*

85 For government, though high, and low, and lower  
Put into parts, doth keep in one concert,  
Congreeing in a full and natural close,  
Like music.

86 so work the honey- bees,  
Creatures that by a rule in nature teach  
The act of order to a peopled kingdom.  
They have a king and officers of sorts ;  
Where some, like magistrates, correct at home,  
Others, like merchants, venture trade abroad,  
Others, like soldiers, armed in their stings,  
Make boot uppon the summer's velvet buds,  
Which pillage they with merry march bring home  
To the tent- royal of their emperor  
Who, busied in his majesty, surveys  
The singeing masons building roofs of gold,  
The civil citizens kneading up the honey,  
The poor mechanic porters crowding in  
Their heavy burdens at his narrow gate,  
The sad-eyed justice, with his surely hum,  
Delivering o'er to executors pale  
The lazy yawning drone.

85 గీ॥ . . కృమతః సుక్త మ మధ్యమా శ్శమవిభాగః ।

. . ముఖయెడవ్రతసము సంశ్చూనహః ।

. . కాలవిన్యాసమున కనుశరాలముగను ।

గాఢమట్లకమూఢనః పదలుకుండు ॥

86 నీ॥ . . పట్టనకై పాటు పడుచున్నతేనెటిఁ గలుసహజంబుగా ఁడెలు  
పురాజ్య ।

. . పాలసపద్ధతి . . వానిలోరాజగు నొకటి తక్కినవియు . ద్యోగి  
జనము ।

. . లంఘనండునవిని నాచరించునుగొన్ని . . వాశిజ్యమున గొ  
న్ని . . కిరగోవు ।

. . మఱికొన్ని యోధుల మాఁగ్గి . . నంతపు మొగ్గ దొంచి న  
మోదకలీల ।

. . సరిగిరాజునకు నమపించు నాతఁడు . రాజవైభవమునఁ దే  
జరిల్లి ।

. . కనుగొనుఁ బాటలఁ దనఁ బంగరుకప్పు లల్లు శీల్పులను రవంత  
యైన ।

. . గుడుపఁబోవక తేనె నిడిచెడి పౌరుల . . బరువులతోపంగి ద్వార  
మందు ।

. . గుంపులఁ గూడెడు కూలివాండ్రనుఁ గొంచె మైన బాటానరించ  
కావులించు ।

. . కొనుచు మైత్రెల్లఁ జెడియున్న పనికిరాని ।

. . నిండుసోమరిపోతు పై మండిపడుచు ।

. . వాని నెంతయుఁ గ్రోయు వాండ్రొచ్చేలి ।

. . కప్పగించెడుగొప్ప న్యాయాధిపతిని ।

- 
- 87 't is ever common  
That men are merriest when they are from home.

Act. ii. Sce. i.

- 88 O England,—model to thy inward greatness,  
Like little body with a mighty heart,—

Act. iv. Sce i.

- 89 There is some soul of goodness in things evil,  
Would men observingly distil it out ;  
For our bad neighbour makes us early stirrers,  
Which is both healthful and good husbandry :  
Besides, they are our outward consciences,  
And preachers to us all ; admonishing  
That we should dress us fairly for our end.

Act. v. Sce. ii.

- 90 Haply a woman's voice may do some good,  
When articles too nicely urged be stood on.

HENRY VI.—PART I— *Act. I. Sce. II.*

- 91 Glory is like a circle in the water,  
Which never ceaseth to enlarge itself  
Till by broad spreading it disperse to nought.

Act. v. Sce ii.

- 92 Of all base passions, fear is most accursed.

87 ద్వి॥ .తలఁగి జనంబులు.తమయున్కి-పట్టు|  
 .మొలఁగుచునుందురు.మిగులవేడుకను॥

88 ద్వి॥ .మేలితెల్విగలచి.రేత్రనయింగ్లాడ|  
 .నీలోనిగొప్పకు.నీవైతి॥వచ్చు॥

89 చ॥ .పరఁగెడుఁగొంతమంచిచెడు.వస్తువులందునసారమెన్నఁగో|  
 .బారుగుననున్న॥దుష్టు ॥కదు.పనస్త్రిలగ్గడు॥బెందలాడ-య|  
 .తైరుపుశరీరసౌఖ్యమాఁగ.దించు-॥గృషి-స్త్రినికోర్కె-ల్లెండే|  
 .కురునటువాఁడుమే॥లితెఱ.గుర్గరుపై కనుపచుకొండియున్॥

90 ద్వి॥ .సరియా.నొడఁబడికల్.జతపడకున్న|  
 .నెరపుమేల్కొంతవ.నితపల్కొ-కట్టు॥

91 ద్వి॥ .నీటిలో॥గిటివలె.నెగడెడుగొప్ప|  
 .సూటిగఁజివరకు.॥నున్నయావఱకు॥

92 ద్వి॥ .అన్నిడుప్తుగుణంబు.లందునభయము|  
 .కన్నఁబాఁచెనది.కన్గొన-లేడు॥

## Sec. iii.

- 93 beauty's princely majesty is such,  
Confounds the tongue and makes the senses rough.

## Sec. v.

- 94 The chief perfections of that lovely dame,  
Had I sufficient skill to utter them,  
Would make a volume of enticing lines,  
Able to ravish any dull conceit :
- 95 So worthless peasants bargain for their wives,  
As market-men for oxen, sheep, or horse.  
Marriage is a matter of more worth  
Than to be dealt in by attorneyship.
- 96 For what is wedlock forced but a hell,  
An age of discord and continual strife ?  
Whereas that the contrary bringeth bliss,  
And is a pattern of celestial peace.

## PART II—

## Act. II. Sec. IV.

- 97 Thus, sometimes hath the brightest day a cloud ;  
And after summer evermore succeeds  
Barren winter, with his wrathful nipping cold :  
So cares and joys abound, as seasons fleet.

93 ద్వి॥ .అంచపుండోరశన.మట్టిది-నాల్కా-  
 .గింధికిలాగుసిందియములఁగలఁచు॥

94 గీ॥ .సోయాగంధైసహాయమృగుగుణములను|  
 .దెలుచఁగలనేపుకానాకుసుఁగలిగెనేని|  
 .నెట్టమొద్దుబుద్ధినినైస.నీవ్విజాలు|  
 సరసమగుపెక్కుగ్రంథము.లరచియుంతు॥

95 గీ॥ .బేరమాడెదగుష్టములు.పెండ్లములకొ|  
 .ఱకుఁబనులకయినంతవ.శకకులచూడ్కి-  
 మధ్యనతులతగవులం.బడుటకన్న|  
 .ఁజెండ్లిసిజముగ నెక్కువ.విలువగలది॥

96 గీ॥ .బలిమిరొనఁపఁజెడిపెం.జి.లిశరకము|  
 .శకలఁబ్రతుకును-వఱియు.నిచ్చలుపగిడము|  
 .సలువు.నిష్ఠానుసారము.పరిగిన-నది|  
 .నంతసము.దిశ్యశాంతిని.సంతరించు॥

97 గీ॥ .ఇట్టిలనొకప్పువెల్లడి.నెనఁగుపగలు|  
 .మంబుఁజెలంగు-వేసవి.మగుఁ-ఁగఱచు|  
 .చలిమెయి.నీవు.నీతువు.కలుగు-నట్టి|  
 .లేగువారిలు-జోకలు-ముతువులవలె॥

## Act. iii. Sce i.

98 Smooth runs the water where the brook is deep,  
And in his simple show he harbours treason.

99 what 's more miserable than discontent.

## Act. iv. Sce, ii.

100 O miserable age ! Virtue is not regarded in handi-  
craftsmen.

## PART III—

*Act. I. Sce. IV.*

101 ' T is beauty that doth oft make women proud ;  
' T is virtue that doth make them most admired ;  
' T is government that makes them seem divine ;

## Act. ii. Sce. i.

102 To weep is to make less the depth of grief :

## Act. iv. Sce. viii.

103 when the lion fawns upon the lamb,  
The lamb will never cease to follow him.

98 ద్వి || .నునుపుగాఁబాతెడు .నోఁతై ననీరు |  
 .ఁమునికూపునఁఁదోహ.ముద్దాఁచువాఁడు ||

99 ద్వి || .ఁబందిలి- తనివిలే.కుండుటకన్న |  
 .నెందై నమఱియుండు .నే- యెంచిచూడ ||

100 వ || ఆహా దుష్కాలము- ఁశిల్పలఁయోగ్యత సరకు సేయఁబడలేదు||

101 గీ || .ప్రీలఁదఱచుగఁగర్వింపఁ .జేసెడునది |  
 .సాగను-వారలమిక్కిలి .పొగడఁబడఁగ |  
 .నలుపునదిసద్దణంబు- వేల్పులుగవారు |  
 .తెలియఁబడఁజేయునది ఁజితేంఁదియతమఱియు ||

102 ద్వి || .ఁవాతెఱచుచు దుఃఖ.పడుట- శోకంబు |  
 .లోతుఁతగ్గించుటా .లోచించిచూడ ||

103 ద్వి || .సింగమిచ్చకముచే.సిన- గొఱ్ఱెసిల్ల |  
 .ఁపంగఱదానివె .బడఁబోకపోదు ||



---

Act. v. Sce. vi.

- 104 Suspicion always haunts the guilty mind :  
The thief doth fear each bush an officer.

HENRY VIII.— *Act. I. Sce. I.*

- 105 anger is like  
A full-hot horse, who being allowed his way,  
Self-mettle tires him.

Sce. iii.

- 106 New customs  
Though they be never so ridiculous,  
Nay, let em be unmanly, yet are followed.

Act. iii. Sce. i.

- 107 Orphens with his lute made trees,  
And the mountain-taps that freeze,  
Bow themselves, when he did sing :  
To his music plants, and flowers  
Ever sprung ; as sun and showers  
There had made a lasting spring.  
Everyting that heard him play,  
Even the billows of the sea,  
Hung their heads, and then lay by.  
In sweet music is such art,  
Killing care and grief of heart  
Fall asleep, or, hearing, die.

104 ద్వి || .♦మౌతంబు గలవది .♦వౌడరు ♦సందియము ।  
♦బరి- యెల్లొద- రాజ .భటునిగెఱుమ ||

105 ద్వి || .చెలరేగుగుఱ్ఱము .చెలుసగుసల్క ।  
♦యలయు దవంతట .నాఁపనియెడల ||

106 ద్వి || .♦అనునొంపబడు♦నూ.త్నాచార♦వపహ ।  
♦సకరమయ్య- ♦నీ.చంబగునెని ||

107 నీ || .నీణవాయించుచా .♦గ్నియనుపాటంబాడి  
♦వృక్షంబులనొంచు .శేరుకొనిన ।  
♦సగళిఖరంబుల .♦స్వమృదులుగఁజేసె  
♦నతనిపాటకుమొక్క.లలరు♦లోదవె ।  
♦జగముకన్ను న్నాన .జల్లులుగావించె  
శాశ్వతంబైనవ.నంతఃకుతువు ।  
♦వానినాద్యమువిన్న .ప్రతివస్తువు  
సమ.ద్రవు.రంగములు ♦పై.తమ్మువాని ।  
తలలువాల్చె- మఱియుదాపునఁబండెడు ।  
♦బరఁగునట్టి చుహిమ.పాటయందు ।  
♦గెడపువంత-మఱియు. నెడఁదమఃఖమును ।  
♦గునుకు-నదియఁగాక- ♦వినుచుసమయు ।

## Sce. ii.

108 (1) The hearts of princes kiss obedience,  
So much they love it ; but to stubborn spirits  
They swell and grow as terrible as storms.

(2) My lord, we have  
Stood here observing him. Some strange commotion  
Is in his brain : he bites his lip, and starts ;  
Stops on a sudden, looks upon the ground,  
Then lays his finger on his temple ; straight,  
Springs out into fast gait ; then stops again,  
Strikes his breast hard ; and anon, he casts  
His eye against the moon ; in most strange postures  
We have seen him set himself.

## Act. iv. Sce. ii.

109 Men's evil manners live in brass ; their virtues  
We write in water.

## Act. v. Sce. iii.

110 Men that make  
Envy and crooked malice nourishment  
Dare bite the best.

108 (1) ద్వి || .♦అరుసులయెడలు ము .ద్దాడునడఁకువ |  
 ,♦మొరటులయెడఁగోప.మున రేఁగుఁ వియు ||

(2) నీ || .♦విభుఁడ- వానింగని.పెట్టుచు మేమిట  
 .నున్నార -మెద్దియో .యొక్క వింత |  
 .♦తిరుగుఁబాటతనిబు .ద్ది♦న్నెలకొనియె-  
 నా.తంఁడొడుగఁబడెడు- .కెంఁడి- యులికి |  
 .పడెడు- దబ్బుననాఁగు- .బికించు నేలను-  
 .బిమ్మట- నాతని .వేల్చునతని |  
 .♦కణతపైఁజేచుక- ♦నొక్కటఁద్రుళ్లు పాటున  
 .వడినడచున్దరు .వాతనిలుచు |

.దనదు గుండెబాఁదు .కొనెమగట్టిగ- మఱి |  
 .యునొక తఱినిఁ జందురునిదెవఁడన |  
 .కన్నువైచుచుండు- .గడువిచిఁజములగు |  
 .♦గతులనాతఁడుంటఁ .గంటిమేము ||

109 ద్వి || .జనులచెడుగు ♦శిలా.క్షరమము ♦మనెడు |  
 .మనమునీటన్వారి .మంచివారిసదము ||

110 ద్వి || .నైవలేసట్టి దు.జకనములుమిగుల |  
 .గాపాడువారినే .కఱవఁదెగిరతు ||

- 111 't is a cruelty,  
To load a falling man.

KING JOHN—

*Act. I Sc. I*

- 112 For new-made honour doth forget men's names.

*Act. iii. Sc. iv.*

- 113 Before the curing of a strong disease,  
Even in the instant of repair and health,  
The fit is strongest : evils that take leave,  
On their departure most of all show evil.

- 114 A sceptre, snatched with an unruly hand,  
Must be as boisterously maintained as gained ;  
And he that stands upon a slippery place  
Makes nice of no vile hold to stay him up.

*Act. iv. Sc. iii.*

- 115 Trust not those cunning waters of his eyes,  
For villany is not without such rheum ;  
And he, long-traded in it, makes it seem  
Like rivers of remorse and innocency.

111 ద్వి || పడిపోవుచుండిన .వానిమఱింత |  
 .యడఁగఁదొక్కుచునుంట .యది \*కూళతనము ||

112 ద్వి || కొత్త గానబ్బిన .గొప్పతనముత్త |  
 .\*మత్తిమఱచెడు .మనుజులచేర్లు ||

113 గీ || కఠినమాసకటంబు చ.క్కఁబడకమును |  
 .మొందు- నానోగ్యమబ్బుని.మాసమునందు |  
 .గూడవషియగు- నెడఁబాయు.కీడులెల్ల |  
 .వానిమల్లదలన్గిడె .\*కానిపించు ||

114 గీ || న్యాయముఁ దొలుగుచేయిచే .\*నవహరింప |  
 .బడిన\*స్వపదండ మెటుపొందఁబడెనొయల్లు |  
 .\*నిర్వహింపఁబడునది- వెం .డియును- జాతు |  
 .నట్టిచోనున్న తఁడుదేని. నైనఁబట్టు ||

115 గీ || .వానిమోసపుచ్చు .\*బాష్పము లోనపృక్తు |  
 .\*దుడుకునూడఁజేర్చి .తడిఁజెలంగు |  
 .అంగు\*గిరములవడు .నతఁడు నేరములేమి |  
 .నెరులేర్లగనది .కనుపఱచెడు ||

KING LEAR—

*Act. I Sce. I*

- 116 Time shall unfold what pleated cunning hides ;  
Who cover faults, at last shame them derides.

*Act. ii. Sce. iv.*

- 117 All 's not offence that indiscretion finds  
And dotage terms so.

*Sce. v.*

- 118 O, sir, to wilful men,  
The injuries that they themselves procure  
Must be their school master.

*Act. iii. Sce. iv.*

- 119 Thou, 'dst shun a bear ;  
But if thy flight lay toward the roaring sea,  
Thou 'dst meet the bear i' the mouth.

*Sce. vi.*

- 120 He 's mad that trusts in the tameness of a wolf, a  
horse's health, a boy's love, or a whore's oath.

116 ద్వి || .తటివిష్పమోసము .దాచిన- దెగు |  
 .మఱుగిడువారివే .మఱుసిగ్గుతెగడు ||

117 ద్వి || .అవివేకమరసిన-దట్టలవృద్ధ |  
 .తవివరించినదెల్ల-దప్పగాజోడు ||

118 ద్వి || .ములుచలకుదమంతఁ-బొరయునిక్కట్లు |  
 .బడియొజ్జలుగనుండ-వలయునోయయ్య ||

119 కీ || .భల్లకమునుఁజూచి-పరుగిడుచుందువు |  
 .దానిదప్పకొనఁగ-ఁగాని-ఁఘోష |  
 మీఱుకడలినీడు-పాటిపోవుటకడ్డ |  
 .పడిననెల్లునెదురఁ-బాటెదీవు |

120 వ || తోడేటిమచ్చికయు-గుఱ్ఱపుటారోగ్యము-  
 చిల్లకాయవలపును-లంజెయొట్టును  
 నమ్మకొనువాడువెంగలి ||



- 
- 121 When we our betters see bearing our woes,  
We scarcely think our miseries our foes.  
Who alone suffers, suffers most i' the mind,  
Leaving free things and happy shows behind;  
But then the mind much sufferance doth o'erskip,  
When grief hath mates, and bearing-fellowship.  
How light and portable my pain seems now,  
When that which makes me bend makes the king bow.

Act. iv. Sce. i. ,

- 122 Our means secure us, and our mere defects  
Prove our commodities.
- 123 As flies to wanton boys, are we to the gods,—  
They kill us for their sport.

Sce. iii.

- 124 The stars above us, govern our conditions;  
Else oneself mate and mate could not beget  
Such different issues.

121 నీ॥ . మనకన్న నెక్కుడు . మనుజులయెడ  
 మనశోకములుండుటఁ జూచునపుడు ।  
 . మనకున్న యూపదల్యన . శత్రులుగ  
 మనమెంచెద మరుదుగ . నెవ్వఁడొంటి ।  
 . ధురటిలునాతఁడెంతో కుందుమనమందె-  
 . కాని-దఃఖముకట్టఁబోననున్న ।  
 . సమయమునన్ పైచు సహనాసమగ్నిన . తఱి-  
 . నిడుమనమృది . దాఁటు-మఱియు ।  
 . నెంతగులకన- మఱి . యెంతయల్పముగనా ।  
 . భాధయిప్పుడు కన . పడుచునుండె ।  
 . నన్ను నెప్పుడు వంచు . చున్నయయ్యదిజేఁని॥  
 . గూడనగఁబట్టి . కుంగఁగివీయ ।

122 ద్వి॥ . మనసాధనంబులే . మఱిపించుమనల ।  
 . మనలోఁజ్ఞెమనకు మే . ల్మఱినిగూపించు ।

123 ద్వి॥ . వేలుపులుమనల . బిల్లలీగలను ।  
 . గూలుచునటులాటఁకొఱకుఁజంపెదరు॥

124 త్రి॥ . మనస్వభావమేలు . మనమెంతయునెఱుంగ ।  
 . రానిదైవ-మట్లుకానియెడల ।  
 . మాఱకుండునాలి . మగలంతభేదమున్ ।  
 . గలుగుపిల్లలనిటు . కాంచుపైట్లు॥

---

Sce. vi.

- 125 Come on, sir, here 's the place : stand still.—  
How fearful  
And dizzy 't is, to cast one's eyes so low !  
The crows, and choughs, that wing the midway air  
Show scarce so gross as beetles : half way down  
Hangs one that gathers samphire,— dreadful trade :  
Methinks, he seems no bigger than his head.  
The fishermen that walk upon the beach  
Appear like mice, and yond tall anchoring bark  
Diminished to her cock,— her cock, a buoy  
Almost too small for sight. The murmuring surge,  
That on the unnumbered idle pebbles chafes,  
Cannot be heard so high.—I 'll look no more ;  
Lest my brain turn, and the deficient sight  
Topple down headlong.

125 నీసమాలిక || .అయ్యరమి ద్ది యె.యచోట- కదలక

.నిలుచుండు- మంతక్కింది .కినిజాపు|

.బఱ.♦చుటయెంత ♦భీ.కరమెంత

తలత్తిప్పు.గానుండు- నకుమనె.గయుచునున్న|

.కాకులు-మఱిసీటి.కాకులు బొడ్డెంక.లట్టు

చిన్నవిగఁగ.చ్చట్టుచుండె|

.నూరుగాయలకటు .లుపయోగపడు

నొక.విధమగు మొక్కలగ.బెఱుకువాడు |

.క్రిందినకమతోవ .వేలొడెడు-

♦ఘోర.వృత్తి- నేననుకొని.యెదనతండు|

.తనతలకంటెబె .ద్దగఁగానిపించుడు-

.♦మున్నీటియొడ్డున .బోవుబెన్ |

.♦చుంచువిధమునఁదో .తెంచెడు-

♦లంగరు.వేయుచుండిన యల్ల .పెద్దయోడ|

.దాని♦దోనె♦వితాన .దక్కువకాబడె-

.నదియులంగరు గుఱు.తట్లుకంటి |

.కందకకడుఁజిన్న.దయ్యె- ♦నట్లొడెడు

.గులక రాలనొరసి .ఘోషఁబెట్టు|

.♦కరడమంత పెద్ద .గావినబడఁజాల |

.కుండె-నింకఁజూడ .నొల్ల నేను |

.మిగులనాకుదల తి.గిగెడు-గొఱుతవడు |

.దృష్టిదొడ్లుదల్ల .క్రిందఁగాన ||

- 126 When we are born, we cry that we are come  
To this great stage of fools."

Act. v. Sce. iii.

- 127 The gods are just, and of our pleasant vices  
Make instruments to plague us.
- 128 Her voice was ever soft,  
Gentle, and low, — an excellent thing in woman.
- 129 The weight of this sad time we must obey ;  
Speak what we feel, not what we ought to say.  
The oldest hath borne most ; we, that are young  
Shall never see so much, nor live so long.

RICHARD II

*Act I Sc I*

- 130 The purest treasure mortal times afford  
Is spotless reputation ; that away,  
Men are but gilded loam or painted clay.

Sce. ii.

- 131 That which in mean men we entitle patience  
Is pale cold cowardice in noble breasts :

126 ద్వి॥ చనుడెంచితిమిపిచ్చి, జనులఁరంగమున ।  
 .కనియేడ్చెదమపుట్ట, నప్పడుమనము॥

127 ద్వి॥ మనచెగులనుండి, మనలన్నించు ।  
 .ననువునన్నెవరునా, యమగుఁదేవతలు ॥

128 ద్వి॥ మెత్తనచ్చల్లన, మెల్లనయాపె ।  
 .కుత్తక-స్త్రీకది, గొప్పగుణంబు॥

129 గీ॥ మనముఁకఁనానసరఁభర, చూసకులొంగి ।  
 .వల్కునదితోఁచినదిచెప్ప, వలయుదాని ।  
 .నెడసి-పెద్దలుకడుభరి, యించినారు ।  
 .మనముపిన్నలమంతగాఁ, గనముమనము ।

130 గీ॥ .మత్తకాలంబులొసఁగుని, మఁలధనంబు ।  
 .తనరుచుండెడుమచ్చపొం, దనియశంబు ।  
 .జనములదిబొత్తి గాఁబోవు, సమయమందు ।  
 .పసిడిఁపూసినబంకమ, న్నుసరివారు॥

131 ద్వి॥ అధములలోమన, మనుకొనునోమి ।  
 .యధికులయెడభయ, మనిసించునోనెడు ॥

---

 Sce. iii

132 Teach thy necessity to reason thus ;  
 There is no virtue like necessity.

133 gnarling sorrow hath less power to bite  
 The man that mocks at it and sets it light.

134 O, who can hold a fire in his hand  
 By thinking on the frosty Caucasus ?  
 Or cloy the hungry edge of appetite  
 By bare imagination of a feast ?  
 Or wallow naked in December snow  
 By thinking on fantastic summer's heat ?  
 O, no : the apprehension of the good  
 Gives but the greater feeling to the worse :  
 Fell sorrow's tooth doth never rankle more  
 Than when it bites but lanceth not the sore.

## Act. ii. Sce. i.

135 the tongues of dying men  
 Enforce attention like deep harmony :  
 Where words are scarce they are seldom spent in vain,  
 For they breathe truth that breathe their words in  
 pain.  
 He that no more must say is listend more.

132 ద్వి॥ చక్ర-నిసీయవ-సరముతలంచు॥

.♦మక్క-జకంఁటెయో♦.గృతవతిలేదు॥

133 ద్వి॥ .కజవఁజాలదుగుఱు.గావించు♦వంత॥

.♦నరకునలుపక హాన్యము సేయునరుని॥

134 సీ॥ .మంచుకొండనెవండు.♦మదిలోనఁగలపోసి.

.చూరారణసచేత.నగ్గిదాల్చు॥

.నాఁకలి♦యంగద.నంటునఁచునకు

♦మొ.గంబుమొత్తించు-లే.క-బలువిందు ।

.గూరిదియూహించు.కొనుమాత్రమున ।

.లేక-మండువేనవివేడి.మఁగుననిడి ।

.♦మాగఁగీర్షంబు♦హి.మంబునదినమొలం

.బొగ్గాడు-నటుకాడు.పొమ్మ మంచి ।

.నెన్ను కొనుటచెక్త.నెంకించెడుమతింత ।

.కూర్గనైనవంత.పోతబాధ ।

.గఁజుచునప్పటివలె.గావింపనేరదు ।

.పుండుబల్లెముమెయిఁబొడుచునపుడు॥

135 ఉ॥ చచ్చెడువారి నాటుకలు.♦శ్రీధృసుగానముపోల్కిలాగు-♦వా ।

.కుచ్చుట♦శక్తితగ్గునెడ.ఁగొంచెమురిక్త.గఁజెల్లు-బాధ♦ను

.భృచ్చురియించువారు నిజ.మూఁతురు-జెప్పుటకెద్దిలేనివాఁ ।

.జెచ్చుటనై న♦మచ్చికమ.తింతవినంబడుచుండుఁగావునన్॥



---

136 The setting sun, and music at the close,  
As the last taste of sweets, is sweetest last,  
Writ in remembrance more than things long past.

137 Small showers last long, but sudden storms are short.

138 Should dying men flatter with those that live ?  
No, no, men living flatter those that die.

Act. iii. Sce. ii.

139 know'st thou not  
That when the searching eye of Heaven is hid  
Behind the globe, and lights the lower world,  
Then thieves and robbers range abroad unseen,  
In murders and in outrage bloody here ;  
But when from under this terrestrial ball  
He fires the proud tops of the eastern pines,  
And darts his light through every guilty hole,  
Then murders, treasons, and detested sins,  
The cloak of night being plucked from off their backs,  
Stand bare and naked, trembling at themselves ?

136 గీ॥ . కుంకుచున్న పొక్కు. కొనముట్టుపాటయు ।

. వెనుకకుఁజవెగొనెడు. సింజివంట ।

. కర. కేమిగులనింపు. గాఢమనుఁగడునెవన్ ।

. వాయుఁబడుఁగడిచిన. వానికన్న॥

137 ద్వి॥ . చిన్న ముసురుఁమన్ను. శిరము-కాని-వడి ।

. బన్నినట్టితిపాను. స్వరఁగడతేలు॥

138 ద్వి॥ . ప్రాంతిఁజెరిబ్రతుకువా. రలఁజచ్చవార ।

. లు-నహి-బ్రతుకువార. లునుతింతుఁమృతుల॥

139 నీ॥ . ఎఱుఁగవాడేవు. బ. క్షీంచుచూఁదికి

. భూగోళము వెనుక. డాఁగివఱియు ।

. గిరిదిశగము వెలి. గించుచున్న ప్పడు

. దొంగలు న్నెండియుం. నోచువాండు) ।

. కన్నడకఠికము. గాఢ జెరలాడెదన్

. హత్యలన్గొరులై . హఠములనిట ।

. గాని-యీత్యాకండు. కముకిందు

నుండివా. డెప్పుడు పొచీన. వృక్షదృష్ట ।

. శిఖరములక బ్రకా. శింపించి ప్రాచుప్త

. వివరమునన్తన . వెల్లుబాడుచు ।

. గంపుటల్ దోహము లపుడ. నహ్యసాత ।

. కంబులుకదమఁవృష్ట భా. గములనుండి ।

. మాపుపచ్చడము తొలగిం. పఁబడనిలుచు ।

. వడకుచుఁదమంత బోడిగ. ట్టలేక ।

## Act. v. Sce. i

- 140 The love of wicked friends converts to fear ;  
That fear to hate ; and hate turns one or both  
To worthy danger and deserved death.

RICHARD III.—

*Act. I Sce. III.*

- 141 the world is grown so bad,  
That wrens inake prey where eagles dare not perch :  
Since every Jack became a gentleman,  
There's many a gentle person inake a Jack.

## Sce. iv.

- 142 Sorrow breaks seasons and reposing hours,  
Makes the night morning, and the moon-tide night.

## Act. ii. Sce. ii.

- 143 that deceit should steal such gentle shapes.  
And with a virtuous vizor hide foul guile !

## Act v. Sce. ii.

- 144 True hope is swift, and flies with swallow's wings,  
Kings it makes gods, and meaner creatures kings.

140 గీ॥ .♦చెనఁటిచెలికాండ్) ♦నెమ్మిమా.ఱునువెఱపుస ।  
 .కాభయమనహ్యమున కస.హ్యంబొకనికి ।  
 .ఁగానిలేకి♦ర్వురకుఁగాని .కట్టకడకు ।  
 .మఱియు♦హానికిఁదగుచున్లు .♦మరణమునకు ॥

141 గీ॥ .జగముచెడె- వేగవాలగ .సాహసింప ।  
 .కున్నచో♦జీనుఁ యెరతి.న్పుండె- న్లు ।  
 .నీచుఁడున్ ఘనుఁడౌటచే ♦సెరువఁబడిరి ।  
 .♦తక్కువారుగఁబల్వురు.తగుమనుసులు ॥

142 ద్వి॥ .♦ఋతువులమాచుఁని .ద్రించుగంటలను ।  
 .♦వెతరేఁబవల్లఁగా .వించు♦సత్తీటు ॥

143 ద్వి॥ .♦వంచనసాధురూ .పంబులనుండు ।  
 .మంచివేషమున దు .మాగఁగముందాఁచు ॥

144 ద్వి॥ .♦పఱచునేంఁట్రిత ♦జ.వముతోడనాస ।  
 .దొరలవేల్పుల ♦నలం.తులజేండ్లజేయు ॥

---

Sce. iii.

145 Conscience is but a word that cowards use,  
Devised at first to keep the strong in awe :

LOVES LABOURS LOST.— *Act. I. Scs. I.*

146 Why, all delights are vain ; but that most vain,  
Which, with pain purchased, doth inherit pain.

147 Study is like the heaven's glorious sun,  
That will not be deep-searched with saucy looks :  
Small have continual plodders ever won,  
Save base authority from others' books.  
These earthly godfathers of heaven's lights  
That give a name to every fixed star,  
Have no more profit of their shining nights  
Than those that walk and wot not what they are.  
Too much to know is to know nought but fame ;  
And every godfather can give a name.

.

145 ద్వి || .శీఘ్రమువాడుల .పితృమృతముంబు |  
 .శీఘ్రమునాఁప .నిశ్చింతపడఁదొలి ||

146 శ్రీ || .శౌర్యమువేడ్క .లన్నియు నొకగాని |  
 .యెద్దియిడుమతోఁగ్ర .యింపఁబడుచు |  
 .నెగులుకలుగఁజేయు .నిశ్చలునద్దియె |  
 .మిగులవృథాముగఁబ .జగుచునుండు ||

147 నీ || .మిగులవెల్లుచునుండు .జగముకన్న బోలు  
 .పదువదిలోతుగ .పెదుకఁబడదు |  
 .దుడుకైనచూపులతోడ నొరులపున .కముల  
 .దప్పనిదశఁ నములదప్ప |  
 .పడసిరియెంతయుం .బాటుబడిన  
 యట్టి వారలున్వల్ప లాభంబుతాము |  
 .కదలనియెల్ల చుక్కకుఁ బోసంగు  
 క్షౌరిమికులుమెఱయు .రాతిరులనుండి |

.కాంచరెక్కుడు మేలున .క్షత్రములను |  
 .జూచుచువ్యతేలియని యజ్ఞులకుమించి |  
 .పెచ్చెఱుంగుట తెలియమి .పేరుతప్ప |  
 .మఱియునున్నా .మకరణమొనరుచునెల్ల |  
 .గురువునొద్దె నఁ బేర్ జఘ .పతచగఁగఁడు |

- 148 (1) Fat paunches have lean pates ; and dainty bits  
make rich the ribs, but bank rout quite the wits.

Act. ii. Sce. i.

- (2) Beauty is bought by judgment of the eye,  
Not uttered by base sale of chapmen's tongues.

Act. iv. Sce. iii.

- 149 Never durst poet touch a pen to write,  
Until his ink were tempered with Love's sighs ;  
O, then his lines would ravish savage ears,  
And plant in tyrants mild humility.

Act. v. Sce. ii.

- 150 (1) The blood of youth burns not with such excess.  
As gravity's revolt to wantonness.

- (2) Folly in fools bears not so strong a note  
As foolery in the wise, when wit doth dote ;  
Since all the power thereof it doth apply.  
To prove by wit, worth in simplicity.

148 (1) కం || .కడుపులు బలిసినవారికి |

ఁగడుఁగొంచెపు మెడదులుండు - ఘనరుచ్యములౌ |

కడులుబలిపించుఁ బ్రక్కల |

.వడి- నైనన్ - బుద్ధిపాట.వముఁ జెడఁగొట్టినన్ ||

(2) ద్వి || .కనువిమవఁకఁ సోయ.గముకొనఁబడెడు |

.సనదవతఁకునాల్క - ననబడబోదు ||

149 గీ || .కలముముట్టఁడెగించెడు .కయియెపుడును |

.వ్రాయుటకు- వల్పనిట్టూపుక.లాయనఁతన |

.మసిఁగలుపకొర- పిదపఁర.క్కెనచెవులను |

.లాగువానివదైములు- కూ.శఁగరఁగించు ||

150 (1) ద్వి || .చిటుతపాయముకన్న .సింగారమునకు |

.మరగుగభీత .నృండించువలపు |

(2) గీ || .తెల్విమితిమీటి పిచ్చియె.త్తినటువంటి |

.ప్రాజ్ఞులందలి యవివేక.మజ్జలదగు |

.చెట్టకంటెను మఱియొక.మెట్టమీఁకు |

.మెంగలితనంబు నంగూడ.వెలకలదని |

.జ్ఞానశక్తినిరూపించు .గలదుకనుక ||



(3) The tongues of mocking wenches are as keen  
 As is the razor's edge invisible,  
 Cutting a smaller hair than may be seen;  
 Above the sense of sense; so sensible  
 Seemeth their conference; their conceits have wings  
 Fleetest than arrows, bullets, wind, thought, swifter  
 [ things.

(4) Your wit makes wise things foolish:  
 With eyes best seeing heaven's fiery eye,  
 By light we lose light: your capacity  
 Is of that nature, that to your huge store  
 Wise things seem foolish, and rich things but poor.

MACBETH

*Act II Scene II*

151 (1) the innocent sleep:  
 Sleep, that knits up the ravelled sleeve of care,  
 The death of each day's life, sore labour's bath,  
 Balm of hurt minds, great nature's second course,  
 Chief nourisher in life's feast.

(3) గీ || .కంటికగపడనంతనూ .శ్చంబుజెందు||  
 .కయునుఁదెగవేయుమంగలి .కత్తిఁమొనకు ||  
 .మించివాఁడియగున్వెక్కి .ఁరించుపడుచు |  
 .చెలులనాల్కలు- వారల .చలుకులుమఱి |  
 .తెలిసికొనుటక సాధ్యముల్ - .కలవువారి |  
 .తలఁపులకుఁజెక్క- లవ్వీము.ల్కులఁదుపాకి |  
 .రవలగాలిమనసుమించు .రయముచేత ||

(4) గీ|| .అజ్జలంజేయుఁబ్రాజ్ఞుల .నైననీదు  
 .తెల్వి-బాగుగఁగన్నులఁ .దెఱచిమనము |  
 .జగముకన్నఁగనుంగొన్న .నమయమందు  
 .వెల్తురుంగోలుపోదుము .వేలుతురుమెఱియి |  
 .నట్టిఁనై జమునీశక్తి .కమరియుండె|  
 .తెలివిమాలిన విగఁదెల్వి.గలయవిమఱి |  
 .కానిపించుఁబేదవిగ శ్రీఁగల్గునవియు  
 .నెల్లనీమహాజ్ఞాన .మృద్ధికిఁగ్లు ||

151 (1) గీ|| .ఁసేగి నెఱుంగనినిన్దర- .ఁచిక్కువడిన |  
 .జాలివడుకనినూలిని. సరిగనల్లు |  
 .ఁప్రతిదివనజీవి తంపుమర.ణము-పెద్ద |  
 .బడలుపాటు స్నాఁనము-ఁగంటు.వడునెడలకు |  
 .మందు.భ్రీతుకువిందునమేటి. మనుపుఁగూడు |  
 .ప్రకృతిగుణములరెండవ .పథముమఱియు||

---

Act. v. Sce. vi.

(2) Life's but a walking shadow ; a poor player,  
That struts and frets his hour upon the stage,  
And then is heard no more : it is a tale  
Told by an idiot, full of sound and fury,  
Signifying nothing.

MEASURE FOR MEASURE— *Act I Sce I*

152 Heaven doth with us, as we with torches do,  
Not light them for themselves ; for if our virtues  
Did not go forth of us, 't were all alike  
As if we had them not. Spirits are not finely touched,  
But to fine issues ; nor Nature never lends  
The smallest scruple of her excellence  
But, like a thrifty goddess, she determines  
Herself the glory of a creditor,  
But thanks and use.

## Sce. v.

153 Our doubts are traitors,  
And make us lose the good we oft might win,  
By fearing to attempt.

(2) గీ॥ బ్రతుకునడుచునీడ- .రంగమునంగింజు ।  
 .కొనితనగడువుమఱి .వినగఁబడని ।  
 .పాడుపాఠము- గడ.బడమెందుకాన్పుత ।  
 .కుపుగవెడగుచేను .డువఁబడుకత ॥

152 నీ॥ .బనరుచుదైవము .మనయెడఁ-  
 దివిటీల.గుఱిచి మనముసేయు.కరణి-వాని  
 .కైవానివెలింగింపఁగడగము-  
 మననద్గుణములు బయల్పడ.క-మనలోన ।  
 .నడఁగుటయును-మన .కవియులేకుంటయు-  
 .నొక్కటే-బ్రతుకులు .నొప్పుమీఱ ।  
 .జేయంగఁబడవుమంచి ఁప్రయోజనములకుఁ.దక్క-  
 ఁబ్రకృతియు న.ద్దానిమహిమ ।

.వందనంబులు మఱియులా.భంబుఁగొనుచు ।  
 .ఁబొదుపుఁగలజేవత వితాన.నదియునప్పు ।  
 .లిడెడు-గొప్పందుటకు నిశ్చ.యించి.ఁయెరవు ।  
 .పెట్టబోవడు తానొక్క.ఁవీనమైన ।

153 ద్వి॥ .ఁతెక్కరిండ్లుమనసం .దియములుమనకు ।  
 .ఁనెక్కొలుపవుపేలు .ఁనివ్వెఱఁబన్ని ॥

## Act. ii. Sce. i.

- 154 Mercy is not itself, that oft looks so ;  
Pardon is still the nurse of second woe.

## Sce. ii.

- 155 Great men may jest with saints ; 't is wit in them,  
But in the less foul profanation.  
Lucio [to Isab]. Thou 'rt in the right, girl ; more o' that  
Isab. That in the captain's but a cholerick word,  
Which in the soldier is flat blasphemy.
- 156 Thieves for their robbery have authority  
When judges steal themselves.

## Sce. iv.

- 157 wisdom wishes to appear most bright  
When it doth tax itself.

## Act. iii. Sce. i.

- 158 The miserable have no other medicine  
But only hope.
- 159 And the poor beetle that we tread upon,  
In corporal sufferance finds a pang as great  
As when a giant dies.

154 ద్వి || .కూమికలాగున్నది .కూమికాబోవ !  
 .దోమికైండవవంత .నొదవించుచుండు ||

155 మధ్యాహ్నము :- .పరిహాసమాడవచ్చుముని- .వరులనై నఁజభువులన్ది !  
 .సరసంబువారిలో- .గాని- .స్వల్పలనెంతయోతప్ప !  
 .పరుసంబుమాత్రమా నెద్ది .వాహినీనాథులపట్ల !  
 .బరగునక్ర హాపవాదమయి .భటులగు వారియందదియె ||

156 త్రి || .న్యాయాధికార్లు .చౌ.ర్యమునల్పనపుడ !  
 .నాయమాదొంగత .సముతస్కరులకు !

157 త్రి || .ఎవుడు తెలివిగోరు .నెంతయు నెలుంగ !  
 .నవుడు తనుందానె .యది .దూఱుకొనెడు ||

158 ద్వి || .పనటపొందినయట్టి .వారలకెందు !  
 .ననులేడునుంతయు .నమ్మిందాసతప్ప !

159 ద్వి || .తొక్కినచేడపు.రువునొప్పికెందు !  
 .నక్కజముగఁజచ్చు .నపుడనురవతె !

See. ii.

- 160 No might nor greatness in mortality  
 Can censure scape ; back-wounding calumny  
 The whitest virtue strikes. What king so strong  
 Can tie the gall up in the slanderous tongue ?

MERCHANT OF VENICE *Act. I. See. I.*

- 161 You have too much respect upon the world :  
 They lose it that do buy it with much care.

See. ii.

- 162 If to do were as easy as to know what were good to  
 do, chapels had been churches, and poor men's  
 cottages princes' palaces. It is a good divine that  
 follows his own instructions : I can easier teach  
 twenty what were good to be done, than be one of  
 the twenty to follow mine own teaching. The brain  
 may devise laws for the blood ; but a hot temper  
 leaps o'er a cold decree.

See. iii.

- 163 An evil soul, producing holy witness  
 Is like a villain with a smiling cheek,  
 A goodly apple rotten at the heart.  
 O, what a goodly outside falsehood hath !

160 గీ । .కడిమిగానిగొప్ప .గానిమానవులందు ।

.వాఁటలేదునించే .జాటునుండి ।

.చాడికొట్టఁజూచు .స్వచ్ఛమానీతిని ।

.దూఱునాల్కుఁగట్టు .దొరికలంచే ॥

161 ద్వి । .రాగమునీకుగా .రవమునఁమెందు ।

.జాగ్రత్తఁగొనునది .జారవిడ్చెదరు ॥

162 ప । చేయుటకు మంచియెద్దియో తెలిసికొనుటవలె జేయుట సులభ

మైనచో- గుళ్లుగోపురములగు- మఱి- పేదల గుడిసెలు రాజుల

మేజులగును- చెప్పనట్లుచేయువాఁడే మంచిగురువు- చేయఁబడు

టకు మంచియేదియో యరువదుగురకునే సుఖపుగా బోధించఁ

గలనుగాని నాబోధననుననుచువట్ల వారిలో నేనొక్కతెగానై న

నుండఁజాలను- మనుజునియింద్రియ ప్రవృత్తి వివేక ముచే నడ్డబ

మఁగాని- కామము వివేకము నోచును ॥

163 గీ । .పరమపావనసాక్ష్యంబు .బల్కుదున్దు ।

.చిఱునగవుమోముఁగల్గు ఁట.క్కరికిసాటి ।

.లోనఁగుల్లియుఁ బై కండ .మైనపండు ।

.కల్ల బయటికిఁజెంతసా .గనుగనుండు ॥



## Act. ii. Sce. vi.

4 All things that are,  
 Are with more spirit chased than enjoyed.  
 How like a younker or a prodigal  
 The scarfed bark puts from her native bay,  
 Tossed and embraced by the strumpet wind !  
 How like the prodigal doth she return,  
 With over-weathered ribs and ragged sails,  
 Lean, rent, and beggared by the strumpet wind !

## Sce. ix.

155 Who shall go about  
 To cozen fortune and be honourable  
 Without the stamp of merit ? Let none presume  
 To wear an undeserved dignity :  
 How that estates, degrees, and offices,  
 Were not derived corruptly, and that clear honour  
 Should be purchased by the merit of the wearer !  
 How many then should cover that stand bare ;  
 How many be commanded that command ;  
 How much low peasantry would then be gleaned  
 From the true seed of honour ; and how much honour  
 Should be new-varnished !

164 త || అనుభవింపఁగఁబడఁవాఁస్తతోనెట్లు.  
 వస్తువుల్వేటాడఁబడెడునోతుట్లు ।  
 .తనఁతావునుండిక.దలువన్నెమీఱు.వాఁవ-  
 ఁదూఁబఱిఁగిండి.నాఁగోఁడెకాని ।  
 .ఁయనువుననెటుబిగి.యన్ గౌఁగిలింపఁ.  
 బడెడునోలఁజెక ర్వలచేత-మఱుల ।  
 .జనుదెంచునెటులెల్లచా.యలమిగుల  
 .ఁధ్వంసంబుగావింపఁబడుచునయ్యడియు ।

165 సీనమాలిక. । ఎవరుయత్నింతుర.దృష్టముఁనన్వించింప.  
 .ఁనహఃతలేకమ.ర్యాదఁబొంద ।  
 .దగనికారవమునొందఁగనెవ్వరైన  
 .ఁనన్వ.తంత్రింపఁజనదు.ఁస్వాఞ్ఞములు-మర్వు ।  
 .లు.మఱియుద్యోగముల్-.దుమాఁగఁము  
 గనందఁ.బడన్విష్ట-వెండియు.స్వచ్ఛమైన ।  
 .ఁవాసి-యోగ్యతఁగల.వానిచేఁగొనఁబడెనేని-  
 .దిగంబరు.లైనయెంద ।  
 .ఁతాఁచ్చాదితులవుదు.రాజ్యకులోబడి  
 యుందురెందఱొయాజ్ఞ.నొనఁగువారు ।  
 .నత్ప్రతిష్ఠాదృవ.స్థాశంబులోనుండి  
 .యెందఱిధములుఁలే.కేఱఁబడుచు ।  
 .నుందొ-కావులు.మఱియునుగొప్పతనమెంత ।  
 .తఱులొనఁచినట్టి.చెఱువుచెత్త ।  
 .పోవునందునుండి.కొత్తగావచ్చియ ।  
 .నింకఁబెట్టఁబడుట.కెన్నఁబడుకొ ।

---

The ancient saying is no heresy,  
Hanging and wiving goes by destiny.

Act. iii. Sce. ii.

1. And yet a maiden hath no tongue but thought.

Song.

(2) Tell me where is fancy bred,  
Or in the heart, or in the head?

How begot, how nourished?

Reply, reply.

Engendered in the eyes,

With gazing fed, and fancy dies.  
In the cradle where it lies.

Act. v. Sce. i.

soft stillness and the night  
Become the touches of sweet harmony.

166 ద్వి || పొరపాటుకాణోదు . పూర్వపుమాట |  
 . పరిణయంబురియునా . భాగ్యముకలన |

167 (1) ద్వి | ఇప్పటికిన్గన్న . కెందేనిదలంపు |  
 . దప్పఁజూపట్ట దెంతయునైన బాస |

♦ ఖరహరప్రియా రాగము- రూపకతాళము | ♦

(2) పల్లవి| నన-గామపథని- రిసనిధాపమగరి | నన |

. అను-రాగ మెచట . బొడము తెల్పుమానా | కను |

అనుపల్లవి| సనిధసీన- గమపమగారి | నన |

. మనమునరద- మొగమునందా || యను ||

చరణము 1 పామపపప- సీసరిసనిధప- పథనిధాప మగారి మగారి |

. కాంచబడియె- నెట్లులెట్లుల- బెంచబడియెఁజెప్పుచెప్పు |

2 XXXగామాపమా- గమపదని దాపమగరిగరి |

. కనులఁబుట్టిపఁగాబడియె నదిమేవఁబడఁజూపున |

సననీధనిసారిగమా- సానిధాపమగరిసా | నన |

. ననురాగముతానుండును . య్యాలయందుబొలసెడు || అ |

168 ద్వి | తగుజల్పుతేఱి- పదంపడిరేయి |

. విగులఁదీయనిపాట . మేలఠపములకతి |

---

169 do but note a wild and wanton herd,  
Or race of youthful and unhandled colts,  
Fetching mad bounds, bellowing and neighing loud,  
Which is the hot condition of their blood ;  
If they but hear perchance a trumpet sound,  
Or any air of music touch their ears,  
You shall perceive them make a mutual stand,  
Their savage eyes turned to a modest gaze  
By the sweet power of music : therefore the poet  
Did feign that Orpheus drew trees, stones, and floods ;  
Since nought so stockish, hard, and full of rage,  
But music for the time doth change his nature.  
The man that hath no music in himself ;  
Nor is not moved with concord of sweet sounds,  
Is fit for treasons, stratagems, and spoils ;  
The motions of his spirit are dull as night,  
And his affections dark as Erebus ;  
Let no such man be trusted.

170 How far that little candle throws his beams !  
So shines a good deed in a naughty world.

169 సీసమాలిక । అరయుముచెరలాడు .నడవిపను లమందనై వ-

వెట్టిగదాటు చటచుచున్న ।  
 .పనికిమప్పనియట్టి పడుచుగుట్టువు  
 పిల్ల .కడుపునుగాని .బాకాకొదనవి ।  
 .వినిన-లేకవ్యాని .వీనులకేపాటయైన  
 దబ్బునదాడినంతనీవు ।  
 .పరికించెదాపాట .వలననయ్యవి  
 నిలఁబడుటయు- నవ్యాని.వాఁపిచూడ్కి ।  
 .కడుమెత్తఁబడుటయు- .గనుకనే-  
 కవిపన్నె .మోళ్లుచిగిచెడు .రాళ్లుగరఁగు ।  
 .నంచెటువంటిమొద్దెన- నెంతటికూళయైన-  
 మఱియునెట్టి .యలుకువఁగల ।  
 వాఁడైన-బాటయ.ప్పటికి మాచకపాడు  
 .వానిన్వభౌవంబు .గానవిద్య ।  
 .నెఱుంగకుండినవాడు- .మఱిదానితీయని  
 .యందంబులఁగరంగ .నట్టివాడు ।  
 .దోఁపుదులు- గుట్రీలును- నృపవోహములును ।  
 .సల్పదగు-వానిభౌవము .లాచ్చమాడ్కి ।  
 .ఁబ్రాణగొడ్డంబులు- మఱియు- .సతనిమనసు ।  
 .నరకమటుఁఘోర- మాతని-నమ్మరాదు ।

170 గీ॥ ఎంతదూరమాచిఱత మయినపువత్తి ।

.పటపుచుండెడుదనదగు .కిరణములను ।  
 .మంచిపనియట్టులన్ బ్రకాశించుచుండు ।  
 .మిగులదుమాఁగఁ మయినట్టిజగమునందు ॥

171 The crow doth sing as sweetly as the lark  
 When neither is attended ; and, I think,  
 The nightingale, if she should sing by day,  
 When every goose is cackling, would be thought  
 No better a musician than the wren.  
 How many things by season seasoned are  
 To their right praise, and true perfection !

172 This night, methinks, is but the daylight sick ;  
 It looks a little paler ; 't is a day,  
 Such as the day is when the sun is hid.

MERRY WIVES OF WINDSOR— *Act. II. Scs. II.*

173 (1) Love like a shadow flies when substance love  
 pursues;

*Act. iv. Scs. ii.*

(2) Wives may be merry, and yet honest too:

*Scs. v.*

174 Money buys lands, and wives are sold by fate.

171 త|| శదుఁదీయగాఁబాడుఁ గాకియేటిఁత  
 .శవెరపున-రెండును .విసకున్నయపుడు !  
 తలఁతుఁపెన్నెలపుల్లు .శాబాతులాచుక  
 పగలుపాడిన- శీను.వకుమించిపాడ !  
 గలవానిలోపల .గోమతికెక్కదని-  
 .తదూణంబునకుఁదాము. తగియుండెనేని !  
 చిలకింపనెన్నియో .శినుసులు  
 వాని.నిండుపొగడ్తకు .నిడముగఁజెల్లు !

172 గీ|| అనుకొనియెదనీరేయి-శబ్దబ్బయినపగలు!  
 .బొత్తిగానద్దియుంగొంచె.ముమటి-పాలి  
 నట్టులగవడుచున్నది-యదొకప్రాప్త  
 .తనరుదినమటునూర్జుండు.దాగునపుడు!

173 (1) ద్వి|| .వలపుహృదునీడ.వలెనిక్క-మయిశ!  
 .వలపుతండఱమివెఱ.బడినకొలంది!

(2) ద్వి|| .శంకుప్రేడుకకత్తె.లైయుండవచ్చు!  
 .వెండియుమంచిగ.వెలయగవచ్చు!

174 ద్వి|| .సాముక్తామలఁగొనుం.జోద్యముగమఱి!  
 యుక్తజడితెనరి.ల్లాంకుశిదైవమున!



---

MIDSUMMER-NIGHT'S DREAM— *Act. I. Scs. I.*

175 Ay me! for aught that ever I could read,  
Could ever hear by tale or history,  
The course of true love never did run smooth.  
But, eaither it was different in blood,  
O cross! too high to be enthrall'd to low!—  
Or else misgraffed in respect of years,  
O spite! too old to be engaged to young!—  
Or else it stood upon the choice of friends,  
O hell! to choose love by another's eyes!

176 (1) Phoebe doth behold  
Her silver visage in the watery glass,  
Decking with liquid pearl the bladed grass.

(2) Things base and vile, holding no quantity  
Love can transpose to form and dignity:  
Love looks not with the eyes, but with the mind,

175 త|| అయ్యెనేజదివిస.యంతటన్గాని  
 -నావీన్న క.తలలో.నంగాని-నిక్క-  
 .మయినవలపుతోవ.యంతయునునువు  
 .గానుండఁబో-దది-కడువేఱుజాలి|  
 .మయినొండెలగెడు-మాయురెయిడుమ  
 .గొప్పచిక్కొదవుట.కొద్దివారల-క|  
 .దియునుగాకీడుకు.దిరికలే-మకట  
 .విపరీతము-ముసిలి.బిన్నతో.గూఁచు|  
 .టయు-లేక-మిత్తులొ.డంబచుట  
 -హహ.సరక-మొరులచూపు.నపరిచుకొనుట||

176 (1) గీ|| పొన్దవేల్పుతనదు.వెండిమొగంబుదా|  
 .సరయుచుండెనీటి.యద్దమందు|  
 .వెండియుగయినేయు.చుండెముతైపునీటి|  
 తోడమిగులగడ్డి.కాడలెల్ల||

(2) కం|| కొఱమాలినట్టిదినుసుల|  
 .గరమరుదుగవలపుమాఁచు.గెలిగెడు-పొగనున్|  
 మఱిపరువుగలుగువానిగ|  
 .మరులుకనులగనదుకాని.వదిలి.జూచు||

## Act. iv. Scē. i.

- 177 that same dew, which sometime on the buds  
 Was wont to swell like round and orient pearls,  
 Stood now within the pretty flowerets' eyes,  
 Like tears that did their own disgrace bewail.

## Act. v. Scē. i.

- 178 The lunatic, the lover and the poet,  
 Are of imagination all compact:  
 One sees more devils than vast hell can hold;  
 That is the mad man: the lover, all as frantic,  
 Sees Helen's beauty in a brow of Egypt:  
 The poet's eye, in a fine frenzy rolling  
 Doth glance from heaven to earth, from earth to  
 heaven;  
 And, as imagination bodies forth  
 The forms of things unknown, the poet's pen  
 Turns them to shapes, and gives to airy nothing  
 A local habitation and a name.

- 179 Where I have come, great clerks have purposed  
 To greet me with premeditated welcomes;  
 Where I have seen them shiver and look pale,  
 Make periods in the midst of sentences,  
 Throttle their practised accent in their fears,  
 And, in conclusion, dumbly have broke off,

177 శీ॥ మొగ్గలందొక్కతటినాణి ముత్తి యముల

• తెన్ను సంబొంగ నలవడి యున్న మంచు

• నిలిచెనిప్పుడు సాగ నగు నలకుక నుల

• స్వావమానంబు నకు నేడ్చు నశ్రుల వలె

178 మ॥ • వెడఁగు న్నాముకుఁడుంగ వీందుఁడ

• మనో విభ్రాంతి మూతుల్లదా

• వెడఁగెందుంగ న రానిద య్యముల

గ. న్నెట్టక - గురూపిస్తగుత్

• వడిరంభన్నిరసిండుగా ముకు

• డహం న్యగఁబునందుండియి

• క్కడికిందుడిక వీందుదృష్టిదివికి

• న్నాంచు - యధేచ్ఛముద్రా

• తఁడుచింతించు నవీన వస్తువుల

కలత న్వానిగంటముచే

• లిడియాకారములున్గొ పట్టొనఁగు

నెం దేమైన లేకుండనీ

179 సీ॥ • వీనువచ్చినచోట నెంతయు బండ్లితుల

• నన్నెదుర్కొని నుతి న్నల్పటకయి

• తలచియున్నారు సిద్ధపటచుకొన్న

• సత్కృతివాక్యములఁగాని యేనువాతి

---

Not paying me a welcome. Trust me, sweet  
Out of this silence yet I picked a welcome ;

MUCH ADO ABOUT NOTHING.— *Act. I. Sc. I.*

180 How much better is it to weep at joy than to joy at  
weeping !

*Act iii. Sc. i.*

181 And bid her steal into the pleached bower,  
Where honeysuckles, ripened by the sun,  
Forbid the sun to enter ; like favourites,  
Made proud by princes, that advance their pride  
Against that power that bred it.—

*Sc. ii.*

182 Well, every one can master a grief, but he that has it.

.వణికుఁడయ్య జెల్లఁ బాటుటయ్య  
 \*పద.ములమధ్యముననాఁగి.పోవుట-తమ ।  
 .యలుకుననలవడు.నుచ్చారణమువై  
 .మకుటయుదు దకునా.కొకటియైన ।  
 .బల్కఁబోవక మన్నన.పట్క--మూఁగ ।  
 .లట్టులూఁకకొనుటఁగంటి..చిట్టిమాన ।  
 .మరిదుఁగూడనేనొక మరి.యాదనేచూ ।  
 'కొంటి- ననునముక్తముద్దుల.గుమ్మనీవు ।

180 వ । ఏడ్వనసంతసించుటకన్న సంతోషముననేడ్పుటంతనయము ।

181 ద్వి॥ .అదిదాఁగుకొనఁజేయు.మల్లినతీఁగె ।  
 .పొదరింట-నట-నొక .పోలికపూలు ।  
 .జొరలచేబొగరు పోతులుచేయఁబడిన ।  
 .నరవరప్రియులతత్త .నాఘలమీఁద ।  
 .తిరుగుఁబాటానరించు .తీరున-దమ్ము ।  
 .తెరిగించు నొడనే.వెలిపుచ్చుచుండు ।

182 వ । సరియే-తనకున్నది తప్పఁబ్రతిమనుష్యుఁడు  
 నొకదుఃఖముంజయింపఁగలఁడు ।

---

Act. iv. Sec. i.

- 183 That what we have we prize not to the worth  
While we enjoy it, but being lacked and lost,  
Why, then we lack the value, then we find  
The virtue, that possession would not show us  
While it was ours.

OTHELLO—

*Act. II, Sec. III.*

- 184 Pleasure and action make the hours seem short.

## Act. iii. Sec. iii.

- 185 Good name in man and woman, dear my lord,  
Is the immediate jewel of their souls :  
Who steals my purse, steals trash ; 't is something,  
nothing :  
'T was mine, 't is his, and has been slave to thousands;  
But he that filches from me my good name  
Robs me of that which not enriches him,  
And makes me poor indeed.

183 క || .మనకుఁగలదానివిలువను ।

.మనమునో నిరూడ- మద్ది-మన చెయిజాఱన్ ।

.మనకదికావలసినచో ।

.ఁగనఁబడునద్దానికున్న-ఘనసుగుణంబుల్ ॥

184 ద్వి || .కడువడి-వేక్క- మిక్కటమగుపనియు ।

.గడియలఁగుఱువఁగఁగప్పట్టఁజేయు ॥

185 నీ || .మగవానియందుచ- .మఱియునుస్త్రిమొడ-

.మంచిపేర్వారినూత్రులకు వెలయు ।

.భూషణం-బెవఁడునా-ముల్లెను దొంగిలు-

.ఁబసికిమాలినదాని-వాఁడుఘమ్రొచ్చి ।

.లిం చెడు-నదియే మొకొంచె-మేమియు

నుఁగా-దదినాది-యదివాని-దంతెకాక ।

.వెండియు-నదిపెక్కు-వేలజనంబుల

.బానిసగానుండు-ఁగాని-నాడు ।

.మంచిపేరుదొంగ-లించినయాతఁడు ।

.తానుదోచుకొన్న-దానిచేత ।

.నుంతయైసభాగ్య-వంతుఁడుకాఁడు-ని ।

.జముగ-నన్నుఁబేద-నల్పునింక ॥



---

186 O, what damned minutes tells he o'er  
Who dotes, yet doubts ; suspects, yet soundly loves !

187 trifles, light as air  
Are to the jealous confirmations strong  
As proofs of holy writ.

188 Dangerous conceits are in their natures poisons  
Which at the first are scarce found to distaste ;  
But, with a little act upon the blood,  
Burn like the mines of sulphur.

189 He that is robbed, not wanting what is stolen,  
Let him not know 't and he's not robbed at all.

190 Take note, take note, O world,  
To be direct and honest is not safe,

Ant. iv. Sec. i.

191 Hang her ! I do but say what she is.— So delicate  
with her needle !—An admirable musician ! O, she will  
sing the savageness out of a bear.— Of so high and  
plentiful wit and invention !

186 గీ॥ మరులుకొనియు నెవండు నంశయముచెందు ।

.విగులమోహించు ననుమానముగలిగియును ।

.జేరయెటువంటి చెడ్డవ్యాఖ్యానములను ।

.బిన్నుచుండెడు నట్టులనున్నవాడు ।

187 ద్వి॥ శిమచ్చదులకు శినిగమప్రమాణముల ।

.శిమచ్చగాడ్పట్టి శినుక్షుప్తశంగతులగు॥

188 గీ॥ హానికరమగునూహలు వానిగుణము ।

.లంఘింపములవి లోలురనరుడుగాన ।

.సహ్యములుకాని ప్రకృతిపైశరపుకొద్ది ।

.పనిమొయిస్సందకపుగన్ల వలెనుమందు ।

189 గీ॥ దోచబడినవాడు దొంగిలఁబడినట్టి ।

.దానికొఱతఁజాను గానకున్న ।

.మొనసియద్దిలెలియ బోకుండనీవాడు॥

.కొల్లబోవలేడు కొంచెమైన ।

190 ద్వి॥ అడుగడ్గునకెటుంగు మాయోజగంబ ।

.శకుఁయథాథకాల నుంట కాదుసేమంబు ।

191 ప॥ దానికేమిగాని యాపెయథాథకస్థితిజెప్పెద- నాపెనూదితో

సంతయద్భుత మబ్బిమైనపాటకలై- యాహా పాటచేనెలుగు

బంటిన్నాడ మచ్చికవడఁజేయు- సంతప్రకస్తామిత జ్ఞానమహా

హయును.

---

Act. v. Sec. ii.

192 But, O vain boast!  
Who can control his fate?

PERICLES.— *Act. I Sec. I.*

193 Few love to hear the sins they love to act.

194 One sin, I know, another doth provoke;  
Murder 's as near to lust as flame to smoke:  
Poison and treason are the hands of sin,  
Ay, and the targets, to put off the shame.

## Sec. ii.

195 They do abuse the king that flatter him,  
For flattery is the bellows blows up sin;  
The thing the which is flattered, but a spark,  
To which that blast gives heat and stronger glowing;  
Whereas reproof, obedient and in order,  
Fits kings; as they are men, for they may err.

196 'T is time to fear when tyrants seem to kiss.

192 ద్వి || .క స సేలనూరక .గ వ క మయ్యయ్యో |  
 .త న విని నెవ్వఁడు .త ప్పఁగ లిగెడు ||

193 ద్వి || .త మ రా చ రింపఁగ .ద లఁచి నఱిల్చి |  
 .మ ము నా లకింప నా .నఁగొను నర్లదు |

194 గీ || .చ క్క పాత క మింకొక .యోగు రేచు |  
 .బొగ కు మంటల్లు హి వ్యవ ల్పురకుఁజేపుక |  
 .శివోహముమఱి విషముచే.శివలఘమునకు |  
 .న సు- శివెంజియుఁడొక్క సిగ్గు ప్పింప ||

195 ప || .శివరుసు నెడుటఁగొని.యూడెడు వార.లతని  
 న్నెంచెవ.-రదిగేమీలనవఁ |  
 .శివలితమునొల్పి.శివ లమాడ్కినూఁడు  
 .నొగడిన-మిగులగుఱు.పొగడఁబడినది  
 .కరువలిదానికిఁ.గాఁక నొసంగి-  
 .మఱిదెలిగించుము.మృగముగఁ-గాని-  
 .మరిశు.ద-నడఁకువ.శివ మఱివలించు-  
 .తగుదొరలకు-దారి.తప్పెనలేని |

196 ద్వి || .ముద్దిడు నటుకూర.భూపతిల'ప |  
 .నద్దయేభయపడ.నవసరమగును ||

## See. iv.

197 This Tarsus, o'er which I 've the government,  
A city, on whom plenty held full hand,  
For Riches strewed herself even in the street ;  
Whose towers bore heads so high : they kissed the  
clouds,  
And strangers ne'er beheld, but wondered at :  
Whose men and dames so jettied and adorned,  
Like one another's glass to trim them by :  
Their tables were stored full to glad the sight,  
And not so much to feed on as delight ;  
All poverty was scorned, and pride so great,  
The name of help grew odious to repeat.

198 Who makes the fairest show means most deceit.

## Act. ii. See. ii.

199 Opinion 's but a fool, that makes us scan  
The outward habit for the inward man.

200 who hates honour hates the gods above.

192 స్త్రీ॥ శశిపురిచీధుల నెల్లెడల గల్గి  
 వేలుపుతనయంత విన్నది  
 బానిగోపురముల తలంత మెక్కి  
 మొయిళులకుందామ ముద్దజేర్చి  
 గావునఁజూపఱు గనఁగొన లేవైనఁ  
 బల్కఱున బ్బర వడుచునుందు  
 మగవారలచ్చట శిన్నగునఁబొందులద  
 మ్మనరిగాఁగయి జేసికొందు  
 వారిభావనకాలక న్నందువగుచు  
 గాంచినంత నెఱుంగుదుపునిండు  
 లేమిఁజీరికఁగొనఁబడలేదు పొగరు  
 సాయమనుమాట రెట్లొక సై పడుండు॥

193 ద్వి॥ అతిమర్యాదపై కగవచుకోవాడ  
 మిరవంచన స్సేయి మేకొనుచుండు॥

199 ద్వి॥ వెడఁగగునంచన వేసముంబట్టి  
 గడనఁజేయించులోఁగలనరుమనల॥

200 ద్వి॥ ఏవాడుమరిచూడ శీనడపడును  
 వేలుపులఁగూడ వాఁజేపగించు॥

- 
- 201 Time 's the king of men ;  
He 's both their parent, and he is their grave,  
And gives them what he will not what they cra ve.

Act. iii. Sce. i.

- 202 O you gods !  
Why do you make us love your goodly gifts,  
And snatch them straight away ? We here below  
Recall not what we give, and therein may  
Vie honour with you.

Act. v. Sce. i.

- 203 truth can never be confirmed enough,  
Though doubts did ever sleep.

ROMEO AND JULIET      Act. I. Sce. III.

- 204 I was your mother much upon these years  
That you are now a maid.

Sce. v.

- 205 O, she doth teach the torches to burn bright !  
It seems she hangs upon the cheek of night  
Like a rich jewel in an Ethiop's ear ;  
Beauty too rich for use, for earth too dear !  
So shows a snowy dove trooping with crows,  
As yonder lady o'er her fellows shows.

201 గీ॥ శాలజేవుడుమనుజుల, కేలి-కతడు|  
 .వారలకుఁదల్లియుండండి-వారలకు॥  
 .మానియు-వారుప్రాప్తిఁచు, నద్దిగాక|  
 .యిచ్చువారికాతడుతన॥ యిచ్చుకొలది॥

202 గీ॥ ఔరమీరలోదేవత, లారయేల|  
 .మమ్ముమీమంచియీవుల, మరగనిచ్చె|  
 .దరు-మఱియవిలాగుకొనియె, ద-రిటఁగింద|  
 .వదులుకొన్నదిమేమురా, బట్టబోము|  
 .మిము, దిరస్కరింతుముకౌర, వముననందు॥

203 ద్వి॥ చాలినంతస్థిరప, చ్చెబడదునిజము|  
 .తూలిన నెఱుఁగుని, గ్ధరసంశయములు॥

204 ద్వి॥ నీయాడునకునేను, నిస్సంకి-ఁగన్నె|  
 .వైయుంటివిఁకనీ, వారసిచూడ॥

205 గీ॥ చిలుకలకొలికిదివిటీల, పేలుఁగనేపుఁ|  
 .గలికిషజ్రంబుపగిదిజే, కటినిమెఱయు|  
 .నందఱుందనత్యస్థికంబు, నవరికరుదు|  
 .కాకులందంచయదితోడి, గరితలందు॥



---

Act. ii. Sce. ii.

- 206 Love goes toward love, as school-boys from their [books;  
But love from love, toward school with heavy looks;

## Sce. iii.

- 207 Virtue itself turns vice, being misapplied,  
And vice sometime's by action dignified.

- 208 Care keeps his watch in every old man's eye,  
And where care lodges, sleep will never lie :  
But where unbruised youth with unstuffed brain  
Doth couch his limbs, there golden sleep doth reign.

- 209 Young mens' love, then, lies  
Not truly in their hearts, but in their eyes.

## Sce. vi.

- 210 These violent delights have violent ends,  
And in their triumph die, like fire and powder,  
Which, as they kiss, consume.

206 గీ॥ .వలపువంకబోవు.వలపుపొత్తముల్ల  
 .విడిచియరిగెడుబడి.పిల్లవలె  
 .కాని-దానినుండి.కదిలెడునదిబడి  
 .కేడ్పుతోడవార.లేగుసల్ల॥

207 గీ॥ గుణమెవోపంగుగామాలు.గొన్నిచోట్ల  
 .కరమపస్రయుక్తంబగు.కారణమాన  
 .చిరచనాకౌశలంబున.వతియునొక్క  
 .కాలమందున దోషమే.గణుతికెక్కు॥

208 ద్వి॥ .చింతకాపుండుదృష్టిన్ముదనలికి  
 .నాత్మకిరవగుచో.బట్టదునిద్ర  
 .కాని-యెచ్చటనటు.గజవ్వనంబు  
 .తానిండుకొననిమె.దడుతోడదసరు  
 .శుంగకంబులనె.ననమిల్లించు  
 బంగరునిదురట.పాలించుచుండు॥

209 ద్వి॥ .వడుచుపారలదగు.వలపునిక్కముగ  
 .నెడదలనుండదు.దృష్టలద్దప్ప॥

210 గీ॥ .బలిమినొడవెడుభోగముల్.చెడఁఫలముల  
 .గతిగియుండఁజూనవా.గలుపుగోలు  
 .నందునియించు-పాటి-యగ్గి.మంపునూజ్జి-  
 .మిముముచ్చిహంతులో.సంపదమందు॥

---

Act. iv. See. v.

211 All things that we ordained festival  
Turn from their office to black funeral :  
Our instruments to melancholy bells :  
Our wedding cheer to a sad burial feast :  
Our solemn hymns to sullen dirges change ;  
Our bridal flowers serve for a buried corse,  
And all things change them to the contrary.

212 (1) When griping grief the heart doth wound,  
And doleful dumps the mind oppress,  
Then music with her silver sound  
With speedy help doth lend redress.

TEMPEST.     Act. II. See. I.

(2) This is a strange repose, to be asleep  
With eyes wide open ; standing, speaking, moving,  
And yet so fast asleep.

## Act. iii. See. i.

213 There be some sports are painful, and their labour  
Delight in them sets off ; some kinds of baseness  
Are nobly undergone ; and most poor matters  
Point to rich ends.

211 త || .మనముత్సవమునకుం.బన్ని నయట్టి  
 .వస్త్రాలుమాటున.పరక వేళమునకు  
 .మనవాద్యములువంత.మనగుగంటలకు-  
 .నగుఁ-ఁజేసి విందుశ్రాద్ధాశనమునకు  
 .మనగ భీరశుభసం.ప్రార్థనగీత  
 .ములుమూతిముడ్చుటే.డ్చులకుబదులుగు  
 .నునయ్యుద్వహనుమముం.బనివడుఁగీస్తు  
 .భూషింప-వివరీత.ముసకలమాను||

212 (1) గీ || .ఎపుడుకుట్టవంత.యెడకుగాయముచేయు|

.మఱియుఘోరచింత.మదిసొగుల్చు|  
 .తీయనులివుతోడ.దెబ్బనగేయంబు|  
 .సాయపడుచుశాంతి.సల్పునపుడు||

(2) గీ || వింతయైనయొక్క .విశ్రాంతియియ్యది |  
 .పండుకొనుట తెఱవఁ .బసినకనుల |  
 .నిలువఁబడుచు మఱియు .బలుకుచుందిరుగుచు |  
 .నైనగాఢనిద్ర .నానియుంట ||

213 చ || .పరగెడుఁగొన్ని వేడుకలు

.భాధలుగా- మఱి-కాని-కష్టముఁ |  
 .దఱిమెడువానిలోగలుగు  
 .తన్నిరొకప్పుడు-కొన్నికొంచెపుఁ |  
 .వెరవులవెంబడింపఁబడు  
 .దెఱపుమొయిన్-గడువేదనంగతుల్ |  
 .గుఱుతుగ-వెండియన్-చుదకు  
 .గొప్పఫలంబులఁ జూపుచుండెడుఁ ||

Act. iv. Sce. i.

214 These are actors,  
 As I foretold you, were all spirits, and  
 Are melted into air, into thin air:  
 And, like the baseless fabric of this vision,  
 The cloud- capped towers, the gorgeous palaces,  
 The solemn temples, the great globe itself,  
 Yea, all which it inherit, shall dissolve,  
 And like this unsubstantial pageant faded,  
 Leave not a rack behind. We are such stuff  
 As dreams are made of, and our little life,  
 Is rounded with a sleep.

Act. v. Sce. i.

215 as the morning steals upon the night,  
 Melting the darkness, so their rising senses  
 Begin to chase the ignorant fumes that mantle  
 Their clearer reason.

216 Their understanding  
 Begins to swell, and the approaching tide  
 Will shortly fill the reasonable shores,  
 That now lie foul and muddy.

214 స్త్రీ . శుమనపాత్రము. లేను సీకన్నట్లు  
 . అన్నియుభూతము. లవ్వెగాలి ।  
 . గానంతికన్న సూ.క్షుద్ధితిగామాటి  
 . సోయెనిరాధార . మాయస్పస్తి ।  
 . శితినియంబుదా. వృత్తమైన కోటలు  
 . దివ్యసాధంబులు. దేవళములు ।  
 . ముక్తహాభాగోళ . మిదినిచ్చయంలిందు  
 . అయంతయుఁగరంగి. వలయుమతియు ।  
 పొలసిపోయినయమాత్రయ . బొమ్మపోల్కి ।  
 . సవలనుంశయుఁడనబాడ . నగఁజను ।  
 . నునముకలలోని వస్తువు. మాడ్కి-నంటి ।  
 . మెల్లమనజీవితము నిచ్చి. నిమిషియుండె ॥

215 స్త్రీ . మఱిఁ ప్రభావంబు చేకరి. స్వోయంబుచ్చి ।  
 . శేయిసైనన్నగావచ్చు . శీతినోడ ।  
 . వాఁడియుదితేంద్రియంబు ల. న్వాక్యబుద్ధి ।  
 . సలముఁమోహధామముల వేటాడఁజొచ్చె ॥

216 స్త్రీ . వారిఁతెల్విపొంగె. బ్రాఁరంభ మొనరించు ।  
 . మఱియువచ్చుచున్న . కరణంబు ।  
 . వేళఁనిండెడుఁన్వ. వేకటరము-లవి ।  
 . మరఘమాటియొప్పు . దొడఁగెనిప్పుడు ॥

## TIMON OF ATHENS

*Act. I. Sc. I.*

217 The painting is almost the natural man ;  
 For since dishonor traffics with man's nature,  
 He's but outside : these pencilled figures are  
 Even such as they give out.

*Sc. ii.*

218 We make ourselves fools to disport ourselves ;  
 And spend our flatteries to drink those men  
 Upon whose age we void it up again  
 With poisonous spite and envy,

219 Happier is he that has no friend to feed  
 Than such as do even enemies exceed.

220 O, that men's ears should be . . .  
 To counsel deaf, but not to flattery !

*Act. iv. Sec. ii.*

221 As we do turn our backs  
 From our companion thrown into his grave,  
 So his familiars from his buried fortunes  
 Slink all away: leave their false vows with him,  
 Like empty purses picked ; and his poor self,  
 A dedicated beggar to the air,  
 With his disease of all-shunned poverty,  
 Walks, like contempt, alone.

217 గీ || ఎసగుణిత్రమునరుడు . గానించుమించు !

. వ్యవహరించుమనుష్యుని . ప్రకృతితోన |

. గౌరవము-కావునఁ బయిభా. గంబెవాడు |

. సైకిఁగాన్నించునట్టలీ . పటమునందు ||

218 గీ || . వెల్లి పడిమనము మసంత. వెంబలును |

. నలుపుకొందుము- మఱిమన. నస్తవముల |

. ప్రయముచేయుచు నెవరి . ని. భాగ్యవేళ |

. గినియుచుందుమొ వారిలో. గొనుటకొఱకు ||

219 ద్వి || . ఎన్నఁ బగఁజూచుచు . హితుఁడున్నవాని |

. కన్నమిఁచుఁడులేని . యాతఁడెమేలు ||

220 ద్వి || . స్తవమునవికసించు . జనములచెవులు |

. చెవిటివైయుండును . చిత్రబోధములకు ||

221 త || మనమేవిధమునన . మాధిదోయఁబడు

. మననహచరునుండి . మనతలల్ ద్రిప్పు |

. కొనెదఁగొ- వానిపెన్నొనుహరువాని

. కూలినసిరినుండి . గునికెదరట్ల |

. తనితోవిడిచెదరె . త్తంబడువట్టి . తప్పములెలవలె

. దమయొట్లు . మఱియు |



## Sec, iii.

222 This yellow slave  
Will knit and break religions ; bless the accursed ;  
Make the hoar leprosy adored ; place thieves ,  
And give them title, knee, and approbation  
With senators on the bench : this, this is it,  
That makes the wappened widow wed again ;

228 I am Misanthropos, and hate mankind,  
For thy part. I do wish thou wert a dog,  
That I might love thee something.

.జనునొంటిగాఁదిర.స్కారగూపమున  
 .శనకలై హృదారిద్ర్య.నంకటంబుమెయి ।  
 .బివడియలవాఁటు .పడునిచ్చఁగాని  
 .పడువునఁగనికరిం.పదగునాతండు ॥

222 నీ । .అయ్యయో వేల్చులా.రా- యదిమిప్రక్క

.గురిడిమిపూజాన్ల .ను- మఱి- నేవ ।  
 .కులదిగఁబీఁకును.బలవంతులతలల  
 .క్రిమిన్నెకలగిపి .లందిలాగు ।  
 .నీఁ చ్చబానిస- .యెంతయుముడివెట్టఁ  
 .జెఱచుమగముల-శి.క్రితులఁగొను ।  
 .బాడలుతేలిసక్కుఁ .బూకింపబడఁజేయు-  
 .దొంగలకుఁచ్చస్థి.తింగుదుచుఁ ।  
 .వారలకు వెండియుంబరి.పాలనాధి ।  
 .పతులతో పాటుసాష్టాంగ .పందసములు ।  
 .నిచ్చ- బిరుదులు- పత్రిక- .లిద్దియిదియె ।  
 .ముదురుఁజెఱి మార్తనవ్వి .కుసుమపచుఁ ॥

223 ద్వి । .ఎంతయుఁజేసింతు .నేఁమహాభూతి ।

.గొందనిస్సోయితుఁగుక్కవీవైస ॥

224 O thou sweet king-killer, and dear divorcée  
 'Twixt natural son and sire ! thou bright defiler  
 Of Hymen's purest bed ! thou valiant Mars !  
 Thou ever young, fresh, loved, and delicate we  
 Whose blush doth thaw the consecrated snow  
 That lies on Dian's lap ! thou visible god,  
 That solder'st close impossibilities,  
 And mak'st them kiss ! that speak'st with ev-  
 tong  
 To every purpose ! O thou touch of hearts !  
 Think, thy slave man rebels ; and by thy virtue  
 Set them into confounding odds, that beasts  
 May have the world in empire !

225 I. 'll example you with thievery:  
 The sun 's a thief, and with his great attention  
 Robs the vast sea ; the moon 's an arrant thief,  
 And her pale fire she snatches from the sun ;  
 The sea 's a thief, whose liquid surge resolves  
 The moon into salt tears ; the earth 's a thief,  
 That feeds and breeds by a composture stolen  
 From general excrement ; each thing 's a thief ;  
 The laws, your curb and whip, in their rough power  
 Have unchecked theft.

224 నీ || .ఓ రాజభూతుక - .యోపితాపుత్రవి

.దేవీషకారణ - కుల.స్త్రీలనై న ।

.జెటువంగలెడవీవు - .దురమువేల్పువు -

.నిత్య.యావనబలశాలి - .వీవుకన్ను ।

.నన్న సేయగ రాసి .కన్నియలేదు -

.ప్ర.గృహ దేవతవు - నీ.వంటంగలుప ।

.జాలెద వెట్టియ.సంభవంబులనై న -

.బ్రతివాదులంబర.స్వరముంగలియఁ ।

.గూచియొప్పింతు - వోమనఃకోశనక్త ।

.యరయునీదాసమతుక్య.తిరుగుపాటు ।

.వారిసొండ్వారుబొందనీ .వద్దెప్పుడును ।

.నీచుశక్తినిబనులేల .నీజగంబు ॥

225 నీ || .అగపతుమీకు .దృష్టాంతములన్దొంగ

.తనమున - నాసూర్యుఁడు నొకదొంగ ।

.కడలినీరతిఁడుదో.చెడు - జంఁద్రుఁడుంగూడఁ

.గడుఁజెడ్డదొంగ - యా.తఁడునుఁదనదు ।

.పాలిన వెల్గును .బద్ధ బాంధవునుండి

.గొబ్బునదొండిసి.గొను - సముద్రుఁగి ।

.దును - మఱిదొంగ య.తనిద్రవరూపహా

.నలచందునిప్పని.యశువులుగ ।

.గరగఁగాఁజేయు .నెంతయుఁధరణిదొంగ ।

.భూత సామాన్యములముల.నుక్రిచ్చిలింప ।

.బడిన యెరుపునుఁదినికను - బ్రతిపదార్థఁ ।

.మునొకదొంగ - మీకున్నియ.పొనరుచువిధు ।

.బాఁపలేకుండె చౌర్యంబు.సవశములయి ॥

226 there is no time so miserable  
but a man may be true.

227 What vilder thing upon the earth than friends  
Who can bring noblest minds to basest ends ?

Act. v. Sec. i.

228 Promising is the very air o' the time ; it opens the  
eyes of expectation : performance is ever the duller  
for his act ; and, but in the plainer and simpler kind  
of people, the deed of saying is quite out of use.  
To promise is most courtly and fashionable ; perform-  
ance is a kind of will, or testament, which argues  
a great sickness in his judgment that makes it.

TROILUS AND CRESSIDA Act. i. Sc. ii.

229 there is no man hath a virtue that he hath not a  
gleams of ; nor any man an attain't but he carries  
some sin of it.

Sec. iii.

230 Princes.

What grief hath set the jaundice on your cheeks ?  
The ample proposition that hope makes  
In all designs begun on earth below  
Fails in the promised largeness, checks and disasters  
Grow in the veins of actions highest reared ;  
As knots, by the conflux of meeting sap,  
Infect the solid pine and divert his grain  
Tortive and errant from his course of growth.

226 వ || ఎట్టియాపదలో నున్నట్టిప్పటికి మనుష్యుడు యథాభావముగా నుండవచ్చును ||

227 ద్వి || ఎక్కువమనముల హీనమాస్థితికిఁ |  
దొక్కునఖులకన్న దుష్టలికేరి ||

228 వ || మాటయిచ్చుట యవసరమునకు ముఖ్యపాఠము- ♦ప్రతీక్షా  
♦నేత్రములనదితెఱచును- ♦అచరణమెన్నఁటికిని వానిక్రియకు  
మిగులమొద్దు- కాని- ♦యమాయికుల యెడ మాట యిచ్చుట  
బొత్తిగావాడుకలోలేదు- వాగ్దానముచేయుట మిగులసరసమును  
నాగరికమును- మాట చొప్పన నడుచుట మాట యిచ్చినవాని  
కతనిమనోవిచారమున నొకసంకటము ||

229 వ || ప్రతిమనుష్యున కున్న సుగుణములో ♦నలుమూత్రమైన వీనికిఁగ  
ల- దెవనికేదుగుణమున్న దోదానిలో ♦లేకమైన వీనికున్నది ||

230 సీ || ♦నృపులారావంతయెయ్యదిమీదుచెక్కిళ్ల  
పై వెల వెలపాటుఁ బాచుకోల్పె |  
ఁబూనుకొన్న ప్రాయతనములనన్నిటఁ గోర్కె-  
నెఱపునిణ్ణయమువినిశ్చితముగ |  
గొప్పతనంబునందప్పను- ఘనకార్య  
ములయెడనడ్లిడుముఘ్నపరుగు |  
ఁగడుగట్టినపృథ్వీంబునుఁ దెరుగుట  
నుతిశితస్ఫిందియె- తోమెల్లిడి |

231 Take but degree away, untune that string,  
 And, hark, what discord follows, ! each thing meets  
 In mere oppugnancy : the bounded waters  
 Should lift their bosoms higher than the shores,  
 And make a sop of all this solid globe :  
 Strength should be hed of imbecility,  
 And the rude son should strike his father dead :  
 Force should be right ; or, rather, right and wrong—  
 Between whom—whom as jar justice resides—  
 Should lose their names, and so should justice too.  
 Then everything includes itself in power,  
 Power into will, will into appetite ;  
 And appetite, an universal wolf,  
 So doubly seconded with will and power,  
 Must make perforce an universal prey,  
 And last eat up himself.

.మఱియునద్దానిఁజేటివం.కరగనల్పి ।  
 .దానిఁబీజస్వభావమూం .దప్పతోవ ।  
 .బోవఁగాఁజేసి- మిగులత.జీవనంపు ।  
 .మూలశక్తిఁజెఱచుగుంపు.బొట్టలవలె ॥

231 సీసమాలిక:— .తప్పించు ♦క్రమము మా.త్రము శుక్రిడించుమా

.తంత్రకి- మఱివిను .మెంత వెలితి ।  
 .వచ్చునో- బొత్తిగాఁ ♦.బ్రతిబంధమున్నాడుఁ  
 .బ్రతివస్తువున్ - హస్త.పరగనీళు ।  
 .లొడ్డులకంటె♦ స.త్యున్నతముగ నెత్త.వలయును  
 దమయ్యురం.బులను- మఱియు ।  
 .నీగళ్ళెన్నెనన్.భోగోళముఁన్నానఁ  
 .బాల్సేయ వలయును- బలముచెలగి ।  
 .దుబ-లొప్పుమునకు .హరగనండవలయు-  
 .గూళకొడునుచావఁగొట్టవలయు ।  
 .దశతండ్రిని- మఱియు .ధర్మముకావల  
 .యున్♦బల్మి- లేక- త.హృద్వగలిసి ।  
 .తమమితిలేనియు.ధమ్మనఁజిక్కిన  
 .న్యాయముతోనెడఁబాయవలయు ।  
 .దమపేరుగూడ- బ.దంపడిఁగావున-  
 .బ్రతివస్తువుముగియు.బలమునందు ।  
 .బలమునలఁపునందు .దలఁపానయందున ।  
 .దలఁపుబలములమెయి.బలపడాన ।  
 .బలివిజగముమింగ .వలయును- జెండియు ।  
 .నకుదన్నదానె .తినవలయును ॥



## Act ii. Sc ii.

232 pleasure and revenge  
Have ears more deaf than adders to the voice  
Of any true decision.

233 What nearer debt in all humanity  
Than wife is to the husband?

## Act iii. Sc iii.

234 pride hath no other glass  
To show itself, but pride: for supple knees  
Feed arrogance, and are the proud man's fees.

235 Nature, what things there are,  
Most abject in regard, and dear in use!  
What things, again, most dear in the esteem,  
And poor in worth!

236 they passed by me  
As misers do by beggars, neither gave to me  
A word nor look

232 ద్వి || అవుఁజెవిటివిఁతుట్ల .కన్నన్లునాస ।  
 .ముఁవగెట్టినిజముతీర్పఁనడికినైన ॥

233 ద్వి || నూనవులందెల్ల - మగనికిఁజేరు ।  
 .వైసఁబుణంబెద్ది .యానికిఁమించి ॥

234 గీ । .గర్వమునకులేడు .గర్వంబుతప్పవే ।  
 .ఱ్ఱమొదియుండన్న .నగఁజఱచఁగ ।  
 .ఱ్ఱమొదియుండన్న .నగఁజఱచఁగ ।  
 .ఱ్ఱమొదియుండన్న .నగఁజఱచఁగ ।  
 .ఱ్ఱమొదియుండన్న .నగఁజఱచఁగ ।

235 గీ || .సహజ-మేషనులునుదికఁ సహ్యములగు ।  
 .జెలఁగుసవివాడుకయెడమిక్కిలిఁప్రియముగ ।  
 .ఏక్రియలులత్యమంద ననింపగుఁమఱి ।  
 .పనికిరావవినుంతయుఁసనుభవమున ॥

236 కం || చనిరవ్వారలునాదా ।  
 .పునర్జీరివగాండ్రపజ్జఁబోవుఁజినిగొ ।  
 .పునర్జీరివగాండ్రపజ్జఁబోవుఁజినిగొ ।  
 .పునర్జీరివగాండ్రపజ్జఁబోవుఁచినిగొ ॥

---

237 time is like a fashionable host,  
 That slightly shakes his parting guest by the hand,  
 And with his arms outstretched, as he would fly,  
 Grasps in the corner: Welcome ever smiles,  
 And Farewell goes out sighing. O, let not virtue  
 seek

Remuneration for the thing it was;  
 For beauty, wit,  
 High birth, vigour of bone, desert in service,  
 Love, friendship, charity, are subjects all  
 To envious and calumniating time.

238 O, then beware:  
 Those wounds heal ill that men do give themselves:  
 Omission to do what is necessary  
 Seeks a commission to a blank of danger;  
 And danger, like an ague, subtly taints  
 Even then when we sit idly in the sun.

237 నీ || .తినిపోవువానిచే .తిన్మన్ననకొకింత

.తనకరముననూఁపి- .తినఁగవచ్చు |

.వానికై పర్విడు .ఘానిచందమునఁజూ

.చినచేతులంబట్టు .కొనెడుఁనిపుణు |

.జౌఘాఁటకూళ్ల వాఁడనఁదగుఁగాలంబు-

.పదపడిఁగొల్ప గావచ్చువాని |

.యెడఁజేయుఁనత్కృతి.యెలనఁఫ్ఫినవ్వెడు .

.నన్నఁడునెల్లపుఁగై .కొన్నయతని |

.పట్లనొనఁచెడు .వందనంబరిగెడు

•.నూఁచుచు- నద్దిరా .•యోగ్యతతన |

.యున్నట్టిసితికిఁబ్ర).త్మపకారముపెడుక

.కుండనీ- యేమన- .నొప్ప- నేపు |

.గొప్పపుట్టుక- కడిమియు- .గొల్వనందు |

.సరపు •నహాత- పేమము .న్నేహ- మీవి |

.యెంతయున్లొంగియుండుని .వెల్ల- •మచ్చ |

.రమున నభవాదమొనరించు •.నమయమునకు |

238 శా || .జౌరా- మిక్కిలిజాగరూకతగనీ .వల్లెనచోనుండు- చే ;

.యారన్ద్రము తమంతఁజేసికొను గా.యంబుల్వడిన్మానునే |

.చేరంబిల్పుటకీడ •వశ్యకృతిఁబాఁ .జేయంగఁబోకుంట- వే |

.సానులోత్త సము చేసిపచ్చుఁజలియు.ష్టంబట్టు లాకప్తమున్ ||

## Act iv. Sc iv.

239 sometimes we are devils to ourselves,  
 When we will tempt the frailty of our powers,,  
 Presuming on their changeful potency.

## Act v. Sc iii.

240 The gods are deaf to hot and peevish vows :  
 They are polluted offerings, more abhorred  
 Than spotted livers in the sacrifice.

## TWELFTH NIGHT

*Act I Sc III.*

241 I am a great eater of beef, and I believe that does  
 harm to my wit.

## Sc v.

242 One draught above heat makes him a fool, the second  
 mads him : and a third drowns him :

## Act ii. Sc. iv.

243 The women are as roses, whose fair flower,  
 Being once displayed, doth fall that very hour.

239 గీ || .మనయెడల మోసగాండ్రొమై .మనమొకప్పు |  
 .చెలఁగెదముమనఁసామధఁ .ములఁచుపలత |  
 .మనముశోధించుచున్నాని .మాటుచుండు |  
 .బలముఁగూరిచి నిశ్చయ .పఱచుకొనుచు ||

240 గీ || .వాఁడి నెట్టిమొక్కు .బడులకు వేల్పులు |  
 .ఁబధిరులాదురష్ట .భగ్నిహాని |  
 .వేదనములు .యన్త వేదికబాడలఁకా |  
 .జఁములకన్నఁగడు ననఁహ్యములగు

241 వ || మిగులగోమాంస భక్షకుడనౌట నాబుద్ధినది చెబుచున్న  
 నినాసమక్రము ||

242 ద్వి || .మతివోవు-వెట్టెత్తు- .మైకంబుగిమ్ము |  
 .మితిమీఱు .మద్యము.స్వీల్చినకొలఁది ||

243 (1) ద్వి || .నెలఁతఁగులాబువంఁ .టిదిదానిఁకొమరు |  
 .టలరొక్కమార్దోఁచి.నరతనెవడెడు ||

## TWO GENTLEMEN OF VERONA. Act I Sc. II.

243 (2) maids, in modesty, say, "No" to that  
 Which they would have the profferer construe, 'Ay'  
 Fie, fie, how wayward is this foolish love,  
 That, like a testy babe, will scratch the nurse,  
 And presently, all humbled, kiss the rod.

Sc. ii. i

244 He cannot be a perfect man,  
 Not being tried and tutored in the world:  
 Experience is by industry achieved,  
 And perfected by the swift course of time.

Act iii Sc. i.

245 Dumb jewels often, in their silent kind,  
 More than quick words do move a woman's mind.

Sc. ii.

246 falsehood, cowardice, and poor descent;  
 Three things that women highly hold in hate.

Act v. Sc. ii.

247 Black men are pearls in beauteous ladies' eyes.

Sc. iv.

In love  
 Who respects friend?

But all foes that a friend should be the worst.

243 పి॥ కల్పింపఁబడి నిగ్గుచెల్పఁగఁగఱవియెద ।  
 .శౌనసేతున భావమును వారఁగఁగఱయెద దలఁచి ।  
 .యూ వెడఁగఁగఱపిన్సెరొ .యెరచెంకె ।  
 .గోగిదాది-చెబుకుముద్దఁగొనుముడుతటు ॥

244 పి॥ ప్రజలలోనఁబరీక్షింపఁబడక-నేపఁ ।  
 .బడక కానేరఁడతఁడఁలో .పరహితుండు ।  
 .పాటుచేననుభవమొందఁబడెడు-ఁబూణఁ ।  
 .ముగనలువఁబడు శీఘ్ర .లగలిచేత ॥

245 ద్వి॥ .మూగనగలులూగు .బాలతులమనసు ।  
 .నాగుగనరసపుం .బలుకులకన్న ॥

246 ద్వి॥ .సిరికిత సమా-కల్ప .నేదపుట్టుకయు ।  
 .గరిలలీమూఁగిటి .నడునేచగింతు ॥

247 ద్వి॥ .పొలఁచిమాపుల ముతై .ములునల్లవాండ్రు ।  
 .పెపునలఁజ్ఞెయి .చేయుహితుని ॥

248 ద్వి॥ .నిఱునదిమిగుల .వేటియెమిగు ।  
 .నారయ శత్రువు .లందఱలోన ॥



Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide,  
 Look what a horse should have, he did not lack,  
 Save a proud rider on so proud a back.

256 An oven that is stopp'd or river stay'd,  
 Burneth more hotly, swelleth with more rage:  
 So of concealed sorrow may be said;  
 Free vent of words love's fire doth assuage;  
 But when the heart's attorney once is mute,  
 The client breaks, as desperate in his suit.

257 Who wears a garment shapeless and unfinish'd,  
 Who plucks the bud before one leaf put forth?  
 If springing things be any jot diminish'd,  
 They wither in their prime, prove nothing worth.  
 The colt that's back'd and burden'd being young,  
 Loseth his pride, and never waxeth strong.

.వలుడక నులుచిన్న .శల-వెడలపుముక్కు.కన్న మలును-నిక్కి.

యన్న జట్టు ।

.సన్న పొట్టిచెవులు.తిన్న నికాళ్లును-మిగులజేవ గలమై-మెడను

బలుచు ।

.నైన నెఱుఱులుదళ.మగుతోక-విటివియాపిఱుదులు.

మెత్త ని.మెఱుగుతోలు ।

.కనుముగుఱ్ఱమునకు.గానలసినసాగ .నంభదానియందె.యమరి

యుండె ।

కాన రాదుకోలుత.దానికేటొగడున.గ్రాలువేపునెక్కు.శౌతుతవ్వు

256 గీ॥ .లరనునూయ్రుఱుగి-యేఱు.నానబడియు ।

.వగుందుకంఠెనుమండెడుక-బొంగుపడిగ ।

.బలుకబడనచ్చునటుదావ.బడిననంత ।

.గుటిచి-కానూగ్నియాఱునా.గ్గరిచెలంగ ।

.గాని-డెందపువ్యవహార.కతక-ముందు ।

.తానెఱుంగనాడై నచో-తానిపాపు ।

.మిగులనమ్మకొనిననాది-తిగవులోజ ।

.యంబుగొనఁజాలనంచువ.య్యబడుచుండు ॥

257 గీ॥ .పని.కొఱతయావొకా.యి నె.వండుదొడుగు ।

.దుగ్గించు మొగ్గనెవడుతోకు.దోవకమును ।

.జెఱిగెడునవినుంతయు మట్టు.పఱచినయెడ ।

.నెదుగుట నెడివనికి రా.వెండ్లుకెన.

258 గీ॥ .పనిగుఱ్ఱముంబెద్ద .బరువుంచినదావ

.బరువెడివనిబల దెప్పటికై నఁగావి

---

Thin mane, thick tail, broad buttock, tender hide ;  
Look what a horse should have, he did not lack ;  
Save a proud rider on so proud a back.

256 An oven that is stopp'd or river stay'd, .  
Burneth more hotly, swelleth with more rage ;  
So of concealed sorrow may be said ;  
Free vent of words love's fire doth assuage ;  
But when the heart's attorney once is mute,  
The client breaks, as desperate in his suit.

257 Who wears a garment shapeless and unfinish'd ?  
Who plucks the bud before one leaf put forth ?  
If springing things be any jot diminish'd,  
They wither in their prime, prove nothing worth :  
The colt that's back'd and burden'd being young,  
Loseth his pride, and never waxeth strong.

•వలుదక నులు-చిన్న-శల-వెడలపు ముక్కు-కన్న ములును-నిక్కి-

యన్న జట్టు ।

•వన్న పొట్టిచెవులు-తిన్న నికాళ్లును-మిగుల జేవ గల మె-మెడను

బరుచ ।

•నై న సోఱులు-దళ-మగుతోక-విటివియా-పిఱుందులు-

మెత్త ని-మెఱుగుతోలు ।

•కనుముగుఱమునకు-గావలసినసొగ-నంతదానియందె-యమరి

యుండె ।

కాన రాదుకోరిక-దానికొక-గ్రాలువీపుకెక్కు-కొతుతప్ప

256 గీ॥ •లవసు-హృదయబడి-యెఱు-నావ-బడియు ।

•ముందుగంఠెనుమందెడు-బొంగువడిగ ।

•బలుక-బడనచ్చునటాదావ-బడిన-నంత ।

•గుటిచి-కానూగ్నియాఱునా-గ్నిచేలంగ ।

•గాని-డెలదపువ్వవసార-కతక-ముందు ।

•తానెమూగ-నాడై నచో-తానిపొపు ।

•మిగులనముక్తినిననా-ని-కగభ్రలోజ ।

•యంబుగొనజాలనంచువ-య్య-బడుచుండు ॥

257 గీ॥ •పని-కోఱలేయాదొకా-యి నె-వండుదొడుగు ।

•దుగ్గించుమొగ్గనెవడుతేకు-దో-వకమును ।

•జెఱి-గెడునవిసుంతయు-మట్టు-పఱచినయెడ ।

•నెదుగుటనెడివనిక-రా-వెందుకై న-

•పసిగుఱుమంద-బరువుంచినడువ

•జనుచెడి-బరు దెప్పటికై న-గాని

- 258 Look, the world's comforter, with weary gait,  
His day's hot task hath ended in the west:  
The owl, night's herald, shrieks, 't is very late;  
The sheep are gone to fold, birds to their nest,  
And coal-black clouds, that shadow heaven's light,  
Do summon us to part, and bid goodnight.
- 259 What wax so frozen but dissolves with tempering,  
And yields at last to every light impression? [ing.  
Things out of hope are compassed oft with ventur-  
Chiefly in love, whose leave exceeds commission.  
Affection faints not like a pale-fac'd coward  
But then woos best, when most his choice is forward
- 260 But like a stormy day, now wind, now rain,  
sighs dry her cheeks, tears make them wet again.
- 261 O thou clear god, and patron of all light,  
From whom each lamp and shining star doth borrow  
The beauteous influence that makes him bright,  
Thou livest a son, that suck'd an earthly mother,  
And lend'st this light, as thou dost lend to other.

2158 త1. కనుజగదానంద. కరుణలక్ష్మిన

• చ. శంకరపరగతి వేం. డ్రంబగువనిని ।  
 • గొనకొని పడమట. నొవముట్టజేసె-  
 • శాస్త్రవేగులవాడ. అజేగుడ గూబ ।  
 • చనియ్యగొట్టెలుదొడ్డి. చక్క-కి-మణియు  
 • గూళ్లలో పలక జేరు. గొనియ్యె బిట్టలును ।  
 • విశు పెట్టినీడగ. మిక్రపరగనల్లు  
 • మబ్బులొందొరు బాయ. మనకానతిచ్చు

2159 త2. • కరుణలక్ష్మిన. గానిమైనంబు

• శరగడా • పెచ్చ చే. గడకులో బడద ।  
 • చిట్టనొక్క పళ్ళ నైన. జేకూరు మణియు  
 • నానకుమిచ్చిన. యల్లిదొ • రెవ్వయ్యె ।  
 • దట్టకుగనలవున. భానిపొసెలవు  
 • హస్తనమొట్ట. డ. య్యదు పెల్ల మోము ।  
 • పిట్టినీలిక • మధు. లెప్పొడుగొని  
 • తా నెచ్చుకొన్న దొ. రయ్యెట్టుండిదె న.

2160 ద్వీ. అప్పుడెగాలిమ. అప్పుడెవాన ।

• అప్పుగాఢువువాన. పొద్దుదండవాన ।  
 • బడతి చక్కను లెక్క. బడవడిదడియు ।  
 • గడు పెచ్చనూపుల్ల. నన్నీళ్ళ చేత.

2161 గీ. • శాంతిరత్నలక్ష్మిన. శాంతి - శాంతి ।

• శాంతిరత్నలక్ష్మిన. శాంతి - శాంతి ।  
 • శాంతిరత్నలక్ష్మిన. శాంతి - శాంతి ।  
 • శాంతిరత్నలక్ష్మిన. శాంతి - శాంతి ।  
 • శాంతిరత్నలక్ష్మిన. శాంతి - శాంతి ।

All this, before hand, counsel comprehends  
 But will is deaf, and hears no heedful friends  
 Only he hath an eye to gaze on beauty,  
 And dotes on what he looks, 'gainst law or duty.

268 I have debated, even in my soul,  
 What wrong, what shame, what sorrow I shall breed;  
 But nothing can affection's course controul,  
 Or stop the headlong fury of his speed,  
 I know: repentant tears ensue the deed,  
 Reproach, disdain, and deadly enmity;  
 Yet strive I to embrace mine infamy.

269 But if thou yield, I rest thy secret friend;  
 The fault unknown is as a thought unacted;  
 A little harm, done to a great good end,  
 For lawful policy remains enacted.  
 The poisonous simple some times is compacted  
 In a pure compound; being so applied,  
 His venom in effect is purified.

270 Then for thy husband thy children's sake,  
 Pardon my suit: bequeath not to their lot  
 The shame that from them no device can take,  
 The blemish that will never be for got:  
 More than slavish wine, or birth hour's blot,  
 Is this ascribed to men's nativity  
 And left to them, for their own infamy.

ననగాచుచుడున్. నాకెక్క-  
 కుట్టునరే నేదాచుకొనబడుటదలంతు |  
 మునుమందెయిదియంత. బుద్ధి యెఱుంగు  
 బొత్తి గాఁగోర్క చెవుడు చెందుఁగాని |  
 విన్నదది-మంచిక. న్వలయుదానికిని  
 విన్నాణముంగని. వెఱ్ఱియానదియు ||

268 త || తలపోసినాడనెం. తయునెట్టియెగు  
 తగులునోసేగువం. తయునాకు-నైన |  
 వలపుతోవకునడ్డ. పడఁజాలదెడియు  
 బరువడినదాని. వడినాఁవలేదు |  
 నలిపినచెట్టకె. సాగుకన్నీటి  
 జాడసావనినాకు. బరుగునం చెఱుక |  
 కలుగునందెయనేడ్డ. కడుఁజెడ్డవగయు  
 గానినాచెడుషేరె. కాఁగిలిం చెదను ||

269 మంజరి || నీవొప్పుకున్నచో. నీకునేజాటు. నేఁచెల్లినయ్యెడఁ-  
 దెలియంగఁబడని | తప్పుపనికిరాని. తలఁపట్టులుండు-  
 గొప్పమంచి ఫలము. కొఱకుఁజేయంగ | బడుచిన్న నేరము  
 పరఁగునీతిగను. విషమూలిక యెయొక్క. వేలొసరిగ |  
 గొన్ని గోళాపథముల. కూడిక ప్లేరి. కుట్టి నేయంగఁబడి  
 సుగుణంబునిచ్చు.

270 త || కనుక నీపనిమిటి. నన్న పిల్లలను. గనియెసనాకోరికరి  
 దిహికి మోపుకొనకొని చోలనేమి. గుల్పుకు  
 పాలికొఱకు. బానిసవాఁత. కుంబుట్టు మచ్చ |  
 కు. నుమించి తుడుచుట. కు. మర్వంబడుట. కున్నీలు  
 పాతక. నే. కొ. నున్నట్టి. మఱవ. మనకుఁ బుట్టుకలో. న. మ  
 పాతక. నే. కొ. నున్నట్టి. మఱవ. మనకుఁ బుట్టుకలో. న. మ



271 . And wilt thou be the school where Lust shall learn?  
 Must he in thee read lectures of such shame?  
 Wilt thou be glass, wherein it shall discern  
 Authority for sin, warrant for blame,  
 To privilege dishonor in thy name?  
 Thou back'st reproach against long living laud,  
 And mak'st fair reputation but a bayd

272 Think but how vile a spectaele it were.  
 To view they present trespass in another-  
 Men's faults do seldern to themselves appear,  
 Their own transgressions partially they smother.  
 This guilt would seem death worthy in thy brother  
 O, how are they wrapp'd in with infamies,  
 That from their own misdeeds askance their eyes.

273 Alas, how many bear such shameful blows,  
 Which not themselves, but he that gives knows.

274 O Opportunity! thy guilt is great-  
 'T is thou that execut'st the traitors treason:  
 Thou sett'st the wolf where he the lamb may get;  
 Whoever plots the sin, thou point'st the season:  
 'T is thou that spurn'st at right, at law, at reason-  
 And in thy shady cell, where none may spy him,  
 Sit'st thou to seize the souls that wander by him.

271 త॥ . బడిగనుండువనీవు. ప్రజయటందుఁచ్చ. కామ  
చేష్టలు నేర్వఁగదిసి నీయందుఁ. జెడుఁతృప్తిపాపాత  
ముత్తచేఁడ్పడంజమవ. వలయున. నీవుద. ర్పణము  
గనుండు. వడిసచ్చట బ్రభు. త్వముపాత  
శంబు. గాఁశాసనమునిండు. గాఁగనీవేర.  
ఁగడ్డగునమర్యాద. కడుధర్మముగను. మొగి  
జనుల్వివేత. ముగఁజూచుకొనఁగ.

272 చ॥ . అరయుమునీదునేరమొను. నందుసనుండుటదెంత  
• చెట్టయో! . తఱుచుగ నెల్ల వారుతమ. తవ్వలఁ  
గాఁరు. వానిమా పేదర్. పరువడిఁబడుపాత  
మున. భౌతకమిచ్చుచిచువునీసహా.  
దరు. బహుదెంత. దూఱువడు. దాఁధనయె  
గులుపేక్షచేసిన.

273 గీ॥ . కటకటాయట్టియవమాన. కరములైన  
• తన్నులెందరుసేరించు. చున్నవారో!  
• తెలియఁగాఁజాలరెవ్వని. శీరుతామః!  
• వానినొనఁగెడునట్టియ. వ్యాడుతప్ప.

274 త॥ . ఓవేళనీదగు. నోగుదనంబు. దోహమునీహాన  
తుఁపు. గొఱ్ఱెరిల్ల! . కేవలదోడెలుం. గ  
డపెదవీవు. పాపముప. న్నడు. వారలకడును!  
• నీవుతనృతువు. నిజమునాయంబు. నీతివివేకంబు  
• నీటఁగల్గినపు. పోవువారిలఁబట్ట. బొందికూ  
క్షండు. దొడదినాటాన. దురితభూతంబు.

277 The crow may bathe his coal black wings in mire,  
And unperceiv'd fly with the filth away,  
But if the like the snow-white-swan desire,  
The stain upon his silver down will stay:  
Poor grooms are sightless night, kings glorious day,  
Gnats are unnoted whereso e'er they fly,  
But eagles gaz'd up on with every eye.

278 Sad souls are slain in merry company;  
Grief best is pleas'd with grief's society:

279 'Tis double death to drown in ken of shore;  
He ten times pines that pines beholding food;  
To see the salve doth make the wound ache more;  
Great grief grieves most at that would do it good;  
Deep woes roll forward like a gentle flood;  
Who, being stopp'd, the bounding banks o'er flows;  
Grief dallied with nor law nor limit knows;

౨౭౭ నీ॥ బురదలో నలఁగాకి బొంగు నల్లనితన తెక్కల ముంచియా. ౩౩  
తెలియ॥

ఁబడనీక యిగిరి పోవచ్చునుగాని యా తెన్న గోరినమంచు తెల్ల  
యంచు॥

మిగిలెడునా వెండి. మొమ్మొచ్చినా మచ్చ. నెఱవేదలై నభానిన  
తగులగొడ్డి॥

రాతిరి మఱియును రాజులు నన్నీ యుం గడువెల్ల డియొనవఱ  
ఁగలుగువగలు॥

ఇచ్చకు నచ్చినట్లు తా మెచటనేని బరుగులిడుచున్న నలున్ద  
లేవొట్టియెన॥

ఁగొనరాక చెలంగడం గాని జేగ మాడ్డం బడు దెల్లముగ నెల్ల  
మాడ్కిచేత॥

౨౭౮ ద్వి॥ వంతఁజెందినవాడు బ్రతుకటలేట॥

సంతసేల్లుజనుల సహవాసమునను॥

దుఃఖంబుమగులనం తోపించుచుండం॥

దుఃఖముపొందున దొడ్డినయపుడు॥

౨౭౯ నీ॥ బుడ్డిచెంత నోచుచుండఁగ ముగివోవుక

ఁకయినుమడిచోవు బుడ్డిగనుచు॥

ఁబున్నపడెడునాడు పది రెట్టులెంచెడు॥

మఱియందేపిడుబుండు మందుఁగాంచి॥

వనటయమిక్కిలి వగచెడువనకుమే

తేసెడునవ్వని చెంతమెల్ల॥

ఁగాఁబాటుసెలయేటి కై వడిలోతగు

వలవంత శిల్పి నఁబరగుచుండె॥

280 Though men can cover crimes with bold stern looks;  
Poor women's faces are their own faults' books;

281 Deep sounds make lesser noise than shallow fords,  
And sorrow ebbs, being blown with wind of words.

282. they whose guilt within their bosoms lie  
Imagine every eye beholds their blame;

283 sorrow, like a heavy-hanging bell,  
Once set on ringing, with his own weight goes;  
Then little strength rings out the doleful knell.

284. Thus ebbs and flows the current of her sorrow,  
And time doth weary time with her complaining.  
She looks for night and then she longs for morrow  
And both she thinks too long with her remaining;  
Short time seems long in sorrow's sharp sustaining;  
Though wee be heavy, yet it seldom sleeps;  
And they that watch see time how slow it creeps.

• సప్తగట్టబడిన. యప్తడామేతియ  
• ప్రికృతున్నయొడ. పెకివచ్చు।  
• నడకకొడిపుటూటానాడింపబడువగ।  
• హస్తపద్మసేనుగ. జెద్దియైన॥

280) గీ॥ • దిట్టకూళకూపు. నెట్టినేరములను।

• ముగ్గురుపచే. లెలరు. పురుషు-లై నె।  
• నకట-క్రీలమెగములపొరియెగులు।  
• తెలుపుపుస్తకమట. తెల్లముగను॥

281) గీ॥ • లోతుమడుగునెయు. లోజ్జాగజెప్పడు।

• గడువెలితిగజాటు. కాల్యకన్న।  
• మాటగాలిచేత. తైటదోయెబడి।  
• వట్టిపోయెడువల. ఫంలెఘటియు॥

282) ద్వి॥ • మనసునన్దమతప్పు. మాటినవార।

• లనుకొందురెల్లక. య్యదిగాంతురంచు॥

283) గీ॥ • మొనసియొక్కసారి. మోగింపబడిబరు॥

• పుమయినూగుగంట. పోల్కివంతె।  
• లనదుబ్రహ్మపుత్రోడ. జనునప్పుకొంచెము।  
• లాపుమోయెడేయు. జాపుదరువు॥

284) త్రి॥ • పోటుపాటులనిటు. పొందెడునాపె

• వనటయె-రక్తియాకెవలవంతలొడ।

• గోగిటునడతివిసిగించెడు. బడవు

• గనునామెరయి కె. కనిపెట్టుబొద్దు॥

• తేటకునాదెండు. దెడవలెలంఘక

285 It easeth some, though none it ever cur'd,  
To think their dolour others have endur'd.

286 Which when her sad-beholding husband saw,  
Amazedly in her sad face he stares:  
Her eyes, though sod in tears, look'd red; and raw  
Her lively colour kill'd with deadly cares.  
He hath no power to ask her how she fares;  
Both stood like old acquaintance in a trance,  
Met far from home, wondering each other's change.

#### SONNETS.—

287 Who is it that says most? which can say more  
Than this rich praise, that you alone are you?  
In whose confine immured is the store,  
Which should example where your equal grew.

.దనయున్నితోనిధు.వలనుచుమిగుల|

.మాటికివాఁడియి.డ్రన్నెచునవుడు

.కనువట్టెడుబొడవు.గాఁగొడ్డిసేపు||

\*.మేటిబద్ధునవంతఁమించినఁగాని

.కడుసరుదుగనది.కనూత్రతవెట్టు|

భీత ౧|| \*.తమవలెఘటై.భ్రమ.తరులుగూడ

.నెంతనిభరించివారని.యెఱిగికొనుట|

.యెవరినైనఁగుదుచులే.దెన్నఁటికిని

.గాని.కొందఱినోదాచుఁగల్గునునదియు||

భీత ౨|| \*.నిన్ననొచెలిమోము.మెఱుగునఁగనుఁగొనె

.నపుకలఁతవడి.యాపెడుగఁడు|

.కన్నీటనుడికిన.కలికివాల్చాపులు.కఠుఁ

.బచ్చిపుండ్లుగాఁగానఁజడియె|

౯.బడఁతుకమెఱుగుమైనన్నియయెంతయు

.జంపువంతలబొల.యింపఁబడియె|

.నాయతివనుసేమ.మధుగుటకతనికి

.నతువబొత్తిగాఁజాలథయ్య||

.ఇరువురున్నిల్చియుండిరెం.తేనియున్ని|

.తావునకుదస్యసందు\*వి.తాకుమెయిని|

.దారసిలిపొత్తయెఱుకను.ధనరువార|

.లొండ్లిరులఁగనియచ్చెరు.వొందినట్లు||

భీతి ౩|| .మరికింతువేచెడు.వారలుమతియు

.దఱియెంతమెల్లగ.దాఁబొక్కునదియె||

భీతి ౪|| \*.ఈపొగ్గకన్న.నెవ్వఁడెక్కునఁజెప్ప|

.దనము.నీకునీవె.పురుషునీకు|



288 They that have power to hurt, and will do none  
 That do not do the thing they most do show,  
 Who, moving others, are themselves as stone,  
 Unmoved, cold, and to temptation slow;  
 They rightly do inherit heaven's graces,  
 And husband nature's riches from expence:  
 They are the lords and owners of their faces,  
 Others but stewards of their excellence.  
 The summer's flower is to the summer sweet,  
 Though to itself it only live and die;  
 But if that flower with base infection meet,  
 The basest weed outbraves his dignity  
 For sweetest things turn sourest by their deeds;  
 Lillies that fester smell far worse than weeds.

289 As on the finger of a throned queen  
 The basest jewel will be well esteem'd,  
 So are those errors that in thee are seen  
 To truths translated, and for true things deem'd.

290 Fair, kind, and true, have often liv'd alone,  
 Which three, till now, never kept seat in one.

.పోల్కిఁజూపఁజాలక. నోడిమినియరిచె.

.విగ్రులఁబండియగుచు. నెగడుచుండు.

శ్లోక సీసమాలిక—

.చెల్లియుండియుఁగిడు. నేయనీవారలు.

.ననినల్గునట్లక. నృదేధవార.

.బొరులనుఁగడిపితా. మొక్కింపయుంజెక్కు.

.చెవరకఁజూపొల్కి. జెలఁగువారు.

.చెడుగుమూటలకులో. బడకుండువారలు.

.తిగియుందురెంతయు. దేవకృపకు.

.తఘయంతవచ్చుభా. గృములనవ్వారలు.

.నియమంధనీకకా. పాడుచుండు.

.నా రెడ్డిలు. తక్కు. వారువారలగొప్ప.

.నిఘనున్నతీరునఁ. దారువారు.

.నోయువారలకింపు. గూచుమల్లియతన

.పొలపైఁకుంగకపుట్టి. పొలయుఁగాని.

.యడియుఁదెవులంటువట్లగా. పై నలెన్న.

.ధానికంటెను. జేదగు. దమ. చెయువుల.

.దియసివి. ముర్చిపోయిన. తెల్లకలువ.

.కన్న నేచెత్తపూవై. న. నన్నెకెక్కు.

289 కం. దొరసానిచేతికుంచిన. గరఘరుదుగగాజమానికంబనఁజెల్లు.

ముణినియెడఁగలతప్పలు. పరఁగెడునొప్పలుగనిన్న. వలచినవాకున్.

290 ద్వి. నీటు. నెసరుఘటి. నిజమొక్కనియెడ.

.నేటివఱకు. గూడి. నిలుచుటలదు.

- 291 O. cunning Love! with tears thou keep'st me blind;  
Lest eyes well-seeing thy foul faults should find

PASSIONATE PILGRIM.—

- 292 O! love's best habit is a soothing tongue,  
Add age, in love, loves not to have years told.

- 293 What fool is not so wise.  
To break an oath to win a paradise.

- 294 Crabbed age and youth cannot live together;  
Youth is full of pleasure, age is full of care;  
Youth like summer morn, age like winter weather;  
Youth like summer brave, age like winter bare  
Youth is full of sport, age's breath is short;  
Youth is nimble, age is lame:  
Youth is hot and bold, age is weak and cold;  
Youth is wild, and age is tame.  
Age, I do abhor thee, youth, I do adore thee;

291 ద్వి|| .కన్నీటననుగ్రుడ్డిఁగావెతువలప|  
 .కన్నులునీతవ్వఁగనసీకఁకొంటె||

292 ద్వి|| :తలపడుదబ్బఱ.కబ్బబ్బవలపు|  
 .పలుకరీడుఁవిరాళి.వడిఁముదివారు||

293 ద్వి|| .ఎట్టివెంగలియైన .నట్లుతప్పకుండఁ|  
 .నొట్టస్వగఁగనుఖంబు .నొందుటకొఱకు||

294 సీసమాలిక||

.మూతిముడుచుకొన్న .ముదిఱుజవ్వనమున్నుఁ  
 .గూడిమనఁగఁతేవు-కొఁడెయ్యాడు|

.నిండునంతనమున.నెగడు-ముసలితన  
 .మెంతయువంతతో.వెనసియుండు|

.వయసువేనవివేకు.పకుసాటి

పెద్దటి.కముముదిరిన సీతఁ.గాలిపోల్కి|

.ఁయెలఁబ్రాయమామని.వలెనింపు-

వృద్ధత్వ.ముంబట్టు చలికాల.మువలెబోడ|

.యావనమునువేడ్క.నలరారు- వాధకవల్ల

.ఁయామముగ్గొంచె.హానుమటియు|

.ఁదరుణత్వముచుఱుకు-ఁజరకుంటి

తాకురుగ్య.మున్నాఁడియుం యుందిట్ట-ఁముజరతతయో

.జబ్బు-వెండియు.నతివిర.నము-ఁతరుణలో

.వెంకె-వాధక్యమెంతేని.పెంపుడు-నిన్ను

.వృద్ధతామోవగించెద.నేను-ఁయావ|

.నంబనినూమికతోడుతం .దలచుచుందుఁ

- 295 Inconstancy  
More in women than in men remain.
- 296 The wiles and guiles that women work,  
Dissembled wit an outward show,  
The tricks and toys that in them lurk.  
The cock that threads them shall not know.
- 297 Every one that flatters thee  
Is no friend in misery.  
Words are easy, like the wind ;  
Faithful friends are hard to find.  
Every man will be thy friend,  
Whilst thou hast where with to spend ;  
But if store of crowns be scant,  
No man will supply thy want.  
If that one be prodigal,  
Bountiful they will him call,  
And with such like flatter-ing,  
" Pity but he were a king "  
If he be addict to vice,  
Quickly him they will entice  
If to women he be bent,  
They have him at commandment :  
But if Fortune once do frown,  
Then, fare well his great renown ;  
They that fawn'd on him before,  
Use his company no more  
He that is thy friend indeed,  
He will help thee in thy need :  
If thou sorrow, he will weep ;  
If thou wake, he cannot sleep ;  
Thus of every grief in heart  
He with thee does bear a part.  
These are certain signs to know  
Faithful friend from flattering foe.

295 ద్వి॥ మగ వాళకన్న ను . మగువలయంతు  
నెగడుమిక్కటముగ నిల్కడ లేమి॥

296 ద్వి॥ . మగువయొస చేకు. మాయ మమములు  
మగః. నై నసుంరియుం. బరికింప లేడు॥

297 కం॥ నినుగొని మాడెడువాడే॥ ల్లనీకు  
మిత్తుండు కాడు. అంభటయెడ-బి  
ల్కునెగడునుభవగ గొడ్పటు  
కనుటయెకవంబునమ్మి. కల్గలహితుల॥  
డి॥ ఎంతయునీదుమిత్తులగ. నెల్లరునుందునుకడన్వను  
న్నంతకు-గాని-యద్దిన నక్క-ఱుగాడెవడైననీకునో  
క్కింతయు నీవుదాన వను. చేతురుదూఁబటదిండివైన-దూ  
మింతురునిన్న భూపతిగఁ జేయనిభేవుని బెక్కు-భంగుల॥  
సీ॥ . చేదుగునకివల. వడినచొనిన్వలం. బడ  
దొయుదురువారు భగ్గెలుగొల్పి  
వాటంగంటలనీవు. వలచినన్దమ  
చెప్పుచేలలోనఁ. దిగ్గొందుగ్గి  
కాని-నీసిమి. నేని నీకుండినవాని  
యెంతయుమచ్చ. మాసిబోవు  
నీకడదొల్లి సెం. లేకనక్కనై చెడ్డము  
నీయువార్ని న్మతీ. చేరెబోయి  
నీకునేవ్వఁడునీక్కపున్న. హితుండా  
మాడుతోడగునీకుఁగో. వలసినవ్వు  
నీవునుభండునపుడాల. చేడ్పు

---

నీవు. తెలిసియుండిననతఁడు ని.ది)ంవబోఁడు॥

గీ॥ .ఇట్లు నీయెడలోనున్న .యెల్ల .వంత ।

.వాఁడునీతోఁడుతస్వంతు .పంచుకొనును ।

.మంచివిహితనిఁమాయఁగా .వించుపగతు ।

.నైఱికిగి కొనుటకునివికొన్ని .గుఱుతులగవును॥

—: (\*):—



## WRATH.

— (\*) —

AS YOU LIKE IT.

*Act I. Sec. I.*

1. Now will I stir this gamester. I hope I shall see an end of him; for my soul, yet I know not why, hates nothing more than he: yet he's gentle; never schooled, and yet learned; full of noble device; of all sorts enchantingly beloved, and indeed, so much in the heart of the world, and, especially of my own people, who best know him, that I am altogether misprised. But it shall not be so long; this wrestler shall clear all: nothing remains but that I kindle the boy thither, which now I'll go about.

CYMBELINE.

*Act II. Sec. V.*

2. Is there no way for men to be, but women must be half-workers? We are all bastards; And that most venerable man, which I did call my father, was I know not where. When I was stamped: some coiner, with his tools, Made me a counterfeit: yet my mother seemed The Dain of that time; so doth my wife The nonpareil of this.— O, vengeance, vengeance! Me of my lawful pleasure she restrained, And prayed me oft for beaurance; did it with A pudency so rosy, the sweet view on't Might well have warmed old Saturn; that I thought her.

# రౌద్రభీభత్సభయానక రసములు.

కావ్యరసము.

1 వ॥ నేనిష్ఠుడీ పోకిరిం బురికొల్పెదను-వాని యంతముంజూపిం గోరెద  
నేమన-నేమోకాని నామననంబానికన్న నెక్కువచేసివై న ననవ్యాంచుకొ  
నదు-కాని- వాడుమర్యాదకిలవాడు వజ్జియునెన్నడుం జరుపుకొనలే  
దై నంబడితుడు- గొప్పనమాసిగించువాడు- సహచరులకుంబడికెంత  
యోబుట్టుడు- కావునలోకులందఱిలో ముఖ్యమగువాని నెఱిగినవాఁవ  
గిక్రమందుఁగూడ నిక్కముగానేనలక్ష్యము సేయఁబడినది-గాని- యదెం  
తోకాలముండి- దీఁ జెట్టియంతయుంబక్కమరుచు- నెక్కియున్మిగులమన  
రియే- యాపిల్లకాయన్నే నిక్కపినుసికొల్పెద- నిపుడుకుట్రించెన్నడు.

2 సీసమాలిక—

.చాసలతోఁపవ.రకమెద్దియునేక  
పురుషుఁగొనచనుటి. పరువులేదే  
.సీతటితప్పన. కేకన్ద్రసంఘ-  
.నాతండ్రియనిల్చి. వాడనెవని  
.మిగులమర్యాదగి. లిసయహ్మదజుజే  
.ముదింపవడిని య. ప్పజెటసుండే  
.నేనెక్కడప్పునా. నెమరజేయువాడెవ్వఁడో  
వానిపనిముట్లు. పోనకదెను

As chaste as unsunned snow;—  
Could I find out  
The woman's part in me ! For there's no motion  
That tends to vice in man but I affirm  
It is the woman's part : be it lying, note it  
The woman's ; flattering, hers ; deceiving, hers ;  
Lost and rank thoughts, hers, hers, revenges, hers ;  
Ambitions, covetings, change of prides, disdain,  
Nice longing, slanders, mutability,  
All faults that may be named, nay, that hell  
    knows.  
Why hers, in part or all : but rather, all ;  
For even to vice  
They are not constant, but are changing still  
One vice but of a minute old for one  
Not half so old as that. I'll write against them,  
Detest them, curse them :— Yet 't is greater skill  
In a true hate, to pray they have their will :  
The very devils cannot plague them better.

••ననుకృతిగా-గాని- .యాకాలమందు  
 నా.యమస్తాఃర్వితిగ్రంభ.భృతిసందే  
 .నెనలేనిగుణవతి.యివుడు నాయల్లాల  
 .హహయెంతదుమాగ్గ.మాపెలంది  
 .నన్నుదప్పించెనా.న్యాయభోగమానుండి-  
 .నన్నుసెంచుకొనియుండు .మనుచుదలుచు  
 .బౌద్ధినించె-వెండియు- సంతటి-యడకువ-  
 .నాసాంపుగనిదయ్య.మైనగదగు  
 .మఱుగుపఱినమంచు .తెఱగున  
 మచ్చపాం .దనిదాపెయంచునే .దలచినాడ  
 .నాలోనగల్గిన.నారీస్వభావమే  
 ••నొదవిననింతబా.గుండునొక్కొ-  
 .మగవానియందుదు.మాగ్గ గుణములేడు-  
 .నానిశ్చయం-బాడు.దానిదద్ది  
 .దబ్బరయేనచో.దానిది- శ్చకమును  
 .దానిది-మోసంబు.దాని-దెక్కు-  
 .వైనకామంబును.దాని దత్తాశ్రయ  
 .దానిది-పగగొంట.దానిది-మఱి  
 .•గొంతెమ్మకొర్కులు.కుత్సితవాంఛలు-  
 .మిగులనిల్కడలేని.పొగరసడ్డ  
 .కొనవెట్టి-భౌంధియు- .గొండెముల్పుపలత-  
 .పేర్కొనబడినకి.ల్పివములెల్ల  
 .మఱియునింతేకాక.చరక మెఱుగునవి  
 .దానిది.కొంత-యంతయును-గాని  
 .కాకేమి.యంతయుం.గట్టడికీడగున-

HAMLET—

*Act. I. Sc. II*

3 O, that this too too solid flesh would melt,  
 Thaw, and resolve itself into a dew ;  
 Or that the Everlasting had not fixed  
 His canon 'gainst self slaughter ! O God ! O God !  
 How weary, stale, flat, and unprofitable  
 Seem to me all the uses of this world !  
 Fie on 't ! Ah fie ! 't is an unweeded garden  
 That grows to seed ; things rank and gross in nature  
 Possess it merely. That it should come to this !  
 But two months dead,—nay, not so much, not two !  
 So excellent a king ; that was, to, this,  
 Hyperion to a satyr ; so loving to my mother  
 That he might not between the winds of heaven  
 Visit her face too roughly. Heaven and earth !  
 Must I remember ? why, she would hang on him  
 As if increase of appetite had grown  
 By what it fed on ; and yet, within a month,—  
 Let me not think on 't,—Frailty they name is  
 woman !—  
 A little month ; or e'er those shoes were old  
 With which she followed my poor father's body,  
 Like Niobe, all tears ;— why she, even she—  
 O God ! a beast, that wants discourse of reason,  
 Would have mourn'd longer—married with my uncle

.జెడుగున్నె తంబుమా. జెడుశనయము  
 .వ్రజినిమిమ. పాశ్రా. వడుపాతికం-  
 బందు- .నగ. ముపాశ్రా. నిలునో. సం. లగాంగ.  
 .వాకివిహోధముగ నేనన. వాశ్రా. వారి.  
 .దిచ్చెగ-గాని- వారిని. దిందు నేపు.  
 .వారు నేచ్చెగ. గుంటకై. కోరుకొనుట.  
 .వాని-దయ్యంబులుంజెప. నేమింక.

### 3. నీసమాలిక —

కటకట. యీబాంది. కటముట్ట దబ్బర.  
 .జెడిమంను. మాడ్కి. స. శిం. ను. టకయి.  
 మిక్కిలి. గో. రెన. వక్క. టతనశాన  
 .నం. గా. శ్రా. త్యక. శి. శి. శి. శి. శి. శి.  
 .వ్రజి. కూ. లముగ. ను. న. ల్పక. యు. న్న. నెంతి. మేల్.  
 .జేవు. డా. యీ. బ. గ. త్తి. లి. గి. స.  
 .యె. ల్ల. స. డ. త. లు. నా. కెంత. చీ. డ. ట. గ.  
 .బ. ద్వి. శ. చ. ర్వా. ణ. ము. గ. మ. జి. క. డ. ర. బ. ప. గ.  
 .గా. ని. వ. ప. ల. ర. బ. గ. గ. ను. వ. జె. -నీ  
 .య. న. క. ట. య. పి. హో. య. ది. క. లు. పు. తీ. య.  
 .బ. డ. వ. ప్తి. తో. ట. యె. వ్య. ధ. ము. గ. జె. డ. న్  
 .బ. ని. మా. లి. న. చె. డ. వ. ను. స. మి. తి.  
 .న. య. ది. ని.ండి. యు. న్న. ది. కే. వ. ల. మ్మె. త.  
 .క. ర్య. ము. పు. ట్టె. ను. గ. ట. క. డ. కు.  
 .మ. డి. స. ను. రె. డ. నె. ల. లు. మా. త్రి. మే.

My father's brother, but no more like my father  
Than I to Hercules : within a month  
Ere yet the salt of most unrighteous tears  
Had left the flushing in her galle'd eyes.  
She married :—O most wicked speed, to post  
With such dexterity to incestuous sheets !  
It is not, nor it cannot come to, good :  
But break, my heart, for I must hold my tongue !

యః. కాదు-కాలేదంత. కాపురెండు!

.సంతటిగొప్పరా-జ. తడుగుడెనీకి-

♦. గండపుకాడొక్క-రాకాని! ఎలె

స.ంతిమోహించునా. యమ్మనతిం-

డా. పె. పెవాడిగాలియుం. బాటనీడు!

.లక్కటానేజిల్లి. నందంగవలయునా-

.మిక్కిలిమాపెయు. మేవబడిన!

.దానిచేసభివృద్ధి. దనరునాకలివలె

.నాతనిబట్టివే. లాడుచు-డు!

.సరిగాని-యొక్క-మా. సమలోన-

నాకాత. లంపువల-మఃచాప. లంబ-నీకు!

.మాపగునెలతి-ని. హాగిగ-నొకచిన్న

.నెల-లేకమిగులంగ. న్నిటమనీగి!

.శోకదేవతవలె. నాకె-నాతండిగిదే. సూ

ముపెంబడించెడు. నల్లతోడఁగు!

.కొనినజొడొక్కంత. యును బ్రాతిగిలకముం-

.దాపెయ్యమిని. శ్చ. యముగనాపె!

యోదైవమా-నుంత. యువ్వేకములేని

.పశుపెనమణికొంత. వలకుదుఱి!

.మునఁగొంగుచుండు-నా. పినతండిగితో

వినా. హంబయ్య-నాతండిగి. కనుజాడతఁడు!

.కాని-నాతండిగి. వై. ఖరిలేడు-నేను

♦భీమసింహాల్కి-గానట్లు. ♦మొనసియొక్క-!

.నెలలోపెయుబుక్క. న్నులయందుదుష్టా

♦శుక్రి. పురకారమెఱుపును. నలువకమును!



## Act. ii. Sc. ii.

- 4 O, what a rogue and peasant slave am I !  
Is it not monstrous, that this player here,  
But in a fiction in a dream of passion,  
Could force his soul so to his own conceit,  
That, from her working, all his visage wanned ;  
Tears in his eyes, distraction in 's aspect,  
A broken voice, and his whole function suiting  
With forms to his conceit ? and all for nothing !  
For Hecuba !  
What 's Hecuba to him, or he to Hecuba,  
That he should weep for her ? what, would he do  
Had he the motive and the cue for passion,  
That I have ? He would drown the stage with tears,  
And cleave the general ear with horrid speech ;  
Make mad the guilty and appal the free,  
Confound the ignorant ; and amaze, indeed,  
The very faculties of eyes and ears.  
Yet I, dull and muddy-mettled rascal, peak,  
Like John-a-dreams, unpregnant of my cause,  
And can say nothing ; no, not for a king,  
Upon whose property and most dear life  
A damned defeat was made. Am I a coward ?  
Who calls me villain ? Breaks my pate across ?  
Plucks off my beard, and blows it in my face ?  
Tweaks me by the nose ? gives me the lie i' the  
throat,

.మున్న బెండ్లాడెన.ప్పొలఁతి-యాహా-  
కడుఁ బొఱపువేగము..వావికాని|

.కూటములకంత నేవుకతోఁజాటుటకయి|  
.యయ్యదియుఁగాదు-కానేరదద్దిమేలు|  
.కాని-పగులుమనాగుండె-కాయసీపు|  
.ముందునానోరునేమూసి-కొందుఁగాన||

4 సీసమాలిక||

.భాపురే నేనెట్టి.పంచకుండనిఁకెంత  
.మోటయడిమెసటి.నాటకుండు|  
.బొత్తి గఁగల్పనం.బొగలుకలనిచటఁ  
.దనశక్తిదనయాహ.కనగుణముగ|  
.బల్మిబ్రవతిఁపం.బడె-వానిమోమెల్ల  
.కళతప్పె-జూపులఁగంటిసీరు|  
.వాసియాకృతిఁగల.పరము-డగ్గునీక-  
.మఱివానిజేహధ.మంబదంత|  
.యునువానితలపున.కనుహవముగనుంట  
.యబ్రముకాదెన.మన మిద్ది|  
.లేనిదానిఁగుఱించి..జేహకె-వానితో  
.నాపెకునాపెతో.నతనికేమి|  
.వాఁడామెకొఱకెడ్వ.వలసినపని-వాడు  
.నాదుఁనింతాకారణంబుతనకు|  
.నుంకిననేమిసె.యురొ-రంగమ్మన  
.కన్నీళ్లచుడుపు-కన్నునచనము|  
.నలనన్లుదెసిబ.గలఁగొల్పె-కొనెకె

As deep as to the lungs & Who does me this?  
Ha!

'swounds! I should take it: for it cannot be

But I am pigeon-livered, and lack gall

To make oppression bitter, or, ere this,

I should have fatted all the region kites

With this slave's offal. Bloody, bawdy villain,

Remorseless, treacherous, lecherous kindless villain!

O, vengeance!

Why, what an ass am I! This is most brave:

That I, the son of a dear father murdered,

Prompted to my revenge by heaven and hell;

Must, like a whore, unpack my heart with words,

And fall a-cursing, like a very drab,

A scullion!

Fie upon't! foh! About, my brain!— I have heard

That guilty creatures, sitting at a play,

Have by the very cunning of the scene

Been struck so to the soul, that presently

They have proclaimed their malefactions!

For murder, though it have no tongue, will speak

With most miraculous organ. I'll have these players

Play something like the murder of my father

Before mine uncle: I'll observe his looks;

I'll tent him to the quick: if he but blench

I know my course. The spirit that I have seen

May be the devil: and the devil hath power

To assume a pleasing shape: yea, and, perhaps,

Out of my weakness, and my melancholy,

As he is very potent with such spirits

Abuses me to damn me. I'll have grounds

More relative than this:—the play's the thing,

Wherein I'll catch the conscience of the king.

.లిచ్చివుట్టించు-జప్పించునిరపా  
 .రాధను-దాటుమా-వృలువనజాను-  
 .నిదముగఁదూపువి-దొలఁగించు  
 .గలఁగనునోపనినలెనునేనో మొద్దు  
 .పందఁతుంటునినా-వనినిసగుకు  
 .గొనఁగోకడబడి-యనఁబాలనెదియు నె  
 .నవ్వినియథఁపొమ్ము-ల్పాదొసఁచు  
 .బడియెనోయటువంటి-పృథునిగూరిచియెన  
 .లే-దేనుఁజిత్తిని-లెంకయనుచు  
 .లిలుచునన్నవఁడు-నా-తలఁబగులంగొట్టి  
 .నాగడ్డముంటికి-నామొగమున  
 .బాటవైచెడు-ముక్కు-బట్టనుల్పెడు  
 .నను-మిగులదబ్బఱియంచు-దెగడఁజొచ్చు  
 .నిటునాకెవఁడొనచుగటనటాయెందుకే  
 .నదిసైవవలసిన-దహహనేను  
 .లేళ్మనఁధృతి-లేనట్టివాడను  
 .గానియెడన్దిని-కంటెముందె  
 .యానీచువీగుచే-నేనెల్లనింగిగిన్  
 .లనుఁగొవ్విగవఁగ-వలసియుండు  
 .కూళఁస్సిడిదొంగ-గొడ్డుకట్టపివొకిరి  
 .కటికితుంటరి-యకటచలము  
 .భలిభళినేనెట్టి-పనికిమాలినగాడ్డె  
 .నిదిజేటిశూరత్వ-మేనుజంప



అమమంచితండికిఁగొడుకును-

బగిలీచుకొనఁదయ్యమునఁబురి.కొల్పఁబడితి!

మాటలునాఁయభి.మాచములంజె

మాదిరిఁదెల్పువలయునా-మఱియుఁదొడ్డు

నటలుతిట్టవలయునా-యంట్లదోమెడువాఁడ

సీదానికియియినీ.నాడుబుద్ధి!

లెముత్రంగంబునం-గురిమృదువోషులు

విన్నాడ-నాట్యప్రవీణతఁమెయి!

దమనేగములఁబ్రచు.రముసేయునంత.తా

కంబడిఁరంతరం.గమునసంచు!

గతమేమనఁగ-హత్య.కడునాల్కలీకయు

బహులాద్యుతాపయ.వమునఁబల్కు!

నాశివతండిముం.దఱినేనునాడింతు

సీనాటకుల.చేత.నెద్దియెన!

నాతండిఁవధఁసూచ.నముసేయునట్ల-

నే.నరయుదువానివై.ఖరులు.శోధ!

సేయుదునాతని.చిత్త-మాతఁడుజంకు

సేనిఁనామాగకము.నేనెఱుఁగుదు!

నేనుఁజూచినఁమూతికొనోపుదయ్యము-

వయ్యమింపగుహాపు.దాల్పఁగల్గు!

సరియె-వెండియు.నొక్క.తఱినాతఁడుగ్గడు

నటువంటిశక్తుల.నలరియుంట!

నాయశక్తిమఱియు.నావిచారముఁబట్టి!

నన్నుఁజెఱుపమాయ.నన్నుచుండు!

నింతకన్నదగిన.వేగాంతఁగతములీ!

యాటమిషనుతేని.యఘముఁగండు॥

HENRY V.—

*Act III Sc 1.*

- 5 In peace there 's nothing so becomes a man  
 As modest stillness and humility :  
 But when the blast of war blows in our years,  
 Then imitate the action of the tiger ;  
 Stiffen the sinews, summon up the blood,  
 Disguise fair nature with hard-favoured rage ;  
 Then lend the eye a terrible aspect ;  
 Let it pry through the portage of the head  
 Like the brass cannon ; let the brow o'erwhelm it  
 As fearfully as doth galled rock  
 O'erhang and jutty his confounded base,  
 Swilled with the wild and wasteful ocean.

HENRY VI—PART III— *Act II Sc II*

- 6 To whom do lions cast their gentle looks ?  
 Not to the beasts that would usurp their den.  
 Whose hand is that the forest bear doth lick ?  
 Not his that spoils her young before her face.  
 Who 'scapes the lurking serpent's mortal sting ?  
 Not he that sets his foot upon her back.  
 The smallest worm will turn, being trodden on ;  
 And doves will peck in safeguard of their brood.

5 నీ॥ నగనెయెడపల్కుచి. శాగతియునడకకువ  
 .యటనరుచున్నదగిం. నా లేదు.  
 .కాని-యెప్పుడుమను. పీనుడగుల  
 హామూ. న్యరసముచొటబడ. సప్పుడుమను  
 .మనుసరించవలయు. వ్యాఖ్యచేస్తా-  
 నచ. ములుగులిగియిం. హాయులగుచుకా  
 -కోనునదియుతాపహ. మును. సాగనగు  
 మను. ప్రకృతి. వికృతి. ముగి. మా. చుకొ. హాయు  
 ల. గంటికికి కరా. కారమివలయు  
 స. య్యదితలఁటికిల. యందుగుడి.  
 .యి. డిపిరంగివలెజూడ. నిండుపొంచి.  
 కన్యమయు. దుష్టవిప్లవం. కరసముద్ర.  
 .ఘటక. విసప్తనిజ. కి. బ్రకేణక.  
 .శిలవలె. ఘోరషుగదాని. సలమనిండు.

6 నీ॥ శివేన్ద్రైసింగము. లెవడజులజల్లని  
 .చూపులు. దవలొవజొన్నసనుల.  
 .దై. గా. దెనచేయి. స్త్రీయడవి  
 యెల్లు. నాకెడు. దనదుకూ. నలదనమొగ.  
 .ముసకుగ. సుగుగ. జొయిలె  
 నానిని. గా. దెనగిం. దప్ప. గలుగుబొంచు.  
 .తా. చుకా. టడుగున. దా. వే. ఫం  
 దొ. ఫు. స. డ. కా. ద. చు. తి. స. పి. పి. గు.



KING JOHN      *Act II Sc I*

- 7    What cracker is this same that deafs our ears  
       With this abundance of superfluous breath ?—

THE MERCHANT OF VENICE *Act III Sc I*

- 8    if it will feed nothing else  
       it will feed my revenge. He hath disgraced me,  
       and hindered me half a million, laughed at my losses  
       mocked at my gains, scorned my nation, thwarted  
       my bargains, cooled my friends, heated mine ene-  
       mies ; and what 's his reason ? I am a Jew. Hath  
       not a Jew eyes ? hath not a Jew hands, organs,  
       dimensions, senses, affections, passions ? fed with  
       the same food, hurt with the same weapons, subject  
       to the same diseases, healed by the same means,  
       warmed and cooled by the same winter and summer  
       as a Christian is ? If you prick us, do we not bleed ?  
       if you tickle us, do we not laugh ? if you poison us  
       do we not die ? and if you wrong us, shall we not  
       revenge ? If we are like you in the rest, we will  
       resemble you in that. If a Jew wrong a Christian,  
       what is his humility ? revenge. If a Christian  
       wrong a Jew, what should his sufferance be by Chri-  
       stian example ? why, revenge. The villainy you  
       teach me, I will execute ; and it shall go hard but  
       I will better the instruction.

•తిరుగుం బొటొవరించునెం. తేలిమట్ట!  
 •బడినయవ్వులం. వెండియుం. బావురాలు!  
 •కడునడిగిండునుల్లలం. గాచుకొనంగ!  
 •బోడుచుముక్కులతోడదబ్బున నెచ్చెన్!

7 ద్వి|| •నఃశీఃవికస్థోన్ధిశ్చుడుమాచెవు!  
 •చెవుడువచెడునుచ్చస్వ. నితి మమిముగి!

8. వ|| అదిమత ప్రేరినేత్రపకుస్సు సావగి నేత్రపును- వాడున్న వమానప  
 డెకను- నాకైదులక్షలక్షెను- నాసప్తములయెడనవ్వెను- నాలాభ  
 లవెక్కిరించెను- నాజాత్తిరస్కరించెను- నాశేవములుచెడింగొట్టె  
 ను- నామిత్రులనడచెను- నాశత్రులరేపెను- వానిజ్ఞయోజన  
 మేమి- నేనుయాదియాజేత్రేంద్రుడను- యాహూరియునకు నేత్ర  
 ములుండవా- యుధూనీయునకు హస్తములవయవమాలు కొలత  
 నిండ్రియములబోర్పులు కామకౌఠాదులుండవా- భ్రీస్తుమగ్గం  
 నినలెనాయస్సమున మేవబడియె- నామాయుధములచేత నేహిం  
 సింజబడియె- నారోగిమాలకేలోబడియె- నామండులచేత నేకు  
 గుచక బడియె- నానీతానేరగిచేత నే చక్షుష్కింపబడితిసింజబ  
 డియె- నీవునుమురక్కీనచో మాకునెక్కిరుకాదా- నీవుమాకుండ  
 క్కిరిగిగాతికిన మేమునవ్వమా- నీవుమాకువినమిడిన నేనుచావ  
 మా- నాటియు నీవుమాకిన్యాయముచేసిన మేమునగిచ్చుకొన  
 మా- నీనులెనుగిలిన గానలో నే మానన్దయెడల పంతులలోడ్చుకొ  
 లుడును- యాహూరియును భ్రీస్తుమగ్గం నీనునీ సేసి

TIMON OF ATHENS. . . . . *Act IV Sc III.*

9 Consumptions sow

In hollow bones of man ! strike their sharp shins,  
 And mar men's spurring. Crack the lawyer's voice,  
 That he may never more false title plead,  
 Nor sound his quillots-shrilly : hoar the flamen,  
 That scolds against the quality of flesh,  
 And not believes himself : down with the nose,  
 Down with it flat : take the bridge quite away  
 Of him that, his particular to foresee,  
 Smells from the general weal : make curled-pate  
 'ruffians bald ;  
 And let the unscarred braggarts of the war  
 Derive some pain from you. Plague all,  
 That your activity may defeat and quell  
 The source of all erection.—

10 Ensear thy fertile and conception's womb,  
 Let it no more bring out ingrateful man ?

వాడగపచరపలసిన దయయేమిట్లునుమహామహా జహానియు  
న కపకారమొనరించెనయెడ భగవంతునినిజితకామున వాని  
కెట్టియోపుకండవలయు. నేమి-కగ- నీవునాకునేపుకయ మాగక  
మునెటవేచెదను- మఱియది కళిసముగానుడుంగాని సేనామ  
ప్పబడినట్టింత నృధిచేసెదను.

9 నీ|| నరులయెనుకలెల్ల నులుము సేయుడు.

వారి.మోకాళ్లుకలుకుండి.పట్టెమడిమోగి

.నరములద్రొంచుడు- .నానాయవానికి  
గొంతు.బ్రిష్టలుసేయుడు.వాడబద్ధ.

.పత్రిములుబట్టి .వాదించనీక  
సూ.తొమ్మిదిములకికెన్న.డలువనీక.

.మతగురువుబట్టి .మైచమకమొలచుడు

.వాడందఱికిడప్ప.వట్టిగాని

.తానుదిన్నగనుండడెంతయునువాని

.ముక్కుగోయుడు మఱి-వాని.డొక్కజేలు

.డెవ్వడందఱిజనముల .కెగ్గనలిపి

యెనమిక్కిలితనలాభ.మరయుచుండు

ద్వి|| .వంగినకురులున్న.వన్నెకాండ్రినగ

.డంగి.డిగి.జేయు.టకుందలకొనుడు||

కం|| అనిలోనదెబ్బలకుంద

.ప్పి.కతనకబాగడుకొనెడు .బిరుదు.మగలజే

.తనయనయిడుమల.బెట్టెడు.

.జనములందుదముట్టె బాడు.నలుపుడుమీరల్

10 ద్వి|| పుడమి-ఫలింతు.నీ.బొజ్జనెండు

పొ.డమనీకచటనె.పు.గృతఘ్నునరు

- 
- 11 Nor on the beasts themselves, the birds and fishes  
You must eat men. Yet thanks I must you con,  
That you are thieves professed, that you work not  
In holier shape ; for there is boundless theft  
In limited professions. Rascal thieves,  
Here 's gold. Go, suck the subtle blood to froth,  
And so 'scape hanging. Trust not the physician :  
His anti dotes are poison, and he slays  
More than you rob. Take wealth and lives together  
Do villainy, do, since you protest to do 't,  
Like workmen

Act. v. Sc. iv.

- 12 now breathless wrong  
Shall sit and pant in your great chairs of ease ;  
And palsy insolence shall break his wind  
With fear and horrid flight.

11 నీ॥ హృగములబక్షులమీలనెకాదు నరులనుభవించగ వలయు  
 విరా  
 .లింతియెకాక-మీ.కేను వదనములు .నేయగ వలయు-బ్ర॥సి  
 వ్యలెన-  
 .దొంగలుమీర- లెంతో పూజ్యనేషంబు.లంది చేయరుచని  
 .పాద్మలేని  
 .దొంగతనంబు చె.లంగిడుదగునట్టి .లేపాకటుకాబడువృత్తి  
 బందు

బంగళిదెకొండుతుంటిదొంగలార  
 పొండు-దా॥క్షానవంశమీదొట్టలుబ్బ  
 దా॥పు-శాజ్వలముననుమీ.గతముడికి  
 .నురుగ కాండు-తప్పకొండుడికినటుల.

కం॥ సమృద్ధికిఁజెట్టన్-మీ  
 వె.ంగిడివాఁడిచ్చునట్టి వి.రుగుడువిషమా  
 ముమూర్తముగఁజంపునతఁడు  
 దొమ్మిగమానిసులమీరు.దోచుటకన్నన్.  
 గీ॥ భనముపాణంబులన్గొడఁగొనుడుకలిపి  
 చేయుఁజీకీడుచేయుఁజీ-చేయుటకయి  
 బట్టిదంబుగమీరొట్టుబెట్టుకొన్న  
 వారుకాపున.బలివాండ్రవ.లెగఁడంగి..

12 గీ॥ మీ.సుఖాననములనిప్పుడా.నరేగి  
 యూ.విరందనితప్పుగూ.కుండవలయు  
 .రోతియగుపప్పుమెయిమఱి.భీతితోడ  
 .దినిబలినట్టిగట్టివెల్లె సడవలయు.

## TITUS ANDRONICUS

*Act V Sc I*

- 13 As kill a man, or else devise his death ;  
Ravish a maid, or plot the way to do it ;  
Accuse some innocent, and forswear myself ;  
Set deadly enmity between two friends :  
Make poor men's cattle stray and break their necks ;  
Set fire on barns and hay-stacks in the night,  
And bid the owners quench them with their tears.  
Oft have I digged up dead men from their graves,  
And set them upright at their dear friends' doors,  
Even when their sorrows almost were forgot ;  
And on their skins, as on the bark of trees,  
Have with my knife carved in Roman letters,  
'Let not your sorrow die, though I am dead ?'  
Tut ! I have done a thousand dreadful things  
As willingly as one would kill a fly ;  
And nothing grieves me heartily, indeed,  
But that I cannot do ten thousand more.

13 సీసయాలిక.

మనుజుఁజంపుట-లేక-తనిఁజంపుటకుఁ గుట్ర-చేయుట-  
 కన్పియఁజెఱచుట-యది।  
 కా-వేనియట్లులఁగా-విండుటకు నెన్న-ఁగన్నుట-కీడులేకున్న సొకని  
 నెఱ్ఱిండుటయు-మఱి-నేమాటఁనన్నట-  
 • ఘోరపైఁగంబిరు-గుఱుహితులకు।  
 • గల్పించుటయు-ఁజేవ-కాఁగల పశువులఁదోవ  
 • దప్పించిగొంతులువిడుట।  
 • యథా-రాత్రిమున ధాన్యపు కొట్లకుం  
 గల్గి-కుప్పలకునశ్రుతి-నిష్ఠుఁడై।  
 • ఖమదుకన్నీళ్ల నెం-భయనానినాహుఁగ-సోతు  
 దారులఁచిల-చుటయుఁదఱుగు।  
 • నేనసమాధుల-లోనుండి వృత్తిమాన-పులఁ  
 ద్రవిష్టితీసి వా-రలవిహితుల।  
 • తలుపులపట్టవా-రల శోకములునుఁజ్ఞఁ  
 • బడువంతెట్ట నిష్క్రమణఁజేసి।  
 • చచ్చిపట్టికేము-చాననీచర్దమి  
 • ననటలచనివారి-తనువులందు।  
 • జెట్లపట్టలనలె-జెక్కినాడన్నాడు-కన్నచే  
 (బ్రహ్మ) తానము-లాగు-  
 • మొక్కఁగఁగన్నెట్ట-లుక్కఁడెన్నెనొవేళ్ళ-।  
 • నేనువేయిఘోర-కృత్యములుఁజేసి  
 • జరిగినాడ-ఁగాని-నడవెనెడివేల్చియను  
 • లేమితివ్వనన్న-బాగి-నుడెయి




## RAPE OF LUCRECE.

14 " Lucrece, quoth he," this night I must enjoy thee;  
If thou deny, then force must work my way,  
For in thy bed I purpose to destroy thee:  
That done, some worthless slave of thine I'll slay,  
To kill thine honour with thy life's decay;  
And in thy dead arms do I mean to place him,  
Swearing I slew him, seeing thee embrace him.

15 Let him have time to see his friends his foes  
And merry fools to mock at him resort:  
Let him have time to mark how slow time goes  
In time of sorrow, and how swift and short  
His time of folly, and his time of sport:  
And ever let his unrecalling crime  
Have time to wail the abusing of his time.

16 Out, idle words! servants to shallow fools,  
Unprofitable sounds, weak arbitrators!  
Busy yourselves in skill-contending schools;  
Debate where leisure serves with dull debaters;  
To trembling clients be you mediators:  
For me, I force not argument a straw,  
Since that my case is past the help of law.



14 త|| సనుమను-వాడిట్లు-నదొడగెనే- నిశ్చయ-పనినేటి

మూపుస-పండునియగెనాయు|

నినుబల్మిగూడెన- నీబొప్పకున్న-

నిద్రైగిటూరిచి- నీబులుకొకరి

యనిమిసము-నురుల-తోడసేవర్చు

తోలగినటుల వానితోడనిత్తుక|

కొనరనేయోటెడ- నొట్టిడిమి-లున్న

నీనిమిమ్ము-కొడిచితిసంగు.

15 త|| చినచెలులైదుం-దనకగవగు-గా

జూడనీవాడు-కళము-కోరింగి|

నెనుకొనికనుమతో-పెక్కిరించ-గను

సిగ్గిందనీ వంత-చెడకుపట్ట|

గెలిపెట్టినీప్రొక్క-గడచిపోకుంట-

తనచేక-నదవకి-టూనునుంట|

పనినడియ-కదిర్చి-బడనినేరంబు-గారింప నీ

రిశ-గా-నెట్ల వాని.

16 నీ|| పోనాండు సోమరి-పోతు మాటలు- లెట్టి-లేవారలకెల్ల- నాని

నీంపు|

[లి.వి.గుట్టించి.

కొఱతూలిన కొదల-క్కఱ-గానితగనరుత్- పోనానదీ జె

వా-రాడుబడులకు-కోయి- వ దాడుడు-కుపోని మొట్ట-పొం

కదనేటి| ] బాడు-నా|

నగడంబులాడి రచ్చునునెక్కి- వడకెడ-నాని కుండ-ద గాయ

సరికునేయగెనొప్ప-విచారణ-నిపు-డిరయగానను-నొకగిడ్డి-వరచి-పాటి|

యెననాడునంగతి-కవనరంబు-పట్టులతో-జతోడ-గ-పట్టవమగాన.

## రౌద్రరసః.

- 1 నహోషదప్తాధికలోహితోన్మేఘః ।  
 వ్యకంధోధ్వంశేభూభుక్కుటీర్వాహద్భిః ।  
 నిస్తారగాంభల్లనికృత్తికంశై ।  
 పలుకంకారగస్తేకదేవమతాంశిహోభిః ॥ రఘునంశే సగ్ధోపతి
- 2 నిశ్శివభవస్త్వస్య అవరాహోఅపాంశ్చైవ వ్యధలభః ।  
 రథాజాపలి ఊలదంశనాభవిల అస్తిదోభనామి ।  
 శిశోనిపథివోపహి ॥ విక్రమోర్వాశ్చేయే ॥
- 3 అణ్ణ- అత్తణోహేల అణామాశేణాశే  
 తుసి- యోజాశేం అస్థోధమృకంతులస్పవేసి  
 శోభిణచ్చుక్కుకూహోవమస్సతేవ అణుశిడిం  
 పశివదీస్సడి ॥ శాకుంతలే ॥

కి ను క .

- 1 గీ॥ .కినుక \*మైగరవ్విబడి కడుం. గెంపుమిగులు!  
 .కిలుదెఱలు-మీది రేకలం. దెలుపుబొమ్ము!  
 .డులు-ములుకులం. దెగినకుత్తు .కలును-బొబ్బ!  
 .లాప్పు\*పగ్గటలలనేలం. గప్పెనతండు!
- 2 ప॥ ఏలిసవారితప్పగాదు- మీకుఁగిట్టని నేనుమీయెడుటనుంటచే నా  
 దేనేరమిటురావేనిపుణికా.
- 3 ప॥ దోసకారీ-నీతలంపుచొప్పునఁజూచెదవు-దమ్మపుం\*దొడవువనుం  
 డి గడ్డిండాఁగిననూతిన్నోలు నీ\*వాలకమిపుడింకెవఁడు దెలువఁగ  
 లఁడు.

## AUSTERITY.

KING HENRY IV PART I      *Act III Sc.*

- 1 He's as tedious  
As is a tired horse, a railing wife ;  
Worse than a smoky house.

HENRY VI PART II      *Act III Sc. I.*

- 2 Virtue is choked with foul ambition,  
And charity chased hence by rancour's hand ;  
Foul subornation is predominant,  
And equity exiled your highness' land.

RICHARD III.      *Act V Sc. III.*

- 3 Give me another horse,—bind up my wounds,—  
Have mercy, Jesu !—Soft I did but dream.—  
O coward conscience, how dost thou afflict me !—  
The lights burn blue.—It is now dead midnight.  
Cold fearful drops stand on my trembling flesh.  
What do I fear ? Myself ? There's none else by :  
Richard loves Richard ; that is, I am I.  
Is there a murderer here ? No ;—Yes ; I am,  
Then fly. What, from myself ? Great reason why,—  
Lost I revenge myself upon myself.  
Alack, I love myself. Wherefore ? for any good  
That I myself have done unto myself.  
O, no ! alas, I rather hate myself  
For hateful deeds committed by myself !  
I am a villain : yet I lie, I am not.  
Fool, of thyself speak well :—fool, do not flatter.  
My conscience hath a thousand several tongues,  
And every tongue brings in a several tale,

## భీమత్సరశము .

1 ద్వి॥ .పొగఁకిమ్మున్లునెఱుంగిన్లునాల్లి

.♦ఁగె.డుగుఱ్ఱమువలెపెసింఁచువాఁడు॥

2 గీ॥ .♦భీరమత్యాకచేగొంతు .పినుకఁబడెయె

ఁ.నఱుమఁజెఁజరమున వంఁచి.తిసము-మఱియు

ఁ.దగిలిదుఱొడవంబు ♦ప్రభాసమయ్యె

.న్యాయమేలితవారి రాజ్యమునువిడిచె॥

3 సీసమాలిక—

.ఇంకొకగుఱ్ఱము.సీపునాకుందెమ్ము

.కట్టమునాదగు.గాయములను

.దయచూడుచూసన్ము .దైవమా-

యాగుము. .కలఁగంటి-నింకెడ్డి.కాదుగాని

.పిఱికిబుద్ధియెట్లు .పీఠించితివినన్న-

.వెలవెలఁబాతు♦ఁ.వెల్లుపుడు-పడి

.రేయి-పడంకునా.మైదుడలిచెను

.జడు♦పుగ్గడించెడు.♦చలువబొల్లు

.నేనికివెఱచెక .♦నానిమిత్తమ-

మఱి.నాచెంతనెవ్వరు.నాసరారు

.ననునెనుఁబ్రేమింతు .ననఁగ♦నేనేనెను-

And every tale condemns me for a villain.  
Perjury, perjury, in the high'st degree ;  
Murder, stern murder in the dir'st degree ;  
All several sins, all used in each degree,  
Throng to the bar, crying all,— " Guilty ! guilty ! "  
I shall despair. There is no creature loves me ;  
And if I die, no soul shall pity me :  
Nay, wherefore should they, since that I myself  
Find in myself no pity to myself ?

.కలఁడయిక్కడనొకఁఁఁకుండు |  
 .లేఁజానునేనె న. లేలెము ప్రయగిల్పి-  
 .మేమి-సన్నుండియే-చోక తంబ |  
 .నేనెన్నాఁజెబగం. వీరుచుకొంగు  
 నే. మోయని-సన్నయ్య. మోపులచెవ |  
 .నేకారణంబున-నాకు నేనేయెట్టి మో  
 మేలునొనరించి. యుంటాచేతి |  
 .నోహోయటులకాద. మోసన్న  
 సహ్యించు. కొనెదఁగున్మీమతా. పనులుసర్పి |  
 .నాఁడఁగావున మోస. గాఁడుననేర్చి  
 .కల్లువల్కుచునుంటి. గాని నేను |  
 .నవివేకిన్గొచ్చి. యచుకొనుమంచిగ-  
 .వెడఁగినన్న వెహ. గడుకొనకుము |  
 .నావివేకమువేయి. నాల్క-ఁగి. యడి.  
 .యెల్ల నాల్కయు. జెప్పు . నొక్కటికేతి |  
 పాపాతుమ్రగినన్న. బ్రతికఁగయుం  
 దప్పు. వట్టెడుక-మిగులన. బద్ధమపగి |  
 .మూణముపాత్యయు. . వట్టిగ నెరివెగ  
 రాని. కూర్మభూతుకలియు. జేటియిట్టి |  
 .వివిధపాపములెల్ల. వెల్లడిగాఁదాము  
 న్యాయసభనూత్రి. సన్ను నొషి |  
 . నొషియనిభావ వెట్టెనెంతోనిరాక |  
 . గొనెద-సర్వధుఁకించ రే. రుచు-నరిసరి |  
 . వారలెందుకనులఁయ. వెలయు-సన్ను |  
 . నేనెనుంతుకనికరించ. బూనఁగాన ||



PERICLES—

*Act I Sc IV.*

- 4 But see what heaven can do ! By this our change,  
These mouths whom but of late, earth, sea, and air,  
Were all too little to content and please,  
Although they gave their creatures in abundance,  
As houses are defiled for want of use,  
They are now starved for want of exercise :  
Those palates, who, not yet two summers younger,  
Must have inventions to delight the taste,  
Would now be glad of bread, and beg for it :  
Those mothers, who, to nurse up their babes,  
Thought nought too curious, are ready now  
To eat those little darlings whom they loved  
So sharp are hunger's teeth, that man and wife  
Draw lots, who first shall die to lengthen life.  
Here stands a lord, and there a lady weeping ;  
Here many sink, yet those which see them fall,  
Have scarce strength left to give them burial.  
Is not this true ?

4 నీసమాలిక—

అ.యినను బరికించు.మాడైవమేమిసేయగలఁడో- మామాలు  
 .పగుటవలన!  
 నీహోళ్ల-నీనినెం.తేనిన్న మొన్నటి.దాక భూమియు నముద్రించు  
 గాలి!  
 .పానిజంతువులను .వాడుకలేమిచే .నిండ్లముఱుగునంత హెచ్చు  
 గనిడి!  
 .యైనఁదనువఁ గొంచెమయ్యెనో- యిప్పుడ.భృశములై కివి.వ  
 స్తుపడియె  
 .గ్రోజపుల్లల్పింపఁ.గోరిన నాల్కలి.ప్పుడు రొట్టెకైకడు.ము  
 దముపొందు!  
 .మఱిదాని.గూచిరచు- .జిఁజుతలఁ బెంచుట .కెంతయోశ్రీ  
 ధవ.హించినట్టి!  
 .తల్లులేతమకన్న .పిల్లలందినసిద్ధ.పడెద-రాకలిఫలు.వరుసయెంత  
 .వాడిగనుండెను .భార్యయుం బెనిమిటి .తమలోన నెవరు తో.ల్ప  
 ఁదగటారి!  
 .బ్రతుకును బోడిగింప .వలయునోయని ఁచీట్లు.తీయఁ దొడంగి-  
 రి. తెన్ను ననొక!  
 .దొరయునుమఱియొక .దొరసాని యచ్చోట .నీలఁబడిరేడ్చుచు  
 .నీరసిల్లి!

.కూలుచున్నారు పెక్కఁడు.సోలియచట!

ఁ.గాని-వారలపాటును.గాంచునట్టి!

వారువారల మాడ్చెడు.బలము లేక!

.నీలిచియుండిరిదంతయు.నిజముకాదె.

## WINTER'S TALE—

## Act III Sc. II.

- 5 But, O thou tyrant !  
 Do not repent these things, for they are heavier  
 Than all thy woes can stir ; therefore, betake thee  
 To nothing but despair. A thousand' knees  
 Ten thousand years together, naked, fasting  
 Upon a barren mountain, and still winter,  
 In storm perpetual, could not move the gods  
 To look that way thou wert.

## RAPE OF LUCRECE

- 6 He, like a thievish dog, creeps sadly thence ;  
 She, like a wearied lamb' lies panting there :  
 He scowls, and hates himself for his offence :  
 She desperate with her nails, her flesh doth tear :  
 He faintly flies, sweating with guilty fear ;  
 She stays, exclaiming on the direful night :  
 He runs, and chides his vanish'd loath'd delight.  
 He thence departs a heavy convertite,  
 She there remains a hopeless cast—away.  
 He in his speed looks for the morning light ;  
 She prays she never may behold the day ;  
 " For day," quoth she, " night's " scrapes doth open  
 And my true eyes have never practis'd how  
 To close offences with a cunning brow.

5 నీ॥ .నగియె-యోకూర్గరా.జానీవునీయంశ.ములకుఁ  
 బళ్ళాత్తాపము.నడఁబోకు।  
 .కతమేమనంగ- నిగ్గలచెడు దుఃఖము.లన్నిటి  
 కవిభార.మగుచునుండు।  
 .గాననీవెద్దియగ్నావిధిచుటకు ♦ నెట్లు.కొనకు  
 మానందోఁగ.గుటకుఁదప్ప।  
 .భక్తితోనొకవేయి.♦ పర్యాయములునీవు  
 .సా♦ష్టాంగ మెరగుట.యైన- లేక।  
 .♦యొక్క పెట్టునఁబదివేల ♦యుగములివు।  
 .దినమొలగొడ్డు♦కొండపైఁ.దె♦ఁజిలేని।  
 .బలుతుసానుచనీతునం.బ♦స్తవడిన।  
 .గానినీకీడువేల్పుల.♦స్థరచలేదు.

6 నీ॥ ఆతఁడుదొంగకు.క్కట్టులక్కడనుండి.  
 .♦యలజడింబాఁకెడు..నాపెయచట।  
 .గడు♦రోజుచుండెను.బడలికంబడుగొట్టి  
 .పిల్లకైవడి-వాడు♦.బిట్టనొచ్చు।  
 .కొన్నుదన్నుందిట్టు.కొంచుండె  
 దనతప్పఁగుఁజిచి-♦యాకెయుదన.గోళ్లతోడ।  
 .♦మోజిల్చుకొనుచుండె .మఱియునానఁదొఁగి-  
 .నేరముజంకు..నైమటపట్టి।  
 .యతఁడుపర్వీడుమెల్లన .నామెనాటి।

- 7 As the poor frightened deer, that stands at gaze,  
Wildly determining which way to fly,  
Or one encompass'd with a winding maze,  
That cannot tread the way out readily;  
So with herself is she in mutiny  
To live or die which of the twain were better,  
When life is sham'd, and death reproach's debtor.

• బడిదపూరేయ్యకై మొక్కుచుంటే  
 • వాడుకనుగెత్తుచు నోరేతఁబడుచునుండే  
 • గుండ్లలోన ముగియుటెస • సుఖమఁగూచిక॥

ఉ॥ • చేసినదానికై • వగవుఁ జెందుచు నక్కడనుండేరాజువి  
 • శ్చేసెనిరాశపొందియటఁ జేడియయంచెనుభ్రష్టరాలుగా  
 • వేననిపొద్దజాడఁగని పెట్టునతండును-పెల్లడించురే  
 దోసములన్నవో-వఱియుఁ • దుంటపొమ • ద్వేసగుల్లునుంగునన్  
 • దోసెడునేవునాడుకను • దోయికోకవ్వడునై నలేదటం  
 • చానతికోరుచుండు • ననయంబు దినంబునుజూడకుండుటన్॥

7 నీ॥ • తావేటకానికిఁ • దారసమైయెటు

పారిపోవుదనంచు • వలనుమిగుల  
 • జంకునఁజూచెడు • కంకకై • వడి-లేక-  
 • కడుఁకక్కు-తావుఁ • బడిబితాన  
 • దోసయెయ్యెదియైన • దొక్క-లేకుండిన  
 • దానిపోలిక-దనలోన • దానె  
 • గుంజలాడుచుదన్న • కొనుచుండెనచ్చెలి-  
 • బ్రతుకుస్థిరకులో • బడినయపు  
 • వఱియునెంతయునప్పగం • బడినవాని  
 • దెల్లముగఁజూపువేలుపు • తెగడునవుడు  
 • బ్రతికియుంటయొ-యటుకాని • పట్లఁజూప  
 • • దివురుటయొలెస్సయీరెండు • తెఱఁగులనని॥

## భీమత్సరనః

- 1 తృప్తామహత్యాహావికృతామృతాః |  
శ్వసన్మృతామృతాః విహారానసః |  
సహంశ్యహారేణిగ జాన్త్యశ్వరో |  
విలోలహ్వశ్చలితాగ్ని కేసరః || ఋతునంహరేన | శ్లో 14
- 2 సముత్థతా శేషన్మృగాః జాన్త్యశ్వరో |  
వివన్నహారం ద్రుతభీతసారసః |  
సహంశ్యహారేణిగ జాన్త్యశ్వరో |  
కృష్ణసరస్వాంద్ర విమదకదకమమ్ | శ్లో 19
- 3 సహంశ్యహారేణిగ జాన్త్యశ్వరో |  
వివన్నహారం ద్రుతభీతసారసః |  
తృప్తామృతామృతాః విహారానసః |  
దవేక్ష్యమాణం మహామృతం జలమ్ || శ్లో 27

## శాకుంతలః.

- 4 రమ్యందేష్టియథాపురం ప్రకృతిభిన్నప్రత్యహం సేవ్యతే |  
శయ్యాప్రాంతవివరతనైర్విగమయత్యున్నద్రీ ఏవక్షపాః |  
దాక్షిణ్యేనదదాతివాచముచితా మంత్రపురేభ్యోయదా |  
గోత్రేషుస్థలిత దాభవతి చప్రీడావిలక్ష్యమమ్ ||

## ఏ వ

1 గీ॥ •కడిదిదగదున్నగాబడు •కడిమియోజ|  
 .నూరుచుచుమాటికిగ్గుడు .నోరుదెలిచి|  
 .నాల్కయల్లాడుచుండ-గొ.నబడకదల|  
 .సింగ మెన్నఁ జంపదు. చేరువయ్యు॥

2 గీ॥ .మొందుగాఁబెర్క బడు యెమ్మి. సూర్యునిడుమ|  
 .బడినమీలు-నెఱచి. నాళు •శేలిపులుగుల|  
 .కలిగియొడొరబఁదాఁకు •చే. గలమెకముల|  
 .నోరుచేదట్టముగి •నొంపి. మోతుమడుగు॥

3 గీ॥ .నూరుగుఁగ నలుపొడవగు .నోటిదొప్ప|  
 .లెంకాయుంక్కిఁజూపె .యెల్లనాల్క-|  
 .లెంసి-కడుడప్పిఁగుంది- సీ.టిలివెడకుచు|  
 .గొండప్ప ముఁగాదొన్న •పెండువెడలె॥

4 చ॥ .సొగసులనేవగించు. దొలి.చొప్పున •మంతురుల్గ నండు-•శే|  
 .లుగిడుపుఁగూర్కులేక-పొర.లుక-నగర్లల•జోటఁజోడని|  
 .న్నగి మొగ మోటమిన్ బలుకఁ .జోవునెడ్డడఁబోటుఁజెందిత|  
 .ప్పుగననివేయిచిచ్చవడి .పొందుచుండెడుస్సిఁ నెంతయు॥



**TIMIDITY.**

AS YOU LIKE IT Act. I Sc. III

1. Alas, what danger will it be to us,  
Maids as we are to travel forth so far.  
Beauty provoketh thieves sooner than gold

CORIOLANUS Act I Sc. III

- 2 But had he died in the business,  
madam, - how then ?

HENRY VI PART II Act III Sc. II

- 3 Upon the eye-balls murderous tyranny  
Sits in grim majesty to fright the world.

KING JOHN Act III Sc. III

- 4 I had a thing to say. — but let it go:  
The sun is in the heaven, and the proud day,  
Attended with the pleasures of the world  
Is all too wanton and too full of gawds,  
To give me audience; if the midnight bell  
Did, with his iron tongue and brayen month,  
Sound on into the drowsy ear of night;  
If this place were a churchyard where we stand,  
And thou possessed with a thousand wrongs; —  
Or if that surly spirit, melancholy,  
Had baked thy blood, and made it heavy thick;  
Which, else, runs tickling up and down the veins,  
Making that idiot laughter, keep men's eyes.

## భ యా న క ర న ము .

1 గీ॥ .అకటమసకి కేమి .యావదకల్లునో!

.యంతదవ్వనడుచు.నపుడు- మరము!

.పడుచుకన్నీయలము- బంగారుకన్నదో!

.గలన్దురేచు\*సోయ.గంబువడిగ.

2 వ॥ కాని-యతఁడాపనిలో మడిసినచోనమ్మాయపుడెట్లు

3 ది॥ .నీకనుచాపల.నెలకొనుమృత్యు!

.భీకరకౌర్యము.ద్విం\*జేగడింప.

4 నీరమాలిక—

.నేజేప్పవలయును. నీకొక్క\*సంగతి-

.మొనఁబోనిహృదయ. గూకనమున!

.బొద్దుజలయుచుండ- గొప్పవృత్తి

వేగల్గుచుచుకొని జగము. వేడుకలను!

.మిగుల\*గంబున. మిక్కిలిడొంగున

మిం దెడునన్నా లకించుట.కయి!

.యలుగడిచేగడి. మురిమాతలయన్న

.సోలుకతోడుత. స్త్రీయుడనెదు!

.And strain their cheeks to idle merriment,  
 .A passion hateful, to my purposes—;  
 Or if that thou couldst see me without eyes;  
 .Hear me without thine ears, and make reply,  
 .Without a tongue, using conceit alone,  
 .Without eyes, ears, and harmful sound of words,—  
 .Then, in despite of brooded-watchful day,  
 .I would into thy bosom pour my thoughts.—  
 But ah, I will not:—

MEASURE FOR MEASURE, *Act III* *Sec. I.*

5. Ay, but to die, and go we know not where;  
 To lie in cold obstruction, and to rot;  
 This sensible warm motion to become,

.నిజ దీనోటితో . నెరిచియుంగున్ను-

రా.తిరి చెవిలోఁపలు మొలననెనె.

.మనమున్న చోటుఁ న.మానియకా నేనియు

.నీకుండవలువేయి. నెగిడెనేని.

.యటుగానియెడ- \* నాదు. రాగ్రహభూతము-

\* పితృ జ్వరమ నీకు. నెరుఱుకుక!

. బెట్టిచిక్కనఁజేసి. నల్లెన- లేనచో-

.గిలిగింత \* నాళ్లకు . నలిపియద్ది.

.హృదురెగడిగ. బ్రజలనేత్రంబుల

.విప్పెడునట్లు లావెట్టి-నగవు.

.కొనరించుచున్-మఱి.యును-

వారిబుగ్గలన్. . సోమరివేడ్కకు. జొన్ను-నట్టి.

.గుణమునా \* పూన్కుల. కుంగిట్ట-

దదిగాక-కన్నలులేకీవు . నన్నుఁజూచె!

.జేని-యాలించెద. వేని వీనులులేక-

.నాల్కలేక \* బదులు, పల్కె-జేని.

.యాహమాత్రమె యుప.యోగపచుకచు-

గనుల్ . నెవులుకీడ్పల్పును. డుపులనద్ద!

. నెఱసియుండెదవేని నీ. యెడఁదతోన!

. బోయుదున్నేను నాతలఁపుల. \* సకలము!

. మిగులఁగని పెట్టుచుండునీ. వగటియందు!

. నై న-ఁగాని-యటులేయ . నహహనేను.

శీ సీసమాలిక—

. నరికానిచచ్చుట- మఱియుఁబోవుటయెట. కో-

తెలియఁగ నేర-ముంట-పేరు!

A kneaded cold ; and the delighted spirit  
To bathe in fiery floods, or to reside  
In thrilling regions of thick-ribbed ice ;  
To be imprisoned in the viewless winds.  
And blown with restless violence round about  
The pendant world ; or to be worse than worst  
Of those that lawless and incertain thoughts  
Imagine howling ;— it is too horrible.  
The weariest and most loathed worldly life,  
That age, ache, penury and imprisonment  
Can lay on nature is a paradise  
To what we fear of death.

---

కొనిన చలువనెత్తు. తను-మఱియుఁబుగట-

.మెలఁకువఁగలవెచ్చు. మెల్లఁజేచినా.

.ముద్దయగుట-మోసముఁబొందియెంతయు-

.ననవరతమునున్న. యట్టిఁజేపు

.డగ్గియేల్లఁదాన. నూడుటఁకొఱడు

పా.టిం చెడుగశనని. వంచుదిబ్బ

.పై నెలకొనుటయు. గానిపించని

గాచ్చు. లంకెఁబోయి నిల్కడఁగలుగక

.వడిలోడఁచుఁగులా. డెడునగమునకు

జ.ట్లునెగురఁగొట్టబడుటయు-లేక

.హస్తమీఱుచుమఱి. యతిమరతఁజేసి

.తలఁపులనకొనెడు. దానికన్న

.నెక్కువయిడుమల. బొక్కుట-యదికడు

.గోరము-ముదిమినొ. గులునులేమి

.బందిమఱియుమనల .నందించబడలిక

.చీడఁబలునుమిగుల. జేయునట్టి

.యిబ్రతుకెయరయఁగ .నొకయుమేలగు

.జచ్చిపొందెడు .నగ. చాట్లకన్న

## భ యా స క ర న :

- 1 గ్రీవాభంగాభిగామంముహురసాపాతివ్యంధనేబద్ధదృష్టిః |  
పశ్చాత్తేనపరిష్కృతపరిసభిసూభూయసాభ్యుర్యకాయమ |  
దభిశ్చగదానశ్చిభిశ్చైవవివృతముఖభ్రంశిభిశ్చేణవత్సా |  
పశ్యేదగ్రీవురత్వాద్వియతిబహుశరంతకమువాక్యంప్రయాతి ||
- 2 అనౌక్తసలిశశేటసింధమ్నాగోగోషూలితిండ్రిల్లి  
వలగిరిచేపాపాలలలో అహివల్లిత-హాలానాత్మా  
హమంధునిశాచుష్పశీశేణ దుష్టుమహులరేణ  
వడిసలూ మణి-ణవిసోదుష్టోవివిదా-తాఅల్లి |  
దోగమిర్నం-కహంధికోవిమంలిసరది ||
- 3 ముంచమం-అజూపనతనంగచ్ఛమిత్ర ||

## పాట పు

- 1 ఉ॥ .వెంబడుతేరు-నంకమెక-వెట్టి పొంగిబొంగిజూచు-నమ్మకై ।  
 .లింబడుసంఘవెట్టిలకు .లివ్వెరముందనో మేనుశంఘ-నంబాం ।  
 .తంబలుపున్నగంబు తిన-నంబునంబుయ్యచు నోరువస్స-యే ।  
 .గుంబరికించుమాదిగునంబొద్ది మెండుగమింటదాంటలక .
- 2 వ॥ చెల్ల-లిటిపోతెన్నదిలి- నాశ్విశిచి- తుమ్మెదనా మోము నెదుర్కొ-  
 నుచున్నది- చెబులాగా యీచెట్టతెమ్మెద నెదుర్కొనెట్టింబడున  
 ద్దానాచుచి- యీతుంటికిగూడగకున్నాడు కినుకనొండుచోటికే  
 గనను- ఇంకనెట్లచటికిఁగూడ నన్నెంబడించుచుండెడికి .
- 3 సన్న మునుమహాత్మ్య రున్నకులలోయెదను.



## అద్భుత రసః

1 మందః విమలశాస్త్రీః గమ్యమ్యమ్యపహాస్యతాః |  
ప్రాంశులభ్యేభలేమోహో దుద్బాహులివవామసః | రఘునంశేన || శ్లో 3

2 ఆకారవద్యశప్రసాదః ప్రసాదానూనదృశాగమః |  
ఆగచ్ఛన్మృతానంభ ఆరంభవద్యశోదయః || శ్లో 15

3 శరీరసాదావసమగ్రభాసనా |  
మఃఖేనసాబద్ధ్యతలోద్రచాంతునా |  
అనుప్రకాశేనవిచేయతారకా |  
ప్రభాతకల్పాతకేనవశగర్వతే || శ్లో 2

4 దినేన గచ్ఛన్మృతానంభావరం |  
అగ్నిమూసీలముఖం వ్యవద్యయమ్ |  
తరశ్చకారభ్రమరాభిలీలయే |  
గృహాంతయోః పంక్తిజనోశయోశ్చయమ్ || శ్లో 8

5 తమంకమూహోష్ఠ్య శరీరయోగజ్జ |  
గృహైర్నిహిగచ్ఛన్మృతానంభావరం |  
అసాంశనయోలితలూచనోష్ఠప |  
శ్రీరామృతవృక్షారసజ్జతాయయమ్ || శ్లో 26

## అ బృ ర ము

1 కం॥ \*వెడగున్-గ\*యి పెంపున్నె॥ బడయంగా

గోరినవ్వె॥ బడియెద-నానగా॥

బొడవగువతనికి॥ బొందంబడుపండునకు॥

\*గయిచాచు.మ\*ఱుగ్గువలెన్॥

2 గీ॥ .సాగమనకుదగునట్టి తెల్విగలవాడు॥

.తెలివికిందగుచదువుల .పెలయువాడు॥

.చదువులకుదగినపనిని .నల్పువాడు॥

.పనికిదగినట్టి\* పెంపున॥ .ద\*నరువాడు.

3 గీ॥ .బడలుచిక్కుట-గొంచెము .తో\*డనల\*మెయి॥

.నామెల్లొద్దుగపూ॥ డెల్పు.మోచుతోడ॥

.వేకునవ్వెల్లు తగ్గు\*జా.విలినరుదగు॥

.చుక్కలుగలుగుమాపటు .చూడబడియె.

4 గీ॥ .పొన్పొల్లున్నిండుబలిసిన .బో\*టినల్ల॥

.ముక్కులచనంగవయు॥ కేం\*ట్టె.పొదుగబడిన॥

.పొల్పుమీఱెడు తామర.మొగ్గి\*నోయి॥

.దగునీ\*నీ\*నీ\*దుమ్మిలి\* .దెగజుచుండె.

5 కం॥ .కడునొడలు\* పెరయబొడవి\*ని॥ .గుఱుహ\*యిం

బాలవాన॥ గురియిం చెడునా॥

\*బుడుతదొడనిడికొడుకుతా॥ .కుడుచవి॥

\*దడపొందెదొర\*ము.గుఱుకంపోయె॥

6 రఘుభక్తశంవత్సరేనతాడితః |  
 పపాత్రభూమౌనహస్తానికాశ్రుభిః |  
 నిమేషమాత్రాదప్రసూయతైవ్యధాం |  
 సహస్రైశ్చైవైకమామకనిస్వనైః ||

శ్లో॥ 61

7 కులేశకాంత్యావయనానవేన |  
 గుహ్యైశ్చైవైవ్యసయ ప్రిధానైః |  
 త్వమాశ్రయస్త్రయమముంపృణేష్వ |  
 రత్నంనూమాగచ్ఛతకాంచనేన ||

న 6 శ్లో॥ 79

8 ఆలోకమాగ్గం సహసానృజంత్యా |  
 కనూచిదుశ్చేష్టనవాంగమాయాః |  
 బద్ధంసంభావిత ఏనతాన |  
 త్కరేణుర్ధ్వోచిచ కేశిహతః ||

న 7 శ్లో॥ 6

9 విలోచనం పక్షిణమంజనేన |  
 సంభావ్యతద్వంచితవామనేత్రా |  
 తక్షేవవాతాయన సన్నికషకం |  
 యయాశలాకామ పరావిహన్తి ||

శ్లో॥ 8

10 తారాభువందృష్టభిరాబల్యైః |  
 నార్యోజగుత్ప్రవహం రాశిః |  
 తథాపి కేషేర్ద్రియవృత్తిరాసాం |  
 సర్వాతన్త్రాచక్షురివప్రేక్షమా ||

శ్లో॥ 12

11 న్యుపతేప్రేషిద్ధమేవత త్కృతవాన్మంక్తైరభోవిలంఘ్యయత్ |  
 అవేదనమనూయర్హి శ్రుతవంతో పరజానినూలితాః ||

- 6 గీ॥ ఎడఁదన ద్దానిచేఁ గొట్టఁ బడిరగుండు |  
 .మొ॥నకనులనీటితోడుతఁ న్ను॥డమింబడియె |  
 .నడకుఁగొనకా॥నోగులునిము॥సంబులోనె |  
 .హా॥లింగను॥దళముసొద॥తోడిలేచె.
- 7 గీ॥ శోలముచేవన్న చేతనుఁ గ్రొత్తయ్యాడు |  
 .న-నడకువ మొదలగునాగొ॥నములచేత |  
 .నీకుసరియగునాతనిన్ . బెండ్లియాడు |  
 .రతసము॥వసిడితోడుత॥దతపడు॥నది.
- 8 గీ॥ .తురితముగఁగిటికీదారి .కతుగుచున్న |  
 .యొక తెచ్చేజేయిచేతఁబట్టుకొనఁబడియు |  
 .జాట్టవిడిపూలురాలెడు -నట్టిజట్ట |  
 .స॥దకుఁగొనఁబడదంధలో॥దు॥ఱుమఁబడఁగ |
- 9 గీ॥ .కాటసింహాకరితకుడి॥కంటఁబట్టి |  
 .యెడమచూపునగ ద్దాని॥చిడుటమాని |  
 .కడువడిగ॥జాలకట్టచెం॥గటికిమిగుల |  
 .జో॥క మైనగుదెంచె॥న॥లాకఁబట్టి.
- 10 గీ॥ .రా॥గవుందమకన్నుల॥ద్రాపుచెలులు |  
 .నలుపలేకుండి॥రొండు వ॥నులెవియైన |  
 .వినికిమొదలగువారిత॥క్కిన॥చెయిదము |  
 .లెల్లజూపునజొరఁబడి॥యెన్నిదముగ.
- 11 గీ॥ తేని కేతిరగదొ॥దానినాదొ॥కిమిఁడు |  
 .చెలఁగిహృద్ధమిఁజీ॥సలిసినాడు |

12 శాపోవ్యదృష్టతనయాననవసత్త్రోభే। [సంజ్ఞా 74  
పానుగ్రహోభగవతామయిపాతితోయమ్।  
కృష్యాందహన్నపిఖలుక్తితిమింధనేన్దో।  
బీజవ్రోహజననీం ద్వలనకరోతి। శ్లో 80

13 సమమాపన్నసత్వాస్తా రేజురాపాండురత్విషః।  
అంతగతఫలారంభా స్సస్యానామివసంపదః। సంజ్ఞా 59

14 సుకౌలక్షణశతాంశ్చ సుమత్యాసుషువేయమా।  
సమ్యగారాశితావిద్యా ప్రభోధవినయావిష। శ్లో 71

15 తావ్రభావవివరస్పరస్థితో।  
వధకమానవరిహీనతేజసా।  
వశ్యతినస్మజనతాదినాన్యయే।  
పార్వణాశశిదివాకరావిష। సంజ్ఞా 82

16 సానీతాపన్నిధావేన తంబవీకభితావ్వయా।  
అత్యాహుభోహినానీనా మకాలజ్ఞామనోభవః। సంజ్ఞా 83

.తప్పదారినడుగుఁజొప్పిఁతొగ్గిచుడువెను!  
.లయ్యుఁ రాయసమూసఁ నడఁగువారు.

12 గీ. .కనుపడనికొడుకు మొగముఁదమ్మిసిరిగల  
.నాకు మేఁదొట్టి. నారుమారు!  
.నెఁఱయునగ్గిదుక్కి. నలఁగాల్పుచుదాని  
.విత్తనంబుల మొల. పించునట్లు.

13 గీ. .ఒక్కమాతెచూలు. నొందినయవ్వార!  
.లింనుకంఠ తేల్పు. మించులలర!  
.బొట్టకజ్జతోడఁ. బాలుపారుచుండెదం!  
.పైఁరుసిరులమాడ్కి. బరగుచుందుగ్గి!

14 గీ. .కనియెలచ్చననతురుగు. లనుకొడుకుల!  
.గవలవారలనుమితర. మివులఁ బాటు!  
.తోడనేర్చినవిద్దియ. దొడ్డఁ యెఱుక!  
.మేటియడఁకువఁగాంచి. సాటిమీఱ.

15 గీ. .ఒండొరువుల నెదిరి. యుండిన వారల!  
.గనుఁగొనియెనిరువుర. మనిసిగుంపు!  
.పొచ్చుతగ్గు వెలుగు. తెనసిఁనంజన్ము!  
.పున్న మఁకలువదొర. బొడ్డులవలె.

16 గీ. .అపెసీతదావు. నందెయవ్వొనిని!  
.గోరుకొనియెదనదు . కొలముఁజెప్పి!  
.మిగులఁ బెంపుఁజెంది . మెలఁతలఁవలరాజు!  
.తలులమంచిచెడ్డ . లెఱుగఁకుండు.

17 ఇతస్తతశ్చైవైదేహీ మన్వేష్ట్యంభరిక్ష్వాగోడితాః।  
కవయశ్చేరురారణ్య రామస్మేవమనోనిధాః॥ శ్లో॥ 59॥

18 ప్రవృత్తావుపబ్ధియాం తిస్యానంపాదశకనాత్।  
మాంతుస్సగిరంతీణా స్సంహరిమివనిమోమః॥ శ్లో॥ 60॥

19 నృష్టావినిస్వితాతేన అంకాచూరిరాక్షసీవృతా।  
జానకీవిషవల్లభిః పకితేవమహాపనిః॥ శ్లో॥ 61॥

20 ప్రశ్యభిజ్ఞానరత్నం చ రామాచూదశకయత్కృతీ।  
హృదయంస్వయమాయాతం వైదేహ్యేభవమూతికమత్॥ శ్లో॥ 64॥

21 సైమాథ్మలీయత్రీవివిన్వితాత్వాం।  
భృష్టంమయానూభుర మేకమువాక్యామ్।  
అదృశ్యతస్విచ్చరణారవింద।  
విశేషదుఃఖాదివబద్ధమానమ్॥ న 13 శ్లో॥ 23॥

22 ఏతద్ధిరేరాత్మ్యవతఃపురస్తా।  
నావిభక్తవశ్యంబరశ్శిశ్యగమ్॥

17 గీ॥ . అడయచేరనుబంకగా . బడిచుటేతు  
 . లెచటన చున్నవైదేయ . నెమకుటకయి  
 . అత్తిప్పటస్వదుండితెం . తేనియడుమ  
 . గుందుచుండిననీరాము . గొక్కలనగి.

18 గీ॥ . హనుమ మాపెదయిన . మునియునంపాతి  
 . దరిసెంబువలన . నెఱుంగెబడంగి  
 . దాటిపోయెనొకట . మేళిమున్నటిని  
 . గులుబాటువాడు . గులమువలె

19 గీ॥ . చూడబడియెక్క . నెఱుంగుదుపెంబడి  
 . నట్టిజానకి . నెఱుంగుదు  
 . వానిచేత . విరము . బడిచుచుతెగెల  
 . గలసియున్న . జీవ . నెఱుమాడ్కి.

20 గీ॥ . మునియుదనదుచనిని . నెఱవేరుకొనిచూత  
 . దా . వాలురతన . ముప్పగించె  
 . ద . విలిరామునకును . ద . యంతరూపును  
 . బొందివచ్చునీ . జెందమువలె.

21 కం॥ ఇదియనోటెచ్చటని . నెప్పదకెడునాకంట  
 బడియ . నెమదుగుండ  
 మిచ్చట . నెఱుంగుకొనెప్పటని . బొందవినటుల  
 నొక్కయంగ . నెఱుంగుతనమునకొ.

22 గీ॥ . ముందు . నెఱుచుచుండె . మునియొరయుచునీ  
 . మూలెమంతమనెడు . మ . గలకొనె.



నవంబయో మత్రీమృతే వాః పూర్వః  
స్వద్విప్రీయోగాశ్చ సమం విస్పృష్టమ్॥

శ్లో॥ 26

23 త్వయాభుదన్తానుపరూచితోయః  
సోయాంపటశ్చాన్యవాన్యోపగ్రీభిః  
తానీషఃఃఃనామివగారుడానాం  
సపదత్రాగఃఫలితోవిభాతి॥

శ్లో॥ 23

24 అపంచితన్ని ప్రభవస్యయాన్యః  
హిమంసనా భాగ్యవోపిజాతమ్  
హోహిహోహోహుఃసన్నిహితే  
నిమగ్నతీంవోఃకిరణస్వివాంకః॥

కుమారసంభవేన శ్లో॥ 3

25 తాంహంసమాహాశ్చరదేవగంగాం  
నాహాపథీంనకమినాత్రైభాసః  
స్థిరోవదేశాయుపదేశకాలే  
ప్రసేదిదేహాక్తనజస్త్వవిద్యాః॥

శ్లో॥ 30

26 పుష్పంప్రవాళోవహంయదిన్యా  
స్మృత్యఫలంనాన్యఃపరిమృష్టమ్  
తతోనుకార్యాద్విశేషస్యతన్యా  
స్తామోస్థిపథ్యస్తరుచేస్పృతస్య॥

శ్లో॥ 44

27 స్వరణానన్యానుమృతనుగ్రీతేః  
ప్రజల్పితాయానుభూతవాచి  
అప్యన్యపుష్టా ప్రతికూలకథా  
శ్లో॥ 44

శ్లో॥ 44

.కొక్కనీరెచటఁకొకటమబ్బుల-న్నిన్ను!  
.నెడయునాదుకనులవిడువఁబడియె.

23 గీ॥ .మునుపుసీచేతవేడఁబడెనదియదిది  
.చామయనునట్టివాడికజనెఁబడుజ్జీ  
.పండులన్నిండికెంపులమెందుకొన్న  
.గరుడపచ్చలప్రొవటుమెఱయుచుండె.

24 గీ॥ .కొలదికిన్మీతినరతనములగనియగు  
.దేసికిన్మ్రుచుసాగునుగుదింపలేదు  
.నొసమొకటైనఁగొనములరానిలోన  
.మునుగు-మచ్చవెన్నెలతేనిమినుకులవలె.

25 గీ॥ .వేల్పుటేటిగాఁబుడసంచచాల్పులవలె  
.రేయిబెన్మ్రుదునగ్దనిచాయలట్లు  
.మిగులఁజుట్టుకెన్బుద్ధింగలిగినయాపె  
.దెల్పుకొటిదొలిబామవిద్దెయలుపొందె.

26 గీ॥ .ఇగురులోననునువఁబడునేనిపుప్పు  
.పవడమానముత్తయముతావఁబడినయెడల  
.సన్మహాపెకెఘోషయిగదలరునచ్చ  
.చిటుసగిపునకుఁజోలికఁజెందవచ్చు.

27 గీ॥ .తీక్షణపుల్కులుగల్లునాతీగెఁబోడి  
.యొకయుఁబాటకైయెల్లఁగెన్సపుడు  
వినుకుపాఁకినుగదెడువీరయవలె  
మిచ్చునొంతులకుఁజేగునొసగటగును.

28 ప్రివాతపీఠోత్పలన్వేషేషః  
 మనోరవిప్రీక్షితభూమితాత్మ్యం  
 తయాగ్మహీతంసుమ్యగాంగనాభ్యం  
 సత్తాగ్మహీతంసుమ్యగాంగనాభ్యం

శ్లో 401

29 సర్వోపమాద్రవ్యసమచ్ఛయేన  
 యథాప్రకేతంవిరాజితేన  
 సానిమితావిశ్వసృజయత్నా  
 జేత్యపాంసవ్యదిదృశ్యమేవ

శ్లో 19

30 శాస్త్ర్యప్రవృత్త్యవకారేణ  
 నోపకారోదజకారేణ

స 2 శ్లో 40

31 తస్మిన్మహాయాస్పద్యైః క్రూరేప్రతిపాతక్రియా  
 వీర్యపంత్యైః భాసేనవికారే సాన్నిహిత్యే

శ్లో 48

32 ప్రామోదనాసేక్షితయాప్రభాణాం  
 సాయశ్వలంకారవమాప్రకేషం

స 3 శ్లో 1

33 మణాప్రకమేనతిశయేకారం  
 ధునోతివిగళంధతియాస్మచేతం  
 ప్రాయేణసామగ్ర్యవిభాగుణానాం  
 పరామృతవిశ్వసృజయత్నం

శ్లో 28

34 తస్మాదేవమాయాస్మయిదిగ్మహీతం

శ్లో 28

23 గీ॥ బలుకఁగవలియందలివల్ల కలువమాడ్కి  
 . వెలయుచుండెడువార్గంటి బెదురుమాడ్కి  
 . మాఁడుకంకలనుండియా చేడొనెనో  
 . యాపెవలన సేచుకొనినో మాఁడులేళ్ళో

24 గీ॥ విప్లవగాఁదగుతావులనుంచబడిన  
 . సొటిదీనుమగవిజులు జలసముమెయి  
 . నలువలబడియెనా వెలదుక నలుపచేత  
 . నొకటంగలచాఁరుజూచుకోరికనవంగ

25 ద్వి॥ శదుదుండఁగిడుచ క్కలదఁడువేలు  
 . గొదఁగూచుటన్మాటు కిడునఁగాని

26 గీ॥ వీనర ములయ్యెనూచేయు వెఱవులెల్ల  
 . వైతఁ మెఱయుఁగూలేయా వానియెడల  
 . సాకెసారెకుఁజెలరేగు పొన్నియందు  
 . ముచ్చినకువుఁగలిగిన ముందులతె

27 ద్వి॥ పనికాదలనివల్తు పంజలకుగాఁక  
 . మఁమఁగులయెడఁగఁద లాఁడుదఁడుచుగ

28 గీ॥ నిండువన్నియఁగలిగియుఁగొండనోగు  
 . తావిలేకుచ్చిచేతడం దమునొగల్పు  
 . తచుకఁగొనములన్నియుఁగూచుకపట్ట  
 . పెడముగంబిడువేలువు చుద్దనడత

29 ద్వి॥ శతము తెలియఁబడ శతగములొక

జ్విషంతిమందాశ్చరితమృహత్కనః

శ 5 శ్లో॥ 74

35 అవమేఘోదయంవషా మదృష్టకుసుమంఫలమ్ |

అలంకారోషవన్నంసో దశకానంప్రతిభాతిమే || శ 6 శ్లో॥ 53

36 మూడంబుధమివాత్మానం హైమిభూతమివానయనమ్ |

భూమేదివమివాహుధం మన్యేభవదనుగ్రహాత్ శ్లో॥ 54

37 అగసుభీభీషకేశనంచయం |

వన్ని గృహ్యతిమిరంసుచిభిః |

కుడత్రీకృతసోజ్జ్వలంచనం |

చుంబతీవరజనీముఖంశశీ ||

శ 8 శ్లో॥ 63

38 రక్తభావమవహాయచంద్రమా |

జాతవిషపరిశుద్ధమండలః |

విక్రీయానఖలుకాలదోషజా |

నిమగ్నప్రకృతిస్ఫురదయా ||

శ్లో॥ 65

39 ఉన్నతేషుశశిసప్రభాస్థితా |

నిమ్నసంశ్రయపరంనిశాదిమః |

మానమాత్రదృశ్యకృత్ప్రకృతిః |

నేత్రసాహిగుణదోషయోగితః ||

శ్లో॥ 66

.వతులేనిపెద్దన.దృశిఁగద్యుతెగడు.

35 గీ॥ .కారుమబ్బుగ్రామక్రయకలిసెడువాస॥

.పువ్వుకానరాక.బొడముపండు॥

.తలఁతుమీరలిట్లు.దరిసెనమిచ్చుట॥

.యశార-నాకుఁగోర.నట్టికోర్కె.

36 గీ॥ .వట్టిమొద్దుతెల్విఁ.బడసినచండాన॥

.నౌర-యినముబంగ.రై నకరణి॥

.బువిరివిడచినేను.దివికెక్కినట్లెంతు॥

.సనుఁగురించిమీదు.నెరువలను.

37 గీ॥ .కురులఁగుంపువేళ్ల.వెరపునఁమిమ్ముల॥

.జెలుపుమీఱనిరుల.దొలఁగఁదొగిసి॥

.మొగడుతమిమ్మమాడ్కి.నెగడురేయిమొగంబు॥

.కడలివెన్నముద్దు.లిడెడుమాడ్కి.

38 గీ॥ .తమిష్ట్రవగతుఁడెట్లు.దనమునువిడనాడి॥

.కరముఁసుద్దయాపు.గలిగెడుదటి॥

.సేనిదవుమార్పు.చెంగడుతిరముగ॥

.నచ్చమాఁగొనంబు.నందుపజల.

39 గీ॥ .చందురువెలుంగుమిమ్ముల.యండునుండె॥

.మాపుచీకటిపల్లంబు.పాపుఁదవితె॥

.దమకుఁదగినట్టిగొనముదో.నమునడత॥

.నిక్కముగఁదమిమ్మాలితే.నెరవఁబడియె.

40 సుకాంతకాంతామణితామకారం |

కూజంతమాఘుః శిశిరక్షణేభ్యమ్ |

ప్రస్ఫురితోన్నమృదివమృదికంత |

ముత్రహుమూహునక్యూచితచారుపుచ్ఛమ్ |

విశృంఖలంపక్షతియుగ్మమీషమ్ |

ద్వధానమానందగతిమృతేన |

శుభ్రాంశువణాంబటిలాగ్నిహర |

మితస్తతోమండలకైశ్వరంతమ్ |

రతిద్వితీయేనమనోభవేన |

హృదాత్పుభాయాఃప్రతిగాహ్యమానాత్ |

తావీక్ష్యేనన్యచయంనవోద్ధి |

మివాభ్యనందత్ తుణమిందునాశిః |

స 9 శ్లో. 2-3-4

41 అహేతుశోనచ్చురితాననేండు |

గర్భాహంగగక్రీడనధూలిధూమ్రీః |

ముహువదగ్గరించిదలక్ష్మితాథాం |

ముదంతయోరంకగతస్తతాన |

స 10 శ్లో. 43

42 భవన్తిచాహోనపరేప్రయుక్త |

ఘృనంథలావిష్టమహోదయోదయ |

స 12 శ్లో. 43

43 వీచీక్షోభస్తనితివిహగ్రేణి శాంపీగుగాయా |

స్పంపవంత్యాఃస్ఫులితసుభగం దశిఃతావరణనాభేః |

నిర్వింధ్యామూషధిభవరసాభ్యంతరస్సన్నివత్య |

ప్రేక్షామూర్త్యంప్రేక్షయవదనం |

విభానామూర్త్యయేషుః శిశునంతే శిః |

స 1 శ్లో. 29

40 నీ॥ .కూటమిఁ న్నాన్రిసి .కుత్తుక నొకవేడు  
 .నృలివటుముద్దుగఁ బలుకుదాని  
 .నెంతయుఁ దిరిగెడు .నెట్టకన్నులదాని  
 .బొలపుగఁ గ్రొంచుమీఁదులకుఁ బా  
 .బడుగొంతఁ గలదాని .మడిచెనుతొక  
 గ.ల్గినదాని .నంకెల .లేదాని  
 .సంతకెక్క .మొదల్ .నీకు వెలుగుదాని  
 .మట్టున హాయిగ .వలయుదాని  
 .చందురునిఁ బాలరుదాని .జడలుగట్టి  
 .కొనఁబడుగుదాని .బొట్టి .ల్లొనకుదాని  
 .ద్రచ్చు .బడునాల్గును .వి .మగుదాని  
 .గని .చిటిక నంతసిలెడు .నెల్లతొల్పు.

41 గీ॥ .కలిములేనినగుమొ .గంభీర బారిలో నెట్టి  
 .ముంగిటాటనంటు .బుగ్గిచాయ  
 .మాటికించుకంత .మాటాడుచెప్పెదాని  
 .వారిఁ హాసెంచె .జేరితొడను.

42 ద్వి॥ .తిగిన యదనువే చి .తిగిలించుమాట  
 .లగునిఁ కు .పముగ మేల్ల మరు పెంపునకు.

43 గీ॥ .వేళలునలమోయునట్టి .బి .తి .మొలనులు  
 .నేడువడునుడిబద్ధతో .జాటిపడుచు  
 .వంక చవిగొనుమాతోన .బండుకులతోలి  
 .వలుపు పలుకుమగలగడ .వెలిహోయలు.



44 జ్ఞాతాస్వరోవిన్మృతశబ్దసంకోవిహతుంసహధః :

శ్లో 45

45 కేవానస్యఃపరిధివ్యవరంశ్చిష్టలారంభయత్నాః॥

శ్లో 58

46 కాంతోదంతిస్సుహృదువనతిః।

సంగమ్యా-ంబుదయాః॥

న 2 శ్లో 39

47 సన్వృతాత్మకంబహువిగణయన్నాశ్రయే వాచయశో।  
తత్కల్పశివ్యమవనితరాంమాగమః కాశరన్వనం।  
కన్యాత్యంతింసుఖమువనతం దుఃఖమేకాంతితోవా।  
నీలగళాచ్యుత్యునిచదశాచక్రనేమికృమణః॥

శ్లో 49

48 ప్రియస్త్రిపింప్రియిశ్చసతామిహిత్తాధఃక్రియైః॥

శ్లో 54

49 కేవానస్యకలిమశిథలాచార్యఃనాహ్యుశ్చమేషు॥

శ్లో 65

50 ఋతుతరదవహాహోద్భవ్య-సప్తప్రహోహః।

పరుషవరసనేశోగంతే మృతహాః॥

దినకరఃరితావక్ష్యాతోయూస్సమన్తా।

ద్విదశకలిధయముష్ణస్థిత్యుమాణావనానాః॥

ఋతుసంహారే 1 శ్లో 22

51 వ్యరితీవదవృక్షపర్వతానాంశరీషు।

44 ద్వి॥ . పసయెటింగిన వాడె. పండువివ్వంగిలుగు  
. దినములతో సున్న. తీరియబోడి.

45 ద్వి॥ . కొఱగానిపనిబూను. కొన్నట్టివారె  
. వకుచిక్కముగ నెవ్వ. పాలుగాకుండు.

46 ద్వి॥ . చెలివలనఁదెలియ. చెలువుచిమాట  
. కలయకకలమెను. గళమయొక్కింత.

47 గీ॥ . విట్టులొలసోపినాయంత. విట్టునెతి  
. లున్నియముకలదాననీ. వున్నెజవకు.  
. సంతమ-సంత-మెతనికయిన. వెత-దెస-కలు.  
. కమివలెగ్రిండుమిందునై. కళమగాని.

48 ద్వి॥ . బలుమరిచివారలు. బదులువాకొనుట  
. యమగు వానికిఁగోరె. యందించుటకద.

49 ద్వి॥ . ఏవారికోరిక. ఓకేలుకుండు  
. వావిరివేలై. వారలయందు.

50 గీ॥ . కారుచిచ్చనఁగొంగి. కెదుమొక్క  
. కెక్కడఁగాలికెగలెను. నెండుటకు  
. తెగడకిరిననీకులె. లెడలంగల్లి  
. యడపులెనునఁగిప్పడి. బడువులొలుపు.

51 గీ॥ . ముట్టుపల్లెమల్ల. లిమితిదాగుడు

స్ఫుటపటునినాదైః శుక్ల-వంశస్థలీఘః।  
ప్రసరితకృమధేయబద్ధవృద్ధిక్షణేః।  
ప్రపయతిస్ఫుగవగళం ప్రాగ్భగ్నోనవాన్ని॥

3 శ్లో॥ 52

52 నితాంతనీలోఽప్యం పత్రకాంతిభిః।  
కృచ్ఛిత్రవభిన్నాంజరరాశిరన్నిజైః।  
కృచ్ఛిత్కృచ్ఛిత్ర-ప్రమదాస్తనాభైః।  
సమాచితంప్రమదాస్తనాభైః॥

స 2 శ్లో॥ 2

53 ప్రభిష్ణతైరదూర్యవృద్ధిస్తత్కాంకురైః।  
సమాచితాప్రభిష్ఠితకంఠదీపైః।  
విభాతికుశేతరరత్నభూషితా।  
వరాంగిరేష్యతిరంగిరేష్యతి॥

3 శ్లో॥ 5

54 పయోధర్మైఃకేమగభిరవృద్ధిః।  
స్తద్విద్భురవ్యేతచేతసోభ్యశమ్।  
కృతాపరాధానవియోగీతిఃప్రయాణః।  
విష్వజంతేతయనేవిరంతరమ్॥

3 శ్లో॥ 11

55 వివత్రోపుష్పం నలినీ పమత్సృకా।  
విహాయభృంగాఃశ్రుతిహానినిస్సావాః।  
పంకమూఢాః శిఖనాగప్రేక్ష్యతాం।  
కలాపచక్రేణసహస్విలాశమమ్॥

3 శ్లో॥ 14

56 కాళాంకుకావికచపద్మవస్త్రవర్ణాః।  
భాస్వినహంసకవనూపురనాగరమ్యాః।  
అవశ్యశాలిరునిరాదినుగాత్రయైః॥

౧. నెనునొదలఁగొల్పినెండిన. వెదురుపొదల  
౨. గడ్డిఁదిరుగుకొంకు ముక్తిస్థఁసిమనంగి  
౩. కడఁదగిలిశాకుచిచ్చు మెగమలఁగలఁచు.

52 గీ॥ . ఉరవుకటికల్వయకుఁజాలోకట-మిన్ను  
ముక్క-తామసికుప్పరం. గొక్కచోట  
నొకొటనిండుచూలాలుచం.టికొనచాయ  
౧. గలుగుమబ్బలనిందండు. గ్రమ్మటడియె.

53 గీ॥ . తునకతొప్పిల్లికన్నుర. తనమువంటి  
గటిక మొలకల-వెలువడు. నరటియాకు  
లమయి-నారుద్రపురుగుల-నవరుబుడవి  
తెలుపుకానితోడ్గులనొప్పు. వెలువవలెను.

54 గీ॥ . అడలుఁగొల్పుచుబిట్టటి. మెడుమొయిళుట  
మెఱపులఁవోయ్యలుకుడు. వెఱపుఁజెంది  
నేకమొసరించినట్టిపె. నిట్టులనైన  
౧. కాగిలింతుకొండకునిగి. గాఁబఱపున.

55 గీ॥ . తమి. నలకుతేకుఁదొఱగిన. తమ్మినెడసి  
చెవులకుఁ హాయిగొదఁ. జేయుతేలు  
లాడునెమళులపురికన్ను. లందుఁబడెడు  
గొత్తకల్వనచేదెల్వ. గోలుపోయి.

56 గీ॥ . తెల్లుపలువ. నెరవిరియుతమ్మిమోము-మ  
న్నిలు. తెలిపులుఁగురొద. నులియునందె  
వండినవరిజెడఁగు. పల్చనిమైడిగి

ప్రాశస్త్యశరన్నవసూరివహువరమ్యా॥

న 3 శ్లో॥ 1

57 క్షాప్తమక్షాప్తానినిరసినితనారజశ్శో॥  
హంక్షాప్తజలంనినితజాలంమహానరాని॥  
సంక్షాప్తశోకునమభారనాన్తర్యనాంతా॥  
శుక్లశ్శతాన్యవరానిచమాలభిషే॥

3 శ్లో॥ 2

58 చందనశ్శోభశభగననాకలాహా॥  
పర్యంతచందనశ్శతాండజపంక్తిహారా॥  
సవ్యోవిశాలపులినాంతనితంబమిబా॥  
మందంప్రదూరితనమదాః ప్రమదాఇవాద్య॥

3 శ్లో॥ 3

59 శ్శోమక్ష్యనిద్రాః శంఖమృగాలగ్నాశ్శ॥  
స్వీకృతంబుల్లంఘనయాశశశఃప్రయాతై॥  
సంలక్ష్మితేవవనచేగచల్లైః వయోదై॥  
రాజేవచామనవర్తరుపవిజ్యమానః॥

3 శ్లో॥ 4

60 మందానిలాకులితచారుతరాగ్రశాఖః॥  
పుష్పిగ్ధమప్రచయకోమలవల్లవాగ్రః॥  
మృద్విరేఫచిపితమసుప్రసేక॥  
శ్చిత్తంవిదారయతికస్యనకోవిదారః॥

3 శ్లో॥ 5

61 తారాగణప్రవరభూషణముద్వహనీ॥  
మేఘావరోధఃకముక్తశ్శతాంశవక్త్రా॥  
శ్శోకాన్నిమకూలమమలంబననధానా॥  
స్వీకృతంప్రయాశ్శనందినంప్రమదేవబాలా॥

.గుండెఁగారు-కొల్ల-కోడలువలె.

57 గీ|| .నేలతెల్ల-రేయి, నెల-యేళ్ల సీతుల  
 .దెలిపులుగులు-కొలఁకు, వెలికలువలు|  
 .వీఁటితోట-గముల, విరజాజ-లేడాకు|  
 .పొన్నలడవులదలు, పుగనొన చాక.

58 గీ|| .అందముగ నెగురుఁపొగి, యమొలనూళ్ల|  
 .ఁదండనుండినయంచము, త్యాల్పేస్తు|  
 .వెడలుచునునయిసుకదిన్నె, సిఱుదుల్లుగల|  
 .యేళ్ల-మత్తెలుచెలులల్లు, మెల్లనజను.

59 గీ|| .వెండినంకుఁగూడు, వెలిచాయతో-నీరు|  
 .దొంగి-పిన్నలగుచు-ఁగిరువలివడి|  
 .నూలుకొలఁదిఁగదలి, తల్లుమబ్బుల-మిన్ను|  
 .సురటులవిసరఁబడు, దొరయటుండె.

60 గీ|| .పిల్లగాలిఁగదలు, బెడఁగుముంగొమ్మట్రు|  
 .పువులదోచు లేత, చివురుతుదలు|  
 .తేంటఁగొలఁబడినఁ, తేనె, యూటలుగల్గి|  
 .కొట్టదెవనియెడఁదఁ, గోవిదారి.

61 గీ|| .మేలిఁక్క-తోడవు, దాలిచిమబ్బుల|  
 .దొలగుఁబాలిమొగ, మలయఁకుండ|  
 .చలిపెన్నెలవలు, వట్టకొలిరేయి|  
 .పూటఁబూటఁబడ్డును, పోల్చి-నెమగు.

- 62 నచందచంచంద్ర మునీనిశలం  
సహమృత్యుచ్ఛ్వాసంకరది దునివాళలవే!  
సహాయపఃసాంప్రథమారకేతలా  
జనన్యనిర్వహణయంతి సాంప్రథమే॥ న 5 శ్లో॥ 3
- 63 దిగ్విజయస్సప్త యుః సలిలంసపదత్రం  
ప్రియస్సకామంఃసనాశుగర్భః!  
సుఖాప్రసాదాదివిసాశ్చరమృతం  
నరన్ద్రాప్రసాదాదివిరంజననే॥ న 6 శ్లో॥ 3
- 64 ఆకంఠయస్సు సుమితాః సహకారశాఖాః  
విస్తారయన్నరభృతస్యవచాంసిడిక్షుః  
వాయువృత్తిహృదయానిహరన్నదాణాం  
నీహారసాతవిగమాత్సుభగోవసంతే॥ 3 శ్లో॥ 22
- 65 ఇంద్రవజ్రేణానందం ముఖమంబుజేన  
కుండేనదంతమధరంసవప్లవేన  
అంగానిచంపకస్థితైస్సవిధాయపేథాః!  
కాంతేకేథంఘటితవాననలేచచేతః॥ శృంగారతిలకే 3 శ్లో॥ 3
- 66 సమాయాతేకాంకేభమపిసకాలేనబహునా  
కథాభిదేశానాంనారజనిరభంగతవతీ  
తతోయఃశలీలః కలహకుసితాస్థిప్రీయతమే  
నవత్నవస్థానీదియముభవత్తావదరుణా॥ 3 శ్లో॥ 9
- 67 శాన్త్యున్మీరనకామజాడనశతం శ్లాఘ్యప్రచండాతనః  
శేఖరశ్లాఘ్యగరంసువంకనిశ్చయైశ్లాఘ్యభూతిదాహానలైః॥

62 గీ॥ .చందమామమిరుకు. చల్వగంవముగాని  
 .యచ్చమేకపాల, గచ్చుగాని  
 .చలువకుంపకు వెన. చల్లుగాడ్పులుగాని  
 .యిపుడు పజలయెదల. కింపుగావు.

63 గీ॥ .ప్రవర్ణులుపులఁ జెల్లె--తామగలన్నీరు  
 .కంతుతోడ నువిద--కమ్మతావి  
 .గాలి-సుకమునంజ--కడుహయిరకాపక  
 .తిం-దమంతయనగు. ధామనిఁ జెలి.

64 గీ॥ .మందు పాలుమచ్చ చూచుగ--నామనెన్  
 .గొంతురుగాలిమావి. కొమ్మబ్రాపు  
 .సలువుఁగోయిలపలు. కులపెంపు దేసలందు  
 .వీచున్లురిమదు. లాఁగినికొందు.

65 గీ॥ .నల్లఁగలువఁజూడ్కి--నగుమోముఁదమిత్రచే  
 .మొల్ల చేతఁబల్లు--మోవిసరుస  
 .గఁడను మేనునం పె. గలఁజేసి మాఁబమ్మ  
 .చెలువఁతొల నెల్ల. సలిపెనడఁద.

66 గీ॥ .ఎంతయుంబొద్దపకుమగఁ. డెట్ల రాగి.  
 .గడిచెఁదరేయి-రకె--నాళ్ల కఁతలతోడ  
 .బొలయలుకఁజెల్వసై నేను. దెలుపురంత  
 .నీతోలిదెనవతివలె. నెట్లయ్యె.

67 గీ॥ .బడితెబెట్టునుమారుమేల్--వాసియొడ  
 .కఁపి నయమఁడునుల. నగ్గి. కాల్పులెన్న



యత్కాంతాకుచూశ్వబాహులతికా హింసోలలితానుఖం |  
లంఘకుంభసరస్వినాం సానుఖందుఃఖైవనాలభ్యతే | శ్లో 10

68 క్షిరత్నమౌళికరాః ప్రయన్తకైరవాకరాః |  
తతోజశ్శుభిరేకరా జగత్సుఖాన్వితకరాః | నలోదయః సర్వ ॥ 58

69 మధుఃప్రియచాభవ స్మ తానతానతానతాః |  
రమారమారమారమా కులేజసేప్రిహలమా | శ్లో 56

70 నవయోనిభక్ష్యవసంభవానాం |  
శుత్రాన్వినాథంగిరిగహ్వరస్థః |  
సమోదంబప్రతినింబధాకీ |  
విరాత్రికాంభోవనాశనాశః | రాక్షసకావ్యే శ్లో 9

పక్షమౌక్తియే

71 అపి రా తేనకినిమనా చ్యమానేనరాత్రి |  
ప్రశస్త్యావికాహాణభుజ ఇవచ్చిన్న భూయిష్టభూమా |  
నూహేనాంతరర్థరశమిహం లక్ష్మితేనుచ్యమానా |  
గంగారోధఃపరికటమ గచ్ఛతీవప్రపాదమ |

72 ఏవామలోమేప్రసంగంకరరా |  
త్రితూపదంవచ్చమమర్చితన్త్ర |  
కలరాంగదాకపకతిభండితాగ్రా |  
మృగిణిమృగాలదిపరాజహంసే |

.నాఁదిచనుకడబుజముతోఁగూఁతపోయి  
.వడయుచేరికడవ-లేదు-పడక-ఁనుగము.

68 గీ॥ .తొరఁగుచుండెడుమంచుతుం.పరలఁగల్గి  
.మిగులఁగల్వలఁతొగలను.వేలుకొల్పి  
.తొఁగలరాయనిచేతులు.జగముబండు  
.నేపుమీఱుచునుండెడు.నాపిదపను.

69 గీ॥ .మెఁజ్జిసిస్టలనామాఁయు.విదలుద్రావి  
.చంగిలంగకతారాక్షు.వడకపోరు  
.శ్లోకసమునమిగులజి.కాకునడిన  
.వారిల-మరుకలిమి-వింత.వన్నెమించె.

70 గీ॥ .గాఁలిమేపరివగ-ఁతీన.కలిముందిఁ  
.వడగచూపుయురుమా-ఁగొండ.పరియనుండి  
.నూరికించి-ఁజీకటిగొంగ.యచ్చమచ్చు  
.దారియోమ్ముగొమ్మ-దన్నలిపెడు.

71 గీ॥ .చఁచొఁకుమ-నిరులెడయుచే.చందముగను  
.నూపుఁబొగఁచొఁగునన్ది.మంటమాఁజ్జి-  
.నీచెలువనఁమ్రబొయుదుఁచొఁచఁబడియె  
.గట్టఁజినుకలఁకడైఁబ.గొంగవలెను

72 గీ॥ .చఁచలనెనుచునీవేల్పు.నానినాడు  
.డొనమున్గుబల్క్రమి.చొందినుండి

73 అథనాతణలగ్గంవిఅతీనా అసలిలింణసస్సిరరా!  
అరహస్సంచిరంచితీస్సదిత్తే తక్కేమి!

74 ఆవశనాత్ప్రవిష్టా సామేసురలోకమందకిహ్మదయమ్!  
పాణేనమకరకేహోః కృతమాగమవంధ్యసాతేస!

75 ఆభరణస్యభరణం ప్రసాధనవిధేఃప్రసాధనవిశేషః!  
ఉపమానస్యవిసఖే ప్రశ్న్యపమానంవస్తుస్సస్య!

76 ప్రియవచనకృతోఽయోషితాం!  
దయితజనానుసయోరసాదృతే!  
ప్రవిశతిహృదయగనతద్విధాం!  
మనఃవివకృత్రిమరాగయోఃతః!

77 ఉష్ణా లుగ్నిశి రేనిషీదతితరోన్మూలంబహులేశిభి!  
నిభిన్యోపకణికాకారముఖలాన్యాలీయతేషట్పకః!  
తప్తంవాఃవిహాయతీరసలిసిం కారండనశ్చేవతే!  
కీడావేశస్త్రిచైవపంచరకుకః క్లాంతోజలంయాచతే!

78 అవమాగప్రశ్నిసాతాః పశ్చాత్సితప్యమానమససోహి!

.త్తుంచబడినట్టికొనఁగల.మూఁడునుండి  
.మూఁడురాయంచదారము.న్దోఁడునట్లు.

73 వ॥ అట్లుకానిచోగడ్డిపోచందగులుకొన్న మంచునీడువలె  
వానియందు రాచమంతనముతడవుండదనితలంచెదను.

74 గీ॥ .పచ్చవిల్లునిశప్పిపోవకతగిలిప  
.నూపుచేజేయఁబడినట్టి.తోవఁగల్గు  
.నాదుజెందంబులోపల.నాదుకొనియె  
.గన్నయంతనెయూవేల్పు-ట.ఁన్నమిన్న.

75 కం॥ తొడవులకుఁదొడవువేసం  
.బులచందంబునకువేస.ములచందంబో  
చెలికాఁడ-దానియందం  
.బలరాజెడుగూపు.పోల్కి.యూబోలికకు.

76 గీ॥ .మగలవేడుకోలు.మక్కువకలుగక  
.మంచినదులనైన.మగువలమది  
.కేక్కబోవదు-గుఱు.తెఱిగినపారికి  
.గల్గరంగుమాని.కంబుమాడ్కి.

77 చ॥ .ఉడుకునఁకోడిజాట్టుపులుఁగుండెడుజల్లనిచెట్టుపాడునం  
.దెడఁబడఁజేసిగోగుమొగ.తెంతయులోననణంగుఁజేటి-లి  
.ట్టాడికిననీటి.బాసిచను.నొడ్డునగల్గినదమిత్రంచ-ని  
.నడిగెడుగూటిచిల్క-దగ.నల్లలనాడుచునాటపట్టునన్.

78 గీ॥ .మంచియెడఁదగల్గు.మగువలు-మొగ్గిక్కుల

వివిధైరనుతవ్యస్తే దయితానునమైమకనస్విస్యః॥

79 పాదాన్తస్థివశశిసస్సుఖయంతిగాత్రం |  
బాణాన్తస్థివమదసస్యమనోనుకూలాః |  
నరంభానూక్షిమిష సుందరియద్యదాసీ |  
త్వస్యైంగ మేనమమతత్తదివానుసీలిమ్ ॥

80 యజ్ఞోపవీతం ముఖం సుఖాతద్ధిరసాంతరమ్ |  
నివాణాయతరుచ్చాను తిష్ఠస్యహివిశేషతః ॥

81 ఆరణ్యోటభిరియం కుసుమైశ్చవకందర్భమలిసగభైశ్చ  
కోపాదంతబాహ్వే సమ్రయతిమాంఠోచనేతిస్యాః ॥

82 పద్భ్యాన్వింస్పృశేద్వసుమతీం యదిసానుగాత్రీ |  
మేఘాభివృష్టసిక తానువనస్థలిషు |  
పశ్చాన్న తాగుకునితంబరయాతతోస్యాః |  
దృశ్యేతచారుపదపంక్తిరక్షకాంకాః ॥

83 హృతోష్ఠకాగ్రశ్చాయనోదబిదుభి |  
నిశమగ్ననాభేనోషతద్భిరంకితమ్ |  
మృగేంద్రమభిన్నగతేధనంశయం |

నరకుగొనరు. కాని చాలనొచ్చు!  
 కొనుమఁబలు శ్రేణులు. గు పెనిమిటుల వేడు!  
 కోళ్లదఁచి దపఁవల్లడింతు).

79 గీ॥ సలుపునొడలికిహోయనా. నెలమినుకు లి  
 యెదకునావరుకూపులే. యెపుఁగోలపు!  
 శ్రేడిదమై సె. సరాకుండు. జెలువ. యెప్పి!  
 మై బడియెడునీకూట. మిఁకనాకు.

80 గీ॥ కదియుచుండు నెద్ది. కడువలకగా-నదే!  
 నూతెడునుక మ గ. వఱొకలాగు!  
 హాయినిడెడుమాచి. చాయ. మె డుగ నెండ!  
 తీండ్రమైన బెబ్బ. తిన్న తినికి.

81 గీ॥ కడుపు నెడనుకల్పు. కడునంచులందున!  
 నెఱుపుఁగలుగుపువుల. నీయనఁటి!  
 యలుక చేతలోన. నశ్వులనిండిన!  
 దాసికన్న దోయి. దలఁపఁజేయు.

82 గీ॥ ఆయతివనేలనడుగుల. నంటునేని!  
 వానదడియునినుక చోట్ల. గానలోన!  
 బరువునిఱుండుల వెన్నుకు. వంగి-యాపె!  
 లత్తుకంబొల్పునడ్డుజాడక నఁబడును.

83 గీ॥ మోచియెఱుపానుక నీటి. బొట్లకలుగు!  
 నీటిలుకకడ్పుపచ్చన. నెనఁగుచంటి!  
 వలువజాతెను. నిచ్చయం. బలుకతోడ!

కుశోననావమిదంత్తనాంశుకమ్॥

84 ఆహోః పుత్రయోదాహ పృబున్నరోవాతనతితశిఖండః॥  
కేశాగ్రభాగభిరూరోన్నమితేన శంతేన॥

85 వృగ్నశాం మోక్షయోమీతాం॥  
సహిష్ణుతితాన్యచేక్షతే॥

86 తద్వద్యోగభరేచండి మమూతమసిమజ్జలా॥  
దిష్ట్యుక్తిస్యమబ్ధాసి చేతనేవగతాసునా॥

87 అసౌమఖాలంభితహేమసూత్రీం॥  
లిభ్యిష్టహిమంశలశీఘ్రిదానః॥  
అలాతనకశ్రిప్రికమంవిహంగః॥  
స్తదాగ్నిలేఖావలయంతనోతి॥

88 ఆభాతిమహానిశేహాదూరమిదానీం పతతిగిగానీకః॥  
నక్తమివలోహితాంగః॥ పరుషఘనచ్ఛేదనంవృక్తః॥

89 ఇమంశేవహసిహిస్తా॥ శ్వదాలోకనతత్పరా॥  
క్షేమాహస్రివనిభిన్నా॥ సుదృఢానీస్తనాంకుశశే॥

దడబడుచుతోడుపోక్కిలి. గలచెలిదన.

84 గీ॥ ప్రిబలు కడుగుగాలి. వలననాడెడుపులి  
 , తనర-గేకసిండు. కొనినగొంతు  
 . నెత్తి-దవుగమింది. కెంతయునట్టువ  
 . పులుగుచూచుచుండె. మొయిలదన.

85 ద్వి॥ మగలయందుగలయు. గట్టు మేలుబడి  
 . తగులబోకుండుడె. దముతాముమాలు.

86 గీ॥ మిగుసీయెడబాటున. నెడులిరు  
 . ముంచబడినాడనోయ్య. పోత నేను  
 . నునులువోయినవానిచే. నునులుమాక్కి  
 . బదపడియుహంబుగాబొంద. బడితివవు.

87 గీ॥ నోటప్రేలాకుబంగరు. నూలుగల్లు  
 . మాచికముబట్టి-చుట్టుగు. మత్రి-బితాస  
 . గొఱవిగిటివలెనగాని. యెలుపురేక  
 . కడియమిప్పుమిక్కిలి. గానొనచుక-

88 గీ॥ పులుగుచేతనుదవువొం. పోవబడిన  
 . వింతనూనికమిప్పుడూవెలయుచుండ  
 . రాతికి. దట్టమామి. స్రోయ్యలోన  
 . గప్పబడియున్నయ్య. కెం. గామవలెను.

89 గీ॥ ఏగుడెంచెనునీతల్లి. యిదిగొయిమ  
 . కన్నులారంగనిన్ను. తా. గాంచగోరి



- 90 శమాయుగినిజాననస్య సంధివిషయకలభోఽపహన్ ।  
 ప్రభవప్రసాదాంతేనోదగ్ధం భుజంగీశోన్మిషన్ ।  
 భగవత్ప్రపదిబాహుస్త్వో వ్యసాహరణ్మితం ।  
 సఖిలువయసాజాత్యేనాయం స్వకార్యసహానుజః॥

- 91 సద్యాశ్చవస్త్రివాహాః । విషమశిలాసంగతృప్తిలిప్తినేగః ।  
 విఘ్నో లిసమంగమనుభోః । మనసిశయశ్శ్చతిగుణోభవతి॥

శా కుం థ లే .

- 92 సుభగనశిలావరాహః । సాతలనగపాః సుభివచనతాః ।  
 ప్రవాహయనుభవదాద్రిజినాః పాదామరవశేనూః॥

- 93 సంతోషానశ్చిహ్నానాయకపూర్వకానూః ।  
 సమ్మంపదామరభూలిభృత్యోధ్వకకణాః ।  
 అత్యోత్తమైరగజోభిరలంఘనీనూః ।  
 భావంబ్జిరామృగదవాక్షమయేనరభృత్యః॥

.కూమియాటలచేనిం.కు.కొన్నయట్టి!  
.చన్నుగవమీదికొంగును.నరుకొంచు.

90 త|| మజ్జిండుబిల్లుయ్యు.మదవుటేనుంగు మిగిలిన  
.యెక్కుడు.మెకములన్లు!  
.క.దువలిమేతరి.కం.దువినంబు  
.వడివెక్కు.నంబుగం.బ్రబలుచునుండు!  
.నరు.సుసిన్నతనంబు.నండుండియైన  
.బంతువలంతుగా.పాడగంజాలు!  
.గం.రము.దనపా.క.క.బెట్టు  
.బుట్టు.క.గ.నియీడునం.గాదిగొ.నము.

91 గీ|| ఇటుకు రాతిచోట.దొంగినివడిగల!  
.వా.గుపొ.క.వ.నా.గంబడిన!  
.పొందుహాయి.కలుగు.పు.వ్విలుతుండునూతు!  
.కెట్టు.బొదయు.బెట్టు.రేగుచుండు.

92 కం|| చ్చునినీ.రాటముల!  
.మొగం.బాదిరులతావి.మొగం.గెడుగాలుతో!  
.మొగం.పు.నీడలపడకలు!  
.నెలెడముగిసినకొంది.నింపగుపనతో.

93 గీ|| విడువబడబగ్గములు.కడు.నిడువ.మొలు!  
.ని.చ్చులపు.నురం.టిసిగలు.చిక్కు.వీను!  
.లోనర.లేడివడికి.నె.చున్న.కర.సి!  
.ద.డులుతమదు.ముచకం.దక.నరువిడు.

- 94 యదాలోకేనూత్తరవ్రజసహసాతద్విపులతాం  
యదభేదానిచ్చిన్నంభవశ్శివసంధానమవతత్  
సృక్ష్మత్యాయద్యకంకృతపిసమనేకంసయ్యమో  
నకపేదూరేకీచిన్మణిమపిసనాశేన్విధజపాత్ ||
- 95 నీవాణాశ్శుకగభకకోటరముఖభ్రష్టాస్తరూణామధః  
ప్రసీద్ధాశ్శివచింతింశుచేఘభిదఃసూచ్యంతపినోసలాః  
విశ్వాసోపగమానభిచ్చగతయశ్శివసహజేష్టగా  
స్తోమూఢాంపథాశ్శివస్మిన్మణిమపిసనాశేన్విధజపాత్ ||
- 96 శాంతమిదమాశ్రమపదం స్థూలచైతన్యపాపవిహీనమ్  
అశవాభవినివ్యానాం ద్వారాశిధవన్తిసర్వత్ర ||
- 97 శుద్ధాంతమలకభమిదం నపురాశ్రమవాసినియదిజనమ్  
మాశ్శక్త్యాఖలుగుణైరుద్యానలతావసంతాభిః ||
- 98 సరసిజమనువిధంజైవలేనాపరమ్యం  
మలినమపిహిమాంశోల్కాత్కృష్ణశ్శివనోతి  
ఇయమభిశమనోజ్ఞానల్కలేనాపిణిన్వి  
శిమవహిమధురాణామృతానంసాన్పశీనామ్ ||
- 99 ఏనావానేదపదసంగుళిహింతంసలేనివి  
అమరకేసరయశ్శివవాణాంసంధానేమి ||

94 కం॥ చిన్న డిప్పెడదిగా-విడి.

.యున్న డిక్కలసివగు-వంక-ను-రు-దినదిగా.

.జెన్నారు-దవున-జగట.

.గన్నుల-బడ దెప్పి-తేరు-కడువడి-బోజు.

95 ఉ॥ క్రిందికిరాలుచుండువరి-గింజలు చెట్టులచిల్ల-తోట్టల్.

.మందటగార-పండుచిడు-మన్ గడునున్న గనుండురాలు-బల్.

.నందడికో-చూ-నుచ్చికల-సా-గుచునిచ్చకో-లందినిట్టలు.

.బొందెడునీ-పట్టు తెకు-పు-డికో-కలచిన్న-బాడలన్.

96 గీ॥ ఈ-పసిపల్లెనెచ్చి-నెనయు-బుజము.

.నదురు-దీనికిచట-స్థాయి-తానొ-మేలు.

.తిటుల-గాకున్న యెడల-నం-తటనుముందు.

.గా-దగినవాని తెరువులు-కలుగుచుండు.

97 గీ॥ అం-తిపురమునకందని-యందమిద్ది.

.తపసిపల్లి-యమనికి-దనరునేలి.

.కానయందలితీ-గల-నగుగొ-నముల.

.నగరుపూ-వో-ట-తీవలు-నగ-బడుగద.

98 గీ॥ తమిళులు-కారునా-చున-దగిలియై.

.మెరుగునిడునలుపయ్య-జం-దురునిమచ్చ.

.నారచీ-ననీమె-చె-న్నారు-నంద.

.మైనదూపులకు-దొడవు-కానిదెడ్డి.

99 ప॥ గాలింగదువ-బడు-చివురు-వేళ్ల-నవ్వు-దం-పట్టు-చున్నట్లున్న-దీవా.

.న్నగున్న-కాపున-మన్నించెదను.

- 100 కదమోఽజ్జేగరావశివంసోఽశంకరిలిది-కదమోవా  
విరహమజ్ఞానలజహోకివోజేసా-  
హాశాసఉదభేన్ధిఎవ్వదావముహూత్తంచ్చిట్టజావతు-  
ఎఱివగదాఎళదానరాహోవిఅఅఅంకేసరయ్యుర-
- 101 భగవాన్ శ్రవశ్శాశ్వలేబ్రహ్మశిఫితఇతిప్రకాశ:-  
ఇయంచవన్సఖితదాతక్రతేతికథమేతత్ ||
- 102 మాచపీఘకథంవాన్యాదస్యరూపస్యసంభవః |  
సప్రభాతరశంభ్యేతిరుజేతివసుధాతలాత్ ||
- 103 భవహృదయసాధిలాషంసంప్రతినంజేహనిణయోజాతః |  
అశంకసేయదగ్నిం | తదిసంస్పర్శక్షమంరక్షమ్ ||
- 104 అనుమాన్యన్మునితసయాం | సహసావీసయేనవారితప్రసరః |  
ఘానాదనుచ్ఛలన్నపిగత్యేవపునఃప్రతినివృత్తిః ||
- 105 గచ్ఛతిపురశ్శరీరం భావతివశ్చాదసంస్తుతంచేతః |  
చీనాంశుకమివకేతోః ప్రతివాశంసీయమానస్య |
- 106 స్పృగ్ధంబీతమన్యతో వినయనేయత్పరయంత్యాతయా

100 ప॥ తః మచేనేరాచవంగడము తొడువఁబడియె- నేనీమ- లిమయె  
డఁబాటుననొగులుపడకఁది గానొన చఁబడియె- యేమోనకుం  
తల(+)యచ్చటనేయొక్కింత సేపంత వలకుండుమొత్తలోఁ గూడి  
కన్పందనినీతోడఁదీగెన్నాడునటులిపొన్న యొప్పునో

101 ప॥ కాన్పపుడనుతపసి- ఫెడ్లిమాని ముత్తికై కడఁగుజోగికదా- యీ  
మీచెలియాతనికూతురెట్లగును.

102 ద్వి॥ .అగుటెట్లుమానిను.లందిట్టిరూపు|  
.నగడఁబోవదుఁజోతి.నేలలోనుండి.

103 గీ॥ .జెందమానీయకోరిక నందుకొను-మ|  
.దేమరగ-సందియము వాసె-నిపుడు జేని|  
.నీపురిప్పనియనుకొని.నావొయదయె|  
.కైకొసంజాలురతనము.గాఁజెలంగు.

104 గీ॥ .పెంబడించితపసి.స్థి-నేవడితోడ|  
నడఁకువమొయినాదు.నడకనడ్డి|  
.యున్నచోలుకడల.కుండియైనన్వల్లి|  
.మల్లివచ్చినట్టి.మాడ్కినైతి.

105 కం॥ \*బొందిచునునడుచుచున్నది|  
.జెందమొకలేక పారె.డిన్నెనుపెన్నె-  
దొండ్లగ-నెమరుగాలిన్|  
.జెంది\*పడగనున్న పట్టు.చీర\*విశమునన్॥

106 త॥ .కనుఁగొనెనిదము.గా-నాపె-



॥ १ ॥ శ్రీమద్భగవద్గీతా ప్రథమోఽధ్యాయః ॥  
 ॥ ౧ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౨ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౩ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౪ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౫ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౬ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౭ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౮ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౯ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥  
 ॥ ౧౦ ॥ శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదః ॥

107 గీ॥ .పనులవేణుపాటు.వలస నాదెండ్రుంబు|

• రెండు పాటల గురి గు ను ను వేసి ధామ ।  
• తిని గు నెదురు ను ను ను గిరి ను ను ను చే ।  
• పున ను ను ను ను ను ను ను ను ను ను ను ॥

108 ఉ॥ పూవులయముక్తాంగులుగు . పోడివనీవట-చల్ల వైన వాని  
 . శాశివిరిమిమృగోంగయట . యచ్చెనునె-చనువోలుఁజ్జేపా!  
 . నీవెడమాటనమృగల. శే-యలరే! దొరచల్లలఁజ్జేపా!  
 . నీవునుఁబాటముల్లు-లును . నింతువుగామదిదూసివోవగఁ ॥

109 కంఠ పురాణకాండకథ-మా-

.తెదెనాకున్ నిమాన్పదలచూపె-మ  
 బ్బులగారుకమిచ్చుచున్నా  
 .గలుచొప్పునవేసగిరిజ్జడమట్టునెడక.

110 గీ. . బిక్కవైపునగుండు . చుంకెను . బిల్లి  
 . నెగడుకొక్కనొక్క . జగముకన్ను !  
 . మించునటుకేడు . మేలులచేబడ  
 . కలువబడునటువలె . చనునొకగొడుగు !



- 111 అంశహితేశశినిస్సైవశుమద్వతీమే।  
 దృష్టిసంసదయతి సంసక్తణీయశోభా।  
 ఇష్టప్రవాసజరితా శృ బలాజనస్య।  
 దుఃఖానిసూచయతిమూర్ఖసుదుస్సహశిన్॥
- 112 ఏనావిషిషణవిరాగమే ఇరళణీవిసాదపీహారం।  
 గరుడగపిరహదుక్షం ఆనాబంధోనహవేది॥
- 113 రమ్యాశిషిష్టిమధురాంశ్చనిశమ్యశబ్దాః।  
 సమ్యక్స్పృశోభనశిషిష్టిశతోపజంతిః।  
 తచ్చేతసానస్త్రితనూన మభోధపురస్యం।  
 భావభిగాణేజనాంతరసాహృదాన్॥
- 114 అభిజరవతోభతుకాశ్లాః ఘోష్టాగృహిణీపదే।  
 విభనగురుభిఃకృష్ణైర్వృత్తస్య ప్రతిక్షణమాశులా।  
 గిరయమచిరాత్ప్రాచీనా కళం ప్రసూయచసావనం।  
 మమవిరహజాన్సన్వోవశే శుచంగణయిష్యసి॥
- 115 జ్ఞోతుక్యచూత్రమవసాదయితిప్రతిష్ఠా।  
 శ్రిశ్చాశిలద్దపిపాలన పృష్ఠిశేషమ్।  
 నాశశ్రీమావనయనాయనచశ్రీమాయా।  
 రాజ్యంన్వహస్తధృతిదండమివాతపత్రిమ్॥
- 116 శంకృతకార్యశ్చేహ ధమకంప్రతివిముఖతాకృతావజ్ఞా।  
 మూర్ఖభాగ్యమివికారాః ప్రాప్యేతై క్వక్యమతేషా॥

- 111 గీ॥ .కడలివెన్నగుంక.గా- నాకలునయెనా  
 .చూడ్కికింపుగాదు .పొంపుదొడగి  
 .వలచినట్టివాని.యెడలబాటునంబుట్టు  
 .జాలిదీగెఁగోండు.పరామి॥
- 112 గీ॥ .ఇదియుఁగూడమగనినెకబాసి-వలవంత  
 .బొడవుసాగురేయి.గడుపుచుండె  
 .నెంత పెద్దదైన.నెకబాటునెన్వగి  
 .నడచివుచ్చగా దె.యానబొడమి॥
- 113 గీ॥ .అందములఁజూచి-తీయనదైలకించి  
 .వసరుసుకమున్నపజదేని.వలస-నాక  
 .తంబుచేదొలిపుట్టులందలియితముల  
 .దెలియకెదనాటినవి మదిందలచుచుండు॥
- 114 గీ॥ .మంచికొలముఁగల్గు.మగనిచేమెప్పండి  
 .వలుమఱుగెకలిమి.వనులదగిలి  
 .దొడ్డికొడుకుఁబొందె.దూర్పువలెంగని  
 .బుడలనన్నుబాయు.సడలుకనవు.
- 115 గీ॥ .గోత్రానొకటియెనెనవేచుక.గొప్పదనము  
 .కలిగినదికాచుకొనుతెన్ను.కలచువీని  
 .కడుమడుమఁబొల్పుటకుఁగాదు.కాదువెతకు  
 .నేలుబడి-తనచేగొని.యెడుగొడుగులు.
- 116 గీ॥ .ఏమిఁజేసిననిమిద.నేఁవగింపు  
 .మెఁమొగి ముఁదనుమఁగొనించి.కడునవచ్చె॥

117 ప్రీతికామశిక్షితపలుత్వమమానుసేషుః।  
 సంస్కృత్యతేకిముతః కూః ప్రతిగోపనశ్యాః।  
 ప్రింగంతరిక్షగమనాత్స్వనుపశ్యజాతః।  
 మస్త్యద్వికాశైః పరభృతాఃఖలుసోషయన్తి॥

118 స్వప్నానుమానుమామతిభ్రమోనుః।  
 స్త్రీప్తంనుతానశ్శుభేపపూజ్యహః।  
 అన్నస్త్వస్త్వోదహితేనః।  
 మనోరథానామతీతాఃప్రవాహాః॥

119 జ్వాలితలిజేంఘనోద్గీః।  
 విప్రకృతఃపన్నగః ఫణంకుశుతేః।  
 ప్రియస్సంపదహిమానః।  
 త్తోభాప్రతిపద్యతేహంజః॥

అనామవరోహతీవ శిఖరాదురక్తజ్వాలితేదినీ।  
 పరాకాభ్యంతరలీనతావిజహతిన్కుంభోదయాత్సవనః।  
 సంతానైవనుభానసప్తవలిలావ్యక్తింప్రజంత్యాఃగాః।  
 కేనాప్యన్తేవమగ్యభానసం మత్సాకామూనీయతే॥

121 ఉదేదిపూర్వంకుసుమంతిజఃఫలం।  
 మనోదయఃప్రియదంతగంఢయః।  
 నిమిత్తేనమిత్రయూరయంతిమః।  
 నైవజ్యనాదన్యపురస్కరంసదః॥

.కలిమికతమునమిగులమ. శ్రి లినవారి.

.శ్రిష్టమార్పులుతఱుచుగాఁబుట్టుచుండు.

117 కం॥ చెలులకువచ్చునేరుపు.

.వలనగుమానిసులుకాని. పానిక - నెఱజా.

.ణలఁజెప్పనేల-తమపి.

.ల్లలఁగోయిలఁబ్రాండుపిట్ట. లంబెఱపించుక.

118 గీ॥ .కలయె-గారడీయో-యటు. గాకబమయె.

.పున్నమామేలుతోడనే. ముగిసినదియె.

.మల్లివచ్చుటకయ్యది. వెళ్లెగాడె.

.యెల్లలుండుపుగోర్కె-ల. వెలువలకు.

119 గీ॥ అగ్గిరగులుకొనెడుగట్టి. యలుకదల్పు.

.బొడుచునంతటవినజారి. పడగనెత్తు.

.మచిసితనకుఁగల్గినగొప్ప. దనముతఱుచు.

.కళలఁతపెట్టఁబడినయప్పు. కనఁబఱచెడు.

120 గీ॥ .తేలుకొండలతుదనుండి. నేలదిగెడు.

.నాకునందులుతోచక. మార్చికులుండు.

.నీళ్లకల్లితోలఁగునట్లు. లేళ్లగవడు.

.జగమునావెంటనిగిరెడు. జాడఁజూడు.

121 గీ॥ .వరఁగెడువొలిపువుతరు. వాతఁబండు.

.మొయిలిపుట్టుకతోల్తనా. పయినినీరు.

.కళముకజ్జంబాలకుచిట్లు. కలుగువరున.

.నీరునెనరునకుమునుముం. దేకలుములు.

## మూలవికాస్నిమిత్రే.

122 సాత్రవిశేషేష్యస్తం గుణాంతరంప్రజతిశిల్పమాధాతుః।  
జలమివనముద్రశుక్త ముక్తాఫలతాంపయోదన్యః।

123 అచారాస్థితరాజ్యః శత్రుఃప్రకృతస్వరూఢమూలత్వాత్।  
నవనంతోపణశిథిల స్తరుతివసుకరస్సముద్భతుః॥

124 సప్రతిబంధంకావ్యం ప్రభురసిగతుంసహాయవానేవ।  
దృశ్యంతమసినపశ్యతి దీపేనవినానచక్షురపి।

125 ప్రయోగప్రధానంహినాట్యశాస్త్రం కిమత్రీవాగ్ద్యవహారేణ।

126 మంకోఽప్యమంశవామేతి గంసకేణావిపశ్చితః।  
నీలంబువంభువంశికపేణావిలంఘయః॥

127 అవ్యాజసుంశరీతాంవిజ్ఞానేనలలితేనయోజయితా।  
ఉపకల్పితోవిధాతా బాణాశ్చమన్యవిపద్ధిః॥

122 గీ॥ .పాతరలఁబట్టిపనివాని.పనికనంఁగు।  
 .శనరుచుండెడుకొకవింత.గొనముపొంది।  
 .కడలిముత్యైఁపుఁగిప్పలోఁ.బడినమట్టు।  
 .నీరుసుప్పాఁగియాచుదా.మాకుసర్లు.

123 గీ॥ .కొత్తగాదొరతనముచే.కొనినసూడు।  
 .రాచటికమునసరిగవే.ర్నాటకునికి।  
 .సప్పుడేపాతుటగ్గద.లాడుచెట్టు।  
 .తెఱుగునందెకలిచుట.కొఱకునుభవు.

124 గీ॥ .అడ్లుగలకజముబు.మై నఁగాని।  
 .సాయమున్నప్పుడేచక్క.జేయఁగలఁడు।  
 .కన్నులుండియుజేకటి.గల్గుదునును।  
 .చూడలేడెన్వొద్దుప్పె.తోడులేక.

126 గీ॥ చదువుకొన్నవాని.సావాసమునలన।  
 .నెఱుకఁబొందుఁదెల్పి.దొఱుగువాఁడు।  
 .కేజునూడ్చుచిల్ల.గింజరాపిడిచేత।  
 .దేటమీఱునూని.నీటివలెను.

125 ప॥ అటపాటవాయదము లకట్టబాటు. పనిచేయుట చేత నేబయల్వ  
 డుఁగొని.పాదాడుటవలనఁదెలియఁబడదు.

127 గీ॥ .నెపములేరిపొగను.నెగడునాయంతిని।  
 .హయ్యెనవిడ్డె.నలరఁజేసి।

128 శక్తకంఠామాంస్యారవతి దయతాలింగనసంభే!  
 భానే తాన్మహాదశుఃకీణమపినసాద్యశక్తశక్తి!  
 తమూసాంకాక్ష్యామపినకదాదిద్విరహిత ।  
 ప్రసన్నలింగాదేహ్యకయపాతానం ప్రదసికిన్॥

129 అహోకుంభైశ్చక్తకాముక్తైః పరిహరణీయాచంద్రికా॥

.నలునచే విసము.నంబాయబడునట్లు  
.లలరువిలుతుమలికి.నలువబడియె.

128 గీ|| .చెలయకొనిలిదొరక.క.చికు, మేను!  
.నేలతెగొన కకన్నులు.నీదునించు!  
.గానిసుంతయు.బాయపు.గదకలికిలి!  
.డెందమానీవువలవం.బొందనేల.

పాఠా129 ప||దొంగలకున్వొటకాండ్రుకున్వొన్న పిట్టడు.







# పే క్షిప్రయరని నాటకముల సంగ్రహము

(1) బాగుగముగియునదంతయు బాగుననాటకమునందలివేషములు.

- 1 ఫాగిన్నువేళపు రాజు
- 2 ప్లారిన్ను పృథువు
- 3 బర్బరమును కాసిల్లస్ట్రామానివతి
- 4 లాపేయసుముది సేనాని
- 5 పెరోలియన్ను బర్బరము వెంటనుండువాడు
- 6 కాసిల్ల స్ట్రామ యజమానురాలి సేవకుడు. విదూషకుడు ను  
ద్యోగియు
- 7 బర్బరమునితల్లియూరాజిల్ల స్ట్రామయజమానురాలు
- 8 బర్బరముతల్లిచే బెంచబడు హెలీనాయనునొక చిన్నది
- 9 ప్లారిన్ను వితంతువు
- 10 డమోనాయనుప్లారిన్ను వితంతువుపుత్ర
- 11 వయోలెంటా మెరియాసలను నిర్వరుష్టారెన్నువితంతువు యొక్క  
సేవీతురాండు ఫాగిన్నుప్లారిన్నుల సేనాధిపతు లుద్యోగులు ఇ  
టులు మొదలగువారు

ఫాగిన్నులోను మజిలీసుస్కానీలోను, శంగస్థలమును— కథ

ఫాగిన్నువేళపురాజునొద్ద బర్బరమునభానకుఁడొకటచేహెలీనాతావలచిన  
యాబర్బరముని విదేశీగమనముకై చింతించి తనయజమానురాలి సేవ  
పై ఫాగిన్నువేళపురాజునొద్దకుఁ బోయి తాగొప్పవైద్యుని కూతురగుటచే  
యతనికతివంగమాన్గి యతని నభినయములోఁ దాఁగోరిన వానిందన  
కుఁబెండ్లిగావింప ననుష్ఠనందుట-బర్బరము పెరోలియను లాపేయమువ్వురు  
హెలీనారాజు రోగమునుద్ధింపందున కాశ్చర్యపడుట- రాజుహెలీనాతో

నారోగ్యమునంది సభకువచ్చి పెండ్లికొని తనసభ్యులన్ని రావించి నీయిష్ట  
 మువచ్చినవానినెంచుకొమ్మనుట హెలీనాబర్తమునెంచుకొనగా సతండు  
 తొల నెంతమాత్రము నంగీకరించక తుదకురాజునాజ్ఞకుబడిసి యూపెద్దన  
 భార్యగారికొని ముగియుచుచే నాపెకుఁబెండ్లి గావించబడి యూపెతో  
 గాపురము సేయన్లు కాపెగ్గొలందిదినములలో గలిసికొనెదననిచెప్పిత  
 సతల్లి యొద్దకంపివేయుట- ఇంకఁదిగిరిమంటికి నేరాజువ నాకుహెలీనా  
 పెండ్లిగావించబడెగాని యూపెనాకెంతమాత్రమిష్టములేదని తనయ  
 త్తకును మఱియునాచేతియుంగరము స్పృహదిచుకొని నాకునీవుకన్న కొడు  
 కునగవచ్చుఁగాని నిద్రిగికూడనొల్ల నని తనకునుజూబులంపిన తనభర్తంద  
 బించిపొగలుచునతఁడుఫారెన్న దొరయొక్కనేనానిగాఁ బ్రేమించి శత్రుల  
 తోయుద్ధమాడుటకుఁబంపించి హెలీనాతనయత్తకుఁదాడిగ్రహాత్రికుఁజ  
 నుచున్నానని యుత్తరమువ్రాసియాదృశ్యమాట- యూపెనావృత్తాంత  
 ముతనకొడుకునకువ్రాసివంపుట- హెలీనాత్థివాసినీ కేవలముతోయుద్ధము  
 నుజయించివచ్చుచున్న బర్తమునుం జూచుటకచ్చెరువున నిక్షేపించుచు  
 న్నడయానా వయోలెంటూ మెరియానాఁయుద్ధకువచ్చి బర్తముంజూచి  
 వారిచేనత్రరింపఁబడుట- డయానానుబర్తమువలచి ప్రతిదినమామనస్వల  
 పించుటకై పాటలుపాడుచుఁదారుచుంటయెఱిగి వితంతువునకుఁగొంతసా  
 మిత్రిచ్చి యూపెకూతురచేనారాత్రిబర్తము వేలిలియుంగరమునందుకొను  
 నట్లడఁబర్చి యూపెకుమాటుగాఁజేకటిగదిలో దన్నుంబ్రేవేశ పెట్టుమ  
 నిచెప్పి తానతనిభార్యనని వెల్లడించెను- హెలీనాతనభర్తగ్గవఁగూడిఫా  
 న్సురాజుచే డయానానువిడిచినతప్పనకై బందెకావించఁ బడినతనభర్తన్ని  
 డిపించుటకు డయానాపేరితోరాజునప్రావ్యమగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని  
 కోరుట- బర్తముతనతల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్లుఁబని హెలీనాకు  
 ఫాన్సురాజుచ్చినయుంగ్రము తనచేతనుంట్లాశ్చర్యపడుట- హెలీనాకుఁ  
 దారిచ్చినయుంగ్రమెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్తమును మఱియుడ  
 యానాను రాజు కారాగృహకుండుంచుట- హెలీనా తనభర్తయొక్క  
 ముగియుచుచేతియుంగరము స్పృహదిచుకొని నాకునీవుకన్న కొడు  
 కునగవచ్చుఁగాని నిద్రిగికూడనొల్ల నని తనకునుజూబులంపిన తనభర్తంద  
 బించిపొగలుచునతఁడుఫారెన్న దొరయొక్కనేనానిగాఁ బ్రేమించి శత్రుల  
 తోయుద్ధమాడుటకుఁబంపించి హెలీనాతనయత్తకుఁదాడిగ్రహాత్రికుఁజ  
 నుచున్నానని యుత్తరమువ్రాసియాదృశ్యమాట- యూపెనావృత్తాంత  
 ముతనకొడుకునకువ్రాసివంపుట- హెలీనాత్థివాసినీ కేవలముతోయుద్ధము  
 నుజయించివచ్చుచున్న బర్తమునుం జూచుటకచ్చెరువున నిక్షేపించుచు  
 న్నడయానా వయోలెంటూ మెరియానాఁయుద్ధకువచ్చి బర్తముంజూచి  
 వారిచేనత్రరింపఁబడుట- డయానానుబర్తమువలచి ప్రతిదినమామనస్వల  
 పించుటకై పాటలుపాడుచుఁదారుచుంటయెఱిగి వితంతువునకుఁగొంతసా  
 మిత్రిచ్చి యూపెకూతురచేనారాత్రిబర్తము వేలిలియుంగరమునందుకొను  
 నట్లడఁబర్చి యూపెకుమాటుగాఁజేకటిగదిలో దన్నుంబ్రేవేశ పెట్టుమ  
 నిచెప్పి తానతనిభార్యనని వెల్లడించెను- హెలీనాతనభర్తగ్గవఁగూడిఫా  
 న్సురాజుచే డయానానువిడిచినతప్పనకై బందెకావించఁ బడినతనభర్తన్ని  
 డిపించుటకు డయానాపేరితోరాజునప్రావ్యమగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని  
 కోరుట- బర్తముతనతల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్లుఁబని హెలీనాకు  
 ఫాన్సురాజుచ్చినయుంగ్రము తనచేతనుంట్లాశ్చర్యపడుట- హెలీనాకుఁ  
 దారిచ్చినయుంగ్రమెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్తమును మఱియుడ  
 యానాను రాజు కారాగృహకుండుంచుట- హెలీనా తనభర్తయొక్క  
 ముగియుచుచేతియుంగరము స్పృహదిచుకొని నాకునీవుకన్న కొడు  
 కునగవచ్చుఁగాని నిద్రిగికూడనొల్ల నని తనకునుజూబులంపిన తనభర్తంద  
 బించిపొగలుచునతఁడుఫారెన్న దొరయొక్కనేనానిగాఁ ప్రేమించి శత్రుల  
 తోయుద్ధమాడుటకుఁబంపించి హెలీనాతనయత్తకుఁదాడిగ్రహాత్రికుఁజ  
 నుచున్నానని యుత్తరమువ్రాసియాదృశ్యమాట- యూపెనావృత్తాంత  
 ముతనకొడుకునకువ్రాసివంపుట- హెలీనాత్థివాసినీ కేవలముతోయుద్ధము  
 నుజయించివచ్చుచున్న బర్తమునుం జూచుటకచ్చెరువున నిక్షేపించుచు  
 న్నడయానా వయోలెంటూ మెరియానాఁయుద్ధకువచ్చి బర్తముంజూచి  
 వారిచేనత్రరింపఁబడుట- డయానానుబర్తమువలచి ప్రతిదినమామనస్వల  
 పించుటకై పాటలుపాడుచుఁదారుచుంటయెఱిగి వితంతువునకుఁగొంతసా  
 మిత్రిచ్చి యూపెకూతురచేనారాత్రిబర్తము వేలిలియుంగరమునందుకొను  
 నట్లడఁబర్చి యూపెకుమాటుగాఁజేకటిగదిలో దన్నుంబ్రేవేశ పెట్టుమ  
 నిచెప్పి తానతనిభార్యనని వెల్లడించెను- హెలీనాతనభర్తగ్గవఁగూడిఫా  
 న్సురాజుచే డయానానువిడిచినతప్పనకై బందెకావించఁ బడినతనభర్తన్ని  
 డిపించుటకు డయానాపేరితోరాజునప్రావ్యమగఁ దనకుఁదర్శనమిమ్మని  
 కోరుట- బర్తముతనతల్లివలన హెలీనామృతి చెందినట్లుఁబని హెలీనాకు  
 ఫాన్సురాజుచ్చినయుంగ్రము తనచేతనుంట్లాశ్చర్యపడుట- హెలీనాకుఁ  
 దారిచ్చినయుంగ్రమెట్లువచ్చెనో చెప్పలేనందునకుబర్తమును మఱియుడ  
 యానాను రాజు కారాగృహకుండుంచుట- హెలీనా తనభర్తయొక్క  
 ముగియుచుచేతియుంగరము స్పృహదిచుకొని నాకునీవుకన్న కొడు

(2) ఆంటనీ- మఱికి యో పేట్రాయను నాటకమునందలి భూమికలు.

మార్కంటవీ- నీజారు- లెషిడస్సు- పాంపియస్సును రోమను రాజ్యమేలు  
సధికారు

ఎనాబరస్సు- వెంటిడియస్సు- ఈరస్సు- స్కారస్సు- డెబ్బెటస్సు- డెమె  
ట్రీయస్సు- ఫైలోయును అంటినీకి మిత్రులు

మెసేనస్సు- అగ్గిప్ప- డోలాబెల్లా- ప్రొహ్యాలియస్సు- డైరియస్సు-  
గాల్లస్సును- నీజారుని మిత్రులు

మోనస్సు- మెనికేటిస్సు- వరియస్సు పాంపేయొక్క మిత్రులు

కూరస్సు- కనీడియస్సులు అంటనీచే అక్రింది యధికారు

సిరియస్సు- వెంటిడియస్సుక్రింది యధికారి

యూఫ్రోనియస్సు- నీజారునొద్ద కాంటినీచే సంపబడిన దూత

అలక్సిస్సు- మర్డీయను- శైట్యాకస్సు- డయామిడస్సులు- క్లియోపేట్రా  
కు భృత్యులు.

క్లియోపేట్రా యాజ్ఞపురేశ్వరురాలు

అగ్నేవిరూ- నీజారునకు సోదరి ఆంటనీకి భార్యయు

చెరియను- ఈరస్సులు క్లియోపేట్రాకు భృత్యులు

అధికార్లు- భటులు- దూతలు- మఱియు దక్షిణ భృత్యులును రోమనురా  
జ్యములో

బలుచోట్లు రంగవ్రజేశములు కథ \*

డెమెట్రీయస్సు ఫైలోలువాద్ధకృమున నాంటనీ వీరకర్తములమూని  
క్లియోపేట్రావలన జిక్కుటకై చింతించుట. అంటనీచోమునుండి తన  
యొద్దకువచ్చిన రాయభానులవార, నెత్తియువినక క్లియోపేట్రాలో వే  
డక్కలంజొక్కుట- దూతలవల్ల నాంటనీ తనభార్యయొక్క పుల్వీయామృతి  
చెందుటయు పాంపేసీ జారునకు వ్యతిరేకముగా మఱికొంత రాజ్యమాక్ర  
మించుకొనుటయువిని యాజ్ఞపురేశ్వమున్నిడచి రోమునకరుగ నిశ్చయించి  
ప్రతిక్షణము పుల్వీయాపై నసూయగ నవర్చుచు, దన్నువలసించుచున్న

క్లియోపేట్రాతో సంరక్షలహములు వారించుటకై తారోమునకు వెళ్ళక  
 తిరుదనియు పుల్వీసూ మృతి చెందినదనియుంజెప్పి వెళ్ళిపోవుట- నీజారుతో  
 వెడతెగని మైత్రినందుటకై యాంటనీ నీజారునితో బుట్టవగు నాకేవి  
 లోమునకుంజెల్లయాడియుం దనవలపు క్లియోపేట్రాయందుంటచే నీపుక్కి  
 శమునకుం దిగి వెళ్ళనిశ్చయించుట- క్లియోపేట్రానూంటనీ యాంటనీ  
 యూను నీజారునకున్దనకుంజెల్ల వైవమ్యములఁ జక్కపర్చుమని మిషపెట్టి  
 యాశెన్సపురినుండి తిరిగిరోమునకు బంపివైచితా నీజారునకేగి యభేష్ట  
 ముగాఁ గి యోపేట్రానుఁ గవఁగూడియుంట- నీజారునితో నావికాయుద్ధ  
 మున నడిపిపోరి యాంటనీ క్లియోపేట్రాలోడిపోయిపారిపోవుట- అలక్ష్మాం  
 ద్రినూయొద్ద నాంటనీ నీజారుని సైన్యమునాటడతిమి క్లియోపేట్రాతో  
 వంతోషమునఁగూడుట- అంటనీతిడచి నీజారునితోన ఈనోబర్చును త  
 నకృత్యము తందలఁచి శోకించుచుమృతుఁడౌట- నీజారునకు లోనైన క్లి  
 యోపేట్రా నాంటనీగడ్డించుట- క్లియోపేట్రా తానాత్రహత్యఁగావించు  
 కొన్నట్లాంటనీకి వరమానమంపుట- అంటనీ తనపేరు మాటిమాటికు  
 చ్చుగించుచుఁ గ్లియోపేట్రా మృతిచెందినదని వినుటకెంతయున్దుచు  
 నిరుసుప్తమనోక్తనటకునఁజంపుమని మిక్కిలిపొద్దించఁగా నతఁడంటనీని  
 మొగముఁద్రిప్పకొన్న యెడల నటకెదననిచెప్పి యాంటనీ మొగముఁ ద్రి  
 వ్వకొన్నప్పుడు తనుఁదాఁబాడచుకొనిచచ్చుట- అంటనీ యారాసాటుగ  
 టఁబరికించితాఁ దనకత్తిపైఁ బడిపొగివావశిష్టఁడై చెంగటనున్న భృత్యు  
 నిఁదన్నునంపూర్ణముగఁ జంపుమని పొద్దించుట- క్లియోపేట్రా భృ  
 త్యుఁడాంటనీయొద్దకువచ్చి యూపెబ్బరికియున్నదనియు నతనికోవము చ  
 ల్లాపుటకుఁ దామడిసినట్లు వరమానముఁ బంపినదనియు నివృత్తియతని  
 ప్రితిఁబెలిసికొనఁ దన్నుంపినదనియుఁ జెప్పగా నాంటనీ క్లియోపేట్రానుఁ  
 ఱాడనేగియూపేతోఁ గొంతతడవు సంభాషించి యూర్పుట- నీజారు తన  
 యుద్ధానుసారముజటిపెదనని బుజ్జగించినప్పటికిఁ గ్లియోపేట్రా రోమున  
 కుఁజొచ్చి కాలరర్పములకుఁ దనువప్పగించి మృతిచెందుట- నీజారు  
 తన నాంటనీ గొంతసంతోఁ గారవముగాఁ బూర్వరసనతోఁగూడ

(3) సీమష్టానుసారము నాటకమునవచ్చు వేసములు

రాజ్యభగ్నిప్రభువు

ప్రజలకు- పై చెప్పబడినవ్రథునిరాజ్యమాక్రమించుకొన్న రసిసోదరుడు

అమయన్న- బాక్సెస్సులురాజ్యభగ్నిప్రభుడౌ ప్రభునివెంటడినున్నవాడు

లిపోరాడ పభాసదుడు

చార్లెస్సు-మల్లుడు

ఆలీవరు- బాక్సెస్సుల్లోండోలుమువ్వరు సినరొల్లెంజీబో కొడుకులు

ఆడమడెన్నిస్సు లాలివనిభృత్యులు

టచ్ ప్లాను విదూషకుడు

నరాలివరాట్టెకు- మలగురువు

కార్కసిల్వెస్సులు- గొల్లలు

విలియము ఆడ్రెస్సుమచినవాడు

వివాహాధిదేవత

రోస్లిండు రాజభగ్నిప్రభువు

సిలియా ఫ్రెడరిక్కు-కూతురు

ఫీబీ గొల్లత

ఆడ్రెస్ వల్లెటూరివడుచు

ప్రభులు- సేవకులు- అరణ్యవాసులు- మఱియుఁ దక్కినభృత్యులు రంగము- ఆలవరునియిల్లు- ఫ్రెడరిక్కు-సునభ- ఆర్డెననునదవి- కథ \*

ఆర్డెండ్ తన్నెల్లగతులు బాడుసేయుచున్న తనయన్నతోవిరోధించుట- ఆలవరాల్లెండోనుఁజంపుమని చార్లెస్సునిమురికొల్పుట- తండ్రికిఁ బింఠించు రోజలిండున్నిలియామోదార్చుట- మల్లయుద్ధమున చార్లెస్సుతోఁ బోరవద్దని రోజలెంక్కున్నిలియామెంత చెప్పినను వినకార్డెండ్ పోరి శత్రువు వోడించుట- రోజలెండాల్లెండునకుఁ దనమెడలోనిగొలుసుఁ బాఱిలోపికొనిచ్చుట- స్థలియాల్లెండునకు ఫ్రెడరిక్కు-దురుద్ధేశముఁజెల్పి జేకముచి

చిహ్నమైనను పశేషించుట- ఫిరకీకులతో జుండు పై గిట్టకయూ పెందనపు  
రమువిడిచి సోమ్రునగా నాపెన్వడుదవజాలనిసిలియూతో మగనేనమువేసి  
కొని టవ్ స్టానునివెంటనిడుకొని తనతండ్రియన్నయడవికి బతులుజేలుట  
రాజ్యభిక్షప్రభువారణ్య జీవనమేనుఖమాని తనతోడివారితో నువన్యసిం  
చుట- ఫిరకీకులసారినో మన రోడ్లొడ్డిలియూలనున్యోగించుట- ఆడము  
గనతో నాలివరు తన్ను జాపను శిశించినాడని చెప్పగానాడముతో నార్లెం  
డదవికేగుట- రోడ్లొడ్డిలియూటవ్ స్టానులూడకొననునడవికి జేరికారిన్ననుగొ  
ల్లనికిసామిత్రిచ్చి పోలమునిల్లు గొట్టెటమందయ్యగొనిపించియందుంటు- ఆర్లెం  
డాడములు గాజ్యభిక్షప్రభునిగలిసికొనుట- ఫిరకీకూలివరు నార్లెం  
డున్యడకితోడితెచ్చినదవ్వ- దనపురమునకు తాదగదనియాజ్ఞాపించుట-  
ఆర్లెండా రోడ్లొడ్డున్న యడవిచెట్లయందాపెపైబడ్యములు కాగితముల  
వ్రాసెయింటించగా రోడ్లొడ్డిలియూలు చదువుకొనుట- మఱియునార్లెం  
డుజాగ్గిస్తులు గమనివానమున కరుజేటజూచుట- రోడ్లొడ్డాల్లెండుతో  
ముచ్చటించుట- రోడ్లొడ్డుతనతండ్రితో దనసంగతిదెల్పకమాట్లాడుట  
ఫీబీరోడ్లొడ్డునోహించి తన్వలచుసిల్వీయస్తుచే వలపుకాబంపుట- రో  
డ్లొడ్డాల్లెండానూ దనోడ్లొడ్డుగాభావించినచో వానిమోహబాధ్యమును  
గుదిర్చెదననిచ్చి ప్రసిద్ధిమున్వనిందనయొద్దకు రావించుచు నల్లవము  
వల్పుచుంటు- ఆర్లెండా తన్వలకువచ్చిన సూలివరకపోదలొ బడుకొన్న  
పుడు వానిబట్టలోపుచున్న సిగముతోలోరాడి దానిజంపితనయన్న  
స్టానానినానిచేదన బుజమునందు పిగహముచేజేయబడిన గాయపునె  
త్తుట్టడుదవబడిన తనచేరుమాలు నోడ్లొడ్డు నామముగలగొల్లనికిమ్రుని  
యంట్టు- రోడ్లొడ్డాలివరుచే నార్లెండునకు రుమాలుగాంచినపుడు తాన  
ట్టుమూర్చున్నటె చెరోగూనంగతి మఱులబంపుట- టవ్ స్టానాడోరువల  
చి పెండ్లాడనెంచుట- ఆలిసిగ్గిలీనానవలచి వలపించుకొని యార్లెండుతో  
జానంగతిచెప్పుట- రోడ్లొడ్డాల్లెండుతో దన చెల్లెలాలివరును వలచివఱు  
బుజున పెండ్లాడనెంచినదనియు నప్పుడెరానేర్చిన విద్యాకుహిమచే గో  
రొడ్లొడ్డునాడవచ్చుననియు జెప్పి తన్వలచిన ఫీబీనిపెండ్లికి సిద్ధపడుమనిచే  
బట్టెనొడ్లొడ్డునతండ్రి తారోడ్లొడ్డున్వచ్చినచో నాపెనార్లెండానూ

బెండ్లియొద్దనున్నమనియు నానెండ్లోనా పెండ్లివాడుమరియు నొప్పించినట్టిద  
వన్యవేషమునదాబుయల్పదుట. ఫిడరిక్కు-పశ్చాత్తపుక్షిలనయన్నకు  
మాటలరాజ్యమప్పగించుట. ఆనెండ్లో గూలివచ్చు టన్లను సిల్వీయస్సు  
లు కృమముగా నొండ్లిలియా యాజ్ఞేసిబీలంబెండ్లివాడుటయును.

#### (4) విభాగితప్రహసనమందలి వేషములు

ఈ పెనస్సు శేశప్రభువకు- సోలస్సు  
ఈశాయను- సైరాక స్థేవర్త కుడు  
ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సు- సైరాక స్సాంటి ఫోలస్సులు. కవలసోదరులు ఆ  
మిలియా యాయనులపుత్రులు- మాటియునన్యాయ మెఱుంగనివారు  
ఈ పెనస్సోమియా సైరాక స్థేమియో కవలసోదరులు అంటిఫోలస్సుల భృ  
త్యులు  
బొల్లకారు వర్తకుడు  
అంజీలో కంసాలి  
సైరాక స్సాంటి ఫోలస్సుని మిత్రుడగువర్తకుడు  
అంజీలాతో వ్యవహరించువర్తకుడు  
పిన్ని మాయకాడగునొజ్జ  
ఈమిలియా యాయనునిభార్య  
అడ్రియానా ఈ ఫెనస్సాంటిఫోలస్సునిభార్య  
లూసియానా అడ్రియానాసోదరి  
లూసీ అడ్రియానాయొక్కదాసి

వేశ్య కారాధికారి అధికార్లుమఱియు (దక్షిణభృత్యులు రంగముయూఫె  
నస్సు- కథ \*

కారాధికారిచేబట్ట వడిన యాయను నీఫెనస్సుప్రభుడు వేయియా  
వ్యములు చెల్లించినదప్ప బ్రతుకకాదనియునాశశేశమునకు శత్రుజేశ



మునుండి వచ్చినవర్తకులు కిట్టినిట్టివినింపబడుననియుంజెప్పి వర్తకునివల్ల  
 నతడుతానుదనభార్యయుఁ దనకవలపుతున్నవలెన నశుదాసులున్నా  
 డ నముద్రగుల్లోదురాసున నెడబడిరచియుఁదనయన్ననత్రియుఁ దల్లిన్మ  
 తియుఁదనయన్నతోనున్న కవలదాసులలో నొకనినిపెదనుటకై తనకని  
 స్థపుత్రిఁను బయలు కేటెననియు వానిన్వదనుటకై తాబయలు వేతెనని  
 యుఁజెప్పి యూర వేచుటనైన వేయినాప్యములు కేచ్చెననుట- సైరాక  
 స్సాంబిఫోలను సైరాకస్థ్యమియోనుఁ దనద్రవ్యమునకొకచోఁ గాపుం  
 మమరిచెప్పి యీ సైరస్థునగలవంతలుచూచుచు యీ సైరస్థ్యమియోనుఁ  
 గాంచి తనభృత్యుఁడనిభగవసి ధనము విడిచివచ్చివేమిగాయని యడిగి  
 వాడనంద్రములు స్కాంబాదనముంచిన చోటికిఁజొవుట-ఆడియా  
 నాలూని గూనానోఁ దనభర్త యింకనురాలేదే తడసనోయరిచింతిచు  
 చు యీ సైరస్థ్యమియోనుఁబూచి తననాధుఁడేలగాలేదెందున్నాఁడనియు  
 ముగఁగా నతడువెళ్ళి యనందర్భములువలుకుచున్నాఁడనిచెప్పగానమ్మ  
 క వానికడకుఁ జొరుగమృత్యుమని మఱుబఁబని చింతించుచుంట సై  
 రాకస్సాంబి ఫోలను తనధనము నుంక్షితముగానుంటచూచి తన్నుపె  
 నుక నేగి తనభృత్యునికెదుర్చుచుచు నాడువచ్చితనతోననందర్భము  
 లు వచ్చుచుండఁగా నాడిగూనా లూసిగూనాలు వచ్చితన్న భర్తయని  
 కిట్టుకనఁదర్భమగఁ జల్లుచుభోజన తాలకఁగొంపొవుట-సైరాకస్థ్య  
 మియో భోజనశాలగుమ్మమున నెవ్వనినానీక కాపుంథఁగా నీశసస్సాం  
 బో ఫోలస్సైరస్థ్యమియో దూండలో బుజ్జువచ్చి కలుపెంతనిల్చిన  
 ను లోనివానలుపట్టములఁడి పొమ్మననిరాకఁజెంది యద్భుతాగ్రహ  
 ములతోఁడిరిగి వచ్చెదమనిపొవుట లూరిగూనాకై సస్సాంబి ఫోలస్సతో  
 నాపెయప్పనతఁడట్ల త్యమునేయరాదనిచెప్పగానతఁడాపెయవతోయె  
 యుగననియు నిన్నువలచినాను నన్యఁడాడుమనివేడుచుఁదనసేవకునోనా  
 యూరువిడిచిపోవ నిల్లుపడలుచు నాంజీగోవచ్చి తనచేతికేబంగరుగొలు  
 నచ్చి రాతినిముత్రసికొనిపోయెదనని చెప్పిపొవుట బొకించియచ్చెరువం  
 డి తనసేవకునో నోడసిద్ధవర్చుము త్వరఁగఁజొవుడమనుట అధికారిన్వం  
 తియొని యొకవర్తకుఁడందలోనుఁ దనబుగమునీర్చుమని నిర్బంధింప

గా నతఁడొప్పుకొను మాఁటిభోలస్సనుండి గొలుసువిలువపుచ్చుకొని పా  
యంత్రమిచ్చెదననుచుంకగా నీఫెనస్సాంటిభోలస్సీ ఫెనస్ట్రోమియూలు (పె  
వేసి)చుట యీఫెనస్సాంటి భోలసాంటిలోనుఁజూచి యదిగోపనినాఁడు  
గొలుసు నాభౌగ్యకునఁబోవునట్లు కొలువవలయు నొకత్రాడుతీసికొనిరమ్మ  
ని యంగడికిఁ దనసేవకునంపుట ఆంజీయోఫెనస్సాంటి భోలస్సన్మొలు  
ను తనకుముట్టలేదని తనోత్తరపుచ్చినందు కనికారికప్పగించుట పైరాక  
స్ట్రోమియో యీఫెనస్సాంటు భోలస్సచెంతకువచ్చి యోడసిద్ధహృదాన  
నిచెప్పగా నతఁడుకొలత్రాడుతెమ్మరగాఁ బిచ్చిమాటలుపల్కెదవా నీ  
పనిపట్టెదనివ్వుడు కాదిదిగో యీతాళమడిగ్రూనాచేతికిచ్చి పెట్టెనున్న  
ధోముమాటపట్టుకొని రాయనిపంపించుట లూసిరూనా యడిగ్రూనా  
తోనాపెభరతస్వలచియున్నాఁడనిచెప్పటపైరాకస్ట్రోమియోయడిగ్రూ  
నాతో నాపెభరతారాధికారి వశముననున్నాఁడనియుఁ బెట్టెలోనిసాక్షు  
పెమ్మని తనుఁజంపినాఁడనియుఁజెప్పి మాటచీసికొనిపోవుట పైరాక  
స్సాంటి భోలస్సతన్ను నెల్లరు పల్కరించుచు వివిధగౌరవములు నలుపుట  
కాశ్యర్యపడుచుండఁగా సెరాప్టోమియోవచ్చి సీభార్యసికంపిన ధనమిద  
గోయనఁగా నబ్బరవడియన్యోన్యము తాపాత్రుపడుచుండఁగా నొకవే  
శ్యవచ్చియమ్యూసీపు నాకిచ్చెదనన్న గొలుపిదేకదాయన నాపెవైమంజీ  
పడి తనసేవకునితోఁబరుగెత్తిపోవుట వేశ్యయతనికి రూఢిగఁబిచ్చెత్తినద  
ని యడిగ్రూనాతోఁజెప్పనేగుట ఈఫెనస్సాంటిభోలస్సనికారితోఁ దనభా  
గ్యతనపైఁ గోపముతోనున్నదనియు సాముక్రమమునాఁడిచ్చెదననియు బలి  
మాలుచు నీఫెనస్ట్రోమియో కొలత్రాడుతోరగా సామేష్టదనియడిగినాఁ  
డనందర్భములుపలుక నానిందన్నచు నడిగ్రూనాలూసిరూనాలునుఁ జే  
శ్యయు మాయగాదియొడ్డయును రాగావారితో ననందర్భములు పల్కుట  
వారందఱులిశ్యయముగా వెట్టి నదని యీఫెనస్సాంటిభోలస్సను మఱియు  
నతని సేవకునిఁగూడఁగట్టి పీకటిగడిలోనుంచఁబోవుట మాయకాఁడగు  
గురువునతని నహకారి యిరువ్విచ్చివాండ్రం గొంపోవుట పైరాకస్సాంటి  
భోలస్సను పైరాకస్ట్రోమియోయునుఁ దమకత్తుబడలింపించుచు బిప్పేరి  
చుట తనభరతయసేవకుఁడుగ్గట్లు తెంచుకొనితమ్ములకు వచ్చునట్లు

తని యాడి యూనాబడిసి లూసియూనా కాగానెకారులో బ్రోడుట. ఆం  
 లో మఱియువర్తుడు నైకాకస్సాంటిఫోలిస్సు సతని సేవకుంజూచి వి  
 పరీతముగా మాట్లాడుచుండగా నాడి యూనాబడిసి గూనాలు వేళ్ళయు  
 వచ్చి కట్టుతెంచుకొనివచ్చి నాన్వెళ్ళివాండు కట్టుడచి కేకలువే  
 యుచుండగా నైరాకస్సాంటి ఫోలియప్పతని సేవకునితో నొక మఠములో  
 దాగఁగొచ్చుట మఠములోనున్న యోగిని పెట్టివాండ్రిస్తానంరక్షించెదన  
 ని. వారిసప్పగించువునని యాడి యూనా దిరస్కరించుట మఠమునకు స  
 విూపముగా నీయనుమఱివీయించుటకై వచ్చుచున్న సగిశేష్వునితో న  
 డి యూనా తనభర్తాండాచిన యోగిని విశేషముచెప్పచుండగా నీకైన  
 స్సాంటి ఫోలిస్సుని సేవకునితో వచ్చి ప్రభునితో న్యాయమిమ్మని ప్రి  
 చుచుండగా నీయనువారినిరుపుర న్దనకొడుకు వాని సేవకునిగాఁబోల్పు  
 ట ఈ పునస్సాంటిఫోలిస్సు న్యాయసేవకుడు వానియునడి యూనా బడిసి  
 గూనాలు నాంతిలోవర్తులు ప్రిభువుమఱియు నీయనుగూడ నొకరి  
 పోనొకరి నరికడకన్యాయ విరుద్ధ బాహుము లాఁజుకొనుచుండగా యూ  
 గిని నైరాకస్సాంటిఫోలిస్సు సతని సేవకునితోఁబెట్టి ప్రభునియందుఁబె  
 ట్టగాఁచుండఱు నన్యాయవిలోకనముల వచ్చెనువందుట సూచినిగానున్న  
 సుమీలా యీశయనుఁబోల్చి యతని సంగతియంతయుఁ బలికికొనియ  
 తచికిసన్నుఁడెలుపు కొనినదిదపఁ బ్రభువున కంబుడి మధ్యాహ్నతి  
 యులయును.

(5) కొరియోలేనస్సు నాటకమునవచ్చు వేషములు

కీర్తిస్త్రామకాస్కరియోలేనస్సు రోమనుఘనఁడు  
 బియ్యముకమియములు వర్షియనులశేషునినానాముకులు  
 అగ్రస్థా కొరియోలేననునిహితుఁడు  
 థెటాటసు బూటనులనికారులు  
 హుల్లియస్సు కొరియోలేనస్సునికొడుకు  
 కొమనాస్సువహుఁడు

అభీషియన్న వసిష్ఠయశులనేనానివరి  
 అభీషియన్ను (దీ)యనికారి  
 అభీషియన్నుతోఁజేరి కుట్ర)వన్న వారు  
 అరిటియంపాపము  
 ఇంద్రుణ్ణియన్నులిఁనివాండు  
 ఎల్లమియూ కొరియోలేనన్నునితిల్లి  
 వజీలియూ కొరియోలేనన్నునిభార్య  
 వలెరియూ వజీలియూకుహారురాలు

వజీలియూచెలికత్తెలు రోమనువెలీషియన్నభ్యులు కులీనులు కింకరు  
 లు భటులు పౌరులు దూతలు అభీషియన్నునివేవకులు తక్కినభ్యులు  
 కింగము రోములోను మఱియు దానినమీపమునందు గొన్ని స్థలములు  
 కొరియోలియందు మఱిదానినమీపమునగొన్ని స్థలములు అరిటియమున  
 గొన్ని స్థలములు— కథ \*

పాపలందఱొక్కసారి తమకు ధాన్యముచవుకగా నమ్మించునందునకై  
 కొరియోలేనప్పునుఁజంపుట కొఱకాయధపాపాలై వచ్చుట వారిసన్నిహి  
 కొరియోలేనన్నులు నమాధానపర్చి పంపివేయుట- కొరియోలేనన్నుతో  
 నీనాతలు వలీషియకులు దండెత్తుచున్నారనుట- కమీనియన్ను- లారిటి  
 యన్ను- తక్కిన సభ్యులు బ్రూటన్ను వెలూటన్నులు ప్రవేశించుటయు  
 బ్రూటన్ను వెలూటియన్నులుతప్ప దక్కినవారందఱు స్వకీషియనుల నె  
 దొందుటకేగుటయు బ్రూటన్ను వెలూటన్నులు కొరియోలేనన్నులిట్ట  
 నోర్వలేమిఁగన్బిచ్చుట అభీషియన్ను మఱియొనభ్యులు న్రోమనులతోఁజూ  
 రసిద్ధమకుట వలమియూ వల్లలియూ వలీరియూలు యుద్ధవార్తలన్నార్చిము  
 చ్చటించుకొనుట కొరియోలేనన్నుంటిగ వేలకొలదికత్తెలనెదిర్చి పాపద  
 ణిమి వచ్చినందునకై తనతోడినైన్యానిమటువలన గొరియోలేనన్నును  
 విడుదులందుట కొరియోలేనన్నును జారులందఱు మిక్కిలియమృతామో  
 వముల గొనియాడినక్కరించుట బ్రూటన్ను వెలూటన్నులు కనుపుచు

టవందుట సభలోఁబ్రజ్ఞాసినాయకులందఱు కొలియోలేననుచు వచ్చుకను  
మున్ముగలఁగొనియాడి యతనినోమునందు ముఖ్యాసెకానిగా నొనర్చుట  
బ్రూటస్వేలూటనులు కొలియోలేననునకప్పుచు గొప్పకోర్కవక ప్రజాశాసన  
పై నేవ్వముకలుగఁజేయుట ముఖ్యము యిచ్చకము నెక్కవినయరూఁతు నె  
ఱుగక నిష్కపటుఁడు మాటవడకొల్లనివాడగు కొలియోలేనన్న దుష్టు  
లగు బ్రూటస్వేలూటనులు కుట్రచేఁ బ్రజావిశ్వేషముఁజేసి నేతమునుగడి  
దలఁగొట్టఁబడుట కొలియోలేనన్న తనతిల్లికి భార్యను పెంతులకునొచ్చు  
నోధించి తనిదేశమును విడచి యాఫీడియన్నతోఁ జేరితన శత్రుముఁడగు  
శ్రివచ్చుట తనతిల్లి భార్య కొడుకు మిత్తుగొప్పనకు సాష్టాంగపడి యను  
కవిధములఁ బ్రార్థించి పరిశ్రమములకు న్రోహములకు సంపాదించుమనిబలి  
మాలగావిని కొలియోలేనన్నాఫీడియన్న న్సంనిచేయుటకొప్పించుట అఫీ  
డియన్న కొలియోలేనన్నుని గొప్పకోర్కవ కొండటి దుర్బోధనలచేపొని  
పైఁబడి జరించుటయును.

(6) సింజెలై ననునాటకమున వచ్చువేషములు

సింజెలై నను నిట్టకేళగురాజు  
కోటను రాజీఁదొలిధర్మ వలనఁ గలిగినకొడుకు  
లియోనాటన్న ఇమోజనునుగఁడు  
సాలేయన్న మోగను పేరుతోనున్న నేకభర్తృవాయకుఁడు  
నై వేరియన్న ఆర్విరాగియునుబొలిజోరు కొడవలను పేరుతో వేరియన్నకొ  
డుకులనఁబడువారు సింజెలై ననుని ప్రధమభార్యపుత్రులు  
ఫిలాగియో ఇమోచియో ఇటాలియనులు మొదటివాఁడులియోనాటన్నని  
మిత్రుఁడు రెండవవాఁడు ఫిలాగి సోమతుగఁడు  
ఫిలాగియోమిత్రుఁడగు నొక పె్రించితగుమనుష్యుఁడు  
అటానియన్న రోమనైనానాయకుఁడు  
ఒక రోమనైనానాయకుఁడు  
ఇందరునిట్టివే నీనాటకములు

పై సానియో లియోనాటను సేవకుడు  
 కార్నే లియన్న వైద్యుడు  
 ఇర్వరుసింజులైనునిభానదులు  
 ఇర్వరుపెద్దమనుష్యులు  
 ఇర్వరుకాకాథికారులు  
 రాణి సింజులైనునిభార్య  
 ఇమోజ్జ సింజులైనుని పౌత్రముభార్యపుత్రీ  
 హెలెన్ ఇమోజ్జ చెలికత్తె

అధిపతులు మాన్యస్త్రిలు లియోనాటను పౌత్రముభార్యలు సోద  
 చెప్పవారు ఒకడొకరునును ఒకరిని మేమునును గాయకులు అధికారు  
 సేనాపతులు స్త్రీలు దూతలైత్యులు విశాచములు రంగము ఒక  
 వస్తువుబిట్లో ఒకప్పుడిటలిలోను — కథ

రాణియొక్క కుట్రచేలియోనాటన్న స్వదేశమునుండి నెడలగొట్టబ  
 డుట లియోనాటన్న తనభార్యసాక్షియని ప్రపంగవశమున గొనియాడి  
 నపుడియాచిమోయతంతో నీవజ్రపుటుంగరమునకు వేయిమొహరితొడై  
 దను నీయుంగ్రిమునాకిముక్త నేనీభార్యంజెటచినట్లు నీకునమక్తముపుట్టించ  
 నియెడ నీయుంగ్రిముతో నావేయిమొహరినీవి లేనిచో నీయుంగ్రిము  
 నాది యనియనంగాలియోనాటస్మిస్మహుచోత్తో నీవుతప్పినయెడనాక  
 తి తోనిన్న నతీకేదననను రాణికార్నే లియనునినుండి విషము సింగ్రిహిం  
 చుట కార్నే లియన్నుచాగ్రాహయము చేయనివిషమునూత్రీమీరాణికోస  
 గులు రాణి పైసానియోకు విషద్రావకముగలచిన్న పెట్టనువాడుదానివి  
 ప్పి యానువాసనంబట్టి తాగినచోడచ్చుట్టకై మోసముననిచ్చుట ఇ  
 యాచోత్త్రమోజన్ చెంతకువచ్చిలియోనాటన్న తన్నా పెనక్కరించవల  
 యునని యిచ్చినయొరమునూసిగిచి యాపెభర్త పెమొదటగొన్నికొం  
 డెములు చెప్పిమా పెనడనమోహము స్తన్నచ్చియూపెచేదిరిన్గరించంబ  
 డిమా పెప్పిక్కించుట్లు చేసిదిననిమా పెనుకమునగామగిగిని యూపెడ

తకగదిలో నా పెద్దయిటలీవ్రాసుకై కొన్నవస్తువులుగలపెట్టె నొకటి  
 యివటకు మాత్రముదాచుటకు సమాధింపజేసి యా పెద్దయిటదానుం  
 పింపించిన పెట్టెలోదూటి యా పెద్దయిటచివరమాత్ర లేచివచ్చి యాగది  
 మూలల గుట్టలుచ్రాసుకొని యా పెద్దయిటంగలించి యా పెద్దయిటచేను  
 న్నమచ్చగుట్టంచుకొని తిరిగి పెట్టెలోదూటియగుట కోరుతుననిదం  
 డుల యుద్దేశముపైనిమోసంతోపూట్లాడి యా పెద్దయిట యా పెద్ద  
 దున్నేకరింపజుట ఇమానోల్లియోవాటస్సునకతని భార్యపోతీయాసిం  
 చిమఱియుగ్గుబ్బమచ్చ యానవాలుచెప్పితానా పెద్దయిటగల్గెనని నమ్మ  
 కముపుట్టించి పండ్లమిడినయంగురముగల్గెనుట లియోనాటస్సునభా  
 ర్యపైబగదీచ్చుకొననిశ్చయించుట పైసానియోనామోసమనివనించుమ  
 నితనయజమానుడు తనకువ్రాసినయుత్తరముజూచి మిగులనమ్మించుట  
 యిమోసను తనభర్త తనకువ్రాసినయుత్తరముగల్గించిపైసానియోనావెంట  
 బెట్టుకొనిభర్తయండదనన్మ ముప్పునకుఁగోపుమంట పైసానియోనా  
 గృహపైసానియోనాచంపనలయననితనభర్త యాజ్ఞాపించినయుత్తరమునిమో  
 జాచదువుకొని తస్మంపుమరిప్పొంచు నిమోసమనిహగ వేసమతో లూసి  
 యునుకొల్పచేదుమనిముసలేశించి పైసానియోనాబట్టెనియొద్దకేగుట కో  
 టమఱిమోజనునిగలిసికొనుటకై లియోనాటస్సునియడుపు ధరించుకొనిమి  
 ల్లునకుఁగోపాట మగ వేరమూచినయిమోజన్మ సేరియనుకొండగుహ  
 లోనత్కరించుట లియోనాటినుని జంపుటకుమిల్లు కొండగుహస్సమీ  
 పించితగ్గాటుబడల్లిన గ్లోటినునిగై డీరియస్సునంపుట పైసానియోనానకు  
 రాణిమొనంగిన విషములికన్బకలికఁగొన్నప్పుడు భుజించిననాకోగ్యమి  
 దుననిచెప్పికదాయిమోసనుకన్బచె నా పెద్దయిటగొండగుహలో నుపయో  
 గించి మూర్ఛిల్లినపుడదిచావుగాభావించి గై డీయస్సాన్వరాగస్సులు మి  
 గులకోకముతోనా పిను గ్లోటినునెరమున్నచోబూలుకన్బవిడుచుట ఇమో  
 జన్మమూర్ఛ జేటితననాధునియుడుపుగల్గొటనునిజేహముఁగొంచిననాధు  
 నికలికముగాభ్రామసియందుపైసానిట లూసి మున్నునిగైకత్తముపైదం  
 డెత్తివచ్చుచు నిమోజన్మన సేవకునిగాఁదీసికొనుట లియోనాటస్సుమో  
 నుంజంపి యాత్రకత్తనువముంచితనకంపించిన చిట్టునమాటుం జూచిపోగ

లుచునిటల్లిపై నికులతోఁ దాఁజేరిదుఁలముఝుకొని సామాన్యవివలెబ్రీ  
టన్సేనతోఁ గలసియుటాయన్సేనతో జోరనిశ్చయించుకొనుట గై డీరి  
యస్సాన్వరాగస్సులు బ్రీటన్సేనికులతోఁజేరి యటాలిన్సేనతోఁజూకుట  
ఇట్లాలియన్సేనతోవచ్చిన ఇమాచోత్త్రోలియోనాటిస్సు పోయోడించు  
ట బ్రీటన్సేనికులు పలాయతులగుచుంటయుసింబెలైనుని విడిపించుటకై  
శత్రులనెదిరించి సింబెలైనునివిడిపించిలూసియస్సుంబందెగాఁజేకొనుట లి  
యోనాటస్సు రోమన్సైకవేషముతో బ్రీటన్సేనికులలోఁబడుట న్నాసి  
స్సింబెలైనుకారాగృహముననుదీయించుటకాజ్ఞాపించుట కాస్సీలియస్సు  
సింబెలైనుతో రాణివిషముఁగోలిమృత్యుచెందెనయుఁ జచ్చిపోవుచున్న  
ప్పుడు తనతప్పలొప్పుకొనుటలో రాజునైదవకుగసంతయు నిష్ఠములేకత  
నకీ విషమిడిచంపదలఁచెననియు నిఘోషనుకువిషమిడిచంపించెననియు క్లో  
టనుకాన్సింపమినిరాళచెంది తామడినెననియు నాపెచెలికత్తెలన్నాత్మము  
పెట్టివిన్నవించుట రాజాజ్ఞచేమటఁబిలిపించఁబడిన లియోనాటిస్సులూసి  
యస్సియూచోత్త్ర సోదెగాడిమోఁనొడలగు రోమనుబందెలలోరాజసన్ని  
ధింజేరుట సింబెలైనులూసియస్సుమొదలగు రోమనుబందెలన్నటికీంచఁ  
టూనివపుడు లూసియస్సు తన సేవకుఁడు ప్లేడెలును మాత్రముకాపాడఁ  
జూర్పించుట సింబెలైను ప్లేడెలును శ్రుకనిచ్చి కోరినవరమిచ్చెదఁగోరు  
మనుట ఇమోజ్జయోనాటిస్సు లెలిరియస్సుగై డీరియస్సాన్వరాగస్సుపై  
సానియో ఇమాచోత్త్రనంగతిబయల్పడుట లూసియస్సుతోసింబెలైను  
సంధిచేసికొనుటయును.

(7) హేమెట్టు ఈనాటకము వీరికయందువివరింపబడెనుగాననివటబా  
యబడలేదు

(8) జూలియస్సీజారను నాటకమున పచ్చవేషములు

జూలియస్సీజారు-ఆక్టేవియస్సీజారు-అథ్లాస్-లెపీడియస్సులు రాజ్యాధికా  
రులు



సీతా-పూగ్లియన్ను-రేనాబుభ్యులు  
 బూటన్ను-కేసియన్ను-కాస్కా-అరిబోనియన్ను-లిగారియన్ను-దేసియ  
 న్నూటన్ను-సింబరు  
 పిన్నాబుజాలియస్సీజారు నిక్షేపాలు  
 స్థేబియన్ను-మరుల్లన్నులు-ప్రజాప్రతినిధులు  
 అంతర్నిత్యోరన్ను-తాంత్రీకుడు  
 సోదోచెప్పవాడు  
 పిన్నా-కవి-మహాకవియు  
 లూసీలియన్ను పైటినియన్ను-మెన్నాలా-చిన్న కేటో-వలవిన్నియన్నులు  
 బ్రూటన్ను కేసియన్నులకు విహితంలు  
 వట్టో కీటన్ను క్లాడియన్ను స్ట్రోటో లూసియన్ను డెగ్లానియన్నులు బ్రూ  
 టన్నునిసేవకులు  
 పింజారన్ను కేసియన్నుని భృత్యుడు  
 కాలిపూర్నియా సీజారునిభార్య  
 పోర్టియా బ్రూటన్నునిభార్య

ప్రజాప్రతినిధులు పౌరులు దౌవారికులు భృత్యులు మొదలగువాడు రంగ  
 ప్థము నాటకమందు చాలవఱకు రోమునందును దరువాత సార్దిన్ను చెంత  
 ముఱియు ఫిలిప్పీయొద్దను— కథ

కేసియ సెక్రులియన్నులు సీజారుజయమునకలరు ప్రజలనిరుత్సాహ ప  
 ద్దుట సీజారు అంతోని కాలిపూర్నియా పోర్టియా దేశీయన్ను సిజరో  
 బ్రూటన్ను కేసియన్ను కాస్కాటు కొందఱిపాకులతో నూరేగుచుండనొ  
 కసోదెగాడు సీజారునకు రాబోవుముప్పులొచ్చుచున్నది చెప్పట కాస్కా  
 బూటన్నులు సీజారునకు జలుగుగౌరవమున కోర్వలేక వలువిధముల నొ  
 గులుట కాస్కా-కేసియనుపిన్నా లు సీజారుని గొప్పకోర్వక బ్రూటన్నునకత  
 నిపై ముఱింత ద్వేషము కలిగించుచున్నందుట బ్రూటన్ను సీజారు రాజకా  
 బోవుట కోర్వకుంట కేసియన్ను కాస్కా దేసియన్ను పిన్నా మెట్లెన్ను

న్ను సేవించు ప్రభుగోవిందులు రాజ్యబ్రూటమనితఁ జేయుకొని మఱునా  
 దుసీరదురిబాదుచుటకు స్వయంచుకొని కాలిపూర్తియా దుర్యష్టములువ  
 చెఁగొనినప్రభుభుజోరాదవివారిండుచుండగా వినకున్న నీకరునిబెల్లెది  
 నభకుబిలినికొనిపోవుట అర్జునితోరన్న సీజాగువకు బ్రూటన్నుకేసెను  
 కానా సిన్నా ప్రభుగోవిందునిబంజేసియున్ను లెగరియన్నులను  
 దుష్టాప్తకమువెంగో జనదని వ్రతమువ్రాసి దారిలోనిచ్చుటకు సిద్ధము  
 గానుండెనుగాని సీజారునది శత్రులుచూడనీక తొందరతో సభకుఁగొం  
 పోయి పొడిచిచువుట బ్రూటన్ను జనండుముతో బ్రజాక్షేమముకై  
 రాసీజారుంజ పవలసినచ్చెననియువన్నెసిచుటలొకనితనయువన్యాసముచే  
 బజల నీజారుని శత్రులపెంబుటికొల్పుట రంగరంగిమనశత్రులుజనుమం  
 దుకున్నారనుకొని కేసియున్ను తనకత్తో రెప్పదుచుకొని మడియుట  
 కేసియున్ను టిటినియన్ను బూటన్నులు శత్రులు తమకైదటికువచ్చిన  
 పుడు నిరాశచెంది తమకత్తులతోదముక్తబాదుచుకొనిచచ్చుట అంటి  
 బూటనునియోగ్యత న్గొనియాడుట,

(9) నాల్గవ హెనీమహారాజు మొదటిభాగమును నాటకమున వచ్చు  
 వేనములు

నాల్గవ హెనీమహారాజు

వేల్పుయువరాజగుహెనీ లంకాప్రభువరాజగు జాను వీరిద్దఱు నాల్గవ హె  
 నీకొడుకులు

వెన్నుమోరెండు

బెంటు

వరెన్ను పృథువగుచేసి

నార్తాంబరేండు పృథువగుచేసి

హట్టురను వేరందినహెనీవేసి నార్తాంబరేండు పృథునికొడుకు

మార్చిపృథుడగు నెడ్మండ్రాట్టి పురు

యాయ్కుగురువగునూపు

పోయిన

పేట

మోక్షాన్ని నెక్కులు పట్టేటూరి న్యాయాధికారులు

జేసి మోక్షావకలుడు

మాల్ మోక్షా వాటూర్ నీటి బాటూర్లు కొత్తగా జేరినకాల్పుంట్లు

శేరిగొన్న శీలధికారి యుక్తగులు

నగర

నా తాతాంబ లేకాండునిభార్య

వస్తిభార్య

క్విట్ ప్రాంతగూళ్ళమీద

నా లేటి

ప్రభువులు పరిచారకులు దొవారికుండు అధికారుల సైనికులు నూతలు  
పనివాండు బంధువులు సేవకులు మొదలగువారు నెటుండు కథావ  
మావకుడు ధంగము ఇంగ్లాండు— కథ \*

నా తాతాంబ లేకాండు ప్రభువు తనకొడుకగు హట్టప్పరు యుద్ధమున జ  
య్యెననియు వర్సెప్పుడు దొరాసులుపట్టుపడిరినియు నాగ్గవహానీ మహారా  
జ జయమందెననియు విరివొచ్చియుంట గూర్క గురువు శేనగూర్పుకొని  
నాగ్గవహానీమహారాజు సేవగిరిరంగారపుట మాబేర గూర్క గురువు హే  
స్తిరగ్గులను బంకాన్ధర్కువరాజుగూడను నంధిత్త బాసలయనన్దవాగ్గిసైన్యము  
మళ్ళిపోయినవిమృత్తి మోసముననాటిరంగారపుట కాన్దయిదుట హార్కోర్కు  
నాగ్గవహానీమహారాజునకు నా తాతాంబ లేకాండుప్రభువు బాడకల్పుచు  
భువుసైన్యముతోగూడ నొడించుబడిరనితెలుపుట మిక్కిలి జయ్యననున్న  
తండియొద్దనందుజేయుమువగాజు కిరీటమున నివేదగా మూర్ఖ నిద్దుర  
మేల్కొని నాగ్గవహానీమహారాజు లెఫ్టెన్సెంట్కొడుకులతో ధనాశం గూ  
చికా యువనస్థసింహుట ముటికొరచెము సేదోచు లేకపోతివా యింతతొంద  
లుపడినా వేమింకొకటగుంటలో నిరాతంకముగా మిక్కిలియుల్లసముతోసి

పు నామృతింగాంచి మహాటముధరింపఁగలవుకదా యనుచుండితిో వేల్పు  
యఁగరాజుతనూపణము చెప్పకొనుట వేల్పుయవరాజు నాల్గవహోస్రీ మ  
హారాజు గతించి నసిదవ నైదవహోస్రీమహారాజగుట ఫాల్గొన్నపుమొదలుగు  
తనమహున్నే హితుల నైదవహోస్రీమహారాజు తన పురమునుండి వెడలఁగొ  
ట్టించుట ఎలికబెత్తురానికి క్షేమముగోరు మ సతకకుడునాటకముమగిం  
పుఁదెల్పుటయును

(11) అయిదవహోస్రీమహారాజను నాటకమునందలివేసములు  
అయిదవహోస్రీమహారాజు

నా సెట్టర్పభువు బెడ్డుపూప్రభువును అయిదవహోస్రీమహారాజునకుఁబాడ  
గులు

నకిటర్పభువు అయిదవహోస్రీమహారాజునకుఁ నినతండి  
యూర్పుప్రభు వైదవహోస్రీమహారాజునకునన్ని హితులొక  
సాల్పికి పృథ్వీమారు ఆర్విక్కు-ప్రభులు

శాంతిర్పగిరువు

నలై గురువు

కేంబ్రిజ్ప్రభువు

సూర్యప్రభువు

నతామస్రీ

నతా మస్రీసింధుము గోపరుల్లూ మొల్లెను మేకొత్త్రీయ బాహూ అము  
దవహోస్రీమహారాజుసేనాపతులు

కోట్టు కోట్టు విలియముల్లాసేనాపతులకిరిదిభానులు

కోట్టు సీము భావకోట్టు

గోయి

వాతకచాటువాఁడు

ఫాల్గొన్నరాజు

ఫాల్గొందియవరాజు



రాజుపినతండ్రియు బోషకుడు  
 రాజుపినతండ్రియు పాన్పుదేశపరిపాలకుడు  
 ఎక్కు రాజమేనూమ కాబోవువీధానగురువు  
 జానోపదేశ కాబోవుసోమరెట్టు ప్రభువు  
 రిచాన్ద్రులంతానెట్టు కాబోవు యాయుప్రభువు  
 వాల్మీకీప్రభువు  
 పాలిష్టప్రభువు  
 సభ్యుప్రభువు  
 తాల్పట్టు కాబోవుమూర్తిప్రభువు సతనికొకటాల్పట్టును  
 ఏడ్రంజాక్షును మూర్తిప్రభువు  
 సన్మానోపదేశ  
 వర్ణలింగము  
 సర్వలింగమున్నజేలు  
 వర్ణమయ్యగోవు  
 పెత్తనగాడు  
 వుడ్డిల్లి పోటకానికారి  
 వర్ణము యాయుప్రభువువాడు  
 బేసట్టు లాకస్తరుప్రభువువాడు  
 వ్యాయవాది మూర్తివరునిగాచువాడు  
 చాన్ద్రులు కాబోవుపాన్పురాజు  
 కేర్నరు ఆంజూప్రభువు మజ్జిముచేరుకొక మూర్తిమునిల్పురాజు  
 బుద్ధజీప్రభువు  
 అలింకస్థప్రభువు  
 ఆర్జునున్ జూరపుత్రుడు  
 పేరిన్పు రాజుగొనిని  
 పేరుగులుకాల్పువాండ్రొప్పెననికారియు సతనికొకటాల్పట్టు  
 పోర్తోని సేనానాయకుడు  
 ప్రితిచితలారి ద్వారపాలకుడును

మానవజ్ఞానము షుద్ధి పొందెను

మూలములు పోషించుటచేత పోషకములు పోషకములుగా మారుచున్నవి.

అవకాశము మానుకొలు

3

సృష్టవులు కోటికావులు వార్తావనములు అభిక్తాదు సైనికులుమాతలు భృ  
త్యులు ఘనశ్రీ కృష్ణుడుదయ్యములు రంగము కొంతయింద్రాండులో మణి  
కొంతపాండులో— కథ \*

పశ్చిమ గోష్ఠియ పక్షియవృక్షుడు వార్షికు-వృక్షుడు వింతెరుగురువు వా-  
 న్నవహుడు మొదలగు వారై దవహాసీమహారాజు చావుచుకు విచారించు-  
 తు ఛాగ్నినుజేతములో ఛాగ్నిచియువరాజురాజు కాబడి యింగ్లీషువారి వృ-  
 క్షేతము లంకగ్రామములోని యింగ్లీషు పృథుమును భవంసమొనర్చినదిగా  
 కలుచెప్పగా జడ్చి పదివేల సైనికుల వెంటబెట్టుకొని ఛాగ్నినుజేగుట  
 గొల్లెరముదవ హాసీమహారాజు కొడుకు నాటవహాసీ మహారాజుగారు  
 చచ్చుటకుఁగోతు కేగుట పక్షియ పసిరిఁజేగునాటవహాసీ మహారాజురచి-  
 గముకై యెక్కుమునకుఁగోవుట ఎక్కుమునుండి బాలుడగు నాటవహాసీమ  
 హారాజున్తోంగలించుటకై విన్నపంబు చేగుట ఛాగ్నినుజేతమున అలెకను  
 చేగ్నియనింగ్లీషు సైనికులచే నొడిగింపబడి యింగ్లీషును జూరపుత్రునిచే  
 ల్వంబడినపుడు పుసల్లి సాయమునఁ దిగి యుద్ధమునకారంబించుట గొల్లెరు  
 వింకొట్టి కిశువగు నాటవహాసీమహారాజు న్వాసినవచ్చుకొనుటకుఁగో-  
 ప్తము వాచాడుకొంటు ఛాగ్నినుజేతములో కేలినగ్ని గాగ్నిలు యుద్ధమున మ-  
 డియుట పుసల్లి ఘోరయుద్ధముచేసి యింగ్లీషుసైనికులకాగ్నియించిన మా-  
 గ్నియన్నను పక్షిముదిగి ఛాగ్నిదిరాజు కనీసముసేయుట లుండవచ్చుట  
 మంజరి పృథువులు రెండు తెగలై పరస్పర విరోధుగుట అంబహాసీ  
 మహారాజు గొల్లెరు విన్నపంబుగురువు యాదు నఫలు సోమరెట్టి ము-  
 క్తికు ఎక్కుటరు వర్షును బేసెట్లు మత్తయు దక్కినవారు ఛాగ్నినుజేతవా-  
 లానియ్యమున కేగుట పెట్టెట్లు రెన్న సైనికులతో వారించుటయు సా-

సీమహారాజు టెల్లపైను మాన్సిన్న ప్రిభువుగాఁజేయుట నే సీమహారాజు  
 ఛాన్సిన్నగూడ నభిషిక్తుడై పాన్సొల్పిని యుద్ధమునఁబిడికియైహ  
 రిహొనునందుకై దేశమునుండి వెడలఁగొట్టు హెన్సీమహారాజెట్లగులాబునై  
 ల్చుకొనుట టెల్లపై తనకొడుకుతోఁగూడ రణరంగమున మడియుట న  
 ఫల్గు మార్దేరట్టను కన్యకస్పందెగా రణరంగమునఁబట్టుకొని యాపెను  
 హెన్సీమహారాజునకుఁ బెండ్లిచేయుట కాపెతండి నొప్పించుటచారల్గు  
 హెన్సీమహారాజునకులోనై ఛాన్సిదేశమును హెన్సీమహారాజునకుఁబ్ర  
 తిలిసిగాఁ బరిపాలించుటకంగీకరించి నంధిచేసికొనుట- మార్దేరట్టనుండి  
 కొనివచ్చి తనకుఁబెండ్లి నేయటకై హెన్సీమహారాజు నఫల్గును ఛాన్సి  
 న్నుదేశమున కంపుటయు.

13 తొండవభాగమును నాటకమునందువచ్చు వేషములు

అటవహెన్సీమహారాజు

గోస్తకు రాజువినతండి

విన్నెస్తరు గురుడు రాజుపెదతండి

యార్కుప్రిభువు నెడవ్వు రిచార్డులతనికొడుకులు

గోమర్సెట్టు నఫల్గు బకింగము క్లిప్పకుప్రిభువులు రాజు పట్టమువారు

సేలిన్సకి వార్విక్కుప్రిభులు యార్కుపట్టమువారు

స్కెల్లుప్రిభువు దుగాకధ్యక్షుడు

సేప్రిభువు

స్టాఫోడుకహంపీరి అతనితమ్ముడుపెల్వముస్టాఫోడుక

నజాకప్రెస్సీ

వార్బరుహిష్టోక్రు

సముద్రీహోకాధికారి కన్యధారుడు సేవకుడు

నఫల్గు బందెలుగాఁబట్టుకొన్న ఇద్దఱుతగుమనుస్థులు

వాక్కు

హక్కుము సాత్వెల్లులు గురువులు



కోగి బొంబొలంగుబ్రూకు గారడీవాడు వానిచేరావింపబడదయ్యును

హార్షరు శత్రుకారుడు పీటరు వానిసేవకుడు

చాతాము లేఖరి

సెంటూర్పురు గామాఫికారి

సింసికాక్కు మోసగాడు

కేడు వానివెంబడినున్నవారు జాన్సీలిన్సు జుట్టులెము పిక్కనుకలక

స్మిత్తునుసాలెవాడు మెళ్ళేలుమొదలగువారు

డెను కెంటిషుతగుమనుష్యుడు

ఇర్వరు ఘాతుకులు

మాగేకరట్టు ఆలవపెన్రీమహారాజభార్య

ఎలీసరు స్లోస్టరుపర్భి

జోడేకాను మంత్రకర్త

సింపోక్కు వానిభార్యయు

చోభువులు దేవులు పరిచారకులు వాతాః పహాలు మనవిచేసికొనువాడు  
ఆర్థరెల్లెన్ను నిర్భబంట్రితు అగకారి ఉన్యోగులు పిరులు పవినేట్కుకొను  
వాండు) డేగవేటకాండు) రక్షకభటులు సునికులు పిఠాతిలు మొదలగు  
వారు రంగము ఇంగ్లాండుయుక్క నానాప్రజేశములు — కథ

మాగేకరట్టును మోసీమహారాజ పెండ్లాడుట స్లోస్టరుమొదలగు  
కొందఱికినిష్టమూట మాగేకరట్టు సఫాల్కును స్లోస్టరుమొదలగు కొందఱి  
పర్భులను ద్వంసముకావించుటకు నిజాయించుకొనుట రాజు స్లోస్టరుభా  
ర్యసేవమునుండి వెడలగొట్టుట మఱిగోస్టరుని యనికారమునులాగుకొనుట  
యూ యూరు వించెట్టరు గురువు సఫాల్కు రాజీయు స్లోస్టరుపై రాజప్రో  
హము నేరముమోసి యంతనింజెటసాలనుంచుట రాజుగోస్టరు చెటనుంట  
వినితేకొన్నకొని దుఃఖించుట వించెట్టరు గురువు సఫాల్కు యూరు రా  
జీయుగోస్టరుని జంతులకు నిశ్చయించుకొనుట ఇర్రెండు దేశపుజనులొగ్గి  
యూవారిపై దిరుగుపాటాసర్పిరనుమాటవిని యూరును సేననుగూర్చికొని

మొర్రేందుకు సైన్యము తక్కినవృద్ధులు వంపనుదేసించినపుడదేనమయ  
మని యామృతారాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట నఫాల్కు గోష్ఠదుని ని  
యించుచుండఁగాఁ జెఱసాలలోఁజరించుటఆనంగతిబయల్పడఁగాఁ బ్రజల  
కోరికపైగాజు నఫాల్కును నేశమునుండి వెడలఁగొట్టుట కాజునుడుటరాణి  
నఫాల్కుని శిక్షింపవద్దని రాజును బతిమాలుకొనుట వించెర్పదు గురువు  
వెత్తెత్తిచచ్చుట కెంటయె ద్దనాకాళికారి నఫాల్కుంబట్టుకొని యతని  
కార్యస్యమునెత్తి పోడుచును జంపుట రాజ్యముపైఁదిడుగుపాటొనచిఁనకే  
డుమొదలగువారిచే స్తాపాడతని తమ్ములతోఁ జంపబడుట కేడుయూర్పి  
మర్మభునామమువహించి రాజగుటకు నిర్ణయించుకొనుట రాజుప్రతిక  
శులకుజడిసి రాతతోకిల్లింగవృత్తునకుఁ బారిపోవుట కేడియూర్పిచేసేవృద్ధు  
వల్లనతోఁగూడఁజంపబడుటబకింగాముమునలికి పడుకొనెనయ్యముతోవచ్చి  
కేడుమొదలగు మంచిమాటలతో లోబడుకొనుట కేడుపారిపోవుట  
యూర్పిలేకఁడుచుండి సైన్యముతోవచ్చి సోమరెట్టును రాజునుండితొ  
లిగింపఁబూనుచున్నాడని దూతలురాజునకెఱిగించుట రాజుసోమరెట్టు  
నెడ్డుదురు తెఱసాలకనుపుట ఁడెనుతనతోటలో దాఁగినకేడినిజంపుట  
యాద్యుతనకొడుకులగు నెడ్వడుఁదివాడుల వార్షిక్కు సేవనబసలను న  
హాయలుగాఁ దైకొని రాజ్యమాకృమించుకొనుటకు యుద్ధనన్నధఁడౌట  
యాద్యురణరంగమున క్లిఫడుఁగంపపుట క్లిఫడుకొడుకుతన తొండిగ్రీజే  
హమరిగొనిపోవుట దివాడు సోమరెట్టుంజంపుట లండనుపుకిఁబారి  
పోయినరాజు సైన్యముకొనుటకు యాద్యుతనకొడుకులును వార్షిక్కు సే  
లిప్పులిను కెంటఁదఱును టయును

అతివహానీమహారాజు

(14) మూడఁభాగమను నాటకమునవచ్చు వేదములు

అతివహానీమహారాజు అరసికొడుకు యునధాజగునెడ్వర్పు  
మనుసొకఁడ౯వఁబూయు ఫ్రాన్సు రాజు

సామర్థ్యము ఎక్కువ అగుచును నాగ్రాంబుద్ధుడు విష్ణుసాక్షుడు  
 శుభవృత్తులు రాజవత్మువారు  
 యాదా నాగవయెడ్వర్తిరాజు కాబోవునెవ్వర్లు రక్షించు ప్రభువగునెవర్లు  
 మంకాబోవుకారెన్ను

ప్రభువగువాని కాబోవునొస్తరు ప్రభువగుచాట్లు మూర్ఖు-కొడుకులు  
 నార్థులు మాంటెగు వానికు హెచ్చింపుప్రభువులు మూర్ఖు పక్ష  
 మువాటు

ప్రపాదును నజ్ఞానాత్రిమరు నర్హాగాత్రిమరు మూర్ఖు-పి తండ్రిలు  
 తిన్నందుప్రభుడగుహెచ్చి యొకయావనూడు

వర్షప్రభువు గోదేవినోదరుడు

శీనీ

మాంటి గోమనీ

సామర్థ్యలీ

నల్లొండుగురువు

మూర్ఖునందలి యనికారి

దుగ్ధాధ్యక్షుడు

ఒక మునుడు

అద్దరుకావలివాండు

ఒక పేటకాడు

తండ్రితండ్రిని కొడుకు

కొడుకుంజంపినతండ్రి

మాంరేర్తురానీ

కాబోవునాగవయెడ్వర్తి రాజుకుగోదోస

బోనా ఫ్రెంచిరానికి సోదరి

భటులు హెచ్చిమహారాజునకు నెడ్వర్తిమహారాజు కుం బోచారకులు  
 మూతలు కావలివాండు మొదలగువారెను రంగము కింకారండు ముఖ్యులు  
 శాస్త్రును— కథ

యాద్యు ఎడవ్వుచూచు వార్షికు మాంటగు వార్షికు మఱి  
 యువక్కిననరు తెల్లగుల బీపూలు తమచేతులబట్టుకొని రాజవధకున  
 చుట్ట యాద్యు సింహాసనముపై గూర్చుండుట హెన్రీమహారాజు క్లిష్ట  
 యుద్ధ సాధనంబులైదు వెన్యమోర్లైదు ఎక్కిన మఱియుదక్కు వారు నెల్ల  
 గులాబీపూలు పట్టు రాజవధకువచ్చుట ఉభయపక్షములవారికి వాక్కు  
 లహముబరుగుట హెన్రీమహారాజు తాబ్రీతికిసంతకము మాత్రముగా  
 జమకుటముధరించుటకు నిదవయాద్యునతని అత్తులు నాజులగుటకొ  
 మ్మకొనుట ఉభయపక్షములవారలుమైత్రి గొనసంగీకరించుట మార్గేరాజు  
 రాజునిందించి తనకొడుతోపై న్యము గూర్చుకొనియాద్యుతో యుద్ధ  
 ముచేయుట కి ఘర్ష రక్షించుంజంపుట యాద్యుపక్షమువారోడిపోవు చుం  
 టయుఁ దనపినతండ్రిలిరువురం జంపఁజడుటయుఁగని యలసినిసిలి త  
 త్తులిచేఁజుట మార్గేరట్టయాద్యును దెప్పిదెప్పిపొడిచించుపుట క్లిష్ట  
 రణకంగమున వడియుట యుద్ధమునఁబరాత్మఁడైనయాటవహెన్రీమహ  
 రాజు మాటువేషముతోనుండి కాపుచేఁబట్టెడుట నాల్గవయెడవ్వు ను  
 హారాజు ముగ్గురుపిల్లలుగఁ యొక విలంతువును వలచియాపెన్ద రాజిగా  
 జేయఁగోరుట గ్లోష్టరుప్రభువు తారాజుగఁగోరుట వార్షికు ఫ్రెంచి  
 జతో నాల్గవయెడవ్వు మహారాజునకతని చెల్లెలను బెండ్లిచేయునని యాద్య  
 గుట మార్గేరట్టతనకుమారుని కాక్కుఫర్టును వెంటఁబడుకొని ఫ్రెంచిగాట  
 నతనకు సాయపడుమనియడుగుట నాల్గవయెడవ్వుమహారాజువచెల్లి  
 మహారాజు న్న రాగృహముననుంచుట నాల్గవయెడవ్వు గోదారసాగి  
 బెండ్లాడిన వార్త తెలిసికదవ వార్షికు మార్గేరట్టలు మైత్రింబొంది ఫ్రెం  
 చిరాజు సాయముపై న్యముకూర్చుకొని నాల్గవయెడవ్వువైకివచ్చుట వి  
 లంతువుంబెండ్లాడి యాపెసోదరునకు వఱిమా పెకుమారునకుం దామన  
 లచిఁకన్నియలం బెండ్లిచేసినందునకు రాజుపై న్న రెన్నుగ్లోష్టరు ప్రభువు  
 లనవ్యాపడుట ఫ్రెంచిరాజుతోమున తనపై సేనలు పంపుచున్నాడనియు  
 ఫ్రెంచిరాజు చెలియులు తనకై పెట్టిమానెవనని యొట్టుపైచుకొనననియు  
 వార్షికు మార్గేరట్టలుమైత్రింబొందిరనియు వార్షికు తన్ను రాజవధవి  
 నుండి తప్పిపోయినననియు వారికుకూఁతు నెడవ్వుయువరాజు పెండ్లి

నూడుననియు న్నావయెడ్వట్టుమహారాజు నూడుననియు న్నావయెడ్వట్టు  
 డగుట వానికు-రెండవకుమార్తెం ండాడవనని క్కారెప్పననియున్న  
 యగురాజతో విడబడి సోమరెప్పలతోగలసిపోవుట న్నొప్పుననియున్న  
 ము నెటవేళ్ళుకొనుటకై రాజుపక్షముననుండుట వానికు-రెప్పనో  
 పురెప్ప ఆకుఫణ్ణలు శిబిరముననిదుంగనుచున్న రాజున్ననెప్పనొక  
 ప్పిప్పకొనుట చెరినున్నగోప్తురు హెచ్చింపులు పరుగె పోవుట ఎలిశ  
 బత్తురాణియనుచేరందిన న్నావయెడ్వట్టుమహారాజభార్య తనగర్భము  
 క్షించుకొనుటకై సోదరునతో వరములొదాగుండుట గోప్తురుహెచ్చిం  
 గులు న్నావయెడ్వట్టు మహారాజుంజెటవిడిసించి తిసికొనిపోవుట ఆట  
 పోనీమహారాజు వానికు-రెప్ప మంటంగు నెప్పరు మఱియునా  
 కుఫణ్ణలు ఫ్రాన్సునండి పై న్యముకూర్చుకొనివచ్చెడు న్నావయెడ్వట్టు  
 మహారాజుంజయింప యుద్ధసన్నద్ధులగుచుండగా న్నావయెడ్వట్టుమహారాజు  
 గోప్తురు నాటవకెగ్రీమహారాజుంబట్టుకొని చెటసాలకంపుట క్కారెప్పనని  
 యన్నలగు న్నావయెడ్వట్టుమహారాజు గోప్తురతోగలసి వానికు-రెప్ప  
 చుట వానికు-న్నావ ముద్వట్టుమహారాజుచే యుద్ధమునబోదువనబడి  
 మరణవేననలోదక ఫితిదలచుకొని తలడిల్లుట న్నావయెడ్వట్టుమహారా  
 జు మార్గేరట్టురాణిని సోమరెప్పకొనుటకు రణరంగమున బండ్లు  
 గాబట్టుకొనియాగుఫణ్ణ సోమరెప్పలద్వితీయము చంపుటకాక్షయింపుట  
 న్నావయెడ్వట్టుమహారాజు ఎడవ్వు యవరాయంబొడిచించి మార్గేరట్టున  
 టనుండి తొలగించెదనాక్షయింపుట- గోప్తురుచెటసాలకుం బరువిడి ఆట  
 పోనీమహారాజుం బొడిచించంపుట న్నావయెడ్వట్టు మహారాజునింహాన  
 నముకొనుటకు రణరంగమున ముచ్చటించుదనరాణియగు నెలిశ  
 బత్తుతో మఱియునావయెడ్వట్టు దనకుబుట్టినపుత్రునితోడ నావయెడ్వట్టు  
 చు మార్గేరట్టురాణి ఫ్రాన్సునకుంబంప నాక్షయిచ్చుటయును.

(10) ఎన్నికవపొనీమహారాజు జీవనచరిత్రమను నాటకమునవచ్చు

పదములు

విన్నదవ హెన్రీ మహారాజ  
 పుల్నీగురువు  
 కాంపియన్ గురువు  
 తాపాసి మున్ను అయిదవ చాల్లెస్సునుండి వచ్చిన దూత  
 క్రాన్మ్రగు కాంటర్బరీ గురువు  
 నార్థాలు ప్రిభువు  
 సఫలు ప్రిభువు  
 బకింగ్ హాము ప్రిభువు  
 నరే ప్రిభువు  
 రాజగృహధ్యక్షుడు  
 గార్డియన్ వింజెస్టరు గురువు  
 లింకోలు గురుడు  
 అబర్డేబెన్ ప్రిభువు  
 సెండ్స్ ప్రిభుడు  
 వైట్ హెడ్ గిల్బర్డు  
 సర్తామన్ల వెల్లు  
 సరాండన్ డెన్స్  
 సర్మి కోలాస్వాకు  
 పుల్నీ చేతికింది యువోగ్సులు  
 క్రామ్వెల్లు పుల్నీ సేవకుడు  
 గ్రిప్పీతు కేతరై నురాణికి ద్వారపాలకుడు  
 ముగ్గురు తగుమనుష్యులు  
 గోర్ట్సు ఆయుధరక్షకుడు  
 బూటసు రాజవైద్యుడు  
 బకింగ్ హాము చేతికింది పనివాడు  
 బౌండను మణియొక యాయుధరక్షకుడు  
 సభా ద్వారపాలకుడు  
 తొవారికుడు వాని సేవకుడు

గార్జనమునకును జాతావహుడు

కేతరైనుకాని ఏనిత్రవహనీమహారాజుభార్య ఆనీయల్లినురాశిచెలికన్  
బల్లినుమిక్కుకాలగు నొక ముసలియిల్లాలు  
చేడన్పు కేతరైనుదాసి

మూగ చేష్టలనుండు ననేకప్రభువులు దొరసానులు రాశిబంబడినుండు  
స్త్రీలు రాశికగడకుదయ్యములు లేఖరులుదొంగులు రక్షకభటులు తక్కి  
నభృత్యులు రంగము లండను వెళ్ళమిప్పుడులలో ముఖ్యముగా నొకప్పు  
డు కింబాబ్బనులోను— కథ \*

బకింగాముప్రభువును బగ్గేటిన్నీ ప్రభువును క్షావల్యుల్ని చావల్యము  
లపోయుదు నాకీ స్త్రీకముగా రాజ్యాచే (జేజినాలనుంపించబడుట రాజు  
రాజులనముఖమున వుల్లివోత్సాహముచే బకింగాముచేతికిగది యు  
ద్యోగి బకింగామునకు రాజద్రోహప్రయత్న మున్న దనిప్రమాణముచే  
నిచెప్పట బకింగామునకు వరణశిక్షివినించుట వుల్లియంటుమీదెన్న  
దు రాజబల్లినింగాంచి మోహించుట వుల్లిపన్నిన కుట్రవలన రాజునకి  
కుపదండనుండి తనతోఁగాపురముచేయుచున్న కేతరైనుకు విడుదలయి  
నపుట్టుట కేతరైనురాజతో ద్వందనాడదగదనియు వుల్లిచావల్యముచే  
నిలితనచ్చెడియు వినించుట మిక్కిలియన్యాయముగ నంపబడఁగోవుచే  
నికొని దోముతదలి తనహితులకై వ్రయదప్పుచు మతాధ్యక్షులకుగా  
జనోహము నెల్లడించుచున్న వుల్లిగుట్టురాజుటిగి యరిసిదొంగ్యన  
యనికార ముద్రోగాగుకొనుట వుల్లితామతగురునయ్య దైవనిరసన  
దండక రాజ్యకార్యములందగిలి మోహపోయినందునకు మిక్కిలిచింతింప  
ట కేతరైనునయముపట్లచేత నా పనలుపురఁ బిల్లలగప్పకొక  
కూతురుమాత్రమే మిగులటచేతపాత్రయు వుల్లి గూప్పెడఁజెప్పిన కొలో  
దేములబట్టయు రాజగుంపనూవనశాలియును బల్లిగుండావలమిటచేత  
బాగుమిక్కిలియోగ్యురాలని తనకునమృతమున్నప్పటికి నాపేర్వదనము  
ట బల్లినుయథావిధిగ రాజంబెద్దాదిరాశిముగట గ్రహీతున కటపడియు

న్న కేతరైనుతో పుల్పైతనయధికారము దొంగిలగాక సత్త్వముగా జ  
బ్బుపడి మృతిచెందెననిచెప్పుట కేతరైనుమృతిచెందుట కామిష్టును  
రాజశక్తిలనుండికానాడి యతనికి నతనిపై నేరములు మోపినవారికి నన్ని  
మునేర్పుట రాజనకులుల్లను రాణివలన గలిగిన కూతునకు కామెల్లెలి  
జెల్లెనివేరిదు యాపిల్లన గ్రహిపిద్ధివడసి చిరమురాజ్యమేలి కన్నయైస్వ  
గ్గమున కేగునని పలుకుటయును.

[16] జానపదా రాజుచరిత్రమనునాటకమునవచ్చు వేసములు

జానపదా రాజు సతనికొడుకు హేమియువరాజు  
ఆర్యు బోర్కెప్పి పృథువు  
అంబుగోగు పృథువు  
నన్నెక్కు పృథువు  
సేలిన్న పృథువు  
నార్కాబు పృథువు  
హమ్మబటు రాజగృహధ్యక్షుడు  
రాబటు ఫాల్క ప్రిజ్జి  
నిలిపాబు ప్రిజ్జి  
జీమ్మర్నీ ఫాల్క ప్రిజ్జి దొరసాని సేవకుడు  
పాంభెట్టు పీటరు  
ఫలివ్వు ఫాల్క రాజు  
టూయూ ఫ్రెంచియువరాజు  
అట్టియూ రాజు  
పొడూల్పు పోవుగురుడంకినగురువు  
మెలూను ఒక ఫ్రెంచివృథువు  
చాటిల్లను ఫాల్క మండివచ్చినదూత  
ఎలినరురాణి రెండవ హేమి మహారాజభార్య  
కాదెన్ను ఆర్యుత్తలి



శ్లో॥ంచి 'కాష్టలౌజికకూతురు  
సంలగ్నప్రియే దొరసాని

సృష్టవులు దొతనానులు అంగీదుపాదులు అధికారి వాతాకావహులు ఉ  
ద్యోగులు పై నీకులు దూతలు మణియుబదిచారకులు రంగము ఒకవ్వ  
డింగుందులో మణికవ్వపు ఫాగిన్సులోప— కథ

[illegible]

తా'వచ్చుచుండెననియును దెలియఁజెప్పగా జానన్మహారాజు భయపడుట  
 సత్తాకుచెఱుపాలగోడదుముకి క్రిందపడిమృతిజెందుట పాంథోల్పునకు జా  
 నన్మహారాజు తనకిటమునొనగి మఱులనతని యాశీర్వాదముతో దానిం  
 కైకొనిపోవునకుఁ దానముడిదనని వాకొనిలూయూనై న్యమునక్రమించు  
 మనిబలిమాలుట రిచామకవలనఁదిరిగి పేరేపింపబడి జానన్మహారాజుయు  
 ద్విన్నధుఁడౌట పాంథోల్పుమాటవిరక లూయూయన్దభేరిమోయింపఁ  
 జేయుట జానన్మహారాజు రణరంగమునుఁడిబ్రవరమునఁ గ్రాగుచునొక మఠమా  
 నందుపడియుంట రిచామకలోకైక వీరనిముజూపి శత్రులనుఱుమునేయు  
 చుంట మెలూనుమడిసెననియు నేలిస్సరీపెంబోకుప్రభులుతిరిగి జానన్మహా  
 రాజు పెట్టెమవలంభించిరనియు సాయమువచ్చుచున్న ఫ్రెంచియోడలు  
 ముఖిరిగిపోయినవనియుదూతలూయూతోచెప్పట జానన్మహారాజొక నన్యా  
 సిద్ధిపకుఁ బెట్టినవిషముచేమృతిజెందుటయును

(17) లియరమ్రహారాజు దుఃఖాంతనాటకమనవచ్చు వేషములు.

లియదు బ్రాకునాజు

సాగ్నిస్తురాజు

బర్గండివప్రభువు

కారనావులుప్రభుడు

ఆల్పసీవప్రభువు

కేంటువప్రభువు

స్టోరువప్రభువు

ఎడ్జారు స్టోరువప్రభునికొడుకు

నిండ్రాడు స్టోరువప్రభుఁడుజారత్వమునఁగి న్నకొడుకు

కొర్రురను రాజవభానుడు

ఆస్వాలు గ సర్వస్వాధ్యక్షుడు

వల్లభుడు గొస్టోరునిరైతు

దైద్యుడు

విదూషకుఁడు

ఎడమచేనుపయోగింపఁబడిన యధికారి.

కాష్ఠిలియాకు భృత్యుఁడగు నొకతగుమనుష్యుఁడు

వారావహుండు

కారన్వాలుని సేవకులు

గ నేరీలుగనుకాష్ఠిలియాలు లియరునికూతులు

లియరుతోఁ జేరినకూరులు అధికారుల మాత్రము నికులు మఱియుఁబరిచారకులు రంగమబ్బిలెను — కథ \*

కారన్వాలులబ్బసీల్లనృండ్లాడిన గనీరీగనులన పైకకునూకొలు రన్నుమిక్కిలిసీమించితిమని ముఖస్తుతిచేయంగా లియరమ్మిరాజు యధికమాడిన కాష్ఠిలియాకై గోపించితనరాజ్యమంతయుండనపైకకునూకైలకేవంచియిచ్చుట కాష్ఠిలియామిగులయోగ్యురాలు యధాగ్రముపట్టెనాపైపెనల్కనలదను కెంటునురాజుదేశమునుండివెళుగొట్టుట శ్రీమన్నరాజుకాష్ఠిలియాయధాధికతకుమెచ్చి నూపెట్టనరాజిగొన్నకొనితన దేశమునకరుగుట ఎడమచేనరువ్రాసివచ్చుక వత్రిమునువ్రాసి స్త్రీయైకగవచ్చుట నీవువృద్ధుడైపైతివింట్వ్యవహారమునఁ జక్కఁబట్టదననునన్దమందుఁ గావ్వింపగాగొప్పరెడ్డారుపెనల్కఁబూనుట కెంటుమారువేసమునఁ జియరుకొద్దసేవకుఁడైయుంట లియరుగ నేరీలుచేదిరస్కరింపఁబడి. గొన్నయొక్కకుఁబుట రీగనుగ నేరీలుకలిసి తన్దిరస్కరించుటగోర్వక లియరప్రహరణ్ణెద్దియుఁదోచక వెట్టెన్దెట్లు కెంటుగొప్పరు విదూషకులతోఁ జైకిలొప్పట రాజుకొంటువిదూషకులుగొప్పరుచూపినసాధకున గాలినానలోనుంట ఎడమచేనకారన్వాలులు గొప్పరురాజ్యదోహిగాభావించి చెట్టుపఁబూనుట కూతుల్లకుట్రచేబంపఁబడుటకు ద్వేషింపఁబడినలియరప్రహరణకునొకకొంటువిదూషకులు దోలితోదోవరును స్థలమునకుమూసికొనిపోవుట కారన్వాలుగనెడమచేనకొద్దముచేగొప్పరుగొడ్డిగాఁపఁబడి దోవరునొకకొంటువిదూషకులు కాష్ఠిలియారతనమగండగు శ్రీమచ్చిలతోపైన్దము

కూర్పుకొని తనసోదరులపై కండెత్తి వచ్చి తనతండ్రిపై యొద్దనుంచుకొంటు  
 కిగనుతనభర్త కెంటు సేవకునిజేబంపబడినపీదప గనీలువలచియున్న  
 యెడ్డొడుద్దాడొగ్గి యతనికివర్తమానమంపుట గొప్పరాత్రుహ  
 త్యచేసికొనుటకు మారువేషముననున్న మొడ్డారుసముద్రము నొరియు  
 కొండసిఖరమున కెక్కించుమని బతిమాలియతనిచేసదును నేలపైనడువబ  
 డుచు వెచ్చెత్తి పోవుచున్న లియరమ్రహారాజులసినిపొగలుట గొప్పరుంజం  
 పవచ్చిన యాస్వాల్లునియెడ్డొడు చంపినానిజేబులోఁ దనభర్తంజంపిత  
 న్నేలుకొమ్మరి యెడ్డొడునకుగనీలువారిని జూబచదివికొనియబ్బరవ  
 డిగొప్పరునియొద్దభూమినుండి తొలంగించికాపాడుచుంట కాన్దీలియానైద్యు  
 నిచే సాధనముచేయించికొంత స్వస్థచిత్తుడైనతనతండ్రితోనంభాషించు  
 ట కిగనుగనీలుపైమరలుకొనరాదని యెడ్డొడునిబతిమాలుట ఎడ్డారు  
 మారువేషముననాస్వాల్లు జేబులోనియత్తరమునాల్పచునకిచ్చి పోవుట లి  
 యరమ్రహారాజు కాన్దీలియాతోఁజొరంగమునఁ బట్టవడియెడ్డొడుచేఁజేట  
 సాలగుంచఁడుట తన్నువంచించినతనభార్యయగు గనీలుపైనాల్పచు  
 ముడిపడుచు నెడ్డొడుపైరాబదోహమునుస్థాపించి యుద్ధమునకాహ్వ  
 నముసేయుట ఎడ్డారుడెడ్డొడునూ పించుచునేలఁగూల్పుట ఎడ్డారుఁడా  
 ల్బునెడ్డొడులతోఁ దనగుప్తచరిత్రమునొడవి తనతండ్రిద్వారాబలువిధముల  
 గాపాసుటయు నొకయటగంటకిందటనతనికిఁ దాదయబల్బత్వముగొ  
 టువచ్చున్న గూఢమున లియరమ్రహారాజునకు సేవయొనర్పుచుంటయును  
 గొల్పుటకిగనుగనీలుచేష్టవమునఁజచ్చునట్లు లాల్బునుడెడ్డొడొద్దారుతో  
 నుండినరూచారమువినుట ఎడ్డొడుతనకుట్రచేలి యర్కాన్దీలియాలు చె  
 టసాలలోఁజంపబడకుడి తేనితనఁ గముకాపాడవలసినదని రాల్బునతోఁజ  
 ప్పుట తనకొగిటనచ్చినకాన్దీలియాకై దుఃఖించుచులియరమ్రహారాజున  
 నొద్దఁదనుసేవించుచు వచ్చినకెంటునోబ్బి మాట్లాడిదుఃఖవశమునఁజ  
 బల్బునుడు కెంబెడ్డారులరాజ్యమేలుకొమ్మరిచెప్పటయును

(18) రెండవదిచార్లెస్ హోరాబ దుఃఖాంతనాటక మునవచ్చు భూమికలు  
 రెండవదిచార్లెస్ హోరాబ

శివకాష్ఠర్పణః కుండగుహాన్తాం టు

శివకాష్ఠ-ప్రభువగులాంగ్లయెడ్లండులు రాజపితృభావరూప

నారాధనాప్రభువు జాగ్రాంతునకుఁ గొడుగును భవిష్యత్తును భావించి

మహారాజునగు హేమచంద్రుని

శివకాష్ఠ-ప్రభువుకుఁ గుండగునామః ప్రభువు

నారాధనాప్రభువగుతామవాన్తే

వశిష్ఠప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

బల్లవప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువగును మహారాజు భాగ్యంబు

నారాధనాప్రభువు వానికొడుగు హేమచంద్రుని

రాష్ట్రప్రభువు

విజ్ఞానప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

కాలింద్రుని

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

మహారాష్ట్రప్రభువు మహారాష్ట్రప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు

శివకాష్ఠ-ప్రభువు చాటువాండు అగుకాలువ నికులు ఇంద్రుడు

టవాండు చావారికుండు మూత కింకరుండు మతియువక్కిన నేవకులు

రంగమింద్రుండునందు వేల్పునందును— కథ

హేమచంద్రుని నారాధనాప్రభువు రాజనాథప్రభువు

రేపానీ గా నిరూపించుకొమ్మని పురికొల్పుట రాజు బాలింగ్రూపుకు  
 కాజేండ్లనటకును నార్పాల్కునకు యావజ్జీవమును వినేశవాసమును రా  
 జవోహమునకై వినించుట రాజదౌర్జన్యమును దలంచుకొనిపలుపును పృ  
 థిపులు రాజుపైఁదరుగుపాటునేయ నిశ్చయించుకొనుట బాలింగ్రూపుకు  
 నాతాంబ లేకండులు సైన్యముఁగూచుకొని రాజసైన్యము నెడురుకొ  
 నుటకు సన్నద్ధులైయుంట బాలింగ్రూపుకు నాతాంబలేకండు యార్కుల  
 తోఁబ్ర)జలంపఁజేకీధవించి తనసైన్యమును ధ్వంసము గావించుచున్నారని  
 రాజై లేకండునుండివచ్చివిరి పరితపించుట రాజునుబాలింగ్రూపుకును సంధి  
 గ్రావించుకొనుట రెండవరిచార్డుహారాజభార్య తోఁటమాలియచే బాలిం  
 గ్రూపుకుయొక్క యొన్న త్యమును గాజ్యభృష్టుఁజేటకుఁదటస్థించినతన  
 భృతకదోదురపృథునువిరిపాగలుట బాలింగ్రూపుకునిపై నికులన్యోన్యముఁగల  
 హించుట బాలింగ్రూపుకు రిచాడుకమహారాజు న్దనయొద్దకు రప్పించికిట  
 ములాగుకొని చెఱసాలకంపించుట చెఱసాలకరుగుచున్న రిచాడుకమహా  
 రాజు సితనిరాత్తిల్లికొని ముట్లాడినూపెనుండి తిగిబోవుట ఆమలేక  
 యుందలి రాజవోహముగ్గనిపెట్టి యతనితండి యార్కు-రాజతోఁజెప్ప  
 నేగుట ఆమలేక-రాజునొద్దకుఁ దనతండ్రికంటెదాముంజేగి తన్ను త్తమిం  
 చుమనిరాజునోహస్యముగా వేడుచుండఁగావలడని యార్కునుచుండఁగా  
 నామలేకతల్లివచ్చి రక్షించుమనిపొగింబి రాజక్షమాపణమందుట  
 క్కటనుచెఱసాలనుగ్గ రిచార్డుహారాజుద్వారజంపించినందుకుఁ బశ్చాత్తా  
 పపడుటయును

(19) మూడవరిచార్డుహారాజు దుఃఖారత నాటకమునందు వచ్చు  
 వికలు

నాగవయెడ్లవర్ణమహారాజు  
 వేల్పుప్రభువగునెడవర్ణు కాబోవునాగవ యెడ్లవర్ణమహారాజు యార్కు-ప్ర  
 భుఁడగు రిచార్డుమీరుభయులు రెండవరిచార్డుమహారాజునకుఁగొడుగులు  
 కా రేవుప్రభువగుబార్డి మూడవరిచార్డుమహారాజు కాబోవుగ్లోష్టరుప్రభు

నగుచార్డును విరుధయులు రెండవచార్డుమహారాజునకు సోదరులు

క్లా రెన్నుకొడుకగు నొక బాలుడు

చిచ్చుడు పృథువును గాఁజేపు నేడవచ్చె నీమహారాజునకు నొక

కాంటర్బరీగురువగు బాధ్యులు

యార్కు గురువు

ఈలిగురువగు మోర్టను

బింగ్ గీహము పృథుడు

నార్థాలు పృథువు వానికొడుకగు నరే పృథువు

ఎలిజ బెత్తు సోదరుండగు రిచర్డు పృథువు

ఎలిజ బెత్తు మ్మొకొడుకులగు డో రెస్టెట్టు యజమానులు

అకాన్స్టన్ పృథువు

హేస్టింగ్సు పృథువు

స్ట్రీట్స్ పృథువు

హో వెల్పు పృథువు

సగ్గి చార్డు రేట్టి వ్య

సజ్జే మున్సీ రోజు

సర్తా మసాన్ గను

సర్వలియో కాటిస్

సర్జే మున్సీ టు

సర్జే మున్సీ టు

చెట్టసాల మసానియగు రాబర్టు బాక్స్

ఒక గురువగు నర్సవిక్కు మోటియో కగురువును

అనీ దేవీ పరిచారకులగు కుబ్రిన్స్ లు ఒక్క

లండను పుత్యధ్యక్షుడు

ఫిల్బు మెరుయజమాని

సార్జే మున్సీ మహారాజు భార్య మోటియో

అటవ హాన్సీ మహారాజు భార్య మోటియో

సార్జే మున్సీ మహారాజు లి యార్కు బాధ్య

అసీమింసాని, పెన్సిమహారాజుకొడుకు వేల్పుప్రభునకు భార్యయైముం  
డిమోసి మూడవరిచార్డ్రహారాజుంబెండ్లాడెను

మాగ్గేరట్టువల్లంబటాడెనట్టు క్లారెన్సునసికూతురు మూడవరిచార్డువలనఁ  
బంపఁబడిన రాజపుత్రుల దయ్యములు ప్రభులు సేవకులు దూత, ఋణ  
దాత పౌరులు, హంసకులు వార్తావహులు సైనికులు మొదలగువారు.  
రంగమింగ్లాండు— కథ \*

గ్లోస్టరుతనకురూపముండలఁచుకొని తన్నెవతెయున్వలవదు కావునఁదనకు  
లోకములోఁజేమిఁచఁ దగినవస్తువులేదనినిశ్చయించియెట్లెనఁగుటచేఁ  
దారాజ్య మాక్రమింపఁగోరుచు క్లారెన్సుచెఱసాల కంపఁబడుట చూచి  
యాతనిఁజైకిమాత్రమోదాల్చి లోననాతనిఁబొలయింపనిశ్చయించుకొని  
యన్పడఁకొత్తగాఁ జెఱసాలనుండివిడిపింపఁబడి వచ్చుచున్న హేస్టింగ్సు  
కున రాజమిక్కిలిరోగవీడితుండై మంచము పట్టియున్నాడనివినిక్లారెన్సు  
నెదప్పక చంపించుమని రాజుంబురి కొల్పెదననియు వాణ్విక్కుచిన్నకొ  
మార్తె నాపెపెనిమిటిసత్రియు నాపెతండిరించఁజంపినప్పటికిఁ బెండ్లా  
డెనననియు రాజుతప్పక చచ్చుననియు నెవ్వర్డుక్లారెన్సులుమడిసిన పిదపఁ  
దాలాభమందవచ్చుననియు నాలోచించుచు రాజుచెంగటికేగుచు నడిదా  
రిలోరాజశవముమోచుకొనుచువచ్చిన వారివెంబడినేడ్చుచుండిన యా  
నీతోనభాషించి యాపెభర్తనత్రియు నాపెతండిరిగూడఁదాఁజంపుట  
మఱసిందితనవాక్చమత్కృతిచే నాపెన్దన్నమోహింపఁకేసి యాపెయొ  
ద్దనుండి వేధలిక్లారెన్సున హంతకుల భేదంపించుట ఎడ్వర్డుహారాజునీ  
యులగు రిఫర్సుప్రభునిగోప్రభుని సర్తామస్వాగనుని గ్లోస్టరుచెఱసాలనుం  
దిచుట గ్లోస్టరుబకింగ్ములుయువరాజు నతనితమ్మునితోగూడఁజెఱసా  
లనుంచుట గ్లోస్టరుతానురాజ్కటకొప్పని హేస్టింగ్సునుజంపించుట యువ  
రాజునతనితమ్మునితోఁబొలయించుట అసీమింపించుట క్లారెన్సుకొడుకు  
లంజంపించుట బకింగ్మునుజంపింపనుద్దేశించుట యెడ్వర్డుహారాజుపుత్రి  
కన్యా నలిబెత్తంబెండ్లాడంపలఁచుట బకింగ్మురాజభటులకుఁ బట్టు



వడిచంపవబుడుట మూడవరిచాడ్డహారాజు యుద్ధములోనిచేత్రముచేదా  
సంపవబుడు రిచేత్రండురాజు మూడవ రిచాడుబెండ్లాడ నెంచినయెరిజన  
స్త్రీంబెండ్లాడుటయును

(20) వృథావృణయూధ్యమము నందలి భూమికలు

నవరేచరాజగు ఛిన్దనుండు  
రాను లాంగవిల్లి డూమను రాజనచివులు  
పెరిచిరాజు కూతుగనిపెట్టుకొను బోయెట్టు మరేచెట్టు  
ఆరోడ్డో పిచ్చిస్వేనియూడు  
నాధనీలు పురోహితుండు  
హులోఫర్నిసు బుజ్జ  
డల్లు రాజభటుండు  
కాస్తాను విదూషకుండు  
మోతు ఆరెడ్డోభ్యుండు  
ఒకయడవివాండు  
పెరిచిరాజపుత్రి  
రోసెలైను మేరియా కేతరైను ఫిరిచిరాజపుత్రిక చెలికత్తెలు

జూన్వెన్టూ వల్లెటూరిపడును అనికాల్లు రాజపుత్రికల పరిచారకులు కర  
గము నాచెక్కిలో— కథ

రాజలాంగవిల్లి డూమనులు మూడిండ్లనెఱకు స్త్రీలమొగములుచూ  
డక బ్రహ్మచర్యముచేయుచు విద్యాభ్యాసముచేయుట కొట్టిడుకొనియం  
డునకొప్పురి బైరనునిగిశిషునిండుట ఫిరిచిరాజపుత్రి రోసెలైనుమేరి  
యా కేతరైను బోయెట్టు రాజలాంగవిల్లి డూమను బైరనులుకలసిపే  
మ సంభాషణములాచరించుట రాజనతనినవయస్కులను ఫిరిచిరాజపు  
త్రిమూసచెలికత్తెలపైఁడమవలపుదెటుపు జూబులకనానుకొనుచు మున్న

ధౌబాణపీఠమున గాట ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలువమ ప్రియులు  
 లిమకువాసిస జాబులఁగూర్చి ముచ్చటించుకొనుట రాజరాజవయస్కు  
 లును ఫ్రెంచిరాజపుత్రియు నాపెచెలికత్తెలును మాటువేషములువేసికొ  
 ని యొండొరుల మోసపుచ్చుకొనుచు నాటాడిపిదవయధాన్య రూపంబుల  
 సన్మోన్య ప్రేమలఁదెల్పుకొనుట ఫ్రెంచిరాజపుత్రితన తండ్రిమరణవా  
 ర్త విని శనదేశమున కేగుచు నొక వత్సరముతరువాత రాజన్వేండ్లాడెదనని  
 రాజునుండి సలపువాచ్చుకొనుట రాజవయస్కులును రాజపుత్రిచెలికత్తె  
 లుఁగూడనగ్గ యొకసంవత్సరము తరువాతనన్మోయు కలసికొనబాసయొ  
 నర్చుకొని యొండొరుల నెడఁబాటుటయును.

(21) మేకృత్తును నాటకమందలివేషములు

స్కాన్లెండు రాజగుడంకను  
 మల్కొము డొనల్బేరులుడన్కనుకొడుకులు  
 మేకృత్తు బేనోలురాజసేనానాయకులు  
 మేసీడుల్లు వెన్నాకు రాసున్నవెట్టిత్తు ఆంగన్ను కేత్తున్నులు స్కాన్లెండు  
 లొనిమునలు  
 నియన్ను బేంకోకొడుకు  
 సివాడుక ఆంగ్లేయసేనానాయకుడు  
 చిన్నసివాడుక సివాడుకొడుకు  
 సేటను మేకృత్తును గనిపెట్టు కొనియున్నయుద్యోగి  
 బోయి మేకృత్తుకొడుకు  
 ఒకయాంగ్లేయవైద్యుడు  
 ఒకస్కాచివైద్యుడు  
 ఒకసైనికుడు  
 ఒకద్వారపాలకుడు  
 ఒకవృద్ధుడు  
 మేకృత్తుదొరసాని

బూసియోవ్లదనసోదరినివర్తమానమును విలియంతుని రక్షింపఁబునుట  
 ట్టజీలోక్లాడియోకు మఱునాడు శీరశ్శేదము చేయుటకాల్లాసించుట  
 ట్టజీలోయిస్సెల్లాను మోహించియాపెతనకోర్కెతీర్చినయెడ నాపసోద  
 రునిరక్షించెదనని యాపెతోసనుట రాజునన్మసివేషముతోఁ దనమాన  
 ముచేయుచుకొనియై నఁ దన్ను రక్షించుమని పూర్ణిచునహోదరుశక్తిం  
 గుటకై యమర్యానపొందనొల్లనియిస్సెల్లాతో బండ్లియెమాట్లాడిమా  
 నమునమేరిగూనువిడనాడిన యాంజీలోనుకొడంబడి మాతనికోర్కె-కొంటి  
 గినడురేమురేరేదనని నమ్మించుమనియుఁబ్రచూదమురానీక తానఁ  
 గాపాడెదననియుఁజెప్పుట రాజుమేరిగూనాతోనిస్సెల్లానునవకుండ్లియి  
 స్సెల్లాకుమాఱుగామేరిగూనా అంటిలోతోనడురేము పీకెట్లోనాతఁడే  
 ర్పన్ననపూఁవోటలోఁమానమున సంభోగించుటకొప్పించుట చెటఁబాలలో  
 నాటిరాతినిన్నగంటలకుఁదప్పక క్లాడియోశిరస్సునునరికించవలయునని  
 ప్రోవోప్తనకాంబిలో యందినయాజ్ఞను రాజువినిప్రోవోప్తతో నడినఱకుఁ  
 దనకుఁగలపరిచయమునుఁబట్టి క్లాడియోశలకుమాఱుగానదివరకే ద్వంద్వము  
 చేఁజెఱసాలవత్త్రుతుండగు ప్రోవోప్తనితనఁజేకి మాంబిలోకిఁజూపించుమనిరా  
 జు తనకిచ్చిరయ్యానుఁపించి రాజురెండుదినములలోనచటికివచ్చు నీనం  
 గతియంతవఱకుమాఱుగుచ్చుమనియుఁ దాన్వెల్లవిధమునతనిఁగోచెదనని  
 గొప్పించితివనోదరుకు తమిఁనాపతికికనచ్చెనేమోయని కనఁగొనవ  
 చ్చినయిస్సెల్లాతోక్లాడియో తలసంఘకఁబడి యాంజీలోనొద్దకింపఁబడెన  
 నియు మణిషిలసిరిచినసాధకములేదనియు రాజుమాఱునాడుగానున్నఁడని  
 యు నీవపుడుతానిడినయుతరమును బీటరునకుజూపుమనియుఁజెప్పినపు  
 ట బూసియోప్రచ్చనవ వేషముననున్న రాజుతోరాజవివేకియనియుఁ దా  
 మోనకాండనియుఁజెల్పుట ఆంటిలోమఱునాడుతన్నూరివెలువలఁ గలసి  
 కొమత్రుగురాజునుఁ జదివికొనిక్లాడియోనబ్రతుకనిచ్చినచో నతండాపె  
 నోదరింజెఱచినంతకుఁ దనపైఁబగఁబట్టు నేమోయనిశంకించి యతనింజం  
 పించినందుకుఁకొచ్చుకొనుట రాజుతనయధాగ్రహపముతోఁ బీటరునింగలి  
 సినొనియతనికొ గొన్నియుతరములిచ్చియవికలసినపుడు తనకిమత్రుచెప్పి  
 వెలింటిశన్ను తోలనడు కానను వెలియన్నులఁదనయెద్దకురప్పించుమని

యుగ రక్షకులు రాజునభిచేసి మాంజీలోనికి మేరియాను క్లాడియోకుజూలి  
యట్టను దాకి స్పల్టానుభాగ్యలంగాజేయుటయును

(23) వెన్నినువక్కుడను న్నాటకమునందలి భూమికలు

వెన్నిప్రభువు.

మొరాయోరగానురాబటు పోగ్నియాను వలచినవారు

అంటానియో వెన్నిస్వర్తకుడు బెసానియోయతని చెలికాడు పోగ్నియా  
వలచినవాడు

గ్రాటిమాతో నలానియో నలారిసో నలేరియా అంటియానో బెసేనియో  
లకుమిత్రులు

లోరెంటో జస్సీకానువలచినవాడు

స్టెలాకు పకయూధుడు

టూబులు స్టెలాకుని హితవుడు

గొబ్బో మొదట స్టెలాకునకు సేవకుడైపిదప బెసానియోకు సేవకుడై  
నవిదూషకుడు

మునల్లిఫోజ్జో లాన్సింటినకుడండ్రీ

బుజరు స్టీఫానో పోగ్నియాకు సేవకులు

పోగ్నియా యొకభాగ్యవంతునికూతురు నెరిస్సా యాపెచెలికన్

జస్సీకా స్టెలాకు కూతుడు

వెన్నిస్వాగ్యవంతులు న్యాయాధికారి యువోగ్నులు కారాగృహాధికారి  
పోగ్నియాసేవకులు ముత్యుడక్కబరిచారకులు రంగముకొంతవెన్నిను  
లోమతికొంతబెల్లంటులోను— కథ

స్టెలాకునకాంటియో తనమిత్రుడగు బెసానియోదూరదేశమునను  
న్న పోగ్నియానుజూచివచ్చునిమిత్తము కోరినచోదనయొడలిమాంస మ  
అనేదిచ్చుటకొడంబడి కవారిసిమూడువేలవరహాలప్రతీసికొనుట జస్సీ

అలా తొలగించువలచి యతనితోఁ దనవ్రేడిని నడముడు గొంతహుటకు  
సారిపోవుట మైలాకుతనకొమార్తె పోకకువగుచుట మతియునాంజూచి  
యో యోడలుసప్తమైపండుకువంతసించుటచేసానియొప్పొయ్యాయుఁ జేరి  
బ్బి యాచెవలస నెవ్వరికైన నీబోననిమాటయిచ్చి యొక యుంగ్రముగలు  
చ్చుకొని యాంటనీయో తన్నుఁజ్ఞుటనుమరమ్మని వ్రాసినబాబు చదువ  
కొనియతనికిఁ దటస్థించినయాపద పోషియాయుఁ జెప్పిస్వదేశమునకు నా  
స్సానువోలెదన గాఁటియానోతోనరుగుట పోషియొనెస్సలు మగ వేన  
ములతో వెన్నిస్సుపురమునకేగి న్యాయస్థానమున హొంఁముకోయ న  
శ్రుతుఁడగుఁడదనియు నొకమనుష్యజీవముం దుర్మాగ్నముగాఁదీయనై  
చినవానియాస్తిలో నగమురాజునకుందక్కునగమామనుష్యునకు నాగ్రహ  
ణయునని వద్దతిచూపించి యాంటియోనుఁగాపాడి రాఁచే మెప్పుందిదాసా  
నియొకఁడనిచ్చిన యుంగ్రమునృహమతిగాఁబొంది యింటికివచ్చిపా  
టనే వచ్చిన బెసానియొతో ముచ్చటబాడుచునచట బెసానియొతో  
చ్చినయాంటియానోతో నతినియొడలు నేమముగాఁజేపుచేరిననని నెఱత  
షవార చెప్పట నెస్సకూడతన నాధునిగలపికోని సుఖించుట నొక  
జో జన్మికాలు పోషియొచేసిన దోర్బాటుచే మైలాకునియొక్క యద  
మానులగుటయును.

(24) విండ్ల శ్వేతుక క్షేత్రము నాటకమునందలివేసములు

పాల్వనపు

చెప్పను ఒక పడుచువాఁడు

మాలో వల్లెటూరిన్యా గూఁగికోరి

స్థిండ్లకు మాలోకుదాఁచుచి

పూర్వ పేజీలు విండ్లకులోనినగుహగూర్తులు

విలియంపేజీ పేజీకొడుకులు

ఈవస్తు తెల్లుపుకొపియఁడు

శ్రేయసు పెంచినవైద్యుడు

పాతాళానికి

పూర్ణుని నిష్ఠలు విముక్తులు ఘట్టాపుని బెంటునుండు వారు

రోబిను ఘట్టాపుని నేవకుండు

సింపిలు స్లెండురుచిభృత్యుండు

గగ్న కేయసుని నేవకుండు

పార్థదొరసాని

పేజీదొరసాని ఆ పెకొమా రెయగు పెసి

స్లిక్లీ దొరసాని కేయసునకు నేవకురాలు

పేజీపార్థుల నేవకులు రంగము విడ్డురు మఱియుదానిచుట్టపట్ల — కథ

పార్థదొరసానిని ఘట్టాపువలచి సంజేకమంపుట పార్థదొరతనభార్య  
ననుమించి బూకనువేరుపెట్టుకొని ఘట్టాపుతో బరిచయముచేసి త  
నభార్యస్థితిగనిపెట్టుచుంట పార్థదొరసానియు స్లిక్లీ దొరసానియు ఘట్టా  
పుద్వారానకునుకుడగు శాస్త్రిజేయగుట్రవన్నుట స్లిక్లీ దొరసానిపార్థా  
పుచెంతకేగి పార్థదొరసానియు పేజీదొరసానియు సతనియు రములు  
చూచుకొని యురసవలచియున్నారనియుం దఱుచునాయదరియొద్దకు నని  
ని నేవకులంపుచుండుమనియు నహస్యముగా జెప్పట బూకనువేరుపెట్టు  
కొని తనయొద్దకువచ్చిన పార్థమాటలనమ్మి ఘట్టాపుతోన్న పార్థదొర  
సాని పదివరుకొకండుగంటల మధ్యరమ్మన్నదనిచెప్పగా పార్థదొరతన  
భార్యపై మఱింగియనుమానపడి యానంగతికనిపెట్టుటకు ద్వరపడుట  
పార్థాపు పార్థదొరసానితో మాట్లాడుచుండగా నావెతనపై ననుమాన  
పడి తననంగతితోంచుటకై కొందఱితగుమునుప్పులతో వచ్చుచున్నా  
డని పేజీదొరసానిచెప్పగా విడిదిగులుపడుచున్న పార్థాపునొకగంపలోని  
టకించివానిపై మైలుగుడ్డలుకప్పి యేటిలో నాగంపపడవైచిరండని తనన  
నికులకాజ్ఞాపించుట పార్థతనయింటనెవరు లేకుంటఁజూచిస్లిక్లీపడి భార్యను  
క్షమాపణమువేడుకొనుట పేజీదొరసానియు పార్థదొరసానియు ఘట్టాపు  
నకు క్షమాపణహాసీకొని యింకొకసారి యెనిమిదిగంటలకు గమ్మత్తొక్కి  
దొరసానిచే వర్తమానమంపుట పార్థాపుపార్థదొరసాని యొద్దకు వెళ్లి

గతి బ్రాహ్మణ్యే జన్మ యామోమాట్లాడుదు ఘోరమోరకం ద్మనము  
 దోర వేదదారసానిచెప్పగా జడనియఁజ్ఞీలుతనముచటయోదం గేదమా  
 వేయగా నిలు వెడలిపోవును ఘోరదోరచేదాపులుతనియొ బయలుపెరిగి  
 ప్పించుకొనుట ఒకవిధమైనవయోటలో వాల్చుచువడిచేబట్టనిది సర్వజ్ఞ  
 డుట నింటనుతనముఘోరముచే నేనీ బెండ్లుడుటయగును.

(25) నడివేసవిరేయి కలయనునాటక మందలి వేసములు

ఏభయప్రభవగుభీనను

ఈగన్య పొర్నియాతండి

లైసాదదు డెమిట్రీయసులు పోత్రుగానువలదినవాత

ప్రేలాప్రేయి భీనసునివేడుకలకనివతి

క్విన్ను వడ్రంగి

న్నగు కొయ్యపనిచేయువాడు

బొట్టముత్ర సాలెవాడు

ప్లాటి కొల్లిత్రిత్తులుబాగుచేయువాడు

న్నటు కంచరి

ప్లా ర్నలింగు కుట్టుపనివాడు

పాపర్నలిటా భీనసున్వరించుకన్య

పొర్నియా లైసాదదున్వరించుకన్య ఈగనుతుత్తి

హాలినా డెమిట్రీయసునివలపుకలై

ఒరీరను గంధర్వరాజు

టిటెనియా గంధర్వరాజు

డక్కు

ఏను కాల్చియ నూతున్నట్లు గంధర్వస్త్రీలు గంధర్వరాజురాజ్యాలనే  
 వకులగు గంధర్వులు పోతునాపర్నలిటాలభ్యుత్పలు కలగముతాను మ  
 తియాచెంగటియవదియి కథ

హోత్రురూపంబున డెమిట్రీయసుని బెండ్లాడుదునగా నాపెయ్యెప్పక  
 లైజాండరుని బెండ్లాడఁగోరినపుడందున కంగీకరింపకాతంబున రాజుఁడెప్పఁ  
 గా రాజుతంబున యిష్టానుసారమునడువని కన్యకకు మరణముగాని సన్యాసి  
 నీత్యముగాని శిక్షయనినడువఁగా నాపెడెమిట్రీయసుని మోహించిన తనన్న  
 హింసించుటకు హెలీనాతోఁడనవర మానము చెప్పి లైజాండరుతోఁగూడ  
 నాథెచ్చురమునుండి పారిపోవలయునుట కిచ్చు న్నగ్గు బొట్టము పూట న్నా  
 టు స్త్రా ర్యలింగులు రాజునెరుకనొకనాటక మాడవలయునుట హెర్మియూ  
 కైయడవికే గెడు డెమిట్రీయసునవలకునునుండ హెలీనా వెంబడించి యొక  
 యడవిలోఁ దగుదప్పించుకొనిపోయిన డెమిట్రీయసుని వెదకుచు హెర్మి  
 యూచెంతనిడువించు లైజాండరుని గొంచుట లైజాండరుగంధర్వలు తన  
 కనులకు రాసిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర మేల్కొంచి తొల్లఁడనకుఁగన్ప  
 డు హెలీనాయందు మోహపడి యాపెన్వెంబడించుట హెర్మియూతన్నెడ  
 బాసిరైజాండరుని వెదకుకొంచుదలపిల్లుట లైజాండరున్న యడవిలోఁగం  
 ధర్వరాజు తనకనులరాయఁబడిన పుష్పరసమహిమచే నిద్దుర లేచి యెదుట  
 నాటకమును జల్లించుచున్న బొట్టమువ్రప్పించి తనవశముననుంచుకొన్నట  
 డెమిట్రీయసు హెర్మియూనుంజూచి బలిమాలియూపెచేదిరక్కఁగింపఁబడి నీ  
 దురించుపుష్పరసమహిమచే మేల్కొనితనయెదుటనున్న హెలీనానుమో  
 హించుట డెమిట్రీయసు లైజాండరు హెలీనాకై పరశ్వరక్షేపమునుట  
 హెర్మియూ హెలీనాకులహించుట డెమిట్రీయసు లైజాండరు ద్వంద్వయు  
 ధముకై పూనుట హెర్మియూ హెలీనాలనోన్యద్వేషముతో నొంజూరునెడ  
 యుట గంధర్వయూచేనానల్వరు నిదురించుచునేటకువచ్చిన భీషణుచే  
 మేల్కొల్పఁబడి గంధర్వయూచుఁదొలఁగి తొల్లింటి ప్రేమబంబొంది పెండ్లి  
 చేసికొని నుభయముంటయును

(26) ఉత్తరగదబడయను నాటక మందలి వేసములు

పెద్దో ఆరగస్పృశువు

జాను వానిసోదరుఁడు బారహుఁడు



కాడియో ఫారిన్స్ పడుచు రాదు

“బనిడిక్యు- పాడువాపడుచు వాడును

లియోనల్ మెస్సీనా పాల్కుడు అంటే నియోనాల్ పాల్కుడు

బం సరూ పెడో) సేనకుడు

బొర్రాచియో కష్టమిర్వురుజును పొంగిపెట్టెను

డాక్టర్ వాసులింగరస్వెతాను

భూమి సన్మాది

பு. க. ய. செ. கா. ரி

శ్రీశైవమఠం

విద్యార్థి లియోనార్డు కుమార్తె

శ్రీకృష్ణ లింగోన్మాదో మేనఁగోడలు

మార్గము ఉన్నవారైన వీరిచేతను నిరంతరము కాపాడుచున్నట్లు  
భక్తులును తంగము చేసినా ... కథ

[illegible]

బ్రహ్మచర్యములు లియోనెటోహిరోనువరిగాలి సతననాదకునికమా  
నిక్లాడియోవ్లెచిచినికొనుట కతనినొప్పించికోరోసతన కగివచ్చి యా  
నాథితియంతయొక్కడించి నల్లలోనతనికాపెట్టిండ్లియొనర్చుట దెలిసి  
క్కువీటిసీయ పెండ్లానుట పెట్టిజూసొదరుడు తగినట్లుకొనింపబడుట  
యును

(27) ఒక్కోయను నాటకమునవచ్చు వేనములు

పెన్ని సురాజు

బ్రాబంటియో రాజ్యనికారి తక్కుననికాతులు

గ్రానిమానో బ్రాబంటియోనొదరుడు

లోడివిగో బ్రాబంటియోజూతి

ఒక్కో పెన్ని సురాజీయోవ్యోగియగు స్త్రీ కేషియో అతనినింపియు

నొక్కో అమాగో అతనిజగదామోయువాడు

బోడిగో పెన్ని మునుడు

ముంటానో పై ప్రిస రాజ్యముననొక్కోకంఠపుర్యోవ్యోగి విదూషకుఁ

డు ఒక్కోసేవకుడు

డిష్టమోనా బ్రాబంటియోకూతుడు నొక్కోభార్యయు

ఎన్ని అమాగోభార్య

ఒయంకా కేషి మోయుంపుకుకతె

నావికుడు దూత వాగ్దానహుడు అనికార్లు ఘనులు గాయకులు సే  
వకులు రంగి ము మొదటియంకము పెన్ని సు తక్కిననాటక మంతయున ప్ర  
ఖండంబిలి యొడరేవు — కథ •

మాగోరోడగోలు ఒక్కోనుక్వేషించియకుడు డిష్టమోనానొక్కో  
నిబోయి పెట్టిచేసికొన్నాడని బ్రాబంటియోకూతులు బ్రాబంటియో  
రాజిమొంటిగాదనతో జెప్పక యొక్కోనుదగులుకొనిబోయిననకకూ

యొక్క నీటి యొక్క సునిశ్చయములందును నతని బిడ్డవచ్చిన రాజభూమి  
 తోఁగూడ రాజసభకుఁబోయి యొక్క యొక్క నీటి దొడ్ల ను నా  
 జాతీయ జెప్పట రాజాడి సైమోనా యంగిళా రమం దెలిసిని యొక్క కా  
 నప్పగించి యాతని నైవ్య సుయ్యధమున కంపుట అయ్యగోరోడగోలు కేషి  
 మోను దాగించి సైవ్య సువ్యజకతని పై ద్వేషము పుట్టించుట కేషి మో  
 ను బిడ్డ యొక్క గమునుండి తప్పించుట అయ్యగోరోడగోలు కేషి  
 మో వేడుకొని తిరియ్యగమును సంపాదించుకొను నునాయమువచ్చి  
 మోనకిందన భార్యను సాయవడ బ్రేరేపించుట ద్వేషమోనాతన భార్య  
 కేషి మో పై నల్ల చూసుమని పలువిధముల బాగించుట అయ్యగోరో  
 యొక్క కుష్టి మోనా కేషి మో లన్యోన్య మోహముల నున్నటనుమానము  
 పుట్టించుట ద్వేషమోనాకొక్కొక్క పెండ్లి నాడిచ్చిన చిఱురుమాలుండన భా  
 ర్యచే నయ్యగోలేప్పించుకొని కేషి మో మంటజాఱివిడిచి ద్వేషమోనా కే  
 షి మోనువలచి యతనికారుమాలిచ్చినదని చెప్పటం బిడ్డ ద్వేషమోనా  
 నాయమాలడిగి యాపెయడల్లో పోయెనని చెప్పటకు మఱింత యాపేస  
 నుచూనించుచు నయ్యగోదొడ్ల నుచే నిశ్చయముగా ద్వేషమోనా కేషి  
 మోకు దుస్సంబంధమున్నదని నిర్ణయించుకొని వారలంబులయింపని  
 శ్చయించుట బిడ్డ రాజానొద్దనుండి సైవ్య సుయ్యధతనయధికారము కే  
 షి మోనానగిత్తు వెన్ని సునకు రమ్య సునాజ్ఞలో పోవోనుండి పుచ్చుకొ  
 నించువుకొనుచు చెంతనున్న తన భార్యపై మండిపడి యాపెకుఁ జెంప  
 కాయకొట్టుట అయ్యగోరోడగోలు కేషి మోనాతో సంభాగింపఁజేసెదనని రోడగో  
 నుభ్రమ పెట్టి యాతనినుండి ద్వేషమోనాకొఱకని సామ్యులు పుచ్చుకొనుచు  
 చువకాతనిని కేషి మోనుఁ జేకటిరాత్రియందు నటుకుటకుఁబరిశిల్ప  
 గాఁ గేషి మోరోడగోలన్యోన్య శత్రుత్వములు కాఁగాఁదా కేషి మోకా  
 లునఱికివైచి రోడగోనుఁజంపి యెవరోదురాత్ములీపని చేసినారని నటన్  
 దొడ్లకుట బిడ్డ రాజమునిద్దరనున్న తన భార్యద్వేష కేషి మోతో వ్యభి  
 చారియని సునిశ్చయములాడియా పెయెంత బలిమాలి తన నేరములేమిట  
 ద్వేషమోనా కేషి మో పై నల్ల చూసుమని పలువిధముల బాగించుట అయ్యగోరో  
 యొక్క కుష్టి మోనా కేషి మో లన్యోన్య మోహముల నున్నటనుమానము

బోపమావన్నె ననియు స్వప్నముగానండతిలో వెల్లడించుట అయాగోతన  
భార్యను సహింపక పొడిచి చంపి పరుగిడుట ఒక్కెల్లో తానన్యాయముగఁడ  
నభార్యంజంపుటకువగచి పొడిచికోనిచచ్చిపోవుట లోడోవోయయాగో  
నునకుఁ జిత్రవిధవిధించి కేషియోను సైప్రసునకనికొనిఁ గానించుటయును

(28) పెరిక్లిసును సూటకమందలివేసములు

అంటియోకసు అంటియోకసురాజు  
పెరిక్లిసు తైరుయువరాజు  
పాలికానసు సిస్కానీలు తైరుయొక్క యిద్దఱుఘనలు  
సైమోనుషీసు పెంటాపొలిసురాజు  
క్లియోను టార్సనుపాలకుఁడు  
త్రెసిషేకసు మిటితెనీపాలకుఁడు  
గ్రీమను ఇశీసనుప్రభువు  
తలియాడ్లు అంటియోకునందలి యొక ప్రభువు ఇతనిసేవకుఁడు ఫిలిమును  
లియోనైను డయోనిజాసేవకుఁడు  
సేనాధిపతి  
ఒకబడవా వానిసేవకుఁడు  
అంటియోకసు కూతురు  
డయోనిజా క్లిసుభార్య  
త్రెసా సైమోనుషీసుకూతురు  
మేనా పెరిక్లిసుతైసాలకూతుడు  
లెకోరిడా మేనాదాది  
ఒకకుంటెనకతై  
ఒకపాతివ్రత్యదేవత  
పల్లవి పాటకుఁడు

ప్రభువులు చోరసానులు శూరులు ఘనలు నావికులు నౌకారములు

భు వాస్థుమూర్తు రంగి ఘృ నానాశ్రీమమును— శీర్ష

తనకొమార్తెతో సుఖముగా సంభోగించు నాటికి నుండునా పను  
పరిపవచ్చు వాగులొక విడికకపోడిచియందు కుప్పకమునాని వానినె  
డండుచుంటు పొక్కినామిడిక థకునమాధానమునగాచించి కన్నాంజీనా  
నకు చంపించు నేడాయది జడ్డినిలవిపుట అంతిమింకను పొక్కినం  
డండు గొలిచున్నాడుంపుట పొక్కినాంజీయొకగు ననరాజధానిపై నంజీ  
త్తిప్రజాపితృమొనరించి తన్నుంపుననిశ్చరించి తాతన్నుచుకబావిపు  
ట తాలియాగ్నుకైచులో పొక్కినులేకుంటుఁబడి డిగ్గిననదేశమునకేనుక  
క్కినూనుడయూనిజాటు తమదేశమునఁ బెట్టి కరువునకి చింతింకవని ను  
చుండఁగా పొక్కినువారకు నమృద్ధిగాఁదనయోధవోని భోజనసామాగ్రి  
యిచ్చుట పొక్కిను పెంటోచిలినునకు గాలివానతాఁచునఁదనయోధుని  
చేడఁగా నమద్రమునఁగొట్టికొని వచ్చియచటిరాజును సమోహనీసుని  
యనుగ్రహమ ఁదుయుట కైతునధిపతునలు పొక్కినునెదకుట్టకే న  
ముద్రమునమునయుట పొక్కినుకైసాను వాపెతండ్రియ న్నను నారము  
నఁకెండ్లమట పొక్కినుకైసాను వాపెతండ్రియ న్నను నారము  
మాత్రతోకైతున కాంజీయొకను కూతుతోఁబెచ్చుటపని యొకపేద  
చ్చుకుఁ దుపానునయోధ చేడఁగానాలునిద్దలనుండి విడలుట పొక్కిను  
న్యతిచెందినని అభిభాష్యనక పట్టెనుద్ది యందునాపెత్తివారిని న  
ముద్రమునవిధునగా తానిని నిమనుష్యుకొని యందునకేపురాల్లెన జే  
సానుగాపాడుట పొక్కినుమెనివాపెకొకడలను క్కినుచెంతనుంచుట మే  
నాకెల్విట్టలకు డయోధిభయోత్వక తెకొకడమ్మతికి వగకునాపెత్తి  
పుటకై లియోల్లెనునకప్పగించుట న కాదన్న యు లియోల్లెనునిబాటు  
చేటిని మేనానుఁడమవశమున ను కుకొని మిటిలేరియనుకృతమున పా  
నానెత్తికడవాకముట మేనావేశ్యవృత్తి కొట్టక చటిపాలకుని పునఁజే  
యింపఁజేయుటలదే గౌరవముగాజేయింపట పొక్కినచటికివచ్చి లియో  
ల్లెనునిబాటు చేడఁగొట్టెను మటకు కప్పింపఁబడిన మేనా  
నానెత్తికడవాకముట మేనావేశ్యవృత్తి కొట్టక చటిపాలకుని పునఁజే

3 వృత్త్యదీవత కలలో జెప్పినట్టి పెనస్సు పండున్న యా పెగుడి కేగి యాచటదసభార్యస్తాంచి యా పెచరిత్రమున్వీచి తనకూతులెసిమేకసుసకుఁ జెండ్లిచేసి తన రాజ్యమున భార్యతో సుఖముండుటయును.

(29) రోమియోజూలియట్టులను నాటకమందలివేసముటా

ఎన్నొలను పేరోనారాజు కేగిను రాజబంధువుడు  
మాంటేంగు కేపు లెట్టులనోన్వీక్ష్యక్షేషమును నిర్దానికునులు  
కేపులెట్టు పినతండ్రి  
రోమియో మాంటేంగుకొడుకు  
మగ్నూషియో రోమియోమిత్రుడగురాజబంధువు  
బెన్వేలియో రోమియోమిత్రుడగు మాంటేంగుభాతృవృంద  
కైబట్టు కేపులెట్టు దొరసానిమేనల్లుడు  
లారెనెస్సు జానులుసన్యసులు  
బంసరు రోమియోసేవకుడు  
ఫీటరు సెస్సనగ్రికరీలు కేపులెట్టుసేవకులు  
అబ్రిహము మాంటేంగుసేవకుడు  
వైద్యుడు  
మువ్వరుగాయకులు  
ఇర్వరు భృత్యులు ఒక యధికారియు  
మాంటేంగుదొరసాని  
కేపులెటు దొరసాని

జూలియట్టు కేపులెట్టుకూతుడు

జూలియట్టుదాది వెరోనాపేరులు మాంటేంగుకేపులెట్టుల జ్ఞాతులువే  
క్షధారులు భటులు దొవారికులు భృత్యులు వల్లవి రంగము నామంట  
వాలు— కథ •

మాంటేంగుకేపులెట్టుల జనులుకలహమాడుచుండగా రాజవారము  
నాన్వొంచుట రోమియోకేపులెట్టుంట జరుగుమీదునకుబోయి ప్రచ్ఛన్న

నేడుముతోనుండి జూలియట్టుతో మూట్లాడుట జూలియట్టుతో మూట్లాడుట  
 అది అంతరంగమునందుండి విరోధియూటకుఁగఱింపుట రోమియూజూలియ  
 ట్టుచే నేటికి నుండునుగోడదాటి దిగిచెట్టుచాలునఁబొందియుండి నామొమొ  
 దిగిబీకెనుగోడదాటి రోమియూజూలియట్టుతో తలకిల్లుచుండఁగలదు  
 తిన్నట్లునునుగోడదాటి నోపెయత్తనతోమాట్లాడి ముఖనామొమొమొమొమొమొ  
 టలకు ముగ్ధమానమందనని చెప్పిపోవుట రోమియూజూలియట్టునున్నత  
 న్యాసియొద్దనుండు జూలియట్టులదనకుఁ బెండ్లి నేయుమని చెప్పి యదివ  
 లకుఁదాపించిన రోమియూజూలియట్టు నలపుఁదాఁచొలగినందున కలనిచేసి  
 గొలితుట జూలియట్టు తనదాదినోమియూజూలియట్టు కలయునుగోడదాటి  
 న మొదటిరహస్యముగా గుడిగొలారెన్నుచెంత నతనిఁబొంగిహరిము  
 చేసికొనుట తనహితుఁడగు మామొమొమొమొమొమొమొమొమొమొమొమొమొ  
 యుతుఁడొట రాజురోమియూజూలియట్టు విశేషవాసముపొందుట గోమియూజూలి  
 యూలియట్టు తెలుచాఁకునను నల్లపనుఁగుమనుభవించి నెఱుఁగితీసికొనిపోవు  
 ట జూలియట్టు తిలిపిండుగొలపకు పేరిన్ముఖోరెండువినుములు గడువు  
 లొకటిచేయనిగ్గయించుట జూలియట్టులారెన్నునొద్దకేయటనున్నపే  
 గిమన్యతోచిగముగమాట్లాడినది రహస్యముగా లారెన్నునొద్దవ్యవడిగొ  
 యుతుఁడుతననానఁగియుండువిధమున సహాత్మహనోపనమునఁ దీసికొనిపో  
 వుట జూలియట్టుబంధువులచే బూడ్పఁబడుట తనసేవకుఁడునచ్చి జూలి  
 యట్టు మృతిచెందినమానినంఁబడినదని వినిరోమియూజూలియట్టు  
 కు నసమెనఁగిషమ కినిజూలియట్టుగ్గు సమాధికడకేగుట లారెన్నురో  
 మియూజూలియట్టు పక్షమానమంపుటకు మనుష్యుఁడు దొరకకుంటకుంకిం  
 చునుచును వరయుచుంట రోమియూజూలియట్టు సమాధిచెంతపూలు  
 పులుచున్న పేరినిన్నానంపి జూలియట్టుగ్గు పెట్టెందెఱచి యాపెన్ముత్తగొ  
 ది యాపెన్ముత్తచేదుటగోర్వక వినుముగోలిచచ్చుట జూలియట్టుమత్తవి  
 తిన్నట్లునునఁచి తనకయినుముగోలి మృతిచెందినతననాథునిఁజూచి  
 యుకేసిచేతిలోఁబెట్టి కైజువుచ్చుకొనిచచ్చుట రాజునరిగిననమాచార  
 మంతయును జూలియట్టునవిని మాంబుగు కేపులెట్టులతో విచారించుట  
 యును.

(30) పెంకొత్తచేయుటయను నాటక మునవచ్చు వేసములు

ఒకవ్రేపువు నై (కంచరి) పూటకూల్లమృత సేవగుడు నాటకులు

వేటకాండు భృత్యులు

బేల్లసా పాడు చాలోనిశ్రీమూతుడు

విన్నెంటియో పెజాలోనిమనలివాడు

లూసెంటియో యతనికొడుగు

పెట్రూషియో కేరీనానువరించు వెరోనాఘనుడు

గ్రీమియో హార్బెస్సియోలు బహున్నాను వలచుచారు

ట్రూరియో బయండెల్లోలు లూసెంటియో సేవకులు

గూమియో కప్పిస్సులు పెట్రూషియో సేవకులు

ఒక పండితమృత్యుడు

కేరీనా బహు కా విరంతువులు బేల్లపాకూతురు

కొప్ప వ. వాడుగుస్తూ ముక్తొనువాడు బేల్లపా పెట్రూషియోల సేవకులు

రంగముపాడువా పెట్రూషియోలు హరిపువుతో సడియున్న

నునకు బ్రేపువేషమువేసి వాకి బ్రేపుడను భ్రామగల్పించి వానియెడు

దుట పెంకొత్తచేయుట యనునాటకమాడించుట, కథ

పాడుచాయనుపట్టణమున బేల్లపాయకులొక ధనజాతుడొకలడు. వా

నికి ముగురుకూతులును కేరీనా బహుంకాలు కన్యకలు దక్కునదివిధ

పువు కేరీనామిగుంగయ్యలి యాపెరుబెండ్లియైన విమ్మటగాని బ

యంకాకుం బెండ్లి సేయనని యాపెతండ్రిలిశ్చయించెను పెట్రూషియో

యనువాడు ధనసేర్పుచే కేరీనాను మచ్చిక చేసి పెండ్లిచేసుకొని సాడు

గావించెను. బహుంకాను లూసెంటియో విరంతువును హార్బెస్సియో పెం

డ్లిచి.



(11) గాలివానయను నాటకమందలివేషములు

అలనోస్ (సేబిల్పురాజు) ఆంట్ నివసించుచు సెబాస్టియనును  
 పోర్స్పేలో మిలనుకుని జ్ఞానప్రభుడు అతనిని పోర్స్పేలో  
 మిలను కన్యాయప్రభుడు  
 ఫ్డినందు సేబిల్పురాజుకొడుకు  
 గొంజాలో వృద్ధుడగు న్యాయమోషదేస్ట  
 అడిగియను ఫ్రాన్సిస్కో లుఁ ప్రభువులు  
 కాలిబను అడవిమనుష్యుడను ముఖగూర్చు నగు నొక బానిసను  
 ట్రింకూలూ హాన్యగాడు  
 ప్రిఫానో త్రాగిన యుగ్రాణపువాడు  
 సోకాధిపతి  
 తండేలు  
 ఓడంగులు  
 మిరాందా పోర్స్పేలోకూతురు  
 అరియలు గాలిపిడ

ఇదిను నెరిను జానో మొదలగు నయ్యమలును పోర్స్పేలోను నెరించుత  
 క్కిన దయ్యములును రంగము ఓడతోడినంద్రము ఒకదీవియును—కథ.

అలనోస్ సెబాస్టియను ఆంట్ నియో ఫ్డినందు గొంజాలోనున్న  
 యోడ పోర్స్పేలో మంత్రీవహిమ స్థలుగుతువానున ముగ్ధుట పోర్స్పేలో  
 మిరాందాతో నోడలోనివారలు తన శత్రులనికెల్వట ఫ్డినందు పోర్స్పే  
 లో పేరేరించిన యరియలుమాయచే పోర్స్పేలో మిరాందాలయొద్దకు వ  
 చ్చి మిరాందాను మోషించుట మిరాందాకూడ ఫ్డినందు స్థలుచుట. అ  
 లనోస్ సెబాస్టియను ఆంట్ నియో గొంజాలో అడిగియను ఫ్రాన్సిస్కో  
 మొదలగువారు భూమికైయ త్యాశ్చర్యముగా నూట్లు ముగించుచున్న  
 నతిమని వెదికుచుండగా నాంట్ నియో సెబాస్టియను ఆంట్ నియో సెబా

స్థులు తప్పదక్కువారలు ఆరియలుమాయనే నిడుగివగా లాలస్సో  
గొంజాలను బంపినేపిల్లుకాజ్యమాకోమింగ సన్న కలుకాగా వాగు  
భయులులేచి శత్రుధారణమునకు గోమడుగంగా వీరలుసింగములగవ  
దనవనిబొంకుట కాలిబనుకట్టు మోసిరోనిచ్చును త్రింకోలూగుజూ  
చిజడిసి నేలపైబోరిగిలబడుకొనగా త్రింకోలూగావిన వచ్చునేమో  
యని కార్యయిటుంగాంచి భయపడి కాలిబనువోక్కాయలో నొవగినపు  
డు కాలిబన్నతని దయ్యమునుకొని పడఁకుచుండగా ప్రిసోకాగిజంట  
గాఁ బ్రాకుచున్న కాలిబను ప్రిసోనోలనోళ్లలో సారాయిపోయగా వార  
లు తమస్థితి తెల్పుగా ప్రిసోనోట్రింకోలా ఆలస్సోమొదలగు తమవారంద  
ఱు సముద్రోగాములయినందుకు వగచుట పద్దినందు మిరాందాబనోవ్యవ్య  
ముఁద్రోమించి పెండ్లాడనిశ్చయించుకొనుట కాలిబను ప్రిసోనోట్రింకోలా  
లకు పోస్సోరోస్థితిచెప్పి యతనిఁజంపనుపాయఁబుచ్చెప్పట ఆలస్సోసెబాస్ట్  
యను ఆంటోనియో గొంజాలో ఆడియనుపాన్నిస్కోలు వివిధగతుల న  
యలుయొక్క మాయలకుఁజక్కి యాశ్చర్యపడుట పోస్సోరోమిరాం  
దా ఫస్దినందులపెండ్లికొప్పకొనుట కాలిబను ప్రిసోనోట్రింకోలాలూ పో  
స్సోరోగుహకునమిపించి పలువిధముల దయ్యములభాధనందుట పోస్సో  
రోహారలపై గరుణించివారలకుఁ బాపయల్పడి తనస్థితిఁదెల్పిఫస్దినందును  
మిరాందాను న్వారలకగవచ్చి యెడలోనిమిగిలినవారలఁగూడ రప్పించి  
యెడభద్రముగనున్నదని యునిదంత తనపూయాశ్చర్య యనియు వాగ  
లతోఁజెప్పి మఱునాడువారలతోఁగూడ నేపిల్లునేకమునకేగ నిష్క్రయిం  
చుటయును.

(సీ) ఆతెన్నైమనసు నాటకమందలి వేసమలు

తైమను (ఆతెన్నైపురమందలి యొకఁకునుఁడు)

లూసియను లుగూలోను సెంపోనియనులు (ముఖస్తుతిచేయువారలు)

మొట్టికీయను (తైమనునిదొంగమిత్రులలోనొకఁడు)

సెసిమొంటను (ఒక మొరటువేదాంత)

అల్పిబయూడిను (అల్పిబయూడినియస్) కాని  
 పైమనుని సేవకులు (పైమనుని సేవకులు)  
 కానిను లోటను టీటను లూసియను హర్మినియను ఐతెరిందేలు  
 (పైమను కప్పిచ్చిన వారి సేవకులు)  
 ముగ్గురుకొనారాడు) ఒక సేవకుడు ఒక విదూషకుడు  
 కవి చిత్రకారుడు వగలముత్రవాడు వర్తకుడు  
 ఒక ముదుసలి  
 ప్రియా పైమెండా (అల్పిబయూడినుని యుంభ పక్షిలు)  
 మనస్రూప వేనకాండు

ప్రభులు రాజ్యాధికారులు ఉద్యోగులు సైనికులు దొంగలు భృత్యులు  
 రంగము అల్పిబయూడినునాచెంగటియంపులును— కథ

కవి చిత్రకారుడు వగలముత్రవాడు వర్తకుడు పట్టుముత్రవాడు  
 మొదలగువారు న్యాయము సంభాషించుకొని పైమనునిచెంతకేగుట కై  
 నుచు పోట్డియనుచు ఉద్బిచ్చినానిచెఱచిడిపించుట పైమనునిసీరియ  
 సునకు ధనమొనంగి పెండ్లిచేయించుట పైమనుకవి చిత్రకారుడు మొద  
 లగువారిన్ననామ్రానించుట ఎపిమాంతును పైమనునియవివేకము స్థూతించుం  
 ట అల్పిబయూడినుప్రభులు దొరసానులుద్యోగులు గాయకులు మొదలగు  
 నానాజనులకెంతో వేడుకతో పైమనువిండుచేయించి బహుమతులిచ్చుట  
 పైమనుకప్పిచ్చినవాండ్రితనియొద్దకు గాలదోవమువట్టుచున్న పత్రిము  
 స్థివిమను పైమనునితో నలనియూకి మించియవ్వతని కున్న దనివ్వవర  
 చుట పైమనుతనయొద్దమిత్రుని భోజనభాజనములందును దనుబా  
 గడుచుండుప్రభుల యొద్దకునాహార్యము సేవకులనంపెనుగాని యొ  
 కడిగిటలేననిపించుకొనియె నొకడివచ్చుదువీలులేదనియె నింకొకడంతక  
 న్ను గొనక పోలవారు కానేలయనిదీవాట్లు పెట్టవొగగ నిట్లెల్లవారుత  
 ప్పించుకొనిరి కానియొక్కడైనదనకు సాయపడకుంటుకునవ్వలవాండ్రొ  
 టివ సేవకులకుబడిసికానిట్లు వెలువడి లేకుంటుకు వెట్టికొనమున మండిమా

చుంటున్నప్పుడు నూడినురాజ్యనికాదులచే విదేశవాసశిక్షవిధింపజేసి న్న  
 శక్తులతోగలిగి తనదేశముపైదండెత్తి కాదలచుట తైమనుపూర్వ  
 ముతనవిందులనారగించి తనుబొగడుచువనకొకింతయుఁ జునికిరానితనకి  
 పటమిత్రుల సంపత్తినిచేసెదనని మిషమెట్టిరావించియందఱివైవేడినీ  
 ఘోరపడఁడిట్లుగా వారెల్లరతనికిబిచ్చెత్తినదని నొచ్చుకొనుచుఁబోవుట  
 తైమనుమనుష్యులచోర్తస్యముఁ దలంచిమానవసంఘమునొసె యడవికే  
 గుట ఆల్పిబనూడినుగిరియొక్క మెండ్రొలతోనాతెన్నుపై దండెత్తిపో  
 వుచు నడుదారిలోతైమనుంజూచి మనుజులనసహ్యించుకొను సతనిచేసే  
 నాల్గవరియతనిసలర బంగరుబొంబిపోవుట దొంగలతైమనుపలసనీతనే  
 ద్చుకొని యతఁడిచ్చిరబంగారుంగొంబిపోవుట క్లేవియనుమతైమనుప్రియ  
 ముగా సంభాషించిరబంగరిచ్చిపంపుట బంగరుబొందనానొంది మిత్రులవ  
 లెవచ్చినకవి చిత్రికారులనిర్వరవైమను కొంతబంగరిచ్చితిట్టి తన్నిపాజుద  
 టుముట తైమనురాజ్యనికాదులతో నసందర్భముగఁమాట్లాడి తనగు  
 హలోనికిరిగివృత్తిచెందుట

(93) టిటసు ఏండ్లోనికపనునాటకమందలి వేసములు

సాటిర్ని నను రోముచక్రవర్తి  
 యెసిమానను సాటిర్నిసనుని సోదరుడును లెవీనియాను పలచినవాడును  
 టిట ఏండ్లోనికను గాతులనెదిరించినసేనాధిపతియగునొకరోమునునుండు  
 పూర్వసాండ్లోనికను ప్రజాపతినిధియు టిటనునిసోదరుడును  
 లూసియను క్వీంటును మాప్రియనులు టిటనునికొడుకులు  
 చిన్న లూసియను లూసియనునిపసివిడ్డడు  
 ప్రియను మాప్రియనునికొడుకు  
 తిథిలను ఒకలోమనుషునుండు  
 ఆపూర్వను డెమిట్రీయను చీరనులు తామోరాకొడుకులు  
 ఆరాను తామోరాకారుడు  
 ఒకదునికారి ప్రోవాప్రితినిధి మాతమిహేనుకుండు గాతులు రోమునులు

మోరా గాతులరాణి

లెవినా టీటసునికూతురు

ఒకచాది యె కథనా శివమను

టీటసుని బంధువులు రాజ్యాధికారులు వ్రాపరినిధులు ఉద్యోగులు  
వికులు భృత్యులును రంగము రోమను వాటి నచ్చెంగటి వ్రాసె  
మును— కథ \*

సాటిన్నినను బేసి మూసనులు రాజునవ్వికై కలహించివ్రాసె  
మడుగుట టీటసుగాతులనుజయించి యుగ్ధమందువృత్తులై సానగా రువడి  
నెక్కుండ్రొడుకుల పీనుగు పెట్టెలతోను బందెలుగాఁ జేబడిన తా  
మోరా ఆలార్చను చీరను డెమిట్రీయసు ఆరాను మొదలగు వారితోడను  
జయభేరిలు మోయనేతెంచుట టీటసునకుఁ బ్రాపరినిధులు రాజమకు  
టము పెట్టెదమర యశంశంగీకరింపకుంట తామోరా పెన్ద్రొడుకును  
నునులు లెమదేవతలకు బలియిచ్చుట టీటసు సాటిన్నిననుకు రాజమకు  
టమిడుట సాటిన్నిననుతామోరానుఁ దనరాణిగోఁగై కొంట బెసిమాను  
గు లెవనియానెక్కి కొనిపోవుచుండగాఁ సలనిమాస్సునులూనియనుమ్యుట  
యరులుతోడ్పడుట టీటసునందుకొప్పుక వారి వెంబడింపుమనచ్చు డ్డినమ్మటి  
ననునింజంబుట టీటసుని సాటిన్నినను తూనాడిననకు లెవనియా యెక్కు  
లేదనితామోరా రాణితోడంబడననరున కేగుట టీటసుననకొడుకులచేతను  
మేటియుఁజక్రివరిచేత నవమానింపఁబడి యొంటనేగుటకు మోఁబయలు  
నూన్పును లూనియను క్వింటును మూన్పునంబు టీటసునివేడియతనియం  
గికారముచే మృత్యుపిమ్మనకుత రక్తియలు ముధావిసిగఁ జేయుట సాటిన్ని  
నను తామోరా డెమిట్రీయసు చీరనారాత్రోగూడి బెసిమాన్దనినియను  
మొదలగు వారింగలిసికొని లెవనియానుబహుశ్కారముగాఁ గొంబొనున  
దుకు బేసి మూసనునుమతియుఁదన కనిష్ఠుల టీటసును వానికొనుకులనుగట్టిం  
పగా తామోరా రాచక్రివరితో రహస్యముగా వారభవని వర్తించెదనని  
క్రివరివారలతో భకనివభ్యవచ్చుట డెమిట్రీయసు చీరనుం లెవనియాను

శ్రీమించుకొనుటకై పోరాడుచుండ నాతనువారలతో రేపుద్యానవనములో  
 చక్రవర్తి చేటాడునపుడు చక్రవర్తినింగలిసికొన లేవీనియామొదలగు  
 నాడంగులువచ్చెదరపుడు మీతల్లితోనాలోచించి లేవీనియాతో మీయి  
 ప్రముఖీకృతిన వచ్చుననిచెప్పివారల స్సమాధానపర్చుట ఒకలోయలో  
 తామోశాయారనులు కీడించుచుండగా బెసియానస్సేవీనియాలకుటికప  
 చ్చి వారలస్వేటజూడరమ్మన తామారాకుట్రవలన డెమిట్రీయసుచీర  
 నలువచ్చి బెసియానసుంబాడిచి చంపియొకగోతంబడవైచి లేవీనియాను  
 బల్లిచెఱుబట్టుటకుఁగొంపోవుట ఆరనుకుట్రవలనమార్బియసు క్షింటనులు  
 బెసియానసుతోయంబడిన గోతఁగూలుట తామోరాసాటినిననేడ్చి  
 నీకనుల నచటికిరావించిమార్బియసు క్షింటనులు బెసియానసుంజరపినారని  
 చెప్పట ఆండ్రినిక సెద్దియుఁదోచక లూసియసు న్నెంటనిడికొనిపోవుట  
 ఒకలోయలో డెమిట్రీయసు చీరనులు లేవీనియానుచెఱుబట్టి యాపెచే  
 తులను నాల్కనుఖండించియేగుట మార్ససు లేవీనియాను వెదకుచునొక  
 లోయలోనున్న యాపెజూచివగచి యాపెనింటికిఁగొంపోవుట లూసియ  
 సు విదేశవాసశిక్ష్యునింపఁబడుట లూసియసు టీటసు మార్ససు లేవీని  
 యాలుకూడి నిలపించుచుండ నా లేనువచ్చి యుండెనరిచేయికోపింపినను  
 రాజుటిటసు కొడుకులంగఁచెదనన్నాడని చెప్పగాఁ దక్కినవారు తమత  
 మచేతుల నిచ్చెదమనుచుండగా టీటసు తనచేయిగోసి యాయనుకిచ్చుట  
 ఒకదూతటిటసు కొడుకులశిరస్సును మఱియతనినరకఁబడిన హస్తమున  
 లనియెడుటనిడిపోవుట లూసియసుగాతులంబురికొల్పి కోముపైదండెత్తి  
 వచ్చెదనని తనతండ్రితోదార్పియేగుట లేవీనియా యసుకపైనోటనొక  
 పుల్ల పెట్టుకొని తనమొండిచేతుల సాయమున డెమిట్రీయసు చీరనులు త  
 సభరంజంపి తనుఁజెఱచితనచేతులు నటికినాల్కఖండించి నారనిశె  
 ల్చుట చక్రవర్తిని యారనుపోక్కిగా నొకనల్లనికొడుకునని యాబుతుత  
 ని పంపుమని దాదిచేతనతనియొద్దకంపగా డెమిట్రీయసు చీరనులతోను  
 న్నయార నాబిడ్డనిగాతులదేశమునఁ గాపాడ నెంచిదానిని బాడిచిచంపి  
 యొక తెల్లనిశిశువును చక్రవర్తినికప్పఁజెప్పడని డెమిట్రీయసు చీరనుల  
 కువదేశించు టీటియసు విదూషకునిచేతికి విజ్ఞాపనవత్తికొనిచ్చి చక్రవర్తి

కదిమాపి యతః డేమనునో తిగిరనకుఁజెప్పుమనుట చక్రవర్తి విదూషకుఁ  
డిచ్చిచ యుక్తమునుఁ జదివికొనివిదూషకునకుఁజిగిమ్ విధించిటిటనునిఁడు  
సచేతనఱుకుటకై యతనిఁబట్టితెమ్మనుట ఈమొలియస్సుగాతుల సే న  
స్సార్పికోని లూసియసునోమునై దండెత్తివచ్చినాఁడనఁ జక్రవర్తి నడిపి  
లూసియనుని టిటనునింటఁదగ్గలిసికొమ్మని యిమొలియసునంపుటగాతుల  
స్సనికులచే నారనుపిల్లనితోఁగూడఁ బట్టువడుట తామోరాటిటనునీకీ వ  
త్తెత్తి నదనిసిక్ష్మయించి డెమిట్రియసునీరనులతో నడురేయిబయలుఁజేర్చి టి  
టనుని యింటికివెళియతనితోఁ జాఁబగదయ్యమనియుఁ దనకొడుకులిరు  
వును నొకఁడుచెఱవయ్యమనియుఁ దమ్మునుయధేచ్చగా నియోగించినచో  
నభిప్రముతీ ర్చెడమనియుఁజెప్పుట టిటనాపెమాటలునమ్మిచల్లు నటించు  
చు నాపెనుమఱి యాపెకొడుకులనుఁబోల్చి చక్రవర్తి నిదనయెడుటఁ జె  
ట్టుమనిగోడుట నోయెఁ లూసియసుని మఱిముఖ్యగాతుల సేనాధిపతులను  
నీయింటికిఁబిందుకై రప్పించుము చక్రవర్తింజక్రవర్తినిని మఱియాపెకొ  
డుకులను నీయింటిఁబిందునకు వచ్చునట్లుచేసెదనని తామోరాచెప్పిపోవు  
ట టిటనుసూర్యసునితో గాతుసేనాధిపతులను వెంటనిడికొని లూసియ  
సుని వెంటనేరమ్మనుమనిచెప్పివంపి పల్లియసునిబిలిచి డెమిట్రియసునీరను  
లను విడిచికట్టివారలకు నోళ్లుమూసి తెవీనినూచేత నొకగిన్నెనిదివారలు  
చేసిననేరముల వారలతోఁజెప్పి వారిగొంతుకలఁగోసి యానెత్తురాగిన్నె  
లోఁబట్టి వారిరలకాయలు మెత్తగాదంచి యానెత్తుటనుడికించివండుట చ  
క్రవర్తిని తనయింటికిరాగా టిటను మార్పను లూసియను తెవీనినూ  
గాతుసేనాధిపతులతో వారలఁగూర్చుండఁజెట్టి తావంటవానివేసమూని  
తావండిసపదార్థము నెమటనుంచి తెవీనియాను బాడిచిచంపుట చక్రవర్తి  
తారణమేమనియడగ డెమిట్రియసు నీరనులు దెసియానసునిచంపి తెవీ  
నియానఁజెఱబట్టి యాచేతులనఱికి నాల్కనుఖండించిరనియు నడియెఱుఁ  
గక నీవునాకొడుకులఁ సంపించినావనియు నారనుతనచేయికూడానఱుకు  
కొనునట్లు కుట్రివన్నినాఁడనియుఁజెప్పుట చక్రవర్తి డెమిట్రియసు నీరను  
లను బిలిపించుటకై చెప్పినపుడు టిటసిదిగోవారల నీతామోరాఠివంధుం  
డుచున్నదని యాపెదొర్లనర్థమున్నట్లడించి యాపెకొడిచిచంపుట.

నుకొన్న చక్కవరి టటనుంబాడిచికూల్పుట లూనియను చక్కవరి  
పొడచివలపుట ఆరనునీడగుళిమిదింబి రోమనులు లూనియనునిఁ దమ  
కు రాజుగాఁజేసుకొనుటయును.

(4) బోయిలను క్రెసిదాలను నాటకమునందలివేనములు

ప్రియాము బోయిరాజు వానికొడుకులు హెక్టరు బోయిలను వేరిశు.  
డిఫోజను హెలిసనులు  
ఈనీను అంటినద బోజను సేనాధిపతులు  
కల్చును గ్రీకులతోఁజేరిన బోజనుగురువు  
పండారను క్రెసిదాపినతండి  
ముగ్ధరిను ప్రియాముపూరపుత్తుడు  
అగమెన్నను గ్రీకు సేనాధిపతి వెనిలానువానిసోదరుడు  
అచిల్లెను అజాకు ఉలిసిను న్బెరు డయామెడిను పెట్రోక్లసులు గ్రీకు  
స్త్రీకులు  
తర్పిటిసా మఱుగుబుబండఁడు  
బోయిలను వేరిశుడయెనుడినుల సేవకులు  
హెలెను వెనిలాను నిభార్య  
అండ్రోమేషీ హెక్టరునిభార్య  
కనాలదా ప్రియామునికూఁగిరిగు మాంత్రీకురాలి  
క్రెసిదాకుల్కసునికూఁతయ

బోజను సేనుకులు గ్రీకుస్త్రీనికులు రంగము బోయిగ్రీకుజిరిము  
ను కథ

బోయిలను క్రెసిదా పైదనవలపును పండారనుతోఁడెల్పుట క్రెసి  
దారన చెంగటినుండి యుద్ధమునుండిపోయెడు వీరుల పండారనుతోడనుండు  
వారింనుట గ్రీకువీరులు బోయినుడయింపబోక రెల్లగానేదేండ్లనుండి



యుంటున్న విచారించుట . . . . . గ్రీకులతోడనతో ద్వంద్వయుద్ధముచే  
 యుగిలనాడున్నాడాయని గ్రీకుసైన్యములోఁ బాటించుట గ్రీకుసైనికు  
 లుకోరినట్లు హెలెన్యగ్రీకులకుఁ దిరిగి యుప్పగించఁదగునా లేదాయని ప్రి  
 యాముకొడుకులతో నాలోచించుట గ్రీకులు ఘామేనశ్తను గొంపోయి  
 రట్ల పేరిను గ్రీకు సీనాథివతిభార్యయ్యా హెలెనుందెచ్చెదెచ్చుకొన్న దా  
 నివిడువనేలయని కొందఱువిడువకున్నచో గ్రీకులవలనఁ దమదేశమున  
 కుఁడేటు వాటిల్లునేమోయని వాటికొందఱు సభిప్రాయమిచ్చుట కెనాం  
 డ్రా హెలెనుం గ్రీకులకప్పగించనిచో ట్రోయికి ముప్పకలుగుసనిచెప్పి  
 పోవుటట్రోయిలను కెనీడానొయ్యసైన్యమువలచికఁగూఁడుట ప్రీకులచేబట్లు  
 వడిన యాంటీసరునిఁదిరిగి ట్రోయిపైనికులకిచ్చి వానికిఁమూలంగ కెనీడా  
 ను గ్రీకులకిచ్చుటకు పేరినుమొదలగు ట్రోయిసైనికులొప్పకొని ట్రో  
 యిరనునిఁ దమయెద్దకుఁ బిలిపించుట పేరినుట్రోయిలనునితో కెనీడాను  
 గ్రీకులకర్పించుమన నాతఁడాలాగాయని యలుకఁగోయి కెనీడాకుఁదా  
 ర హస్యముగా గ్రీకుసైన్యములోఁగలసి కొంచుగదనుననిచెప్పి యాపను  
 గ్రీకులకప్పజెప్పట గ్రీకు ట్రోయిసైనికులొకచోటనొక రేయికలసి  
 జనమునేయనిచ్చుగించుట ట్రోయిలను కెనీడాడమోఁబడుతో గహ  
 న్యనల్లాపములాడి వానికి తానిచ్చిననొక్కాయి చేతనిచ్చిపంపుట కను  
 లారఁజూచివండివడుట శత్రుసములు పొగుగి లేవు నేఁడుయుద్ధమునకుఁగో  
 వలదని తలిదండ్రులు సోదరియుంభార్యయును వారించుచుండగా హెన్య  
 వినక ట్రోయిలనుతోఁగూడ రంగరంగమునకేగుట అచ్చిలెను లసికెఁపు  
 ములువిడిచి కూర్చున్న హెన్యరుజగవుట ఉభయసేనలు హెన్యరు చచ్చు  
 టతెలిసి యుద్ధమునాటికేఁజాలించి తమతమ విడుదల కేగుటయును.

(౩౫) పన్నెండవరాత్రి లేకనియిచ్చుగించువదను నాటకవందలి వేష  
 ములు

పాల్గొనియే ఇల్లికియాపగిలువు  
 పాల్గొనియే పట్టెగాలానొదరుడు

అంతోనియో నొకాధికారి సెబాస్టియనుమిత్రుడు

నొకాధికారి వయోలామిత్రుడు

వెలెంటైను కూరియోలు ప్రభునచివులు

శాంచి ఒలివియాపినతండి

అగ్నీకు

మూల్వాలియో ఒలిఫియాకుబంధారు ఫేభియను విదూషకుడగుపెన్టీ ఒలి

వియా సేవకులు

ఒలివియా భాగ్యవంతురాలగుదొరసాని

వయోలా సెబాస్టియనుసోదరి

మెరియా ఒలివియాదాసి

ప్రభులు గురువు నావికులు అధికారులు గాయకులు భృత్యులు రంగము  
ఇల్లీయాలోనిపట్టణము దానిచెంగట సముద్రతీరము— కథ \*

ఆర్పినుతన ఇలికానితో నొలివియానూ పెసాదరుని గూర్చించితిండుచులు

రుషలంజాడకుంటవినుట వయోలానముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయిన త

నసోదరునకై చింతించుచునూర్చుని పండవేషమున సేవించుట సెబాస్టి

య నాంతోనియోతో దనతో నొకసారిఁబుట్టి తన్నుసరిగ్గాఁబోలిన తన

సోదరినముద్రమునఁ గొట్టుకొనిపోయినదనియు నాపెన్వదకుటకై రోడరి

గోపేరుపెట్టుకొని యూర్పినుచెంతకుఁ దానేగెడననియు సందుకునీసాయ

ముకావలయుననియుఁగోరుట సీలివియాయొద్దకు వయోలాప్రభునిచేఁబం

పఁబడి యాపెచేఁబోమింపఁబడి యాపెచెలికత్తెచేనంపిన యుంగ్రమం

దుకొని యాపెతెల్విలేవికీఁజింతించుట ఆర్పనువయోలాచేతి కొకనగయ

చ్చియొలియాకిమృచ్చిచెప్పట ఆర్పినునివయోలావలచివరితపించుట ఒలివి

యావయోలాతోఁ దనవలపుతెల్పఁగానాపెతప్పించుకొనుట మెరియామొ

లివియావ్రాసినట్లొకయుత్తరము కల్పించిమూల్వాలియోచెంత నవ్వులా

లొకఁగా నతఁడొలివియానువలచిన దనుకొవివకారపడుట తాగుబోతగు

లొకఁ తనతాగును చెలికాడగు నాగుచీకుతోనొలివియాని స్వలచినదికా

నినీకార్యగుణమాపెకుఁ గప్పర్చుటకైయాపెయొద్దకు రాజాజ్ఞచేరాకపో

కలు సేయవడుచువానితో నీవెదిర్చిపోరాడీగెల్పితినేని నీయెడలనాపెడకు  
 నురాగమధికమగునని పురికొల్పఁగానతఁడు వయోలాను నడుమార్గమున  
 నాహవ్యనముచేయుటకోర్వకతఁడు సెబాస్టియనునొని యాతోనిననేగడు  
 నాంటోనియోయూగుచీకు నెదురించునపుడతఁడురాజుశత్రువుఁడుగాన గా  
 జభటులతనింజెఱకుఁ గొంపోవుచున్నప్పుడతఁడో సెబాస్టియనుఁడనియొ  
 ద్దనాదాఁచిన ధనముగావినన్నుఁగొనియెఱుంగననెడ వింతయన్యాయముత  
 గడునినునంపమునుండి రక్షించియిటకుమరక్షితముగాఁ దీసికొనివచ్చినం  
 దుకా యిట్లాడుకుంటివనివాపోవుచుఁబోవుట కనిపెట్టివయోలా గూహాని  
 న్ను నాసోదరుఁడనుకొన్నాఁడు సెబాస్టియను మున్నీటిముప్పునుండి బ్రతికి  
 యిచ్చటనుంటురూఢియనినంతసేమట సెబాస్టియనునిఫెర్నరు నాదొరిసాని  
 నిన్నుశీఘ్రముగరమ్మన్నదనఁగా నాపెనునేనిఱుంగనీవెవఁడవోకానినీత్రో  
 వనునీపుపోయి రూతనియాగుచీకిడిగో దొరికినావాయుర యొక చెంపకా  
 యకొట్టఁగానయోచ్చోయిచట వారలెల్లపిచ్చివారేయనియతనిఁబట్టిమర్దించు  
 చుచుంట యూరికికనిపెట్టి యతనిపైకుఱుకఁగాపెద్దరువలనషణ్ణసమాచార  
 మువిని యెలివి రూయడ్డుకడిఁగైంచి యాగ్చీకులందగిల్లినైచి యయ్యనా  
 యింటికిరమ్మాయనిపిలువనతఁడు నిస్సంశయముగానిదంబయి మాయగా  
 నికలగానియగుననుకును నాపెన్వంబడించుట చీకటిగదిలోనిచ్చివా  
 డనితలంపఁబడి యెలివియూచేసుంపించఁబడినమాత్యోలియూతో ఫేభియ  
 న్నుండియున్నాగు చీకుపెట్టేవేభియాలుహాస్యమాడుట పిలిచి నూయొక గు  
 రుపుతెంతదన్నుఁ బెండ్లాడవలయునని సెబాస్టియనునిగుడికిఁగొంపోవుచుం  
 డనతఁడెద్దియూఁదోచక విస్మయఁడై యరుగుట ప్రభువువయోలాయెలివి  
 యూ సెబాస్టియనుఁడైచియాగ్చీకు ఫేభియనుపెన్నునూలోల్లియూ వెబ్బ  
 యూలోకచోఁగుడుటచే యాధార్థస్థిత్వై లువడుట రాజువయోలానున  
 బాస్టియనొలివియూను యథావిధింబెండ్లడుటయును

కీ. వెతోనాయందలి యిద్దరుగడుమనుష్యులను నాటకమందలివేనములు

సిల్వీయూతంత్రీయగుచున్నాఁడు

వెలంపైను పోటియనులిద్దరు తగుమనుష్యులు  
 పోటియనుని తండ్రియానాంటోనియో  
 తూరియో వెలంపైనుని శోలికట్టి  
 ఎగమూరు సిల్వీయానావహాకాలో  
 స్పీడు వెలంపైనుని సేవకుడు  
 లాన్సుపొటియనుని సేవకుడు  
 ఆంటోనియో భృత్యుడౌపాంతినో  
 జాలియాశరణుగొన్న పూటకూళ్లమృ  
 వెలంపైను శత్రులు  
 పోటియనునవలచినజూలియా  
 వెలంపైనునివలచిన సిల్వీయా  
 లూసిట్టాజూలియా చెలికత్తె

సేవకులు గాయకులును రంగము వెరోనామిలను మఱి కూచంగటి  
 యడవియును— కథ

వెలంపైనుతనచెలికాడంగు ప్రోటియనుతోమాట్లాడి స్పీడునొంటనిడు  
 కొని మిలెనాజినభానడుడౌట పోటియనుజూలియానువలచి జాబంపిప్ర  
 త్యక్షరమంది చదువుకొనుచుండ వతనితండ్రియాతని స్థిలెనాజనభాన  
 దుడపుకమ్మనివంపుట వెలంపైను సిల్వీయానువలచి యాశ్రయించుట  
 పోటియనుజూలియాకు దనయంగరమిచ్చి యాపెయుగ్గిముద్దాగైకొ  
 నికారెన్నునొంటనిడితోని మిలెనాజినొద్దకరుగుట పోటియనురాజ్ఞా  
 పై వెలంపైనుదరిజేరి యతడువలచిన సిల్వీయానుదావలచి జూలియా  
 నుమాటచి యతనిపైఁగిట్టకాతని గుట్టుచెప్పిరాజుచేవతనిదేశమునుండి వెడ  
 లగొట్టించుట వెలంపైనుకయడవిలో బలాత్కరముగా లాన్సుతోఁగూ  
 డవొంగుగురువగుట సిల్వీయానురాజ్ఞాపై తూరియోకుడతపర్చెదనని  
 మిష వెట్టితానాపె ప్రేమనుపంపాదింపఁగోరి యాపెమేడచెంత యాపె  
 నొత్తముంబాడుచున్న పోటియనువైఖరిం బూటకూళ్లవానివెంబడి

గ వేసముననున్న జూలియాకనిపెట్టెదూఖించుట సిల్వియా యొగ్గ మూడు సా  
యమున వెలఁతునుయొద్దకుఁబోవ నుద్దేశించుట ప్రోటియసుజూలియానుఁ  
దనసేవకునిఁగాఁ గుదుర్చుకొని యాపెసనకుఁదల్లియిచ్చిన యుంగ్రిము  
న్సిలియాకిచ్చి యాపెచిత్రముంధనకుఁ దీసికొనితన్మృగిపంపుట రాజతూ  
రియా ప్రోటియసు జూలియా తెగముఁబుతోఁ బారిపోయిన సిల్వియాకునున  
దకఁబోవుట దొంగలుసిల్వియాను వెలఁతునుచెంతకుఁగొంపోవుట రాజ  
తూరియా ప్రోటియసు జూలియా వెలఁతును లొకచోఁగలసికొనుట సి  
ల్వియాను వెలఁతునునకు జూలియానుప్రోటియసునకు రాజపంక్తి నేయుట  
యును

(37) సీతుకతయను నాటకమందలి వేసములు

లియోంటీసు సిసిలియారాజు

మేమిల్లియను సిసిలియాయువరాజు

కేమిల్లో యాంటిగోనసు క్లియోమినిసు దయానులు సిసిలియాలోని ప్రి  
భువులు.

లోగరో సిసిలియాలోనితగుఘనస్వయంధు

పోలికేసను బొహిమియూరాజు

ప్లోరిజల్లు బొహిమియూయువరాజు

అర్పిడేమసు బొహిమియూలోనిప్రిభువు

ఒకనాధికుఁడు

కారాగృహధిపతి

పెరిడిట్టాతండ్రియగు ముఘనలిగ్నోఁడు వానితోడుకువిదగ్ధాపసుఁడు

అటోలికసు మోనరాఁడు

హెర్మియోనీ లియోంటీసురాణి

పెరిడిట్టా హెర్మియోనీకూతురు

పోలీనా అంటిగోనసునిభార్య

ఎమిల్లా రాణిచెల్మిత్రు

మొప్పదొరకనులు గోపికలు

ప్రభులు దొరసానులు దొరలు ఉద్యోగులు సేవకులు గోపకులు గో  
పికలు ద్వారపాలకులు మొదలగువాకు గంగమునీలియాయొక పుడు బొ  
హిమియా యింకొక పుడును— కథ \*

లియోంటీనుతనభార్యతో పోలికైననునకు సంబంధమున్నదని తకించి  
నానికీసమిధుమని కేమిల్లోతో జెప్పగానతడు పోలికైననునకది తెలి  
యజేసి యతనినాతనిదేశమువకంపుట రాజుతనరాణిపై ననుమానపడి  
యా పెంజెఱసాలనుంచుట యా పెకొక యాడుపిల్ల పుట్టగా నాపిల్లను పోలీ  
సారాజునకు జూపించినపుడతడాపిల్లనడవిలో విడిచిరవ్వత్రోయొంటిగోన  
నునకాజ్ఞయిడుట రాజన్యాయనభలో బాహుటుముగా రాణియందు వ్యభి  
చారదోషమారోపించి మరణశిక్షవిధించునంతలో క్లియోమిసినుడయా  
నులపోల్లోయనుదేవతానన్నిధినుండి రాణినిమ్మలమ్రురాలియు పోలికే  
ననునిద్దోషియనియు కేమిల్లో రాజదోహికాడనియు లియోంటీను లేనిపో  
నియునుమానములుగలక్రూరుండనియు నతనికి డన్నిధినియాయాడుపిల్లదక్క  
వేతనంతాన ముండదనియు నభిప్రాయముండెచ్చి చదువునపుడదిరాజున  
మమ్రుకుండునంతలో నాకస్మితముగాతాచకుమారుడు మృత్యుడై నట్లు తెలి  
యగా రాణిమూర్ఖిలుటగని రాజుతనపై దేవతలాగ్రహించినారని తె  
లిసికొని పశ్చాత్తప్తుడై రాణియు పోలికైనను కేమిల్లాలు నిర్దుష్టులనినిశ్చ  
యించికొని పెంటసేమార్పజేతించుటకై కొంపోబడినరాణిమృతిచెంది  
నదని పోలీనా తెల్పుగావగచుట ఆంటిగోననురాజాజ్ఞచొప్పున రాజపుత్రి  
నిబొహిమియారాజ్యమున నొకయడవిలోనుంచి పోవుచుండగా నతనిపై  
నొకయెల్గుబంటిపడుట ఆంటిగోననునియోడగాలివాన తాకునకెడుట  
ఒకగొట్టెడురాజపుత్రిన్దాపాడి యాంటిగోననునిస్థితినిదన కొడుకువలన  
దెలిసియతనిగావనేగుట దారసంతానవియోగమునక దలఁపిల్లునాప్రభు  
డునన్నరమృతివగ్రమానము చేసెనిప్పటికిబడే సేండ్లుకావచ్చినవి స్వదేశ  
మున జూడనే గెదసెలవిండని కేమిల్లామనవిసేయగా పోలికైననునరియే

నైదవుగాని కొంచెమాగును యొక స్థానియింటికిఁ దూచి నిడుకొను  
స్థితి తెలిసికొనుటకు కెమిట్టును పెంటఁ బెట్టుకొని మాఱువేసమునఁ జేర్చుట  
ఆటోలికనుమానుజేరుకర్తైరించి మోసమునడబ్బవహరించుట ప్లగిట్టుప  
గడిట్టాతోముతి కయుడవు వేసికొనినల్లపరించుదు నాపెద్దవృక్షదాఁదెండ్లి  
చేరికొనియెదనని వాద్దానటుచ్చియానాటిరాత్రి కపఁగూక సోనియన్నటి  
నేడకజూడవచ్చిన గొల్లఁడుమాఱువేసములనున్న పోలికేసముకేమిట్టి  
కొనుమొసాకొరకను మొదలగువానింబోకీంచుట పోలికేససంపాడిట్టా  
చేయువట్టుకొని మా పెంటెండ్లుడదనని పోయూకమొసర్చుచున్న కపకొ  
డుకున్నికీంచెదననిచ్చెప్పోవుట కేమిల్లోయుపకీకముపై ప్లగిట్టుప సరికి  
ట్టాతో సిరిలి చూరాజరదగ్గనముస కేగుట ఆటోలికనుమానమున గొల్ల  
నినినికొడుకుకు పోరిట్టు పెడిట్టాని నొటవీసికొనివచ్చుట పోలికేసము  
కపకొడుకును పెనకుటకై లిమోంటీసు చెంకకువచ్చుట ఆటోలికసాంటి  
గోసనుమాడిచరపాడిచిన గుర్తుంజెచ్చుట చేతను గొల్లలసాత్వముచేతను  
పొడిట్టాతనకుఁతుకరి లిమోంటీసువరతసిండుట ఆనగదకున్నచుగులి  
యాంటీసునకు పాలినాతాదాచిన పొత్తిమోసి నగపర్చగాతఁడునిత్ర  
గిలితపారు నాశ్చర్యాసందాహితోలలాడుటయును.

### షేక్స్పియరుని కావ్యములలో

#### 1 వీసనుమాటియెడోనినను కావ్యమునందలి— కథ \*

నినోనినను కేవల వీసననుడివ్యక్తమారురి మోహించుట వాఁడుకామకేళి  
ముట్లగునో తెలియకాపెట్టించుకొని పందిన్నెట్లాడుచు దానికొమ్మ  
పోటుననుడియఁగా నెవోనువిలసింపుచు దివమున కేగుటయును

#### 2 బ్యాక్రసీ చెఱయనుకావ్యమందలి— కథ \*

బ్యాక్రసీయనను కోమరాజు కొట్టిపను తనసేనానాయకునిభార్య నత

నివరోక్షమునఁ జెఱవట్టఁగా నాపెతనభర్తతో నారాజుదార్జవ్యముంజెప్పి  
పొడుచుకొనిచావఁగా నాపెభర్తయారాజుం భేకమునుండి వెడలఁగొట్టుట

3 విరహవేదనఁగూర్చి వద్యములు

4 శృంగారనాయకుని విజ్ఞాపనమునందు విప్రలంభ శృంగారమువ  
ర్ణింపఁబడినది

5 విరహదీన తీర్థవాసియందు విరహవర్ణనము

6 ఘోనికన్యనొక పక్షి మఱియొక జాతిపక్షి మును కావ్యమున నాప  
క్షులవర్ణనము

కాళిదాసు నాటకములలో

1 శాకుంతలమున దువ్యంతుఁడు శకుంతలయందు భరతుఁడనువా  
నింగనుట

2 విక్రమోర్వశీయమను నాటకమునఁ బురూరవుఁడను రాజుర్వశి  
యను దేవదాస్యవఁగూడుట

3 మాంబవికాగ్ని మిత్రమనునాటకమున నగ్నిమిత్రుఁడనురాజు మా  
ంబవికయను రాజకుమారిఁబెడ్డఁడుట

4 కాళిదాసప్రహసనమునందు బండ్లబూతుపంచాంగమున్నది

కావ్యములందు

1 రఘువంశమునందు సూర్యవంశ రాజులచరిత్రముకలదు



- 2 కుమారసంభవమున బార్యతీవరమేశ్వరులు కవలగాడి కుమార స్వామింగని యతనిచేదారకాసురుం బలయించుట
- 3 మేఘసంజేశమున నొకయక్షుడు మేఘముంబస భార్యగిచ్చిన స్థితియొపేతో జెప్పిరమ్మని బలిమాలుట
- 4 ఋతుసంహారమున ఋతుపులవర్ణనము
- 5 శృంగారతిలకమున శృంగారసవర్ణనము
- 6 నలోదయమను కావ్యమున సలహహారాచరిత్రమున్నది
- 7 రాక్షసకావ్యమున శృంగారమున్నది
- 8 పుష్పబాణవిలాసమున శ్రీకృష్ణగోపికాశృంగార సంగతియున్నది

# షేకిస్పయరుని కవిత్వమందలి సాగముల వివరము.

వీరరసమున

- 1 1 నాటకములో మునీనాడయాసాకుపదేశించుట
- 2 బ్రట్టముతననేరములకు శ్వాతృప్తుడై తనుక్షమించుమన రాజుచుట
- 3 2 నాటకములో ఈనోబబ్బుస్సు ఆంటనీశౌర్యముందలంచుకొనియనుకొనుట
- 4 ఆంటనీమృతుడై నవీదవల్లయో పేట్రాగ్రీజారునకులోబడ నొల్లకనుకొంటు
- 5 క్లియోపేట్రాగ్రీజోలబెల్లాతో ఆంటనీవీరత్వముంబాగడిచెప్పట
- 6 నీజారునకులోబడనొల్లక క్లియోపేట్రా ఈరాసుతోననుట
- 7 3 లో॥ ఆర్లెండుమల్లయుద్ధమునకు బోదగదనురోజ్జిండుసిలియాలకనుట
- 8 5 లో॥ కొరియొలేనన్న ఆఫీడియస్సుంగూచిక్ ప్రజాప్రతినిధులతోననుట
- 9 వలమ్మియానోబబ్బులియానోదాచుట
- 10 అగ్రిప్పాకొరియొలేనన్నని స్వభావమొకనికెడెట్టుట
- 11 కలమ్మియాకొరియొలేనన్నని బ్రజలతోక్షమాపణము చెప్పకొమ్మనిబోధించుట
- 12 ఆఫీడియసునిసేవకుడింకొక సేవకునితోననుట
- 13 అగ్రిప్పాకొరియొలేనన్న మొదలగు ప్రజాప్రతినిధులతోకొరియొలేనన్న భోజనముచేసినపిమ్మట దానతనిగలిసికొందుననిచెప్పట
- 14 అగ్రిప్పాఆఫీడియసునితో కొరియొలేనన్నుతనమాట వినకపోయినప్పడనుట

- 15 6 లో॥ అమాచిమోఽమోఽమోఽమోఽనా పిగ్గళకంఠాచివేష్యుట  
 16 7 లో॥ హేమ్యుక్తహరిషియోశోఽదనంశ్చిన్వయోఽనుట  
 17 8 నతంత్రక్రియాపమునఁ దనకగఁజిసవయ్యమునన్ను రిన్నుచేసన్న  
 జేసిపవ్వడు నన్ను నానించెడు హరిషియోశోఽమ్యుక్తములునుట  
 18 పొలోనియన్నురానియొద్ద బసీలిమాకు హేమ్యుక్త వాసివలపు  
 బాబునందుఁ జదివిపవ్వము  
 19 మ్మేఞ్చినానినలెఁదనతోమోక్షుడిన హేమ్యుక్తగూఁచిక బసీలారలం  
 చుట  
 20 నాటకమందలి గాఢిరసభవతోఽదామార్తమహాని రెంట్టు  
 మ్మేక్షుకొనుట  
 21 8 లో॥ సీజారులిగ"ప్ర"ోర్వకతన్మి పైగముభోగావసించిన కేషి  
 యనునొత్త్రుటనుట  
 22 కాల్యోగనికాయాశకుసములు బాగులేవ్విబుజులు దీక్షవద్దన సీజా  
 రనుట  
 23 సీజారులిజంపినకమ్మట బూరిటన్నపురజనులతోఽదాఁజేసిపని నా  
 యమచివల్కుట  
 24 యుద్ధరంగమునబూరిటన్నుఁదాఁచిడుమకొనిచచ్చి పడియుం  
 డగావతనిఁగూఁచిక చూంటనీవల్కుట  
 25 11 లో॥ అయిదనహేనిమహారాజు రణరంగమున వెన్వ మోక్షేం  
 డుప్రభునితోఁబల్కుట  
 26 12 లో॥ రణరంగమునటల్పట్టునకు మఱియతినికొడుకునకయిన  
 పంపాదము  
 27 13 లో॥ హేనిమహారాజు సఫల్కువాన్విక్కు ప్రభులపైరముఁ  
 తలపోయుట  
 28 సఫల్కుప్రభువుమా గ్గేటురానితోఽదావిదేశగమనశిక్ష విధింపఁబ  
 డిసపుడనుట  
 29 హేనిమహారాజొట్టు తప్పిమన్నవ్వుడు సేలిస్సక్రీప్రభుఁడనుట  
 30 రణరంగమునఁ జిన్నక్రీప్రభుఁడునుట

- 31 14లో మా గౌరవ రాజయ్యుద్ధమందోడి తన జోడులతో బల్లుట
- 32 16లో ఆతరువాత సాలగోడపై కెక్కి యువకులతో పుచ్చనుకొంటు
- 33 18లో రెండవరిచాడుక మహారాజు శత్రువులకు జిక్కి దూఱించున  
పుడు గురువోదానుట
- 34 ఒకతోట మా లెతన సేవకులతో బల్లుట
- 35 20లో రాజు విద్యాప్రశంస చేయుచు దన చెలికాండ్రు కనుట
- 36 21లో రాజును జంపి రాజ్యము వేగమాకృమించుకొమ్మని తన  
భార్య తన్ను దొందర పెట్టున పుడు మేకబ్రతు పలుకుట
- 37 22లో ఇస్పెల్లా తన సోదరుని రక్షించుమనుచు అంజీలోను నికనుట
- 38 అంజీలో యిస్పెల్లాతో ననుట
- 39 ఇస్పెల్లాయాంజీలోతో దగని పొందున కొప్పక పల్లుట
- 40 ఇస్పెల్లాయాంజీలోతో ననుట
- 41 25లో నాటక రూపమాడగోరిన కీసన్ను తన యుద్వ్యోగికనుట
- 42 26లో క్లాడియోయనుకొనుట
- 43 బెనిడిక్కునుకొంటు
- 44 పెడో బెనిడిక్కుంగూచిక క్లాడియోతో ననుట
- 45 27లో డిప్టెమోలయా తన భతకందన్న గలుపుమని యయాచోత్ర  
ను బ్రాన్డించుచునుట
- 46 28లో సైమనిడీసు రాజు చెంగట నొక శూరుడు పెరిక్లిసుతో ననుట
- 47 29లో జూలియట్టు మృతుడైన రోమియోయొద్ద బాడుచుకొని మృ  
తి చెందుచుంబల్లుట
- 48 31లో పడిక నండుపోస్పెరోతో నతని కూతున్ని యమిత దినంబు  
నందప్పగవగూడనని ప్రమాణమొనరుట
- 49 32లో కవియనుకొంటు
- 50 స్టేవియన్ను తన యజమానుని యమితదాతృత్వముందలచి యను  
కొంటు
- 51 ఆల్బిబయాడీసుతో దొలిన భృండునుట
- 52 33లో తామోరాట్టిట సాండ్లోనికన్నుతో దన పుత్రుని రక్షించు

మనివల్కుట

- 53 బెస్సి కూనన్నటిటస్సాండోనికన్నుతో నశఁడుతనకు తెవినాను  
బెడిచే సెదననియన్న ప్పడనుట
- 54 లూసియున్న మొండిచేయఁబడిన తెవినానుజూచియనుకొంట
- 55 లూసియన్నమాట
- 56 34లో పండాఱన్నుక్కస్సిడాతో ననుట
- 57 హెక్టరు ప్రియాముతో ననుట
- 58 హెక్టరు కస్సాత్రొకనుట
- 59 టోయిలన్నహెక్టరుతో ననుట
- 60 36లో లూసెట్టాతో జూలియూ పోటియన్నంగూచియనుట
- 61 37లో పోలిక్సిసీనుతో కేమిల్లాయనుట
- 62 గొల్లఁడు పెరిడిట్టానుఁజూచి యాపెరాచకొడుకుల్లసినందుకుఁ ది  
ట్టుచుఁబల్కుట
- వీనన్నమతియెడోనిన్నను కావ్యములో
- 63 వీరస్సెడోనిన్నుతోఁదగ్గవఁ గూడుటభర్మామనిబోధించుట
- 64 ఆపెవానితోఁబందివేటకుఁ బోవద్దనిచెప్పట
- 65 ఆపెవానికొర్యము మొదలగుగుణములవణింఁచుట
- ల్యూక్రెసీ చెటయనుకావ్యములో
- 66 ల్యూక్రెసీరాజుందనుఁ జెటవట్టరాదనిబోధించుట
- 67 రాజుచేఁజెటవట్టఁబడిన పిమ్మటల్యూక్రెసీ తనభర్తాందలింఁచుకొ  
ని తలపోయుట
- 68 ఆపెచింతించుట
- 69 ఆపెతనభర్తతోఁదనభంగపాటు చెప్పట

## శాంతరసమందు

- 1 2లో కి యోపేట్రాను నీజారులోఁబఱచుకొనుటకు రాయబారమం  
పినపుడాపెయందు నకులొంగునట్లగపడఁగా నీనోబభాసనుకొంట

- 2 ఏలో రాజ్యభ్రష్టరాజు తనతోడివారితో బల్కుట
- 3 ఆడముఱి రెండుతో సడవికిఁజనుచునుట
- 4 ఆమియన్ను జాన్వీస్సులపాట
- 5 కారినుటన్ స్తోనుతో బల్కుట
- 6 4లో పురుషులకు స్త్రీలకన్న స్వాతంత్ర్యమేల యధికముగానుండవలయునను నడియూనాతో లూసియూనాపటుకుట
- 7 6లో బెలారియన్ను గిడేయస్సాన్వీలియస్సుతో బల్కుట
- 8 ఇమోజిను లూసియస్సునొద్దదన వేరుమాచుకొన నెంచియనుకొంటు
- 9- రణరంగమున నిమోజినుదోనమెఱుంగదని రాజుతోనయాచోక్రచేప్పచుండఁగా పోస్తమనస్సుబయల్పడి తానిమోజినుజంపించినట్లు బాహుటముగా నొప్పుకొనిచనుట
- 10 7లో హేమెట్టునతనితల్లి యతనితండ్రిచావునకుదుఃఖంపనతనినోదాచుచుంబలుకుట
- 11 హేమెట్టురోజెకాంట్టుతో నీలోకమంతయుజెఱసాలయే యనిచెప్పచుంబల్కుట
- 12 గిల్టెన్స్టెర్నుతో హేమెట్టుతనకు లోకమందభిరుచిపోయెనని పల్కుట
- 13 హేమెట్టుపిలువబడి తనపినతండ్రియొద్దకేగుచనుకొంటు
- 14 హేమెట్టుపినతండ్రిపశ్చాత్తపుండగుట
- 15 8లో కేషియస్సు నీజారుంబాడువనిశ్చయించుకొని తలపోయుట
- 16 9లో హేల్బుర్గురణమున దెబ్బతినియొరగుచనుకొంటు
- 17 10లో ముఖ్యగురువు హేస్టింగ్సుమొదలగు ప్రభువులతోసనుట
- 18 నాల్గవహేనీమహారాజు తనవ్యాధిలోఁదామూఁచిల్లినపుడు తనపెద్దకొడుకు తొందరపడి తనకిరీటముంకీసికొనఁగాఁ దనకొడుకులతోననుట
- 19 11లో రణరంగమున శత్రులచేతిలోఁమనమున్నామను క్లాస్టరుతో నైదవహేనీమహారాజునుట

- 20 అయినచో హరిమహారాజు రణరంగమున కేళిమహో సంగ్రాహం  
చుట
- 21 12లో బృహద్రథుడైన నా దైవభక్తివలన దృష్టిసంపాదించితిమని క  
ల్లాడువానినిమ్మి వానితో నాటవహరిమహారాజునుట
- 22 చంపబడుటకుఁగొంపోవఁబడుచున్న సేవభిభువు కేడుతోననుట
- 23 13లో మాఁగి రత్న రాణిచే రణరంగమునఁబోడువఁబడియీలుచు  
యాయుక్తఁడనుట
- 24 యాయుక్తఁడగుచుండెందుచునా ఆనహరిమహారాజు తనరాణి  
మొనఁబడువానితోననుట
- 25 14లో ఆనహరిమహారాజు గుట్టపైఁగూచుకొండి యుద్ధ  
ముంబడికించు మఁదలుపోయుట
- 26 ఆనహరిమహారాజు చేతనాలలోనుండి యచటకావలివాఁడనీ  
కిరీట మేదనిమడుగఁగాఁబల్కుట
- 27 వాక్యకృపభిభువు యుద్ధరంగమున ఎడ్వడురాజుచే బోడువఁబడి  
మడియుచునుట
- 28 15లో ఏనీయైత్రితన హరిమహారాజు చేవిడనాడఁబడిన కేతరై  
నక్రహారాణిందలఁచి యొకముదసలిదానితోఁబల్కుట
- 29 పుల్కిగురువుచేతనాలకుఁబోవు చనుకొంట
- 30 గాడికనరుకష్టాపించునపుడు క్రోశత్రునుట
- 31 16లో ఆకరురణరంగమున బాన్ మహారాజుచేఁకెక్కుటకేడ్చుకా  
న్వేనిమ్మనోదావకఁ జాలకరణమందొడిసలూయి వరితపించుట
- 32 17లో తనకూతురైనగవ్రీగిగన్లు తనకుభృత్యులుబదుగురులేదన్న  
వృదు లియరత్రహారాజుపల్కుట
- 33 లియరత్రహారాజుగాలివానదెబ్బతిని కెంటుగృహముఁజేటుచుఁదల  
పోయుట
- 34 గోస్తరుప్రభిభువు వెడ్గారునకుఁబల్కుట
- 35 లియరత్రహారాజువెట్లై గోస్తరెడ్గార్లచెంతవాపోవుట
- 36 18లో రాజయుద్ధమున కైఫాన్సు కేగఁగా నంతఃకలహములురే

గఁగా రాని త్తే మవాతకలనుడువుమాయన్న ప్పడు యారుప్రభువ  
నుట

37 నీరూజ్జానుసారముబోడోరి చాడుకంజంపినానని యెక్ష్మరనఁ  
గా బాలింగ్రుకుపల్కుట

38 19లో స్లోస్థరుని యాజ్ఞానుసారముతన్ను జంపుటకుఁ గొంపోవురే  
ట్టిప్పుతో హేష్టింగ్సునుట

39 రిచక్రండునిదిగ్రంథజోవుచు శిబిరమునదై వప్రార్థనముచేయుట

40 22లో ఆంజీతోతగ్గనకూడు మనునథకమిచ్చునట్లు పల్కుచున్న  
పుడు ఇష్టెల్లాయనుట

41 పోచ్చున్న వేషముననున్న రాజు క్లాడియోకుపజేశించుట

42 23లో నెగిసాపోషియాతోఁబల్కుట

43 ఎద్దియుంజేయలేకతనకైవగచు జెస్సానియోతో ఆంటోనియో  
న్యాయస్థానమునఁబల్కుట

44 25లో హెర్మియూతనమాటవినక లెజాండరుసలుచుట కొప్పుక  
ఘీనస్సుతో ఈజన్సుచెప్పకొనఁగా ఘీనస్సుహెర్మియూతోఁబల్కుట

45 27లో రాజుతో బ్రాబ్నయోతన కూతునొట్టెలో కిచ్చినానని  
యంగీకరించి నపుడురాజునట

46 సైప్రీసుదీప్వమునకుఁదనకంటె ముందుగావచ్చియున్న డిప్టేమో  
నానుజూచిన సంతోషముచే ఓథ్లోయా పెతోఁబల్కుట

47 డిప్టేమోనానువలచి యాపెకడకేగుచు నిరూచోక్తులగువలన కే  
షియోచేతఁదాపులుతిని వగచురెడ్డిగోతోనియాచోక్తయనుట

48 ఎమిలియూతనకు వ్యభిచారముతప్పుకాదని దుభోధచేయఁగా డి  
ప్టేమోనాయనుట

49 23లో పెరిక్లిసు ఆంటియోక స్పిచ్చిన వ్రశ్మమునకథకము చె  
ప్పటకు సిద్ధపడియనుకొంట

50 పెరిక్లిసు క్లియోనునితో ననుట

51 (1) 30లో పెట్రోషియో కేథరీనాతోఁ బల్కుట ] చుట

(2) కేథరీ నా పాతివ్రత్యముంగూర్చి తనసోదరీలతో నుపన్యసిం



- 52 31లో భూములను పంచుకొనుటకు  
 53 32లో పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు  
 54 33లో పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు  
 55 34లో పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు  
 56 35లో పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు  
 47 36లో పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు  
 58 37లో పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు  
 59 38లో పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు

## కరుణారసము.

—(0)—

- 1 1లో తగ్గివచ్చుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు
- 2 2లో తగ్గివచ్చుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు
- 3 3లో తగ్గివచ్చుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు
- 4 4లో తగ్గివచ్చుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు
- 5 5లో తగ్గివచ్చుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు
- 6 6లో తగ్గివచ్చుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు
- 7 7లో తగ్గివచ్చుకొనుటకు పంచుకొనుటకు పంచుకొనుటకు

- 8 రాజ్యభ్యర్థి ఘోషారాజడవిలో ఆర్లెండోనుగలిసికొన్న పిమ్మట జా  
క్విస్సుతో బల్లుట
- 9 ఆలివరుసిలియాల పెండ్లి రేపగునని చెప్పిన రోజుండుతో ఆర్లెండో  
యనుట
- 10 6లో ఇమోజనులియోవాటన్ను దేశమునుండి వెటలిపోవుచింకేమి  
చేసిననిపె సానియోనడు గుటయు నతడు చెప్పటయును
- 11 ఇమోజినుపె సానియోతో దననాథునిపోక తానెట్లుచూచునో  
యూనంగతి చెప్పట
- 12 ఇమోజినుతనభతకదేశమునుండి వెడలఁగొట్టబడినపుడు చింతిం  
చుట
- 13 తాజారయనియు దన్నుజంపుమనియు దనభతకపై సానియో  
కు వ్రాసిన యుత్తరము ఇమోజిను చదువుకొని ఎగచుట
- 14 ఇమోజిను తనభతకవ్రాసిన యుత్తరము చదివికొని పరితపిం  
చుట
- 15 పైసానియో తనకిచ్చినవిసము గోలిమూఁఖిల్లిన మగవేసమున  
నున్న ఇమోజనునిబూలనమాఘినుంచి గైడియస్సావ్వరాగన్ను  
లుపాడుట
- 16 హేమెట్టు తనతండ్రి మృతుఁడై నపిదప దనతల్లి తన్ను నీయం  
దంత దుఃఖము కన్నట్ట నేలనని యడిగినప్పుడుత్తరమిచ్చుట
- 17 ల్యాస్సు షిఫీలాకొనచు నుపదేశము
- 18 విదేశమేగెడు లాటీకనుతో పోలోనియన్నుపదేశించుట
- 19 తనపినతండ్రి పగదీచుకొనక తావృథకాలక్షేపము నేయు  
చుంటకై హేమెట్టు తలపోయుట
- 20 8లో నీజారుని గొప్పకోర్వక కేసియన్ను కాసాకతోననుట
- 21 కాల్యూనికాయాదుశ్శకునములకు జడియుచున్నానన్నప్పుడు నీజా  
రనుట
- 22 ఆటుకమిడోరన్నునీ జారునితో గుట్రినంగతి చెప్పట్లకై యుత  
డవచ్చుదారిలో నిలువఁబడియునుకొంట

- 23 తంతునీ నీకామండు చంపుచుకొన నమత్తర బ్రజలనమీకామని శేషు  
లక్షణ ముకొల్పుట కిచ్చెను యుచన్యాసము
- 24 10లో నొక్కవ హాసీమహారాజు కడిగే మలేందె యనుకొనుట
- 25 11లో హాసీమహారాజు మామలవేసచున్నో యెప్పుడోకొలుపుచు  
మున్నును నెన్నికొనుచున్నో వారలు రాజ్యస్థానానంద బల్కుట
- 26 13లో స్తోత్రు పృథువు చెరిపా కంఠబడినపుడొనవ హాసీ  
మహారాజు నగునుట
- 27 14లో నొక్కవ యెవ్వడు రాజునానోపు ఎవ్వడు అనుకుక గణ  
మునంద నొకలింప ననువ దుకొనుట
- 28 16లో ముగ్ధులును కిరీ ముగ్ధులనాని ముగ్ధునిచ్చిమిచ్చెడు  
నాగలకుభియు కియింపగలవలెను
- 29 17లో కిరీ ముగ్ధుల నెవ్వరు దముకాశీకిలి మా చదువునొప్పు కనుకొన  
టన్న వనియడుగెగా నొక కిరీ ముగ్ధులనుచు
- 30 18లో రెండవరిచాడు మహారానిచ్చింపబడు పచ్చియునుట
- 31 బాలింగుమీకు కిరీటముంపనకిమత్తన్న పేడం రెండునోచాడు మ  
హారాజునుట
- 32 రెండవరిచాడు మహారా బాలింగున్నుకుతోనునుట
- 33 రాజుపవనిమగిజోలంగింపబడి రెండవరిచాడు మహారానిచ్చిము  
న్నుచుకొనుచునుట
- 34 చొలలోనున్న రెండవరిచాడు మహారానిచ్చియునుట
- 35 19లో ఎనిమిది యెప్పుడోని భిన్నకోడుకులుసూచ వచాడు మహారా  
జుచేరిపంపబడగా దుకొనుట
- 36 25లో గంధర్వమాయచే దన్నె డివలె సొండునునకు పిచ్చిమా  
ప్రతాపవచెననుకొని యూపితోనా పెహితురాలగు పాలినా  
వల్కుట
- 37 26లో సన్యాసితనపన్ని క కంగీకరించుమన్న పునులి యొనాంబో  
నునుట
- 38 27లో మహారాజు కిరీ ముగ్ధులొక డిష్టమానాకుం దగులాటమన్న

- 39 సీరపచిన్ నపుడు ఒకెల్లో విచారించుట  
 తన్ను శంకించి తన భార్యతో పించుటకు శోకించుచు నయాగోత్రో డి  
 స్సెమోనాపల్కుట  
 40 29లో కెప్పులెట్టుతన కూతురగు జూలియట్టుం సూచిన్ పేరిసు  
 తో జేప్పట  
 41 నమానిలో విషముఁ ద్రావి మూఁభిల్లియుంచఁబడిన జూలియట్టున్  
 మృతి చెందినదానిఁ గాఁదలంచిరోమియోయనుకొంట  
 42 జూలియట్టు మూఁభిల్లి జేరిన పిదప విషముగోలి మృతి చెందినరో  
 మియోనుంజూచియనుట  
 43 31లో ఆరియలుపోస్పేరేతోనాతని మంత్రమహిమచే గోంజిలో  
 నునిశితివణించుట  
 44 37లో పాలీనాతన భార్య మృతుఁడౌటకు వగచుట  
 వీనస్సుమటిఎడోనిస్సును కావ్యములో  
 45 అడవిపందిచేఁజంపఁబడిన ఎడోనిసునివెదకుచు నడవిలో వీనస్సు  
 మృత్యు జేవతన్నిందించుట  
 46 ఆపెపందిచేఁజంపఁబడిన ఎడోనిస్సుంజూచియనుకొంట  
 47 ఆపెఎడోనిస్సుందలంచుకొని దుఃఖించుట  
 ల్యూక్రెసీ చెఱలో  
 48 ల్యూక్రెసీకిఁగాఁబోవు దశందలంచిక నియనుట  
 49 ల్యూక్రెసీతనుబట్టిబట్టిన టాక్వినుతోననుట  
 50 ల్యూక్రెసీరాజుచేఁజెఱుపఁబడిన పిదపఁబలవించుట  
 51 ల్యూక్రెసీ దుఃఖించుట  
 52 ల్యూక్రెసీ దుఃఖించుట  
 53 ల్యూక్రెసీ పొడుచుకొనుటకు కైజారుపట్టుకొని తనచేతితోఁబ  
 ల్కుట  
 54 ల్యూక్రెసీభార్య యాపెవతమానముపైవచ్చి యాపెతోఁబ  
 ల్కుట [స్మరీడు  
 55 ల్యూక్రెసీ రాజుచేఁదాఁజెఱుపట్టబడితినినిచెప్పి నపుడాపెభార్యయు

చాటుపద్యములలో

58 విగహితన ఫ్రియుగాలొగిని పద్యములు

## శృంగార పద్యము

—(9)—

- 1 21లో సిల్వీయస్సు కాగితముతో బల్లులు.
- 2 ఆల్లెండువ్రాసిన కాగితమునందు నీలిరూపదివినవాక్యము.
- 3 ఆల్లెండు నడవిలో జూచితినని సిల్వీయస్సునకు రోల్లెండనుట
- 4 ఆల్లెండు రోల్లెండునవ్వించియున్నానని చెప్పిపొవుడుమగి వేసమున నున్న రోల్లెండనుట.
- 5 ఫీఫీతారోల్లెండు నవ్వులవలేదని సిల్వీయస్సునకు చెప్పట
- 6 ఆల్లెండుతో రోల్లెండుతాబయల్పడి చెప్పట
- 7 14లో రూరంగమున రిచాడుక ఎడ్వర్డుతోననుట
- 8 20లో రాజుపించి రాజు కూతునకు వ్రాసిన పలపుపద్యము
- 9 25లో తీసనునాటకమాడించి లైఫ్లాండరు డేవిడ్రియను హెర్మియా హాలీనామొదలగువారిని నిదురించుమనిచెప్పట
- 10 28లో బెస్సాయో పోవీయానూ బెండ్లాడంగలిగిన నీనపుపెట్ట నెంచుకొని యందులోనిజయపత్రికం జదివీకొని యావెనుముద్దిడి యాపెతోననుట
- 11 28లో లిస్మేకస్సుతో మెరీనానుజూపి యొకకుంటినకాడు తా పుకగుల్లయనుట
- 12 29లో రోమియోబెని హెల్లోతోననుట
- 13 రోమియో తోటలోడోగి కిటికీలోనున్న జూలియట్టుంజూచియ నుకొంటు
- 14 రోమియో హెల్లోతోననుట తనప్రియురాలిం గూచిక

- 16 34లో టోయిలన్ను కృత్రిమము వశించుట  
 17 35లో రాజుబలివిమానుడలంచి వలెంతున్నతోననుట [డుకొనుట  
 18 36లో జూలియాలూ సెట్టాలు పోటియనుంగూచి మాటలా  
 19 జూలియూపోటియను వాగ్వినియోగముం దాసియెఱుట [జించి  
 వైచినందుకువగచుట [దేశించుట  
 20 రాజుతో వలెంతున్ను స్త్రీనిస్వాధీనము చేసికొనుమాగ్గ ముప  
 వీనస్సుమాటి ఎడోనిస్సును కావ్యముతో.  
 21 వీనస్సు ఎడోనిస్సున్నుద్దగొనుట  
 22 ఆపెవానితో బల్కుట  
 23 ఆపెవానితో బల్కుట  
 24 ఆపెతగ్గలియుటకు వాడొప్పనప్పుడనుట  
 25 ఆపెనానింబతిమాలుట  
 26 పెంటివయబోవు గుట్టుమున్వశించుట  
 27 వాడొపెకు లొంగుట  
 28 ఆపెవానిన్వధేచ్చ ననుభవించుట  
 29 నానిసాగను నాపెవశించుట  
 ల్యూక్రేసీచెఱలో  
 30 టాక్విను ల్యూక్రేసీనిఁజెఱవట్ట నెంచియనుకొనుట  
 31 32 ల్యూక్రేసీ నిమగ్నమగుట  
 33 ల్యూక్రేసీని టాక్వినుచెఱవట్టుట [ననుట  
 34 ఏమీతప్పెందు కొనచెడఱని ల్యూక్రేసీయడిగినప్పుడు టాక్వి

## హాస్యరసమునందు.

—(0)—

- 1 1లో బటక్రము ఫాక్తున కేగినవిదవ హాలీనా చింతించుచు పె  
 రోలినురజూచి యనుకొంట  
 2 బటక్రముని తల్లితో విదూషకుండనుట

- 3 విమామకుడు బటన్ గ్రామనిగిల్లతో నలుగురు
- 4 కిలో అచ్చెను లోండుతో ననుట
- 5 జుంజు అచ్చెను లోండుతో ననుట నిలుచునపు డంతిచ్చిన ప
- 6 త్రొక్కినను
- 6 అచ్చెను లోండుతో ననుట నగు నేనముననున్న గోడెందునుట
- 7 నేనేను లోండుతో ననుట నగు నేనముననున్న గోడెందునుట అచ్చెను లోండుతో ననుట నగు నేనముననున్న గోడెందునుట
- 8 9 రోండు అచ్చెను లోండుతో ననుట అచ్చెను లోండుతో ననుట
- 10 ఒక నేనముననున్న అచ్చెను లోండుతో ననుట
- 11 6లో ఒక నేనముననున్న అచ్చెను లోండుతో ననుట
- 12 6లో రాణిమల్లిచెందుని కాన్నెను మున్ను చెప్పగా సిగ జెల్తు ననుట
- 13 7లో హేమల్లిచెందుని కాన్నెను మున్ను చెప్పగా సిగ జెల్తు ననుట
- 14 హేమల్లిచెందుని కాన్నెను మున్ను చెప్పగా సిగ జెల్తు ననుట
- 15 హేమల్లిచెందుని కాన్నెను మున్ను చెప్పగా సిగ జెల్తు ననుట
- 16 17 నాటకములోని రాణి నాటకములోని రాణి ననుట
- 18 నాటకములోని రాణి నాటకములోని రాణి ననుట
- 19 భోజనము సేయుచున్న రాణి ననుట [రనుట
- 20 9లో గుండోవరు తాకబెట్టెము చెప్పగలు పన్ను పన్ను హట్టు
- 21 10లో తానింక బడుచువాడెను పాట్లను పుత్రముఖ్య న్యాయాధికారియనుట
- 22 పాట్లను ముఖ్య న్యాయాధికారియనుట
- 23 యాయ గుండోవరు మా బోతోనిగిల్లండుంగుండుచునుట
- 24 పాట్లను పుత్రముఖ్య ననుట
- 25 12లో చెప్పగలు పన్ను పన్ను హట్టు
- 26 13లో చెప్పగలు పన్ను పన్ను హట్టు

- 27 14లో ఆటవ హెనీమహారాజు తోకుల యభిప్రాయముఁ గూర్చి యనుట
- 28 గ్లోష్టరురాజుకాగోరియనుకొనుట
- 29 గ్లోష్టరుఎడ్వర్డు మహారాజుచేసికొన్న పెండ్లివలన పె్పించిరాజత నిపై దండెత్తుచున్నాడను సందభమున సతనితోననుట
- 30 ఎడ్వర్డు మహారాజు తనకుఁరాజు కాకున్నపుడు న్నయధికారము చాలునన్నప్పుడు గ్లోష్టరనుట
- 31 ఆటవహెనీమహారాజు తనకొడుకుగఁజంపిన గ్లోష్టరుతోననుట
- 32 1 లో జానత్రహారాజు చాన్సులోయుద్ధమున జయమందియింగ్లాండునకు వచ్చిసింహాసనాధుడై తిరిగిసింహాసనమందుఁ గూర్చున్నాడఁ దిరిగిమకుటముంధరించి నాడనఁగా సేలిన్ద్రీయనుట
- 33 17లో మారువేసముతోనున్న కెంటులివరుతోననుట
- 34 19లో గ్లోష్టరనుకొంట
- 35 మొదటిహంకకునితో రెండవహంకకుండు సత్యమునుఁ గుఱించి చెప్పుట
- 36 22లో ఆంజీలో తనయొద్దకు ఇస్పెల్లావచ్చెనని సేవకుఁడుచెప్పినపుడనుకొంట
- 37 రాజుఆంజీలోతోననుట
- 38 రాజురాత్రి మెరియకానాను ఆంజీలోనుం గవఁగూడుట కంపించుచుండనలో ననుకొనుట
- 39 23లో ఔస్సాలియో ఆంటోనియాతోననుట
- 40 కాన్సెల్టబ్బజస్సీకాతోననుట
- 41 24లో ఉరుసూలాతో హిరోయనుట
- 42 45లియోనెటో ఆంటోనియాతోననుట
- 44 27లో రొడ్డిగోతో అయాగోయనుట
- 45 46 కేషియోత్రో ద్రాగిసందునకుఁ దన్ను నిందించుకొనుట
- 47 బహుంకొనుఁగుఱించి కేషియోనడిగి యాసంభాషణమున సిగ్గెల్లోను మోసపుచ్చెనని అయాగోయనుకొనుట





- 12 క్లియోపేట్రా నీజారునివశమైనదని శంకించియాపెతో అంటనీ  
యనుట
- 13 అంటనీయుద్ధనన్నద్ధుడై తనసైనికులతో ననుట
- 14 అంటనీనీజారునకు క్లియోపేట్రాలోబడుట కాపైగోపించిపో  
వగా నాపెతో బాధియననుట
- 15 అంటనీ ఈరానుతో ననుట
- 16 అంటనీమృతిచెందినపిదప క్లియోపేట్రా పరితపించుట
- 17 క్లియోపేట్రా పరితపించుట
- 18 క్లియోపేట్రా పరితపించుట
- 19 క్లియోపేట్రా పరితపించుట [కొనుట
- 20 క్లియోపేట్రా పరితపించుట
- 21 రాజు చేయుకుటకు జడిసి యూరువిడిచి పోదలంచిన ఆర్లెండో  
తో అడమనుమునలిసేవకుడనుట
- 22 అడవిలోరాజ్యభ్రష్ట ప్రభువుతో జాన్విననుట
- 23 రాజ్యభ్రష్ట రాజునొద్ద ఆమియన్నుపాడుట
- 24 మగవేసముననున్న క్లియోపేట్రా ఆర్లెండోతో జెప్పట
- 25 మగవేసముననున్న క్లియోపేట్రా జాన్విననుట
- 26 27 మగవేసముననున్న క్లియోపేట్రా ఆర్లెండోతో ననుట
- 28 అచిన్తన విలియముతో ననుట
- 29 4లో ఎడ్రియానాలూసి యూరాలనంభావణము
- 30 ఎడ్రియానాలూసి యూరాలతో ననుట
- 31 ఎడ్రియానాలూసి యూరాలతో ననుట
- 32 బిజు అంటఫోలస్సెననుట
- 33 అడ్రియానాలూసి యూరాలతో ననుట
- 34 క్లియోపేట్రా ముచవకగానమిచ్చుచుమని యల్లరిచేయుతోలిపారుని  
తోలిపారుని లేననుట
- 35 యల్లరిచేయుతోలిపారుని లేననుట

- 36 కొరియోలేనన్నుతన్ను దేవునించుప్రజాప్రతినిధులతోననుట  
 37 విదేశగమనమువినిపించబడిన కొరియోలేనన్ను తన్నిడనాడలేకయే  
 డ్దు తనతల్లితోననుట  
 38 ఆఫీడియన్నుతోమైత్రిచేయుటకేగుచుకొరియోలేనన్నుకొంట  
 39 6లో క్లోట్టిను ఇమోకినున్నయింటికిఁబోవుచు నాపెదాసీలన్నాధీన  
 ముచేసికొనెడననియనుకొంట  
 40 ఇమోకినునభోజీపోయినపుడనుట  
 41 పోనవును ఇమోకినుందాఁగూడితినని యాపెపోజీచూపి అయా  
 చోత్రచెప్పఁగాననుట  
 42 పైసానియోయిమోకినుండంపువుని తనకుపొన్న మనునాసినయు  
 త్తరము నాపెకుఁజూపయనుకొంట  
 43-44-45 ప్లివానివేనముతో మిల్చుడఁకకుఁబోవుచున్న ఇమోకినుతల  
 పోయుట  
 46 అర్విరాగనుతనకు మగవేనముననున్న ఇమోకినుపైమిక్కిలి ప్రేమ  
 పుట్టుటలగుఁచియనుకొంట  
 47 ఇమోకిను అర్విరాగన్నుగైడిరియన్నులు తనకుఁజేసినయాదర్శ  
 ముందలచియనుకొంట  
 48 అర్విరాగనుతోబెలిరియన్న వేటకేగిరాకాలస్యముచేయుటకుఁజిం  
 తించియునుట  
 49 ప్లోటనునితలనఁజికితెచ్చిన గైడిరియనునిమతియునందుకు సంతసిం  
 చు అర్విరాగనునిదలంచి బెలిరియన్నుకొంట  
 50 విషమూఢఁనందిన పైడెలీమృతిచెందెననుకొనివానిఁబూడ్చునమ  
 యమున అర్విరాగన్నుతోగైడిరియన్నునుట  
 51 ఇమోకినుమూఢఁజేటియనుకొంట  
 52 ప్లివానివేనముననున్న ఇమోకినుండనసేవకునిఁగాదీసికొనఁగి లూ  
 పునున్న తనయజమానునికై పొగలునతనినోబాచుట  
 పైసానియోతనయజమానునినుండియు ఇమోకినునుండియు వతఁ  
 డునుమెద్దియుఁజేకుండుటకు ప్లోటనుగతియేమయ్యెనో తెలియకుం

టకు శంకించుచుదనలోననుకొంటు

54 పోస్త మస్తుచెటసాబలో నిద్దురమేల్క నియనుకొంటు

55 కారాగృహానికికారి పోస్త మనుతోననుట

56 తనభార్యవిసమిడి ఇమోనినుండంపించి నట్లాప్పకొనెననికొన్నలియ  
స్సుతెప్పగా శింబెలై ననుకొంటు [నుట

57-58 7లో హారేషియోదయ్యముంజూచిన వేకువనుటనాడోతోన

59 హారేషియోబనాడో మాల్లెస్సులు తనతండిదయ్యము త  
మకగపడెననిమిచ్చి చెప్పినపుడు హేమెట్టు అనుకొంటు

60 హేషి యోమెరిస్సు స్సులతో దనతండిదయ్యమునకై రాత్రినిరి  
క్షించుచున్న హేమెట్టుతనపినతండిబయలుదేరికు చొప్పుడువిని  
యతనిదుమోగక ముంగూడియనుట

61 తనతండిదయ్యముకాన్పించి తనతోమాట్లాడుచున్న పుడు హారే  
షియోతోబలుట

62 పోలోనియస్సుబిళీలాతో హేమెట్టుంగూచిక తెలుపుచుంబలుట

63 రాజు హేమెట్టువెట్టింగూచిక పోలోనియస్సుతోననుట

64 నాటకములోనిరాశి తనభతతోననుట

65 రాజుదైవప్రభావముచేసి లేచిపోవుచనుకొంటు

66 పోలోనియస్సు హేమెట్టుచేదంపనబడగా బిళీలాకు వెట్టియెత్తుట  
గనిపెట్టి రాజుజట్రాడుతోననుట

67 హేమెట్టుబిళీలానమానిచెంత లాటికసుతోబోరాడినవిదవ హారే  
షియోరాజు తనపైజేసినకుట్రజెప్పబోవుచనుట

68 గిలెన్నర్ను రోసెన్బ్రాట్సులను దంపించుటకుదావన్ని నకుట్రహే  
రేషియోతో హేమెట్టు తెల్పుచువారిన్గూచికయనుట

69 లాటిస్ట్వాడోనీకుబాగుగఁ దెలిసినట్టుకాన్పించుదను ఆసిక్కు  
తో హేమెట్టునుట

70 గిలో క్షేషియస్సుగూచిక నీజారుఅంటునీతోననుట

71 నీజారుమకుటముధరించినయెడల నెట్లుండవచ్చునోయని బూట  
సుతలపోయుట

- 108 8 హెన్రీ మహారాజుతో వుల్ఫ్ ముగూచీ నార్కల్లు - చెప్పట
- 109 వుల్ఫ్ ముగూచీ నందుట విని యతని దౌడ న్యము న్గొంచు కేతనై నుతో  
గొప్పి నుట
- 110 రాజశక్తి తుండయి కామ్యెల్లు నఫల్లు ప్రిభువుతో ననుట
- 111 గాడె నరుతో కామ్యెల్లు నుట
- 112 16లో ఒక జారపు తుండ జాను మహారాజు చేరి చాడు అను పేరున  
ప్రిభువు గా వింపబడి తనలో ననుకొనుట
- 114 పాండల్లు లూయీతో జాను మహారాజు తన చేరి క్కిన ఆతరునిని  
శ్చయముగా బోల యంచు నని చెప్పట
- 113 పాండల్లు పరాశి తుండ లూయీతో ననుట
- 115 సేలి స్పీరి ఆతరు క్షేమము గానున్నాడు నేను పాప మెఱుగ నని హూ  
బటు వగు వఁగా ననుట
- 116 17లో కాడిలియా పెంచి రాజు నకు భార్యయై ఫ్రాన్సు కు బోవు  
చు గన్రిగ నులను తన సోదరిలతో లియరు సింరక్షణము బాగుగ  
జేయుడ నవారలు నీ దారి నీవు పొమ్ము మేమెఱుగ మాయని ప్రత్యు  
త్తర మిగా వారితో ననుట
- 117 నన్ను దిరస్కరించిన గన్రిలు చేయి పట్టుకొని నీవు నెమ్మి న గవచరా  
దను లియరుతో గననుట
- 118 దన్ను దిరస్కరించి కూతులపై మండిపడి వెట్టెన్ గాలివానలో బో  
వు లియరు నిదిగి పిలువ మని గోష్ఠర న గాంగ ననుట
- 119 తన యంటఁజొచ్చి గాలివాన తాకు దప్పించుకొమ్మను కెంటుతో  
గాలివాన బాధకన్న నెక్కువు బాధ పొందు నేను గాలివాన కు జడియు  
యనా యని తియరనుట
- 120 దయ్యము వట్టి నట్ల నటించు ఎడ్గారుతో విదూషకుడనుట [కొంట
- 121 లియరుని కెంటు శత్రులనుండి తప్పించుకొంపోయిన పక్షి ఎడ్గారును
- 122-123 గుడ్డిగా వింపబడిన గ్లోస్టర్ రొక ముడసలివానితో ననుట
- 124 విదూష గ్లోస్టరుతో నతనితో రొక చొప్పున నతనితో వరుమెట్టు యెక్కిం

- 89 అయిదవహెనీ) మహారాజరణరంగమున శత్రువిద్యుఁభణచూం  
చూచి గ్లాస్త్రరుతో ననుట
- 90 సంసినింగూచిక యొడంబడికవ్రాయు ప్రభులపెంటనేఁగూడనుం  
దునని ఇప్పిల్లామహారాణి యెగవహెనీ) మహారాజుతోఁబల్కుట
- 91 12లో పుసెల్లి ఫ్రెంచిదొరతో యుద్ధముకొనసాగించుము నేనాయ  
ముచేసి యింగ్లీసైన్యమునోడించెదనని పోల్కుట
- 92 పుసెల్లి పేల్కుట శూరతకు వెఱచుడాల్పిన్ను తోరణరంగమునననుట
- 93 సఫల్కు రణరంగమునఁ గనకుఁజిక్కిన మాగేరట్టఁగూచిక  
నుకొంట
- 94-95-9: సఫల్కుఁజివహెనీ) మహారాజుతో మాగేరట్టఁగూచిక  
వణికంచుట
- 97 1లో గ్లాస్త్రరువిజేతవాసశిక్ష వినింపఁబడి యూరేగింపంబడు తన  
భార్యుండలంచితలపోయుట
- 98 సఫల్కుఁగ్లాస్త్రరుపై నాటవహెనీ) మహారాజుతోఁగొండెము చెప్పట
- 99 గ్లాస్త్రరుశిక్షవినింపఁబడుటకోర్వక సభనుండిలేచిపోవుచుఁ దన్నెం  
దుకలేచెదవనియడుగు మాగ్గేరట్టతో నాటహెనీ)యనుట
- 100 బాకీబీవిస్సుజాన్ హాలెండుతో ననుట
- 101 14లో రణరంగమునఁబట్ట వడిన యూర్పుమాగ్గేరట్టరాణిచేమిక్కి  
లితెగనాడఁబడి యాపెన్నిందించుట [ట
- 102 యూర్పురణరంగమునఁ జంపబడుటకుఁచార్డుతనసోదరులనతో నను
- 103 ఆటవహెనీ) మహారాజు ప్రజలుఎడ్వడుఁ పక్షముకాబోరని ఎత్తని  
తోఁబల్కుట [నుట
- 104 చెఱలోనాటవహెనీ) దెగటాహా వచ్చినావాయనియనగా గ్లాస్త్రర
- 105 15లో పుల్పిరాజుతోఁమదపై కుట్రపన్ను ననియెంచిబంకింగము  
రాజువద్దకుపుల్పికన్న ముందుగాఁ బోనెంచినపుడునాఫాల్కునుట
- 106 సేండ్ సోప్రభువుచేంబల్లెన్ ప్రభువుతోఁబల్కుట
- 107 తగ్విడనాడితనీనిఁ బెడ్లాడిన యెన్నిద్రవ హెనీ) మహారాజుందలంచి  
యలుకనున్న కేతరైనురాణితో పుల్పియనుట

- 72 బూగ్రును కేషియన్సుచే నీజరుజంపుటకు బేరేపింపబడి నడురే  
యనన్వోతనతలుపు బిలువఁగాననుకొంటు
- 73 శివబూగ్రు యాశకునములు బాగున్న వికావుకాబట్టి నభకుబావద్ద  
ని నిజమగుతో బూగ్రుట
- 74 బూగ్రుకుజంక రావని కల్యాన్ని యాతో నీజారనుట
- 75 నీజారంజంకి విమృత్తుల బ్రజలయందలిక నికరమున నీజారునెడఁగ  
నికరముకూలితిని బూగ్రునుడు అంటనితో బల్కుట
- 76 బుచ్చియనెత్త శివరము చెంత బూగ్రును కేషియన్సుంగూచిక ప  
ల్కుట
- 77 రణరంగముననవకాశమున్నప్పుడే శత్రువులజయింపవలెనని కోషి  
యన్సుతో బూగ్రునుడనుట
- 78 ఒక ఘనఁజనుట [కొంటు
- 79 9లో యువరాజగు హేనీతనదుష్ట నమావానముఁగూచిక యను
- 80 నాల్గవ హేనీమహారాజు యువరాజుంగూచిక బల్కుట
- 81 10లో పోవాచయనుట
- 82 నాతాకంబరేండు బాడుకల్పుతో ననుట
- 83 నాతాకంబరేండుమాటకనుతో బల్కుట
- 84 నాల్గవ హేనీమహారాజు తనశత్రువులు జయింపబడిరనివిని తన  
కువచ్చినజబ్బుందలఁచుకొని యనుకొనుట
- 85 11లో అయిదవ హేనీమహారాజుతో ప్రాన్సులోఁగొందఱిసైనికుల  
న్సుస్థిమనకంపి స్కాంట్లెండుభయమునుండి రక్షించుకొనుటకుఁ  
గొందఱితో మానమిచట నుండవలయుననియుషజేశించుట
- 86 కాంటబజనీగురువైదవ హేనీమహారాజునకు రాజ్యపాలనక్రమముల  
బల్కుట
- 87 ఇంగ్లాండునొడిచియుద్ధమునకై ప్రాన్సునకువచ్చుటతో తనకానం  
దకుని ఎక్కువచేపాన్సురాజునకైదవ హేనీమహారాజునందేశ  
మంపుట
- 88 పూగ్రునుట

- 121 వేత్తెత్తి నలియదున్లోన్మరుతో ననుట
- 127 ధగమునఁదనచేగులినఎక్కందు తనవేరడగినపుడు ఎద్దకనుట
- 128 తనకొంగిటమృతిచెందిన కాడికలి కూనుఁగురించి లియరనుట
- 129 ఎక్కరుఆల్పురుకెంటులతో ననుట
- 130 18లో బాలింగుబ్రూకుతోన్వధకఁబూనిన నాతకంబన్లేడు ప్రభు  
పురెండవఁచాడుక మహారాజుతో ననుట
- 131 గ్లోష్టరుప్రశ్నిగాంటునతని సోదరుంజంపినవార్తిపైఁబగఁ దీచుకొ  
మ్మించెప్పట
- 132-133 గాంటువిచేతవాసఁగిఁగంఁగు బాలింగుబ్రూకుతో ననుట
- 134 విచేతవాసఁగిఁగంఁగు నందినబాలింగు బ్రూకుగాంటుతో ననుట
- 135-136-137 వ్యానిగ్రీష్టుడైన గాంటుయూర్పుతో ననుట
- 138 రెండవఁచాడుక మహారాజును గాంటునుఁదవాదమాడుట
- 139 ఆమ్లతో రెండవఁచాడుక మహారాజు బాలింగు బ్రూకుంగూ  
చిక్ యనుట
- 140 సింహాసనమునుండి తొలఁగింపఁబడిన రెండవఁచాడుక మహారా  
జందునకుఁ గారామగునాతోకంబన్లేడు తో ననుట
- 141 19లో ఎలిజబెత్తురాణి గ్లోష్టరుతో నీవునన్ను నానంతటిఁ ద్వేషిం  
చుట రాజునకుఁ గిట్టననిచ్చెప్పగానతఁడౌవెతో ననుట
- 142 గ్లోష్టరుందలఁచుకొని యతనికల్లియనుకొంట
- 143 కిచ్చుండు తనసైన్యకలతో ననుట
- 144 మూడవఁచాడుక మహారాజురణరంగమునఁ దనసైనికులకనుట
- 146-147 20లో రాజుతోఁబైరనఁబుట్టుట
- 148 తనసోందర్యముం గొనినకామగోయెట్టుతోరాణియనుట [బుట్టుట
- 149 శ్రీతోబంధంచేయుట చదువుకంటెమేలని పైరనురాజునకుఁదె
- 150 21లో మేకబత్తుతనభార్యతో దానిదురంగూడఁ జంపుననియొక  
ధ్వని తనకువినఁబడినట్లుచెప్పట
- 151 మేకబత్తుతనభార్య వ్యానిచేఁజచ్చెనని వినియనుట
- 152 22లో రాజుతావిచేతమేగెదనని తనస్థానమున నియోగింపందలం



చిన ఆంజీలోతోననుట

- 153 నాసోదరునిరక్షించు శక్తి నాకెదియెనఁ గలదాయనిశంకించు ఇస్మె  
ల్లాతో లూసియోయనుట
- 154 ఎస్కాలిను న్యామూనికాలోననుట
- 155 నీసోదరునకు శిక్షవినింపఁబడియె' మఱియదిత్తిప్పురాదను ఆంజీలో  
తో ఇస్మెల్లాయనుట
- 156 ఆంజీలో ఇస్మెల్లానుఁ గవియఁగోరియనుకొంట
- 157 తనభావము తెలియజాలకుంటివని ఆంటీలో ఇస్మెల్లాతోననఁగా నా  
పెరుతునితో బల్కుట
- 158 మాటువేసముసనన్న రాజుతో క్లాడియోపల్కుట
- 159 ఇస్మెల్లా క్లాడియోతోననుట [నుట
- 160 రాజునునందించు లూసియోతో' ప్రచ్ఛన్న వేషమున నున్న రాజ
- 161 2.లో గ్రాటియానో యోమో దింతిం చెడుఆంటోనియోతోననుట
- 162 పోషికయానెస్సాతోననుట
- 163 మైఖేళతో అంటుచియోపల్కుట [నుట
- 164 మాటువేసముల మాటకు సిగ్గుపడిన గ్రాటియానో సెలాలారితో' న
- 165 పోషికయాతానేపకాచికన బంగారు వెండినీసములబరణాలలో నా  
పెంబెడ్లాడ నెంచి యాగ్గనురాజు వెండిబరణిగై కొనియనుకొంట
- 166 యీ అవివేకులు తప్పుబరణాలనెంచుకొనుచున్నారను పోషికయా  
తో నెస్సాయనుట
- 167 పోషికయారెండుపూటలూఁగి మరియుబరిణనెంచుకొమ్మని జెసా  
నియాతోననుచునతనిఁ పైఁ దనవలపుదెల్పుట
- 168-169 లూరె జోజస్సీకతోననుట [తోననుట
- 170-171 పోషికయాఆంటోనియోనుఁగాపాడి తనయింటికివచ్చి నెస్సా
- 172 నీపెరిమిటియింకొకక్షణములో నచ్చుననిలొరెంజో' చెప్పఁగా పో  
షికయాయనుట [సానికి జెప్పిననీతి
- 173 24లో పాల్టాస్సపునకాడువేషమువేసి పేదదొరసారి పాడుదొర
- 174 పాడుదొరను ముట్టించుబడిన పాల్టాస్సపుతోనల్పలోననుట

- 175 25లో కైజాండురు హెయిక్ యాలువివాహముగూచికపల్కుట  
 176 హెలీనాయనుకొంట  
 177 ఒబీరనురానినుతోననుట  
 178-179 తీసియన్నుహిప్పోలీటతో వలపుగలవారింఘాచికయనుట  
 180 21లో వియోగతో సంతోషవాతకవిని యానందబాష్పము లొ  
 బ్బి యుట గూచికయనుట  
 181 హీరోనూగోరట్టుతోననుట  
 182 బెనిడిక్కు లియోనటోతోననుట  
 183 సన్యాసిలియోనటోతో హీరోమృతిజెందినట్లు చాటుమనిజెల్పుచ  
 నుట [చికయనుట  
 184 27లో కేషియోచేదెబ్బలుతిన్న రోడరిగోను అయాగోయోదా  
 185 అయాగోఒ తెల్లో కు డిసెమోనాపై ననుమానముపుట్టించిననుట  
 187-88 అయాగోయనుకొంట  
 189 ఒథెల్లో అయాగోతోననుట  
 190 అయాగోతాన్యాయవంతుడనని ఒ తెల్లోతోజెప్పుట  
 191 సెల్లెంతనభార్యయొక్క కెల్వికేటలెన్నుట  
 192 తనభార్యంగంపిచూపెయో వ్యరాలని ఏమిలాచెప్పించినవ ఒ తె  
 ల్లోతా బావనిశ్చయించుకొనియనుకొంట  
 193 28లో ఆంటియోకస్సుతోపెక్కిననుట  
 194 ఆంటియోకస్సునుండిపాటిపోదలంచి పెక్కి సుఅనుకొంట  
 195 హెలికానను పెక్కి సుతోబల్కుట  
 196 పెక్కి సుహెలికాననుతో ఆంటియోకస్సుంగూచిక చెప్పుట  
 197 క్లియోమడయోనిజాతోననుట  
 198 పెక్కి జెండాలయోడలువచ్చినవని యొకవృధువనగొక్కి యోననుట  
 199 సైమానిడిను మూడవవృధునితోబల్కుట  
 200 సైమానిడిను శూరులకనుట  
 201 జైసావలపంది పెక్కిననుకొంట  
 202 తనభార్యమృతిచెందెననుకొని యాపెకోక పెట్టెలోనిడి నముద్ర

మునవిడిచిపెట్టి యా పెకన్నె పిల్ల నత్త కొని పెట్టి నునముద్రమునవ  
గిలియోడన నుడియనుకొంటు

203 పెట్టి నుమెనానులొల్పి హెలి కే నన్నతో నుట

204 29లో జూలియట్టుతో నా పెళ్ళయనుట

205 రోమియోమారువేసపు టాటలో మొట్టమొదట జూలియట్టు జూచి  
వ.కేండుట

206 జూలియట్టుతో మూల్లూకి పోవును రోమియోమారునుకొంటు

207 నన్యసి ప్రిగ్నాని వగల నము నేయనుంబల్కుట

208 తెల్లవారకమునుపే తొయ్యి వచ్చిన రోమియోతో నన్యసియ  
నుట [లుట

209 రోజులెనునందు వలపుమానినావాయగి రోమియోతో నన్యసి ప

210 జూలియట్టు నాభార్యయనిపి చుకొనుటచాలును నాకా పెన్స్ ట  
నే పెండ్లి చేయుమను రోమియోతో నన్యసి చునుట

211 నమ్మావాస పథను తిని మూఱి జూలియట్టును మృత్యుచెందిన  
దానిగా భావించి చూ పెచ్చుచూ కడుగునా పెరిగింది [లుట

212 31లో ఆంటో యోతో సెవ్వాదునుంబల్కుట

213 ఫడిక నందు ప్రోస్పెరో యాజ్ఞనుసరిము కట్టలు పోగు చేయుచునుకొం  
టు [కొంటు

214 ఫడిక నందుతో పోస్పెరోయనుట

215 పోస్పెరో మూఱకే తెడు గొంజలో మొదలగువారింగని యను

217 32లో టైమను చిక్కినటుంజూచి యనుకొంటు

218 టైమను చెంత నృత్యము చేయవచ్చిన స్త్రీలఁజూచిపిమారటను  
కొనుట

219 క్షేవిగున్సు టైమనుగి గువేకపి జూచియనుకొంటు

220 తన నకువ కేకము చెడ చెవిరిడి టైమనుందలచి ఎకిమాంటనను  
కొంటు

221 తనని రెండవ నేవగుడు చెడిపోయిన టైమనుదలచియనుట  
222 తనని రెండవ నేవగుడు చెడిపోయిన టైమనుదలచియనుట

- 223 ప్రమనదవిలో దహనాడవచ్చిన అల్పిలయాడీనతో ననుట
- 224 ప్రమనబంగమంజూచియనుట
- 225 ప్రమనబంగరాసించివచ్చిన దొంగలకనుట
- 226 ఒకదొంగ మంకొకదొంగతో ననుట
- 227-23 వేలి సునదవిలోనున్న ప్రమనంజూడ నేగుచున్నోంట
- 229 34లో అల్పాంగదు కన్నీతో బాగునుగాచెప్పట
- 230 ఆగమెప్పును కప్పు మొన మనవాతో బల్లుట
- 231 ఉలిసిన్నుఆగ మెప్పును నేరుమొన గువాతో నుట
- 232-233 వేలిస్సుయ్యు మేచేయవలయుగాని హెలెనుమరలనప్పగించరాద నగా హెక్టరనుట
- 234 ఉలిస్సు పెట్లో క్లనుతో ననుట
- 235 అచీలస్సుతో ఉలిన్ నుట
- 236 అచీలస్సు కిలిసిస్సుతో న్ను గీకునై నికుల చుట్ట నపదిరనుట
- 237 అచీ స్సుతో ఉలిన్ నుట
- 238 అజాస్సు హోతుతో న్ను డుట చేద కు న్ను తనమువవచ్చునని కుందు అచీ స్సుతో పెట్లో క్లనుట
- 239 బోలస్సు స్పీడాతో బరుమలో క్ల కుమని భోనించుట
- 240 హెక్టరు తామియువమున కేగకతిటదు దైవము ప్రమాణముచేసితి ననగా కెసాండ్రియనుట
- 241 35 ఆంథూ నెల్పితో ననుట
- 242 ఏదూషకుడనుట
- 243 36లో హాలి మా ప్రోటియమవ్రాసెయ్య రముందెచ్చిన మూసిట్టా నుచురిగి మాము రమరనికెచ్చి వేయుమని యా పెన్సిసిపాన్మన్మి దవచనలో వగుచుట
- 244 ఆంథూ యో హెతిరోతో దహనకొడుకు ప్రోటియనుంగూర్చి య నుట
- 245 కాజనకు పెంప్రమనకు స్త్రీ వశవచుకొనునుపాయముచెప్పట
- 246 ప్రోటియస్సురాజుతో నరిని పుత్రికతో వెలంప్రెనునై గొండెము

చెప్పట

- 247 ప్రోటియస్సుతనముఖము నల్లనిదనునూగియోతోననుటయు వాటి  
యుసిల్వీయాను దానంపాదించుకొనుట వెలంపైనున్పెత్తిదూర్చు  
గొట్టెదననీ యనుకొనుటయును
- 243 అడవిలోసిల్వీయానుబల్కినగా డనుంకించు ప్రోటియస్సుతోపొంపై  
ననుట. [నట
- 249 ప్రోటియస్సుడవిలోడనకు పైలువడినజూలియట్టుతో సిగ్గువడియ  
250 తననేరయినకై వశ్చాపుడగు ప్రోటియస్సుతోవెలంపైననుట
- 251 37లో పాలినాహూయోనీకూఁతు జూచి రాజేమనుకొనునోయని  
ఎఱుగ్గాతోననుట
- 252 హూయోనీన వృథాచారకోమముమోసిన తనభత౯తోననుట
- 253 పాలిక్సినినుకేఱుల్లతో ప్లోరిజీయ గూచియనుట
- 254 కేమికోఫ్లోరిజీలు పెరిడిట్టాలతోసిసిలి రూకుఁబ మ్రొయువదేశిని  
చుచనుట

కావ్యములందు,

వీనస్సుమటి ఎడోనిస్సునుకావ్య.లో19ము

- 255 అశ్వహోకనము
- 256 కవివాక్యము
- 257 ఎడోనిస్సువీనస్సుతోననుట
- 259 కవివాక్యములు
- 261 వీనసుడయించిన సూర్య జూచియనుట
- 262 వీనసు ఎడోనిస్సుమృతి చెందెననుట తలపోసికొనుట
- 263 అడవిపందిచే జరపంబున ఎడోనిసుంజూచినపుడు వీనసుదృష్టి క  
విచేవణింపబడుట
- 264 వీనసు మృతిచెందిన ఎడోనిసుంగని విలపించుట
- 265 కవివాక్యములు లూకెగ్రీసీ చెటయను కావ్యమునందు
- 266 వీనసు మృతిచెందిన ఎడోనిసుంజూచినపుడు వీనసుదృష్టి క  
విచేవణింపబడుట
- 267 వీనసు మృతిచెందిన ఎడోనిసుంగని విలపించుట

76 చెజపట్టణుడికివినప లూకెసి పంపించుచు

78 కవివాక్యములు.

చాటు వద్యములు.

87 విరహివాక్యములు.

దీ: విరహతిథి వాసియను కావ్యమునందు.

92 విరహివాక్యము.

## రౌద్రరసము పేక్కియరు నాటకములందు.

1 5లో ఆలినరు తనకమ్మకగు ఆరెండోన ముగిట్టకయనుకొంటు.

2 6లో పో మహతసభావ్య జారయని తెలిసికలిదప ననుకొంటు.

3 7లో హేట్టుకన నండి) నన.ండింజంపించి తనతల్లికొంపెంటనే పెండ్ల డుటంకంనుకొని యనుకొనుట.

4 నాటకుని యభియవిశేషముంగని పెట్టి హేట్టుకనుకొంటు,

5 11లో అయ్యవహెనీ మహారాజు పొన్నకేశములోని యొకకోటకు లగ్గకెక్కుచుండ్లస సేనానామకులతో బయ్యుట.

6 14లో యుద్ధవంతు నిరుత్సాహుడగు నాటవహెనీ మహారాజుతో కి వ్రడకనుట.

7 16లో రణం మునవదరు జారపుత్రిగాంచిఅప్పి చూయనుట.

8 21లో పైలాక ఆంట్సయోగుండె నెప్పిటిలంచి వానింబంపి చెదనినుకొనుట.

9 2లో నీర్నియా ప్రమాండాగితో, ప్రేమనుపల్కుట

10 బంగారుకైవచ్చిన దొంగలతో ప్రేమనుపలుట.

11 ప్రేమను దూవలుత్రవ్వకొని తినుచుభూమింగూర్చిపలుకుట.

12 అల్పిబయూషీను ఆతెన్నుపురముపై దండెత్తి వచ్చిచాటించుట.

13 3లో ఆరనుత వ్రజలం చెలువుట,

కావ్యములందు లూకెసి చెజయను కావ్యములో.

- 14 టాక్సిను లూక్రెసియోననుట.
- 15 చెఱవఁబడినవిమృత లూక్రెసియనుకొనుట,

## భీ భ త్స ము.

షేక్స్పియరుని నాటకములయందు.

- 1 9లో హాట్స్పరు యేటికొమరుని తండ్రింగూచిక మాటికొమరుతోననుట.
- 2 13లో గ్లోస్టరు ఆఱవ హెన్రీ)మహారాజుతోననుట.
- 3 19లోమూడవరిచాడుక మహారాజుకలంగని పువించుచులేదయనుకొనుట
- 4 23లో కి యోరు డయోబాతెల్పుట
- 5 37లో పోనాభార్యమృతై పగుచు లియోనిటీసుతోననుట.
- 6 లూక్రెసి)చెఱయనుకొవ్వఁగులోబలి చెఱజగ్గి విమృతటాక్సినుయొక్క యులూకే)సియొక్క యువకొనము.
- 7 లూక్రెసి) చెఱవఁబడిన పదవనున్నస్థితి.

## భ యా న క ర న ము.

షేక్స్పియరుని నాటకములందు

- 1 3లో తనతండ్రి)యన్నయడనికేగఁడనిచి రోండ్రిసిలియ)కనుట
- 2 5లో కొరియోల)సుని భార్యకనయ)తోననుట.
- 3 13లో ఱఱవ హెన్రీ)మహారాజు గ్లోస్టరుచ)వైననిచె)న నఱలుకుతోననుట.
- 4 15లో మూడవ)మహారాజు హ్యూబర్టుతో ఆతకరుంజంపుమని చె

- 5 22లో న్నాడియోమరణముగూడెక యనుక నుట.  
సాగసుల వివరణము

## వీరరసము.

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 1-2 దీలినమహారాజు వణకనము.  
3-4-5 దశరథమహారాజు వణకనము  
6 శ్రీరాముడు సనాపవాదముం బోగొట్టుకొనుటకు నీతనువిడువని శ్పించుట.  
7 శ్రీరాముననొట్టిగఁ దనస్వేకడఁజేరిన యయోధ్యాసగరాధిపేవతతో శ్రీరామునికొడుకగు కుశమహారాజనుట.  
8-9 అతిథిమహారాజు వణకనము.  
కుమారసంధవములో  
10 బ్రహ్మ బ్రహ్మసేనున్నిడికొనివచ్చిన యింద్రాదిదేవతలందఱ రకాసురుగూచిక యనుట.  
11 ఈశ్వర తేజమును వహించుమని యగ్నిదేవు నిందుగ్రహస్థానముచుట.  
మేఘనందేశమున  
12 మేఘమునుయక్షుడు తనభార్యతో తనవతకనము చెప్పమనిఁ తిమూలుట.  
13 హిమాలయమందలి దావాగ్నింజల్లాచుకమని మేఘముతోడ యుండనుట.  
కాళిదాసనాటకములలో విక్రమోర్వశీయము  
14 పురూరవుండు విరహోన్మాదమున నడివిల్పహంసతోననుట.  
శాకుంతలమున  
15 నువ్వంతయుడు శకుంతలంజూచినతోడనే యనుకొనుట.



- 16 దుష్కర్మములకు శకుంతలచెలిక తైలతో ననుట.
- 17 దుష్కర్మములకు శకుంతలచెలిక తైలము.
- 18 కష్టములకు శకుంతలచెలిక తైలము.
- 19 శకుంతలకు దుష్కర్మములకు శకుంతలచెలిక తైలము.
- 20 తెలుచుటకు మేలుకొలుపువాడగుట.
- 21 దుష్కర్మములకు తన్నెలుకొమ్మల నచ్చిరిగి భవతియగు శకుంతలచెలిక తైలము.
- 22 శకుంతలచెలిక తైలము తాపములకు దుష్కర్మములకు.

## శాంతి రసము.

శాంతిరసకావ్యములో రఘునందనమునందు

- 1-2 ఇందుమని హృదికి ముఖించున బహురాజుతో నశ్చింతి స్వయం.
- 3-4 రావణాసుర బాధకుందా శరణు జేసెను నైకు శరణు కేని నారా  
యనుని స్త్రీయై యుచును.
- 5 శ్రీరామాంజనేయములకు విడిచిన లక్ష్మణుతో శ్రీమునకి  
యైచెప్పుమని నీరయనట.

కుమార స భవమునందు

- 6 తారకాసురుం బంపుమనిని వుడిగిచ్చి రాక్షసులకు సావహించుట.

నాటకములలో విక్రమార్కులమునందు

- 7 నాందీశ్వరము.
- 8 రాజరాజులకు శిరగూడింకుర కలిగిన నభ్యర్థనము.
- 9 చంద్రవేపురి గూడిన నోచుచున్న తనభార్యకు రాజవశం  
ముట.
- 10 తనభార్యతో వసనిభార్యయనుట.

కాకుత్స్థబంధమునందు

- 13 నాందీశ్శతము.
- 14 రాజకన్యాశ్రమమున సారథితోననుట.
- 15 శుశీచిముని వర్ణనము.

కరుణారసము.

కాళిదాస కావ్యములలో రహస్యసంకేతమునందు

- 1 అజమహారాజు పుష్కరందపాటునమృతిచెందిన తనభార్యకై పొగటుట.
- 2 మృతభార్యుడగు నజమహారాజు వర్ణనము.
- 3 యుద్ధమున శ్రీరాముడుమడిసెనని రాక్షసులు చెప్పినపుడు మణి వాతిమాటదబ్బరయని తనకుఁదెలిసినపుడును లంకతోనున్ననీత యనుకొంట.

కుమారసంభవములో

- 4-5 రతీశేవిమనస్కుడు శివునిఛాలనేత్రాగ్నిచే దగ్ధుడయిన పిమ్మట నేడ్చుట.
- 6-7 వాయుదేవుడు తనయొద్దకురాఁగారతీశేవి యేడ్చియునుట.

మేఘసందేశమున

- 8-9-10-11 యక్షుడు మేఘునితోఁ దనభార్యస్థితింజెప్పుట.
- ఋతుసంహారముందు

- 12 వక్షాత్మకవర్ణనము.

విక్రమోర్వశీయమునందు

- 13 ఊర్వశీవిరహమున రాజునిదూషకుతోననుట.
- 14-15 రాజుర్వశీవిరహమున నడవిలోఁనుమ్మదతోననుట.
- 16 సంగమమణిస్సర్వకమున పామాణాకృతిఁదొఱుగిని జహపమూనిన యూర్వశితోరాజనుట.
- 17 సంగమమణినొకగిక్త యవహరింపఁగారాజువిదూషకుని కనుట.

18 భరతుడు మరీచిమునితో బలుకుట.

19 శకుంతలమునకునుట.

20 డాన్వ్యసిద్ధి కేగుచు రాజుంజూచుచునుకొంటు.

శకుంతలమునందు

21 22 శకుంతల చెలికత్తెలతో ననుట.

23 లేడినొట్టకు బాణము వేయుచున్న రాజుతో గాశ్యపశిష్యులనుట.

24 అనసూయ రాజుతో బలుకుట.

25 అనసూయ రాజున తనిష్ఠితి గతులడుగుచుండగా శకుంతలయనుకొనుట.

26 విరహభాధనొందు శకుంతల సఖులకనుట.

27 రాజుకడకు శకుంతల సంపదలచి కాశ్యపుడనుట.

28 కాశ్యపుడు శకుంతల రాజనముఖమున కరుగుచుండగా పూల మొక్కలతో ననుట.

29 రాజునొద్ద కేగుచు శకుంతల తా బెంచిన లేడితో బలుకుట.

30 రాజునొద్ద కేగెడు శకుంతలతో నియంపదయనుట.

31 అత్త వారింటి కేగెడు శకుంతలతో గాశ్యపుడనుట.

32 రాజు శకుంతల తనకు వలపు జాబు వ్రాయునపుడా పెను జాటుగా నుండియనుకొంటు.

33 శకుంతల లందా నెఱుంగనని తిరస్కరింపగా నా పెను హితుని నెంటుంబోవునున్న స్పటి స్థితిండలంచుకొని రాజనుకొంటు.

34 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

35 మరీచ్యాశ్రమముననున్న శకుంతలంజూచి రాజనుకొంటు.

శృంగార రసమునందు

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

- 2 అజమహారాజుంజూచి యా గినయందుమతితో నాపెచెలియనుట,  
3 సుదశనమహారాజ వణానము.

కుమారసంభవములో

- 4 శివుడు పార్వతిన్వలచుట.  
5 తనకుఁబ్రత్యక్షమైన శివునిగన్గొన్న పార్వతిస్థితి.  
6 నారదుడు శివుడు పార్వతింగోరియున్న వాడని హిమవంతుని  
తోఁజెప్పఁకుండఁగాఁబార్వతిచేయుచేప్ప.  
7 పెండ్లిపీటపైనున్న పార్వతీపరమేశ్వరుల దృగ్దవణానము.  
8 శివునితోలికూటమింబార్వతియున్నతీరు.  
9 పార్వతిశివునింగూడినపిదప నొందినసంతోషము.

మేఘసంక్షేపమున

- 10 యక్షుడు మేఘునితోఁదనభార్యన్వణింఁచిచెప్పుట.

శృంగారతిలకమునందు

- 11 ఒకవిరహిణి తనభర్తాశుభాబువ్రాయుట.

విక్రమార్వశీయమున

- 12-13 రాజార్వశివ్రాసిన జాబుచదువుచు విదూషకునికనుట.

- 14 రాజార్వశికనుట.

- 15 ఊర్వశీ వియోగమున రాజడవిలోననుకొనుట.

- 16 రాజార్వశికనుట.

- 17 ఊర్వశిదివికేగుచు రాజునందుచూపించి చెలితోననుట.

- 18 రాజార్వశి దివికేగుచుండననుకొనుట.

- 19 తనతప్పుమన్నించుమని తనభార్యపాదములంబడు రాజుంగొంతి  
యూర్వశియనుకొంటు.

- 20-21-22 ఊర్వశిందలంచుకొని రాజనుకొంటు.

- 23 రాజుతనభార్యతోననుట,

- 24 నటిపాట.

- 25 రాజుశకుంతలం దొలిసారిఁజూచివణింఁచుట. [టింఁచుట.

- 26 పూదోటలో ననసూయా ప్రియంవదలు శకుంతలతో ఘనము

27-28 తుమ్మెద్రకుచెడుకు శకుంతలంగాంచి రాజనుకొనుట.

29 రాజుతో ననుసూయ శకుంతలావృత్తాంతము చెప్పచుండుగా  
శకుంతలయనుట. [నుట.

30-31-32-33-34-35 రాజువివిధావస్థలందున్న శకుంతలంజూచి యనుకొ

36 శకుంతలతో ననుసూయనుట.

37 శకుంతలరాజునకు వ్రాసినవలపుజాబు.

38 శకుంతలతో రాజనుట.

39 రాజుచైద్యప్రీతిల్ని శకుంతలరాజు తగ్గవఁగూడినపిమ్మట పోదరిం  
టితోననుట.

40-41 రాజుతగ్గవిసిన శకుంతలపొందుదలంచుకొనుట.

42 వలపుజాబువ్రాసి చదువుచున్న శకుంతలతో రాజనుట.

మాలవికాగ్ని మిత్రము

43 రాజమాలవికసాగ సెనుట.

## హాస్యరసమునందు.

కాశీదాస| కావ్యములలో కుమారనాథనమున

1 కుమారస్వామిబాల్యాభివర్ణనము.

విశ్రాంతియమున

2 ఊర్వశిచీరచెంగునకుఁజీరగుండుకొన్నదనంగాఁజిల్లలేఖయనుట  
శకుంతలమున

3 తుమ్మెద్రకుజడియు శకుంతలకననుసూయనుట.

4 అనుసూయశకుంతలం జూపిరాజుతోననుట.

5 జాలరి రాజనభతోననుట.

శృంగారతిలకములో

కాశీదాసము.

కాశీదాసము.

# రా ద్రీ భీ భ త్స భ యా న క ర స ము లు

రా ద్రీ ర స ము

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున

1 అజమహారాజుచే రణరంగమునఁ దెగు పీఠులవణానము.

విక్రామోర్వశీయమున

2 రాజూర్వశిన్వలచుటచే నతనిభార్యయూతనితో ననుట.

3 శకుంతలతన్నెఱుంగనను తాజునకనుట.

## భీ భ త్స ర స ము .

కాళిదాస కావ్యములలో ఋతుసంహారమున

1-2-3 శ్రీఘృతూవణానము.

శాకుంతలమున.

4 రాజశకుంతల స్త్రీకిరాగా నామెండలించుకొనితలడిల్లుట.

## భ యా న క ర స ము .

కాళిదాసనాటకములలో శాకుంతలమున

1 రాజుచేపెంటఁదఱుమఁబడు లేడియొక్కవణానము.

2 తుమ్మెద్రకుజడిసి శకుంతలచెలికత్తెలతోఁబల్కుట.

3 రాజుతో నడవిలో నతనికొడుకనుట.

## అ ద్భు త ర స ము న ం దు .

కాళిదాస కావ్యములలో రఘువంశమున.

1 కవినాక్యము

- 2 దిలీపమహారాజవర్ణానము
- 3-4 దిలీపమహారాజభార్యయై గభీరానియూసుదక్షిణావర్ణానము
- 5 దిలీపుఁడుతనకొడుకగు రఘుపునెత్తుకొనిసూద్ధాతుట
- 6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణానము
- 7 సూరందయిందుమతితోననుట
- 8-9-10 భార్యనహితుఁడౌ నజమహారాజు నిష్కభాళపురిజనులుచూచుట
- 11 కవినాశ్రయము
- 12 దశరథమహారాజు తన్నశపించినతాపసులకనుట
- 13 గభీరానులగు దశరథమహారాజ భార్యలవర్ణానము
- 14 లక్ష్మణశత్రుస్సంలంగన్న సుమిత్రావర్ణానము
- 15 ఎమకొన్న శ్రీరామవరశురాములవర్ణానము
- 16 చుప్పనాతి శ్రీరామునిమోహించుట
- 17 సీతను వెదకుటలభితి
- 18 ఆంజనేయుఁడు సముద్రమున్దాటుట
- 19 రాక్షసీవరివృషయా సీతావర్ణానము
- 20 సీతచూడామణిని హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకేచ్చుట
- 21-22-23 శ్రీరాముఁడురావణునిసంహరించి సీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ  
బుష్పకముపైవచ్చుచు నాపెతోననుట  
కుమారసంభవమున
- 24 హిమాలయవర్ణానము
- 25 పార్వతివిద్యావైభవము
- 26-27-28-29 పార్వతిసౌందర్యవర్ణానము
- 30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతిబ్రహ్మతోఁజారకానురు  
నిగూడినచెప్పుట
- 32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మన్నధుననుపుట
- 33 శివునితపోవనమందలి కొండగోగువర్ణానము
- 34 బలిహిమాలినేమముతోఁ దనమెదుటశివనిలచేయు శివునితోఁగా  
ననుట

35-36 సప్తమకాండతో హిమనంతఃపదములు

37-38-39 చందోదయవణానము

40 శివునిచేత పాపురాయి వేసముపనున్న యగ్నిదేవతావణానము

41 కుమారస్వామి శైశవవణానము

42 తారకాసురుబొలయింతునను శివునితో నిండ్రుడుపలుకుచున్నాడను కవివాక్యములు

మేఘు సందేశమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితో జుట్టుట

మునుసంహారమున.

50-51 గిన్నతుకావణానము

52-53-54-55 సమకాండ వణానము

56-57-59 శరత్కాలవణానము

60 62 శిశిరతుకావణానము

63-64 వసంతతుకావణానము

శృంగారతిలక పుష్పబాణకావ్య విశేషములందు నాయికానాయక మాత్రవాక్యములు

65-66-67 కవివాక్యములు

నతోదయమునందు

68 చందోదయవణానము

69 మద్యపానవణానము

రాజన కావ్యమంతు

70 కారుమబ్బుంజూచిన యాడు సెమలివణానము

విశ్రాంతియమున

71 రాజమూఢకాండెడెడు నూర్వశివ్వణికంచుట

72 దివికేగునూర్వశింగాంచి రాజనకుంట

73 రాణియొక్కదాశి విదూషకుంగూచికాయనుకొంట

74-75 రాజూర్వశిందలంచి విదూషకునితో జుట్టుట

76 రాజూర్వశిందాపలచినందు కలిగితనభావ్యుడలంచి



- 2 దిలీపమహారాజవర్ణానము
- 3-4 దిలీపమహారాజభార్యయై గభిరాణియానుదక్షిణావర్ణానము
- 5 దిలీపుఁడుతనకొడుకగు రఘుపుత్రునైత్తికొనియుద్ధాడుట
- 6 యుద్ధముచేయురఘుమహారాజ వర్ణానము
- 7 సునందయిందుమతితోననుట
- 8-9-10 భార్యనహితుఁడౌ నజమహారాజ నిష్పదభాగపుజనులుచూచుట
- 11 కవిరాజ్యము
- 12 దశరథమహారాజ తన్నశపించినతాపసులకనుట
- 13 గభిరాజులగు దశరథమహారాజ భార్యలవర్ణానము
- 14 లక్ష్మణశత్రుస్సులంగన్న సుమిత్రావర్ణానము
- 15 ఎమర్కొన్న శ్రీరామపరశురాములవర్ణానము
- 16 చుప్పనాతి శ్రీరామునిమోహించుట
- 17 సీతను నెదకుఁజేతులస్థితి
- 18 అంజనేయుఁడు సముద్రమున్దాటుట
- 19 రాక్షసీవరివృశయా నీతావర్ణానము
- 20 సీతచూడామఃశివి హనుమంతుఁడు శ్రీరామునకేచ్చుట
- 21-22-23 శ్రీరాముఁడురావణునినంహరించి సీతతోఁగూడియయోధ్యకుఁ  
జుమ్మకముపైవచ్చుచు నాపెతోననుట  
కుమారసంభవమున
- 24 హిమాలయవర్ణానము
- 25 పార్వతీవిద్యావైభవము
- 26-27-28-29 పార్వతీసౌండర్యవర్ణానము
- 30-31 ఇంద్రాదిదేవతలతోఁగూడిన బృహస్పతిబ్రహ్మతోఁజారకానురు  
నిగూఁచిచెప్పుట
- 32 ఇంద్రుఁడుశివునికడకు మన్నననునుపుట
- 33 శివునితపోవనమందలి కొండగోగువర్ణానము
- 34 పార్వతీదేవముతోఁ దనయెఱుటకవనింకచేయు శివునితోఁజా  
ర్వతీయనుట

35-36 సప్తమకాండతో హిమనంతఃపదములు

37-38-39 చంద్రోదయవణకానము

40 శివునిచేత సాపురాయి వేసముసనున్న యగ్నిదేవతావణకానము

41 శుమారస్వామి శైశవవణకానము

42 తారకాసుకుంబులయింతునను శివునితో నిండ్రుడుపలుకుచున్నాడను కవివాక్యము

మేఘసంక్షేపమున

43-44-45-46-47-48-49 యక్షుడు మేఘునితోఁబలుకుట

మునునంచుకమున.

50-51 గీష్మతుకావణకానము

52-53-54-55 ఎవక తుకావణకానము

56-57-58 శరత్కాలవణకానము

61 62 శిశిరతుకావణకానము

63-64 వసంతతుకావణకానము

శృంగారతిలక పువ్వుబాణకావ్య విశేషములందు నాయికానాయక జాతీవాక్యములు

65-66-67 కవివాక్యములు

సత్రోదయముశ్లోకము

68 చంద్రోదయవణకానము

69 మద్యపానవణకానము

రాజసకావ్యమంతు

70 కారుమబ్బుంజూచిన యాడునిమలివణకానము

విశ్రాంతియమున

71 రాజమూఢకఁడైతెడు సూర్యశివ్యణికంచుట

72 దివికేగుసూర్యశింగించి రాజస్థలింట్లు

73 రాణియొక్కదాశి విదూషకుంగూచికయనుకొంటు

74-75 రాజార్యశిందలించి విదూషకునితోఁబలుకుట

76 రాజార్యశిందావలచినందుకు కలిగితనభావ్యుడతఁడని

నితో బల్కుట.

77 మధ్యాహ్నం పరాశనము.

78 రాజ్యం తనభార్యందలంపుకొని యనుకొనుట.

79-80 రాజ్యార్యతో ననుట.

81-82-83-84-85 రాజ్యార్యతో విరహముననడిచి యందనుకొంటు.

86 సంగమముతో తాకు బాహ్యమాపము విడచి నిజమాపమందిత  
యూర్వార్యతో రాజనుట.

87-88-89-90 తనకూర్వార్య యందు బుట్టినప్పటినితో రాజనుట.

91 రాజు విదూషకునితో బల్కుట.

శకుంతలమున.

92 పరాశనము పరాశనము.

93 గుడ్డిముల పరాశనము.

94 రథవేగ పరాశనము.

95 తపోవచపరాశనము.

96 తపోవచమునజొచ్చుచు రాజనుకొనుట.

97-98 రాజునకిహంతో విహరించు శకుంతలను జూచియనుకొంటు.

99 శకుంతల చెలులతో ననుట(●) చెలిశకుంశలకనుట.

100 తననూయరాజునడుగుట.

101 రాజుననూయనిడుగుట.

102-103 శకుంతలమేనకకూతురని తెలిసిపిదపరాజనుకొంటు.

104 శకుంతలతన చెంగటినుండి యేసినపిదపరాజనుకొంటు.

105 రాజుశకుంతలచెంగటినుండి మల్ల పోవచనుకొంటు.

106 రాజుశకుంతలందలంచి యనుకొనుట.

107 రాజు నిదూషకునితో బల్కుట.

108 రాజు చంద్రమానముల నెగించుట.

109 తనయందలి మోహమునకుంతల చెలులతో బల్కుచుండగారా  
జనుకొనుట.

110-111 రాజ్యపరీక్షించు ప్రభాతపరాశనముచేయుట.

- 112 అత్ర వారింటికేంపకము పెట్టు ననసూయ శకుంతలతో ననుట.  
 113 రాజు సంగీతము వినియనకొంటు.  
 114 అత్ర వారింటికేగు శకుంతలతో గాశ్యపుండనుట.  
 115 రాజుగ్నిహోత్రగృహమునకడుగుచు పథికార భేదముదలంచుకొని యనుకొనుట.  
 116 శకుంతలనే బెండ్లాడితినాయనినంశయించు రాజుతో గాశ్యపతి ఘ్యుండనుట.  
 117 తపోవనజల క్షేరిసేయఁ దగదను గౌతమితో రాజనుట.  
 118 రాజు తాశకుంతల కిచ్చిన ముద్రికంజూచి సంతనే శకుంతలు ప్పికిరాగా బంపించుట.  
 119 ఇంద్రుఁడీరధ మెక్కి నిన్నురమ్మన్నాడనమాతలితో రాజనుట.  
 120 వియగ్గమన వణానము.  
 121 మచచమునితో రాజనుట.  
     మాలవికాగ్ని మిత్రమున.  
 122 రాజుతో మాలవికకుసంగీతము నేర్పిన వాఁడనుట.  
 123-124 అగ్నిమిత్రునితో నతనిమంత్రి యనుట.  
 125-126  
 127 సృత్యము చేయుమాలవిక సగ్నిమిత్రుఁడు వణికంచుట.  
 128 అగ్నిమిత్రుఁడుమాలవి కావిరహమును దలంచుకొని యనుకొనుట.  
 129 చంద్రి కావణానము.





# గుర్తం - గలశబ్దములకథకములు

అ

అంగద - ఆశలి

అంగన - స్త్రీ

అంశ - హంస

అంచన - ఇల్లుండునగియుహించి కొలత చెప్పట

అంచెలు - ఆగియూగిపోవుట - టపా

అంటి - అరటికంబము

అండకు - చెంకకు

అండగొనుటకు - ఆశ్రయించుటకు

అంతము - నాశము

అంతరంగము - మనస్సు

అంతరము - ఎడము

అంతిపురము - చాళివాడము

అంద - పొంద

అందమందనత్యక్తికము - వాడుటకమితముల్యముగలఁ గిను

అందములు - పాటలోహోయినిచ్చునంగతులు

అంబుదము - మేఘము

అంశము - సంగతి

అక్కజంపు - అధికమైన

అక్కటా - అయ్యో

అక్కట - చేయవలసినవని

అక్కు - రొమ్ము

అక్షతము - గాయముపడని

అఖిల - సమస్తమైన

అగచాట్లు- అగడ

అగడుపచాల్లేదు- తిరన్కరింపజాలదు

అగణితాధిక్రీయ- అమితాధికారము

అగౌరవము- అమగ్యర

అగ్నికోపంబు- అగ్నియనుపలుకు

అఘములు- రావములు

అఘోర- మిక్కిలిభయంకరమైన

అచ్చపు- కేనల్పమున

అచ్చతానము- శుద్ధస్థానము

అచ్చర- వేల్పుసాని

అచ్చిపచ్చు- అనుకూలించు

అచ్చోట- అక్కడ

అచ్చోట- తనభక్తతోదాఁబడుకొనుశయ్యి

అఞ్జను- బ్రహ్మ

అఞ్జాతభాగ్యము- తెలియఁబడనియదృష్టము

అఞ్జలు- మాఘలు

అట్టిట- తార్కాను

అడఁకువ- వినయము- జితేంద్రియత్వము

అడలుట- శోకించుట

అడలు- భయము

అడిమె- దానుడు

అడుసు- బురద

అణువు- లేశము

అత్తమిల్లెడు- పడుకొనెడు

అతివెరితాపము- మితిమీరిన దుఃఖము

అతివ- స్త్రీ

అత్యధికము- మితిమీరిన ఘనత కలది

అత్యాశ- తనకుఁదగనిగోరిక

అదనము- కావలసినదానికన్నెక్కువ

అది- ఆపె- వలయును

అదును- సమయము

అద్దిర- భార

అధముని- నీచుని

అధికము- కావలసినదానికన్నెక్కువ

అనంతము- హద్దు లేనిది

అసద- దిక్కుమాలినది

అసయము- ఎల్లప్పుడు

అసనరతము- ఎల్లప్పుడు

అని- యుద్ధము

అనుకంప- దయ

అనుకృతి- పోలిక

అనుగు- మిత్రుఁడు- ముఖ్యమైన

అనుగుణముగ- తగునట్లు

అనుజఁడు- తమ్ముడు

అనుతాపము- పాపమెందుకు చేసితిని నొచ్చుకొన్నది

అనువు- పంపు

అనురూపము- సరిపడులేదు

అనువు- ఉపాయము

అనుసరింపఁబడు- చేయఁబడు

అన్న- స్త్రీ

అన్నవమిన్న- ఉత్తమస్త్రీ

అన్వేషణము- వెదకుట

అవప్రయుక్తంబగు- తప్పుకానుపయోగింపఁబడు



అశమృత్యుకరము- బ్రతుకవలసివంతకాలము నిశ్చితగీరితి

అపరకమకము- చచ్చినవారింఛూచికచేయుకమకము

అపహరింపఁబడిన- తీసికొనఁబడిన

అపహసనకరము- నగుబాటుచేయునది

అపాయము- కీడు

అపాయకరులు- హానిచేయువారు

అపురూపము- అరుదు

అసూణకములు- వెలితిల్లి

అప్పనము- కప్పము

అష్టాత్మో- స్త్రీశ్లాఘో

అబ్బ- పొందు

అబ్బరము- ఆశ్చర్యము

అబ్బిము- ఆశ్చర్యము

అభినయము- లేసిధున్నటుకన్నముమీ

అభిప్రాయము- ఊహ

అభిమానము- ప్రేమ

అభ్యైషము- అలవాటు

అమరపదవి- చావులేనిస్థితి

అమరి- ఒప్పి

అమాయికులు- నిష్క-పటుల

అమితవ్రీయభరము- వాచ్చిలేనివెచ్చమునగుల్ల బాధ

అమృతఫలము- చావులేనిస్థితి

అముక్త- భాణము

అయిన- కూడ

అరమర- సంశయము

అశయ- గ్రహింప

అరయబోవ- చూడ- బోవ  
 అరయ- చూచు- వెదకు  
 అరయుడీ- చూడుడీ  
 అరసెదవని- ఆలోచించెదవని  
 అరుగు- పోవు  
 అరుదెంచి- వచ్చి  
 అరులకు- శత్రువుకు  
 అరుసుల- కాజుల  
 అథకము- ధనము  
 అథకరాత్రము- నడిరేయి  
 అహకత- యోగ్యత  
 అహకమామానుషోహ- తగుమనుష్యనితలంపు  
 అహకడ- తగినవాడ  
 అఱిముఱి- మిక్కిలి  
 అఱుత- కఠిన్మున  
 అల- తరంగము  
 అలంతుల- నీచుల  
 అలతులారా- అల్పులారా  
 అలఱడి- చింత  
 అలత- అలసట  
 అలము- కవియు- కప్పు ఆకృమించు- వ్యాపించు  
 అలరింప- సంతోషపడుటకు  
 అలరు- పువ్వు- ఒత్తను  
 అలవడుట- అభ్యాసపడుట  
 అలసట- బడలిక

అలుకువ- కోవము

అలుగు- బొణము

అల్క-పోత- వోవ-వ్యాభావము కలదానా

అల్పముగ- కొలగా

అల్పవేళ- కొద్దిసేపు

అల్లన- మొల్లగా

అల్లాడెడు- కిడలెడు

అవకాశము- సమాచారము

అవతరించిన- భూమికిఁగిరిన- ఆకారమందిన

అవని- గడుము

అవలూనకరము- లైన- సరువుపోఁగొట్టెడు

అవశ్యకృతి- చేయవలసినపని

అవసరము- అవసరమునకేయకొనువేళ

ఆవిశేష- మంచివేళ- అలుగుమి

అశుచి- మొల

అశ్రులు- కన్నీళ్లు

అసంభవము- కలుగఁగోనిది

అసంభవము- అసందభావము

అనన్ద- నిరాశ్చర్యము- అశ్రద్ధ

అనదు- అల్పుని

అనలు- చారము

అసాధారణముగా- అందఱి కన్న నెక్కువగా

అనుర- అంకాసి

అనులకు- కన్నులకు

అహంయు- గర్వి

ఆ- కేన

ఆంధ్రకు- భార్యలకు

ఆ

అశట- అశలిచేత

అచిగొంచు- అపహరించుకొంచు

అడంగి- పిటికి

అనకుండు- పొందకుండు

అకషించి- లాగి

అకస్మికమై- అనుకొనకున్నపుడు తటస్థించిన

అకారములు- రూపములు

అకృతి- రూపము

అకై- అపై

అచరణము- చేయుట

అచరించి- చేసి

అచారానుసారసూతకశ్యామవేషము- వాడుకననుసరించిమైలపట్టుటదైలు

పు నల్లనినస్త్రాభరణాద్యలంకారము

అచ్చాదితలు- ఒట్టలచేగప్పబడినవారు

అటవట్టి- నాట్యస్థానము

అ.శి. కుండ్రం

అ.తా.ములు- దుమాకగుళులు

అత్తములు- మాత్సర్యహములు

అతురవారో- వెల్లిచూపరు

అత్త- సమయొక్క ప్రాణము జీవుడు

అశ్మశ్మ- చున్నదాఁజంపుకొనుట

అవట- ఏ చోట్ల

అవిరూపకగుణిత- వికీకవాసగిత- ఆదమనుమొట్టమొదటిమనుష్యుడు నీ

షిగ్గెనను అనుటచే నిశ్చిన్ద్రాదుస్వగోకద్యాసమునుండి భూమికేదగిలి

పేసిన పూజనీదమునందలిగాథ

అ. అ. అ. అ. అ.

అనతి- అజ్ఞ

జనవాలు- గుఱుతు

ఆపత్తుసామాన్యసాధవము- పామిలందఱికి నమానముగాగ్రవృత్తు నం

వించుట

ఆపద- కష్టము

ఆమని- వసంతఋతువు

జయుధనిగూఢుడు- ఆయుధబలముకలవాఁడు

జరముగ్గిన- నిండాఁబండిన

జరయుడీ- చూడుడీ

జరసి- ఆజోచ్చించి

జరసినాడవు- కనిపెట్టినావు

జరాటము- శోకము

జరోహించి- ఎక్కి

జచేనే- అడించెనా

జస్థియను- ఓకదివ్వవై జికుడు

జలు- భార్య

జలోచనయునుగలిగియాటాడు- ఇట్లుచేయవలయునను నుపదేశముబయలు

ల్బడకూగులాడు

ఆవృత్తులు- తడవలు

ఆస్థ- కోరిక

ఆస్యము- మొగము

ఇ

ఇంచుఱించు- తమారమి

ఇంతి- స్త్రీ

ఇందాఁక- ఇంతవఱకు

ఇంద్రియములు- విన్పిచూపుమొదలగు నవయనగుణములు

ఇక్కట్లు- బాధ

ఇగిరిక- మాఁపు

ఇగురు- చిగురు

ఇగురుబోడి- చిగురువంటిశరీరముకలదానా

ఇచ్చ- చిత్తము- కోరిక

ఇడుము- కష్టము

ఇడుముళ్లు- కష్టములు

ఇడువారలు- కోర్కెనగపర్చు వలపుకాండ్లు

ఇతము- ప్రియము

ఇత్తడినమాధి- ఇత్తడితోఁగట్టబడినగుండము

ఇన్మ్రడి- రెండుమార్లు- రెండురెట్లు

ఇరువుకొనుట- ఉండుట

ఇరుకెలంకుల- రెండువైపుల

ఇరుమన్యుల- రెండిండ్ల

ఇరులు- చీకట్లు

ఇర్వరు- ఇద్దఱు

ఇట్టి- లేడ్డి

ఇల- భూలోకము

ఇల్లాలు- భార్య

ఇహపరములు- దేహముతోనున్నప్పుడు దైహమువిడిచినప్పుడు నీవుఁడు  
కృమముగానుండు లోకములు

ఈ

ఈడ- ఇక్కడ

ఈదు- ఒనంగదు

ఈను- ప్రసవించు- ఒనంగను

ఈభంగి- ఇట్లు

ఈయెడ- ఇక్కడ

ఈరు- మీరు- ఒనంగరు

ఈషక్య ఓర్వలేమి

ఈలుట- చచ్చుట  
 ఈవి- దానము  
 ఈవు- నీవు- బనఁగవు  
 ఈనడఁడు- ఆనవ్యాపడు  
 ఈనడించు- తిరస్కరించు  
 ఈనకుండు- ఈశ్వరుడు

ఉ

ఉలకించుట- ప్రియత్నించుట  
 ఉంటె- ఉన్నావా  
 ఉక్కడంచు- చంపు  
 ఉగ్గడించెడు- తెలియపఁచెడు  
 ఉగ్గలి- స్త్రీ తిను  
 ఉచితబోధము- మంచి తెల్పుట  
 ఉచ్చరించు- పల్కు  
 ఉచ్చస్థితి- గొప్పపదవి  
 ఉచ్చాణరము- పలుకుబడి  
 ఉఘ్నశిలము- ఔటవిడుచునూపిరి  
 ఉడుగు- వేడి  
 ఉడుపు- నును  
 ఉత్తమప్రజ్ఞ- గొప్పజ్ఞానము  
 ఉత్తమమధ్యమాధమ విభాగములయెడ- కాలమువంచుటయందను కాల  
 విభాగమునందు  
 ఉత్తలభశకు- చింతించుకు  
 ఉత్సాహము- ఉభలాటము  
 ఉపయము- ప్రోవుదురనుమయము

ఉదారుడు- దాత

ఉదితేంద్రియములు- పనిచేయజొచ్చుచూపు మొదలగు నవయవములు  
ఉద్యోగిజనము- కార్యనిర్వాహకులు

ఉద్యహనుకుము- పెండ్లికలంకరించుకొనుపువ్వు

ఉపనీచకరము- చేటుతెచ్చనది

ఉపన్యాసము- జేనిగూచిక్రయైన విస్తరించి చెప్పట

ఉపేక్షింప- నిర్లక్ష్యముచేయ

ఉరంబులను- హృదయములను

ఉరలు- విడిచిన

ఉరవు- పెద్ద- మిక్కిలి

ఉరు- ఒప్పెడ

ఉరువడి- త్వరగా

ఉర్వి- భూమి

ఉటిది- దట్టము, దాఢ్యము

ఉలివి- నర్దు

ఉలుకు- భయము

ఉల్లాసము- నేడ్క

ఉవిద- స్త్రీ

ఉసిగొల్పెద- ఘరిగొల్పెద

ఉసురుల- పాణముల

ఉహ

ఉచ్చుచు- ఉపరితీయుచు, దుఃఖించుచు

ఉత్సుకరు- నిట్టూర్పువిడుతురు

ఉరదీలుడు- ఓచుకొండు

ఋ

ఋతువులు- కాలవిశేషము



ఎ

ఎంచుక- ఆలోచించుక

ఎంతే- మిక్కిలి

ఎంచేని- ఎక్కడనైనను

ఎకిమీడు- రాజు

ఎక్కటి- ఏదోయొక

ఎక్కుడుమొకములు- ఏదైనా

ఎగ్గించుట- నిందించుట

ఎగ్గు- అపకారము- దోషము

ఎట్టకేలకు- కొంతసేపటికి

ఎడ- హృదయము

ఎడద- హృదయము

ఎడవని- విడువని

ఎడయిక- విరహము

ఎడయుట- మానుట

ఎడనీ- విడచి

ఎడనీ- పిచ్చి

ఎత్తుడ- కుట్ర

ఎదిరి- శత్రువు

ఎదిరించు- నిరస్థించు

ఎద్దియుంగానియున్ని- నిర్వాణము

ఎనయు- కలియు

ఎన్నక- ఆలోచించక

ఎన్నిక- నెత్త కీర్తి వచ్చునట్లు- గొప్పధీతికొండచ్చుటకు

ఎర- అహంకారము

ఎరగుట- పడుట

ఏరవు- ఒకటి రెండుదినములు వాడుకొనుటకడగి తెచ్చుకొనుసాముక్తి  
 ఎఱుక- జ్ఞానము  
 ఎల- లేత  
 ఎలనాఁగి-ప్రీతి  
 ఎలమి- సంతోషము  
 ఎలుంగు- ధ్వని  
 ఎల్లు- గొంతు- భల్లుకము  
 ఎల్లభాషలు- అందఱినాల్కలు  
 ఎనంగు- ఒప్పెడు

ఏ

ఏఁవు- బాధ  
 ఏకతమున- ఒంటిగా  
 ఏకమానసము- ఒక్కరీతిగామనస్సులుంట  
 ఏకు- నిందించు  
 ఏగుచున్నాడు- పోవుచున్నాడు  
 ఏగుదెంచు- పచ్చు  
 ఏజ్జెఱ- మిక్కిలి  
 ఏతెంచినాడ- వచ్చినాడ  
 ఏతేరవు- రావు  
 ఏది- పోగొట్టుకొని- లేక  
 ఏను- నేను  
 ఏమఱి- పొరపడి  
 ఏరు- ఎవరు  
 ఏలుబడి- పరిపాలనవృత్తి  
 ఏల్క- రాజు  
 ఏవ- ఆనన్దము  
 ఏవగించెద- అనన్దించెద

బ

బ

ఏనువ- పుణ్యస్త్రి

ఒంటిమై- రహస్యముగా

ఒందు- వేలు- ఒకటి

ఒండె- అయినను- కాని

ఒండొంటిచే- అన్యోన్యము

ఒండొరుముక- పొత్తు

ఒందిలి- ఆపద

ఒకట- ఒక్కచోట- తక్షణము

ఒకవట్ల- ఒకప్పుడు

ఒకొడు- ఒకడు

ఒకొట- ఒక్కచోట

ఒకొమ్మడి- ఒక్కనూలు- తక్షణము

ఒక్కట- దబ్బుర- ఆకస్మికముగా

ఒగి- వరుసగా

ఒజ్జయి- గురువులు

ఒడఁగూడ- లభించఁగా

ఒడఁబర్చు- ఒప్పించు

ఒడమక- పుట్టఁగా

ఒడమి- ధనము

ఒడయను- అధికారిని

ఒడసి- వట్టుకొని

ఒడి- అంశప్రదేశము

ఒడిచితి- పొడిచితి

ఒత్తిడి- బాధ

ఒకవక - పట్టణా

ఒకవిన - పొందిన

ఒద్దిక - చేరిక

ఒనరవలయు - తగియుండవలయు - ఉండవలయు

ఒనరుతు - చేయుదు

ఒరగెదరు - వ్రాలెదరు

ఒరపిడి - రాపిడి

ఒరసిన - రాచిన

ఒలయు - చచ్చు

ఒనంగి - ఇచ్చి

ఓ

ఓగు - తప్పు

ఓగుదనము - తప్పు

ఓటమి - అపజయము

ఓడంగి - ఓడవాడు

ఓడి - భయపడి

ఓమెడు - రక్షించెడు

ఓచె - జయించె

ఓర్వ - నహింపగా

ఔ

ఔడు - పెరచికిందిచోట

ఔదల - ముక్కుకారణము

ఔన్నత్యము - హోమాదు - పోక పుణ్యాగారబడుచు

క

కంటిలే - చూదిరిరా

కంతు - ముక్కుమని

కంద పుణ్యండు - మున్నగుడు

శంధు- పసిబిడ్డ

కక్కులు- రంపపుకోజలు

కటా- అయ్యో

కటకటా- అయ్యో

కటికి- అధికమైన- కూర్మమైన

కట్టడి- అధికమైన- కూర్మమైన

కట్టు- చదరంగమ లోనిరాజు చేలవడుట

కఠినావసరము- అవత్కాలము

కడ- కొన

కడంగి- బయలుదేరి

కడఁక- ప్రియత్నము

కడఁగి- ప్రయత్నించి

కడగండ్లు- కష్టములు

కడచు- జరుగు

కడతేలు- తుదముట్టు

కడమ- కొలఁతఁ తక్కిన

కడముట్టు- చచ్చు- ముగియు

కడలి- నముద్రము

కడలివెన్న- చంద్రుఁడు

కడి- అన్నకబళము

కడిఁది- కఠినమైన- గొప్ప

కడిమి- బలము

కడు- మిక్కిలి

కణత- కడకంటి చెంగటిచోటు

కళత- కథ

కళత- కళారణమున

కళము- కారణము

కదలాడు- చలించు

కదిందిన- పట్టుకొనగా

కదుపున్- రేపెడు

కన్- కన్ను

కనకము- బంగారు

కను- కన్ను

కనుమొలుగుక- మోసపుచ్చక

కనెడు- ప్రసవిం చెడు

కన్గొన్న- చూచిన

కన్నెలోకములు- ఒరులాక్రమించనిజగములు

కన్యాత్వమునందు- పెనిమిటితోగవంగూడకున్నపుడు

కప్పలకువిషమున్నదనియు వానితలలమణులుండుననియును బూర్వపా

శాస్త్రమతము

కమ్ర- జాబు

కమ్రన- తీయన

కయి- నగ- కవి- చెయి

కరగించు- జాలిపడజేయు

కరచలేడు- కరగజేయలేదు

కరకరిన్- కూరభావముకలిగియుండుటచేత

కరడము- తరంగము

కరణి- తీరు

కరము- మిక్కిలి- చేయి

కరుడు- ముద్ద

కరువలి- గాలి

కడముల- కార్యముల

కణముల- చెవుల

కలక- చేయువాడు

కలకవ్యము- చేయవలసినపని

కలకృతి- చేయువానిపని

కర్వలి- గాలి

కలపుట- నేపుకట

కలవంగ- నేచుకొనుటకు

కల- నల్లని

కలగుట- దుఃఖించుట

కలగు- క్షోభపెట్టు- బడలించు

కలత- క్షోభకర్మమైన

కలముక- సంయోగము

కలవరము- కలత

కలహాశూర్యరవము- యుద్ధభేరిధ్వజ

కలహింప- పోరాడ

కలి- దుష్టకాలము

కలికితురాయి- సాగనగుశిరోభూషణము

కలిమి- ఐశ్వర్యము

కలిమిపై- కలిగియుండుటచేత

కలు- బండియుండ

కలుపదొరబొద్దులు- చంద్రసూర్యులు

కల్పనాచరిత్రహాసకాంక్ష- అల్లికనీపుకగల్గినవ్యవృత్తించు కబ్బములంబు  
న్నవారు

కల్పించ- పన్నుటకు

కల్మషకు- సంపదలకు

కల్మషాళ- అబద్ధపుమాట

కల్మషాచరిత్రహాసకాంక్ష- అబద్ధమాడువారిచే నవమానింపబడనిది

కళ- కాలి

కలలు- ఒక్కమాటక కడుపున బుట్టినవాడు

కసిమనంగి- చెలరేగి

కస్తి- ఆపద

కా

కాక్షింపఁడు- కోరఁడు

కాంచరు- పొందరు

కాంచిన- ప్రసవించిన- కన్న

కాంచుడి- చూడుడి

కాచు- తపింపజేయు

కాపులు- సేద్యముచేయువారు

కాచు- రక్షించు

కాన- కనుక- అడవి- చూడ

కానిపించు- అగపడుకా- అగపడు

కానియేలికపోటు- దుష్టరాజుచేయుసపకారము

కామంచిచెట్టు- ద్రాక్ష

కామము- వలపు- కోర్కె- రతివాంఛ

కామమూలము- ప్రేమకారణము

కాముకునకు- వలపుకానికి

కాముని- మనస్త్రధుని

కారింపనీ- బాధించనిముత్ర

కారు- కాలము

కాజకము- కడుపునీటితిత్తి క్రిందనుండు మాంసఖండవిశేషము

కాకుకాద- కరత్యాలము

కాటియపెట్టకు బాధించకు

కాంతావనతిరస్కారములు- కాలమువలనగల్గు బాధలు నవమానములును



కాలముతవ్వట. అవధమాటుట

కాలునికి- యమునికి

కావరము- కొవ్వ

కావలిచిటునగవు- రక్షణమున్నాచించు పిన్నపన్న

కావలినిముఠముల్లంటకువలె- కదలికగల నిమిషములు జరిగిపోవు గంట

యొక్క-బర్వతగించునట్లు

కావి- ఎఱ్ఱని

కాస్పపుడు- కాశ్యపుడు

కి

కినియు- కోపించు

కిన్న- కోపము

కిరణములు- మిన్నులు- కాంతులు

కిల్బిషము- పాపము

కు

కుందరు- దుఃఖించరు

కుటిలమైన- చెడ్డ

కుట్టిన- బాధకలిగించుచోట

కుడుచునంతకు- అనుభవించునమస్త భోగములకంటె

కుడువబడఁగల్గు- అనుభవించబడఁజాలు

కుత్సితంతు- నిందింతు

కుత్సితవాంఛలు- నీచములగుకోర్కెలు

కుండింఘ- తగ్గింప

కుప్పనము- కూనము

కుటిల- వ్యభిచరించు స్త్రీ

కులస్త్రీల- మగవాండ్రను

కూ

కూటమి- సురతము

కూటమిన్మ్రానిసికుత్తుకనొదవిననులివు. వెలిగుక్కు రతికూజితము

కూతుల- కొమారితిల

కూర్కు- నిన

కూమి- ప్రిను- న్నెము

కూళ- కూర్మమైన- కిద్దనుడు

కూళతనము- కూర్మత్వము

కృ

కృతస్మృత- మేలుమఱపు

కృత్యము- పని

కృప- దై నకరుణ

కృషి- పాటు

కె

కెంగాము- అంగారకగ్రహము

కెంపు- ఎట్టి

కెడపెడ- చంద్రుడు

కెలంకుల- వైపుల

కే

కేశరింశ- గొంతుకనవరించుకొనుట

కేశ- బురద

కేవలము- బొత్తిగా

కేశములు- తలవెండుకలు

కేశరములు- మెడవెండుకలు

కె

కె - చేయి అలంకారము  
కెవడి - వీరు

కొ

కొంటు - పెంకె  
కొండి - లేలుతు మొదల మొదలయిన వానితోక  
కొండొక - ఏనోయొక  
కొలికి - సంకోచించి - ఎదురలోపై  
కొతుకునిద్దర - వట్టిపట్టనినిద్ర  
కొదమ - ఈడువచ్చిన - లేత  
కొదవ - తక్కువ  
కొనకొని - ప్రయత్న పూర్వకముగా  
కొను - పుచ్చుకొను  
కొప్పెర - బాస  
కొమరు - సోగసు  
కొమల - కొమ్మల - క్రీల  
కొఱంత - సప్తము  
కొఱగామిరసము - పనికిమాలినతనము  
కొఱడుపాటించెడు - కొయ్యకట్టనట్లుచేసెడు  
కొఱమాలి - పనికిరాక  
కొలది - హద్దు  
కొలము - కుము  
కొల్పెడు - ఘట్టించెడు  
కొల్పి కమక్రివాడు నిప్పుంచు పల్లము

కొ

కొడకొని తిన్నవయసువాని

కోణంగి- హాస్యగాఁడు

కోరికలుచెడిన- కోరిసట్లుకాకున్నప్పుడు

కోటమీసము- కొనసన్నగనుండుమీసము

కోలుపోయి- విడనాడి

కోవిదారి- దేవకాంచనవృక్షము

కౌ

కౌను- నడుము

కౌరు- రంగు

క్ర

క్రంతల- తోర్నివలనండు

క్రన్నన- త్వరగా

క్రమతః- వరుసగా

క్రమము- నస్తస్వరములయారోహణా వరోహణవిధము

క్రమస్థితి- మఱల- తిరిగి

క్రమమూల్యము- కొనుపెల

క్రయింపఁబడుచు- కొనఁబడుచు

క్రై

క్రైలుగంటి- బెదురుచూపులయూఁడుడి

క్రైలెడు- ప్రకాశించెడు- మండెడు

క్రై

క్రయ- వని

క్రు

క్రుంగిలిన- పేదపడిన.

(కే)

కేవల- చెంతకు

(క్ర)

క్రాంతపులు- వింతరుచులు

క్రాంతనసాయము- లేత జవ్వనము

క్ష

క్షణభంగురము- క్షణముతోననించునది

క్షణికంబా- ముక్తి-లియస్థిరమగుదానా

క్షుద్రము- నీచము

క్షా

క్షాంతి- కడఁగఁబడి

క్షా

క్షాంతి- భూగోళము

ఖ్యా

ఖ్యాతి- కీర్తి

గ

గంగ- గంగానది

గంటము- వ్రాతఁపనిముట్టు

గంటుపడు- గాయముపడు

గంధక- వేళ- అధిక రాత్రము

గంధక- పుష్పము

గంధక- పుష్పము- తెక్క- పుష్పము

గడువు- నిరాకరింపఁబడినకాలము- అవధి

గతి- సడక- అవస్థ

గబ్బి- పొగరుబోతు

గభీరత- లోత

గభీరశుభ సంపాదకసగీతములు- హాయికలుగఁజేయుటకై దేవునివేడు

చూ బాడెడువేడుకపాటలు

గమి- సమూహము

గగితలు- స్త్రీలు

గలిబిలి- సందడి

గవాక్షిముత్రులు- కిక్కిరింపులు

గా

గాడువు- గాలి

గాఢనిద్ర- బడతెఱుంగనినిద్ర

గానము- పాట

గాయకుఁడు- పాటకాఁడు

గారము- గౌరవము

గారాబు- గౌరవము

గాలిమేపరిపగ- గాలిందినుపామునకు శత్రువుగునెమలి

గి

గిఱి- కుండ్రనిరేఖ

గిలికింత చక్కిలిగింత

గీ

గీటున- అనావరమున

గు

గుంత- పల్లము

గుంపు- కట్టమీదియెత్తెనప్రదేశము సమూహము

గునగున- త్వరగా

గురికెదరు- మెల్లగాఁబరువిడిపోయెదరు

గుబ్బల-చిన్నల

గుర్వెట్టు- గాఢనిద్రచెందు

గులాబు- ఒకవిధమగునెఱ్ఱని నువాసనగలపూవు

గుహ్యచాపల్వము- పోకిరితనము

గ

గెడఁగూచుకాట- జతఁగూచుకాట

గెడపు- నడుపు

గ

గేయము- సంగీతము

గేస్తు- గృహస్థు

గొ

గొంతు- జంతు

గొంతెమ్మకోర్కులు- అందరానివానిపైనాశలు

గొడవ- ఆపద

గొడ్డు- నిష్ఫలమైన

గొనము- గుణము

గొబ్బిన- తవ్వరగా

గో

గోఁటు- ఓయ్యారము

గోడిగ- ఆడుగుఱ్ఱము

గోరము- ఆపద

గు

గుణ- గుణము

గుణత- గుణము

గుణత- కుక్కు- ప్రసిద్ధిచెందు

ఘనము- కంచుతోఁ జేయఁబడినవాద్యవిశేషధ్వని  
ఘనులు- గొప్పవారు

## ఘా

ఘాతుకుల్ - చంపెడుస్వభావముకలవారు

## ఘో

ఘోరము- భీకరము- అన్యాయము- చెడ్డ  
ఘోరవృత్తి - కఠినవ్యాపారము  
ఘోరవైరము- ఎడతెగనివిరోధము  
ఘోష- ధ్వని

## చ

చంద్రగతి- చంద్రునినడక  
చపల- నిల్కడలేని  
చమూనియంత్యగద- సేనాపతియాయుధమగు నినుపదుడ్డు  
చర్మితచర్మణము- సమలఁబడినదానినే తిరిగినమలుట

## చా

చాంచల్యము- నిల్కడలేమి  
చాపము- నిల్కడలేమి  
చారులు- రహస్యముగాఁదిరుగుచు రాజసకులోకవాతఁడెల్లువారు

## చి

చింతరుచిహీనశ్చ- విచారముయొక్కకాంతిమాసిన  
చింతాకారణము- విచారహేతువు  
చింతించు- ఊహించు



చింత్యము- ఆలోచింపవలసినసంగతి

చికిత్సకులు- వైద్యులు

చిచ్చు- అగ్ని

చిటికె- చిటికెవేయునంతకాలము

చిల్లించుకొన్న- కోపవికారములోఁగూచినయెడల

చిడిముడి- కోపము

చిత్రము- చిత్రరవు

చిరము- దీర్ఘకాలము

చిత్తు- చిన్న- శిశు

చిలుకలకొలికి- అందమగునీ

చిల్లించ- నీరసించి నీరసమునకప్పగింప వృక్షగీజము

చిల్లర- కొంచెము

చిన్స- హము

చివ్రాకులు- బేడముదలగుకొద్దినామములు

చిహ్నము- గుర్తు

చీ

చీకటిగొంగియన్నమచ్చదారి- చీకటితీయనిగుచంపునియెక్క పృ

తినింబముపోల్చి-గల కన్నలుగడుపించెముఠరించిననెమలి

చీకటితప్పు- రంకు

చీకటిపడంగనక- చీకటిలోనడుచువిధమునెలియక

చీట్లుతీయఁదొడగిరి- బెనుకాద నెఱుమాటలు కాగిదప్పుముక్కలపైనాగిసి

దొరుక పెట్టెలోఁగలిగియుంచి చేతికవచ్చినచీనిదీసికొని దానిప్రకారముచే  
యఁచారంభించి

చీడలు- వ్యాధులు

చీమచిటుకుమన్న- ఏమాత్రముచప్పుడైనప్పటికిని

చు

చుంబించు- ముద్దిడు

చె

చెచ్చెర- త్వర

చెట్ట- కీడు

చెడుగొట్టు- దుష్టులు

చెనక- తిరస్కరింపఁగ- ఎదిరింపఁగ

చెనటి- కఠినులైన

చెయిదములు- ఇందియవ్యాపారములు

చెలంగ- ఒప్పుగా

చెలి- ప్రియురాలు- ప్రియుఁడు- స్త్రీ

చెలిమిచే- హితులోదాచుటచే

చెలియ- స్త్రీ- చెలికత్తె

చెలువ- అందకత్తె

చెలువడఁచు- రూపుమాపు

చెలువు- అందము

చెలువుఁడు- మగఁడు

చెలువున- తీరున

చెల్లగే- భళి

చెల్లెను- లేకుండెను

చెల్వము- అందము

చెల్వకొ- మగని- కితిని

చే

చేకురు- లభించు

చేకూర- దొరకినయెడల

చేకొను- పుచ్చుకొను

[7]

చేగలమెకములు- వీగలు

చేడ- ప్రి

చేడ్పడ- లొట్టపాటుచెంద

చేటొడవు- చేతికిదొడగికొనుదున్ను

విసరవచ్చు- జెలగినాయముకడ- న్యాయవంతులనలెఁజికిపోవచ్చు

చేనత్తి- చేతఁబట్టికొన్నదీపపువత్తి

చౌ

చౌర్యము- దొంగతనము

చ

చందము- తీరు

చందానక- తీరునన్

చందు- చంద్రుడు

చందురొయినలు- చంద్రురొహనులు

చక్కటికి- బద్దకు

చక్కపచుక- కుదుచుక

చక్కాడు- బాగుచేయు- నాశనముచేయు

చక్కిలిగింతలు- నపుపుట్టించునట్ల వయవముతాకుఁట

చదల- ఆకాశమున

చదువర్ల- విద్వాంసుల

చనదు- కూడదు

చబుకు- కొరడా

చయ్యన- దబ్బున

చలము- కోపము-పగ

చలివెల్లు- చంద్రుడు

చలువబొట్ల- చెమ్మట్ల

చల్లడము- సగముతోడవఱకుఁ దొడగికొనులాఁగు

చా

చాగురే- భళిరా

చాడి- కొండెము

చాడ్పస- తీరుస

చాస- స్త్రీ

చామ- స్త్రీ- శ్యామయనువేరుగలయొక మట్టి చెట్టు

చాయల- విధముల

చాల్పులు- వరుసలు

చావునరువు- చచ్చినవారింగొంపోవునపుడు పొయించువాడ్యము

చు

చుచు- చిల్లెలుక

చువక- మెత్తనినన్ననినిడుపాటి చిన్న రెమ్మ

చూ

చూకురు- దుఃఖము

చూడికి- చూపు

చూపట్టదు- తోవదు

చూపలులు- చూచువారు

చొ

చొక్కుపాటు- వరవశత్వము

చొప్ప- మాగము

చొరవ- సాహసము

జ

జగదానందకరుడు- సూర్యుడు

జనని- కన్నతల్లి

జర- ముదిమి

జగత్తు- ముదిమి

జగము- వేగము

జా.

వాగయాకత- కాలజ్ఞానము  
వాగ్రత్త- మెళుకువ  
జానకి- సీత

జీ.

జింక- లేడి

జిగి- కాంతి

జితేంద్రియత- ఇంద్రియముల స్వాధీనపచుకొనుట  
జిఫ్రె- జానత్రహారాజయొక్క జ్యేష్ఠసోదరుడు

జీ.

జీనువ- ఒక పక్షి

జీవగట్ట- జీవనోపగము

జీవసాధము- జీవములుండుచోటు

జీవించ- బ్రతికించ

జీవుడు- పాణి

జ్ఞా.

జ్ఞెట్టి- మల్లయుద్ధముచేయువాడు

జ్ఞా.

జ్ఞేజీలరుసిమిన్న- నారదమహర్షి

జ్ఞా.

జ్ఞాసి- తెలివి- తలంపునకుఁదెచ్చుకొనుట

జ్ఞా.

జ్ఞాతి- దాయాదుడు

జ్ఞానులు- తెలిసినవారు

జ్యే

జ్యేష్ఠము- గ్రీష్మకృతు- వందలి మొదటిమాసము

జ్యో

జ్యోతిషికులు- జ్యోసులు

జ్వ

జ్వరము- వేడి

జ

జంట- జత

జగముకన్ను- సూర్యుడు

జగముతల్లి- పార్వతి

జతనము- ప్రియత్నము

జన్ని- నన్నిపాలము

జన్నిగట్టు- బ్రాహ్మణుడు

జబ్బయిన- కాంతితగ్గిన

జమిలిముక్కాలి- తుమ్మెదయొక్క

జముడు- పాణిమలజంపించుచేవత

జా

జాడ- పోల్కి- నారి

జాబిలిపతిమనగ- చంద్రప్రతిబింబమను భూషణము

జాలకట్ట- కిటికీ

జ్ఞా

జ్ఞాప్తువులుగు- నెమలి

జ్ఞా

జ్ఞోక- ఉత్సాహము- ఆనందము

జోగము- మనస్సునిశ్చలముచేయుట

జోగులు- యోగులు

జోటి- స్త్రీ

జోతి- వెల్లు

టక్కరి- మోసగాడు

ఔక్కియము- జెండా

ఔబరు- ఇటలీదేశములోనియొక నది

తాయీ- స్వరస్థాయి

డంబము- తలకుమించినవేషము

డగ్గుత్తిక- గద్గదస్వరము

డప్పి- దాహము

డబ్బు- ధనము

డస్సిన- అలసిన

డాచు- ధాచు

డాలు- కాంతి- పలక

డిందు- అడంగు

డెందము- గుండె

తంటాలుపడియెద. శ్రమపడెద

తండుగోల- తెడ్డు - తండెలు- పడవపెత్తనగాడు

తక్కువారు- తక్కువువారు

తగ- బాగుగ

తగవు- నాయము- నీతి

తగిలి- అభిలాషపడి

తగు- గొప్పస్థితిగల

తగులమందినవాడు- కాముకుడు

తగులు- పొందు- అనురాగపడు- అనురాగము

తడబడిన- తోచకున్న

తడవు- కాలము- చిరకాలము- ఆలస్యము

తత్తులు- గుట్టములు

తద్దయు- మిక్కిలి

తనక తముదిండివగచూళ్ల - తనకుఁగారణమగు కట్టియు నగ్గియొక్కభవజ  
రూపమగుపొగవలనబుట్టు మేఘములయొక్క

తనమసి- తానుపయోగించుసిరా

తనరారె- ఒప్పెను

తనరు- ప్రకాశించు

తనస్థితివిశేషమునకువలనుగడించి- తనయైశ్వర్యమభివృద్ధిచేందునట్లుపాంపి  
మువెతకి

తనిపెడు- సంతుష్టిపొందఁగ

తనియు- తృప్తి పడు

తనువు- శరీరము

తన్వి- సంతుష్టి

తపసి- ముని

తప్పముల్లెలు- వట్టిసంచులు

తప్పకొందురికినటుల- ఆవిధముగానురిబాధతెలియకుండుడు



తల్లనుగు- కాల్యబడిన  
 తబము- తపస్సు  
 తమి- వసు- కతూహలము  
 తమిహూలి- బ్రహ్మ  
 తమిహూలి- చంద్రుడు  
 తమిహూలి- పద్మములు  
 తదానము- అవసరము- లేత  
 తదానము- యశావసము  
 తదిహూలి- కౌము- ధిహి- కౌము  
 తద- పరియాణముగు  
 తదితన- చచ్చినయెడల  
 తది- కాలము  
 తదిగు- తగు  
 తదిము- వెంటిచివరుగెత్తించు  
 తదిగి- విడిచి  
 తదికొనుడు- పునుకొండు  
 తదిపోసి- తదిచుకొని  
 తదివంపు- చిన్నతనము  
 తదిది- కావలివాడు  
 తదిరు- లేత- చివురు  
 తదిరు- చివురుపంటిచేయి  
 తదిరు- పునుకొండు- పునుకొండు  
 తదిరు- పునుకొండు- పునుకొండు

తా

తదిరు- పునుకొండు  
 తదిరు- పునుకొండు

తామరల- పదమూల  
తారతమ్యంబు- వాసి  
తారలు- నక్షత్రములు  
తారసమై- చెంతకువచ్చి  
తారు- తిరుగు- నటించు  
తాబుణ్యము- యశావసము  
తాల్పెడు- ధరించెడు  
తావకీన- నీయొక్క  
తావు- చోటు

తి

తిమూరికన్న- కోరికన్న  
తిరవగాండ్లు- విచ్చగాండ్లు  
తిరగబడెడు- మాటెడు  
తిరుగుబాటు- మార్పు  
తిలకింప- చూడన్  
తివురుట- యత్నించుట  
తివురుము- కుతూహలపడుము

తీ

తీండ్రమైన- తీక్ష్ణమైన  
తీతువు- ఒకవిధమైనపక్షి  
తీరని- పోనని- చేయకవిధిలేని  
తీరము- ఒడ్డు  
తీరు- విధము  
తీటిన- కడచిర  
తీవ్రోనాదప్రకృతి- మిక్కిలిపచ్చిగురము  
(తి)

## తు

తుంట- చెడ్డ  
 తుంటరి- చెడ్డ- దుష్టు  
 తుచ్చకామచేష్టలు- పనికిమాలిన పోకిరిపనులు.  
 తుట్ట- తుట్టపాము  
 తునిమి- చంపి  
 తురితముగ- త్వరగ  
 తుఱుమ- ముడువ  
 తుల్వ- దుర్బుద్ధికలతాడు

## తూ

తూపు- బాణము  
 తూము- నీళ్లుబెటికివచ్చునట్లు ద్వారమేవచిక్కట్టినకట్టినము  
 తూలిన- చొక్కిన

## త్వ

త్వస్తి- సంతుష్టి

## తె

తెంపున- సాహసముతో  
 తెక్కరిండ్లు- మోసకాండ్లు  
 తెగదీయదాయె- తూలగొట్టదాయె  
 తెగబడునపుడు- పూనుకొన్నపుడు  
 తెగడజొచ్చు- నిరసించు  
 తెట్టె- తేనెపట్టు  
 తెమ్మర- చుగ్గల  
 తెరలు- తొలగె- బయలుదేలు  
 తెఱుగు- విధము  
 తెజవ- ప్రీతి

దేలిపులుగులు - హంసలు

దెల్పుకొని - చదువు చెప్పినపుడు

దేవునియొక్క - దేవతలయొక్క

లే

తే - తే - తే నీలగిరి

తేజము - కాంతి

తేజస్సు - ప్రకాశించు

తే - గుర్తుము

తేది - సారమానమునందలిదినము

తేరు - రథము

తేలు - మీదికివచ్చు

తేధికకులు - తీధకమున కేగువారు

తొ

తొగలకాయని - చంద్రుని

తొగలు - కల్వలు - సమూహములు

తొడకె - మొదలుపెట్టె

తొడరి - కలిగి - ఎదిరించి

తొడువబడియె - అలంకరింపబడియె

తొడ్డు - ఉడుపు

తొత్తు - బానిస

తొయ్యలి - స్త్రీ

తొలగి - విడిచి

తొలగిన - లేని - విడిచిన

తొలితెంకి - మొట్టమొదటస్థానము

తొలిదేన - మాగుప్పదిక్కు

తొలిబాము - పూర్వజనము

తొలిమచ్చు - మొదటమాదిరి  
తొవల - కల్వల

తోచఁబడియె - కానఁబడియె  
తోచునట్లు - అగపడునట్లు  
తోఁతెంచు - కనఁబడు  
తోడు - సాయము

తో

త్రాసాపాఠముల్ - సిగ్గునుచేడవులు

త్ర

త్రాచు - పగడగలసాము

త్రా

త్రిప్పటంబడు - తిరుగులాడు

త్రి

త్రిక్కుడు - బాధ

త్రి

చండ - చెంత

చ

చండనవిధి - శిక్షాకృత్యము

చగ - డప్పి

చనుక - చలకు

చబ్బు చభు -

చబ్బుజి - కల్లుచెప్పనాఁడు

చమక్రము - ధమకము

చయఁతురు. కరుణాన్వభావము కలవారు

జయము- దేవత- విశాచము- పాపముచేయుటకుఁ బ్రేరించుజేవత  
 శర- బిడ్డ- హద్ద- చెంత  
 దర్శనము- దశానము  
 నవకాము- అద్దము  
 దళిముల- నేరల  
 దపు- గూము  
 దవ్వ- దూరము

దా

దాడి- దండెత్తుట  
 దాడి- సాలిచ్చి పెంచుట్రీ  
 దాని- క్లియోనేట్రాయుక్క  
 దాపు- దగ్గర  
 దాయము- తెలిదండులనుండి రావలసినయాస్తి  
 దానిద్రవ్యభరము- పేదరికపుబరువు

ది

దిగింబడులు- వినమొలవారు  
 దిటపు- ధైర్యము  
 దిట్టనను- ధైర్యము  
 దినుసులు- వస్తువులు  
 దివి- స్వర్గము  
 దిప్ప- దైవసంభందమైన  
 దివ్యమూర్తి- అతిసుందరుడు  
 దివ్యసూక్తి- సభికులుపురుషులు- ఎక్కపు బలముంటచే మగవాండు  
 దివ్యసూక్తి  
 దివ్యపాపము- వేల్పుసాటి  
 దివ్య- వీరము

[9]

దీ

దీనుడు- దుఃఖించువాడు  
దీవెంతు- వశిష్టనెంతురు

దు

దుఃఖమేలు- మనోవికారముకలిగించు  
దుండగచూ- కీడు- నేరము  
దుండగీడు- దుష్టాదు  
దుడుకు- దుష్ట- కీడు  
దుడ్డు- ధనము  
దుము- ధూళి  
దురజ్ఞు- శోకించు  
దురము- యుద్ధము  
దురాయి- శరణము- కూడదనుట  
దురితము- పాపము  
దువ్వ- నొప్పియుపశాంతించునట్లుతాగుట  
దుష్కార్యము- చెడుపని  
దుష్టవిప్లవంకరసముద్రానుభవానినష్టనిజపీఠిక- చెడుగునోబ్బ గొట్టినము  
ద్రాపురాపిడిచేనశించినపాదు  
దుష్ట- దుమాగుడు  
దుస్సంతుని- దుష్టంతుని

దు

దుఃఖింపిండ్రి- అతివ్యయమొనరించునట్టిది  
దుఃఖు- నింద- నిందించు  
దుఃఖింప- నిందింప

దు

దుష్టాంతము- సాటి

దృష్టి- చూపు

ద

దేవుర- చావున

దెన- అనర్థ

ద

శేవర- దేవుడు

దేవునికంటెరనికమున తేవగావించుట- దేవునినుతించుటకన్న దేవునివ

తిరూచానముగావించుటయే శ్రేష్టమనుట

దేవునియూపుక- గాలి

దె

దెనతనూ- వేలు

దెనము- వేలు- అదృష్టము

దొ

దొంగతట్టివ- మోసముచేయుపనికిమాలిన పొట్టిగుట్టము

దొడ్లగొసములు- స్వస్థములు

దొసగు- నీరము

దో

దోనె- తెప్ప

దోయి- జత

దోరగాయ- నగముపండినకాయ

దోషి- నేరముచేసినవాడు

దా

దాజకస్యము- కూరత్వము

దాఖాకగ్యులు- పేదలు



ద

ద్రావిడ- మా- నీటివలెనున్న  
ద్రావిడు- ఇంద్రియము

ద్రా

ద్రాక్షానవము- ద్రాక్షపండ్లసారము

ద్రో

ద్రోబు- పడవేయును

ద్రో

ద్రోహము- నేరము- పాపము

ధ

ధరణి- భూమి

ధమకంబు- స్వభావము- న్యాయము- పుణ్యము

ధవళిమ- తెల్పు

ధి

ధిశ్శత్రువ్రాతాని దీక్షానేదనలు- తావలచినవాడుతన్న నిశసంహార  
చ్చినగొప్పబాధలు

ధీ

ధీరులు- ధైర్యవంతులు

ధ్వంసంబు- పాడు

న

నకనకలు- నన్నదనము

నక్కనైష్యము- అనివినయము

నక్కెడు- ఒదిగెడు

నాడు- కోట

నగ జైలరులు- ఇంద్రదనుస్సుసండు

నగుచు- సప్తచ

నగుబొట- హాస్యము

నటనము- లేనిదున్నట్లగవచుకాట

నట్టువపిట్ట- నమలి

నడ- నడక

నడతెంచు- వచ్చు

నడిన్- మధ్యను

నడిరేయి- అధికరాత్రము

నర్తకాయ- గుల్లతోబాగునీటిపుగుగు

నన- పువ్వు

ననబోడి- పువ్వువంటిశరీరముకలయాడుడి

ననవిల్లుడు- మనస్రగుడు

నన్ను- నాశరీరమును

నన్నుగూర్చి- నన్నుజ్ఞప్తికిదెచ్చుకొనుటకు

నమ్రభ్రమరము- కనికరింపదగినతుమ్మెద

నరకము- శిక్షవిధింపబడిన పాపులుందులోకము- భూలోకము

నరక మెఱుంగనివి- మనుష్యులకుఁ దెలియక నరక మందున్నవి

నరవరప్రియులు- గాజసక్తిప్తులు

నఱవ- వింటినారితగిలించుగాడి

నలి- మిక్కిలి

నలున- బ్రహ్మ

నలువందు- ఒప్పు

నలువయువిద- నరన్యతి

నల్ల- నల్లదు

నానకము- మొక్కదనము

సపి- కొత్తి

సహి- కాదు

నా

నాగ- అనగా

నాకున్నదాగవినున్నాడు- నేబ్రతుకనని తెలియుడు

నాగకకత- మోటతనములేమి

నాట్యప్రవీణత- ఆటనేపుక

నాణెము- ముద్రింపబడినరాగి మొదలగు లోహములన్ని

నాతి. స్త్రీ

నాదురాగ్రహభూతము- నాదుష్టకోపమనుపితాచము

నాన- సిగ్గు

నానబాలు- నానబియ్యము

నానాగతులు- అనేకవిధముల

నామము- పేరు

నామకరణము- పేరుపెట్టెడుకమకము

నాయకి- వంపుకత్తె

నాయకుడు- వలపుకాడు

నాయము- న్యాయము

నామానసుమాత్ర- నష్టగవులొన్నట్టునుమీ

నారికాయల- వింటితాడురాపిడిచేగల్లుకాయల

నారీస్వభావము- స్త్రీనైజము

నాలిముచ్చ- కవటి

నాల్గ- దేశముల- నరముల

నావ- ఓడ

నావికుడు- ఓడవాడు

నింగి- ఆకాశము

ని

నించెడు- నిందించెడు

నిక్కపు- నిజమైన

నిక్కమగుదుఃఖమేలురాణిరొ- మనోవికారముకలిగించుచుండుదా

నిగమము- వేదము

నిగుడు- నిక్కు- చెలగేగు

నిచ్చయంబు- నిశ్చయము

నిచ్చలపు- కదలని

నిచ్చలు- ఎల్లప్పుడు

నిజమతి- నిజముపల్కువాడు

నిడు- దీక్షుకమైన

నిత్యండు- దేవుడు

నిష్ఠముగా- సుశుమారముగా- నునువుగా

నిఘ్నముడు- నేపకారి

నిబ్బద్ది- నిజము

నిరుత్తమ- కారణమ

నియతి- ఆ

నియమింపంపడయ్యెనే- శాసింపకున్నయెడలనంతబాగుండును

నిరపగాధితము- నేరములేమి

నిరపరాధిత్వము- తప్పులేమి

నిరపరాధుల- నేరములేనివారల

నిరసించు- తిరస్కరించు

నిరాకరించు- అనాదరణముచేయు

నిరూపమముగ- సాటిలేనట్టుగా

నిరూఢిగ- నిశ్చయముగ

నిరూపించవలయు- కనుపఱచవలయు

నిరూపింపబడుచు- నిరూపింపబడుచు



సు

సుడులు- మాటలు  
సునుపు- లోపములేమి  
సున్ని- గొట్టెజొచ్చు  
నట్ల- మాటలు

నూ

నూగు- లేత  
నూత్నాచారము- కొత్తవాడిక  
నూకొను- పొందిన

నృ

నృచండము- రాజుచేనుండుశాశనచిహ్నము  
నృచకాలి- రాజకీరము  
నృపులార- రాజులార

నె

నెక్కొలి- ఉండి .  
నెక్కొలుపవు- చేయవు  
నెగడి- వ్యాపించి  
నెగులు- నొప్పి  
నెచ్చలి- స్నేహితుడు  
నెగ్గించబడి- వెడలగొట్టబడి  
నెట్టుకొనకు- ప్రియత్నించకు  
నెట్టొలి- గువానన  
నెనరు- దయ  
నెపంబు- మిష  
నెఘుకుట- వెదకుట

నమ్మి ప్రేమ  
 నమ్ములను ఎముకలను  
 నరుపఁబడిరి- చేయఁబడిరి  
 నెవ్వ- ఒకానొకపట్టణము  
 నెఱ- ఎక్కువైన  
 నెఱవు- వ్యాపించు- పెట్టుకొను- చేయు  
 నెఱి- పలెను  
 నెఱులు- తలవెండుకలు  
 నెల- చంద్రుని  
 నెలకొందువు- ఉండువు  
 నెలవు- ఉన్మి-పట్టు

నే

నేనేనేను- నాకుఁబ్రేమనాయందు ఉప్పమతెవ్వరియెడన్లేదు  
 నేమము- నియమము  
 నేరము మోమునెదుచుటకా- జనునొనర్చుకీడు న్నారించుటకా  
 నేలవురావ్- లోకమునుధ్వంసము చేయువాఁడ

నై

నై చ్యము- కొంచెపుతనము  
 నై జముగ- నహజముగా

నొ

నొగులు- నొప్పి  
 నొడవిన- చెప్పిన  
 నొసళ్లును- నుదుళ్లును

నో

నోము- వ్రతము

२३

న్యాయభోగము- న్యాయముగా ననుభవించదగినభోగము.

స్వామివాది - అది పునఃపునః నాదించువాడు

న్యాయానిశ్చయత - తుది పరి

న్యాయశాస్త్రము - న్యాయశాస్త్రమునందు తీపికలన్యమగుట

ప

పం. 3 వూరి - స్వచ్ఛమైన కుటుంబము

పాద ౭౭- నిధిజామరసాగ

పరిగెలు. స్థలములు

సంకట- ల్లాభ- ము- స్మృత్యాంజనము- సంవత్సరము

పరిటనూరితి- భూము

పండ్లగుండు - పోషక- విద్యారంబు

సంక్షిప్త ర్థము - చచ్చుచును సంతములు జైలువకునట్లు చేయు

క.ం శ్లోకము - నీ దుర్తిం దెప్పు

[illegible]

10-1-57

పత్ని, కుమారుడు- జెనక పేరు వనమంగళించుట.

సగ- శత్రువు- శత్రువ్యము

పగతు- శత్రువుగా

పగతూరి - శత్రువులు

పగలు- శత్రువులు

పగిది - తీరు

పచ్చవిల్లుని- మనస్సును

పశుల- జనుల

५०७  
५३५



పటిమ- శక్తి

పట్టి- బిడ్డ- బిడ్డడు

పట్టు- తేనెపట్టు- నివాసస్థానము

పతింప- చదువ

పడతి- పడతంక- (స్త్రీ)

పడక- శ్రమపడక

పడకుండెడు- కిట్టకుండెడు

పడగ- జెండా

పడసిన- పొందిన

పడచు- కన్నీరు

పతితుడు- గొప్పస్థితినుండిపడినవాడు

పతివ్రతాత్వంబు- పెనిమిటిదృష్ట నితరునిచ్చగించని వ్రతము

పత్తెచ్చము- అగపడుట

పదంపడి- మతయు

పదపడి- మతియు

పదను- వాడి

పదము- శబ్దము. అడుగు

పద్మన- పూన్నిలొ

పద్మబాంధవు- సూర్యుని

పనికిరావు- శార్యమునకుజోతులేవు

పనిపడనంతకు- అక్కరకలుగనంతదాక

పనిపడి- మిక్కిలి

పనివాండ్రవలె- పనిచేయుటకుఁ బూనుకొన్నవారితిరున

పనుపడనట్లు- పనికిరానిసమయమున

పన్నము- సృష్టి

పన్నియము- పాదము

పన్ను నూటా - కల్పించుచుంట  
 పలుకు - ప్రభువులకు  
 పబ్బలి - సీటియుద్ధునఁ బట్టినొకచెట్ట  
 పరఁగుట - ప్రవేశింపట - టప్పుట  
 పరమా - సేనాముఖుఁడనటదవ జేవుఁడుండు లోకము  
 పరికించితి - కనిపెట్టితి  
 పరికించెనేనియు - చూచినయెనిల  
 పరస్పరమా - ఒకరినొకరు  
 పరిగణింపఁబడు - ఎన్నఁబడు  
 పరిగియ - చిలుచేప  
 పరిణయము - పెండ్లి  
 పరిపూర్ణకాల - నిర్వాణము  
 పరిపూర్ణకాలపు - లోపములేనిదానపు  
 పరిమళము - సువాసన  
 పరిమాచకవలయు - చరిపవలయు  
 పరితీలింపఁబడ - బాగుగ నొనఁచకఁబడవు  
 పోసిన - చెడిన  
 పరువడి - మిక్కిలి  
 పరునమైచాము - పరుమాక్షరము  
 పర్యాయములు - సార్లు  
 పర్వతశిఖరము - కొండతల  
 పఱచుట - వ్యాపించుట - పరుగిడుట  
 పలుకుట - దూరముపైకిఁదెలుపుట  
 పలుదేవులు - పెదవులు  
 పలువుర - అనేకుల  
 పల్కులు - దైవసోతములు - మాటలు

పల్లీ- ను- పావురమెగురుట

పల్లీ- పాటయొక్క- తొలిభాగము

పశువులు- అట్టానూ- నాల్గొక్క- కేగలచంపువులు

పస- బలము- చవి

పసరిముల- పశువుల

పసాదము- పసాదము

పసిండి- బంగారు

పస్తుపడిన- తిండిదొరకగున్న

పా

పాంపసు- సీజాదునిశత్రువుగనుక భయము

పాతపరిచయము- చిరకాలమగుండియున్న యువాట

పాటనమ - శక్తి

పాటు- అవస్థ- శ్రమ

పాటుపడు- పనిచేయు

పాటుమానిసి- కాయకర్మమున బ్రతుకువాడు

పాడుచున్న గోళమాలు- శేవదాండుభాలు

పాడురాశి- పనికిమాలిన పక్షి

పాశకము- పాపము

పాతరలు- నాట్యనూడూక్తిలు

పాతివ్రత్యము- పెట్టడినవానిదిదప్పనితరునిగూడకుండువ్రతము

పాదిరిల- పాటలీవృక్షముల

పాదుకొనియె- నాటుకొనియె

పాదుకొలిపె- పుట్టించె

పానము- పానము- త్రాగుట

పాదము- యావనము

పాదము- ఒకపూలమొక్క

పాదాతి- పాతివ్రత్యవేద



భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూ

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూ

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

భూమి - భూమి

పెనగొనియె - పెనింగిడియె

పెను - పెన్

పెనుదు - పెన్దు

పెనుదుట - పెన్దుట

పెనుడు - పెన్దు

పెన్దు - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు - పెన్దు

పె

పెన్ - పెన్దు - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పె

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు

పెన్ - పెన్దు - పెన్దు

పా

పొంగించు- ఉడికించు

పొంగు- సంతోషించు

పొంగి- కారి

పొక్కు - దుఃఖము

పొగసు- గర్వము

పొగటు- విచారము- దుఃఖము

పొడంగంటివే- చూచివే- వేమఱుఱుచితిని

పొడంగొంచు- చూచు

పొడబొంచు- పుట్టించు

పొడము- పుట్టు

పొడచు- ప్రసరింపజేయు- ఉదయించు

పొన్నము- పున్నకము

పొదునబడిన- స్త్రాకొనబడిన

పొదుపు- నిశ్చయము

పొనరుచు- చేయుము- విప్పుచు

పొరయ- పొంద

పొరవోవఱుద- పొరపాటుకానేరదు

పొరింబారి మాటిమాటికి

పొద్దిక- ప్రవాహము

పొలతి- పొలంతుక- ప్రి

పొలపు- సాగసు

పొలయ- చాప

పొలయక- ప్రణయకోపము

పొలయించు- చూచు

పొలము- నశించె

పొల్లిపోవు- నశించు

పొలుపొను- ప్రకాశించు

పొల్పారు- ప్రకాశించు

పొల్పూను- ప్రకాశించు

పొసంగు- అవ్వ- కడుగును

ప్రక

ప్రక- కదా

ప్రకాశించి- ప్రకటకుయన్నించి

ప్రక- నాశము- వెళ్లుట

ప్రకడలు- నడనలు

ప్రకరి- వ్యతిరేక- దుష్టు

ప్రకరినము- అంజెటికము

ప్రకటన- నీరుబొంగునపుడు

ప్రకరము- గర్వము

ప్రకడిమి- సంగసరి

ప్రకారము- యుద్ధోపాయములు

ప్రకరి- యుద్ధముచేసితివి

ప్ర

ప్రకరులు- పురజనులు

ప్ర

ప్రకాశము- కాంతి

ప్రకృతి- పంచభూతతత్వము- స్వభావము- జగత్తునిమిత్తంచదేవత.

ప్రకృతిగుణములరెండువపథము- స్వభావగుణములలో మొదటిదగు తెల్ల.

ప్రకారము- రేచవదగుమఱపు



ప్రక్కకుఁదప్పట- వ్యభిచరించుట

ప్రచురము- వెల్లడి

ప్రజీణశిశు- మిక్కిలియఱిగిపోయిన రాయి

ప్రణతులు- సమస్కారములు

ప్రణయబిందువు- హితముచేయుబొట్టు

ప్రణామములు- దండములు

ప్రణుతిం తె- కొనియాడుదురె

ప్రతిగ- మాటుగా

ప్రతిఘటించు నేని- ప్రతిఘటించినయెడల

ప్రతిఘటించుట- అచ్చుఁబెట్టించుట

ప్రతిఘటన జీవితము- ఎల్లదినమునందలి బ్రతుక

ప్రతిఘట్ట వివరము- ఎల్లచెడఁనందు

ప్రతివదాధము- ఎల్లవస్తువు

ప్రతిఫలములు- మూఱులాభములు

ప్రతిబంధము- అడ్డు

ప్రతివాదులు- విరోధులు

ప్రతిష్ఠ- కీర్తి

ప్రతిక్ష- ఎదురుచూచుట

ప్రత్యక్ష దేవతలు- కనులకగపడు వేల్పువు

ప్రత్యక్షరము- ఎల్లయుక్షరము

ప్రత్యేకము- వేర్వేరుగా

ప్రధానము- పెండ్లినిఱకయింపుకొనుట- ముఖ్యము

ప్రబలు- వృద్ధిపొందు

ప్రభాతము- ప్రాతఃపాదుచువేళ

ప్రభువుచేత- ఖిస్తుచేసినమేలు

ప్రభుత- దారతనము

ప్రసాదము- ఖిట్టు

ప్రయాసకరము- భాధపడెడునది



ప్రా

ప్రాప్తి- సూర్యుడు  
ప్రాప్తివేల్పు- సూర్యుడు

ప్రా

ప్రాప్తిహావచా- ప్రాప్తిహావచా

ప్ర

ప్ర- రీతి

ప్ర

బంగారుపూసినట్టికీడు- ధనవంతులగుపాపులు  
బంగారుపలవంత- విశ్వరూపముననున్న దుఃఖము  
బంటింపక- మిక్కిలియలక్ష్యముగా  
బండ- తాయి  
బంధ- వసున  
బందారు- చేబబట్టెపాదు  
బంది- చేబ  
బందిగము- చేబ  
బందుగుల- బంధువుల  
బక్కచిక్కిన- మిక్కిలికృశించిన  
బట్ట- పెద్ద  
బట్ట- నక్షత్రము  
బడల్వడ- శ్రమపడ  
బట్ట- భక్తి  
బట్ట- వట్టెదేని- ప్రత్యుత్తరమిచ్చినయెడల  
బుధులు- చెవిటివారు  
బుధు- కరుణలుబ్రహ్మ

బయలు- ఆనందము  
 బరి- నొంగ  
 బరిపోవు- పోగొట్టుటను  
 బల్- గొప్ప  
 బలంగంబు- జ్ఞాతిబంధనమూహము  
 బలిమి- శక్తి  
 బలు- గొప్ప  
 బలెన్- పీరున  
 బలిత్ర- బలవంతము  
 బవసి- గౌరవము

బా

బాఁకా- సుమిరనాద్యవిశేషము  
 బాగెంబు- అదృష్టము  
 బాద- బాధ  
 బాపురే- భర్త  
 బారి- అధీనత  
 బాళి- పాలపు- పోషకము  
 బాష్పముల్- కన్నీళ్లు  
 బాన- బట్టు- పల్కు-  
 బాహుటము- వెల్లుడి

బి

బిట్టు- మిక్కిలి  
 బిరుసు- కఠినము

బీ

బీజము- విత్తనము

బు

బుద్ధిసంపత్తియు- నేలపోల్గానలయు- నశించవలయు

బుద్ధగీతనిన - లాభముచేయబడిన

బుద్ధుని - ప్రియమైన - తేనె

బుద్ధుని సేవతొలుపు - శిష్యుడు

బుద్ధుని - భూమి

బుద్ధుని - అన్నము

బూ

బూదము - పొంగి

బూదము - మాయము

బె

బెంగి - (భృంగి) నీనభూమి

బెంగిప - భయపెట్టటకు

బెంగిప - భయంకరమైన

బెంగు - అనికమైన - సంగము

బెంగివంపు - బెంగిదమకా - భయంకరమైన - కఠినమైన

బెంగిదుడు - కూర్చుండు - శీకరుడు

బెంగు - మూలవాడు

బొ

బొండ్ - చేతులకుదొంగల్పునకెలు

బొండ్ - దేహము

బొండ్ - కడుపు

బొండ్ - అలుపు

బొండ్ముడి - కోవము

బొండ్ముడికల - కీటముల

బో

బోగముల - బోగముల

బోధ - ఎలుక

ఁ

బ్రహ్మ- సంసారము  
బ్రహ్మసృష్ట్య- ఆశ్రయము

భ

భాగ్య- చంద్ర- నివార  
భాగ్యము- భాగ్యములు  
భాగ్యము- భారము  
భాగ్య- బోధించుచున్నవాడు- మగడు  
భాగ్యము- ఎప్పుడు

భా

భాగ్యము- భాగ్యము  
భాగ్యము- అన్యము  
భాగ్య- వీరు  
భాగ్య- సూర్యుని  
భాగ్య- ప్రేమ  
భాగ్య- అలంకర

భీ

భీకరము- భయంకరము  
భీముడు- పురుషులందరిలోబలశాలి  
భీము- విశేషము

భు

భువనరంగము లోకమనునాట్యశాల

భూ

భూకందుకము- భూగోళము  
భూతసామాన్యములముల- సమస్తజీవుల శరీరమాలిప్యముల  
భూపతి- రాజు

భూగంగాద్రాధుని- రాజులు  
భూగంగా- కైసేయ

భే

భేదము- తారతమ్యము  
భేదము- చించిచెండాడ

భో

భోక్త- భిక్షువాడు

భ్ర

భ్రమ- విచారము

భ్రష్ట- రాజులు- చెరువబడిన స్త్రీ

భౌ

భౌతి- భౌతు

మ

మ-మ-ము- శత్రుశైత్యము

మ-మ-ము- శత్రుశైత్యము- చురుగుతుండతాకులకు  
మంతనము- రహస్యము

మంతిరి- మంతిరి

మందట- సమీపము

మందవస్థలు- చూపుతగినవారు

మందలింపు- చీవాట్లుపెట్టుట

మందలకనులదాని- మదిరాక్షియొక్క

మంకిల- నల్లని- మాలిన్యము

మంకుటము- కిరీటము

మంకువ- స్నేహము

మంగళము- శౌర్యము

మంగళ- జోదు- పెనిమిటి

మగగాని- నాజీల

మగనాని- కూర్మన

మగువ- క్షీ

మచ్చరము- ఓర్వలేమి

మచ్చరులకు- జ్వేషులకు

మచ్చిక- ఆశక్తి

మచ్చు- పిరు

మచ్చెకంటి- చేపలవంటి కన్నులకలరూడ

మట్టాను- పొగు

మట్టాపటచిన తిగ్గించినమొడల

మట్టుమీటి- హస్తదాటి

మడిముండు- చంప

మతిమంతుడు- తెల్వికలవాడు

మత్తిలి- మదించి

మదము- గర్వము

మది- మనస్సు

మద్యము- క్షు

మనకోశనక్త- మనస్సునందుడగులుకొన్నవాడ

మనదు- కాపురముచేయదు

మనికట్టు- ముంతేతిపెనున్న మొదటిభాగము

మనకి- బ్రతుకు

మను- చిరకాలముండు

మనుచు- పోషించు- బ్రతికించు

మనుజుల- మనుష్యుల

మనెడు- బ్రతికెడు- మన్నెడు- ఉండెడు

మనోవుభ్రాంతిమూతుకల్- స్వనంకల్పమే శరీరముగాఁగలవాడు



మన్ని- బ్రతుకు

మను- చితగాలునుండు- భూమి

మన్ని- మను

మన్ని- అంతరి-య

మరిగ- ప్రేమించ

మరకలు- కాలును మనియలుగా- దిగుల్పుకొన్నతోయ్యలు

మరణము- చూపు

మరుకన్య- వలువుజాబు

మరుని- ముచ్చటని

మరుని- మెరాహము

మరకలము- మనుష్యుడిమము

మరకలము- మనుష్యుడిమము

మరకలము- మనుష్యుడిమము

మరకలము- మనుష్యుడిమము

మరి- ముచ్చ

మరి- అంతరి-య

మరిగించు- కన్య

మరిగించు- మిక్కిలిపొట్టిచూడు

మరి- సిరా

మరి- గొన్న

మరి

మాడ్కి- తీరు

మాత్రి- పరిమాణము

మాత్రి- సుందరము

మాదిరి- తీరు

మానక- తప్పక

మానవని- మనుష్యులమండ- శ్రమకము

మాంకము- మాంశకృము

మానోక- మాంశకృము

మానిసి- మానుష్యుడు

మానుగ- ఒప్పుగ

మాయము- పన్ను లెకనుభవించుకొనునట్లు సన్మానముగ నెరుగి భూమి

మాపు- రాత్రి

మాయము- కాలరాకుట

మాయురీ- భుజి

మారునగా- గాలి

మార్కొనుట- ఎదుర్కొనుట- యెదుర్కొనుట- మూలము మూలుచే

మనుకొనెను గుల్బులొప్ప కాగితపు మొగములు

మాగిడి పేకము- ముదిరినశీలకాము

మూలపరిధాన- ఇదిగో మాగడమున

మాలినాపు- మానినాపు

మాలెమంతము- సూర్యవంతము (ఒక పర్వతము)

## మి

మించగ- ఒప్పుగ

మిట్టల- ఎత్తైనపల్లెదేశముల

మిత్తి- చాపు

మిత్తి గొంగ- శివుడు

మినుగులు- కిరణములు

మినునక్కిన్ - ఆకాశమువై పున

మినువెల్లు- ఆకాశపుకాంతి

మిన్ను- ఆకాశము

మిట్ట ఎత్తైనస్థలము

మిట్టల- మిక్కిలి- మిగుల

మీ

మీఁదుమిక్కిలి- అత్యధికముగా  
 మీఱు- అతిశయించు  
 మీలు- చేపలు

ము

ముందు- మొదట  
 ముక్క-ంటి- శివుని  
 ముక్కడలు- మూఘికలు  
 ముగియు- అంతమగు  
 ముచ్చివసిడి- కల్లబంగారు- మాయ  
 ముచ్చిలించెడు- దొంగిలించెడు  
 ముత్తి- మోక్షము- నిర్వాణము  
 ముదము- సంతోషము  
 ముది- ముసలి  
 ముదురు తెంపి- వయసుమట్లైన ముండమోపి  
 ముద్దులగుమ్మ- ప్రియురాలు  
 ముద్దులాడి- సొగసైన స్త్రీ  
 ముద్ర- గుతుక  
 ముద్రింపబడిన- తల్లికడుపునబాడమిన  
 ముని- జితేంద్రియుడు  
 మునిపండ్లు- పుట్టుకతోనేయున్నదంతములు  
 మునినూపున- ఋషివేషముతో  
 మున్నీటి- సముద్రపు  
 ముమ్మరమగు- అత్యధికమైన  
 ముగిచెపు- కుల్కువడల  
 మురియుచు- కుల్కుచు  
 ములికి- బాణము

ములుచలు - పూ - కాలు  
 ముల్లె - ధనముమూట  
 ముసుంగు - చాటు  
 ముసుగుపూతి - కోపవికారముగలమొగము

## మూ

మూలము - కారణము - ముఖ్యము  
 మూఁళకాన - సప్తస్వరారోహణావరోహణక్రమము  
 మూత్రిక - ఆకారము

## మృ

మృతమానవుల - చచ్చినమనుష్యుల  
 మృతి - మృత్యునేవత - చావు  
 మృతులైన - చచ్చినవారలైన  
 మృత్యువు - చావువేల్పు

## మే

మెండు - అధికము  
 మెండుకొన్న - అతిశయించిన  
 మెగముల - మృగముల  
 మెత్త - శయ్య  
 మెయి - తీరు - దేహము - తో  
 మెలుగుల - అధికముల  
 మెలుగుచు - తిరుగుచు  
 మెలతల - స్త్రీల

మే

మేకొనరు- శివహరిశం

మేటి- ఎరు-న

మేల్మై- ఒడలిమిద

మేలి- శ్రేష్ఠులన

మేలు- శ్రేష్ఠులన- శుభము

మేలుబాతి- శ్రేష్ఠ. రాలు

మై

మై- తో- శతీరము- చేతను

మైకము- మత్తు

మైకొల్పు- చేయు

మొ

మొక్కలుడు- శివమడు- మొఖుడు

మొగంబుమొల్పించు- ఆనహ్యముకలిగించు

మొగడు- ముడుగుకొనిపోవు

మొగలు- మొగ్దలు

మొగి- ముందుగా

మొగిలి- మేఘము

మొద్దుగ- వెల్లిగ

మొద్దువేల్పా- అన్ని జగతులున్నొద్దులుగాఁజేయుజేపతా

మొనల- నేనల- సమూహముల- తొనల

మొనసి- పనివడి

మొయిలులకు- మేఘములకు

మొరటుల- వినయములేనివారల

మొరయు- ధ్వనిచేయు

మొరకొనేని- ధ్వనిచేసినయెనల

మొలనూలు- ఒడ్డాణము  
 మొక్కనగులు- చిలునవ్వులు  
 మొల్ల- మల్లెపూవు  
 మొల్లపు- అధికమైన

మో

మోటబాస- ఏతముకట్టి నీళ్లతోడెరుకడవ  
 మోమోటమి- దాణి, ణ్యము  
 మోదముక్తు- సంతోషము  
 మోల్ల- మొనల్లు  
 మోవి- పెనవి  
 మోర- మోసము  
 మోహా, పాపము- మూఁఛకాయనుపొగ

పకా

పకానము- అబద్ధము  
 పకాగి- బేరింద్రియము  
 పకాళి- కిరీటము

ప్ర

ప్రొడు- చచ్చే

ప్రా

ప్రాదు- చెట్టు

ము

మొక్కడి- కూరమైన- నీచులగు

య

యోజనకూలము - అధికారి

య్యుక్తము - కూగము చేయునన్న

యోధ భు - నిజము - నిష్కాపట్యము

యా

యాచనము - బిచ్చగాండు

యాచించు - అడుగుకొను

యు

యుగము - లక్షలకొలది సంవత్సరముల పరిమితగ

యుతము - కూడినది

యో

యోగ్యుర - మంచిగుణము - ప్రావీణ్యము

యోగ్యులు - మంచివారు

యోజన - ఆలోచనము

యోధునకు - యుద్ధమొనరించువానికి

యోధకు - యుద్ధముచేయువానికి

ర

రంగము - నాట్యస్థానము

రంభ - ఒకవేల్పుసాని అచ్చర

రకము - దినుసు

రక్కసి - రాక్షసి

రక్షణ చేపులు మూలుగు పీనులు

రక్తులు - పాటలో హాయినిచ్చు సంగతులు

రగులము- రఘుమహారాజు

రగులు- రఘువంశరాజుల

రచియించె- అల్లెను

రచ్చ- రహస్యముకాని త్రోవ

రతనము- రత్నము

రవణమున- ఉల్లాసమున

రమ్యదశ- సొగసైనకాంతి- అందమైనయవధ

రమ్యము- సొగసైన

రయము- వేగము

రహి- తీరు

రా

రాగము- ఆనంద- రంజకన్వరనందభావం

రాగపు- రాఘవు

రాచరుసి- రాజసి

రాజభూతుక- రాజులంబంపు స్వభావముకలవాఁడా

రాశిలి- ప్రకాశించు

రాయసము- రాజగర్వము

రాష్ట్రము- ఇరువదిలేక ముప్పది గ్రామములుగలదేశము

రి

రీ- సత్త్వము

రీ- వ్యభిచారము- నిష్కారణము

రీ

రీ- విధము

రు

ర్యము- చవిగల



శ్రీ

రే

శ్రీ-రాత్రి

శ్రీహార-చంద్రిక

శ్రీమదేంద్రచంద్రిక-రాత్రిసంబంధమగు విసమృతము

రా

రాంపి-బురద

రాద-ధ్వని

రా

రాంపి-అనన్యమగు-ఏవ

రాంపి-నిష్ఠాపు-పుచ్చుచుండె

రాంపి-ఇట్టిచేత ముఖ్యకట్టణము

రాంపి-వెదకుచుంద్ర

అ

అవ్య-నింప

అ

అ-రాయి

అ

అ-రాజ

అంగరు-ఓడనిచ్చుటకై నీటియడుగున బిగియవేసెడు నాగేయకంటి  
సుపపనిముట్టు

అ

అక్షయము-దృష్టాంతము-అనంతము

అక్షయము-మేషాదిశాశ్వదయము

లక్ష్మణ-పసుపుగొలు- యత్తా శత్రుహింసలు

లక్ష్మణ- లక్ష్మణ

లక్ష్మణ- లక్ష్మణ-గంగు

లక్ష్మణ- వల్లు

లక్ష్మణ- దొరకిన

లక్ష్మణ- ఘాతాంతు రాశివతిక కాలము

లక్ష్మణ- ప్రీతి

లక్ష్మణ- సమావేశమైన- శింశువులు

లా

లా-భ-పాప- గుణము

లా-తి- పరుని

లా-గ-బడద- లక్ష్మణ-లాగ-నటు పుష్పవరసనున్న వస్తువులచే - అంశము

కిన్నహవాన గుణమంటకమానవ్య

లా-గు- రీతి

లా-వ-మ- నీరసమైన

లా-వు- బలము

లై

లై-క- దాసుడు

లై-స్- శ్రేష్ఠమైన- మేలు

లే

లే-గొను- సర్వనివృత్తి

లే-గొను- బాలసూర్యుడు

లే-క- అటుగాక- పోనీ

లే-కేటబడు- లేకినలేదీయబడు

లే-చె- ఎదిరించె

లే-మ- ప్రీతి

లే-మి- వేదాంతము- అభావము

జే

రే

రే- కాత్రి

రేదొర- చందురీడు

రేయిచేడు డెమ్మ- కాత్రిసంబంధమగు వినపుతడి

రా

రాంపి- బురజ

రాద- ధ్వని

రా

రాంత- అనన్యమగు- పవ

రాజుచందె- స్వర్ణాపుకపుచ్చుచుండె

రాము- ఇటలీడేశ ముఖ్యకట్టణము

రాయచంద్రు- వేదకుచుగడ్డ

లై

లవ్య- నింద

లై

లై- రాయి

లై

లేడు- రాజు

లంగరు- ఓడనిల్చుటకై నీటియడుగున బిగియవేసెడు సాగియకంటి  
నుపపనిముట్టు

లై

లక్ష్మము- దృష్టాంతము- ఆదర్శము

లక్ష్మము- మేఘాదిశాస్త్రదయము

లచ్చనపతురుగ్గులు- లక్షత్రా శత్రుస్సెల్లు

లచ్చి- లక్ష్మి

లక్ష్మక- లక్ష్మరంగు

లక్ష్మిము- పల్కు

లగ్నిచిన- దొరకిన

లయ- ఘాతాంతి రాశివర్తిక కాలము

లబన- స్త్రీ

లవనైన- ఏమాత్రమైన- శించెమును

లా

లాగభవము- గుణము

లాతి- పరులి

లాగబడెద లొక్క-లాగవలు వ్యవహరననున్న వస్తువమరచే - అంశము

కిన్నహవాన గుణమంటకమానము

లాగు- పిత్తి

లావలు- నీరసిల్లిన

లావు- బలము

లై

లైక- దాసుడు

లైస్- శ్రేష్ఠమైన- మేలు

లే

లేగొను- నన్ననినడుము

లేగొన్న- బాలసూర్యుడు

లేక- అటంగుక- పోనీ

లేకేటబడు- లేకినలెదీయబడు

లేచె- ఎదిరించె

లేమ- స్త్రీ

లేమి- వేదజ్ఞము- అభిజ్ఞము

శోకము- మిక్కిలికొంచెము

లోజ్జగ- తక్కువుగా

లో

లో

లోగలనడు- అరక్తును

లోగి- లోబడి

లోగొనుట- వశపచుకొనుట

లోబ్ధ- లోపములే

లోపరహితుడు- కొఱతలేనివాడు

వ

వంక- ఏటు

వంగజంబు- కులజు

వంగుమోక్షాల్లు- పృణామనులు

వంచకుడు- మోసకాడు

వంచన- మోసము

వంశ- శోకము- పశ్చాత్తాపము

వందనము- మ్రొక్కు

వక్త- మాటకాని

వక్రముగ- వంకరగా

వగ- దుఃఖము- వగ- రీతి

వగచు- దుఃఖించు

వగవు- దుఃఖము- పశ్చాత్తాపము

వడువున- రీతిచే

వదంతి- లోకప్రవాదము

వదాన్యత- కృప

వధ- చంపుట

వనట దుఃఖము

వనరు- దుఃఖంచు

వయసు- యౌవనము

వఱులు- వృద్ధిపొందు- జయమొందు

వలదు వలదు- వద్దు వద్దు

వలను- ఉపాయము

వలనగు- ఒప్పు- మోహము

వలవు- వానన

వలయు- కోరఁదగిన

వలరాజు- మనస్రగుండు

వలనంత- శోకము

వలిపె- నన్నని

వలిమల- వలిమిడిమల- హిమాలయపర్వతము

వలుద- పెద్ద

వల్వ- వత్త్రుము

వశమొనచి- స్వాధీనపచి

వహించిన- పొందిన- మోసిన

వా

వా- నోరు

వాఁడి- చుఱుకు

వాకొనంగ- పల్కుఁగ

వాకుచ్చి- చెప్పి

వాగు- ఏఱు

వాగ్ధరి- మాటపోర్లు

వాచాలకము- మాటకారితనము

వాచుక- అలవాటు- ఉపయోగము

వా. శిష్యము- వశక కము

వా. అట- పెదవి

వా. దులొనరించె- మదెగావై చుకొనె

వా. ని- పడుచువాసి

వా. పుమి- కల్లు

వా. రాసి- నవదుము

వా. రిసి- నవి ద్రము

వా. ర్నిసి- నవి ద్రము

వా. లకము- వేషము

వా. లాయము- తిప్పక

వా. లు- కల్లు

వా. లుగంటి- జన్మ

వా. లి- వాడుక

వా. వి- మిక్కిలి

వా. సి- తారకమృదు

వా. స. పంబుగ- నిశ్చయము

వా. హి. నానాధుల- సేనానాయకుల

వి

వి. గు. లు- అభినియోగ

వి. క. న. శిష్యము- అనంత్రముగా చేసికొనువాడు

వి. క. ర. ము. లు- తెలుగు

వి. క. త. - వికారము

వి. క. త. చూప- వికారాకారము కలవాడు

వి. చ. ర. గ. - చుచు

వి. చ. స. - నడచుచు

విజృంభించు- హెచ్చు

విడి- విడబడి

విక- వ్యధకము

విశంతువు- ముండమోష

విము- విధము

వికకము- మార్పు

వితాకు- పరవశత్వము

వితాన- విధమున

వీర్తిబడిన- నాడుచల్లబడిన

వీర్తిము- ధనము

వీరూషకడు- నవ్వుపుట్టించునట్లాకరి చెప్పుచేతలోదిరుగువాడు

వీర్యాశి- చదువునేచుకొనువాడు

వీధాన- విధమున

వి- అదృష్టము- పాలనపద్ధతి

వీరించె- ఏవకచె- శాసించె

విసిగ- శిష్టక

విడి- వినుట- శ్రవణంద్రియము

విన్నబరచు- చిన్నపుచ్చు

విన్ననె- చిన్నపోయిన

విన్నాణము- అండము

విన్ను- ఆకాశము

వివత్తులకు- ఆపదలకు

వివరీతికల్పన- తేనిపోనిపన్నిక

వివరీతము- తాత్పర్యము- ఒకదానికేబదులింకొకటియైన

విభులు- మగలు

వీరూషణము- నగ



విమల- విచారణము  
 వియజ్జ్యోతి- సూర్యుడు  
 విరచనాకాశలము- పనిచేయునేపుడు  
 విరాళి- మోహము- నిరహము  
 విరియించుచు- పోగొట్టు  
 విరుద్ధముగ- ప్రతిపూలముగ  
 విలపించెన- ఏడ్చెద  
 వినగించిన- శ్రద్ధిన  
 వివిధ- పలువిధములైన  
 విచేకము- యుక్తాయుక్తజ్ఞానము  
 విచేకరము- తేల్చెచూచునపుడు  
 వికడము- తల్లిము  
 విశేషముగ- అభేకముగా  
 విశ్రాంతి- యరట  
 విశ్రాంతి- నెట్లడిచేయఁబడిన దానిహృదయ  
 విశ్వనిలము- సముద్ర  
 విశ్వాసము- కృతజ్ఞత  
 విషమశ్చరము- కూర్మమైనయోర్వలేమి  
 విషానుభవము- కష్టానుభవము  
 వినపుమేళి- శివుడు  
 విత్తించు- హెచ్చించు  
 విహితులారా- మిత్రులారా

వీ

వీనులు- వాదకులు  
 వీచనలు- విననకట్టిలు  
 వీనము- పదునాల్గవభాగము  
 వీనరములు- వ్యభిచారములు

వృ

వృక్షము- చెట్టి  
వృద్ధత- ముసలజీకము  
వృద్ధదశ- ముసలితనము  
వృద్ధాత్మజుడు- ముసలివానికొడుకు

చె

చెంగలి- వెట్టి  
చెంజి- మట్టియు- గజతలోహము- చెట్టిని  
చెండియు- ముడియు  
చెంబరులు- అవికేకులు  
చెక్కసంబుగ- ముక్కి-అ  
చెచ్చ- వేడి  
చెన్న- పెద్దనర్మము  
చెణ్ణియ్యచే- శుభ్రమునిచే  
చెత- దుఃఖము  
చెదచెల్లు- వ్యాధిపడజేయు  
చెన్నలప్పు- చిగిపట్టి  
చెన్నలరేసి- చంద్రుని  
చెరపు- ఉపాయము- తీరు  
చెఱుగు- అశ్చర్యము  
చెఱుపు- భయము  
చెఱివీళ్లు- కల్లును  
చెలది- స్త్రీ  
చెలిపుచ్చుచుండు- లోనికిరానకుండు  
చెలియు- మాయు- చెడు  
చెలిసిడము- తెల్లజెడా

జైల్లి పడవలయు- క్రిందిగాలివిడువవలయు.

జైల్లువ- స్రవాహము

జెన- వేగము

జే

జేంద్రమగు- వేడియైన

జేడికోలు- బతిమాలుట

జేడికోలు- బతిమాలుట

జేగింపబడు- తపించబడు

జేగురు- జేయమంది

జేగులు- చూచులు

జేచి- తానుకొని

జేతు- నిరీక్షింప

జేదాంతి- జగమబద్ధముబ్రహ్మముసత్యమనువాడు

జేలుపుపెద్ద- బ్రహ్మ

జేలువులబువ్వ- చంద్రుడు

జేలువులమూక పేరికి వెలదిమగడు- కుమారస్వామి

జేల్పుబడి- పకోమముచేయబడి

జేల్పుజేని- ఇంద్రుని

జేనది- విసిగి

జై

జైఖరి- తీర్పు- చేప్త- కంఠధ్వని

జైచిత్త్రము- చతుర్థాక్షరము

జైదేయి- సీత- జైదేహి

జైశము- త్వరగా

జల్లి

జ్వర- మోఖము

వ్యయము- వెచ్చము  
 వ్యవహారికము- పనిపడిపించునాము  
 వ్యవహారి- పనికావలసినవాడు  
 వ్యవసయము- చెడ్డయలవాటు- చింత

వ్యా

వ్యాకులము- కలఁత  
 వ్యాఖ్యానము - శబ్దార్థవివరణము  
 వ్యాసుఁడేష్ట- పులిఁడత  
 వ్యాసి- పిఱ  
 వ్యాసము- సంచారము

వ్రా

వ్రామ్య- తునుక  
 వ్రాయుంబడకుంటి- ముక్కలుకాకుంటిని

వ్రా

వ్రామి- అక్షరము  
 వ్రామిలు- అక్షరములు

వ్రా

వ్రామి- బయలు

వ్రా

వ్రామి- సంధియము  
 వ్రామినినమైన- బలములేని  
 వ్రామి- అయుధధారి

వ్రా

వ్రామి- అంగుఁడి



శాస్త్రము - స్థిరము

శాస్త్రసత్యము - రాజ్యసత్యమునకు వ్యతిరేకము

శాస్త్రము - పాలనము - ఆజ్ఞ

స్థి

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము

స్థి

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము - తత్వము - జీవనము - శాస్త్రము

శ్రు

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము - రాజ్యసత్యము

శ్రు

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము - రాజ్యసత్యము

శ్రో

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము

శ్రో

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము

శ్రో

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము

శ్రో

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము - రాజ్యసత్యము

శాస్త్రము - రాజ్యసత్యము

అం

శ్రీ- విశ్వస్థము

శ్రీ

శ్రీ- వేదము- పాటకుసాయకడుసుని

సంక్షిప్త సేద- ఇత నామౌటచాలించెదను

సంగతి- మిత్రుడ

సంగతి- వ్యవహారము

సంఘము- సభ- సమూహము

సంజ- పౌర్ణమిగుండుసమయము

సంతతి- పిల్లలు

సంతరించు- కలిగించు

సంతరించెద- సంతరించెద

సందియము- సంశయము

సందర్శము- సమదర్శము

సంగి- పొంతు

సంసాతి- గామాయణమునఁ బోకునగర్వి

సంపుటముల- పుస్తకముల

సంపూర్ణానందము కాలవిన్యాసము- వ్యభిచారముగాఁ జేయు

సంపూర్ణాండు సుగుణములందు వెల్లి లేనివాఁడు

సంభవించె- కలిగె

సంసర్పము- పొగడ

సకపటము- మాయతోఁగూడిన

సకలైహ్య- అందఱసహృదయము

సఖ్యము - నెలీను

సగ నాలు - స గ నరువంతు

సవ హతు - హాతుడు

సడి - చుట్టము

సతము - సత్తము

సతవల - శాశ్వతము

సే - సేవకుడు - (సే)

సేవకుడు - సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు - సేవకుడు - సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సేవకుడు - సేవకుడు

సరళత- తిన్నడనము

సరస- చెంత

సరసము- వేడుక

సర్వభక్షకత్వము- అన్నియుండిను స్వభావము

సర్వసాధారణానుభవంచె- జనులందఱనుభవించిన యంశమే

సలాక- కాటుక పెట్టుకొనుపుల్ల

సలిపిన- చేసిన

సల్పు- చేయు

సవతి- తోడి పెండ్లాము

సవతులేని- సాటిలేని

సవితృడు- సూర్యుడు

సహచరు- మిత్రుని

సహజము- స్వభావము

సహేతుకముగ- కారణముచెప్పి

సహోదరు- తోడఁబుట్టినవాని

సా

సాక్షి- సాక్షి

సాకు- నెపము

సాజంబు- సహజంబు

సాటిడినుసుగమి- ఉమాద్రవ్యసముచ్చయము

సాదుల- మంచివారల

సాధనము- ఉపాయము- సహాయసంపత్తి

సాధుల- మంచివారల

సాపాటు- భోజనము

సామర్థ్యము- శక్తి

సారెకు- పలుమాఱు

సావాసము- సహవాసము



సాహిత్య చందనము- సాగిలిపడి మొక్కుట

సాహిత్యమములు పనికి రావు- అవసరముగా జేయవలసిన పనులు చేయఁ బడవలయు

సాహిత్యము- తోడు

సి

సిగ్గిడి- పట్టలేనివాడు

సిగ్గుచనువులు- లజ్జాహతములు

సిడము- జెండా

సిగ్గుతినము- సిగ్గు

సిరి- విశ్వరూపు- కాంతి

సిరిగలాని- ధనవంతుని

సీ

సీ- ఛీఛీ

సీను- శీతకాలము- చుట్టలేనికాలము

సీమ- దేశము- ఆంగ్లేయదేశము

సీరాము- శ్రీరాముని

సికింగొనంబడలేదు- లక్ష్యముచేయఁబడలేదు

సు

సురతలో- తూములో

సుకము- సుఖము

సుఖజన్మాత్మకము- సుఖముకలుగజేయఁబట్టుకొనుటకు

సుఖాననములు- సుఖకరములగుకూచములు పట్టుకొనుటకు

సుగము- సుఖము

సుగానము- తీయనిపాట

సుద్దమకా- నిమగ్నమకా

సున్న- శూన్యము

సుప్పాడి- శుభ్రమైన- కాంతిగలముత్యము

ముమితర- సుమిత్ర- ధశరథమహారాజభార్య  
 సురటిసిగలు- చామరశిఖలు  
 సురపొన్న- సుహాసనగలయొకవిధమైనపొన్నపూవు  
 సురలు- వేల్పులు  
 సురియ- చిన్నకత్తి  
 సులభప్రసూత- అశ్రమముగాఁబట్టెడుదానా  
 సులోచనములు- ముక్కద్దములు  
 సుఖవు- సులభము  
 సుశ్లోకము- సాగసైనవద్యము

సూ

సూకరమాంసాశనులు- పందిమాంసముతినువాడు  
 సూక్షుప్త- కొద్ది  
 సూచనము- తెలియపఱచుట  
 సూడు- శత్రువు

స్వ

స్వజించె- నిమిశించె- చేసె

స్వేగి- పావము-కీడు

స్వ

స్వ

స్వేచుసహవాసము- దుఃఖమునోచుకొనివాడు  
 స్వేతము- కూడ  
 స్వేతునా- దుఃఖమోదికయుండునా  
 స్వేరణ- ఓపుక

స్వాత్మ- స్వప్నము

స్వా

సామ్రాజ్య-మూలక  
సామ్రాజ్య-ధనము-నగ

సా

సోదరి-తోడబుట్టవు  
సోదరుడు-తోడబుట్టినవాడు  
సోయగము-అందము

సా

సారు-సాగను

సా

సావము-పొగడ

సా

సూతి-పొగడ

సా

సైన్య-సేవనాకంబుమాయుజితరుచిహీనమాచారచేత-దీక్షా-లోగన  
ముచేతమనోనిశ్చయముచెడిపోవును.

సా

సానము-శ్రమబోగొట్టుసాధనము

సా

సామ్రాజ్యవిధ-మనస్థానములచేగొట్టబడిన





